

זה השער לדי'
צדיקים יכולו בו

מאמרים לחנוכה

ק"ב דרכים ואופנים, יקרים מפנינים,
מטייל בפרד"ס בעניני החשמונאים הכהנים, ויהוד"ה מכב"י,
ומקראות הרמוזים ונדרשים בזה ובדרשות חז"ל, אבני סגולה, הפלא ופלא.

כל אלו חיברו יחדיו מאיש חי רב פעלים אדומו"ר הגאון הקדוש שר התורה, מי כמוהו מורה,
צדיק יסוד עולם איש אלקים, רב רבנן צבי תפארת ישראל, רב פעלים מקבציאל,
ראש גולת אריאל, בוצינא קדישא חסידא ופרישא גודר גדר ועומד בפרץ
עמוד הימיני פטיש החזק, מזה בן מזה בנש"ק מאור הגולה, לו דומיה תהלה, כקש"ת

מרנא ורבנא מוהר"ר **צבי הירש שפירא** זצוקלה"ה זי"ע ועכ"י

אב"ד דק"ק מונקאטש והגליל יע"א

בעל המחבר ס' דרכי תשובה על יורה דעה, באר לחי ראי על תיקוני זוהר הקדוש,
שו"ת צבי תפארת, תפארת בנים על התורה ומועדים.

הוצאת ויהו כנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ס"ג

ירושלים עיה"ק תובב"א
חודש כסלו, ה'תשס"ג

דרכי אמונה - דרושי חנוכה

FIRST EDITION DECEMBER 2002 מהדורה ראשונה חנוכה תשס"ג

Published by יוצא לאור על ידי
Emes Publishing Inst הוצאת אמת - אור תורה מונקאטש
Ohr Torah Munkacs מכון להו"ל ולהפיץ ספרי רבותינו הקדושים

1352 47th STREET / Brooklyn, New York 11219 2612 / Tel 718 437 4278 fax 718 854 3302

Copyrighted © 2002 by
Emes Publishing Inst
All rights reserved to the publisher

THE ENTIRE TEXT HAS BEEN NEWLY SET
DESIGNED AND EDITED NO PART OF THIS
BOOK MAY BE REPRODUCED IN ANY FORM,
INCLUDING INFORMATION STORAGE OR
RETRIEVAL OF ANY KIND IN WHOLE OR IN
PART, WITHOUT THE WRITTEN PERMISSION
AND CONSENT FROM THE COPYRIGHT HOLDER

כל הזכויות שמורות ל

הוצאת אמת

תשואות חן

לידידנו היקר מו"ר **ישראל זאב גוטמאן** (רייד) הי"ו
עבור התמסרותו בעריכת הספר והגהתו ציוני מ"מ, מפתחות, עימוד
בטוב טעם ודעת - ועל כל פעלו בעניני סידור הספר לדפוס

ועל הטוב יזכרו

ידידנו ראברכים החשובים

מו"ה **יעקב יצחק כ"ץ** הי"ו

מו"ה **אברהם שטערן** הי"ו

הרב **יעקב אריה ראזען** הי"ו ירושלים

הרב **יהודה ראזען** הי"ו ירושלים

מו"ה **פנחס יהודא פיקסלער** הי"ו אוסטרליא

על פעולתם בהוצאת ספר זו לאורה תהי משכורתם שלימה מנותן התורה

הועתק והוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ג

משה יהודא ליב ראבינאוויטש

אברק"ק מונקאטש

בס"ד, י"ג כסלו תשס"ג.

אזבח זבח תודה וכשם ד' אקרא, שזיכני לראות את הספר הקדוש דרכי אמונה על חנוכה של כ"ק אא"ז אדמו"ר בעל דרכי תשובה זי"ע, יוצא לאור בעזה"ת להאיך לארץ ולדרים עליה באורות חדשים גם ישנים, כאשר מבואר פרטי המעלות בהקדמת הוצאת אמ"ת, אשרי עין ראתם. וזאת לדעת שאף שמאמרים קדושים אלו מיוסדים בעיקר על עניני חנוכה, מאיך מתוכם באור הגנוז גם ענינים והדרכות במאור התורה והחסידות השייכים לכל השנה, שעליהם נאמר ואנתי יום יום ידרשון ודעת דרכי יחפצון, וראוי לקבוע בהם סדר לימוד תמיד בכל עת וזמן, ובפרט לאנשי שלומינו שיחיו. המעיין ומבין בדברים קדושים של ספר קדוש זה, ובפרט כמה שכתב כ"ק אא"ז אדמו"ר בעל מנחת אלעזר זי"ע באקדמות מילין, יראה שהני מילין שפירין, שרשן בעתיק יומין, וברוח הקדש גם על העתיד נאמרו, ובעיקר להאיך לן באור ד' את דרכי אמונה של פסיעות אחרונות שאנו פוסעים בסוף הגלות החשוך הזה, ומאורם נזכה לאורו של מלך המשיח המאיר לקראתנו, במהרה יבא ויגאלנו.

הכו"ח ברגש תודה

משה יהודא ליב ראבינאוויטש

הטיבה ד' לטובים ולישרים בלבותם

על חסוב יזכרו

מעלת כבוד ידידינו הנכבדים, הנגידים המפוארים, שמם מפארים,
רודפי צדקה וחסד, עושים ומעשים פעלים לתורה ולתעודה,
ה"ה

מ"ה **יוסף זיכערמאן** הי"ו

בן ידינו החשוב הנגיד המפואר
ראשון הוא למקראי קודש
לקדשי בית מונקאטש בכלל ובפרט

מ"ה **זאב זיכערמאן** הי"ו

מ"ה **זאב האללענדער** הי"ו

בן ידינו החשוב הנגיד המפואר
ראשון הוא למקראי קודש
לקדשי בית מונקאטש בכלל ובפרט

מ"ה **ברוך האללענדער** הי"ו

על אשר הואילו בטיב לבם להזויל כספם מכיסם
להוציא לאור ספר הקדוש

דרכי אמונה

במהדורא הענכחית

זכות מרן רבינו המחבר הקדוש נ"ע יגן עליהם
ובגנזי מרומים ימליץ טוב בעדם ובעד כל בני ביתם
להתברך בכל מילי דמיטב אורך ימים ושנים טובות
מלאים בברכת ד' ובריות גופא ונהורא מעליא
לראות בנים ובני בנים מגודלים בתורה ויראת ה' טהורה
עד נזכה לראות בישועת ד' בביאת בן דוד במהרה דידן אמן

ביקרא דאורייתא

הוצאת אמת

ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב

יעלה לזכרון נשמת
האי אשה החשובה, צנועה במעשיה, יראת ד' היא תתהלל,

מרת **מאטיל בלומא** ע"ה

בת מו"ה שלמה ע"ה

אשת ידידנו הנכבד, הרבני המפואר, מזקני אנ"ש הע"י, מקושר בל"ג

מוה"ר **צבי כרמל** הי"ד

אבן יקרה בעיר מאנטריאל יע"א

מזקני תלמידי כ"ק אדמו"ר מרן בעל מנחת אלעזר זי"ע

נפטרה לדאגון לב בעלה ומשפחתה החשובה

יום ה' **לחדש מרחשון תשס"ג לפ"ק**

ועל הטוב יזכרו

בניה החשובים, ידידנו הנכבדים, שמם הטוב מפארים,

בהילולים ותארים, עושים ומעשים פעלים לתורה ולתעודה, ה"ה

מו"ה **יוסף שלום** הי"ד

מו"ה **שלמה זלמן** הי"ד

מו"ה **שמואל משה** הי"ד

וכל משפחה החשובה הע"י

אשר הואילו בטיב ליבם לנדב לעילוי ולטובת נשמתה

תהא נשמתה צרורה בצרור החיים

יזכו לכל הברכות האמורות בתורה, עדי נכה לעת יובילו שי למורה

הקדמת המוציאים לאור

י'תברך ה'בורא וי'שתבח היוצר האל גומר עלינו שזיכנו להוציא לאור עולם באור חדש ספר **"דרכי אמונה"**, ק"ב מאמרים לחנוכה — בעניני החשמונאים ויהודה מכבי, אשר לכ"ק אדונינו מורינו ורבינו אור עולם, רבן של כל בני הגולה, מרן צבי הירש שפירא בעל דרכי תשובה ממונקאטש זי"ע ועכ"י

מרן רבינו המחבר זי"ע אמר לבנו כ"ק אדמו"ר בעל מנחת אלעזר זי"ע, שהגם שזקינו כ"ק אדמו"ר בעל בני יששכר זי"ע "הפליא עצה והגדיל תושיה בעניני חנוכה שאין כמוהו התייר הגדול המאיר עינינו בימי אורה אלו", הרי בענין זה של יהוד"ה מכבי וברמזים המסתעפים בזה, הניח לו מקום להתגדר, עד כי בכל ימות השנה עלה בדעתו ובמחשבתו חידושי דברים בענין יהוד"ה מכבי בדרכים שונים כ"ק אדמו"ר בעל מנחת אלעזר זי"ע מוסיף לומר, ד"לולא דמסתפינא, הוה אמינא, כפי הנראה, לעין מבין ורואה, היה ניצוץ שורש קדושת נשמתו גם מיהוד"ה מכבי — מספר שמו צב"י" (ראה להלן בהקדמת רבינו בעל מנחת אלעזר לספר זה)

הספר הקדוש נדפס לראשונה בתוך השנה לפטירתו של מרן המחבר זי"ע — שנת תרע"ד בעיר מונקאטש המעטירה ומני אז יצא לאור עוד פעם אחד, בשנת תשכ"ז, במהדורת צילום מהדפסה ראשונה דפוס זו נלקה רבות בחסר ורבו בה השגיאות עד שנתקשה בה הלומד הרבה, אי לזאת הגשנו אל מלאכת הקודש לגלות האור כי טוב שבספר קדוש זה, ובעזרת הש"י פנים חדשות באו לכאן בכמה וכמה מעלות טובות, ואלו הן

- א. כל הספר סודר מחדש באותיות מרובעות ויפות המאירות את העינים ומשמחות את הלב ומרחיבות את דעת הלומד
- ב. כל הספר הוגה מחדש ונתקנו מאות שגיאות שנפלו בה בדפוס ראשון
- ג. ריוח ניתן בין הדבקים בפיסוק וניקוד ופענוח ראשי תיבות כן עשינו קטעים מחודשים במקום אשר יארכון הדברים להבנת הענין ולבהירות הלימוד
- ד. הוספנו בפנים הספר ציונים ומראי מקומות מדויקים למקראי קודש ומאמרי חז"ל, כתבי האריז"ל וספרי חסידות כו'
- ה. מתחת לקו הוספנו הרחבת דברים במקום הנצרך להבנת הענין, מכתבי האריז"ל ושאר ספרי חסידות וספרי רבותינו הקדושים אשר יסוכבין על הדברים הנאמרים
- ו. בסוף הספר הוספנו מפתח ענינים, כדי למצוא דבר דבר על אופנו אשר בודאי ישמש כאזניים לתורת רבינו זי"ע לתועלת הלומדים כן

הקדמת המוציאים לאור

הוספנו מפתח לפסוקי תנ"ך מאמרי הש"ס מדרשי חז"ל ומאמרי הוהר
הקדוש

ובכן ישמחו החסידים ויגילו ה'תלמידים בראותם אור תורת רבינו זי"ע
מופיע במהדורא חדשה כלול בהדרה, ובודאי שתיוקנים הללו יעזרו
ויסייעו להקל העיון בספר, ומתוך כך יתרכו הלומדים בדבריו הקדושים
המעוררים את הלב והחודרים לעומק הנשמה להלהיב תשוקה להתדבק
בדרכי היראה והחסידות, ומחזק את האמונה והצפייה לביאת משיח צדקינו
במהרה בימינו

זכות מרן המחבר הקדוש זי"ע ועכ"י יעמוד לנו ולכל העוסקים והמסייעים
בעבודת הקודש זו, עדי נזכה לקבל פני משיח צדקנו, ורבינו בראשינו,
במהרה דידן כרוב רחמיו וחסדיו

ימי האורה, התשס"ג

הוצאת א.מ.ת.

אור תורה — מונקאטש

דברי המוציא לאור [דפוס ראשון]

יתברך ה'בורא, וישתבח ה'יוצר, שהחיני וקימיני והגיעני לזכות ולהוציא לאור את הספר **דרכי אמונה**, כשמו כן הוא, להשריש בלבות בני ישראל אמונה שלימה בדברים היוצאים מהתייר הגדול והקדוש מדי שנה בשנה בעת הדלקת נר חנוכה, אשרי עין ראתה ושמעו השכינה המדברת מתוך גרונו של מרן צדיק יסוד עולם זי"ע הכ"מ, אשר לו דומיה תהלה, אפס קצתו תראו קורא יקר בהקדמה הנוכחי מאת מרן הרב הגאון הקדוש שליט"א בן המחבר מרן אדמו"ר הגאון הקדוש איש אלקים צדיק יסוד עולם זי"ע

ורובי הדרכים המה ברמזים על דרך הסוד וגמטריאות, כגודל נפלאות, פלאי פלאות, ומעדני מלך ליודעי חן המבינים, נמעי נאמנים, ואשר המה מסוגלים, לנשמת ישראל ליראת שמים ושמירה מעולה ולישועה בכל ענינים

מלבד זאת ארשום פה בהדרכים אשר נמצא הנה את הטובות לדורשי ומבקשים השם יתברך גם אנשים כמוני על דרך פשט, הלה המה דרך ב', ג', ד', ז', ח', י"א, י"ב, י"ג, י"ד, כ', כ"ג, כ"ה, כ"ו, כ"ח, ל"ב, ל"ד, ל"ט, מ"א מ"ב, מ"ד, נ"א, נ"ב, נ"ז, ס"ג, ס"ח, פ"א, פ"ד ועוד כהנה

וכל מבקש דרכי ה' ימצא מנוח ונועם לנפשו בכל הדרכים, כולם אחת מהנה לא נעדרה, ויאירו באור תורה, ואשר כבושם הזה לא נראה, על פרטות ענין יהוד"ה מכב"י

ואתם אחינו בית ישראל הביאו ברכה לביתכם, ותתענגו בדשן נפשכם, וזכות המחבר רבינו יגן עלינו, בכל משאלותינו, להושיענו ולגאלנו, בקרוב בימינו

באתי על החתום בחודש אדר תרע"ד

יעקב מאיר העכט בהה"ג מוהר"י זצ"ל המתגורר במונקאטש

אקדמות מילין

דרכי המחברים, ראשי המדברים, כאמרים מתגברים, בכבוד חיבורם המה מתימרים לא כן עמדי, בהך דאתי לידי, יד כהה ושפלה, מיעוט המעלה, בהעלות אבני סגולה, אבני נזר קודש לה' לשם ולתהלה, במזבח הדפוס לעולה, לקיים מילי דאבוה אאמו"ר אביהן ורבנן של ישראל הכ"מ זצלה"ה זי"ע, ורצונו הטוב בהלזו נרו על ראשינו, לעמרת צבי תפארת ישראל אשר זה דרכי בקודש במדת אמת לאמתו, הני אמרי"ן לגבו"ה סלקי דעתיה הגדולה, ויהי ידיו ולבו לאל

אמונה

דרכי ספריא ורשמי רשוותא, מן קדם חיבוריא אינון ערכין במעמא, דאינון מדייקי בשמא, ולפום עבידתא דספרהא, כן יקראון בשמהא, בנין דא גם אנא זעירא ולא מן חברייא, בסייעתא דשמיא ארשום מה ששמעתי מפה קדוש אאמו"ר איש אלקים קדוש הכ"מ זי"ע מעמו ונימוקו אשר רשם על פנקסו וקראו בשם זה דרכי אמונה, כי נתייסד ק"כ אופנים ודרכים, בנינים מרווחים על ענין יהוד"ה מכבי' ובשם 'מכבי' הנזכר בתיקוני זוהר חדש (מ. ב) בראשי תיבות מי כ'מוכה ב'אלם י'הו"ה, וכן כתבו עוד בספרי הראשונים (ראה ספר צור המור פרשת ואתחנן, ד"ה שמע ישראל שער הליקוטים ישעיה, סימן ט ועוד), על כן 'דרכי' עולה 'מי כמוכה באלם יהו"ה' — (כן נכתב בתורה חסר ו' וגם י' בתיבת 'באלם') 'אמונה' עולה 'יהודה מכבי', וגם עולה מספר [שם המחבר] 'צבי' וגם יש בו (כנזכר) 'ק"כ' דרכים כמספר 'אמונה' וגם כי עניני חנוכה (כמבואר בבני יששכר לוקיני איש אלקים קדוש זצלה"ה זי"ע בכמה מאמרו ובשאר ספרים הקדושים) המה בהלחם החשמונאים נגד היונים שרצו ללחום נגד האמונה ולהגביר חכמת יון הפלוספיא, והמה 'יהודה מכבי' ואחיו ובית אביו לחמו במסירות נפש בעד 'האמונה', על כן שמו נאה לו בזה דרכי

אמונה

דרכי המוציאים לאורה, חידושי תורה, מאכותיהם ורכותיהם, אשר מלפניהם, יאריכו בשבחיהם, ויספרו תולדותיהם, אמנם לא נהיג גבן ולא זה דרכי, ולא דרך אבותינו, וגם נצרך חיבור שלם מרוכב פעולותיו וצדקותיו, ורובי חיבוריו ותורותיו, של אאמו"ר הכ"מ זי"ע אך אזכיר מהנוגע לחיבורא דנא, כי עשרים שנה במלכותו (מהסתלקות אביו אאמו"ר איש אלקים רבן של ישראל זי"ע עד שנת הסתלקותו בזה) דרש דרש כמין חומר, הניף האמו"ר, על ענין יהוד"ה מכבי', והכתובים הרומזים בשמו, מאמרים נאים, בעניני החשמונאים, בכל לילה ולילה מלילות חנוכה באמרותיו הנפלאים, קדושים ונוראים, וכן בכל הסעודות ובשבת קודש חנוכה, וככה עשה בכל שנה ושנה לא חיסר ליל אחד ובכל עת חידש מאמרים, חדשים לבקרים, על כן זהו כמעט מזעיר אשר סדרתי מאשר העלה על ספר, אמרי שפר,

לפי ערך המאמרים במספר, שגילה באור בהיר, ואשר עלה על רוחו הטהור, ואמר כי מקום הניחו לו אבותיו בזה להתגדר (בענין 'יהודה מכבי'), עד אשר זקינו רשכבה"ג בעל בני יששכ"ר זי"ע שבעניני חנוכה הפליא עצה הגדיל תשיחה, שאין כמוהו, התייר הגדול המאיר עינינו בימי אורה אלו, ובענין הגדול של יהודה מכבי ורמזים המסתעפים בזה הניח מקום פנוי לאמו"ר הכ"מ — (ועיין בהקדמת הספר בני יששכר ומאמר שרי ביששכר לחנוכה אשר חיבר יחדיו הענינים מדאחז"ל ליכא דמורי אלא או משבט לוי המה החשמונאים הכהנים הקדושים או משבט יששכר, עיין שם ותבין, ודי לחכימא ברמיזא, ותן לחכם ויחכם עוד) גם הגיד לי כי בכל ימות השנה עלה בדעתו ובמחשבתו ונתחדשו לו דברים בענין 'יהודה מכבי' בדרכים שונים, ומוכן ממילא לידעו ומכירו כי בכל ימות השנה זולת יומי דחנוכה לא רשם זה על הספר בדיו מרוב טרדותיו העצומים אשר לא יתואר בחרט עלי גליון למי שלא ראה את החידוש, בכיתו נאזה קודש הא במילי דשמיא בתורתו ותפלתו, ובחיבוריו הגדולים בכל פינות התורה לחברם ולסדרם, והא במילי דמתא והמדינה לגדור גדר ולעמוד כפרץ בהחזקת דת תורה הקדושה בכל פרטיה, ולהיות לפה ולמליץ בתפלתו, לחבאים לקבל ברכתו, ולשמוע עצתו, ככה סבבוהו יחד מכל צד, וכללם יחד, ועמד בנפשו בעד אהבת ה' ותורתו ואהבת ישראל כפרט לאנ"ש נגעו לו עד לבו ממש, מלבד רוב צרותיו ומכאוביו ויסורי גופו את אשר אהב ה' ויכיה וגם הוא מחולל מפשעינו והנה רצונו היה לסדר חיבור הזה ב'ק"ב' דרכים (מספר 'אמונה'), כי על כן קראם בשם הנזכר כמבואר בראשונה), אלא שנטרפה השעה בעון הדור, על כן כפי דברי קדשו הנני בזה למלאות בחיבה, במצות כיבוד אביו ורבו, וסידרתים בעזרת השם יתברך כן כרצונו ודעתו נולא סידרתי המאמרים להקדים הפשט לדרכי הסוד, אך קמא קמא דמטי לידי ובכללותם יתייחדו כמו אילני פירות נאים, למיניהם שונים במראות הצבעים, אשר כם נטבעים, והמה נטועים בפרד"ס נאה עם כל מגדים, כן הדרכים שונים בפרד"ס יתלכדו מצומדים] ולולא דמסתפינא, הוי אמינא, כפי הנראה, לעין מבין ורואה, היה ניצוץ שורש קדושת נשמתו גם מ'יהודה מכבי' מספר שמו 'צבי', וכאשר שמעתי מפה קדשו בהוכיחו והורה לנו דרכי ה' ללחום במסירות נפש בעד דת ה' ותורתו הביא לו למטרת חפצו אשר עינינו רואות כזאת ממעשי הקדוש 'יהודה מכבי' [המסופר ביוסיפין ושאר ספרים] אשר לחם מלחמות ה' במסירות נפש, ואחרי רוב גבורותיו ונפלאותיו אשר הפיל חללים למאות אלפים (בעד דת ה' ותורתו) ואחר כך נפל גם הוא במלחמה ואף על פי כן לא נסוגו אחור אחרי מיתתו ולא נתייאשו אחיו הכהנים וכניהם החשמונאים מללחום עוד בכל תוקף ועוז מזה נלמד דרכי ה' בהלחם בעד התורה הקדושה ומצותיה, ככה הוי מרגלא בפומיה כדברים האלו וגם הדביק במדותיו ללחום בעד דת ה' ותורתו כידוע דרכו בקודש דאמו"ר הכ"מ גודר גדר ועומד כפרץ בכל התפוצות לחם מלחמות ה' והשיב שצרה במסירות נפשו בעד קדושת התורה, עד הסתלקותו לחיי עולם הבא ובצירוף הדברים, אשר מאתו נאמרים, ומאשר הדביקה במדותיו, וכן מסיבותיו, ומאמריו [כנזכר] זה עשרים שנה בכל לילות חנוכה נוכל לשפוט קצת אשר כתבתי כשורש קדושת נשמתו, כגן עדן תהא מנוחתו, ויספיקו דברי אלו לידעי בינה ובני **אמונה**

דרכי בני המחברים, לחידושי אביהם מתחברים מגיהים ומסדרים ועוד יוסיפו דברים, חידושי אמרים, ותחת אבותימו יהיו בנימו לשרים, לעולמי עד נזכרים אמנם חשכתי

דרכי אם כן נתת דבריך לשיעורים, כי איזו מהם בזה אאסוף אמרים, ואיזו אקבע בחיבורים, אשר חנני יוצר הרים ומגיד לאדם שיח חלקו בתורה, יחננו בחסדו להגיה אורה, אמנם למען הסתפח לנחלת חי' אבותי, ארשום בזה רק דבר אחד מחידושיי מענין הספר

ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה שייך יותר למה שלפניו 'שימו קטורה כאפך וכליל על מזבחך', היינו שירצה עבודתם ופועל ידיהם של הכהנים בבית המקדש כהקרבת קרבנות וקטורת על גבי המזבח בכליל אש וקטורה, ולא על המלחמות. ולפי דרכינו דייק שפיר רק על 'ברך יהוה' חילו ופעל ידיו, כי זהו עולה 'ברוך כבוד יהוה' ממקומו, ושם מרומז כח החשמונאים בהלחמם ונצחונם כשם הנזכר לעיל. וזה שאמרו 'ברוך כבוד וכו'', ותיכת 'תרצה' שמסיים אחר זה.

וגם מה שמדייק רש"י שהיו י"ב בני חשמונאי ואלעזר שהוא י"ג אנשים במספר, אמרתי בעזרת השם יתברך במאמר ליל א' דחנוכה בביאור הענינים, בהקדם דברי אאמו"ר הקדוש וצללה"ה הכ"מ בחיבור זה (הדף צב) על פי מה שכתב בבאר מים חיים (פרשת משפטים (ר"ה הגה אנכי)) בשם רבינו הגדול והקדוש מו"ה ר' דוב בער ממעזריטש וצללה"ה, כי המלאך שהיה עם משה בעת בקיעת ים סוף היה שמו לר"ד, והמה אותיות הקודמים לפני 'משה', בוקע ים 'לפני משה', וזה השם מסוגל לדרוף את אויבי האדם ולהכניעם תחתיו, על דרך הכתוב (ישעיה מה, א) 'לרד' לפניו גוים, עד כאן דבריו הקדושים. ובוה ביאר אאמו"ר ענין 'משה' שהוא עולה 'ציון', כמבואר בהאריו"ל (ראה ליקוטי תורה פרשת ברכה ועוד), ועלה ברצונו יתברך שמו לכרא העולם כדי להטיב לנבראיו (ראה עין חיים, בהקדמה), אמנם היה עלה במחשבה לברוא העולם

כי 'יהודה מכבי חשמונאי' ובניו הם נמצאו מרומז בתורה שם, ומפורש כפירוש רש"י (רברים לג, יא) על הכתוב 'ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה וכו'', ראה שעתידין חשמונאי ובניו להלחם עם היונים והתפלל עליהם, לפי שהיו מועטים י"ב בני חשמונאי ואלעזר כנגד כמה רבבות, לכך נאמר ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה, עד כאן לשון רש"י — (ומקורו מדברי המדרש רבה פרשת ויחי (בראשית רבה פצ"ט, ב), עיין שם). ולדרכינו נראה לומר בעזרת השם יתברך בזה, כי נודע שהחשמונאי ובניו הלכו בדגל שעליו שם 'מכבי' (ונקראו על ידי זה 'מכבאים'), ראשי תיבות ב'רוך כ'בוד י'הו"ה מ'מקומו, כשנצחו המלחמה אמרו 'ברוך כבוד יהוה' ממקומו' כנודע משל"ה הקדוש (מסכת חמדי, פרק תורה אור) ומהראשונים (ראה לעיל תחלת ההקדמה) — (וכמבואר בפנים בק"ב אופנים), על כן נראה לי 'ברך יהוה' חילו ופעל ידיו' כגימטריא 'ברוך כבוד יהוה' ממקומו. ומדוייק ומכוון הרמז לנכון במקומם בתורה.

ואמרתי בזה דלכך דייק רש"י בקדושת לשונו הזהב וכתב 'לכך נאמר ברך ה' חילו ופועל ידיו וגו'', כי לפי הפשוט הוה ליה לרש"י לסיים 'לכך נאמר מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן יקומו', כי זהו שייך יותר לפי פירוש זה שהתפלל עליהם משה רבינו ע"ה על החשמונאים שילחמו עם הרבה רבבות יונים, והיינו מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן יקומו שהשונאים היונים לא יוכלו להתגבר ולקום נגדם גם בהיותם מרוכבים, מה שאין כן

ספר אקדמות מילין, חלק א, עמוד טו, שנת ה'תש"ס, תל אביב, הוצאת מוסד הרב קוק.

משה היה 'לוי' (בגבורה ושמאל), ומדתו ב'נצח' שהוא ימין. ותירץ דאהרן הכהן איש החסד על שם שרשו, ומ'החסד' נמשך כאלכסון לצד שמאל נמצא מגיע עד 'הוד'. וכן משה שהיה לוי ומהגבורה נמשך כאלכסון לצד ימין עד נצח, והדברים עתיקין. ותכלית הדברים כי על ידי זה נצח והוד מעורבים וכלולים זה בזה, כי נצח הוא כקו ימין ושורשו מצד שמאל, וכן הוד כקו שמאל ושורשו מצד החסד מימין, והוא 'משה ואהרן' הוא 'אהרן ומשה' ששקולים זה כזה כמו שאמרו חז"ל (שיר השירים רבה פ"ד, י).

והנה אמרתי כמה שכתוב (משל' כו, ט) שמן וקמרת ישמח לב, שפסוק זה נדרש בזהר הקדוש (ויחי וז, א וקרא ה, א ועוד בכמה דוכתי) על אהרן הכהן, וכאהרן נאמר בהעלתך את הגרת ודרשו חז"ל במדרש אנדה ומובא ברמב"ן (פרשת בהעלתך) וכראשונים שזה מרומז על גרות חנוכה. וזהו 'שמן' (דגרת חנוכה), 'קמרת', (שהוא כליל מתרוייהו, כמו שפירש רש"י בפרשת קרח (במדבר יז, יג) כד"ה ויעמוד בין המתים ובין החיים, שהיו מלינים שעל ידי הקמרת נשרפו נדב ואביהו [גם ר"נ איש, לכך הראו בזה שה'קמרת' עוצרת המגפה, והיינו שכליל מתרוייהו, חסד וגבורה. וזה הקמרת נעשה על ידי 'אהרן' הכהן שהוא 'בחסד' ימין, והוא 'בהוד' במדתו בשמאל, וכמו שכתב הרמ"ע מפאנו זצ"ל (במאמר חקור דין ח"א, פס"ז) כי לכך 'אהרן' עצר המגפה (על ידי הקמרת) שהוא בגבולו מדת 'הוד', לעצור בעד הנוקבא דתהומא רבא בסמוך 'לההוד' שלא תפרוץ ותשחית ח"ו. ובאמת שורשו ד'אהרן' הכהן מדת החסד כנוצר דכליל מתרוייהו כנוצר. וזהו מדת 'הקמרת'. 'ישמח' לב,

כמדת הדין (בראשית רבה פ"ב, טו), וזה היה במחשבה היותר קדומה כביכול. והיינו 'לר"ד' אותיות שלפני 'משה' כחינת 'רצון', 'לרד' לפניו גוים כנוצר, היינו הגוים שלא קיבלו התורה, כי 'ישראל' שקבלו 'התורה' על ידי 'משה' רבינו הם בבחינת ראשית, ובשביל התורה שנקראת ראשית, ובשביל ישראל שנקראו ראשית, ובשביל משה שנקרא ראשית, כמו שנאמר (דברים לג, כא) וירא 'ראשית' לו, כמבואר במדרש רבה בראשית (פ"א, ד), על כן הם היו 'בראשית' הקדום להטיבם בתנאי הראשון אם יקבלו התורה על ידי משה, ואותיות הקודמים לפני משה היה 'לרד' לפניו גוים, ועל ידי זה הכניעו החשמונאים את היונים. על כן אמרו 'מי מככה באלם יהו"ה' עולה 'לר"ד', עד כאן תורף דבריו הקדושים של אאמו"ר הכ"מ זצלה"ה זי"ע — (עיין שם בפנים בזה).

וכאשר נקדים עוד מה שכתב בספר שמן ששון (בדרוש חנוכה) כי כמה פעמים מצינו בכתבי הארז"ל (פרי עץ חיים שער חנוכה ופורים, פ"ד ופ"ה) חנוכה בנצח ענף חכמה ופורים בהוד, ולעומת זה מצינו להיפך (פרי עץ חיים, שם) שפורים בנצח וחנוכה בהוד, וחנוכה הוא תיקון ההוד כנודע, עיין שם בדבריו. אך באמת לא קשה כי הכל אחד, הנצח והוד הן תרי פרקין ושוקין וכחד חשיב, וכלולים זה בזה תרוייהו, ואין סתירה בהדברים.

ויש לומר עוד בביאור ענין זה על פי מה שכתב רבינו בעץ חיים (שער לב, פ"ז) ובלקוטי תורה פרשת בראשית על מה שמצינו (ראה חז"ל רעו, כ) שאהרן הוא ב'הוד', ובאמת אהרן הכהן הוא איש 'החסד' (בצד ימין). וכן

תשובה ויקבלו (שמות רבה פ"א, ו' ירושלמי מכות פ"ב, ה"ו). אך גם באלו המדות יש מדת 'אפים' וכמו כן מה שיש שם מדת הדין (שער הכוונות דרושי ויעבור, פ"ו), וכן בכלם כנדוע באידרא קדישא (זח"ג קלא, ב) ובמפרשים שם בבחינת שערין קשישין. אך כביכול יתברך שמו (במשקל אל דעות — כמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה פ"ג, ה"ב) — מחשב ושוקל כידעו תעלומות לב מי שהוא ראוי לקבלו בתשובה כאמת ברחמיו וברוב חסדיו, בבחינת מנקה לשבים, (שהוא סוף הי"ג מדות כנוכר).

וזדהו כשמן הטוב, (בחינת חנוכה נצח והוד כלולים זה בזה. וזהו) זקן אהרן שיוורד על פי מדותיו, שיוורד ומתחלקת על פי מדותיו שכלולים במדת הדין ובמדת הרחמים ומחלק יתברך שמו לכל אחד מהמדות ולכל אחד ברצונו כראוי, כדכתיב שם (שמות לז, ט) ותנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם, והיינו גם כן כלול מחסד וגבורה כנוכר.

וכח אלו המכבאים המה החשמונאים הכהנים הקדושים בקנאם את קנאתם לה' צבאות בעד ה' ותורתו במסירות נפשם, והיו מעט מזעיר נגד עם רב היונים כחול הים עד אין מספר, ובאמת 'כהן' איש 'החסד' ולבשו מדת 'הגבורה' בזה, והיתה להם מורשה מדה זו מאביהם זקנים 'פנחס' בן אלעזר בן אהרן 'הכהן' ראש יחם הכהונה, אשר בשביל מסירות נפשו בזה ניתן לו ברית כהונת עולם לו ולזרעו אחריו תחת אשר קנא לאלקיו בהריגת זמרי נשיא השבט (במדבר כה, ט), ולבש

(ש"מ"ח' ראשי תיבות ח'דש ש'בת מ'ילה שרצו היונים לבטל (ראה מגילת אנוכיכוס), וכשגברום בימי חנוכה ונצחום על כן הוא 'שמח'. ובה יונח מה שכתב הרמב"ם (בהלכות חנוכה פ"ג, ה"ג) שתנוכה ימי שמחה הם, ורמוז 'ש"מ"ח' ראשי תיבות ח'דש ש'בת מ'ילה).

והנה בחינת 'משה' הוא 'רצון' כנוכר לעיל מהאריז"ל, והיינו מדתו בקו ימין 'נצח', אולם שרשו הקדום מבחינת 'לוי גבורה'. וזהו (בדרך אפשר) ענין אותיות הקודמים לשם 'משה' שהם 'לר"ד', היינו בשורשו נמשך בתחלה מ'גבורה' אלא שהם בחינת גבורה להכניע האויבים, כמו שנאמר 'לרד' לפניו גיים כנוכר לעיל, על כן ראשי תיבות ש'מן ו'קטרת י'שמח ל'ב עולה 'רצון' בחינת 'משה' ונימטריא שלו כנוכר לעיל. והקודם לזה מאותיות 'משה' המה אותיות 'לר"ד', כמחשבה הקדומה כביכול כנוכר. ופסוק זה נדרש על אהרן כנוכר לעיל מזהר הקדוש (שם), והם נצח והוד משה ואהרן כלולים זה בזה בחסד וגבורה כנוכר.

ויש לומר בזה (תהלים קלג, ב) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן שיוורד על פי מדותיו, והי"ג מדות מסיימים 'ונקה', ודרשו רז"ל (ביומא פג, א) ונקה לא ינקה מנקה לשבים ואינו מנקה לשאינם שבים, ולכאורה יפלא דאם כן האיך הם י"ג מדות של רחמים, כיון דאינו מנקה לשאינם שבים אם כן הרי הוא מדת הדין דמנקה רק לשבים. אולם כאמת גם זהו מדת הרחמים דשאלו וכו' ואמרה הנפש החוטאת תמות חלילה. והקדוש ברוך הוא אומר ברחמיו שיעשה

לה, ובאמת כונת המילה הוא התגלות
'החסדים' על ידי כריתת הערלה המפסקת וכו'
(עץ חיים שער לג, פ"ג שער הפסוקים, פרשת חורע), וגם כן
כלול חסד בגבורה.

ובזה נבא לכתובים שהתחלנו ול'צוי' אמר
תמיד ואוריד לאיש חסידך, (בזה
כלל אהרן ומשה זה בזה, כי מתחיל ב'לוי'
שהוא 'משה', ואחר כך לאיש 'חסידך' שהוא
'אהרן' הכהן איש 'החסד'). אשר נפיתו
במפה תריבדו על מי מריבה, (הוא כללם
זה בזה יחד, למשה ולאהרן כאחד, כמו שנאמר
במשה ואהרן במי מריבה (במדבר כ, יב) יען לא
האמנתם בי להקדישני). האומר לאביו ולאמו
לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו
לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצרו,
(הוא רומז להחשמונאים הכהנים אנשי 'החסד'
כנוצר, והתגברו במדת 'הגבורה' וקנאה בה'
שגם כשנפלו מהם במלחמה מבני מתתיהו אף
על פי כן לחמו אחיהם ובניהם ולא נסוגו
אחור, כנוצר לעיל (בהקדמה זו) בשם היוסיפון.
וזהו האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת
אחיו לא הכיר וגו' כי שמרו אמרתך
ובריתך וגו', במקום שנוגע לקדוש השם
ומלחמת תורה ומצוה מסרו נפשם בפועל ממש
כנוצר).

ורמוזו ישימו 'קפורה' באפק, בחינת
הקטורת כנוצר לעיל דכליל מתרווייהו,
והוא בחינת 'נצח והוד' דחנוכה שהם כלולים
זה בזה בשני הקיום כנוצר לעיל. וצריכין הבעלי
בתים שהם בחינת 'נצח והוד' תומבי אוריייתא
להלחם בביתם בעד אמונת ה' ומצותיו שיהיה
'לנצח' קיים האמונה אצלם, ולא יעשו

הכהן (איש החסד) גבורה ועץ בנפשו
וכמבואר בדרשות רז"ל (ראה סנהדרין פב, א)
כמה נסים נעשו לו אז, וגם המה מורעו
'הכהנים' לבשו עוז ולחמו בחרבם (בדרך נס
מתי מעט נגד הרבה רכבות) למען קנאת ה'
הבוער בקרבם ותפשו אומנות אביהם 'פנחס'
כנוצר שלקח 'רמח' בידו (במדבר כה, ז). על כן
רמוז בכתוב הנזכר (דברים שם) בך ה' חילו,
'ברך יהוה' מספר 'רמ"ח', שהלכו הכהנים
החשמונאים בכחו וקנאתו.

וגם 'רמ"ח' מספר 'אברהם' איש 'החסד'
שהוא בחינת 'כהן', והיינו כלול חסד
וגבורה יחדיו, כל אחד במקום שצריכין לו. וכן
כה 'אברהם חסד אל' (תהלים נב, ג), יומא דאזיל
עם כולוהו יומין (זח"ג קצא, ב שער הכונות ורד"ק יום
הכיפורים, פ"ג), נמשך מהכונה א"ל דגר חנוכה
מיום א' זה דחנוכה גם על הח' ימים, כמבואר
בעבודת ישראל להמניד הקדוש מקאזנין
זצללה"ה זי"ע (בדרוש לחנוכה ד"ה והגם וראה בפנים רד"ק
מט). ולעומת זה מצינו (תהלים ז, יב) א"ל זועם
בכל יום, היינו גם כן כלול חסד וגבורה כנוצר,
ועל כן אמרו רז"ל (ילקוט שמעוני במדבר, רמז תשעא)
'פנחס' זה 'אליהו', כי אליהו יש בו גם כן
מדת הגבורה קנא קנאתי לשמך הגדול וכו' כי
עזבו את בריתך וכו', כנועד מהכתובים (מלכים
א יב, ז), והוא אליהו הנביא מלאך המליץ
לישראל ובא ללמוד עם הצדיקים הראוים
להתגלותו, ולעתיד לבוא יהיה אליהו המבשר
טוב (ראה פסיקתא רבתי, פל"ה), וגם כן כלול חסד
עם גבורה. וכן הוא 'אליהו' מלאך 'הברית', כי
להברית מילה צריך גבורה ואבירות לב. וכן
ייסד הפייט בהרחמן בברכת המזון שאיש רך
הלכב עבודתו פסולה אם שלש אלה לא יעשה

ממקומו' כנוכר לעיל. מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן יקומוץ, שנפלו האויבים לרכבות חללים לפניהם. ומדויק פירוש רש"י דקאי על החשמונאים י"ב ואלעזר שהוא הי"ג, דייק בזה בלשונו שהיו י"ג, לרמו שהמשיכו אז הכתנים הקדושים ההם החשמונאים י"ג מדות של רחמים, כמו שהוא הכונה דנר חנוכה מיום א' עד יום השמיני, ועל זה היה הישועה בימים ההם ובזמן הזה.

התחדשות שזהו מעשה בעל דבר וכפירה ר"ל. ובפרט בחנוכה שאז הוא הזמן מסוגל לזה להלחם נגד חכמת יון הפילוספיא הארורה, ורק להחזיק באמונת אומן יתברך שמו ומצותיו בנר מצוה ואור תורה — (ואמרתו בזה עוד ברברי מוסר ואין כאן מקום להאריך).

ועל זה מסיים הכתוב 'ברך יהוה חילו ופעל ידיו', במספר 'ברוך כבוד יהוה'

כן יהיה תשועתם לנצח עלינו ועל כל ישראל במהרה בימינו לאורו של מלך המשיח בקרוב כן תעזרנו ה' לעשות חיל ופעלים לטובה ותעמידנו בקרן אורה, בתורה, ובכל מצותיך

דְּרָכֵי כוֹתְבֵי פְתִיחוֹת, מְטִיילִים בְּאֵרִיכוֹת, מְעַמִּידִים מְלִיצוֹת רוּחוֹת, שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, אֲכֵן עֵתָה לֹא עֵת שְׁמַחוֹת, בְּרוּב עֲוֹנוֹתֵינוּ, כִּי בִזְמַן שְׁמַחְתִּינוּ (בְּיוֹם ב' דְּסוּכוֹת אוֹשְׁפִיזָא דִּיצַחֵק עֲקִידָא וְכֹל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הָאֲבִידָה), נִהְפֵךְ לֵאבֹל מְחֹלְנֵנוּ, עוֹלָם חֶשֶׁךְ בַּעֲדֵנוּ, נִפְלָה עֲטַרֹת רֵאשִׁינוּ, וְנִלְקָה מַחְמַד עֵינֵינוּ, מֵר לֵנוּ, כִּי נִטַּל שְׁמַחַת לִבְנוּ, וְרוּחַ אֲפִינוּ צִפִּירַת תְּפִאֲרֵתֵנוּ, וּמְכַחַר גְּבִרֵינוּ, שְׁקַעַה הַשֶּׁמֶשׁ בְּצַהֲרִים, פֶּאֶר הַחַיִּים אֲשֶׁר אֲמַרְנוּ בְּצִלוֹ נַחִיה בְּנוּיִם, הוּא אֲאִמּוֹרֵר הַכ"מ נְשִׂיא הָאָרֶץ יִירוּשָׁלַיִם, עֲלֵה הַשָּׁמַיִם, וְנִשְׂאֲרֵנוּ יְתוּמִים וְאִין אֲב, וְגִדּוֹל הַכֶּבֶב אֶךְ זְכָרוֹן דְּבִרְיוֹ תֵהֵא נַחְמֵתֵנוּ, שִׁיְהִיו שְׁפִתוֹתַי דּוֹבְבוֹת כְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ, וְזִכְרוֹתַי יִגַּן עֲלֵינוּ, עַל כֵּן לֹא עֵת לְהֵאֲרִיךְ בְּהַקְדְּמוֹתֵינוּ וּבְצִפּוֹתֵינוּ צִפּוֹנוּ, כִּי יֵאִירוּ עֵינֵינוּ, וַיְמִי הָאוֹרָה, עֲלֵינוּ יוֹפִיעוּ נִהְרָה, בְּרוּב הַדְּרָה, וְאֲאִמּוֹרֵר הַמַּחְבֵּר זִי"ע עוֹדֵנוּ עוֹמֵד לִפְנֵי ה' בְּתַפְלָתוֹ, וְתַפְלַת צְדִיק תְּמִים, תַּעֲשֶׂה רוּשֶׁם לְעוֹלָמִים, לְטוֹב לָנוּ כֹּל הַיָּמִים, וּבְנֵי חַיִּי אֲרִיכֵי, וּמוֹזוּי רוּיְחֵי, וּבְמַהֲרָה דִּידָן לְאוֹר הַגְּנוּז וְאוֹרוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ וְתַחֲיִית הַמֵּתִים וְנִזְכָּה לְגֵאוּלָּה בְּקִרְוֹב בִּזְכוֹת

כוֹתֵב וְחוֹתֵם כְּחוֹדֵשׁ כְּסֵלוֹ תְרַע"ד

חַיִּים אֲלֵעֶזֶר שְׁפִירָא אֲבִדְק"ק מוֹנְקֵאָפֶשׁ וְהַגְלִילוֹת

[בְּעַהֲמַח"ס שו"ת מְנַחֵת אֲלֵעֶזֶר ב"ה]

בן איש חי רב פעלים הגה"ק אור צה ונערב
אדמו"ר הרב המחבר הכ"מ זצלה"ה זי"ע ועכ"א

מאמרים לחנוכה

דרכי אמונה

דרך א

שאינן כן הנם דפורים היה על ידי אתערותא דלתתא בתפלות ותחנונים ובכי וצום ומספד, ותעל שועתם אל האלקים, עיין שם [מ].

והנה נודע מה שפירשו בספרים הקדושים וה' כךך את אברהם ככל (בראשית כד, א), בת היתה לו לאברהם אבינו ובכל שמה (בבא בתרא טז, ב), היינו שהוא היה לו כח שהיה יכול להמשיך אפילו למי שאינן לו כלל על פי הדין, וכמבואר בשערי אורה (שער ז) שלכל אחד יש לו ש"י עולמות, רק כשבא לצד צפון בורקין אותו אם הוא ראוי לכך [מ], עד שבא אברהם אבינו ע"ה ומתפלל בעדו שיתנו לו על כל פנים חלק מעשר מהש"י עולמות, וזה (תהלים נב, ג) חסד א"ל כל היום, דהיינו מספר 'ל"א'

מה שאיתא ביוספון [א] ובראשונים [ב] ענין יהודה מכבי והחשמונאים, ושליך נקרא יהודה מכבי [ש] כשהיה לוחם מלחמות ה' היה אומר מי כמוכה באלים יהו"ה, ראשי תיבות מכב"י כידוע — (ועיין בספר דגל מחנה אפרים סוף פרשת מקץ מה שכתב הטעם מה שפסקו זה שייך לחנוכה [א]).

ולפי עניות דעתי יש לומר בדרך רמז על פי מה שכתב הקדוש א"ז בבני יששכר במאמרי כסלו טבת (מאמר ד, אות מס-ג ועוד בכמה מקומות) דהחילוק בין גם פורים לגם חנוכה, כי הנם דחנוכה לא היה בזכות ישראל, כי לא גרם שום זכות מלמטה, רק שהשם יתברך ברוב רחמיו וחסדיו עשה להם גם זה. מה

דרך א [א] ראה פרק כ [ב] ראה אקדמות מילין לספר זו וראה עוד רוקח בפירושי התפילות בפירוש אז ישיר — על דגל יהודה במלחמות חשמונאים שנצחו ליוונים כתיב מי כמוכה באלים ה' שעזרת לנו לנצח הרשעים, זה שיסד הפייט מכבי יהודה, נוטריקון מי כמוכה באלים ה' [ג] ראה שם במאמרים לחנוכה והנה זה הוא פסוק בתורה (שמות טו, יא) מי כמוכה באלים ה' מי כמוכה נאדר בקודש וגו', ויש לומר לפי עניות דעתי שליך היה ענין הנס גם כן בשמן שדלק שמונה ימים, כי שמן הוא בחינת חכמה, כמו שכתוב (שמות ל, לא) שמן משחת קודש, וקודש הוא חכמה כידוע (זח"ג רצו, א פרי עץ חיים שער הקריאת שמע, פ"א), והיה הנס מעין תגבורת מלחמה שהיה צועק תמיד הפסוק הזה מי כמוכה באלים ה' מי כמוכה נאדר בקודש, והיה הנס גם כן בדבר שהוא בחינת קודש כנוצר לעיל, והבן [ד] זה לשונו בתוך דבריו ידוע בעת הצרה והועם כשעמדה מלכות יון לא היו יכולין ישראל לבטל הגזירה על ידי תשובה ומעשים טובים ותפלה וצעקה (כאשר עשו בימי מרדכי ואסתר), כי מלכות יון ביטלו אותם מן המצות ולא הניחו אותם להתאסף, ובעבור זה לא היה איתערותא דלתתא (כל כך לשיספיק לתשועה ולגאולה), רק היה הנס כעין מעשה בראשית שהספיק מחשבתי של ישראל מה שישגלו אחר כך מצות ומעשים טובים, והמחשבה הזאת היא שעמדה להעלות מיין נוקבין איתערותא דלתתא, עיין שם שמה הטעם לא ניתן ליכתב נס דחנוכה וראה זח"ב (ט, ב) — ומלכות יון שלטא עליהו, לכתר דאהדרו בתיובתא אתתקפו עליהו ואתכפאו לון [ה] ראה שערי אורה, שער ו (ער, א) מדת החסד שהיא

על ידי מעשינו ותפלותינו ובקשתינו — (כי שאני מפורים כנוכר) — רק בבחינת 'חסד א"ל' שהוא מתנת חנם^[ט].

וזה יש לומר הא דתיקנו (מגילה לא, א) להפטיר בחנוכה רני ושמחי בת ציון וגו' (זכריה ב, ד), ודקדקו המפרשים^[י] דמה ענינו לחנוכה. ולפי האמור רמז בחינת 'בת' ציון לחנוכה.

וגם יש לומר שאסתר המלכה כאשר התפללה הלכה בתפלתה היכל לפניו מהיכל, אמנם כאשר הגיעה לבית הצלמים, שהיא צד צפון — כנוכר לעיל מהשערי אורה, אמרה

שהוא המעשר ממספר ש"י, והוא כמו הבת שמקבלת עישור נכסים (כתובות סח, א מדים לא, כ). ואברהם אבינו ע"ה זכה לקבל בשביל אותן בני אדם שאין להם על פי הדין רק בתורת חסד^[יא]. וזהו שאמרו בת היתה לו לאברהם אבינו, עד כאן תוכן דבריו הקדושים — (ועיין מה שכתב בזה בספר הישר והטוב בדרושי חג הסוכות^[יב], ובדברינו בדרושי חג הסוכות^[יג]).

וזה יש לומר (תהלים קיח, כז) א"ל הוי"ה ויאר לנו, היינו הנר דחנוכה שהוא מאיר לנו בגלות הזה, נעשה בבחינת 'א"ל הוי"ה' שלא

בימין תמיד פתוחה ומזומנת להפיק לכל שואל, וכשהאדם שואל חפציו מאת השם אזי מתעוררת מדת החסד ומושכת ממקור הרצון כל מיני העושר וכל מיני טובות לתת לשואל די מחסורו וכשמגיעין אותן המתנות והטובות מצד מדת שמאל אזי עומדת מצד הדין שהיא מצד צפון ומעכבת אל הימין לגמור חפצי השואל, ואומרת נשב לדין ונראה אם זה השואל ראוי לתת לו שאלה זו ששאל או לאו ואז נדון השואל בסנהדרין גדולה העומדת בצפון ואם הוא ראוי נותנים לו שאלתו ואם אינו ראוי מונעים ממנו כל אותו העושר וכל אותו הטוב שהמשיכה מדת החסד ואז מקבלת מדת הדין ההיא בצפון כל אותו העושר וכל אותו הטוב ומכנסת אותו באצרותיה, עיין שם [ז] וראה שם עוד ודע והבן כי בעת הצרות היו הקדושים והחסידים ממהירים להתפלל ולהתכוין למדת א"ל, וזהו שאנו אומרים א"ל מלך יושב על כסא רחמים והנה אברהם אבינו ע"ה השתדל כל ימיו אחרי המדה הזאת שכולה חסד ורחמים וחנוניה, וקיבל עליו כמה מיני יסורים וכמה מיני צער כדי שיהיה זוכה לה, וברוב השתדלותו ואהבתו אותה זכה שהיתה לו ירושת עולם, עיין שם באורך ועיין היטב בשער ט (צג, א) [ז] ראה שם מאמרי שנת תרל"ב ליום ב' דסוכות שאברהם אבינו ע"ה זכה לזה על ידי שהלך מארצו, כנאמר (בראשית יב, ב) והיה ברכה, כך יהיו חותמים, דהיינו שהשם יתברך יתנהג עם בניו בחסד גמור [ח] ראה תפארת בניס על התורה, לסיום מסכת נדה [ט] ראה שערי אורה שער ה (מב, ב) ולפעמים תמצא שם יהו"ה מתאחד עם אל, כאמרו (תהלים קיח, כז) א"ל יהו"ה ויאר לנו והכונה בו, כשהוא מזכיר א"ל יהו"ה כל העולם נדון בחסד עליון וברחמים גדולים, ואין שם דין כלל ולא מערער ולא משטין ולא מורא קטיגוריא, אלא הכל בחסד וברחמים, ואז כל מאורי הספירות כולן בשלימות גדולה ושמים בטהרה והארץ בשמחת אורה, כי א"ל הוא סוד חסד עליון, וממנו נשפע החסד לאברהם והסוד הוא שאמר באברהם (בראשית כא, לג) ויקרא שם בשם יהו"ה א"ל עולם, כי אז קנה לחלקו מדת החסד והחזיק בה וכששם יהו"ה מתאחד עם א"ל ואומר א"ל יהו"ה, נמצא שם יהו"ה מתערבת בחסד וברחמים ואין שם דין כלל, וגם יהו"ה הוא שם רחמים ואף על פי שיש בו קצת דין, מכל מקום כולו כלול ברחמים בהתחבר החסד והרחמים בסוד א"ל יהו"ה אזי כל הספירות בשמחה ובשלימות וכולן מקבלות חסד ורחמים מלמעלה, זהו שאמר א"ל יהו"ה ויאר לנו ותמצא בייג מדות של רחמים שהזכיר אלו שני השמות לבד, והם יהו"ה יהו"ה א"ל רחום וחנון ולפי שאלו השני שמות הם כוללים חסד ורחמים, הם נזכרים באלו ייג מדות של רחמים, התבונן זה מאוד וראה פסיקתא רבתי פ"ב שלכן קורין הלל מפני שכתוב בו א"ל ה' ויאר לנו וראה עוד להלן דרך י מה שהובא בבני יששכר בשם ספר ברית כהונת עולם, ובגליון שם [י] ראה רש"י שם רני ושמחי, על שם ראיתי והנה מנורת זהב וראה עוד בני יששכר חדש כסלו שבת מאמר ב, אות לט בזה הלשון מה שנהגו להפטיר בחנוכה רני ושמחי בת ציון, דלכאורה אין לו שייכות כלל לחנוכה, ואי משום זכרון המנורה מהראוי להתחיל וישב המלאך וכו' ראיתי מנורת זהב וכו', עיין שם מה שתירץ בזה וראה

זכותכם נעשה זאת, רק בכח מי כמוכה
'באלים' ה', היינו ממדת חסד א"ל בלי
אתערותא דלתתא כנוכר^[א]:

(תהלים כב, ב) אל"י אל"י למה עזבתני^[א], דכיון
שבכאן אי אפשר להנות מתפלת, ובכאן
בהכרח שאושע רק בתורת עישור נכסים
מתנת חנם כנוכר, 'חסד א"ל' כל היום^[ב].
ולזה אמרה רחוק 'מישועת' דברי שאנתי,
על פי דברי קדוש זקני כבני יששכר^[ג]
דהחילוק בין 'עזרה' ל'ישועה', ד'עזר' הוא
כשהשם יתברך מושיע בלי שום תפלה
ובקשה מקודם. ו'ישועה' הוא על ידי תפלות
ובקשות. וזה אמרה בבית הצלמים שהוא צד
צפון. רחוק 'מישועת' דברי שאנתי, אי אפשר
לי לסמוך על תפלתי באתערותא דלתתא
ובעל כרחק לי להושע רק מצד חסד א"ל
כנוכר לעיל.

דרך ב

וַעֲלֵ פִי הַפְּשׁוּט יֵשׁ לְאֹמֵר הַטַּעַם שֶׁלְכָךְ
היה אומר בניצוח המלחמה מי
כמוכה באלים ה'. דהנה על מי כמוכה
באלים ה' יש שני פירושים: א', מבואר בילקוט
שמעוני (כשלה, רמז רנ) מי כמוך באותן שעושים
עצמם כאלים^[א]. ב', מי כמוכה באותן
שאחרים עושים אותם כאלמים. ופירוש השני
הוא מדברי הש"ס (ניסין נז, ב) אל תקרא באלים
אלא באלמים ששומע בזיונו ושותק, עיין
שם^[ב]. והנה פירוש השני שעושה כביכול את

וזה יש לומר שיהודה מכבי כאשר כבש
המלחמה בנם דחנוכה אמר לאחיו בני
ישראל אל תדמי בנפשכם שעל ידי תפלתכם

עוד מאמר ד, אות קכג [יא] ראה מגילה טו, ב — כיון שהגיעה לבית הצלמים נסתלקה הימנה שכינה, אמרה
אלי אלי למה עזבתני [יב] ראה קהלת יעקב ערך אל"י — היא ספירת החכמה שנקרא יש, בעבור שיש בו
י פעמים אל"י, כמו שכתב הרב וזהו 'אל"י' — י' אל"י ועל כן 'אלי' אותיות ל'הנחיל א'הבי יש, כי מכאן
באין סוד ש"י עולמות מעשרה פעמים אל"י [יג] ראה בני יששכר שם מאמר ב, אות ח לשון עזר יצדק על
העזרה מבלי בקשה מוקדמת מהנעזר, כמה דאת אמר (תהלים כ, ג) ישלח עזרך מקודש 'קודש' הוא דבר הנברל,
סוד החכמה מחשבה ו'תשועה' הוא כשמושיע המושיע אחר בקשת הנושע, כמה דאת אמר (דברים כב, כז) צעקה
הנערה המאורסה ואין מושיע לה, עיין שם וראה עוד מאמר ב, אות כט אלול מאמר א, אות יז בהג"ה וראה
להלן דרך ח [יד] ראה שער יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ימי אורה, אות קלט שפירש דברי המגן
אברהם ריש הלכות חנוכה כמה שנוהגים הנערים לסבב על הפתחים בחנוכה, להבין שייכות ענין מצות צדקה
לחנוכה וזה לשונו שם [אחר שהביא דברי רבינו כאן] וזהו ענין הצדקה בחינת צדקה וחסד, גם שאין אנו כדאים
יתן לנו יתברך שמו בתורת צדקה, כמו שנותנין לעני בפתח מבחינת חסד א"ל ועל כן מסבבין הנערים בפתחים
לעורר מצות צדקה מלמעלה כמו שהיה הנס ועל כן מדליקין בטפח הסמוך לפתח להיתונן כעני בפתח, עד כאן
וראה עוד שם אות מה

דרך ב [א] וזה לשונו שם מי כמכה באלם ה', כיון שראו ישראל שאבד פרעה וחילו בים ובטלה מלכותן של
מצרים ושפטים נעשו באלהיהם שלהם, פתחו כולם פיהם ואמרו מי כמוכה וגו' ולא ישראל בלבד אמרו שירה,
אלא אף אומות העולם כיון ששמעו שאבד וכו' כפרו כולן באלהיהם שלהם ואמרו מי כמוכה וגו' מי כמכה
באלים, מי כמוכה באותן שקורין עצמן אלוהות, פרעה קרא עצמו אלוה מי כמוכה, לא כאלו שאחרים קוראין
אותן אלוהות ואין בהם ממש, ועליהם נאמר (תהלים קטו, ה) פה להם ולא ידברו וגו' לא יהגו בגרונם אלו פה
להם ולא ידברו, אבל מי שאמר והיה העולם אינו כן וכו' [ב] זה לשון הגמרא שם נכנס [טיטוס] לבית קדשי

קרוכו מי כמוכה 'באלמים'. אבל לאחר שנגאלו אמרו שירה חדשה מי כמוכה 'באלים' — בחזקים, שהראה יתברך שמו ידו הגדולה והחזקה כנוכר:

דרך ג

יש לומר על מה שדרשו רז"ל מי כמוכה 'באלים' — 'באלמים' כנוכר. על פי

דברי השל"ה הקדוש (פרשת וישב, ד"ה וענין ותקע)^[8] דיהודה מכבי הרג אחר כך את מלשיני ישראל אשר הסיתו את היונים, עיין שם. ולכן היה רמז שמו 'מכבי' — מי כמוכה 'באלמים', היינו להתרבק במדה טובה שצריך אדם לעשות עצמו כ'אלם' כמו שאמרו חז"ל^[9], על כן זה היה בנקמתו נגד בעלי לשון הרע ומלשינות שהלכו להיונים כנוכר:

דרך ד

על מה שאמר יהודה מכבי כשהיה נוצח המלחמה מי כמוכה באלים ה'. על פי דברי רש"י הנזכרים (שמות שם) מי כמוכה באלים — בחזקים, כמו (יהוקאל ז, ג) אילי

עצמו כאלם לא שייך רק כשאין עושה ח"ו דין במכעיסיו ומשנאיו, אבל כשהוא עושה פלא ונוקם מהם בריש גלי ומשלם גמולם בראשם, לא שייך לקרות באלים — באלמים, דאדרבה נתגלה כבודו יתברך שמו בפתחון פה לעין כל, ועל כרחק כפירוש הראשון, וכמו שפירש רש"י (שמות טו, יא) באלים — בחזקים^[10], דאף שהם חזקים אף על פי כן הקדוש ברוך הוא הוא גבור על גבורים ויש בכחו לנקום במכעיסיו.

וזה יש לומר שכשהיה יהודה מכבי נוצח המלחמה ומסר הקדוש ברוך הוא רבים ביד מעטים, שהיו אחינו בני ישראל המעטים ושונאים הרבים למאות אלפים, על כן אמר אז יהודה מכבי מי כמוכה 'באלים' ולא 'באלמים', כי לא היו אז כאלמים, ואדרבה נתגלה כבודו יתברך שמו וממשלתו כשעושה דין ברשעים האלו ובנסים כאלו, והיינו באלים — בחזקים, שנתגלה כח וחזקת גבורתו יתברך שמו כנוכר.

וזהו יש לומר על פי הפיוט בשביעי של פסח (ר"ה יום ליבשה) ידידים רוממוך בשירה קדמוך מי כמוכה באלים שירה חדשה שבחו גאולים, דהיינו כל זמן היותם בארץ אויביהם בארץ מצרים ועינו אותם בחומר ולבנים ובכל עבודה ברוב צרותם והשם יתברך לא נקם את נקמתו ממצרים, אז אמרו ישראל עם

הקדשים ונטל סייף וגידר את הפרכת ונעשה נס והיה דם מבצבץ ויוצא וכסבור הרג את עצמו דבי רבי ישמעאל תנא מי כמכה באלים ה' — מי כמכה באלמים וראה חידושי אגדות למהרש"א שם דררש מי כמכה באלים ה' וגו', מי כמוך במדה זו לעשות עצמו אלם נגד רשעים, ויצא להם זה הדרש דלא מצינו כמוהו אלם חסר י' מלשון אלם [ג] ראה לקמן דרך ד מה שפירשו שם בדרך אחרת

דרך ג [א] בשם ספר יוסיפין [ב] ראה חולין פט, א — אמר רבי יצחק מאי דכתיב (תהלים נח, ב) האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם, מה אומנותו של אדם בעולם הזה, ישים עצמו כאלם

הארץ, עיין שם. ולכאורה אין זה דרך רש"י להניח דברי רז"ל בילקוט או כפירוש הראשון הנוכר (בדרך ב') היינו שעושין עצמן כאלים היינו עבודה זרה, או כפירוש הב' (שהוא מהש"ם גיטין) באלמים, ולמה בחר לו רש"י בזה דרך חדש באלים בחזקים^[א].

לכן נראה לפי עניות דעתי דהבין רש"י דמה שאמרו בש"ם גיטין (נו, ב) מי כמוכה באלמים אינו כמי שאינו יכול לדבר ח"ו, [אלא] היינו שתיבת אלמים יתפרש בלשון חזקים, והוא משורש 'אלם', וכמו שאמרו בש"ם כמה פעמים^[ב] כל 'דאלם' גבר. והוא על פי הידוע בפלוגתת ראשונים בענין כל דאלם גבר, דיש אומרים^[ג] דהיינו מי שהוא גבור ותקיף יותר בכחו לחטוף הדבר מחבירו במלחמה והכאות הוא יזכה בה. והרא"ש^[ד] ודעימיה כתבו דאין זה תלוי בגבורה וכח ותרועת מלחמה בחזקת היד, אלא דרוצה לומר דכל מי שהצדק אתו ממילא מהדרך שהוא ינצח את חבירו בטענות וראיות מדרך האמת להתברר, ושיקרא לא קאי — (ועיין במפרשים ריש פרק א' דבבא מציעא).

וזהו יש לומר דמה שהשם יתברך לוחם מלחמות היהודים והרוג בשונאיהם אינו כמי שבא על חבירו בחזקת היד בגבורתו בלא צדק ח"ו ועל ידי גבורתו הוא מנצחו, רק

הוא בכל מקום 'אלם' בצדק ובמשפט, ולא נמצא בכל העולמות לדמות לצדקתו היינו לאלמותו (וכדעת הרא"ש הנוכר לעיל), והוא כביכול אינו מנצח המלחמה זולת בפלם מאזנים משקל אל דעות יתברך שמו שהצדק עם ישראל עם קרובו, ואז יזכו במלחמה וינצחו נגד שונאיהם. והא ראייה כי בשעת החורבן בעונותינו הרבים אף על פי שהשונאים רדפו והרגו וחרפו וגדפו ר"ל, והשם יתברך שמע ושחק, משום שלא נתברר אז בעונותינו הרבים שהצדק עם ישראל, כי היו ישראל אז במדריגה נמוכה ר"ל, ולכך הוצרך יתברך שמו לשפוך חמתו על עצים ואבנים (מדרש איכה פ"ד, ד).

וזהו יש לומר כונת הש"ם בגיטין (שם) מי כמוכה באלמים, היינו אלמות של צדק כדעת הרא"ש, וכיון שלא היה אז הצדק עם ישראל מרוב עונות הדור, על כן עשה יתברך שמו מה שעשה בבחינת מלך במשפט יעמיד ארץ (משלי כט, ד).

וזהו שפירש רש"י בפרשת בשלח באלים — בחזקים, היינו כדברי הרא"ש היינו בחזקים בטענות חזקות וצורקות, ואינו סותר לדברי הש"ם בגיטין מה שאמרו באלמים, [ד]היינו גם כן בחזקים בטענות צורקות בנוכר^[ה].

דרך ד [א] ראה לעיל דרך ב [ב] ראה גיטין ס, ב בבא בתרא לד, ב [ג] ראה רשב"ם בבא בתרא שם, ד"ה כל דאלים [ד] בבא בתרא פ"ג, סימן כב בבא מציעא פ"א, סימן א [ה] וראה עוד כלי יקר שם שמפרש דברי רש"י באופן אחר, והשוה ב' פירושים אלו ליחדם כאחד, וזה לשונו במסכת גיטין דרשו מי כמוך באלמים, ודרש זה רחוק לפרש באלים כמו באלמים ולהוסיף מ"ם אמנם נראה שאין כונתם ז"ל להוסיף מ"ם, אלא באלים הוא בחזקים כמו שפירש רש"י וכך פירושו כי כל השומע עלבוננו ומתאפק להיות כמחריש וכובש את כעסו הרי הוא חזק ותקיף, כי איזו גבור הכובש את יצרו (אבות פ"ד, מ"א), כך בזמן שהקדוש ברוך הוא שומע ושותק ועושה את עצמו כאלם כביכול, זהו מצד יד החזקה שלו יתברך שכובש את כעסו ושותק למכעיסים, כמו ששתק

משום דכל דאליים גבר, וכפירוש הרא"ש דרך מי שהצדק אתו הוא גובר, ולא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבאות (זכריה ה, ו), ברוח צדק ומשפט, ושיקרא לא קאי וקושטא קאי (שבת קד, א):

דרך ה

יש לומר על פי המבואר בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פרק ד) בכונת שעשה נסים, שהכונה בתיבת [שעשה] 'ש"ע—ש"ה', שבשם חנוכה יש 'שני פעמים א"ל במילואו', גימטריא ש"ע, הממתיק אלהים במילואו ביודין, שעולה ש"ן עם ה' אותיות אלקים הפשוט שהוא ש"ה, כנודע^[א].

וזהו יש לומר בשנצח המלחמה אמר מי כמוכה 'באלים' (לשון רבים, סתם רבים שנים (ירושלמי יומא פ"ב, ה"ד)), היינו 'שני פעמים

וזהו יש לומר מה שאמר יוסף אחיו שראה בחלמו (בראשית ל, ו) והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה והנה קמה אלומתי וגם נצבה והנה תסובינה אלומותיכם ותשתחוינה לאלומתי, כי הנה יוסף ואחיו היו מתנגדים זה לזה בכמה טענות שונות וקטטות ומריבות, ונתעצמו בטענותיהם שונות זה מול זה — (וכמבואר בפרשת דרכים (דרוש א) ובכל הספרים באופנים שונים). על כן אמר להם יוסף שהראו לו בחלום שהיו 'מאלמים אלומים' בתוך השדה, דהיינו שזה אמר שאני האלם (בטענות צדק) ואתה הגולן והחייב, וחכירו אמר להיפך. אבל הנה קמה 'אלומתי' וגם נצבה, בדרכי הרא"ש דקושטא קאי, שנתברר שאני הוא 'האלם' בצדק כדרכי הרא"ש. והנה תסובינה 'אלומותיכם' ותשתחוינה 'לאלומתי', כי תודו לי אחר כך 'לאלומתי' כי אתי הצדק באמת.

וזהו יש לפרש, כי הנה בנם דחנוכה נתברר דבר זה, כי ראו שהחלשים והמעטים נצחו להגבורים הרבים, ובעל כרחך דהוא

לפרעה על אשר אמר (שמות ה, ב) מי ה' וכן שתק לטיטוס על חרופו וגדופו (גיטין נו, ב), על כן דרשו מי כמוך באלים באלמים ומשה אמר זה על חירופו של פרעה, וממנו הביאו פסוק זה לראיה על טיטוס, ולעולם משמעות באלים בחזקים ממש כאמור

דרך ה [א] וזה לשונו שם ברכה ב' במלת שעשה שהוא 'שע"ש'ה' ופירוש ש"ע הוא 'ב' פעמים אל"ף למ"ד, שהוא הארת פנים עליונים מסוד אל, למתק אלהים דיחוד ב' הנ"ל — [עיינן שם בענין הברכות דע כי שרשם סובב על היות לה סוד יחוד אחד ונאה, והוא סוד נר, שידעת שהוא סוד יחוד שם הוי"ה והוי"ה, הוי"ה אלהים, הוי"ה אדנ"י, וג' יחודים אלו גימטריא נר והנה בברכות אלו, רמזים כל הג' יחודים, דהיינו בברכה א' יחוד א', הוי"ה אהי"ה בברכה ב', הוא יחוד ב' של הוי"ה אלהים בברכה ג', יחוד ג' של הוי"ה אדנ"י וכו', עיינן שם] — שהוא במלוי יוד"ן, שהוא ש — [אל"ף למ"ד ה"י יוד"מ"ם] — ועם ה' אותיות אלהים, הרי 'ש"ה' וראה שם עוד שעשה, בארנו כי ש"ע הם ש"ע נהורין, שהם גימטריא 'ב' פעמים אל' במילוי, ומציאות ב' א"ל אלו הם בשם ס"ג, שבארנו במלת 'חנוכה' שהיא 'חנה כר', כי 'חנה' גימטריא 'ס"ג', שהוא הוי"ה פשוטה ומלאה' — [מילוי שם ס"ג היא יוד"ה"י וא"ו ה"י] והנה הפשוטה הוא 'כר', וד' אותיותיה ועם הכולל גימטריא 'אל' וכן בס"ג במלוי יש י"י א"י גימטריא 'אל' וב' [פעמים] א"ל הנ"ל מתמלאין כנוכר לעיל, ונרמזו באותיות ש"ע מן שעשה

א"ל במילואו', הם המתיקו הגבורות של אלהי"ם, ודין נצח ונצחו המלחמה, והבן:

ויוֹרֵמוֹז עוֹד, כִּי רֵאשֵׁי תִיבוֹת מִי כְמוֹכָה כְּאֵלִים עוֹלָה שְׁנֵי פַעֲמִים א"ל':

דרך ו

שמסרו נפשם על קדושת ה', ולהם נמסר רבים ביד מעטים שהם היו המעטים, ורוב הדור בני ישראל היו בשפל המצב בימי היונים כמו שאמרו חז"ל בש"ס^[ג] שהיה הדור פרוץ אז — (ועיין מה שכתבנו בזה בדרך א', ג'), ועל כל פנים לא היו הדור צדיקים כל כך שיהיו ראויים לנם על ידי מעשיהם, רק שהשם יתברך הטיב עמהם יותר מכדי מעשיהם, עיין שם לדרכו הטוב.

וזה יש לומר על פי המבואר בסידור הארז"ל (סידור רבי שבתי) בכונות ברכת השחר בברכת מלביש ערומים והנותן ליעף כח — (כן הוא סמוכים זה לזה על פי גוסס הספרדים), כי יש לכל אדם לבוש לנשמתו ואי אפשר לאדם שלא יחמא, ויש חמא שגורם להסתלק הלבוש ממנו לגמרי ר"ל^[ד], ויש חמא שהלבוש לא נסתלק ממנו רק הותש כחו^[ה], וכשיפקוד נשמתו בלילה בסוד מיין נוקבין להמלכות, מחדש הנוקבא נשמתו בכח שם א"ל שהוא חסד המתעורר בבוקר^[ו], ואותו מלבוש נקרא חשמ"ל וכו', וגם הוא נמשך מהפנים עליונים דאריך אנפין ששם ב' פעמים

באופן אחר יש לומר. וגם להבין מה שאומרים בנוסח ההודאה (על הניסים) מסרת נכורים ביד חלשים, ועיין בקדושת לוי מה שכתב בזה^[א].

ולפי עניות דעתי יש לומר על פי מה שכתב מרן אא"ז זצ"ל בבני יששכר במאמרי חנוכה כמה פעמים^[ב] דאף שאנשי הדור באותו זמן היו צדיקים — (וכמו שאומרים מסרת וכו' ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך) — מכל מקום לא נחשבו לצדיקים רק הכהנים הקדושים החשמונאים

דרך ו [א] ראה בדרושים לחנוכה (ד"ה עוד מסרת) לכאורה הלא היה גבורים גדולים חשמונאי ובניו כנזכר בספר יוסיפון (פ"כ ופכ"ו) אלא הכונה דהיו כל כך צדיקים דלא תלו נצחונם מחמת גבורתם רק מאת ה' היתה זאת וזהו מאמרם חלשים, שהיה חלשים בדעתם, שידעו שמחמתם לא ינצחו רק מחמת עזר ה' וראה עוד שם בדיבור שלפני זה [ב] ראה מאמר ד, אותיות כד, מט-ג, קמה [ג] ראה גמרא סנהדרין מו, א — מעשה באחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים והביאהו לבית דין וסקלוהו, לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך ופירש רש"י שם — מפני שהיו פרוצים בעבירות שהיו רואין לוחצין של ישראל שהיונים הם גזורים עליהם גזירות והיו מצות בזויות בעיניהם, עיין שם וראה עוד גמרא סוכה נו, ב [ד] וראה עוד פרי עץ חיים שער התפילה, פרק ב — ונותנין עליו ומלבישין אותו לבוש קליפת הנחש דוגמת (שמות לג, ו) ויתנצלו בני ישראל את עדים, ונמשך עליהם וזהמת הנחש וכן אירע גם כן לאדם וחזה כאשר חטאו וכו' [ה] ראה שם עוד ואף על פי שנשאר [הלבוש] עמו, בסוד (דברים לב, יח) צור ילדך תשי [ו] ראה זח"ב (פא, א) — אימתי אתגלייא חסד, בבקר, כמה דאת אמר (בראשית מד, ג) הבקר אור וראה פרי עץ חיים שם וכל זה באור הבקר, כמו שנאמר (איכה ג, כג) חרשים לבקרים רבה אמונתך, וחיודש זה נעשה אז בבקר על ידי שם א"ל שהוא חסד המתעורר בבקר, בסוד (בראשית יט, כז) וישכם אברהם בבקר וזהו מה שאנו אומרים בברכת יוצר המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, עיין שם

דרך ז

יש לומר מה שנצחון המלחמה היתה על ידי החשמונאי ובניו בני מתתיהו, ונקראו כולם מכבאים. וכתבו הראשונים [8] יען כשנצחו המלחמה היו אומרים ב'רוך כבוד י'הו"ה מ'מקומו ראשי תיבות 'מכב"י, ועיין של"ה הקדוש (מסכת תמיד, פרק תורה אור).

ולהבין הענין נראה לפי עניות דעתי בהקדם לפרש מה שאנו אומרים בנוסח ההודאה ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה, ובהקדם מה שאמרתי לפרש מה דאיתא בספר צרור המור (פרשה ואחתנן) דטעם הדבר שנקרא המועד הזה חנוכה, כי החשמונאים מרוב הצרות והגזירות לא היו יכולים לעסוק בתורה והיו מייחדים את ה' בפסוק (דברים ג, ד) שמע ישראל, שיש בו כה אותיות, ובכח זה הייחוד נצחו אויביהם, ולכך נקרא 'חנוכה', כי 'חנו' לדגליהם בכח 'כ"ה' אותיות של שמע ישראל, עד כאן תורף דבריו הקדושים, עיין שם. וכבר דבר זה נזכר בתיקוני זוהר הקדוש (תיקון יג כט,

א"ל במילואו, ועם הם"ו אותיות וגם אותיות המילואים י"ב כוללים בגימטריא 'חשמל מלבוש' [9]. ולזה מברכין מלביש ערומים ואחר כך נותן ליעף כה, דהיינו מי שלא נסתלק לבושו לגמרי רק הותש כחו כנוצר לעיל, נתחזק כחו בכח חסד דשני פעמים א"ל, עיין שם [10].

וזהו יש לומר הכונה כיון שבני הדור היו נשמותיהם חלשים וצריכים חיזוק מפיתוי חכמת היונים וחלקת פיהם ורשעותם, וכנוצר לעיל שהיו הדור פרוץ בימי היונים וכמו שאמרו חז"ל, וכיון שנשמותיהם היו חלשים על כן שפיר נאמר מסרת גבורים ביד חלשים שהיו נשמותיהם חלשים, ואף על פי כן ריחם השם יתברך עליהם, וזהו תוקף הנם.

וזהו שאמר יהודה מכב"י כשנצח המלחמה מי כמוכה באלים ה', היינו שבכח החסד של שני פעמים א"ל נתחזק אורות מלבושיהן של נשמתן ויכלו לעמוד באמונת ה' ותורתו, ובכח זה נצחו המלחמה, והבין:

[9] ראה סידור שם הלבוש נקרא חשמל הוא בגימטריא מלבוש שע"ח כי הוא נמשך מהפנים עליונים דאריך אנפין ששם ב' [פעמים] א"ל א"ל במלוי כזה 'אל"ף למ"ד אל"ף למ"ד, ועם ח' אותיות דפשוט גימטריא ע"א', ועם ששה אותיות דמילוי ובי' כוללים 'חשמל' מלבוש' וראה לוח התקן מנחת יצחק מתקן תיבות האחרונים ועם ח' אותיות דמילוי גימטריא 'חשמל' ובלוח התיקן אות חיים מוחק תיבות 'גימטריא ע"א' וראה שער הכונות, ענין ברכת השחר ב' שמות א"ל במילואם עולים בגימטריא ש"ע, ועם ח' אותיות א"ל אל"ף למ"ד הרי שע"ח, גימטריא 'מלבוש' וכן הוא כפרי עץ חיים שם ובכן לכאורה נראה שטעות סופר נפל כאן, ואולי רצונו לומר עם ה' אותיות של שם א"ל במילוי, וגם ב' אותיות של שם א"ל פשוט אי נמי שני כוללים של ב' פעמים שם א"ל עולה 'שע"ח' [ח] ראה פירוש יפה שעה לשער הכונות שם שלא מחדשים חידוש הלבושים אלא למי שחזר בתשובה קודם שישן, או שרואה שאם לא יחדש לו לבושו ימות בלא זמנו ויש תקוה טובה ממנו, או יצא ממנו כן הגון, עיין שם

הקדוש ברוך הוא, כל הנשיאים הקריבו דבר שהוא לפי שעה ואתה תדליק את הנרות דבר שקיים לעולם. ומפרש הרמב"ן (רש פרשת בהעלתך) דקאי על נר חנוכה דקיים לעולם, דהיינו אף לאחר חורבן בית המקדש מדליקין נר חנוכה, עיין שם לדרכו.

והנה [גראה] לפי עניות דעתי על פי הידוע מהקדמונים^[1] דהא דמהני תשובה הוא רק אם יש לנו דין בנים למקום, ואב שמחל על כבודו כבודו מחול (קדושין זכ, א), אבל אם יש לנו דין עבדים לא מהני תשובה, כי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (כתובות ז' סוטה מא, ב)^[2]. ועיין מה שכתב א"ז בבני יששכר (מאמרי חדשי כסלו מכת מאמר ד, אות פח) בשם הג"מ חיד"א (ראש דוד, פרשת מקץ) דזה שרצו היונים לבטל מישראל ג' מצות חדש מילה שבת^[3], משום דעל ידי ג' מצות אלו ניכר שישראל בנים למקום, מצות 'שבת' מוכיח שישראל נקראו 'בנים', דהא נכרי ששבת חייב מיתה (סנהדרין נח, ב) משום דהוי כמשתמש בשרכיטו של מלך^[4], ולישראל ניתן לשמור את השבת משום דנקראים בנים והשם יתברך א"ב למו. וכן 'מילה וקידוש החדש' הם גם כן אות שנקראים בנים למקום, עיין שם מעמו^[5]. ועל כן רצו היונים לבטל מהם

(א) ואיהו דהוד תמניא יומין דחנוכה וכו' שריא כ"ה על ישראל בכ"ה בכסלו [ואלין אינון כ"ה אתוון] דיחודא דאינון שמע ישראל וגו', ודא איהו 'חנוכה' — 'חנו—כ"ה', עיין שם.

להבין הענין יש לומר לפי עניות דעתי בהקדם מה שאמרתי לצרף סיום הש"ם (גדה עג, א) כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא וכו', [לתחלתו] מאימתי קורין את שמע בערבית וכו' (ברכות ב, א). וגם להבין מה שאמרו בלשון 'בן' עולם הבא, דהוה להו למימר מובטח לו שיהיה 'לו' עולם הבא. ויש לומר בהקדם לבאר מהו הענין שתחלת דינו של אדם בעולם הבא ישאלוהו עסקת בתורה^[6], דהוה ליה לשאול קיימת המצות, דהא רבי ינאי מכריז על העוסק בתורה ואינו מקיים המצות וי למאן דאית ליה תרעא לדרתא ודרתא לא עביד, כי התורה היא תרעא לדרתא לקיום המצות^[7] והעיקר היא קיום המצוות שהיא הדרתא.

ולהבין כל זה נקדים מדרש רז"ל^[8] הידוע ככל הספרים — (ועיין בזרע אברהם על המדרש רבה פרשת וישב) — שאמר אהרן כל הנשיאים הקריבו ושבת לוי לא הקריבו, שמא בשבילי נדחה שבטי. אמר לו

[ב] ראה גמרא סנהדרין ז, א שבת לא, א [ג] ראה גמרא שבת שם יומא עב, ב וראה רש"י ביומא שם — שהתורה אינה אלא שער ליכנס בה ליראת שמים לכך צריך שתקדים לו יראת שמים [ד] ראה תנחומא בהעלתך, סימן ה [ה] ראה לימודי השם, הובא בבני יששכר [ו] ראה בני יששכר לחדש תשרי מאמר ד, אות כד — שתשובה מהני רק לישראל ולא לאומות העולם, ופירשו המחברים הראשונים (הרב בעל לימודי השם) הטעם, דקיימא לן על פי התורה מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ועל כן לא מהני לגוים תשובה על פי התורה, ושאיני ישראל דאשתני למעליותא דכתיב (דברים יד, א) בנים אתם לה' אלקיכם [ז] ראה מה שכתב עוד בזה שם אות לח ואות עד מאמרי ראש חדש מאמר ב, אות ט [ח] ראה בני יששכר שם — השם יתברך שבת מכל מלאכתו ביום הזה, על כן ויברך אותו ויקדשוהו, נקרא קד"ש ליי, והמשתמש בשרכיטו של מלך חייב מיתה [ט] ראה ראש דוד שם — אות ברית קדש אמרו בזהו דאי נטרין ברית אינון בנים, וקביעות חדשים ומועדים דכתיב (ויקרא כג, ב) אשר תקראו אתם, וככל היוצא מפי סנהדרין יעשה כביכול הוא יתברך זה מורה ובא כי בנים

ג' מצות אלו כדי שיתבטל מהם כח ותואר בנים ח"ו ויהיו כדין עבדים. אבל ישראל קדושים גברו עליהם ונצחום ולא הניחו ידם מאלו הג' מצות, על כן יש להם דין בנים למקום, עיין שם.

ובזה מובן שאהרן היה ירא שמא יש לו דין עבד, ולפי זה לא נתקבלה תשובתו על החטא הגדול הידוע במדבר, ומשום הכי לא קיבל השם יתברך קרבן מחנוכת המזבח. ועל זה השיב לו השם יתברך שיתן לו לטובה אות מצות חנוכה, כי ממנו אבן וממנו פינה שיש לנו דין בנים למקום, וממילא מוכח דמהני תשובה דאב שמחל כבודו מחול כנוצר.

ולכן יש לפרש מה דתחלת דינו של אדם על דברי תורה, כי הנה זה ודאי אין לך אדם שאין לו שעה (אבות פ"ד, מ"ג) כי בת קול יוצאת מהר חורב שובו בנים שובבים (חגיגה טו, א), ומוזה נשרש ונתקע בכל עת הרהורי תשובה בלב האדם^[1], ובפרט שכל אחד אפילו הגרוע הרהר כמה פעמים בתשובה במשך ימי חייו, ואם יש לנו דין בנים אז מהני הרהורי תשובה, מה שאין כן כשנקראו עבדים. על כן שואלים בתחלה עסקת בתורה, כי על ידי עסק התורה מוכח שיש לנו דין בנים, כי לא

עשה כן לכל גוי וכו' (תהלים קמו, יט-כ), ואסור ללמוד תורה לעכו"ם (חגיגה יג, א), שהם נקראים עבדים למקום ועבד אסור להשתמש בשרביטו של מלך, מה שאין כן אנחנו בנים למקום יתברך שמו, על כן מהני הרהורי תשובתו, והוא לו לטובה מה ששואלים בתחלה עסקת בתורה.

ובזה מובן מה שאמרו חז"ל כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, דהיינו שדין אותו בעולם הבא כדין 'בן' ומקבלים תשובתו, כי 'אב' שמחל על כבודו כבודו מחול. ולכך מתחילין תיכף מאימתי קורין את שמע בערבין (ברכות ב, א), כי איתא בירושלמי במסכת ברכות (פ"ג, ה"ג) דעבד פטור מקריאת שמע משום דכתיב (דברים ו, ה) שמע ישראל וכו' ה' אחד, מי שאין לו אלא אדון אחד מה שאין כן זה שיש לו אדון אחר — (ועיין בישמח משה פרשת בשלח (ר"ה במדרש מהיכן) על דברי המדרש מהיכן זכו ישראל לקריאת שמע^[א]), הרי שלא זכו ישראל לקריאת שמע אלא אם הם 'בנים', וכל זה אם הם עוסקים בתורה, וכאמור.

ובזה מובן דברי הצרור המור דכיון שלא היו יכולים לעסוק בתורה קראו קריאת

אנו וחביבים אצלו עד שהוא יתברך באהבתו ובחמלתו שומר יום קביעות בית דין [ין ראה ספר חרדים בחתימת הספר — אמרו בזהר בת קול יוצאת בכל יום ומכרות שובו בנים שובבים וקשה למי מכריזין הלא אין אנו שומעין כלום אלא ודאי אף על גב דהוא לא שמע מזליה שמע וזה שלפעמים מתעורר באדם רוח טהרה מקול הקורא לאון נשמתו וראה עוד הקדמת ספר בן פורת יוסף תולדות יעקב יוסף, פרשת צו שם, פרשת ראה תשואות חן, פרשת שופטים מה שכתבו בשם הבעש"ט הקדוש [יא] וזה לשונו במדרש פרשת ואתחנן מהיכן זכו ישראל לקריאת שמע, משעת מתן תורה, עד כאן נראה לפרש דידוע דבשעת מתן תורה הוציא ישראל מתחת מערכת הכוכבים ומתחת ידי השרים, והם רק תחת ידי השם יתברך לבד, והנהגת התורה וידוע אמרם במסכת ברכות ירושלמי דעבד פטור מקריאת שמע, משום דכתיב (דברים ו, ד) שמע ישראל וגו' ה' אחד, מי שאין לו אלא אדון אחד מה שאין כן זה שיש לו אדון אחר, עד כאן ומוזה יובן דפירושא דה' אחד הוא שאין לישראל

שמע, כי היונים רצו לבטל מהם ג' מצות שבת חודש מילה בגודל קנאתם ורשעתם על שישראל נקראו בנים למקום על ידי המצות האלו כנוצר לעיל, והיה לישראל עצה שיעסקו בתורה ועל ידי זה יקראו בנים כנוצר לעיל. אבל גם זאת לא הניחו להם היונים, על כן קראו על כל פנים קריאת שמע, כי גם מקריאת שמע מוכח שיש לנו דין בנים כי עבד פטור מקריאת שמע על ידי זה כנוצר מהירושלמי, וממילא נצחו אויביהם ו'חנו' לדגליהם בכח 'כ"ה' אתוון דיחודא דקריאת שמע^[1].

ובזה יש לפרש מה שאנו אומרים בסליחות (ד"ה לעיננו עשקו) עבדים משלו בנו פורק אין מידם, כידוע מדברי חז"ל (סנהדרין קה, א) שבאו עשרה ואמרו עבד שמכרו רבו כלום יש להם זה על זה כלום, אך התירוץ הוא שאנחנו נקראים בנים למקום ואי אפשר למכור את בנו שלא יהיה עוד בנו. ובוה יש לפרש 'עבדים משלו' בנו, (היינו מלשון 'משל' ורמיון), שמשלו אותנו כדין עבד. ועל ידי זה חלילה פורק אין מידם, כי לית דין למפריקנהו ח"ו כדין עבד שמכרו וכו'.

וזהו יש לומר שאמר ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה, ראף עתה כיום הזה יש לנו תשועה גדולה מנר דחנוכה שלא נתבטלו אלו הג' מצות הנזכרים, שמוה מוכרח שאנחנו נקראים בנים למקום וממילא שיש לנו תקוה חזקה לגאולה העתידה. וזהו שאמר ופורקן כהיום הזה^[2].

וזהו שאחר שנצחו המלחמה ונתברר שמהני לנו תשובה כדין בנים למקום, ואב שמחל על 'כבודו' 'כבודו' מחול, על כן אמרו ברוך 'כבוד' ה' ממקומו, כי אצל בן אין זה פחיתות הכבוד ח"ו אם הוא מוחל על כבודו, וכאמור — כן יש לומר על דרך דרוש:

דרך ח

יש לומר במה שכתבו הראשונים כנוצר לעיל (דרך ח) שאמרו בשעת כיבוש

רק ארזן אחר ואינם תחת המזל והשרים כלל וכלל, ועל פי זה יתבאר המדרש הנזכר לעיל, והבן [יב] ראה עוד צרור המור מה שכתב לבאר באופן אחר מה שעסקו בקריאת שמע, לפי שראה ה' אורך הגלות וגודל הצרות עד שכמעט נשתכחה תורה מישראל, רצה לתת להם פרשה קטנה שרוב גופי התורה תלויין בה באופן שאם ח"ו תשתכח התורה מרוב הצרות תשאר להם פרשה קטנה של פרשת הייחוד שיהיו עוסקים בה ויהיה חשוב להם כאלו עוסקים בכל התורה כלה למעט ישאר להם פסוק שמע ישראל, שיחשבו בו בלבם ויחשב להם כאלו עוסקים בכל התורה ולכך החשמונאים לפי שמרוב הצרות והגזרות לא היו יכולים לעסוק בתורה היו מייחדים את השם בפסוק שמע ישראל שיש בו כ"ה אותיות, ובכח זה הייחוד נצחו אויביהם, ער שלזה קראו שם המועד הזה חנוכה וראה לקמן דרך י ובמה שכתוב בגליון שם [יג] ראה ראש דוד שם דלכן תיקנו שמונת ימי חנוכה (אף דהנס לא היה רק שבעת ימים), כדי לרמוז בו השלשה מצות שרצו היונים לבטל, דהנה בימים אלו נכלל שבת וגם ראש חרש טבת, ובוה שתיקנו שמונת ימי חנוכה נרמז גם שמונה ימי מילה, עד כאן ובוה פירש בבני יששכר הנזכר לעיל מה שאומרים ואחר כך באו 'בניך' וכו' וקבעו 'שמונת' ימי חנוכה, ודו"ק

יתברך מבוקשם קודם, ואחר כך את שועתם ישמע, עיין שם^[1]. וזה יש לומר מה שביקש דוד המלך ע"ה (תהלים פ, ג) חנני ה' כי אליך 'אקרא' כל היום, (לשון עתיד), שתעזור לי עתה קודם התפלה על סמך התפלה שאבקש אחר כך כל היום. וכן אמר (שם, ד) שמח נפש עבדך כי אליך ה' נפשי 'אשא', גם כן רמוז בלשון עתיד.

וזהו יש לומר מה שכתב האריז"ל לכוין בברכת נר חנוכה שעשה 'נסים' — נם—ים^[2], והיינו כי בקריעת ים סוף כתיב שאמר השם יתברך (שמות יד, טו) מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו, היינו שאין מהצורך להמתין עד שתגמור התפלה, כי אתה הוא מהצדיקים שהנני מושיע להם בכחינת רצון יראיו יעשה ואחר כך ואת שועתם ישמע ויושיעם, היינו שיסעו מקודם אל הים וכעת די במה שקבעת מקום לתפלה אף על פי שלא התפללת עדיין. וכן היה אותו הענין בחנוכה, כי מפני גודל הצרות והתגברות החשך של מלכות יון לא היה פנאי לסדר תפלתם כל כך בארוכה כי באו מים עד נפש

המלחמה ברוך כבוד ה' ממקומו. ועל פי דברי אא"ז זצלה"ה בבני יששכר מאמרי חנוכה (מאמר ב, אות כט) בביאור דברי חז"ל בברכות (ו, ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו, ופירש רש"י (ד"ה בעזרו) כדרך שהיה עוזר לאברהם. והיינו כמו שמצינו באברהם שנאמר (בראשית יב, כז) וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם, ואין עמידה אלא תפלה^[3], ואחר כך כתיב (שם, כט) ויהי בשחת אלקים את ערי הכנר ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה, הנה אנו רואין שהשם יתברך זוכר את אברהם וצדקתו וישלח את לוט מתוך ההפכה, הגם שלא היה מבקש עליו אברהם אבינו בתפלתו לשלוח את לוט רק שקבע מקום לתפלתו, (דלוה סמך הקרא ענין קביעות מקום שקבע אברהם לתפלתו להצלת לוט^[4]), זהו הגורם שהשם יתברך יעשה מבוקשו בלי הקדם תפלה^[5], עיין שם בדרכו בקודש^[6].

וזה הענין נמצא בדברי האריז"ל בכוונות רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם, היינו שהצדיקים אמתיים עושה להם השם

דרך ה [א] שנאמר (תהלים קו, ל) ויעמוד פנחס ויפלל [ב] ראה בני יששכר שם נאמר וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם וכו' ואחר כך יהי בשחת אלקים את ערי הכנר ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה, והנה הקושיא רבה, הרי כבר נאמר באריכות ענין הצלת לוט, על כרחך דמשיענו דהשם יתברך זכר את אברהם וצדקתו ושלח את לוט, עיין שם [ג] ראה שם אלקי אברהם בעזרו, בעזרו דייקא, כמו שפרשנו לעיל לשון עזר בלא הקדמת מבקש (וטעמא רבה אית ביה, דהנה קביעות מקום לתפלה הנה המקום ההוא נקבע לאותיות התפלה היינו המחשבה טרם גילוי האותיות והנה הקובע מקום והיה זה שכרו שבטרם יבא לבקש כדיבור באותיות יתן השם יתברך מבוקשו, הבן היטב), עיין שם וראה לעיל דרך א ובמה שכתוב בגליון שם [ד] ראה זח"ב (לט, ב) שמבאר גודל מעלת השדה אשר קנה אברהם ולכן יצא יצחק לשוח בשדה זו, ואברהם אמאי לא הוה מצלי תמן, משום דקביעותא אחרא הוה ליה בקדמיאת [ה] ראה סידור האריז"ל בזה הלשון קרוב ה' לכל קוראיו, (לאותן שקוראים להשם יתברך בין ראויים בין שאינם ראויים, עונה אותם בעת קוראם) לכל אשר יקראוהו באמת, (אבל יש אנשים שעונים אותם טרם יקראוהו והם מאותם הראויים שיקראוהו באמת), רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם [ו] ראה פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד בכונת על הנסים

בכחינת שכורת ולא מיין (ישעיה נא, כא), שיכולני לפטור כל העולם מדין תפלה (עירובין סה, א), בפרט בהתגברות קליפת יון או כנודע^[1], על כן היו רק בכחינת קובע 'מקום' לתפלתו, וכנזכר מדברי הבני יששכר.

על כן יש לומר שפיר כאשר כבש המלחמה אמר ברוך כבוד ה' ממקומו, ממה שקבעתי 'המקום'^[2]:

דרך ט

עוד יאמר בזה מה שאמר יהודה מכבי בעת כיבוש המלחמה ברוך כבוד ה' ממקומו, כמבואר בצרור המור (פרשת ואתחנן) ושאר ספרי קודש. ויש לומר על פי דברי אאמ"ו הקדוש זצ"ל ה"ה בפסוק (בראשית כח, 10) אכן יש הוי"ה במקום הזה ואנכי לא ידעתי, כי הנה נודע^[3] מעלת הנביאים שיש להם התגלות אלקות על ידי שהם

מחשבים תמיד רק מחשבות קדושות ומדבקים תמיד מחשבתם בהשם יתברך וכתורתו ולא בשום דבר אחר זולתו, על ידי זה נתגלה אליהם אלקים^[4]. והנה יעקב אבינו כשנגלה אליו השם יתברך, היה ירא שלא יבא לידי גאות, שעל ידי מעשיו הטובים ומחשבתו שהיה דבוק רק בהשם יתברך במחשבתו ודעתו בא לגדולה זו, על כן אמר אכן יש הוי"ה במקום הזה, (היינו כי תלה שהתגלות אלקות בא רק מחמת קדושת 'המקום' שהיה במקום בית המקדש, אבל לא מפני מעשיו הטובים). ואנכי לא ידעתי, (היינו שאנכי מצד עצמי לא הייתי דבוק בהשם יתברך וכמחשבתו כראוי 'בדעת', 'וידעתי' לשון 'חוד' גם כן, כמו (בראשית ד, א) והאדם 'ידע' וכו') (ראה תיקוני זהר תיקון סט צט, א), עד כאן תורף דבריו הקדושים — (ועיין בדברינו בפרשת ראה על הכתוב השמר לך פן תעלה עולתיך וכו'^[5]).

וזה יש לומר לענינינו, על פי הנודע מדברי המגלה עמוקות ואתחנן (אופן 10) שמפרש מה שכתוב במגלת אנמיכוס^[6] שבני חשמונאי

[1] ראה בני יששכר מאמר ד, אות לח [ח] ראה בני יששכר שם בהג"ה שמבאר ענין קביעות 'מקום' לתפלתו, שהכונה על מקומו של עולם ברוך הוא

דרך ט [א] ראה ספר העקרים, מאמר ג [ב] ראה עוד רמב"ם הלכות יסודי התורה ריש פרק ז — מתקדש והולך ופורש מדרכי כלל העם ההולכים במחשכי הזמן והולך ומזוזו עצמו ומלמד נפשו שלא תהיה לו מחשבה כלל באחד מדברים בטלים ולא בהבלי הזמן ותחבולותיו, אלא דעתו פנויה תמיד למעלה קשורה תחת הכסא להבין באותן הצורות הקדושות הטהורות ומסתכל בחמתו של הקדוש ברוך הוא כולה מצורה ראשונה עד טבור הארץ, וידע מהן גדלו מיד רוח הקדוש שורה עליו וכו', עיין שם [ג] וזה לשונו שם ואנכי היינו השם יתברך ותורתו כמו שנאמר (שמות כ, ב) אנכי ה' אלקיך, וכמבואר בש"ס (שבת קה, א) אנכי ראשי תיבות אימירה ניעימה כתיבה יידיכה נאמנים אמרי, (והיינו שהוא מרומז על התורה) לא ידעתי, (היינו שלא הייתי דבוק במחשבתי ודעתי בהשם יתברך ותורתו להיות ראוי למדרגה זו) [ד] ראה שם אות מט — וכשמוע חמשה בני מתתיהו קמו ויבאו למצפה גלעד אשר היה שם פליטה לבית ישראל בימי שמואל הנביא

דרך י

אן יאמר בזה מה שנעשה הנם על ידי יהודה מכבי כנזכר מיוסיפין^[א], וכספר צרור המור (פרשת ואתחנן) כשכבש המלחמה אמר מ' כ'מוכה ב'אלים י'הו"ה, ראשי תיבות מכבי' שהוא בנימטריא 'ע"ב'.

ולחבין הענין האריך יש לו שייכות לגם דחנוכה^[ב], נקדים מה שאיתא בכתבי הארזי"ל (כפרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ר) לכיון בכרכת שעשה נסים, 'שעשה' הוא אותיות 'שע—שה', שיאירו הש"ע נהורין בש"ה גבורות של אלקים שמרומז באותיות ש"ה^[ג]. 'נסים', הוא 'נס—ים' מענין קריעת ים סוף. ובהבנת הענין יש לומר, דהנה על הכתוב (שמות טו, יא) מי כמוכה באלים ה' איתא במסורה^[ד] 'באלם' חסר, דחסר ב' יודין, עיין שם. והיינו כי לפי הקריאה, וכמו שפירש רש"י שהוא מלשון 'אילי' הארץ היה צריך ליכתב באילים בשני יודין, אך נמסר לכתוב באלם. ויש לומר הענין על פי מה שכתוב בספרים הקדושים^[ה] על דברי רז"ל (פסחים ק"ח,

הלכו ל'גלעד' להתפלל שם, ואמרו מי שענה לשמואל בהר 'הגלעד' הוא יעננו. כי באו בכחו של יעקב שקרא לו 'גלעד' ולהעביר קליפת לבן אשר קרא לו 'יגר שהדותא' על ידי תיקון ההוד, ושמואל שבא לתקן ירך יעקב, על כן עכב לו השם יתברך במקום ההוא, כי יעקב עשה לו הכנה לזה כמה שקרא לו 'גלעד'^[ו]. ולזה כאשר רצו החשמונאים לגמור התיקון של ההוד ולתקן כל הפגם של ירך יעקב, עמדו באותו מקום ואמרו מי שענה לשמואל במקום הזה הוא יעננו, עיין שם במגלה עמוקות^[ז].

ובזה יובן כי כאשר נצחו המלחמה ותיקנו הכל מה שבאו לתקן מדת ההוד לרפאות ירך יעקב מקלקולו, אמר שלא תחשבו שזכות מעשיכם גרם לכם לתקן דבר גדול כזה, רק כל זה היה בזכות 'המקום' ('גלעד') ההוא, שכבר עמד עליה יעקב, ואחר כך שמואל הנביא כנזכר לעיל. ועל כן אמרו ברוך כבוד ה' 'ממקומו', ש'המקום' שעומדים להתפלל ולתקן הענין הזה, גרם להם לטובה:

[ה] ראה ברבריו שם שלבן אמר 'יגר' שהדותא בלשון ארמי, וגילה בזה ליעקב אבינו ע"ה שבשנת רי"ג לבנין בית שני יבא אנטיוכוס ויגבר הקליפה ויעקב קרא לו גלעד, הראה לו תיקון המקדש שנקרא גלעד [ו] בתוך דבריו מבואר ששמואל התחיל לתקן ירך יעקב ששכח פכים קטנים, ובפך שמן שבידו תיקן וגמר התיקון היה בימי החשמונאים, ואז תיקנו קליפת נוגה

דרך י [א] ראה פרק כ [ב] ראה צרור המור שם על פי דבריו המובאים לעיל דרך ז שהיו מייחדים את ה' בפסוק שמע ישראל שיש בו כ"ה אותיות, וזה לשונו וזהו חנוכה לרמוז שבכח שם ה' ויחודו נצחו המלחמה, לא בחיל ולא בכח ולא בחנית אלא בשם ה' של הייחוד שהוא כלול בשם המפורש של ע"ב, וזהו מ' כ'מכה ב'אלים ה' בראשי תיבות 'מכבי' שעולה ע"ב ולפי שהוא דבר סתר עונים בו ב'רוך כבוד ה' מ'מקומו בראשי תיבות 'בכים' [ג] ראה לעיל דרך ה ובמה שכתוב בגליון שם [ד] ראה היכל הברכה שמות, שם [ה] ראה בני יששכר מאמרי חרש ניסן מאמר יג, אות ב

א) קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, שמענין קריעת ים סוף נעשה השפעת פרנסה, וכן כתבו בספרים הקדושים^[1] שגם בחנוכה בא השפעה ופרנסה. וכן נראה מדברי האריז"ל בפרי עץ חיים (שם) כי מדליקים נר חנוכה או בשעה שיורדת המלכות עקרת הבית לתת טרף לביתה וחוק לנערותיה, עיין שם^[2].

ולחבין הכל יש לפרש על פי דברי האריז"ל בפרי עץ חיים (שער הזמירות, פ"ה) ובסידור רבינו הר"ר שבתי ז"ל בכונות עיני כל אלך ישברו ואתה נתן להם את אכלם בעתו, עיני אינון תרין עיינין דרחל (שכתב) [שבהם] דינים שנקראים שני רמעות דנחתי^[3] לימא רבא שהוא (הנקרא) [הנוקבא], 'דמעה'^[4] גימטריא 'ק"כ', היינו ק"כ צירופי אלהים^[5] שממנו יורד הדינים שמונע הפרנסה, ושני פעמים ק"כ שהוא 'ב' פעמים דמעה^[6] גימטריא 'רחל' אלך ישברו, להשביעם להמתיקם, ועל ידי זה אתה נתן להם הפרנסה, עיין שם^[7].

ויש לומר עוד תוספת ביאור לזה על פי דברי האריז"ל (בלקוטי תורה) על הפסוק (בראשית ו, ה) ונח מצא 'חן בעיני' ה', כי 'עין' הוא סוד שם מ"ה ברבוע שהוא שם ק"ל^[8],

ובהסיר ממנו הפשוט^[9] שהוא ע"ב המכסה את הראות, סוד (אייב כב, יד) 'עבים' סתר לו ולא יראה, אז נשאר 'חן' כמנין נח. וזהו הסוד ונח מצא 'חן', שמהע"ן מספר מ"ה ברבוע שהוא שורש הדינים הוסר הע"ב שהוא הדינים ונשאר 'חן', עיין שם^[10]. ועיין בספר מאמר מרדכי (פרשת רבים) (מהרב המובהק מוהר"ר מרדכי לעטנער זצ"לה"ה), עיין מה שכתב בטוב טעם היטב בדברי הלקוטי תורה בזה ראה ספר הלקוטים פרשת בראשית, בסופו לקוטי תורה איוב, (שם).

וזה יש לומר מה שאמרו חז"ל בשבת (לד, א) וככמה מקומות^[11] נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות, היינו שנתן בו הדינים של שם מ"ה ברבוע שהוא בחינת עי"ן כמו שהוא בלא הסרת הע"ב המכסה הראות שאז דינין מתערין, על כן נעשה גל של עצמות. וניתן זה הכח להצדיקי הדור כשצריכין לענוש הרשע, נותנים בו הדינים של העינים בלי הסרת הע"ב.

וזהו ביאור דברי האריז"ל הנזכר לעיל (בפרי עץ חיים שם) עיני כל אלך ישברו, להמתיקן על ידי שמסירין הע"ב המכסה הראות מן העינים, על ידי זה נמתקין הדינים של ב' פעמים ק"כ צירופי אלקים שיש בב'

[1] ראה בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ה, אות ז — המשכיל על דבר יבין היטב שבהארט מצוה זו יכולין לעורר רחמים בבני חיי מזוני ופקידות עקרות על ידי הארת י"ג מדות של רחמים [2] וזה לשונו ודע כי אנו מדליקין אותה עם שקיעת החמה כי אז היא מדת לילה והיא יורדת למטה אל הבריאה וליצירה ולעשייה לתת טרף לביתה וחוק לנערותיה, ואז אנו ממשיכין לה אותן האורות שהיו לה למעלה [3] עם הכולל [ט] בענין ק"כ צירופי אלקים ראה עץ חיים שער מד, פרק ה [4] דמעה בלי הכולל [יא] ראה פרי עץ חיים שם וזהו ראשי תיבות ליכל חי ריצון הוא 'רחל' וראה סידור שם בכונת לכל חי רצון באורך [יב] פירוש כי שם הוי"ה במילוי אלפין ברבוע עולה ק"ל, והוא יו"ד, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א וא"ו, יו"ד ה"א וא"ו ה"א [יג] היינו אותיות שאינם מן המילוי [יד] וזה לשונו שם וזהו 'מצא' חן גימטריא 'ק"ל' כמנין 'עין', וכן הוא הפנימי וזהו 'בעיני' ה' [טו] ראה ברכות נח, א בבא בתרא עה, א סנהדרין ק, א

צירופי אלהי"ם. וגם 'מי כמוכה באילים' (מלא המלא בב' יודין) הוי"ה' הוא בגימטריא 'ב' פעמים ק"ל, שהוא סוד ב' עינים עד שלא הוסר מהם הע"ב המכסה הראות ועל ידי זה באו הדינים כנוכר לעיל.

אמנם הנה בקריעת ים סוף היה נגוף ורפוא, נגוף למצרים ורפוא לישראל^[טז], ולזה יש לומר שלישראל שייך לומר באילים בחד יו"ד שהוא מלשון אל, בסוד (תהלים נב, ג) חסד אל כל היום, ואמר 'באילים' שני פעמים אל"ף למ"ד, הוא רזא דש"ע נהורין, שלצורך ישראל הוסר מהם הע"ב המכסה הראות מן העין. לזה אמר הכתוב (שמות יד, לא) ויראו ישראל את הید הגדולה וכו' ויראו העם את הוי"ה, שלישראל לא כיסה העב את הראות, וכאמור.

וזהו הענין מה שכתבו בספרים הקדושים שאז הוא זמן מסוגל לשפע ופרנסה לישראל עם קרובו, והיינו כדאמרן, שעל ידי שהוסר לישראל העב המכסה הראות עד ש'ראו' העם את הוי"ה וירא ישראל את הید הגדולה וכו', ממילא נאמר אז ואתה נותן להם את אכלם בעתו כנוכר.

וזהו הענין של חנוכה, דהנה אמרו חז"ל במדרש רבה (בראשית רבה פ"ב, ד) וחשך זה מלכות יון, היינו שאז בימי תגבורת מלכות יון היה מכוסה העינים של רחל בע"ב המכסה הראות והיה חושך, ולזה כאשר גברו החשמונאים נתקנו העינים והוסרו הע"ב מהעי"ן, נשאר 'חן' ראשי תיבות נ"ס ח'נוכה.

עינים דרחל, ועל ידי זה אתה נותן להם את אכלם בעתו, ובא הפרנסה.

וזה יש לומר ביאור דברי האריז"ל הנזכר בסידור [בתפלה] אלקי נצור שאומרים למען יחלצון ידידך הושיעה ימינך וענני, שהסופי תיבות של למען' יחלצון' ידידך' הוא גימטריא 'ק"כ', שהם ק"כ צירופי אלקים. 'הושיעה' הוא אותיות 'הוי"ה ש"ע' גימטריא 'ב' פעמים אל"ף למ"ד^[טז] גימטריא 'ש"ע נהורין'. 'ימינך' גימטריא 'ק'ל^[יז], עיין שם. ולפי הדברים [הנזכרים לעיל] ביאור הדברים הוא כן, שמבקשים למען' יחלצון' ידידך' שיחלצו וימתקו הגבורות של הק"כ צירופי אלקים, על ידי 'הושיעה' שיאירו הש"ע נהורין בהשם הוי"ה של מ"ה ברבוע שהוא בגימטריא 'ימינך', ק"ל, שהוא מספר 'עין' (שימתקו) בעוד שלא הוסר ממנו הע"ב ששולט במ הק"כ צרופי אלקים. ואנו מתפללים שימתקו הדינים על ידי הסרת הע"ב המכסה הראות, ועל ידי זה יאירו הש"ע נהורין, וכאמור.

וזה יש לומר הענין שאמרו כשעת קריעת ים סוף 'מי כמוכה באילים הוי"ה', וכתוב 'באלם' וקרינן 'באילים', כי על [באילים] פירש רש"י בחזקים, היינו שהלך השם יתברך עם המצריים בחזקת הירד ושפך עליהם תגבורת הדינים קשים בסוד נתן בו 'עיניו', שהם הדינים של ב' עינים שהוא ב' פעמים ק"כ צירופי אלקים כנוכר לעיל. ולזה מרומז 'מי כמוכה באלם (בלא ב' יודין) הוי"ה' הוא בגימטריא 'ר"מ', בגימטריא 'ב' פעמים ק"כ

[טז] ראה סידור שם גימטריא ב' פעמים אל"ף למ"ד עם הוי"ה משולב [יז] ראה סידור שם 'ימינך' גימטריא 'ק"ל'. ה' הירות [יח] ראה זח"ב לו, א על הפסוק (ישעיה יט, כב) ונגף ה' את מצרים נגוף ורפא

ולזה מברכין 'שעשה' שהוא ש"ע נהורין מאירין וממתיקין לש"ה שהוא גבורות של אלקים, כמו שהובא לעיל מהארז"ל, והיינו על ידי שיסורו הע"ב מהעינים מאירין הש"ע נהורין וממתיקין הגבורות של הק"כ צירופי אלקים. ועל כן גם חנוכה מסוגל להמשיך פרנסה כמו בקריעת ים סוף, ולזה מברכין שעשה 'נסים' — 'נס—ים' כנוצר מהכונות, שהיה כעין קריעת ים סוף כנוצר לעיל.

וזה יש לומר הענין מה שכתוב בשאלחות (בראשית, שאלתא טו) שצריך להדליק נר חנוכה בשמאל כדי שיהיה נר חנוכה בשמאל ומזוזה בימין ובעל הבית מצוייץ [בציצת] באמצע, דהנה נודע מה שכתוב בסידורים^[ט] בכונת שם שד"י שנכתב על המזוזה שהוא בא להכות בסגורים לעזא ועזאל שעומד באחורי דלת של הבית וצופה בבית ומבקש ליתן עין הרע בבית ח"ו ולהמית על ידי זה כל הדרים שם, ועל ידי המזוזה מכים אותם בסגורים, בסוד (תהלים לו, ב) צופה רשע לצדיק וכו', עיין שם. ועיין בספר חרב פיפיות (כתם פו, שם השביעי) בתיבת עיניך שהביא כן בשם הר' נתן שפירא זצ"ל מהזהר הקדוש^[כ], שסוד מזוזה הוא להאיר עיני הקדושה סוד 'עיני רחל' ומסמא עיני הקליפה על ידי השם שד"י, עיין שם. וכן בציצת מבואר בפרי עץ חיים (שער קריאת שמע, פכ"ו) ובסידור בפרשת ציצית בפסוק וראיתם אותו שיש לכיין להאיר ב'

עינים של רחל להמשיך אליה רחמים ממה שיש בהם חשך סוד הדין, עיין שם^[כא]. ולפי האמור יתכן יען כי הכל הולך למקום אחד, שהמזוזה וציצית ונר חנוכה שלשתם באים להאיר 'עיני רחל' ממה שיש בה חשכות מהע"ב המכסה הראות, ויתכן בזה מה שתיקנו חז"ל לעשות זכר לנס דחנוכה רק בה'אור'.

ושמעתי מאאמו"ר הקדוש זצ"ל^ה שאמר רמז נאה לזה, כי 'אור' במילואו כזה — 'אל"ף וא"ו רי"ש', הוא בגימטריא 'חנוכה' במילואו כזה — 'ח"ית נו"ן כ"ף ה"ה', עד כאן דבריו הקדושים. ולפי זה יתכן שזה הוא עיקר התיקון של חנוכה שהעביר הע"ב המכסה הראות והאירו הש"ע נהורין. וגם יתכן מה שתיקנו בנר חנוכה אלא 'לראותן' בלבד, וכאמור.

וזה יתכן שכאשר כבש יהודה מכבי את המלחמה אמר 'מי כמוכה באלים הוי"ה', באלים (ש)כשהוא ביו"ד אחד או גימטריא 'נר', שמאיר ומבטל החשך שבעינים. וגם מרמוזו אז תיבת 'באלים', 'ב' פעמים אל"ף למ"ד' שהוא רזא דש"ע נהורין — (עיין לעיל בדרך ה'). ואם נחשב 'באלים בשני יודין' בגימטריא 'מי כמוכה באלים הוי"ה' — ר"ס, רזא ד'שני פעמים ק"ל' לסמות עיני יון הרשעה. ואם הוא בלא שום יו"ד (רק 'באלים') גימטריא 'שני פעמים ק"כ צירופי אלה"ים'

[יט] ראה סידור רבי שבתי בכונת המזוזה [כ] ראה ח"ג רחל, א ברעיא מהימנא רטו, א רנא, ב [כא] מבואר שם שתכלת הוא סוד החשך שאין בו עינים, ולכן צריך להסתכל בציצית ולכוין כאילו יש שם תכלת, ואז תסתכל בו במלת וראיתם אותו ותכוין להמשיך אליו סוד עינים העליונים, ורק ביום יש כח להמשיכה זו, ולכן חייב ציצית היא רק ביום

כנזכר, אמנם הנה נודע שכל ענין הדינים בא מהפ"ר דינים של מנצפ"ך שהם נחלקים לה' פעמים נ'ו, וכמו שכתב האר"י ז"ל (כפרי עץ חיים שער הפורים, פ"ו) בכונת הרב את ריבנו והרן את דינו וכו', ולזה יתכן שכאשר בעזרתו יתברך שמו גברו על הקליפות והאירו העינים של רחל נעשה הנס והדליקו המנורה ח' ימים — כל יום ז' נרות, שהוא סך הכל נ"ו.

ולזה כתב כ"ק אא"ז זצללה"ה בבני יששכר (מאמרי חדשי כסלו שבת מאמר ד, אות ק) בשם הברית כהונת עולם (מאמר הסתר אסתיר, פ"י) שזהו סוד א"ל הוי"ה ויאר לנו, יען כי א"ל הוי"ה הוא מספר נ"ז, אחד יותר ממספר נונכ"ד, שעל ידי השני שמות א"ל הוי"ה המתיקו בחנוכה על ידי המנורה הפ"ר דינים שנחלקים ליה' פעמים נ"ו נכח.

וזה יש לומר ביאור דברי האר"י ז"ל בפסוק יהי כבוד הנוכר לעיל, יהי כבוד גימטריא א"ל הוי"ה. כבוד הוי"ה גימטריא חן, עד כאן לשונו. והיינו יהי כבוד הוי"ה לעולם גימטריא שני פעמים עי"ן חסר אחד, והיינו על פי דברי התיקוני זוהר הקדוש (תיקון ה ב, א) ולקוטי תורה מהאר"י ז"ל (במלכים א) שכל א' הוא אור, עיין שם, ובוה נרמו שחסר משתי עינים א' שהוא האור מחמת הע"ב

להמתיקן ולהאיר עינים עורות בטוב הצפון לצדיקים במהרה בימינו:

ויש עוד לאילוק מי"ץ (בענין העינים והעב המכסה את הראות כנזכר לעיל בזה). ובוה יהיה נדרש גם להראשונים שכתבו ענין 'מכב' ראשי תיבות ב'רוך כבוד יהו"ה מ'מקומו, על פי דברי הרב מה"ר נתן שפירא זצ"ל (כפרי עץ חיים שער הזמירות, פ"ד) בהג"ה בכונת יהי כבוד ה' לעולם, שצריך לכון 'יהי כבוד גימטריא א"ל הוי"ה', 'כבוד הוי"ה גימטריא חן', ובסידור איתא שענין 'חן' הוא סוד ד' חנות שאמרו חז"ל^[כב]. ועיין שם עוד בסידור שכתב עוד לכון כי הוי"ה לעולם בגימטריא ר"ב סוד ע"ב ק"ל, עיין שם.

ולהבין המשך הענין לזה נראה לפי עניות דעתי שהוא על פי דברי האר"י ז"ל (בלקוטי תורה) הנוכר לעיל על הכתוב ונח מצא חן בעיני ה', כי העיין הוא גימטריא ק"ל וכו' 'עינים' סתר לו, כנזכר לעיל בדרך זה — (ועיין בדברינו על התורה פרשת ואתחנן מה שכתבנו בזה נכח^[כג]). וזהו יש לומר שאמרו חז"ל (בחגיגה ה, ב) כל מקום שנתנו בו חכמים 'עיניהם' או מיתה או עוני, היינו הדינים 'העינים' בלי הסרת הע"ב המכסה הראות

[כב] ראה סוטה מז, א בית המדרש, עמוד צב [כג] בריש הפרשה, ראה שם באורך [כד] ראה בני יששכר מאמרי חדש אלול מאמר ב, אות י שהוספת אות א' לכל אחד הוא בחינת רחמים מן אלופו של עולם [כה] ראה פרי עץ חיים שער תפילות ראש השנה, פ"ג — והנה צריך שתכוין בכל מקום שתמצא בתורה אותיות נ"ו בסוף תיבה, כמו אלהינו, אבותינו, הכל הוא סוד גבורה והטעם, כי הלא כל הגבורות הם מנצפ"ך, והם ה' אותיות, ולכן אם תחלקם לה' חלקים, יהיה נ"ו כל חלק, כי ה' פעמים נ"ו גימטריא פ"ר כמנין 'מנצפ"ך' ולכן כל מקום שתמצא נ"ו הוא דין והנה דע כי כל אלו ה' גבורות של מנצפ"ך כבר בארנו שהם ה' היות העולין ק"ל — (ראה מבוא שערים שער ג כ"ב, פט"ז הטעם לזה השם) — אמנם מלוי כל הוי"ה מאלו הוא י"ד ה"י ו"ו ה"ה, שהוא גימטריא נ"ז, כי הלא מנצפ"ך גימטריא פ"ר, ואם תחבר עמהם ה' של בינה יהיה 'פרה' ואם תחלקם לה' חלקים, יהיה ה' פעמים נ"ו כמנין א"ל הוי"ה וראה עוד בבני יששכר שם ובאגרא דפרקא סוף אות שכז

לזה אנו אומרים בהדלקת הנרות של חנוכה ואין 'לנו' רשות להשתמש 'בהן' אלא 'לראותן' בלבד, והיינו שעל ידי שמדליקין הנר חנוכה מאירין 'עיני רחל' ואז מעבירין הדינים של אלהים (שהוא בגימטריא 'לנו'), ואין להדינים רשות להתגבר על החסדים של הב' שמות 'אל הוי"ה' גימטריא 'בהן'. ולזה אומרים אלא 'לראותן', (והיינו על ידי שמסירין הע"ב המכסה 'הראות' אנו מעורדין כח 'הראות'). 'בלבד', היינו על ידי כח הדלקת ל"ו נרות חנוכה שהוא גימטריא 'לבד'.

ויתכן כי רק בחנוכה יכולין לעשות זה, כי אז נתקן מדת ההוד ואז יכולין להאיר להנוקבא, וכמו שכתב האריז"ל (פרי עץ חיים כריש שער חנוכה, פ"ד). ולזה יתכן כי 'הוד' עם 'אל הוי"ה' הוא גימטריא 'ע"ב' (חסד) כנוכר. ולזה יתכן כי הנה היונים רצו לעורר הדינים [כח], ולזה רצו להמשיך בחינת 'וחשך' על העינים, כמו שאמרו חז"ל (בראשית רבה פ"ב, ר) וחשך זה מלכות יון, אמנם החשמונאים גברו עליהם והסירו העב המכסה את הראות, ועל כן כתבו על הדגל 'מכב"י' מספר 'ע"ב' ונשאר 'חן' [כס]. ואמרו ברוך 'כבוד הוי"ה' ממקומו, היינו כנוכר לעיל מהאריז"ל בכונת יהי כבוד

המכסה הראות הנזכר לעיל. וצריכין לכוין שעל ידי השני שמות 'אל הוי"ה' יתמתקו הגבורות של השתי עינים להסיר מהם הע"ב המכסה הראות ונשאר 'חן'. ולזה כתוב ככתבי האריז"ל (כסידור) שהוא סוד ד' חנות, כי ד' פעמים חן הוא בגימטריא יהי אור'. ולזה שפיר מסיים [הוי"ה] לעולם גימטריא 'ע"ב ק"ל', שעל ידי הכונה הנזכר לעיל יסורו הע"ב מן העין שהוא גימטריא ק"ל כנוכר:

ויתכן עוד לומר על פי הפשוט. א"ל הוי"ה ויאר לנו, כי 'לנו' הוא גימטריא 'אלהים' כנודע [כז], וכבר נודע כי ב' שמות 'אל הוי"ה' הם השמות החסדים ביותר [כח]. ונודע כי שורש הדינים של רחל הוא ב'עינים' שלה, והוא בא מק"ב צירופי אלהים, וכמו שכתב האריז"ל (פרי עץ חיים שם, פ"ה) בכונת עיני כל אליך ישברו, עיין שם. ולזה אמר 'אל הוי"ה' ויאר לנו, שעל ידי שמות 'אל הוי"ה' שהם חסדים, מסתלקים הדינים של ה'עינים' של רחל ומסירים מהם הע"ב המכסה הראות ונעשה מהם ב' פעמים ע"ב של השתי עינים, שני פעמים חסד' של הב' שמות הנזכרים לעיל.

איתא ד'פרה' הוא סוד המתקת הדינים וראה עוד פרי עץ חיים שער השבת, פכ"ד [כז] ראה קהלת יעקב, ערך לנו — לנו במלוי למ"ד נו"ן וא"י גימטריא 'טפטפיה' וגם גימטריא שם 'כוז"ו' מלא באלפין — כ"ף וא"ו זי"ן וא"ו זה סוד א"ל יהויה ויאר לנו, 'א"ל' ראשי תיבות א'י'ת'י'ת ל'א'חרי יהוה והוא סוד 'כוז"ו' שהן אותיות שאחרי יהויה, ועל ידי זה ויאר לנו גימטריא 'אלהים', ו'לנו' במלוי גימטריא 'כוז"ו' במלר, ומשם מקבל הארה נמתק [כז] ראה זחי"ג (ל, ב) — א"ל בכל אתר חסד הוא וראה שם עוד פרשת אחרי (סה, א) שכתוב על שם הוי"ה דא שלימו דכולי רחמי וראה ירושלמי ברכות פ"ט, ה"ה וראה לעיל דרך א ובמה שכתוב בגליון שם [כח] ראה בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ד, אות קו שמבאר שלכן נקרא 'יון' שינקו מן שמרי הדינים דמנצפ"ך — (שהוא בגימטריא ר"פ לרמו על הפ"ר דינים) — ומנצפ"ך המה כפולים והנה על כן יש בשם 'יון' אהון 'נו' ולהיות מנצפ"ך כפול " אותיות וכו'. עיין שם [כט] רצונו לומר מבחינת עי"ן

בהקדוש ברוך הוא שהוא שומע תפלת כל עמו ישראל ברחמים בכל מקום שהוא עומד, עיין שם.

ה', יהי 'כבוד הוי"ה' מספר 'ח"ן'. ולדרכינו גם כאן מרמזו לסוד 'החן' לתיקון 'העינים', וכאמור^[2]:

וזה יש לומר איתא במגלה עמוקות ואתחנן (אופן 10) שעמדו אז על הר הגלעד ואמרו מי שענה לשמואל במצפה הוא יעננו^[3], והיה מקום לקטני הדעת לטעות ולחשוב שהמקום שעמדו^[1] שם היה הגורם לישועה, ושהמה הלכו לכוון הרוחות ולתלות בסגולת המקומות כנוכר לעיל, ולא יתלו הישועה ברחמי השם יתברך, ולזה אמר יהודה מכבי ברוך כבוד ה' ממקומו, היינו שלא יתלו בהמקום כי אין העולם מקומו, אלא הוא יתברך שמו הוא מקומו של עולם (בראשית רבה פס"ח, י), ובחפצו ורצונו ריחם עליהם להושיעם:

דרך יא

אן יאמר במה שכבר כתבנו לעיל דיהודה מכבי ראשי תיבות ב'רוך כ'בוד י'הו"ה מ'מקומו, כשהיה כובש המלחמה היה אומר ברוך כבוד ה' ממקומו. ויש לפרש על פי דברי הש"ס (ברכות ו, ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו — (ועיין לעיל בזה דרך ח'), פירש המהרש"א בחדושי אגדות (ר"ה כל) משום שזה היה מעלת אברהם אבינו שהיה מיוחד את שמו יתברך לשם האחד האמיתי, דלא כאותן המתחכמים לבקש גדולות בדרך אחר לקבל שפע וכח אלקי לפי המקום והרוח, על דרך דאמרו רז"ל (בבא בתרא כה, ב) הרוצה להחכים ידריס הרוצה להעשיר יצפין^[4]. ועיין שם בעיון יעקב שכתב שזה היה החסרון של בלק ובלעם שהלכו לקראת נחשים, והלכו ממקום למקום אחר וקבנו לי משם וכו' (במדבר כג, יג), ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים (שם כד, א), מה שאין כן אברהם אבינו שהיה תמים עם הקדוש ברוך הוא, כדכתיב (דברים יח, יג) תמים תהיה עם ה' אלקיך, על כן לא החליף את מקומו שהיה מאמין

דרך יב

עוד יתפרש על פי דברי העיון יעקב שכתב שם עוד בכיבור דברי רז"ל (ברכות שם) כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו, דבבלעם אשכחן ששינה ככל פעם מקומו, כי כן הדרך מי שנפשו רחבה וגבוה כבלעם הרשע (אבות פ"ה, מ"ט) שחפץ ועולה בכל עת ממקום למקום יותר ויותר לילך ולעלות במקום חשבו יותר מקודם,

[ל] ראה שו"ת מנחת אלעזר חלק ר, סימן י אות ה

דרך יא [א] ובסוף דבריו שם כתוב זו ממדת חסידות הוא שמבקש צרכיו ממדת הרחמים ואינו פונה פניו לבקש גדולות בדרך אחר [ב] ראה לעיל דרך ט

וזהו ביאור דברי הש"ס (בתענית שם) שאם מתפלל ומגים דעתו עליו מביא אף לעולם, כי אם אינו מגים דעתו ויודע בעצמו שהוא אינו ראוי שיקובל תפלתו, רק העיקר היה תפלת הקדוש ברוך הוא בעצמו, שברצונו כביכול שיכבשו רחמיו את כעסו ויתנהג עם בניו במדת הרחמים, הנה הוא בזה מביא רחמים לעולם, וכאמור. אבל מי שמגים דעתו וחושב שתפלתו עלתה לו כנוכר ואינו מצפה לתפלת השם יתברך, על כן ח"ו השם יתברך מונע את עצמו מלהתפלל בעדו שיכבשו רחמיו את כעסו על כן מביא אף חלילה.

וזה יש לומר ואברהם שב 'למקומו' (בראשית י"ג, ז), היינו ששב וידע היטב שהכל תלוי בתפלת השם יתברך שהוא 'מקומו' של עולם (בראשית רבה פס"ה, י').

וזהו יש לומר בדברי הגמרא כל הקובע מקום לתפלתו, שגם לאחר שהוא מתפלל והשם יתברך ענה לו בעת צרתו אינו הולך לישב במקום גבוה יותר, כי יודע שאין זה בכח תפלתו וזכותו, רק מהשם יתברך לבד על ידי תפלת השם יתברך. 'אלקי אברהם בעזרו', שאברהם היה במדרגה זו, שאברהם שב 'למקומו' של עולם בתפלתו יתברך שמו כנוכר ולא תלה בתפלת עצמו כלל.

וזהו יש לומר שהיה בימי חשמונאים שלא היה בידם זכות להנצל מהיונים רק בזכות התפלה שעמדו בהר הגלעד וצווחו מי שענה לשמואל במצפה הוא יעננו — (וכמו שכתבתי לעיל (דרך ט) (מהויס"פון) [ממגילת

מה שאין כן מי שנפשו שפילה בעיני עצמו (בענותנותו) כאברהם נשאר עומד במקומו הראשון אף על פי שנתעלה, עיין שם. ולא ביאר הגאון בעל עיון יעקב איך מתיישב בזה לשון הש"ס כל הקובע מקום לתפלתו וכו'.

ולפי עניות דעתי נראה לכאר דברי הש"ס על פי דבריו ז"ל, על פי דברי הש"ס (תענית ה, א) אם ראית דור שהשמים משתכין עליו כנחושת מלהוריד טל ומטר וכו', מה תקנתיה, ילך אצל חסיד שברור וירכה עליו בתפלה וכו', ואם לחש ונענה והגים דעתו עליו מביא אף לעולם וכו', עד כאן לשונו. ובהכנת הענין מה שאמרו בזה דאם נענה והגים דעתו מביא אף לעולם, נראה לפי עניות דעתי, דהנה אמרו חז"ל באבות (פ"ב, מ"ח) אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום, עד כאן לשונו. ויש לומר על פי דברי הש"ס (ברכות ז, א) מנין שהקדוש ברוך הוא מתפלל וכו', מאי מצלי, אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב יהי רצון מלפני שיכבשו רחמי את כעסי ויגולו רחמי על מדותי ואתנהג עם בני במדת הרחמים וכו'. וזהו ביאור דברי התנא הנוכר לעיל אל תעש תפלתך קבע, (שלא תחשוב 'שתפלתך' עשתה הפעולה לטובה), אלא 'רחמים ותחנונים לפני המקום', (היינו שעל ידי תפלתך עוררת כח הרחמים מה שהשם יתברך בעצמו התפלל 'בתחנונים'). שיכבשו רחמיו את כעסו מעליך ויתנהג עמך במדת הרחמים, והיינו דאהני לך, אבל ח"ו לחשוב האדם בנפשו כי תפלתו חשובה שעשתה הפעולה שיהפכו הגזירה מלפניו.

ואתה ברחמיך הרכים עמדת להם בעת צרתם, להבין מה שאומרים בלשון 'ואתה', ועיין בבני יששכר^[א]. ולפי עניות דעתי יש לומר על פי מה שאמרו חז"ל (שבת כא, ב) שהנס דחנוכה הוא מה שמצאו פך שמן מונח בחותמו של כהן גדול, על פי מה שכתבו^[ב] לכאר המדרש פליאה^[ג] על בן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, 'את' לרבות תשעה באב, וכן נמצא בזהר הקדוש^[ד]. ויש להסביר הענין על פי מה שכתבו הקדמונים^[ה] להרבות בצדקה כחנוכה, ועיין במגן אברהם ריש הלכות חנוכה (סימן תרע)^[ו]. והשל"ה הקדוש בריש פרשת וישב כתב דהעיקר הוא שנעשה הנס בפך שמן, כי הס"מ בהאבקו עם יעקב אבינו ע"ה וירא כי לא יבול לו ויגע ב'כף' ירכו (בראשית לב, טו), וכשגברו ישראל על היונים נהפך ה'כף' ל'פך', והוא ה'פך' שמן. והענין הוא ברמז כי 'כף' ו'פך' הם אותיות (שנים) [שויים], רק 'כף' הוא כ' כפופה ופ' פשוטה, ו'פך' הוא להיפך. וכ' הוא רומז ל'כף' היר, ופ' רומז ל'פה', ומעלה גדולה שתהיה כפו של אדם פתוחה לצדקה, וכפה להיפך רק כפופה בשתיקה שלא לדבר

אנטייוכוס)). וכן מצינו^[א] מתפלת יהודה מכבי וחשמונאי וכניו ששם ראשו בין ברכיו והתפלל וצעק לבו לה' טרם ירד בין מחנה היונים כחול אשר [על] שפת הים והמכבאים היו יחידים ממש מתי מספר. ואחר כך כאשר הושיעם השם יתברך, אמר יהודה אל יעלה נא בדעתכם כי תפלתכם עשתה פירות, כי אם תגים דעתכם ח"ו אז מביא חרון אף לעולם, רק שימו כבוד לאלקי ישראל שהוא מקומו של עולם, ותדעו כי הוא יתברך שמו על ידי תפלתו כביכול שיכבשו רחמיו וכו' בנובר לעיל רחמים ותחנונים לפני המקום, מזה באה הישועה. וזהו כרוך כבוד ה' ממקומו':

דרך יג

יש לומר עוד בענין מה שאמר בנס חנוכה ברוך כבוד ה' ממקומו. על פי מה שאמרתי כבר בנוסח ההודאה שאומרים

דרך יב [א] ראה לעיל דרך ט ודרך יא מה שהביא ממגלה עמוקות פרשת ואתחנן

דרך יג [א] ראה מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ד, אות סג מה שכתב בשם מה"ר שמשון מאוסטרופאליא זי"ע ששם 'אתה' מסוגל לעמוד נגד המחוצפים הרעים, עד כאן ובכן מבואר מה שתיקנו לומר כאן תיבת 'ואתה', דהא מלכות יין הרשעה עמדו על עם ישראל להשכיחם תורת ה' יתברך שמו, ולא היה להם בוש מהתורה ולומדיה, ובהארות שם 'אתה' עמדו ישראל בפניהם ולכן נאמר 'ואתה' ברחמיך הרכים וכו', עיין שם [ב] ראה [ג] ראה עקידת יצחק פרשת וישלח, שער כו מה שהביא ממדרש הנעלם [ד] ראה זח"א קע, ב — כבר נש שס"ה גידין ולקבלהון שס"ה פקודין דלאו אינון אתיהיבו למעבד ולקבל שס"ה יומי שתא והא תשעה באב חד מנהון דאיהו לקבל סמא"ל, דאיהו חד מאינון שס"ה מלאכין (נ"א יומין), ובגין כן אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה א"ת לאסגאה תשעה באב דלא אכלין ביה ולא שתין וביומי שתא אשכח יום תשעה באב דביה אתתקף ואתגור דינא עלמא ואתחרב בי מקדשא, וכל מאן דאכיל בתשעה באב כאילו אכיל גיד הנשה וראה עקידת יצחק (רד, ב) מבואר שהר' תעניתים מרומזים בפסוק זה על זה הדרך 'ציד', ג' — ג' תשרי, צום גדליה ' — עשרה בטבת 'ציד' בגימטריא י"ז — שבעה עשר בתמוז 'את' — תשעה אב 'הנשה' הפוך אותיות 'השנה' וראה עוד בספר אור החמה [ה] ראה ספר חנוכה הכית, הובא במגן אברהם שם [ו] ראה בני יששכר מאמרי

לשון הרע ח"ו, עיין שם בשל"ה לדרכו בקודש
 וזהו הענין 'פך' בחנוכה^[1].

ואנן כרידן יש לפרש גם הפ' מרומז במצות
 צדקה, על פי דברי הש"ס (בבא בתרא י'
 א) גדולה צדקה שמקרכת את הגאולה,
 וכן מבואר בטור ושלחן ערוך יורה דעה (סימן
 רמז, סעיף ד) דהצדקה דוחה את הגזירות קשות,
 ועיין בש"ס (שבת קנו, ב בבא בתרא י' א), אמנם
 תנאי התנה הרמ"א שם (סימן רמט, סעיף יג)
 שלא יתן האדם הצדקה להתפאר, ואם
 מתפאר לא די שאינו מקבל שכר אלא עוד
 מענישין אותו עליה, עיין שם^[2]. וזה יש לומר
 שמרמז הפ"א כפופה והכ"ף פשוטה, שיתן
 צדקה ויפשוט ידו בכל עת וליתן כרכיא סגיא,
 רק שיהא 'פיו' כפוף שלא לספר לבני אדם
 להתפאר עצמו.

וזה יש לומר הענין של וירא כי לא יכול לו
 ויגע בכף ירכו, על פי דברי התנא דבי
 אליהו (סדר אליהו זוטא א, ט) יעקב לא נשתבח
 אלא בצדקה, שנאמר (בראשית לב, יא) קפנתי
 מכל החסדים, עיין שם^[3]. וזה יש לומר על

פי דברי הטור ושלחן ערוך הנזכר לעיל דעל
 ידי הצדקה נצולים מכל גזירות קשות, ולכן
 כאשר ראה הס"מ שיעקב אחוז במצות צדקה
 ואינו יכול לו, לכן נתן עצות בנפשו ויגע 'ככף
 ירכו', על פי דברי הש"ס (מועד קטן טו, א) מה
 ירך בסתר אף דברי תורה בסתר, דכיון שאינו
 נותן בסתר אין בכחה לכבול הגזירות ולקרבו
 הגאולה.

וזה יש לפרש בהמדרש הפליאה הנזכר על
 כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה
 'את' לרכות תשעה באב, כי מהאי טעמא
 שנגע בכף ירכו אין כח בהצדקה לפעול לקבץ
 גליותנו בזכותה שתהיה מקרכת הגאולה
 ושיהפך תשעה באב ליום שמחות.

וזה יש לומר בחנוכה שלא היה להם זכות
 כל כך בתורה ומצות ומעשים טובים, כי
 היונים טמאו כל השמנים, כי שמן רומז
 לחכמה^[4], וגם רומז למצות כמו שאמרו
 (במדרש רבה קהלת פ"ט, ח) בפסוק (קהלת ט, ח) ושמן
 על ראשך אל יחסר, ועיין בספר עיר גבורים
 (פרשת תרומה, ד"ה ונראה) שכתב דשמן המשחה

כסלו טבת מאמר ג, אות כב טעם שנותנים צדקה ללומדי תורה בחנוכה, שאז זמן תיקון מדות נצח והוד שהם
 נקראים תמכין ראורייתא (דהתורה הוא סוד תפארת), עיין שם וראה עוד מאמר ב, אות לו [ז] ראה של"ה שם
 שהביא בשם ספר יוסיפון שכשנצחו החשמונאים חלקו הרבה מהשלל לעניים, הרי הכ"ף שלהם היתה פתוחה וגם
 הרגו מלשיני ישראל שהיו מלשינים על היהודים למלכות יון, וזוה תיקנו הפ' שצריך להיות כפוף [ח] מקור
 הרמ"א מצוין לבית יוסף סימן רמז בשם הסמ"ג וזה לשונו כתב סמ"ג צריך הנותן שלא יתפאר בצדקה שנותן,
 ואם מתפאר לא דיו שאינו מקבל שכר על מה שנותן אלא שמענישין אותו, דתניא בפרק קמא דבבא בתרא (י, ב)
 נענה רבי גמליאל ואמר צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת (משלי יד, לד), צדקה וחסד שעכו"ם עושים חטאת
 הוא להם, שאין עושים אלא להתיהר, וכל המתיהר נופל בגיהנם [ט] ראה שם — ואין 'קטנתי' אלא מעט, ואין
 'מעט' אלא צדקה, שנאמר (משלי טו, ח) טוב מעט בצדקה [י] ראה קהלת יעקב ערך שמן בשם הזהר ששמן
 הוא חכמה, ובמה שכתב שם ר"ל כי 'שמן' מלא 'שי"ן' מ"ם נר"ן' גימטריא 'חכמה' באלב"ם וד' אותיות, עיין שם
 וראה בפרדס שער כג, ערך שמן להלן דרך טו וראה בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב, אות ב —
 שמן רמז לחכמה כמו שאמרו רז"ל כל מקום ששמן זית מצוי שם החכמה מצויה, ולמדוהו מן המקרא (שמואל
 ב יד, ב) וישלח יואב 'תקועה' ויקח משם אשה 'חכמה' וראה עוד לעיל דרך א ובמה שכתוב בגליון שם

רומז למעשים טובים. כי הנה היה אז התגברות הס"מ שלא לעשות המצות לשמה רק לשם פניות וגאות ח"ו, ולכן אמרו שלא מצאו אלא 'פך' אחד של 'שמן' שהיה מונח 'בחותרמו' של 'כהן גדול', כי הנה העבודה של הכהן גדול ביום הכפורים הוא מה שנכנס לפני ולפנים בהתבודדות בבית המקדש בבית קודש הקדשים שלא יהא אדם רואהו^[יא], והיינו העבודה תמה ושלימה ורצויה, ולכן היה עבודתו מכפר לעולם, והשם יתברך מילא כל משאלותיו במה שהתפלל שם. מה שאין כן שאר הכהנים, וכן הכהן הגדול בעצמו כשלא היה העבודה לפני ולפנים בהצנע כל כך והיה אדם רואהו, לא היה כל כך רצויה בקודש לפני השם יתברך. וזהו רמזו שלא מצאו זכות לבטל הגזירות או אלא 'בפך אחד של שמן', דהיינו על ידי מצוה אחד של צדקה שהיה בבחינת 'פך' — פ"א כפופה (שלא נתנה להתפאר) וכ"ף פשוטה (יד רחבה ופשוטה לתת לכל שואל). והיה מונח 'בחותרמו', ('חותם' הוא דבר החתום ומוצנע צרור וחתום שלא יודע לאיש). בחותרמו של 'כהן גדול', (היינו בחינת עבודה בהצנע לפני ולפנים כמו הכהן הגדול), ועל ידי זה נצולו.

ובזה יש לומר רמזו (תהלים קלב, ט) כהניך ילבשו צדק, (על ידי הכהנים הקדושים החשמונאים) ילבשו 'צדק', (שנתתי צדק[ה])

בסתר ולבוש שלא יודע לשום בני אדם. על כן) והסידך ירננו, (עושין חנוכה בהלל והודאה בשירה וזמרה)^[יב].

ובזה יש לומר נוסח ההודאה הנזכר ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, על פי מה שאמרתי להבין ההמשך שאומרים העולם^[יג] (כתפלת שחרית) אלו הפסוקים בכל יום, ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו, אתה סתר לי מצר תצרני רני פלמ תסובבני סלה, וערכה לה' מנחת יהודה וירושלים, על פי דברי הטור ושולחן ערוך יורה דעה (סימן רמו, סעיף ג-ד) דכל המרחם על העניים הקדוש ברוך הוא מרחם עליו ושומע תפלתו, והצדקה דוחה הגזירות קשות, עיין שם. ולפי מה שכתבתי היינו אם עושה בסתר שלא להתפאר כנזכר לעיל. וזה יש לומר לענינינו, כי הנה נודע מהארז"ל (עיין שער הכונות ענין תפלת השחר, ררוש א) דצדקה נקרא מלכות, ועיין בספר זהרי חמה (פרשת ויגש) שכתב דמדת מלכות נקרא 'אתה' לפי שהוא מעלמא דאיתגליא, כמו האדם המדבר לחבירו כביכול, שעומד כנגדו ומדבר עמו ואומר לו אתה עשה כך, עיין שם^[יד]. וזהו יש לומר שאומרים ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראינו. ואמר באיזה זכות, 'אתה סתר לי', דהיינו שתחשב לי הצדקה (שהוא לתקן מדת מלכות הנקרא אתה כנזכר לעיל) כאלו עשיתי ב'סתר'. ואז ממילא 'מצר תצרני', כי הצדקה דוחה

[יא] ראה ירושלמי [יב] ראה בני יששכר מאמר ג, אות ד גם כן פירוש פסוק זה שאמרה דוד המלך ע"ה ברוח הקודש על נס חנוכה, עיין שם [יג] הג"ה הגם שאנחנו אין אומרים פסוק אתה סתר לי וכו' בכל יום אחר הקרבנות, כי נתקן רק בעת המגפה ר"ל לאומרו אז, ובסידור הארז"ל לא נמצא לאומרו או רק כתבנו כפי מנהג העולם שנדפס כן בכמה סידורים, על כן נדרש הסמוכין בזה — עד כאן ההג"ה מן המחבר [יד] ראה זח"א קנד, ב — עלמא תתאה וכו' קרינן אתה בגין דאיהו שמטה ואתגליא, ועלמא עלאה דאיהו יובלא קרינא הוא דכל מלוי באתכסיא אינון וראה פרי עץ חיים שער הזמירות, פ"ו

וכיון שזהו תיקון 'חנוכה' בחינת 'פך' שהפ' כפופה 'בסתר' בחינת הצנע לכת, ושיהיה בטוח בלתי לה' לברו. על כן רמזו שאמר כרוך כבוד ה' 'ממקומו', היינו בחינת מקומו יתברך הנעלם עד שהמלאכים תמהים ושואלים איה 'מקום' כבודו בבחינת כבוד אלקים הסתר (משלי כה, ב), כל כך יהיה בבחינת נעלם לפני ולפנים כמו כחותמו של כהן גדול כנוצר לעיל:

דרך יד

וגם רמזו בזה הראשי תיבות מי כמוכה באלים ה'. שדרשו חז"ל במסכת גיטין (ג, ב) — [ועיין לעיל בדרך ב' וד'] — מי כמוכה 'באלים' — 'באלמים', והיינו כיון שעיקר הצדקה שעשה עצמו כאלם שלא יספר מה שעשה, כנוצר לעיל (בדרך הקודם) מדברי הרמ"א (יורה דעה סימן רמט, סעיף ג), כמו שביארנו באורך שזהו שעמד להם בעת צרתם בנס דחנוכה, על כן אמר אז מי כמוכה באלים ה' שדרשו רז"ל 'באלמים' שעושה עצמו 'כאלם' שלא יספר צדקותיו רק יעשה לשם ה' בלבד כנוצר:

את הגזירות רעות וצרות כנוצר לעיל. וגם נזכה על ידי זה לגאולה שלימה 'וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות'.

וזהו יש לומר גם כן פירוש הכתוב (תהלים כג, ג-ד) נפשי ישובב ינחני במעגלי צדק למען שמו גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי, שדוד המלך ע"ה ביקש ינחני במעגלי צדק למען שמו שהשם יתברך יעזור לו שיתן צדקה רק למען שמו ולא לשם התפארות. ואז ממילא גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי 'אתה' עמדי, כי אם אני עושה צדקה לשמה כנוצר לעיל, אז השם יתברך בעזרתו להצילני, בבחינת שכביכול עומד כנגדי ושומע תפלתי ועושה לי רצוני כביכול כנוצר [סו].

וזה יש לומר לפי הנוצר לעיל 'ואתה' ברחמך הרבים עמדת להם בעת צרתם, דהיינו דעל ידי הצדקה שהיה בבחינת פך מחותם כחותמו של כהן גדול שהוא כולו לשמו בלי שום פנייה, שאז נתקן בחינת מלכות ויכולין לומר 'ואתה' כנוצר לעיל, וזהו שעמד להם בעת צרתם לכטל ולדחות הגזירות קשות כנוצר לעיל, והבן.

[טו] ראה תפארת בניס פרשת נשא, ד"ה יברכך [ג] — נודע מה שאיתא בתקוני זהר (תיקון כא) שכינתא אתקריאת צדקה, וקוב"ה בעל צדקה, עיין שם וכיארור הענין הוא על פי דברי הארז"ל בפרי עץ חיים (שער הזמירות, פ"ו) בסוד שעל ידי הצדקה נגדלת פרצופה של מלכות שמים, עיין שם וכן מבואר שם אשר מלכות נקרא 'אתה' והוא מחיה את כל העולמות, בסוד 'ואתה' מחיה את כולם, עיין שם והיינו שעל ידי הצדקה שעושה הצדיק בחייו חקוק על מצחו שם 'אתה' שהוא כינוי להשכינה הקדושה שהוא כביכול על ידי הצדקה, כנוצר לעיל וזהו שביקש (תהלים כג, ג) נפשי ישובב ינחני במעגלי 'צדק' למען שמו, (שאתן צדקה לשמה כראוי דאם לא כן אינה נחשבת אם עושה ליהורא או לגאות ואז ממילא) גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע 'רע', (הם הממונים של גיהנם הנ"ל) כי 'אתה' עמדי, היינו שעל ידי הצדקה הייתי גורם לבנות ולהגדיל פרצופה של השכינה הנקרא 'אתה', ובכן הוא חקוק על מצחו, וכאמור

דרך טו

עוד יש לומר בענין שאמר מי כמוכה
באלים ודרשו חז"ל^א מי כמוכה
באלמים (כנוצר בדרך הקודם). והנה נודע
מדברי הארז"ל בפרי עץ חיים (שער הקדושים, פ"ב)
כי בעת הגלות בעונותינו הרבים חסר אותיות
י"ה משם 'אלהי"ם', ונשאר 'אלם', בסוד (תהלים
לפ, ג) נאלמתי 'דומיה' — 'דום'—י"ה' וצריכין
לתקן זאת, עיין שם^א.

ולפי עניות דעתי יש לומר עוד ביאור בזה,
דהנה נודע מה שכתוב בכתבי הארז"ל
בלקוטי תורה (פרשת תקת) דמה שנמצא כמה
פעמים כחינת תשמיש בלשון אכילה^ב, הוא
כי המלכות בהיותה אחר באחור עם הזעיר
אנפין, הנה סיום התפארת הזעיר אנפין שהוא
פי האמה שלו כביכול הוא כנגד הפה שלה,
אך כאשר נעשה התיקון והנוקבא תעלה
למעלה להיות עם הזעיר שוה בשוה, אז מקום
שהיה עד עתה כבחינת יסוד חזרה להיות
כבחינת פה. וזה הענין שנקרא לפעמים
התשמיש בלשון אכילה, היינו קודם התיקון,
עיין שם.

וזהו ביאור דברי הפרי עץ חיים שם שעתה
בזמן הגלות שם אלקים שהוא מוחין
דקטנות דנוקבא הוא רק 'אלם', נאלמתי
דומיה, כנוצר לעיל, כי הפה של הנוקבא כל

זמן שלא נעשה התיקון הוא משתמש ברזא
דמדת היסוד, לכן אין לה פה לדבר כביכול,
והוא כבחינת 'אלם' — 'נאלמתי דומיה'. בן
יש לומר (בדרך אפשר).

ובזה יורמו מה שכתוב אחר מה נאמר מה
נדבר וכו' (בראשית מד, טו) [ה]אלקים מצא
את עון עבדיך, כי הנה נודע מדברי המגלה
עמוקות (פרשת מקץ) שענין גלות יון וחנוכה היה
לתקן החטא של מכירת יוסף, על כן 'מלך
יון' גימטריא 'יוסף', עיין שם^ג. וזהו שאמרו
מה 'נאמר' מה 'נדבר', והיינו שעל ידי החטא
נעשה גלות יון שנתקטנה המלכות נוקבא
זעיר אנפין (ומשתמש הפה במקום היסוד
כנוצר). על כן אנו בסוד 'נאלמתי דומיה' שלא
נוכל 'לדבר'. 'אלקים' מצא את עון עבדיך,
היינו שעון עבדיך פגמו בשם 'אלקים'.

ולזה כאשר תיקנו החשמונאים חטא זה
בחנוכה, נתקן להורות ולהלל שהוא
כ'פה', ולא נהיה כאלם לא יפתח פיו, כי נודע
מה שכתוב בכתבי הארז"ל (פרי עץ חיים שער
חנוכה, פ"ד) שעל ידי הדלקת נר חנוכה עם הג'
יחודים אנו מיחדין את הזעיר אנפין להיות
שוה בשוה עמה בכל עשר ספירות, עיין שם.
ולזה ממילא שהפה נתעלה והיא משמש
כבחינת דיבור כנוצר לעיל.

ולזה יש לומר שלאחר שכבש יהודה מכב"י
המלחמה אמר מי כמוכה 'באלים' דוקא,

דרך טו [א] וזה לשונו המוחין דאלקים לפעמים הם שהקליפות אוהזין בו והוא נקרא אלם, פירוש כי סוד
ב' אותיות י"ה מאלהים הם מתכסים ונעלמים וכפרט עתה בגלות שבו נאמר נאלמתי דומיה, וחזר הזעיר אנפין
לקטנותו ולכן אנו אומרים שיגדלו המוחין דקטנות אלו דאלקים ויתקדשו, ועיין שם בהג"ה וראה עוד מבוא
שערים שער ה ח"א, פט"ו [ב] בסוד (שיר השירים ה, א) אכלו רעים, גם (משלי ל, כ) אכלה ומחתה פיה, עיין
שם [ג] ראה לקמן דרך כז דרך פא מה שכתב בזה על דרך המוסר

ולא 'באלמים', כי לאחר התיקון נוסף י"ה לשם 'אלהי"ם', ואינו עוד בבחינת אלם ח"ו כנוכר. וסופי תיבות מי' כמוכה' הם י"ה כמו שכתוב בסידור (הארז"ל, שירת הים), על כן הוא רומז להנוכר שנתוסף אותיות י"ה' ל'אלם'.

או 'שמים' נעשו, נעשה זעיר אנפין בבחינת 'שמים' מספר 'שמן' על שם המוחין דאבא כנוכר לעיל. ולזה יתכן הרמז כי 'מי כמכה באלם הוי"ה' הוא מספר 'ברכר הוי"ה':

ולזה יש לומר שנעשה הנס בשמן דייקא, כי 'שמן' הוא המוחין דאבא שנמשך לזעיר אנפין כמו שכתוב בפרי עץ חיים (שער עולם העשיה, פ"ד) דמוחין דאבא נקראים שמן, עיין שם^[1]. ועל כן תיקנו להודות ולהלל ביון שנתקן השמן סוד המוחין ונתוספו האותיות י"ה' ל'אלם' שלא יהיה בבחינת 'כאלם' לא יפתח פיו, ועל כן אמרו מי כמכה 'באלם' דייקא, כי 'כאלם' הוא מספר 'חכמה', והיינו שנתוסף אותיות י"ה' שהוא מוחין דאבא סוד 'חכמה'^[2].

דרך מו

יתכן עוד לומר שמטעם זה אמר גם ברוך כבוד ה' ממקומו. על פי מה שכתוב בפרי עץ חיים (שער חנוכה, שם) שמקודם שמכוין הג' יחודים^[א] לייחד הנוקבא עם דודה, יכוין תחלה להמשיך אליה ע"ב ס"ג מ"ה, ועל ידי זה ימשיך שתהיה דולקת ומאירה, ותעשה נר חנוכה ותתייחד עם דודה, עיין שם^[ב]. ולזה יתכן כשכבש המלחמה ורצה לתקן לעשות נר חנוכה לעשות מוחין דגדלות, שימשיך עליה ע"ב ס"ג מ"ה כדי שתהיה ראויה לזווג עם בעלה בכל הג' יחודים בח'כמה כ'ינה ד'עת, ח'סד ג'בורה ת'פארת, נ'צח ה'וד י'סוד, על כן אמר 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו'^[ג] שהוא עולה 'חב"ד חג"ת נהי"מ'^[ד]:

וזהו שאמר הכתוב (תהלים לג, ו) בדבר ה' שמים נעשו, היינו על פי מה שכתב רבינו עוד שם (כפרי עץ חיים) דזעיר אנפין כשיש לו מוחין דאבא הנקראים 'שמן' נקרא או 'שמים' גימטריא 'שמן', עיין שם. והיינו בדבר ה' כאשר נתקנו המוחין, שהם אותיות י"ה' של 'אלהי"ם', שאז הוא בחינת 'דבר הוי"ה' שלא יהיה בבחינת 'אלם' כביכול.

[ד] מבואר שם שהענין הוא כי שמן הוא בחשאי כנוכר בזוהר תוריע, וכן אבא הוא בחשאי הנקרא מחשבה שהוא בחשאי [ה] ראה קהלת יעקב ערך י"ה — יש לומר י"ה בא"ת ב"ש עם הכולל גימטריא 'מוחין דאבא (וח) [וט'] אותיות

דרך מו [א] ר"ל יחוד א', הוי"ה אהי"ה יחוד ב', הוי"ה אלהי"ם יחוד ג', הוי"ה אדניי שהן בגימטריא נר' [ב] וזה לשונו אמנם תכוין תחילה להמשיך אליה ע"ב ס"ג מ"ה גימטריא קפ' כמנין 'להדליק עם הכולל', כי הוא סוד שם בן ולכן תמשיך אליה ע"ב ס"ג מ"ה, ועל ידי זה תמשיך ודולקת ומאירה ותעשה נר חנוכה, ואז תתייחד עם דודה בג' היחודים שהם גימטריא נר', עיין שם באורך [ג] עם התיבות והאותיות הוא תק"מ [ד] עם האותיות הוא תק"מ

דרך טו"ב

עוד יש לומר הטעם שאמר מי כמוכה באלים הוי"ה. כי הנה נודע מה שכתוב בכתבי הארז"ל (פרי עץ חיים שם) שיש לבוין בנ' ברכות להדליק ושעשה נסים ושהחיינו להאיר להנוקבא בנ' יחודים, הוי"ה אהי"ה, הוי"ה אלקי"ם, הוי"ה אדנ"י. ועל ידי זה היא מתקנה בכל קומתה בכתר חכמה בינה, חסד גבורה תפארת, נצח הוד יסוד, עיין שם. ולזה יתכן שכאשר תיקן הפגם של מלכות יון ותיקון הנוקבא בכל שיעור קומתה כנזכר לעיל, אמר 'מי כמוכה באלים הוי"ה' שהוא בנימטריא 'הוי"ה אהי"ה, הוי"ה אלקי"ם, הוי"ה אדנ"י, במספר השוה:

דרך ח"י

יתכן עוד לומר על דרך זה לפי מה שכתוב בקצת ראשונים שאמר ברוך כבוד ה' ממקומו כנזכר לעיל^[א]. כי הנה נודע מה שכתוב בכתבי הארז"ל בכונת קדושה (פרי עץ חיים שער חזרת העמידה, פ"ד ועיין בסידור בכונת קדושה) 'ברוך כבוד ה' היא המלכות, 'ממקומו' — 'ממקום ו', עיין שם. ולהבין השייכות לחנוכה, יש לומר בהקדם ביאור דברי הארז"ל (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) בכונת ברכת שעשה 'נסים' שהוא אותיות

'נס—ים'^[ב], ולהבין הענין איך שייכות נס חנוכה ל'נס—ים' סוף. יש לומר על פי דברי הארז"ל שהביא מהר"י קאפיל ז"ל בסידור כהשירה על הכתוב אשירה לה', ובספרו שערי גן עדן (שער האותיות אות ג, בסוד הגאון וכאות ו' בצורתו), שצורת אות 'ל' הוא שיש לו 'י' למעלה על ראשו גבוה, וראשו כפוף כנגו למטה בסוד ענוה, להשגיח בעינא פקחא על כל התחתונים להשפיע להם שפע ואור לתת להם כל צרכם, ואז כולם רחמים בלא דין. אכן כשהרשעים מקלקלין מעשיהם מאוד ורוצה להשפיע דינים כדי שתקבל המלכות כח הדין לעשות דין ברשעים, הוא מגביה ראשו ואינו מביט למטה, והוא סוד הגאון למעלה ואז יורדין דינים גמורים למטה. וזה סוד שאמרו ישראל בשעת קריעת ים סוף (שמות טו, א) אשירה לה' כי גאה גאה וגו' וכרוב גאונך תהרוס קמך וגו'. אמנם זה הגאות וזמן שלימת הדינים הוא רק על הרשעים המצריים, אבל ישראל ניצולו, כמו שכתוב (שם, ו) 'מינד ה' נאדרי בכח ימינד ה' תרעץ אויב, היינו שידו אחד מצלת את ישראל וידו אחד טובעת את המצריים, עיין שם באורך.

וזהו הענין יש לומר מה שכתב הארז"ל בנס דחנוכה 'נסים' — 'נס—ים' כנזכר לעיל, כי גם כחנוכה היה בעל כרחו להוא"ו של הלמ"ד לעלות למעלה כדי ליפרע מן היונים הרשעים, והיה חשש שלא זיק ח"ו לישראל, לזה אמרו כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, (אם כן מן הדין

דרך ח'י [א] ראה לעיל דרך א, דרך ז ודרך ט ובגליון שם [ב] ראה לעיל דרך ח, ובמה שכתבנו בזה בגליון שם וראה עוד לעיל דרך י

שהשם יתכרך כביכול ילכש עצמו בבחינת גאות, כמו שהיה בקריעת ים סוף וכרוכ גאונך תהרום קמך כנוכר לעיל, להנביה ראש הוא"ו של הלמ"ד למעלה כדי ליפרע מן הרשעים). ולזה אמר ואתה ברחמך הרבים 'עמדת' להם — (בבחינת קומה זקופה וגאות כביכול) — בעת צרתם, רכת את ריכם דנת את דינם נקמת את נקמתם וכו' — (והרוג בשונאיהם הכה ופצועו. ואף על פי כן) ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן, (כמו שהיה בקריעת ים סוף שידו אחת תרעץ אויב וידו אחת מצלת את ישראל כנוכר לעיל). ולזה אחרי שכבר כבש המלחמה ולא הצריך השם יתכרך עוד להעלות ראש הו' למעלה כנוכר לעיל כביכול, על כן אמר ברוך כבוד ה' ממקומו 'ממקום ו' — (כמו שכתב כסידור בכונת כתר), והיינו שתחזור הו' להרכין ראשה להשפיע כל טוב ושפע, ויהיה כולו רחמים:

דרך ים

לזאת חנוכה

עוד יאמר מה שאמר יהודה מכביי מי כמוכה באלים ה'. על פי מה שכתוב בספרים הקדושים^[א] אשר כימי החנוכה הוא זמן המשכות השפעות טובות בני חיי ומוזני רויחא, ובפרט כזאת חנוכה, על פי דברי

הארז"ל (פרי עץ חיים שער חנוכה, שם) שיש לכונן בכרכת ל'הדליק נר ח'נוכה שהוא ראשי תיבות 'נחל', אשר בכח השם הזה צריכין להמשיך אור של בינה אימא לזעיר ונוקבא בסוד דם האדם, עיין שם.

והנה נודע מה שכתוב בכתבי הארז"ל בעין חיים (שער הכללים, פ"ג) בסוד השפע, שהאימא היא משפעת האורות לזעיר ונוקבא והוא בסוד 'שרים ודרים' שהוא סוד 'אלהי"ם' שבכינה — שהוא א"ל מימינו, משמאל י"ם, ה' באמצעיתא, ותצטרף א"ל שכימין עם ד"ד ויהיה 'אלד"ד'. ותצטרף מ"י משמאל עם ד"ד ויהיה 'מיד"ד'. וזהו סוד (במכר יא, כו) אלדד ומידד מתנבאים כמחנה. וה'ה' באמצע הוא סוד החלב שמתפשט בכ' הדרים האלו, לכן הוא באמצע כי הוא מתפשט לדד ימין ושמאל, עיין שם.

וזהו הענין הרמז אשר בחנוכה הוא זמן השפעות טובות, כי בחנוכה הוא זמן שנמשך אור מבינה לזעיר ונוקבא, וההשפעה מבינה לזעיר ונוקבא הוא דרך ה'דרים' שהוא סוד אלדד ומידד כנוכר לעיל. ולזה יתכן כי א"ל מידד' הוא כנימטריא 'חנוכה'. ולאשר כ'זאת חנוכה' הולך ההשפעה עוד ברכיא סניא כנוכר, ונודע מפרי עין חיים (שם) שהמשכת האור מזעיר לנוקבא (שהוא העקרת הבית הנותנת טרף לביתה וחוק לנערותיה) הוא על ידי ג' יחודים ע"כ קס"א, ס"ג אלהי"ם, מ"ה אדנ"י^[ב], עם אותיות ה' (שהוא

דרך ים [א] ראה בני יששכר מאמר ה, אות ז — והמשכיל על דבר יבין היטב שבהארת מצוה זו יכולין לעורר רחמים בבני חיי מוזני ופקידות עקרות על ידי הארת י"ג מדות של רחמים, עיין שם באורך וראה עוד מאמר ב, אות י לעיל דרך י [ב] יחוד א', הוי"ה אהי"ה במלוי יודי"ן — יוד"הי וי"ו הי"ה היא ע"ב אהי"ה, אליף היי

סוד החלב כנוצר לעיל) שהוא ההשפעה, (כי הזעיר אנפין נוטל ההשפעה מאמא ומשפיע לנוקבא), הוא בגימטריא 'זאת חנוכה'.

ומה מאוד נכון בזה דברי הרמ"א (באורח חיים סימן תרע, סעיף ב) שכתב שנוהגים לאכול מאכלי חלב בחנוכה, לאשר כן הוא הכונה שממשיכין אור של בינה לזעיר ונוקבא בסוד 'דס' האדם, הוא"ו של שם מ"ה, ומכונים בשם אהי"ה, כמו שכתוב בכונות^[1], ונמתק 'הדס', וכשה'דס' נעבר ונעשה 'חלב' שהוא סוד ה' הכא מ'שדים ודדים' כנוצר לעיל.

ובזה יורמו שפיר כי יהודה מכבי לאחר שכבש המלחמה ונעשה הנם דחנוכה בכונה הנוצר שהאיר לזעיר ונוקבא מה'חלב' של ה'בינה' בסוד 'אלדד ומידד', על כן אמר מי כמוכה באלים [הוא אותיות 'אל' ('דד') מ'י' ('דד')] הוי"ה, שעל ידי השני 'דדים' השפיע ממנה להוי"ה (זעיר אנפין), ומזעיר אנפין לנוקבא כנוצר:

ואמרתיו עוד בזה בדדושי חנוכה. כי הנה חנוכה הוא זמן השפעת פרנסה, שמדליקין את נר חנוכה בשעה שיוודת המלכות לתת טרף לביתה וחוק לנערותיה ומאירים לה, וכנודע בשם רבותינו

תלמידי הבעש"ט הקדוש זי"ע^[1] שימי חנוכה הם מסוגלים להמשיך פרנסה, וכפי שכתבנו בזה בשם כתבי הארזי"ל בסוד 'אלדד ומידד'. והנה סוד ה'ה' של אימא עילאה שעומדת באמצע ומניקה לבניה והוא נקראת א"ל שד"י, עיין בעץ חיים (שער הכללים, פ"ג) כנוצר לעיל, לפי שהאות ה' העומדת בין ה'שדים' יש לה ג' מילואים ה"י, ה"א, ה"ה, עולה א"ל, עיין שם.

ולזה יתכן הרמוז שתקנו חכמינו ז"ל (שבת כב, א) נר חנוכה כנגד המזוזה, כי סוד 'נר חנוכה' הוא אורות של השם א"ל במילואו, ברזא 'דא"ל הוי"ה ויאר' לנו, וכמו שכתב זקני הקדוש בבני יששכר כמה פעמים^[2]. ועיין בעבודת ישראל (בדרוש לחנוכה) דהשם א"ל של הי"ג מכילין דרחמי הוא מאיר בכל הח' מדות של חנוכה, עיין שם^[3]. על כן מצוה להדליקה כנגד המזוזה שכתוב עליה השם שד"י ונעשה היחוד של א"ל שד"י שהוא סוד השדיי"ם שבהם מניקה האימא לבניה, בסוד אלד"ד ומיד"ד כנוצר.

ולזה יתכן שאנו אומרים בנוסח ברכת הודאה שרצו היונים להעבירם מחקי רצונך, כי 'רצון' נודע מדברי רבינו הארזי"ל^[4] שהוא בגימטריא א"ל שד"י, וחוק הוא לישנא דמוזני (כמו שאמרו בש"ס (כתב סו, א)) כי 'חוק'

י"ד ה"י, היא קס"א יחוד ב', הוי"ה (אלקים) י"ד ה"י וא"ו ה"י, היא ס"ג יחוד ג', הוי"ה (אדני) במלוי אלפיין י"ד ה"א וא"ו ה"א, היא מ"ה, ראה לעיל דרך ה ובמה שכתוב בגליון שם [ג] ראה פרי עץ חיים שם אחרונים דאהי"ה [אהי"ה - א"ה - אה"י - אהי"ה] גימטריא דס' ומן א' שבתוך וא"ו ד'מה' נעשה אהי"ה גימטריא דס' [ד] ראה לעיל אות א [ה] ראה מאמר ד, אות קו שם, אות קמב [ו] הגם שהארזי"ל סידר בכונות שם א"ל ללילה א' של חנוכה, אמנם ההמשכה משם זה מאיר לכל ח' לילות בסוד שם א"ל המאיר לתמניא תיקוני דיקנא וזה שאמרו חז"ל בכ"ה בכסלו תמניא יומין אינון, דהיינו שבכ"ה בכסלו שכונתו בשם א"ל, בו נכלל כל תמניא יומין וממנה יוצאת האורה וזה שהיה הנס לשמנה ימים דייקא [ז] ראה ליקוטי תורה פרשת וארא,

שיהא גופו חזק לעבודת השם יתברך, דקיימא לן העושה כן הרי זה עובד השם יתברך תמיד כמו שכתוב בטור ושלחן ערוך אורח חיים (סימן רלא, סעיף א)^[א].

ולזה אמרו כתבו לכם על קרן השור שאין 'לכם' — (הוא אכילה ושתייה כמו שאמרו חז"ל בש"ס (פסחים סח, ב) ובכמה מקומות^[ב]) כולי עלמא מודים וכו' דבעינן נמי 'לכם' — חלק באלקי ישראל, שלדעתם אי אפשר לעבוד את השם יתברך בדברים גשמיים.

ולזה תיקנו בנוסח ההודאה 'ולהעבירם מחוקי רצונך', 'חוקא' הוא לישנא דמוזנא (כמו שאמרו חז"ל בש"ס פרק ב' דביצה (סו, א)), והיינו שאי אפשר לאכול ולשתות באופן שיקויים 'רצון' הבורא יתברך שמו. ולזה תיקנו להדליק 'נר' תנוכה, כי נר יש בו [שני] דברים — פתילה ושמן, והאור ההוא כליל מתרווייהו, כי הפתילה הוא הגשמיות והגופניות^[ג] והשמן הוא החכמה^[ד] והנשמה שהוא הרוחניות^[ה], והאור הוא מחבר אותן, והלהב עולה משניהם ביחד למעלה לכוונה זו.

לישראל הוא, עיין שם. והיינו שהיונים רצו לבטל ה'שרים' ו'דדים' שהוא ברזא ב'רצון' שמהם נמשך 'חוק' ופרנסה. ולזה יתכן כי 'אלדר מירד' עם 'ה' שבאמצע כנוצר לעיל הוא גימטריא 'יהודה מכבי':

דרך ב

עוד יאמר מה שאמר יהודה מכבי ברוך כבוד ה' ממקומו. דהנה אמרו רז"ל (בירושלמי חגיגה פ"ב, ה"ב בראשית רבה פ"ב, ד) שהיתה מלכות יון אומרת כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, בהבנת הענין, דהנה נודע דעת האפקורסים הקדמונים שאי אפשר לעשות נחת רוח להשם יתברך האין סוף בדברים גשמיים ובקיום המצוה גשמיות, בעור של שור וכיוצא לעשות ממנה ספר תורה ותפילין שתחול בו גודל קדושת ספר תורה או תפילין וכיוצא, ומכל שכן שאין בכחם להשיג שיהא נחת רוח להשם יתברך מאכילה ושתייה אם האדם עושה כרי

ד"ה דארא — 'משה' עולה 'א"ל שד"י' פרשת ברכה, ד"ה וימת משה — 'משה' גימטריא 'רצון' וראה עוד פרשת שמת, ד"ה ותקרא שמו

דרך ב [א] ראה ריש אגרת הקדושה להרמב"ן — כתב יד, מה שכתב לדחות דברי המורה נבוכים בשם אריסטו [ב] ראה ביצה טו, ב תוספות ראש השנה ט, ב ד"ה כאילו [ג] ראה זח"ג (קפז, א) — דגופא דבר נש איהו פתילה וראה עוד בראשית רבה פס"ב, ב [ד] ראה לעיל דרך א, דרך יג, וכמה שכתוב בגליון שם [ה] ראה בני יששכר מאמר ג, אות ט — ונראה לי דהנה פתילה ושמן רומזים לגוף ולשכל, דהנה ה'פתילה' הוא דבר ממשי דבר עב רמז ל'גוף', (ויציבא מילתא על פי דברי חכמי האמת פתילה נקרא המלכות, כמ"ש בספר מאורי אור כי נעשית פתילה לאחוז בה אור הדכורא, עד כאן לשונו וכבר ידעת כי המלכות נקרא גופא קדישא, מזה תתבונן אשר יכונה לגוף פתילה) ו'שמן' רמז ל'חכמה' דבר שבחשאי (כן הוא בספר הני"ל), כמה דאת אמר (שמואל ב יד, ב) וישלח יואב תקועה ויקח משם אשה חכמה, כי תקועה אלפא לשמן, על כן שם החכמה מצויה, ועל יד השמן מאירה הפתילה (ויציבא מלתא בסוד אבא יסד ברתא), כמו השכל המאיר לגוף

(היינו כעין (גדה שם) אל תקרי הליכות אלא הלכות, שכל הליכותיו הם על דרך הכונה המבואר בשלחן ערוך (באורח חיים סימן רלא, סעיף א) היינו האכילה ושתייה ושינה גם כן, לקיים מה שנאמר (משלי ג, ו) ככל דרכיך דעהו. וכזה נאמר (תהלים מ, ט) ותורתך כתוך מעי, שהרי הוא כאלו למד כל היום) — מובטח לו שהוא בן עולם הבא.

ולזה כא אחר כך המשנה לומר מאימתי קורין את שמע בערבין, (היינו שלא תמעה לילך בדרך זה לעסוק תמיד בגשמייות אכילה ושתייה. ולזה רמז) מאימתי קורין את שמע, (שמיעה הוא ענין לימוד, כמו שאמרו רז"ל (עירובין סד, א) 'שמועה' זו נאה, האומר 'שמועה' מפיו (קידושין לא, ב). בערבין, (הוא מעשיהם של רשעים (כנזכר לעיל) מהמדרש (בראשית רבה שם) על הכתוב ויהי ערב אלו מעשיהם של רשעים. היינו כאיזה ענין יכול האדם להקל על עצמו ולחשוב עניני אכילתו שיהיה נחשב כמו ענין 'שמיעה'). משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן, (אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן (שיר השירים א, ח וברש"י שם), ותלמוד עצמך מן הכהנים עוכדי ה' איך התנהגו הם בענין אכילה ושתייה, כך חתנהג אתה).

וזה יש לומר מה שאמרו חז"ל במדרש (בראשית רבה פ"ב, יב) בתורתו של רבי מאיר היה כתוב כתנות 'אור' באל"ף, כי בתורה (בראשית ג, כא) כתוב כתנות 'עור' בעי"ן. אמנם הוא

וזה יש לומר ההמשך מה שמסיימין סוף מסכת גדה (עג, א) כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, ומתחילין (ברכות ב, א) מאימתי קורין את שמע בערבין כשעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן. דהנה אמרו חז"ל כמדרש רבה בראשית (פ"ב, ה) והארץ היתה תהו ובהו אלו מעשיהם של רשעים, ויאמר אלקים יהי אור אלו מעשיהם של צדיקים, אבל איני יודע כאיזה מהם חפץ, אם כמעשה אלו ואם כמעשה אלו, כיון דכתיב וירא אלקים את האור כי טוב הוי כמעשיהם של צדיקים חפץ יותר ואינו חפץ כמעשיהן של רשעים, עיין שם. ודרכי המדרש אלו כבר נודעים לפלא, כי היתכן למעות שהשם יתברך חפץ יותר כמעשיהן של רשעים עד שהוצרך להביא קרא על זה, וגם לא נקט בלשונו אלו העבירות של רשעים, [וכן לא נקט] יהי אור אלו המצות. אלא שבא להורות דכיון שכתוב בשלחן ערוך (אורח חיים שם) כנזכר לעיל שגם העוסק כמעשה גשמייות במשא ומתן ואכילה ושתייה יוכל לעבוד את השם יתברך, אולי ימשך האדם בשרו בבשר ויין ואכילה ושתייה ושינה הרבה כל ימיו ולא ילמוד לעולם, לזה אמרו כמדרש דאם דרך אכילה ושתייה ושאר עניני עולם הזה שהם מעשיהם של רשעים שעוסקים בעניני עולם הזה הם לנחת רוח, אבל מצות ומעשים טובים שהם מעשיהם של צדיקים חשובים יותר¹⁰).

וזהו ההמשך כל השונה 'הלכות בכל יום',

[10] ראה תפארת בנין פרשת תרומה, ד"ה א"י ועשו — עיקר הנחת רוח לפני הבורא יתברך שמו כביכול אם עושים רצונו מדברים גשמיים לעבודת ה' לסטרא דימינא, כי מלאכים יש לו הרבה מאד לאין שיעור, אבל באדם שיש לו תאות עולם הזה והוא לוקח אותן תאות לעבודת השם יתברך זהו הנחת רוח הראוי ועל זה היה תכלית בריאת עולם הזה

למד אותנו כי גם בעניני גשמיות יוכל לעשות כתנות 'אור' באל"ף — שנעשה ממנו רוחני באור תורה, והבן^[1].

וזה יש לומר מה שכתבו בספרים הקדושים^[2] שבחנוכה נתגלה אור הגנוז מששת ימי בראשית, דהנה תחלת דבריו של הקדוש ברוך הוא יהי אור, כמו שפירש רש"י בחומש (בראשית א, א ר"ה בראשית ברא), וענין התחלת בריאות העולם, הכל (היה רק) כדי להטיב לנבראיו (שער הכללים, פ"א), ובשביל שיקיימו ישראל את התורה^[3], ועל כרחך דשני אלו יתקיימו בנושא אחד, שייטיב לנבראיו בעולם הזה ויקיימו על ידי זה התורה, דאם לא כן איך אפשר שיתקיימו שניהם, ואיך יתכן ח"ו שעלה ברצונו דבר שלא נתקיים אחר כך.

וזה יש לפרש^[4] שאנו מבקשים (שיר היחוד לשבת קודש) וברך את עמך באור פניך כי חפצים לעשות רצונך וברצונך תעשה חפצנו, כי הנה ידוע^[5] שהשם של פרנסה יוצא מפסוק (תהלים ר, ז) נסה עלינו 'אור פניך' ה'. לזה אמר וברך את עמך באור פניך (פרנסה שבא מכח השם היוצא מפסוק הנזכר). כי חפצים לעשות רצונך, (כי בקשתנו על הפרנסה כדי שיהיה לנו כח ואומץ לעמוד על המשמר משמרת התורה ועבודה שלא

יבלבל אותנו המניעה ח"ו). וברצונך, (היינו על ידי זה שהיה כן רצונך כשעלה במחשבתך כביכול לברוא את העולם על דעת כן שיהיו שניהם עולים בקנה אחד כנזכר לעיל)^[6] [א]

[תעשה חפצנו].

וזה יש לומר הענין אשר בחנוכה שאז מתגברים על היונים שאמרו כתבו לכם וכו', ואומרים אנחנו ומקיימים שאפשר לעבוד את ה' גם בעניני גשמיות, שמכתנות עור בעי"ן אם הוא מקיים ככל דרכך דעהו נעשה ממנו כתנות או"ר באל"ף, מאור שנברא בתחלת מעשה כשעלה ברצונו לברוא את העולם כנזכר לעיל.

וזה יש לומר שלאחר שכבש יהודה מכב"י את המלחמה עם היונים אמר ברוך כבוד ה' ממקומו, על פי מה שכתב האריז"ל (בלקושי תורה, פרשת כי תשא) בפסוק (שמות לג, כא) הנה מקום אתי, כי תחלה מה שעלה ברצונו לברוא העולם נעשה 'מקום' פנוי לעמידת העולמות (גקרא מקום), ועל זה אמרו חז"ל (בראשית רבה פס"ח, י) שהוא יתברך מקומו של עולם, עיין שם. ולדרכנו שאמרו ברוך כבוד ה' מ'מקומו', היינו שעתה נתגלה רצונו שעלה במחשבתו לברוא העולם, על דרך זה ששניהם יעלו בקנה אחד, כאמור:

[1] וכעין זה ראה עוד בנועם אלימלך פרשת תזריע, ד"ה וזהו אדם [ח] ראה רוקח, סימן רכה הובא בבני יששכר מאמרי חדשי כסליו טבת מאמר ב, אות ח וראה עוד בני יששכר שם, אות טז [ט] ראה זח"ב (ר, א) — קב"ה כד ברא עלמא לא ברא ליה אלא בגין דיייתן ישראל ויקבלון אורייתא [י] ראה פרי עץ חיים שער העמידה, פרק יט סידור האריז"ל בכונת ברוך עלינו [יא] ראה לקמן דרך צב, לעיל אקדמות מילין, שהעולם נברא בשביל 'משה' בגימטריא רצון, ועיקר הרצון היה בשביל להטיב לברואיו ישראל מקבלי התורה, עיין שם

דרך כא

עוֹד יש לַפֶּרֶשׁ עֵינֵי שְׁנַעֲשֵׂה הַנֶּס דַּחְנוּכָה
עַל יְדֵי יְהוּדָה מִכְבִּי וְלֹאֲחֵר שִׁכְבֵּשׁ
הַמַּלְחָמָה אָמַר בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.
 וּבִכְוֹנַת הָאֲרִיז"ל בְּקִדּוּשָׁה (בַּסְּדוּר) אֵיטָא בְרוּךְ
 כְּבוֹד ה' — שֶׁהוּא מַלְכוּת — 'מִמְּקוֹמוֹ' —
 'מִמְּקוֹם ו'ו'. יֵשׁ לוֹמַר הָעֵינֵי הָאֵיךְ הוּא שִׁיךְ
 לַחְנוּכָה, עַל פִּי דְבְרֵי הָאֲרִיז"ל (פְּרִי עֵץ חַיִּים שְׁעַר
 הָעֲמִידָה, פֶּרֶק י"ג) בַּתְּפִלַּת יו"ח בְּבִרְכַת וְלַמְּלֻשִׁינִים
 שְׁתִּיקְנוּ בִּבְנֵה, כִּי בּוֹזֵן הַקּוֹדֵם לֹא הִיָּה פֶגֶם
 בְּכַתֵּר הַמַּלְכוּת וְלֹא הִיָּה צְרִיךְ כֻּלָּל לַתְּפִלְתֵינוּ
 לַתְּקֵנָה, אֵךְ מִשְׂרָבּוֹ הַמִּינִים וְהַאֲפֻקֻּרְסִים בִּימֵי
 רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אִזְּ עַל יְדֵי הַחֲטָא הַגְּדוֹל הַהוּא
 גְּבֵרָה הַרְשָׁעוֹת עַד הַכְּתָר, וְלֹזֶה תִּיקְנוּ בְּרַכָּה
 זו לַתְּקֵן הַכְּתָר, וְעַל יְדֵי זֶה לֹא יִהְיֶה אַחִיזָה
 לַהֲסֻטְרָא אַחֲרָא לַעֲשׂוֹת הַפֶּסֶק בֵּין ו' לַה'. וְהוּו
 שִׁמְבַקְשִׁים וְלַמְּלֻשִׁינִים אֵל תְּהִי 'תְּקוּה' —
 'תִּיק—ו'ה', עֵינֵי שֶׁם.

ולוֹזֶה יֵשׁ לוֹמַר הָעֵינֵי מַה שְׁאוֹמְרִים בּוֹמַר
 לַחְנוּכָה יוֹנִים נִקְבְּצוּ עָלַי אִזִּי בִּימֵי
 חֲשֻׁמִּינִים וּפְרָצוּ חוֹמוֹת מַגְדְּלֵי וְטַמְאוּ כָל
 הַשְּׁמִינִים וּמִנּוֹתֵר קִנְקִינִים נַעֲשֵׂה נֶס לְשׁוֹשְׁנִים,
 דִּהְנֵה אֵיטָא בַּסְּדוּר מִהַר"י קַאפִּיל זצ"ל
 בְּבִרְכַת שׁוֹמַע תְּפִלָּה שִׁישׁ לְכוּיֵן בְּשֶׁם 'בִּי"ט'
 בְּגִימְטְרִיא 'אֵהי"ה', שֶׁהוּא מֵאִיר מִן הַשְּׁמֶן
 הַטּוֹב הַיּוֹרֵד עַל הַזֶּקֶן וְזֶקֶן אֵהָרֵן, כִּי 'שְׁמֶן'
 כַּאֲ"ת ב"ש הוּא 'בִּי"ט' וְכו' וְהוּא מִסּוּגֵל

לַהֲשַׁמַּע הַתְּפִלָּה, עֵינֵי שֶׁם^[א]. וְלֹזֶה יֵשׁ לוֹמַר
 כִּי הִנֵּה לֹאֲחֵר שְׁנַבְרָה הַאֲפִיקוֹרְסִית בִּימֵי
 הַחֲשֻׁמוֹנָאִים חֲכַמַת יוֹן הַנִּקְרָא חֲשֶׁךְ, כְּמוֹ
 שְׁכַתָּב אַא"ז הַקְּדוּשׁ זְצִלְלָה"ה כְּמַה פְּעֻמִּים
 בְּכַנְי יֵשׁשְׁכֵר בְּמֵאֲמְרֵי חְנוּכָה^[ב], וְנִתְקַלְקַל
 הַכְּתָר וְהוּצְרָכו לַתְּקֵנָה עַל יְדֵי תְּפִלוֹת דּוֹקָא,
 לְכוּיֵן בְּשֶׁם הַקְּדוּשׁ בִּי"ט שִׁתְּקַבְּלוּ הַתְּפִלוֹת,
 וְלֹזֶה טַמְאוּ הַיּוֹנִים אֵת הַשְּׁמִינִים כְּדֵי שִׁיחַסֵר
 הַשְּׁמֶן בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְלֹא יִהְיֶה כַּח בְּשֶׁם בִּי"ט
 הַיּוֹצֵא מִשְׁמֶן לַהֲעֵלוֹת תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלֹזֶה
 הִיָּה הַנֶּס דּוֹקָא ב'שְׁמֶן' וְהִיָּה מַחוּתֵם בְּחוּתָמוֹ
 שֶׁל כְּהֵן גְּדוֹל — הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא
 כְּהֵן, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב בְּש"ס (פְּנֵהֲרִיץ לַט, א) אֵלְקִיכֶם
 כְּהֵן הִיא, וְחוּתָמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא
 'אַמַּת' (שְׁכַת נֵה, א), שֶׁהוּא 'אַהי"ה' פְּעֻמִּים
 אֵהי"ה^[ג].

וְהוּו שְׁא[ו]מְרִי[ם] יוֹנִים, (הֵם הַנִּקְרָאִים חֲשֶׁךְ
 שְׂרָצוּ לְכַבֵּל אֹרֵךְ תּוֹרָה וְלַהֲזוּרִיעַ חֲכַמַת
 חִיצוֹנִיּוֹת שְׁנִקְרָא חֲשֶׁךְ). נִקְבְּצוּ עָלַי אִזִּי בִּימֵי
 חֲשֻׁמִּינִים וּפְרָצוּ חוֹמוֹת מַגְדְּלֵי, (הוּא הַכְּתָר,
 כְּמוֹ שְׁכַתָּב בְּמֵאוֹרֵת נִתָּן (עֵרֶךְ מַגְדוֹל) כִּי הַכְּתָר
 נִקְרָא מַגְדֵל הַפּוֹרַח בְּאוּרֵי, עֵינֵי שֶׁם). אֵךְ עֵדִיִּין
 הִיָּה 'תְּקוּה' לַתְּקֵנָה עַל יְדֵי תְּפִלָּה, אֵךְ הֵם
 מֵימָאוּ כָל הַשְּׁמִינִים לְכַבֵּל כַּח הַתְּפִלָּה כְּנוֹכַר
 לַעִיל. אֵךְ מִנּוֹתֵר קִנְקִינִים נַעֲשֵׂה נֶס לְשׁוֹשְׁנִים,
 שְׁעַל יְדֵי זֶה שְׁנִשְׂאֵר הַפֶּךְ שְׁמֶן נַעֲשֵׂה הַנֶּס
 שְׁנִתְקַבְּלוּ הַתְּפִלוֹת וְעַל יְדֵי זֶה תִּקְנוּ הַכָּל. וְכוּיֵן
 שְׁנִתְקֵנָה הַכְּתָר דְּמַלְכוּת עַל יְדֵי הַתְּפִלָּה,
 מִמִּילָא אִין לַהֲסֻטְרָא אַחֲרָא כַּח לַעֲשׂוֹת מַחִיצָה

דְּרִיךְ כַּא [א] רָאָה קֵהֶלֶת יַעֲקֹב בְּשֶׁם הַה"ק מִקְּאֻזְנִיץ זִי"ע — שֶׁם זֶה רּוֹמֵז עַל חֲכַמָּה, בִּי שֶׁהוּא סְפִירָה בִּי
 מַעִילָא לַתְּתָא, וְהוּא י' שֶׁל הַשֶּׁם, וְהוּא ט' מַתְתָא לַעִילָא וְהוּא גִימְטְרִיא אֵהי"ה, שֶׁהִבִּינָה כְּלוּלָה בַּה, בַּסּוּד הַבֵּן
 בַּחֲכַמָּה (וְחַכֵּם בְּבִינָה) וְהוּא בַּא"ת ב"ש, שְׁמֶן סוּד הַחֲכַמָּה שְׁנִקְרָא שְׁמֶן (מִנְחוֹת פֶּה, ב), עֵינֵי שֶׁם וְרָאָה תְּפִאֲרַת
 בְּנִים פְּרֻשְׁתַּת תְּצוּה, ד"ה א"י ע"כ וְלִקְמֵן דְּרִיךְ עַב [ב] רָאָה מֵאֲמֵר ב, אוֹת יב — מִפְּנֵי שְׁכַל הַחֲכַמּוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת
 הַמָּה כְּסִילוֹת נִגְדַת חֲכַמַת הַתּוֹרָה, וְכַתִּיב כְּסִיל בַּחֲשֶׁךְ הוֹלֵךְ [ג] רָאָה קֵהֶלֶת יַעֲקֹב, עֵרֶךְ אַמַּת

בין ו' לה' וכמו שמתפללין ולמלשינים אל תהי 'אתקה' לבונה זו.

שהוא בניקוד 'חש"ק' שהוא בנימטריא 'ואתחנן' כמנין 'תפלה', כנוכר לעיל.

לזה לאחר שנתקבלה התפלה לתקן הכתר אמר כבוד ה', (הוא מלכות ה' אחרונה) — ממקום ו', שאין שום מחיצה להפסיק בין הדבקים, ואז לא תהיה 'תיק—ו"ה' כנוכר לעיל:

וזה יש לומר מה שאמר הכתוב (דברי הימים א טו, טז-יז) אשר כרת את אברהם ושבעתו ליצחק ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם, והיינו כי הג' נקודות 'חש"ק' הם ברזא דג' אבהן, שיומתק השב"א בב' הנקודות חול"ם קמ"ץ. לזה אמר אשר כרת את אברהם וכו' ל'ח"ק' לישראל ברית עולם, שנתן לישראל לעולם מתנה זו שיומתקו הגבורות על ידי הח'ולם ק'מ"ץ.

דרך כב

עוד יאמר סמוך לדרך הנזכר לעיל. על פי מה שכתב האריז"ל (בפרי עץ חיים שער העמידה, פי"ט ובסידור שם) ובשאר הסידורים שיש לכיון בברכת שומע תפלה השם הוי"ה בניקוד 'חש"ק' — ח'ולם ש'בא ק'מ"ץ, כי חול"ם וקמ"ץ שניהם רחמים, ושב"א הוא גבורה, והוא באמצע כדי שהחול"ם וקמ"ץ שסביביו יומתקו הדינים, שהוא ברזא דג' אבהן אברהם יצחק ויעקב, עיין שם [א].

וזה יש לומר מה שאמר הכתוב (תהלים צט, ו-ז) משה ואהרן בכהנו ושמואל בקוראי שמו קוראים אל ה' והוא יענם בעמוד ענן ידבר אליהם, (היינו גם בזמן שמסך ענן לפני התפלות שלא יעלו ח"ו כמו שנאמר (איכה ג, מד) סכותה בענן לך מעבור תפלה). שמרו עדותיו ו'חק' נתן למו, היינו שהשם יתברך נתן להם מתנה זו שיהיה כח בידם למתק הגבורות על ידי נקודות ח'ולם ק'מ"ץ, ועל ידי זה קוראים אל ה' והוא יענם כנוכר לעיל.

וזה יש לומר מה שאמר משה רבינו (דברים ג, כג) 'ואתחנן' אל הוי"ה בעת ההוא, היינו כשהוצרך להתפלל כיוון בתפלתו בשם הוי"ה

וזה יש לומר שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים ה, ה) ואני ב'רוב חסדך' אבא ביתך, היינו

דרך כב [א] ראה קהלת יעקב — 'חשק' ראשי תיבות ח'ולם ש'בא ק'מ"ץ קמ"ץ בחינת חכמה, וקמ"ץ הכהן (ויקרא ה, יב) שבא בחינת בינה, כי באש ה' נשפט (ישעיה טו, טז) חולם סוד דעת כנודע גם רומז על חג"ת, על דרך הנ"ל וראה עוד תיקוני זהר תיקון ה (כ, ב) — שב"א איהו דינא קמ"ץ רחמי ובזמנא דאינון ש'בא ק'מ"ץ ח'לם, איהו רמוז כי בי 'חשק' ואפלטוהו (תהלים צא, יד), רק באבותיך 'חשק' ה' (דברים י, טו) ובהקדמת תיקוני זוהר (ה, א) — 'שבא' מסטרא דגבורא, כי באש ה' נשפט 'קמ"ץ' מימינא, וקמ"ץ הכהן וראה עוד תיקון סט (קד, ב) — רק באבותיך חשק ה' ואינון חלם שבא קמ"ץ, קמ"ץ לימינא וכו' 'שבא' איהו באש וכו', כד אחיד ביה רוחא דאיהו חלם בין קמ"ץ שבא דאינון מיא ואשא, דאינון תרין דרועין דאית בהון יד ימין ויד שמאל דאינון כ"ח פרקין, אתמר בהו קול ה' בכח ובביאור הגר"א שם — דכ"ח פרקין בב' ידן, ונאמר בלשון יחיד בכח דשמאלא נכלל

דרך כג

שהנם נעשה על ידי יהודה מכבי
שאמר ב'רוך כבוד יהוה'
 מ'מקומו ראשי תיבות 'מכבי'. על פי דברי
 אא"ז הקדוש בכני יששכר במאמרי הנוכה
 (חדשי כסלו שנת מאמר ג, אות כד) כמה שאמרו חז"ל
 כשבת (כא, ב) בנר הנוכה מצותה עד שתכלה
 רגל מן השוק, היינו כי היונים כפרו בהשגחה
 פרטיות, רק [אמרין] הכל מתנהג על פי הטבע
 ובתנועת הגלגלים — (על כן 'יון' גימטריא
 'גלגל'). אבל מי שמבין באמת יראה שכל
 הנהגות הטבעיות המורגלות הם על פי
 השגחה מאתו יתברך שמו, ולזה צריך לזהר
 שגם בהילוכו ב'שוק' למסחר וכיוצא שלא
 ישים מגמתו שעל ידי דבר זה ישיג מבוקשו,
 כי הגם שרצונו יתברך שמו שיתנהג הכל
 מלוכש בטבע, עם כל זה זימן לו השם יתברך
 ענין הנרצה גם בביתו אם נעשה רצונו יתברך
 שמו בתורה ומצות ומעשים טובים [א].

וזהו שאמר הנביא (זכריה ד, כא) לא יהיה 'כנעני'
 עוד בבית ה', היינו שלא יהיו עוד סוחרים
 בשווקים וברחובות, כי יתבטלו הטבעיות
 וחכמות החיצוניות ויכירו וידעו כל באי עולם
 כי כל מעשה איש ותחבולותיו מסור בחפץ
 הבורא, לא יוסיף ולא יגרע המשתדל בחכמתו,
 רק כפי זכותו בתורה כן יהיה.

הסמיכה שאני הולך להתפלל הוא בסוד
 שיתבטל גבורת השבא על ידי 'רוכ החסדים'
 מחול"ם וקמ"ץ, וזהו כ'רוב חסדך', ועל ידי
 זה כא להתפלל.

וזהו יש לומר מה שאומרים כשעמדה מלכות
 יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם
 תורתך, (היינו בכח האפקורסות ודיעות
 המשובשות ודברי מינות), ועל ידי זה גרמו
 פגם גם בכתר דנוקבא ואין עצה להתחכם רק
 על ידי תפלה, לזה רצו להעבירם מ'חוקי'
 רצונך לעשות פגם גם כנקודות ח'ולם ק'מץ
 ראשי תיבות 'ח"ק', שלא יהיה מקום להתפלה
 ח"ו להתקבל. ולזה אמר ואתה 'ברחמך
 הרבים', היינו נקודות חולם וקמץ שהם ה'רוב'
 של ה'רחמים' — עמדת להם כעת צרתם.

ולזה מכוון שעמד בראשם של החשמונאים
 יהודה מכבי, כי 'תפלה' עם 'יהודה
 מכבי' גימטריא 'חולם שבא קמץ', כי (על ידי)
 תפלת יהודה מכבי והחשמונאים נמתק על
 ידי הנקודות 'חולם שבא קמץ' כנזכר להתקבל
 ה'תפלה'.

ולזה אמר ברוך כבוד ה' ממקומו, היינו
 שנתקנה המלכות ככתר שלה, ואז תוכל
 להזדווג כבעלה בוא"ו שהוא זעיר אנפין,
 ונתקבלו התפלות, ולמלשינים אל תהי 'תקוה'
 — 'תיקו'ה', כנזכר לעיל באות הקדום:

בימינא, וכל הכח הוא בימינא וזה התכללות זכו' ולכן הימין נקרא כח ימינך ה' נאדרי בכח, והוא סוד שם הוי"ה
 שהחולם בין שבא לקמץ ועוד שם (קד, א) — רק באבותיך 'חשק', חולם שבא קמץ, ואינן זרע אברהם יצחק
 ויעקב, דוגא דלהון חסד כהנא רבא גבורה לוי ישראל עמודא דאמצעיתא, בגין דחולם כתר על תפארת, קמץ חכמה
 על חסד זכו', עיין שם וראה עוד שער הכוננות ענין כונת העמידה, דרוש ו

דרך כג [א] ראה שם — הנה איש כזה אינו צריך כלל להתהלך בשווקים וברחובות למסחר וכיוצא זימן לו

וזהו שאמרו שמצות נר חנוכה (לכמל דעת היונים הנ"ל) עד שתכלה רגל מן 'השוק', שלא יהיה עוד כנעני, כי יכירו הכל וידעו שהשתדלות באיזה חכמה בעניני משא ומתן לא יגרע ולא יוסיף, רק הכל הוא ברצונו יתברך שמו על פי הנהגת האדם בעסק התורה, עיין שם.

וזה יש לומר מה שאומרים (על הנסים) כשעמדה מלכות ויון הרשעה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, דהיינו שהם רצו להגביר רק כח הטבע, באין נפקא מינה אם האדם לומד תורת ה' או לאו, ולומר שלא יגיע פרנסה לאדם על פי רצון הבורא יתברך שמו גם בלא השתדלות. וזהו להעבירם מ'חוקי' רצונך, 'חק' הוא לישראל דמזוני (כדאמרינן בביצה פ"ו, א). 'רצונך', (היינו ברצונו יתברך שמו בלי שום השתדלות על פי הטבע כנוכר לעיל). ולזה גברו עליהם החשמונאים ונמסרו הגבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, להורות שאין העולם מתנהג על פי הטבע רק הכל בהשגחה פרטיות מאתו יתברך שמו.

וזהו יש לומר מה שאמרו חז"ל (ברכות ו, ב) כל הקובע מקום לתפלתו וכו', כי ידוע מה שאמרו חז"ל במדרש רבה (בראשית רבה פ"ח, י) מפני מה נקרא הקדוש ברוך הוא מקום, משום שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו, והיינו מי שהעולם מקומו אין ביכולתו לעשות רק כפי דרך הטבע כפי

מקומו ומציאתו של הענין שהוא שם, שכן מורה תורת מקום כמו שאמרו כמה פעמים^[א] עדיין מחלוקת במקומה עומדת, ר"ל כפי מדרגות מציאתו. וכן הוא הפירוש מה שאמרו (שבת נ"א, א) ממלא מקום אבותיו כנודע^[ב]. ולזה אמר שאין עולמו 'מקומו' של הקדוש ברוך הוא, היינו שיהיה איזה ענין מגביל אותו כביכול לעשות על פי הטבע כפי 'מקומו' וענינו, רק שהוא יתברך שמו 'מקומו' של עולם, והוא הממציא כל הנמצאים, על כן אין המקום מגביל אותו כלל.

וזהו שאמרו כל הקובע 'מקום' לתפלתו, היינו כשהוא מתפלל הוא על דרך כוונה זו שהוא מאמין באמונה שלימה שהכל מתנהג בהשגחה פרטיות מאתו יתברך שמו, ועל זה הוא סומך את עצמו ואינו סומך על חכמתו במשא ומתן על פי דרך הטבע, הנה איש כזה בודאי הוא בטוח שהשם יתברך יהיה בעזרו.

וזהו יש לומר שאנו מבקשין ממקומך מלכנו תופיע ותמלך עלינו וכו', דהיינו אפילו [אם] בדרך הטבע בעל כרחנו עוד צריכין להמתין כדי שיהיה הכל בהנהגת הטבע, אמנם הנה אתה מקומו של עולם ואין עולמך מקומך כנוכר לעיל, ואתה תוכל לשדד המערכות לעשות הכל שלא על פי הטבע כנוכר.

וזהו שאמר יהודה מכבי לאחר שכבש המלחמה, לבל ימעו העולם שעל ידי

השם יתברך הענין הנרצה גם בכיתו, וכזה היה הענין באוכלי המן וכו' וראה עוד מה שכתב באורך בענין זה בתפארת בניס למוצאי יום הכיפורים [ב] ראה שבת טז, ב מקואות פ"ד, מ"א [ג] ראה רש"י שם גדול כאביו וראה עוד כתובות קג, ב הוריות י"א, ב

(בנימטריא 'חשמל', גם גימטריא 'ש"ע עם האותיות^[ג]), עיין שם^[ד].

וזהו יש לומר פירוש הכתוב (ישעיה כד, טו) באורים ככדו ה', כי בש"ס (שבת קיג, ב) רבי יוחנן קרי למאני מכבדותא, וכן הוא במדרש תנחומא (פרשת צו, סימן ב) כבודו של אדם הוא כסותו, עיין שם. וזהו שאמר הכתוב שעל ידי הנר מצוה ככדו ה', נתגלו הש"ע נהורין שהוא סוד המלבוש כנוכר.

וזהו יש לומר מה שאנו מבקשים בברכת המזון הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד, כי נודע מה שכתב האריז"ל (בליקוטי תהלים, כג) בפסוק (תהלים כג, א) הוי"ה רעי לא אחסר, היינו שעל ידי הש"ע נהורין שיוצאים מב' פעמים א"ל^[ה] במילואו יבא שפע ופרנסה, עיין שם. ולזה יש לומר אומרים בברכת המזון הרחמן הוא יפרנסנו ב'כבוד', המכבדותא שהוא סוד המלבוש רוא דש"ע נהורין שמהם בא הפרנסה.

ולזה יתכן מה שאומרים בנוסח ההודאה של חנוכה כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל וכו' ולהעבירם מ'חוקי' רצונך, חק לישנא דמזונא כמבואר בש"ס (ביצה טו, א) — [ועיין בדרך הקודם שלפני זה]. והיינו כי 'יון' הוא 'חשך' כמבואר במדרש רבה (בראשית רבה פ"ב, ה) ו'חשך' זה מלכות 'יון', ושרצו להחשיך ח"ו את הש"ע נהורין ועל ידי זה יהיה נשבת

גבורת הסוס ורוכבו ופרשיו ותרועת מלחמה אשר יורו בקשת לזרוק חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים על האויבים וכדעת היונים ח"ו שתלוי בגבורת המבע ונצחונה, רק נתגלה העיקר שהכל נעשה ונפעל בהשגחה פרטיות מאתו יתברך שמו. לזה אמר ברוך כבוד ה' מ'מקומו', ממה שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו, ורק בידו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו ואין שום דבר טבע מגביל אותו כביכול כנוכר:

דרך כד

ויתכן עוד לומר ברוך כבוד ה' ממקומו. ובספר צרור המור (פרשת ואתחנן) כנוכר לעיל שאמר תרווייהו, ברוך כבוד ה' ממקומו ומי כמוכה באלים ה'. ובענין מי כמוכה 'באלים', היינו ב' פעמים 'א"ל', כבר כתבנו לעיל (דרך ה' ועיין שם וברוך ו'). ועוד לאלוק מילין בזה.

ומה שאמר ברוך כבוד ה' ממקומו, כי נודע בדברי האריז"ל (פר עין חיים שער התפילה, פ"ב) בברכת מלכיש ערומים^[א] ובברכת המברך את עמו ישראל בשלום, שהש"ע נהורין^[ב] נעשה סוד חשמל שהוא סוד 'מלבוש'

דרך כד [א] ראה סידור רבי שבתי [ב] ראה קהלת יעקב ערך ש"ע — ענין ש"ע נהורין מבואר שהן בדעת עליון המחבר חכמה ובינה וכו', עיין שם [ג] שיי"ן עיין [ד] ראה לעיל דרך ו ובגליון שם [ה] פירוש 'א"ל' במילואו הוא 'אל"ף למ"ד' בגימטריא 'קפה' ו'ב' פעמים 'קפה' היא 'ש"ע'

התורה מה שקיבלו איש מפי איש ממושה רבינו, וכמו שאמרו חז"ל (שבת כג, א) והיכן ציונו [רב אויא אמר] מלא תסור מכל הדברים אשר יגידו לך (דברים י, יא), ו[רב נחמיה אמר] שאל אביך ויגדך וקניך ויאמרו לך (שם לב, ז), זהו שנצטוינו מהר סיני, ולא מה שאדם ממציא בשכלו העב והעכור.

וזהו המשך הש"ס מסוף מסכת נדה (עג, א) לתחלת מסכת ברכות (ב, א), שמסיים כל השונה הלכות בכל יום מוכטח לו שהוא בן עולם הבא, פירש רש"י (נדה שם) הלכות משניות וברייתות הלכה למשה מסיני, דלכאורה הוה ליה למימר ו'הלכה למשה מסיני — הוא"ו נוספת, וכשמסיימין זה מתחילין תיכף מאימתי קורין את שמע, במצות קריאת שמע. כי הלומד תורה על פי חקירות וחכמות חיצוניות כנוצר לעיל, הנה איש כזה אינו בכלל לומד תורה, והעיקר ללמוד תורה על פי אמונה המקובלת (אז) איש מפי איש כנוצר לעיל. ולזה פירש רש"י משנה וברייתא הלכה למשה מסיני, שכל לימודו בין משנה ובין ברייתא צריך להיות העיקר היסוד אצלו שהוא בן הלכה למשה מסיני ולא מסברא חיצוניות, ולזה האדם שלומד באופן זה הוא מוכטח שהוא בן עולם הבא, מה שאין בן מי שלומד בדרך חקירה וחכמת חיצוניות.

ולזה שואלין לכל אדם בעולם הבא בתחלה נשאת ונתת באמונה (שבת לא, א), היינו שהיה נושא ונותן בענין דת תורה הקדושה באמונה — ולא על פי חקירה.

הפרנסה מאת אחינו בני ישראל ח"ו. ולזה כאשר כבש אותם יהודה מכבי והכניע את היונים ותיקן את הש"ע נהורין שינהרו בנהורא מעליא, אמר ברוך כבוד ה' ממקומו, היינו שחזר כבוד ה', (בחנית 'כבוד מאני' מכבודתא, מלבוש הש"ע נהורין) להאיר ולהיות בחנית מלבוש כנוצר לעיל, כראוי לפי כבודו ורצונו יתברך שמו:

דרך כה

וישן לפדש עוד מה שאמר ברוך כבוד ה' ממקומו. יש לומר בהבנת הענין על פי הנודע מספרים הקדושים^[א] שכל ענין המלחמה שהיה אז, יען כי מלכות יון הרשעה בקשו להגביר חכמת חיצוניות לעשות רק מה שמשגיגין בראיה מעשיות או בראיה משכליות (שכל האנושי), כאמרם שהכל כמכע וחכמת הפילוספיא, וכל כונתם לבטל חכמת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל בהר סיני, והלבישו את התורה כמלבושי זרים והמציאו טעמים זרים למצות התורה בחכמה מזוייפת, ואמרו אין לך דבר שבתורה שאינו מושג לקרוץ מחומר אדם שפל מגושי הגשמיות.

ולזה התגברו החשמונאים וגברו העליונים על התחתונים לבטל חכמת החיצוניות הנקרא חשך כמו שכתוב במדרש רבה (בראשית רבה פ"ב, ד) וחושך זה מלכות יון, כסיל בחשך הולך (קהלת ב, יד), רק העיקר הוא חכמת

דרך כה [א] ראה בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ד, אות סא אות עט מאמר ג, אות עד ועוד

היינו דאמרן, כל התורה שמותיו של הקדוש ברוך הוא (וח"ג רצה, ב), ואי אפשר להשיג אותם בשכל אנושי רק להאמין שכן הוא מהלכה למשה מסיני ואנחנו מחוייבים לקיים ולעשות כן כאשר ציונו ואין טעם ברצון^[ב]. ולזה כאשר צוה השם יתברך לאברהם לעקוד את יצחק בנו, וילך אל המקום אשר אמר לו האלקים, בלי שום טעם וסכרא רק לקיים רצון הבורא.

וזהו הענין שכאשר גברו החשמונאים על מלכות יון כנוצר לעיל, ונגלה שהשם יתברך הוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו, ואי אפשר להשיג אותו, ולא טעם רצונו, ולא כדעת חכמת יון שאמרו רק לילך בדרך סברות וטעמים בטעמי התורה כנוצר, על כן אמר ברוך כבוד ה' ממקומו — שהוא מקומו של עולם כנוצר לעיל^[ג] — (ועיין כעין זה ובאופן אחר לקמן בדרך ל"ט):

ויתבאר עוד ענין זה מה שרצו היונים להגביר אמונת הפילוסופיא כנוצר לילך בשכל האנושי ולא באמונת אלקי עולם אשר נטע בתוכינו יתברך שמו. וזהו יש לומר הענין מה שכתב בצרור המור (לחד מן קמאי מה"ר אברהם סכ"ע זצ"ל) פרשת ואתחנן שבשעת המלחמה עסקו הכהנים החשמונאים רק ביחודא דקריאת שמע שזהו 'תנובה' — 'חנו כ"ה', שהיה להם מנוחה מאויביהם על ידי כ"ה אתון דשמע

וזהו שמתחילין תיכף הענין של קריאת שמע, שהיא גם כן רק האמונה ולא על פי חקירה.

ולזה אומרים בקריאת שמע שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, היינו מה שיתאמת אצלך שה' אלקינו ה' אחד אינו אצלינו מחמת חקירה אנושיות, כי מחמת חקירה פילוספיות אנושיות ישנם כמה גויים ועמים שביררו בשכלם אמיתת מציאתו יתברך שמו, רק העיקר 'שמע' ישראל — בשמיעה איש מפי איש מצד אביו וזקניו דור אחר דור עד מעמד הנבחר. ולזה אמרה התורה הקדושה (דברים י, יב) והיה עקב 'תשמעו' את המשפטים האלה, והיה אם 'שמוע תשמעו' אל מצותי (שם יא, יג), היינו רק בשמיעה איש מפי איש הלכה למשה מסיני כנוצר.

וזהו יש לפרש הענין מה שנאמר בעקידה (בראשית כב, ג) ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלקים, כי הנה אמרו חז"ל כמדרש רבה (בראשית רבה פס"ח, ט) שמו של הקדוש ברוך הוא 'מקום', מפני שהוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו, מן מה דכתיב (שמות לג, כא) הנה מקום אתי. וכתב שם (ליקושי תורה וש"ס, פרשת תשא) הרכ הקדוש מה"ר יצחק אייזיק מזידיטשוב ז"ל כביאור דברי המדרש אלו על פי דברי הזוהר הקדוש (פרשת ויקהל ה, א) כמה שאמרו ואין עולמו מקומו שאי אפשר להשיג אותו יתברך, עיין שם^[ב]. ולפי דרכנו

[ב] זה לשון הזוהר כתיב הנה מקום אתי דא איהו מקום טמיר וגניז דלא אתידע כלל, עיין שם באורך [ג] ראה יונת אלם לרמ"ע מפאנו, פ"ב תורה אור לבעל התניא קג, ד [ד] ראה זהר שם דא דמלה דכתיב ברוך כבוד ה' ממקומו, ודא איהו מקום אתר ידיעא איהו לעילא וקרינן ליה מקום, דאשתמודע ביה יקרא עלאה דלעילא

ישראל, שקראו פסוק [זה] בשעת המלחמה^[1], היינו להתגבר רק באמונה בהשם יתברך בלבד בלי חקירות.

ובזה יובן דברי הרמב"ם בספר המצות (בריש הספר) מצוה א' הוא הציווי בהאמנת אלקות, והוא שנאמין שיש שם עילה וסיבה הוא פועל לכל הנמצאים וכו'. מצוה ב', הוא הציווי שצונו בהאמנת היחוד, והוא שנאמין שפועל המציאות וסיבתו הראשונה אחד, והוא אמרו יתעלה שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, עיין שם.

והנה הבה"ג השמיט למנות מצות עשה אלו, וכתב הרמב"ן בטעמו שאי אפשר למנות לזה שהוא סוג מסוגי המצות, כיון שהוא עיקר ויסוד הכל, וח"ו מי שכופר בזה לא בא כלל כגבול ישראל, שאין להביא במנין המצות תרי"ג אלא מה שהן ממצותיו או גזרותיו יתברך שמו, אבל האמונה במציאות המצוה יתברך שמו שהוא העיקר אין להכניסם במנין, עיין שם. ועיין בספר זה הרקיע להרשב"ץ (אזהרה יב) ובספר מעיין החכמה (מצות עשה יב) בריש הספר מה שכתבו בזה באורך.

אבל המעיין ברמב"ן עצמו שם להלן במצות

לא תעשה ה' יראה שהוא עצמו ז"ל מתרץ דעת הרמב"ם בשפתי נועם בקצרה כדרכו, וכתב דהעיקר כדעת הרמב"ם שיש להכניס הדיבור של אנכי במנין המצות עשה שהוא קבלת מלכותו כלומר האמונה באלקותו וכו' והוא המצוה להאמין בעיקר, עד כאן לשונו.

והלשון שכתב 'והוא המצוה להאמין בעיקר', יתייחד עם דברי הרי"ז שהביאו בשלטי הגבורים (פרק קמא העבודה זרה) דעיקר מצות עשה מן התורה הוא להאמין היחוד על פי השמועה והקבלה, ולא יכנס לעיין בחקירה עד שיבין בשכלו מציאתו ואחדותו יתברך שמו, עיין שם. ורוצה לומר דאף אם אמת נכון הדבר כמו שכתב הבה"ג שעיקר שורש מציאתו יתברך שמו אין להכניס במנין התרי"ג כמו שטען הרמב"ן עבור הבה"ג, אבל מכל מקום יש להכניס למנין המצות עשה ולא תעשה 'להאמין' זאת באמונת אומן, דאף אם נתאמת הדבר אצלינו גם על פי חקירה שכליות וחכמת הפילוספיא בראיות ברורות שיש מצוי ראשון והוא הממציא כל הנמצאים, מכל מקום יש הנה מצוה מן התורה שנאמין זאת באמונה שלימה כמה שיש לנו מפי השמועה איש מפי איש^[2].

[ה] ראה לעיל דרך ז מה שכתב בשם תיקוני זהר [ו] בכתר שם טוב (יט, ג) כתב מי ששני המדות בידו אין לו למעלה ממנו, דהיינו שסומך על אבותינו הקדמונים בחזק, וגם כן באה לו על ידי שחקר בעצמו, זו היא אמונה שלימה וטובה ולזה אנו אומרים אלקינו ואלקי אבותינו וראה בספר קרבן העני פרשת בחקתי תפארת בנים לספירת העומר (לפרשת אמור ופסח שני) גדול מעלת אדם המאמין באמונה פשוטה על אדם החוקר, וזה לשונו דהנה השם מ"ה מורה על תכלית הידיעה אשר לא נדע, משורש 'כי לא ידעו מ"ה הוא', כראיתא בחיקונים וזהו חדש שכיתא מסטרא דחכמה אתקריאת מה — (גם בזה"ק בהקדמה מרומז כיון דמטי ל'מלכות' הנקרא מה מתפשטת מה מצאת כלא סתים וכו') — מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וההיא 'מה' מעיד על עילת כל עילאין כי לא ידעו מה הוא, על כן מצינו דהשם מ"ה מורה דהתכלית הוא אשר לא נדע לעבוד את ה' בדרישה וחקירה,

הים ראתה בעיני הגשמיים מה שלא ראה יחזקאל בימיו (מבלתא בשלה, פרשת השירה פ"ג), ונתאמת הדבר אצלם בחוש בראותם בעיניהם^[1], עם כל זה לא נשתנו מאמונתם מה שהיה נתאמת אצלם מקודם ומאו רק על ידי אמונה ושלא די לידע מציאתו ואחדותו יתברך שמו על ידי שכל אנושי, רק ויאמינו בה' — בתורת אמונה, כאלו לא ראו בעיניהם וכמצוה עלינו בתורתו.

וזהו הענין מה שהשם יתברך משבח למשה רבינו במלחמת עמלק, שהגם שראה משה רבינו ע"ה את השם יתברך ודיבר עמו פנים אל פנים, וגם ראה שידוד המערכות, ובפרט בענין מלחמת עמלק שהיה הכל שלא על פי טבע בהשגחה פרטיות, אף על פי כן לא שת לבו גם לזאת כדי שלא לבטל מהמצות עשה להאמין בכל זה באמונה מפי השמועה כנוכר לעיל, ועם כל זה הסיר מלבו הידיעה החושיות, רק היו ידיו אמונה (שמות י, יב)^[2].

וזה יש לומר מה שביקש דוד המלך ע"ה (תהלים קיט, טו) טוב טעם ודעת למדני

ובחנם האריכו בזה האחרונים, וכדברי הרמב"ן הנזכר לעיל מוכרחים לפי עניות דעתי בדעת הרמב"ם, ושכן כונתו, דאם לא נאמר כדברי הרמב"ן וכמו שפירשנו, יהיה קשה מה שמנה בפני עצמו המצות עשה הב' שהוא אחד בלי שיתוף וכדברי המפורשים^[3] שם, [הנה הוא] ענין אחד עם מציאתו יתברך שמו ולמה חשבם לב' מצות עשה (ואין עת האסוף להאריך בזה), אבל לפי דברי הרמב"ן הנזכר שפיר יתכן דהוי מצות עשה שנאמין בתורת אמונה להדברים האלו, ואף אם יש לנו הכרח מכח שכל אנושי להאחד מכח השני מכל מקום הוי מצות עשה שנאמין לכל אחד מהדברים בפני עצמו בתורת אמונה, וזה ברור למבין. ועיין בדברי זקני הקדוש זצלה"ה בספר מעין גנים פרק ה' באורך.

ובענין זה אמרתי בפירוש הפסוק (שמות יד, לא) וירא ישראל את ה' הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו, דעיקר השבח בזה הוא לישראל דאף לאחר שראו את ה' הגדולה ויראו העם את ה' שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שגם שפחה על

רק בבחינת שאל אביך ואמונת אומן אמיתיות ולידע בידעה ברורה נקבע בלבו שיש אלהי עולם יתברך שמו הממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ובתוך כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה ולית מחשבה תפיסא ביה כלל, והוא בבחינת כי לא ידעו 'מה' הוא, וכדרך השואל 'מה' הוא שאינו יודע מהות הענין, וכמו שכתב קדוש זקני מדינוב זצלה"ה בספריו מענין ההולכים בחקירות שהוא דומה לצורך שדורש וחוקר מאין הוא הזהב והאיך מתיכין אותו ועוד ענינים כאלו, עד שאינו לומד גוף האומנות הישב לעשות הכלי מדוייק ומתוקן ויפה הישב, לא כן הצורך שאינו רוצה לידע מהות המתכות כל כך רק שנותנים לו זהב אז מדקדק על הכלי לעשותה בתכלית היופי והשלימות בהידור מאוד ומתוקן כראוי כך מי שרוצה לדרוש ולחקור ולידע מהותו של כביכול יתברך שמו הוא נשאר ריק מכל, ואין לו לא תורה ולא מצות רק העיקר באחדותו יתברך שמו ואמונתו בלי חקירות ושהוא אמת ותורתו אמת כנוכר וזהו ועתה ישראל 'מה' ה' אלקיך שואל מעמך, היינו שנהיה בבחינת כי לא ידעו 'מה' הוא כנוכר לעיל [ז] ראה מגילת אסתר, קנאת סופרים, לב שמח, שם [ח] כונת רבינו לפרש 'ויראו' העם את ה', לשון ראייה וראה תרגום ומפרשים שם שפירשו שהוא לשון 'יראה' [ט] ראה זח"ב טו, א — תאנא בקרבא דא דעמלק אשתכחו עלאין ותתאין, ועל דא ויהי ידיו אמונה בהימנותא כדקא חזי

מלכותו יחודו ואחדותו יתברך שמו כמצוה עלינו בתורת אמונה.

ועל דבר זה הוכיח משה רבינו ע"ה בתוכחתו לישראל ואמר להם (דברים א, לא-לב) ובמדבר אשר ראית אשר נשאך וגו' ובדבר הזה אינכם 'מאמינים' בה' אלקיכם, ר"ל דבמה שראיתם בעיניכם גדולת הבורא יתברך שמו ושדוד המערכות, אם אמנם שנתאמת אצלכם על ידי המופתים אלו מציאתו יתברך שמו יחודו ואחדותו, עם כל זה אינכם בשלימות כראוי לכל איש ישראל רק על ידי האמונה כנזכר.

ובענין זה אמרתי בדברי הרמב"ם שהאריך בביאורו הגאון בעל שער אפרים זצ"ל (סימן כט) והביאו המשנת חכמים בצפנת פענח (כריש הספר, סוף סימן א) שהביא ראיה מדברי הרמב"ם דקיימא לן בהלכות מלכים (פ"ט, ה"ב) דכל עבודה זרה שבית דין של ישראל ממיתין עליה גם בן נח נהרג עליה. ומשמע מזה שהוא הדין על השיתוף כיון דישאל נהרג על זה גם בן נח נהרג, וכתב דבעל כרחך מה שכתבו התוספות בש"ס^[1] דבן נח אינו מוזהר על השיתוף, היינו רק ליטבע בשיתוף אבל לעבוד בשיתוף ודאי דמוזהר, עיין שם באריכות. וכן כתב בשו"ת מעיל צדקה (סימן טא) דישתקע הדבר לומר דבן נח אינו מוזהר על השיתוף, דמאי שנא אינהו מדין לענין זה, עיין שם. וכן כתב במנחת חינוך (פרשת ואתחנן, מצוה תיז)^[2].

כי במצותיך האמנתי, היינו שביקש שהשם יתברך ילמוד אותו חכמת אלקים ולפתוח לו ארובות השמים לראות גדולתו ורוממותו יתברך שמו, ואין למנוע פן ח"ו אלכר במצודת הפילוסופיים על ידי חקירה אנושיות, כי במצותיך 'האמנתי', כי אני לא כן, כי גם לאחר שנתאמת אצלי כל זה בראייה חושיות ושכליות אף על פי כן במצותיך האמנתי, שלא נתתי את לבי אל הראייה והמופת, רק היסוד אצלי הוא האמונה בלב מפי השמועה.

וזה יש לומר במה שהתנצל גם כן דוד המלך ע"ה [על] דוד המדבר (תהלים עה, כ-לב) הן הכה צור ויזובו מים וגו', כי לא האמינו באלקים וכו', וימטר עליהם מן לאכול וגו', ובחורי ישראל הכריע, בכל זאת הטאו עוד ולא האמינו בנפלאותיו, ור"ל שהחסרון שלהם היה דלאחר שראו כל האותות והמופתים ושדוד המערכות שהוציא להם (לחם) [מים] מחלמיש צור, לא נתאמת אצלם מציאתו ואחדותו יתברך שמו בתורת אמונה מפי השמועה כנ"ל, רק על ידי מופתים. 'בחורי' ישראל הכריע, היינו שה'בחירה' האנושיות 'הכריע' את ישראל להודיע ולידע בעל כרחם ממציאיותו יתברך שמו, וזהו 'בחורי' ישראל הכריע' רק בבחירתם בידיעה שכליות, ובאמת צריך רק באמונה השמעיות כנזכר. ולזה אמר ולא 'האמינו' (דייקא) בנפלאותיו וגו' ולכם לא נכון עמו ולא 'נאמנו' בביתו, שלא הכריעו את לבם לעשות רצון קונם כענין קיבול

[1] ראה סנהדרין סג, ב ד"ה אסור בכורות ב, ב ד"ה שמא [יא] ראה שלחן ערוך אורח חיים סימן קנו שהעתיק הרמ"א דברי התוספות, ובגליון שם כתבו הגרעק"א והחתם סופר שהאחרונים האריכו בזה לומר שהתוספות מודים שבן נח מוזהר על שיתוף, ופירשו דברי תוספות באופנים שונים

אכן ראיתי בספר סדר משנה על הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פ"א) שהרחיב הדיבור בזה, והקשה דאם נאמר דבן נח מוזהר גם כן אשיתוף כמו ישראל, קשה דלמה לא קחשיב הברייתא כסנהדרין (גו, א) רק ז' מצות בני נח והלא איכא ח', דהא יש עוד מצות אמונת היחוד שנצטוו כמו ישראל, עיין שם מה שהאריך בזה.

אבל לפי עניות דעתי לא קשה מיד, דאף אם אמת נכון הדבר דגם בני נח מוזהרים על השיתוף, מכל מקום על כל פנים בזה גם הרמב"ם והרמב"ן מודים דלכך נח אין לחשבו למצות עשה בפני עצמו, כיון שכל עיקר שחשכו הרמב"ם הוא רק מפני שלִישראל יש מצוה עשה בפני עצמו להאמין זאת בתורת אמונת אומן בלי חקירה וראיות שכליות, אבל הבן נח אינו מחוייב ומצווה על זה ויכול לידע זאת גם על פי חקירה אנושיות.

וזהו שרמזו הרמב"ם בספר המצות שם במצות עשה זו, וכתב כמו שנאמר שמע ישראל וכו', דנראה זאת להדיא דהתורה הזהירה זאת רק לישראל שנדע זאת מפי השמועה ובקבלה איש מפי איש בשמיעת האוזן, והוא נכון בעזרת השם יתברך.

ובזה יובן מה שנאמר באברהם (בראשית טו, ו) והאמין בה' ויחשבה לו צדקה, שצריך ביאור דמה זו צדקה במה שהאמין לאחר שראה כל כך בעיניו שהגביהו הקדוש ברוך הוא למעלה מן הכוכבים ואמר לו הבט נא השמימה, ואין הבטה אלא מלמעלה למטה (בראשית רבה פמ"ד, ד), ומה זה הרבותא שנחשב לו לצדקה. אולם לפי דרכנו יובן, כיון שידוע מה שכתב הפרשת דרכים (דרוש א) בשם הרמב"ן דסבירא ליה דהיה לאבות העולם קודם מתן תורה דין בן נח אפילו לקולא, עיין שם. ולפי זה היה אברהם אבינו יכול לקיים יחודו ואחדותו לאחר שראה כל אלה בראיה חושיות ובמופתים המוכיחים, והיה בזה גם כן יוצא חובתו במצות השם יתברך כדן בן נח, והוא עשה לפנים משורת הדין וקיבל עליו עול מלכותו יתברך שמו באמונה פשוטה בלבד, על כן נחשב לו לצדקה כיון שהוא לא היה מחוייב בדבר על פי דין בן נח לשיטת הרמב"ן כנזכר — (וידוע בזה דברי זקני הגה"ק מהרצ"א זצלה"ה זי"ע י"ב) 'והאמן' בתורה חסר יו"ד, היינו יו"ד רומז לחכמה (תיקוני זהר תיקון יח לב, א), והוא האמין כלי חכמות רק כאמונה פשוטה, וזהו מתאים לדברינו).

וזהו מה שכתב בצרור המור כנזכר לעיל שהכהנים החשמונאים עשו יחוד

[כ] ראה אגרא דכלה פרשת חקת, ד"ה עמוד נא עוד כיום — וזה לשונו שם על כן והאמן חסר י' המורה על חכמה (תיקוני זהר תיקון יט מא, ב), להורות שלא חקר [אברהם] בחכמה ובשכל איך יהיה זה אפשריית המציאות [שיהיה לו בנים], אבל האמן בלי חכמה, כענין (משלי יד, טו) פתי יאמין לכל דבר בהעדר החכמה, והוא דרך האמונה אשר היא למעלה מן החכמה ואמר ויחשבה לו 'צדקה', השם יתברך חשב לאברהם כאלו עשה עמו צדקה כביכול אבל שהאדם עובד את ד' באיזה דבר אמוני אשר לא תשיגנו החכמה אשר נתן לו השם יתברך הנה תחשב כביכול כאלו נתן להשם יתברך צדקה, בין והתבונן, עד כאן לשונו וראה עוד בני יששכר מאמרי חדש אדר מאמר י, אות א

הקריאת שמע בכל עת ואמרו שמע ישראל וכו' בעת המלחמה^{יג}, ולדרכנו, היינו שתיקנו והזהירו שלא יטו אחרי עצת היונים לקבל אמונת ה' על ידי חקירות הפילוספיא, רק בדרך אמונה מה ששמעו בקבלה איש מפי איש וכמצוה עלינו בפסוק שמע ישראל, וכמו שהבאנו לעיל מהרמב"ם שעיקר המצוה בזה שנאמן באמונה שסיבות המציאות שהמציא לכל הנמצאים הוא אחד.

דרך בו

וכן למה שכתבו שאמרו [החשמונאים] מי כמוכה באלם הוי"ה כוון גם כן, כי 'אמונה' במילואה וטובה כזה — 'אל"ף מ"ם וי"ו נו"ן ה"ה', עולה 'מי כמוכה באלם יהו"ה'^{יד}:

וזהו יורמו כי תיבת 'חנוכה' עם 'אחד' הוא בגימטריא 'אמונה', היינו שעיקר ענין 'חנוכה' הוא שידיעת יחודו ואחדותו יתברך שמו יהיה על ידי 'אמונה' ולא בחקירה אנושיות.

ויש עוד לומר ענין שאמר ברוך כבוד ה' ממקומו. ותעין נא לעיל (ברך יא-יב) מענין התפלה שהתפללו יהודה מכבי וחשמונאי מי שענה לשמואל במצפה הוא יעננו (ועיין ביוסיפין (פרק כ), וכמו שכתב במגלה עמוקות (פרשת ואחחנן, אופן סו).

לזה היה כתוב על הדגלים אותיות 'מכבי', משום שאמרו כולם 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו', שכן 'יהודה מכבי' בגימטריא 'אמונה', היינו שעיקר התכלית שלחם אז 'יהודה מכבי' שנקבע בלבנו שהוא סיבת כל הסיבות וממציא לכל הנמצאים הוא באמונת אומן ולא על ידי חקירת הפילוספיא, וזהו כבוד הוי"ה ורצונו יתברך אשר בחר בנו, וכמצוה עלינו בתורתו כנוכר.

והנה בענין תפלה כתבו הראשונים^{יא} כי לכאורה הרי זה כשינוי רצון ח"ו, רק כאמת אין כאן שינוי רצון, כי כן היה הרצון הקדום כשיתפעל האדם בתפלה בשעה זו כך וכך יפעל כך וכך^{יב}, כמו שכתב זקני בבני יששכר (במאמר חודשי כסלו סכת מאמר ב, אות כט בהג"ה) כי זהו הענין מה שאמרו חז"ל (ברכות

[יג] ראה להלן דרך מד — בני החשמונאים כשרצו להגביר על היונים ולהסיר המון בני ישראל מדרכיהם צעקו בשווקים וברחובות פסוק זה שמע ישראל וכו', ראה שם מה שפירש בזה לפי דרכו [יד] על פי חשבון אי"ק, א' כמו מאה, ועם הכולל וראה לקמן דרך פד ובגליון שם וראה עוד סידור רבי שבתי לליל שבת בכונות מזמור לדוד וגו' רע

דרך בו [א] ראה מבוא שערים, ריש שער א אור החיים פרשת בראשית, ד"ה והגם [ב] ראה נועם אלימלך פרשת בחוקתי, ד"ה או יאמר אם — איתא מתחילה עלה במחשבה לבראו במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים שתפו למדת הרחמים, והנה כבר הערנו בזה איך ח"ו יעלה על הדעת לומר כן על הבורא האמיתי מתחילה עלה במחשבה ואחר כך ראה וכו', חלילה וחלילה מהבורא מהשתנות אך הצדיק לפי דעתו והבנתו שאין מבין הטובה היא הוא מבטל הגזירה היא, וזהו מלת לאמיתו דייקא, והצדיק הזה הוא שותף להקדוש ברוך הוא, שהקדוש ברוך הוא גזר והצדיק מבטל וראה עוד שם פרשת בראשית, ד"ה ויאמר דברים, ד"ה אלה הדברים האזינו, ד"ה אזי

שיהיה אצל השם יתברך שינוי רצון מרצון אל רצון, ולזה אמרו ולהעבירם מחקי 'רצונך', כיון שראו שכן הוא ח"ו הרצון עליון לצער את ישראל.

אמנם ו'אתה' ברחמיך הרכים עמדת להם בעת צרתם, והיינו כמו שכתוב בכתבי הארז"ל (פרי עץ חיים שער העמידה, פ"ט) בכונת תפלת י"ח בכונת 'אתה' של כריעה ראשונה, שעל ידי זה מכים האורות של השם הוי"ה ברוך הוא זה בזה — 'פעמים י', ה' פעמים ה', ו' פעמים ו', ה' פעמים ה', ומתרכיבם ונגדלים האורות דזעיר אנפין עד שעולים למספר 'מקום', שעל ידי זה קובע אדם 'מקום' לתפלתו, עיין שם. וזה שאומרים ואתה ברחמיך הרכים עמדת להם וכו', והיינו שעל ידי ענין קביעות מקום לתפלה עמדת להם ונשתנה הענין הכל לטובה, ונמתקו הדינים מהם, ולא היה נחשב לשינוי רצון אצלו כביכול כי הוא מקומו של עולם.

וזהו הענין מה שאמר השם יתברך אל אהרן (במדבר ח, ב-ג) בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, ויעש כן אהרן, פירש רש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, וכבר דקדקו המפורשים דמה היה ההוא אמינא שח"ו אהרן הכהן ישנה את תפקידו ממה שצוה לו הקדוש ברוך הוא. אמנם הענין הוא כי ידוע ממה שכתב הרמב"ן (במדבר שם) שזה קאי על נרות חנוכה בימי חשמונאים^[ג], ולפי האמור יתכן כי 'המנורה' הוא גימטריא ש"ו שהוא מספר 'דבש' סוד המתקת הדינים, כמו שכתוב בפרי

ג, ב) כל הקובע מקום לתפלתו, כי חכמינו ז"ל מכנים להשם יתברך בשם 'מקום' כי הוא 'מקומו' של עולם ואין העולם מקומו (בראשית רבה פ"ח, י), והכל במחשבה קדומה כנוצר ואין שינוי רצון ח"ו על ידי תפלה, עיין שם.

וזהו שאנו מבקשים 'ממקומך' מלכנו תופיע ותמלוך עלינו כי מחכים אנחנו לך, והיינו שאתה מקומו של עולם, כן רצונך הקדום שכאשר נצפה לישועה ונחכה לקץ הימין תעזרינו ותחיש הגאולה, כן תעשה נא ותופיע עלינו בכח הרצון הקדום כי מחכים אנחנו לך, והיינו שאתה 'מקומו' של עולם כנוצר.

וזהו יש לומר כשנצח המלחמה והיה על ידי תפלה כנוצר לעיל, לא היה יהודה מכבי כפוי טובה ח"ו והודיע לבני ישראל כי פעלו זאת ברחמי השם יתברך בכח התפלה, והתפלה לא היה שינוי רצון ח"ו, רק כן הוא רצונו יתברך שמו. לזה אמר ברוך כבוד ה' ממקומו של עולם, כי כשברא עולמו כן היה רצונו כשיתפללו הכהנים החשמונאים בזה ימלא בקשתם כנוצר.

וזהו יש לומר מה שאנו אומרים בנוסח ההודאה דחנוכה כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל וכו' ולהעבירם מחקי רצונך ואתה ברחמיך הרכים עמדת להם וכו', והיינו שהיונים אמרו שח"ו אין תקומה לישראל, יען שהם גברו אז על ישראל ונכנסו אל הקודש פנימה וטמאו כל השמנים, אם כן שוב אי אפשר להשתנות לטוב, כי אי אפשר

[ג] ראה כלי יקר ריש פרשת בהעלתך, ד"ה בהעלתך

עין חיים (שער השופר, פ"א) בסוד 'שופר' שהש"ו שהוא מספר 'דבש' הם ממתקים הפ"ר דינים^[7].

ולזה אמר הכתוב ויעש כן אהרן, על פי מה שכתוב בהיכל הברכה (פרשת שופטים (רכ"ט יח, יד)) כי כל העמים אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו ואתה 'לא כן' נתן לך ה' אלקיך, דהיינו שהשם יתברך נתן להצדיק הכח של 'לא' עם 'כן', כי הקדוש ברוך הוא גזור וצדיק מבטל (מועד קטן טז, ב) ואומר 'לא', וכן הצדיק גזור ואומר 'כן' יהיה, והקדוש ברוך הוא מקיים (זח"א מה, ב), עד כאן דבריו. ועל דרך זה אמרתי מה שנאמר (שמות י, י) יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם, היינו כאשר היו במצרים בגלות הרעת ערום ועריה (יחזקאל טז, ז) לא היה בהם הכח של 'כן' שיש לצדיקים, אבל כאשר אשלח אתכם חפשי מעבודת פרעה תקבלו עליכם עול מלכות שמים יהי 'כן' ה' עמכם, יהיה לכם הכח של 'כן' שתוכלו לגזור בבחינת צדיק גזור והקדוש ברוך הוא מקיים^[8].

וזהו יש לומר מה שאמרה אסתר המלכה (אסתר ד, טז) 'ובכן' אבוא אל המלך אשר לא כדת, דהיינו אף אם לפי שורת הדין לא היו ישראל ראויים לעשות להם גם, כמו

שאמרו חז"ל (ראה מגילה יב, א) אשר ישראל שבאותו דור היו חייבים וכו', אבל בתורת גזירה שהצדיק גזור והקדוש ברוך הוא מקיים כביכול [יכולים להושע]. ולזה אמרה 'ובכן', (בתורת גזירת צדיק כנוכר). אבוא אל המלך, (מלכו של עולם^[9]). אף על פי שהוא) שלא כדת^[10].

וזהו יש לומר מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קכא, א) אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, כי ההרים נקראים הצדיקים, כמו שאמרו במדרש רבה (בראשית רבה פ"ג, א) על הכתוב (תהלים לו, ז) צדקתך כהררי אל, עיין שם. ולזה אמר אשא עיני אל ההרים, שהצדיקים יגזרו והקדוש ברוך הוא יקיים, ואם הקדוש ברוך הוא גזור צדיק מבטל, לזה אמר 'מאין' יבא עזרי, כי 'מאין' הוא גימטריא 'לא כן', שהצדיקים יש להם הכח משניהם כנוכר.

אמנם עדיין אין זה מן הדרך להטריח כלפי מעלה לבוא בתורת צדיק גזור, וכמו שאמרו חז"ל באבות (פ"ב מ"ג) אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום, והיינו שאם אדם מתפלל להשם יתברך אז אם השם יתברך שומע תפלתו ועושה לו חפצו אין זה שינוי ברצונו כביכול כי כן היתה כביכול הרצון

[7] ר"ל תיבת 'שופר' הוא 'שו-פר', שהפ"ר דינים נמתקים על ידי ש"ו מספר 'דבש' וראה בקהלת יעקב מערכת דבש — דב"ש ראשי תיבות ש'ממתיק ב'חינת דין [ה] ראה תפארת בניס ריש פרשת וישלח, ד"ה ויאמר יעקב בשם המגיד הקדוש מקאונזין זי"ע דאף שצריך כל אחד להיות בשפלות בחינת עפר ואפר, עם כל זה הצדיק לפעמים מרומם ומנשא את עצמו להתחזק לבטל גזירות קשות ר"ל, עיין שם וראה עוד נועם אלימלך פרשת שלח, ד"ה או יאמר — שהגדולים במעשיהם אין רשאים להיות תמיד בקטנות, כי לפעמים צריכים להיות בגדלות, כפי אשר יורה אותם החכמת אלקים אשר בקרבם להשפיע שפע רב וברכה לעולם על ידיהם [ו] ראה זח"ג קט, א [ז] ראה לעיל דרך א — אסתר המלכה כאשר התפללה הלכה בתפלתה היכל לפנים מהיכל, אמנם כאשר הגיעה לבית הצלמים אמרה אלי אלי למה עזבתני אי אפשר לי לסמוך על תפלתי באתערותא דלתתא ובעל כרחך לי להושע רק מצד חסד רל

מבקשים בבחינת קביעת 'מקום' לתפלתו כנוכר לעיל.

ולזה יתכן שכאשר גברו החשמונאים ונמסר רבים ביד מעמים ורשעים ביד צדיקים ונמתקו כל הדינים מעל ישראל, אמרו שלא היה בזה שינוי רצון, רק שהיה כן הרצון הקדום בבחינת כי הוא מקומו של עולם כנוכר לעיל. ולזה אמרו ברוך כבוד ה' 'ממקומו' כנוכר לעיל:

דרך כז

יש לומר מה שאמרו ברוך כבוד יהוה מ'מקומו ראשי תיבות מכב". והנה בכתבי הארז"ל בפרי עץ חיים (שער חורת העמידה, פ"ד) בכונת קדושה ברוך כבוד ה' (הוא נקרא מלכות^[א]), 'ממקומו' — 'ממקום ו', עיין שם^[ב].

והאיך הוא שייכות ל'חנוכה'. יש לומר דהנה נודע מדברי המגלה עמוקות (בפרשת וישב) שכתב דגלות יון היה לתקן חטא מכירת יוסף, לכן מלך יון בגימטריא 'יוסף', עיין שם^[ג]. ובהבנת הענין יש לומר, דהנה נודע מה שכתב הארז"ל (בלקוטי תורה, פרשת וישב) דעל ידי חטא מכירת יוסף פגמו השבטים ביסוד העליון, שיוסף הוא עיקר מדת היסוד, עיין שם^[ד].

הקדום שעל ידי התפלה ימתקו הדינים בבחינת כל הקובע 'מקום' לתפלתו כנוכר לעיל, ולזה אמר אלא רחמים ותחנונים לפני 'המקום' דייקא.

ולזה אמר הכתוב ויעש 'כן' אהרן, שהיה בבחינת צדיק גזור וכו' להמתיק הדינים. ולזה פירש רש"י (ד"ה ויעש כן) להגיד שבחו של אהרן שלא שינה כביכול רצונו מרצון אל רצון, אלא שהיה קובע מקום לתפלתו על ידי שזה היה הרצון הקדום ברוך הוא שהוא מקומו של עולם.

וזהו הענין מה שאנו מבקשים ואשי ישראל ותפלתם באהבה תקבל 'ברצון' דייקא, ולא בבחינת צדיק גזור, כי על ידי התפלה נתגלה הרצון הקדום שכן היתה רצונו תחלה בבחינת 'מקומו' של עולם כנוכר.

וזהו שאנו מבקשים (בשיר היחוד של שבת קודש) וברך את עמך באור פניך כי חפצים לעשות רצונך, וברצונך תעשה חפצינו, היינו כי עתה בעונותינו הרבים בזמן תגבורת הדינים בגלות החושך והחל הזה הוא בבחינת ואנכי הסתר אסתיר פני מהם (ברבים לא, יח), אבל כאשר יערה עלינו רוח ממרום לגאלנו יהיה אז בבחינת כי עין בעין יראו בשוב הוי"ה ציון (ישעיה נב, ח) וכל אחד מראה באצבעו הנה אלקינו זה וגו' (שם כה, ט), ולזה אומרים שלא יהיה ח"ו שינוי רצון רק 'ברצונך' תעשה חפצינו, שאנו

דרך כז [א] ראה פרסד רמונים שער כג, ערך כבוד — נקרא המלכות כבוד בהיותה מקבלת אותם נתיבות העליונות כסוד היחוד, עיין שם שקאי על ל"ב נתיבות החכמה בגימטריא 'כבוד' [ב] ראה בסידור כונת הקדושה [ג] ראה להלן דרך פא מה שכתב בזה באריכות על דרך המוסר וראה עוד לעיל דרך טו [ד] וזה לשונו שם ראשי תיבות יוסף בן שבע הוא 'ישב', כי עתה יבש ויחרב, וגרמו יובש גדול עד מאד ביסוד על ידי מכירתו

ז"ל במדרש בראשית (רבה פ"ב, ד) והארץ היתה תהו ובהו וחשך, ו'חשך' זה מלכות 'יון', כי כסיל בחשך הולך (קהלת ב, יד) מי שאינו ב'חכמת' התורה והוא כסיל הוא הולך 'חשך' ולא אור. ולכן רצו 'להשכיחם' תורתך.

ועל ידי זה רצו להעבירם 'מחוקי' רצונך, חק הוא לישנא דמווני (כדאמרינן (בבצה טו, א)), ו'רצון' הוא אותיות 'צנור' כנודע במקובלים^[1], והיינו שרצו להעביר ה'רצון' שהוא ה'צנור' המשפיע פרנסה לבית ישראל, כי רצו להחטיאן במדת יסוד צדיק ולהטות את ה'צנור' הקדוש לסטרא אחרא ח"ו^[2]. ועל כן כאשר עמדו הכהנים ללחום עמהם ולתקן זה היה הנס במנורה שהוא 'בדרום' — הרוצה 'להחכים' ידרים' (נבא בתרא טו, ב), ועל ידי זה ניצולו ישראל מחטא זה. ועל כן מצאו פך שמן מחותם 'בחותמו' של כהן גדול, כי 'שמן' הוא מרומז לחכמת התורה, כי מקום ששמן זית מצוי שם 'החכמה' מצוייה, כמבואר בש"ס (מנחות פה, ב).

והיה מחותם בחותם, כי נודע מה שכתב האר"ז^[3] (בהכללים שבסוף הספר עין חיים, כלל טז) כי יסוד דזעיר אנפין הוא ג' שמות אהי"ה במילואו של קס"א קמ"ג קנ"א^[4] הם עולים מספר תנ"ה, והם בהתפשטות מאימא לזעיר

וזהו הענין שאהב יעקב את יוסף (בראשית לו, ג) כי בן 'זקונים' הוא לו, ותרגום ארי בר 'חכים' הוא ליה, כי 'זקן' זה שקנה חכמה (קידושין לב, א) והיינו שאי אפשר לבא לידי מדה זו דרגא דצדיק ח"י עולמים^[5] אלא מי שעוסק תמיד בחכמת התורה, וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל (הלכות איסורי ביאה פכ"ב, ה"א) וזה לשונו: יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה וכו', עד כאן לשונו.

והנה על ידי שלא פנה לבו מחכמת התורה^[6] על כן בא למדרגה זו שהיה בדרגא דצדיק נוטר ברית קודש, והשכמים שרצו לקלקל מידתו מכרוהו למצרים אשר נקרא ערות הארץ שיש שם שליטה לקליפה זו שמחטיא בני אדם בעבירה זו ר"ל, ונמכר לעבד וכו', אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה (ראה אבות פ"ג, מ"ב) והם מכרוהו לעבד שלא יהיה בן חורין ולא יעסוק בתורה ועל ידי זה ישלומ בו היצר הרע ח"ו, והוא עמד בגסיון בכל זה ולא הטא הצינור הקדוש ח"ו למקום אחר, ולכן זכה שיהיה צינור המשפיע מזון לכל העולם.

ולזה היה גלות 'יון' לתקן חטא מכירת יוסף בענין הנוכר לעיל. על כן אמרו חכמינו

[ה] ראה פרדס רמונים שער ערכי הכנויים, ערך חי בשם רעיא מהימנא פרשת פנחס (רמה, ב) שחי הוא יסוד וכן בשם זהר חדש — פירש הרשב"י ע"ה כי כאשר הוא נוטל ומקבל מן העליונים לבד נקרא חי כי הוא מקבל החיים מלמעלה, וכשישפיע החיים והשפע למטה נקרא חי העולמים לפי שהוא משפיע חיים לעולמים אשר למטה ממנו [ו] ראה זח"ב פרשת וישב (קצ, ב) ויבא הביתה (וראה שם בניצוצי אור) [ז] ראה מאורי אור, מערכת צנור [ח] ראה כעין זה להלן דרך סז, ושם כתוב רצו להשכיחם תורתך, ועל ידי זה ישלטו בהם ח"ו לקלקל הברית קודש צדיק יסוד עולם, והיינו על ידי זה להעבירם מחוקי רצונך הוא הברית קודש הנקרא חק, כמו שאומרים וחק בשארו שם, עיין שם באורך [ט] ר"ל במילוי יודין כזה — 'אל"ף ה"י יו"ד ה"י' עולה 'קס"א' במילוי אלפ"ן כזה — 'אל"ף ה"א יו"ד ה"א' עולה 'קמ"ג' ובמילוי ההי"ן כזה — 'אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה', עולה 'קנ"א'

על פי כן הם סתומים והאור היוצא מהם לחוץ אינו יוצא אלא דרך היסוד, עיין שם^[1].

ונחזור לעניינינו שכל זה היה לתקן החטא של מכירת יוסף, ובזכות שעמד יוסף בנסיון ולא קילקל מדת היסוד על כן לא היה להיונים כח לקלקל הצינור של היסוד, והחשמונאים תיקנו הכל והמשיכו אור על ידי 'צנור' היסוד מאימא (בינה) יוכל עליון דתמן נפקין 'עבדים לחירות'^[2] לתיקון מה שמכרו את יוסף 'לעבד' כנזכר לעיל, ליסוד זעיר אנפין, ומיסוד זעיר אנפין לנוקבא. ועל ידי זה נתרבה השפע לאחינו בני ישראל כי המלכות נתנה על ידה טרף לביתה וחוק לנערותיה כמו שכתוב בפרי עץ חיים (שם)^[3].

ולזה אמר יהודה 'מכבי' כאשר כבש המלחמה ותיקן מדת היסוד כנזכר לעיל [אמר] ברוך כבוד ה' — (הוא מלכות נוקבא כנזכר לעיל). 'ממקומו' — 'ממקום ו', שהוא מדת היסוד, כמו שכתב האריז"ל כמה פעמים^[4] דאבר היסוד הוא נקרא אות ו'. ועיין בזהר חדש בסתרי תורה דף י' (ע"א), ובלקוטי תורה פרשת תולדות בפסוק (בראשית כ, כה) ויבא לו יין וישת, ותבין^[5]:

אנפין ליסוד שלו, וכשנותן אחר כך זעיר אנפין לנוקבא ליסוד שבה אז תסיר מהם אחד שהוא כוללת ג' שמות הנזכרים לעיל ונשאר מספר תנ"ד, והוא 'חותם' בנקודת ציון שבה.

ולדרכנו יובן היטב, כי הנה נודע מהאריז"ל (פרי עץ חיים שער חנוכה, פרק ר) בכונת נר חנוכה שאנו ממשיכין האור מן הראש דזעיר אנפין על ידי הג' יחודים לנצח הוד יסוד דזעיר אנפין, ומנצח הוד יסוד ממשיכין האור להמלכות העומדת שם למטה, עיין שם עוד שכתב דהמשכת האור לזעיר אנפין הוא מבינה על ידי השם נח"ל, עיין שם.

והיינו הענין שהיה השמן 'מחותם בחותם', כי סוד החותם הוא האורות הנמשכים מאימא ליסוד דזעיר אנפין, ומשם נמשכים להיסוד של הנוקבא, ואם כי הנה בכוונת איתא שנמשך ההארה לנצח הוד יסוד שבו ומשם הוא לנוקבא. אמנם הלא כבר מבואר (בלקוטי תורה פרשת וירא, בסוד העקידה) שהאורות הנמשכים מנצח הוד יסוד דזעיר אנפין ליסוד דנוקבא הם אינם יוצאים רק דרך היסוד שהוא סיוס כל הגוף, ואף על פי שנצח והוד נראה יותר למטה אף

[1] ראה להלן דרך מח — במה שכתבו בספרים הקדושים שזמן חנוכה הוא מסוגל להמשכת פרנסה לישראל, שעל ידי התיקון הב' רגלים, סוד נצח והוד, כשהם בשלימות נמשך ההשפעה ליסוד שהוא 'יוסף' מספר 'יקום' וזהו יסוד ההשפעה ממונו של אדם, עיין שם [יא] ראה זח"ג קח, ב זהר חדש ח, א [יב] ראה לקמן דרך נט — לאחר שתיקנו החשמונאים מדת ההוד, ואז כששניהם הנצח וההוד הם בשלימות נתקן על ידי זה היסוד בשלימות, עיין שם שכיון שהיסוד בשלימות כבר אפשר למדת המלכות לרדת למטה להשפיע ואין לה פחד מן החיצונים, משום שנשמרת על ידי מדת יסוד [יג] ראה שער מאמרי רשב"י לזהר פרשת בראשית (ד"ה אמר שמואל עוד) — דיוקנא דברית הוא אות ו' של ההו"ה וזו הוא"ו נקראת חוט השדרה, עיין שם [יד] ראה היטב במאורי אור מערכת אות ו, וביאיר נתיב שם קהלת יעקב, ערך וא"ו

דרך כח

עוד יאמר שהיה נקרא יהודה מכב"י. וכתבו הקדמונים^[א] שהוא משום שהיה אומר אז מי כ'מוכה ב'אלים י'הו"ה, ראשי תיבות מכב"י. על פי דברי הש"ס חולין (פמ, א) אמר רבי אילעא אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה — (פירש רש"י שבולם עצמו, סוגר פיו), אמר רבי יצחק מאי דכתיב (תהלים נה, ב) האמנם אלם צדק תדברון, מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישום עצמו כאלם, יכול אף לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון, עד כאן דבריו. והעולה מדברי הש"ס דאם המריבה הוא בעניני עולם הזה צריך לבלום פיו ולעשות עצמו כאלם, אכן אם המריבה הוא בעניני דברי תורה שעומדים להרום דת ודין תורה הקדושה בודאי צריך ללחום ולדבר צדק בכל יכולתו.

ומריבה מעניני עולם הזה כביכול הוא יתברך שמו אינו משרד המערכות, ומשים עצמו כאלם ח"ו, אבל אם המלחמה הוא בעניני הדת תורה הקדושה בכל פרטיה נגד המתפרצים להרום בדקי תורה הקדושה או השם יתברך בכבודו ובעצמו הוא לוחם נגד שונאי הדת ואינו בולם עצמו.

ולזה כשהיה אז המלחמה נגד דת תורה הקדושה שהיונים רצו לבטל חדש שבת מילה ולהוריע מינות בלב בני ישראל, אז השם יתברך כביכול לא בלם פיו בשעת מריבה. לזה אמר מי כמוכה באלים ולא באלמים, כי במלחמה כזו לחם כביכול בהתעלות השם יתברך כנוכר^[א]:

דרך כט

ולעומת זה ה' צלך (תהלים קכא, ה), כנודע בשם רבינו הבעש"ט הקדוש זי"ע^[א] שהשם יתברך מתנהג כביכול כמו שעושי אנהנו בני אדם, כמו הצל של אדם, כמו שאמרו חכמינו ז"ל בש"ס (גיטין נו, ב) מי כמוכה באלם, מי כמוכה באלמים — (ועיין לעיל דרך ב' וג' מזה). ולפי האמור הוא רק בשעת מלחמה

עוד יש לומר לפי שיטת הקדמונים כשהיה כובש המלחמה שהיה אומר ב'רוך כ'בוד י'הו"ה מ'מקומו ראשי תיבות מכב"י. ולהבין הענין יש לפרש על פי דברי הזהר חדש^[א] ומובא בדברי אא"ז הקדוש זצלה"ה בבני יששכר (מאמרי חדשי כסלו מבת מאמר ה, אות יא) כי הד' גליות יש בכל אחד אות

דרך כח [א] ראה לעיל דרך א וכמה שכתבנו בהערות שם [ב] ראה דברי רבינו בדבריו על התורה * קדושת לוי פרשת בשלח, ד"ה והנה ידוע [ג] ראה דרך ב — שכשהקדוש ברוך הוא עושה דין במכעיסיו ומשנאיו ונוקם בהם בריש גלי ומשלם גמולם בראשם לא שייך לקרות באלים באלמים, דאדרבה נתגלה כבודו יתברך שמו בפתחון פה לעין כל וראה עוד בדרך טו — שבעת הגלות חסר אותיות י"ה משם אלהי"ם ונשאר אותיות אלם' וראה עוד להלן דרך לא דרך קב

וזהו הענין מה שנאמר ביעקב (בראשית כח, יא) ויפגע 'במקום' וכו' ויקח מאבני 'המקום' וישם מראשותיו, כי הנה בית יעקב עוד לא נבנה יען חסר עוד הה' אחרונה. אמנם הנה כל זמן שלא נגמר גאולת הג' גליות הראשונות לא היה מקום ליעקב להתפלל על בנין ביתו, כי מה יועיל בחזרת אות ה' האחרונה אם לא נפרו אותיות יה"ו עדיין, ולזה אמר ויפגע במקום שהתפלל מקודם שיפרו הג' אותיות כנזכר לעיל מהג' גליות שיהיו במילואם וטובם שהם בגימטריא 'מקום'. ואז לקח 'מאבני' (היינו האותיות כמו שכתוב בספר יצירה (פ"ד, מ"ב, מ"ו) ג' אבנים בונים ו' בתים כנודע). 'המקום', (הג' אותיות יה"ו במילואם וטובם כנזכר לעיל). וישם מראשותיו, אשר עליהם סמך שעל ידם יבנה גם הוא, שתחזור גם הה' אחרונה, וכמו שהוא הכונה שמהג' שמות ע"ב ס"ג מ"ה יומשך להשם ב"ן מלכות כנזכר לעיל.

וזהו הענין מה שכתוב בספרים כי 'חנוכה' הוא על שם 'חינוך' והרגל לגאולה עתידה במהרה בימינו, כמו שכתב אא"ז בבני יששכר כמה פעמים^[ב], והיינו כאמור שעל ידי הגם דחנוכה שהוחזר אות ו' מגלות יון נתמלאו על כל פנים הג' אותיות יה"ו — (ועיין בעץ חיים שער און חסם פה שער ד' פרק ג' בר"ה ונחזור כי זעיר אנפין הוא יה"ו, ומשם נמשך המלכות שהוא ה' אחרונה, עיין

אחד של השם הוי"ה ברוך הוא, בכבל היה אות י', וכשנגאלו מבבל נגאלה אות י'. ובגלות מדי היה אות ה', (עד שנגאלו משם ונגאלה גם הה'). ובגלות יון היה אות ו', ועל ידי הגם דחנוכה היה הישועה לאות ו' ועתה בעונותינו הרבים בגלות אדום הוא אות ה' אחרונה עמנו עד שיגאל אותנו ואז יהיה הגאולה גם לאות ה', עיין שם — [ועיין לקמן בדרך ל"ה].

וזהו יש לומר ביאור הכונה שכתב האר"ז^ל (בפרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) לכוין בתיבת 'להדליק' שהוא בגימטריא 'ע"ב ס"ג מ"ה' שימשכו לשם ב"ן — מלכות, עיין שם. והיינו כי הג' אותיות יה"ו (שהם ברוח דע"ב ס"ג מ"ה) כבר נגאלו, וחסר רק ה' אחרונה (רוא דב"ן)^[ב], ולזה מכח הגאולות דאותיות הראשונות יומשך גאולה גם לאות ה' אחרונה.

וזה יש לומר שאנו מבקשים 'ממקומך' מלכנו תופיע, (כי הנה נודע מהאר"ז^ל בשער הכונות (בכונת קריאת שמע, הרוש ה) כי 'מקום' הוא בגימטריא הד' מילואים של הד' שמות יה"ו במילואו כזה — יו"ד ה"י וי"ו, יו"ד ה"י וא"ו, יו"ד ה"ה וי"ו, במספר השוה, עיין שם. והיינו 'ממקומך'. תופיע, (שתומשך אור גם להה' אחרונה הנקרא 'מלכות'. ועל ידי זה) ותמלך עלינו לעולם ועד.

[ב] כונת רבינו כאן הוא על ד' מילויים שם הוי"ה, מילוי יודיין הוא — יו"ד ה"י וי"ו ה"י בגימטריא ע"ב' והוא נגד י' שבשם הוי"ה, שהוא נגד ספירת חכמה שם ס"ג הוא במילוי כזה — יו"ד ה"י וא"ו ה"י, והוא כנגד ספירת בינה וכנגד ה' ראשונה של שם הוי"ה שם מ"ה הוא במילוי אלפיין כזה — יו"ד ה"א וא"ו ה"א, והוא כנגד ספירת תפארת שמרומז באות ו' שבשם הוי"ה שם ב"ן הוא במילוי כזה — יו"ד ה"ה וי"ו ה"ה, והוא כנגד ספירת מלכות שמרומז באות ה' אחרונה שבשם הוי"ה [ג] ראה מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב, אות ח שם,

שם). ועל ידי זה נוכל להמשיך בחינת ה' אחרונה למלאות השם הוי"ה ברוך הוא, ואז יבנה בית המקדש במהרה בימינו^[1].

אמר ברוך כבוד ה' ממקומו — (ממקום ו'), שעתה תקבל הנוקבא אורה מאותו מקום שהזעיר אנפין מקבל.

ולזה אמר יהודה מכבי כאשר פעל בתפלתו שנעשה הגם דחנוכה ברוך כבוד ה' 'ממקומו' — ממקום הנזכר לעיל, (היינו ג' אותיות הנזכרים לעיל במילואם וטובם גימטריא 'מקום' כנזכר לעיל) בעזרת השם יתברך:

וזהו יורמוז כי 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו' גימטריא 'להדליק נר חנוכה'. — (שוב ראיתי בספר ברית כהונת עולם חלק ג' כתבים הנדפסו מחדש, ובאמרי נועם חלק ג' על המועדים (לחנוכה, ד"ה ברוך כבוד) שכתבו שם רמז מספר גימטריא הנזכר):

דרך 5

דרך 5א

אן יאמר בדרך פשוט על מה שאמר ברוך כבוד ה' ממקומו. כי הנה נודע מדברי האריז"ל (בפרי עץ חיים שער השבת, פ"ב) בביאור מה שאומרים בקדושת כתר ברוך כבוד ה' ממקומו, כי המלכות נקרא 'כבוד ה' (זח"א כה, א)^[2] ועל ידי זה נקרא 'מקומו' — 'מקום ו', עיין שם. והנה נודע בכונת חנוכה (שם שער חנוכה, פ"ד) דבחנוכה שנתקן ההוד מקבלת הנוקבא בעצמה האור מן ההוד מאותו מקום שהזעיר אנפין מקבל ולא על ידי הזעיר אנפין, מה שאין כן בשאר השנה שמקבלת הנוקבא אורה רק על ידי הזעיר אנפין ולא על ידי עצמה, עיין שם.

עוד יאמר בענין שקראו אותו 'מכבי' משום שאמר מ'י כ'מוכה ב'אלים י'הו"ה. בהקדם דברי הפרי עץ חיים (בשער הזמירות, פ"ו) בכונת הפסוק מי כמוכה באלים ה', ונראה לי מ'י כמוכה', סופי תיבות 'י"ה'. באלים 'יהו"ה', סופי תיבות 'מ"ה'. וחזר עוד פעם אחת מ'י כמוכה' שהוא 'י"ה', והם ב' פעמים י"ה. וכנגדן אמר דוד (תהלים קיח, ה) מן המצר קראתי י"ה' ענני במרחב י"ה', ב' פעמים י"ה', עד כאן לשונו.

ובביאור הדברים נראה לפי עניות דעתי על פי דברי הילקוט שמעוני בפרשת בשלח שם (רמז רנ) דבר אחר מי כמוכה באלים, באלמים, עיין שם — (ועיין לעיל בדברינו דרך ב' וג' ודרך כ"ח). ובביאור הענין

וזה יש לומר שכאשר גבר על האויבים להכניע הקליפות ונמתק ההו"ד, על כן

אות טז ועוד [ד] ראה עוד בענין זה להלן דרך לה, דרך עט, דרך פז

דרך 5 [א] ראה מה שכתבנו לעיל בגליון ריש דרך כז

במוחין דקמנות, שהיה על ידי זה השם אלהי"ם בבחינת 'אלם' וחסר השם י"ה^[ב], ורצו למשוך הי"ה הראשונה של המדה הא' של י"ג תיקוני דיקנא, ולא עלתה בידם, והוצרכו לחזור ולאמר מי כמוכה נאדר בקודש דהיינו בהי"ה הב' של תיקון הו', אז יהיה היכולת בידם למשכו לאותיות 'אלם' לתקנו, כי שם רוחב הזקן כנוצר לעיל. ושפיר מסיים שעל זה אמר דוד מן המצר וכו' כנוצר לעיל.

ובזה שפיר יובן לענינינו, כי הנה בחנוכה מבואר גם כן הכונה^[ג] שנמשך התיקון של הי"ג תיקוני דיקנא, וכל יום מח' ימי חנוכה הוא תיקון אחד, וכיום א' מתחיל תיקון 'א"ל', וכן כסדר. ואם כן לכאורה לא היה היכולת בידם לעשות התיקון ביום ראשון של חנוכה, כי עיקר המשכת חסד למתק אותיות 'אלם' באותיות י"ה אין יכולין למתק רק במדה הו' של רוב חסד שהוא יום ו' דחנוכה, שאז הוא במרחב הזקן כנוצר לעיל.

אמנם אנו רואין שתיכף ביום ראשון דחנוכה נעשה כל התיקון הנצרך אף שהוא עדיין במצר הזקן. וזה יש לומר מה שאנו אומרים ואתה ברחמך הרבים עמדת להם בעת 'צרתם', (היינו תיכף ביום ראשון דחנוכה, שהוא מדרת 'א"ל', שהוא י"ה הראשונה שבמצר הזקן כנוצר לעיל).

נראה לפי עניות דעתי על פי דברי מרן האריז"ל שם (בשער הקדשים, פ"ב) בכונות יתגדל ויתקדש שמייה רבא, כי המוחין דאלהי"ם לפעמים כשהקליפות אוחזין בהם נקראים 'אלם', כי הב' אותיות י"ה מ'אלהי"ם נתכסים ונעלמים ונשארו 'אלם', בסוד (תהלים לט, ג) נאלמתי 'רומיה', פירוש 'דום—י"ה', ועל ידי זה חזר הזעיר אנפין לקמנותו, לכן אומרים שיגדלו המוחין וימשכו אותיות י"ה שהם המוחין של הזעיר אנפין לאותיות 'אלם', עיין שם באריכות — (ועיין לעיל דרך מ"ו^[ד]).

והנה מבואר (בפרי עץ חיים שער הסליחות, פ"ו) בסוד מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, כי תקונא קדמאה דדיקנא נקרא מצר הזקן, ומשם קראתי לי"ה של אלקים, כי שם התחיל 'א"ל' של שם 'אלהי"ם' להתגלות, לכן היה שם כונתו לקרות לשם י"ה מאלהי"ם הנשארו שם. אמנם, לא ענני זה השם י"ה במצר, כי אין שם מקומו, רק ירד למטה בתיקון ו' שהוא רוחב הזקן, שמתחיל להתרחב, וזהו ענני 'במרחב' י"ה, כי י"ה הוא רק במרחב דדיקנא, עיין שם.

ובזה יש לפרש דברי הפרי עץ חיים (בשער הטיהות, פ"ו) ברמו הפסוק מו' כמוכה' סופי תיבות י"ה', באלים' ה' סופי תיבות מ'ה', היינו דעל ידי שהיה הזעיר אנפין

דרך לא [א] ושם מבאר רבינו באורך דברים אלו, משום שהפה של הנוקבא משתמש למדה אחרת ואינו פנוי, ולכן הוא בחינת אלם וכנס חנוכה נהקן להודות ולהלל בפה משום שנתעלה ונתיחד הזעיר אנפין בהדלקת נר חנוכה כמבואר בכתבים, עיין שם היטב וראה עוד לקמן דרך קב ובתפארת בנים לפורים, ד"ה * מסביר בזה גם נס דפורים וראה שם עוד לפרשת פרה [ב] ראה קהלת יעקב ערך מ"ה — מ"ה רמזו על ג' י"ה, דג' מוחין דאלקים כאשר יש בהן אותיות י"ה אז יש בהן רשימו דגדלות, ובנקל לחזור ולהמשיך הגדלות וכשנשתלק ג' י"ה ונשארו 'אלם', אזי אין בהן רשימו דגדלות, ואלו י"ה הן חכמה ובינה [ג] ראה פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד

בש"ס גיטיין (נו, ב) איתא מי כמוכה באלים — באלמים, ששומע חרפתו ושותק — (ועיין לעיל בדרך ב' ג' כ"ח, ועוד בכמה מקומות בדברינו בעזרת השם יתברך). ולהבין הענין איך שייך נגד מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא נגד כבודו לפי רוב גדולתו ורוממותו של האין סוף יתברך שמו, וגם אם אומר ועושה איזה כסיל ובער דבר שמות והבל, מה זה רבותא ומה זה נחשב שהוא בולם פיו כביכול ואינו משיב על דברי אולת של זה שהוא נחשב באלפי אלפים הברלות כנגד חרדל ובלי שיעור נגד כבודו יתברך שמו.

אולם יש לתרץ על פי דברי הש"ס ברכות (ב, ב) כתיב בתורתך (דברים י, יז) אשר לא ישא פנים, ולישראל אתה נושא פנים שנאמר (במדבר ג, כו) ישא ה' פניו אליך. והשם יתברך השיב להם איך לא אשא פנים, אני כתבתי (דברים ה, י) ואכלת ושבעת וברכת, והם מודקקים עד כזית ועד כביצה, ועיין שם בפירוש רש"י. ומבואר דאם ישראל עושים רצונו של מקום ומדקקים במצות לעשות הכל על פי התורה, יש להשם יתברך תירוץ נכון על פי דין לפני מלאכי השרת. אך כשישראל ח"ו אין עושין רצונו של מקום, אין עוד תירוץ כביכול להשם יתברך על מה שהוא נושא פנים ושופע שפע לישראל. אך הוא משפיע בטובו הגדול, שמדרך הטוב להטיב ולהאריך אפו לישראל^[א]. וזה יש לומר

ויתכן הרמז שאמר בזה ענני במרחב י"ה, כי 'מרחב' גימטריא 'הוי"ה אהי"ה, הוי"ה אלהי"ם, הוי"ה אדנ"י, כנודע מכונת הדלקת 'נר' חנוכה (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד), והיינו שעל ידי הדלקת 'נר' חנוכה ממשיכין החסדים ל'מרחב' הזקן, וכנוכר.

ובזה יובן שכאשר כבש המלחמה ויסד ענין חנוכה לא הצריך להמתין עד תיקון השניה של י"ה שהוא תיקון ורב חסד מדה ו', רק תיכף בי"ה הראשונה שהוא מדת א"ל היה תיכף הישועה, ונתקנו אותיות 'אלם' ונמתקו על ידי אותיות י"ה ונעשה 'אהי"ם'. ולכך לא הוצרך לומר מי' כמוכה' נאדר בקודש, והיה די לפניו מה שאמר מי' כמוכה' הראשונה שהוא סופי תיבות שם י"ה, ודו"ק:

דרך לב

עוד יש לומר ענין שאמר מי כמוכה באלים ה'. ובשל"ה הקדוש (פרשת וישב) (מסכת תמיד, פרק תורה אור) וכן בספר הקדוש צרור המור (פרשת ואתחנן)^[א] כתבו עוד טעם, כי ראשי תיבות ברוך כבוד יהו"ה ממקומו, ובודאי אלו ואלו דברי אלקים חיים.

ויש לומר ששניהם עולים בקנה אחד, כי הנה

דרך לב [א] ראה לעיל דרך י ובהערות שם [ב] ראה שערי אורה, שער ז — דעו כי לפעמים נמצאו ישראל חסרים ואינן ראויין לטובה ולא לרחמים, לפי שאינן עוסקים לא בתורה ולא במצות וכשהן נדונין בבית דין של מעלה יוצא מן הדין שיהיו נענשים בכל מיני מכה, באותה שעה ממהרת מדת אברהם שהיא מדת החסד ועומדת בבית דין ואומרת מהו משפט בני אומרים לה מן הדין יצא שיהיו נענשים בכל מיני מכה באותה שעה אומרת מדת החסד אם אין מוצאים זכות לבני הרי אני ירושתן, שהרי אני אביהם והם יורשים אותי, ואם אינן ראויים

ולכן אומרים ואתה ברחמך הרבים עמדת להם, (היינו על פי דברי הש"ס סוטה (לפ, א) אין עמידה אלא שתוקה, וכמו שנאמר (נחמיה ה, ה) ובפתחו עמדו כל העם, עיין שם), ואז שתק השם יתברך ולא השיב להם כביכול, כי באמת לא היה מה להשיב להם רק מדרך הטוב להטיב כנוכר אף למו שאינו הגון.

ובזה יובן מה שכתב בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) בכונת על הנסים שהוא אותיות 'נסים' — 'נס—ים', כי הנה בשעת קריעת ים סוף טען השר של ים מה נשתנו אלו מאלו הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה (וה"ב קע, ב), ולא היה תירוץ מספיק מה להשיב להמקטרג, רק כן היה רצונו של בעל הרצון לרחם על עמו ישראל להצילם ולתת אויביהם לפנייהם. ולכן שפיר אמרו בשירת הים מי כמוכה באלים אל תקרי באלים אלא באלמים, שלא היה כביכול להשם יתברך מה להשיב ובבחינת אלם, ורק שעשה כן ברצונו הטוב כנוכר^[1].

שאמר ששומע חרפתו ושותק, דהיינו שאומרים המקטריגים על השם יתברך שהוא כביכול נושא פנים לישראל ואין לו מה להשיב ושותק כביכול.

וזה יש לפרש מה שאומרים כנוסה ההודאה כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך ואתה ברחמך הרבים עמדת להם כעת צרתם, כי זה היה עצת המקטריגים מלכות יון הרשעה שצועקים תמיד אשר השם יתברך נושא פנים לישראל, והשם יתברך השיב להם איך לא אשא פנים אני כתבתי וכו' והם מדרקקים וכו'. ולזה עשו עצה להשכיחם תורתך וממילא לא יתן להם ח"ו פרנסה כי אינו נושא פנים כנוכר, וזהו להשכיחם תורתך (ואו ממילא לא יתן להם פרנסה ח"ו). ולהעבירם מ'חקי', (חוקא לישנא דמווני כדאמרינן בבבצה (טו, א)). 'רצונך', (היינו ההשפעה היוצאת מפסוק (תהלים קמה, טו) פותח את ירך ומשביע לכל חי 'רצון'^[2]). אבל השם יתברך לא השגיח כתחבולותם והשפיע בטובו לכל בני ישראל פרנסה והצטרכותם,

להטיב להם מצד הדין הטיבו להן מצד החסד, כי מצד החסד הוא להטיב למי שאינו ראוי, עיין שם וראה זח"ב קסח, ב — חסד כד נחתא לתתא ועבר טיבו בכל בריין בצדיקי וברשיעי ולא חייש כו', חסד נחית ואתפשט לתתא וזן לכולא [ג] ראה פרי עץ חיים שער הזמירות, פ"ה [ד] ראה זהר פרשת תרומה קע, ב — בזמנא דישראל אעברו לגבי ימא ובעא קב"ה למקרע לון ימא, דסוף אתא רהב ההוא ממנא דעל מצרים — [ראה בבא בתרא ער, ב דשר של ים רהב שמו ובזהר חדש (ל, ד) באו לים שרו של מצרים ושל ים] — ובעא דינא מקמי קב"ה, אמר קמיה מאריה דעלמא אמאי את בעי למעבר דינא על מצרים ולמקרע ימא לישראל, הא כלהו חייבין קמך וכל ארחך בדינא וקשוט, אלין פלחי כו"ם ואלין פלחי כו"ם, אלין בגלוי עריות ואלין בגלוי עריות, אלין אושרי דמין ואלין אושרי דמין בההיא שעתא הוה קשה קמיה למעבר על ארח דינא הוה קשה קמיה למעבר על דינא ולמקרע לון ימא דסוף, ואלמלא דאשגח קב"ה בזכות אברהם דאקרים בצפרא למעבר פקודא דמאריה ורעותא דיליה, כדכתיב (בראשית יט, כז) וישכם אברהם בבקר, כלהו אתאבידו בימא, בגין דבכל ההוא ליליא בדינא הוה קב"ה עלייהו דישראל וראה תפארת בנים פרשת יתרו, ד"ה א"י בזה ויסעו — ישראל היו עומדים על הים וידעו שמצד עצמם לא היו ראויים לנס הזה בקריעת ים סוף, רק וירא ישראל את היר הגדולה התפלה הגדולה (שיר נקרא תפלה) אשר עשה הרי"ה בעצמו כביכול בעד ישראל בעת ההוא וכו', עיין שם וראה עוד להלן דרך לד דרך נא

הש"ס (גיטין נז, א) מי כמוכה באלים, באלמים, ששומע חרפתו ושותק — (ועיין בדרך הקודם ובמה שמצויין שם לדרכים הקודמים (ב, ג, כח)). והיינו שאף על פי שהשם יתברך הוא חזק לאשר לו הכח והממשלה בעליונים ובחתוננים לעשות בהם כרצונו ולנקום מאויביו, אפילו הכי עושה עצמו כאלם כביכול ואינו רוצה לנקום בהם אף על פי שהוא לו כביכול להעדר הכבוד ח"ו.

והנה נודע^[8] כי חנוכה בא לתקן מדת ההוד שנפגם בשעה שחקע כף ירך יעקב (בראשית לב, כו), ואיתא בספר שערי אורה (שער ד) בהסוד של המדה שנקראת הוד, הוא בהיותו כביכול מתלבש במדת הגבורה והכח להשפיל האויבים ולנצח המלחמה ולהציל את אוהבי ה', בסוד (דניאל י, ח) והודי נהפך למשחית ולא עצרתי כח וכו', כשמתלבש בלבוש הוד נוצח כל מלחמות ישראל ונפרע לנו מצרינו ומשלם גמול לכל אויבי נפשנו וכו', עיין שם^[9].

ולכן קודם שנצח המלחמה ולא נתקן עדיין מדת ההוד היו קורין מי כמוך (כחוקים) [באלמים], ששומע ביונו ושותק ואין עושה דין באויביו, וממילא לא היו יכולין לומר ברוך כבוד ה' ממקומו, כיון שהוא העדר הכבוד כביכול. אולם לאחר שתיקן מדת ההוד של חנוכה, ולבש השם יתברך במדת הגבורה

ואם כן גם בנס דחנוכה שהיה על דרך זה, כי לא היו ישראל שבאותו דור ראויים כלל להצילם מצד מעשיהם, וכמו שכתבו בספרי הראשונים ז"ל^[10] — (ועיין בדברינו לעיל כמה פעמים^[11]) ומה שכתב בזה אא"ז הקרוש וצללה"ה בספרו בני יששכר^[12], ולכן שפיר אנו אומרים שעשה נסים 'נס ים' כעין 'נס' דקריעת 'ים' שהיה רק מרצונו בלי טעם, שלא היה כביכול מה להשיב על טענתם, וכן היה בנס דחנוכה כנוצר.

ולזה שפיר מוכן דיהודה מכבי לאחר שתיקן הקלקול שקלקלו היונים וחזר אור התורה למקומו, שפיר אמר מי כמוכה 'באלים', דהיינו שאין צריך לומר 'באלמים', כי יש עתה להשם יתברך מה להשיב להמקפריגים כיון שחזר אור תורה כנוצר. ולזה אמרו גם כן 'ברוך כבוד ה' ממקומו', שחזר כבוד השם יתברך למקומו שיש לו מה להשיב כביכול כנוצר:

דרך לג

עוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ מַה שְּׁאִמְרוּ מִי כְּמוֹכָה בְּאֵלִים ה', וּבְרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ, וְשִׁנִּיהֶם עוֹלִים בְּקִנְיָה אֶחָד בּוֹה. עַל פִּי דְבָרֵי

[ה] ראה של"ה תורה שבכתב, פרשת וישב ב"ח סימן עתר, אות ד צאן יוסף, סימן יב [ו] ראה לעיל דרך א [ז] ראה מאמר ד, אותיות כד, מט-ג, קמה

דרך לג [א] ראה בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ד, אות ה שם, אות מה ובעוד כמה מקומות [ב] ראה מה שכתב שם (לג, ב) שהוא סוד המדה המושכת כל מיני דין וגבורה מצד שמאל ושואבת מן הבינה ומן הפחד ולוחמת מלחמות ד' צבאות מעלה ומטה, עיין שם באורך וראה שער יששכר מאמר ימי אורה, אות קיב — שבחנוכה תיקן ההוד לבנין ירושלים והוא הודי והדרי לכנסת ישראל לישועתינו אמנם מהוד נמשך למטה

ובזה יובן מה שכתב בפרי עץ חיים (שער תנוכה, פ"ד) ענין על ה'נסים', 'נס ים', דהנה בים טען שר של ים מה נשתנו אלו מאלו הללו עובדי עבודה זרה וכו' (זח"ב קע, ב), וכמו שכתבנו לעיל (בדרך לב), רק השם יתברך בתוקף רצונו בחזקת היד כביכול היה בעזרתו בבחינת אין טעם ברצון.

וזהו שאמר בשירת הים (שמות טו, ב) 'עזי' וזמרת, 'עזי' לשון תוקף, ו'זמרת' הוא לשון 'זמיר' ערצים, עיין שם (ראה רש"י שם), דהיינו בחזקת היד ברצונו בלבד יתברך שמו עזרנו והפיל אויבינו כנוכר. וגם בחנוכה לא היו ישראל ראויים (וכנוכר לעיל בדרך ל"ב), על כן היה 'נס ים', כמו בים סוף שעזרנו ב'רצונו' יתברך שמו בלבד, בבחינת אין טעם ברצון.

והנה זמן הדלקת נר חנוכה להאיר לה מהג' יהודים, משעה שיורדת לתת טרף לביתה וחוק לנערותיה (פרי עץ חיים שער תנוכה) [הוא] זמן השפעת פרנסה, והכונה מהמשכת פרנסה הוא פותח את ידך ומשביע לכל חי 'רצון' (פרי עץ חיים שער המידות, פ"ה), נמשך הפרנסה מבחינת רצונו יתברך שמו^[ב]. והיונים רצו להתגבר להשכיחם תורתך ולהעבירם מ'חקי רצונך', שלא יוכלו ישראל ח"ו להתפרנס ממעשי ידיהם, 'חוקא' לישנא דמוזני

כביכול ונקם מאויביו, וממילא היו קורין מי כמוכה 'באלים' (באלמים) [בחזקים], ולא היו צריכין לקרות [בחזקים] [באלמים] ששומע בזונו כביכול ושותק כנוכר לעיל, כיון שנעשה קידוש השם על ידי זה, וממילא קורין ברוך כבוד ה' ממקומו. כן נראה לפי עניות דעתי להבין הענין על דרך הפשוט:

דרך לד

עוד יש לומר על פי דרכי רש"י שם (שמות טו, יא) **כנוכר לעיל מי כמוכה באלים, בחזקים, מלשון אילי הארץ.** דהנה אנחנו מבקשים (סליחות לערב ראש השנה, סיום פומון טו) אל תבא במשפט עמנו, ואם תמצה עומק הדין מי יצדק לפניך בדין (מוסף ליום א הראש השנה), רק כל מאויינו ברצונו לפני משורת הדין, אין טעם ברצון^[א]. וכמו שאנו מבקשים (בשיר היחוד לשבת קודש) וברצונך תעשה חפצינו, וכן אומרים בסליחות לערב ראש השנה (סיום פומון כט) חפצינו ובקשתינו תמלא 'ברצון', היינו בלי שום טעם. וכן אומרים בשמונה עשרה ואשי ישראל ותפלתם באהבה, אהבה מקלקלת השורה (בראשית רבה פנ"ה, יא), תקבל 'ברצון'.

נוקבא דתהום רבא אשר משם הדינים והעונשים ר"ל, עיין שם בהמשך שהוא בחינת נגוף לשונאי ישראל ורפוא לכלל ישראל

דרך לד [א] ראה לעיל דרך כה בגליון אות ג [ב] ראה שער יששכר מאמר ימי אורה, אות מב — הכונה בחנוכה מצוה משתקע החמה וכו', להאיר לה למטה בערב בעת שיורדת המלכות לתת טרף לביתה וחוק לנערותיה ולפי זה חנוכה הוא עת המשכת פרנסה בעת שיורדת המלכות לתת טרף לביתה וגו' ומאירים לה כנוכר, עם כל זה אין מהדרך להזכיר זה בפירוש בפיו צרכי מעות ופרנסה, כי הרי זה בבחינת נהנה לאורו וכמבואר בהארז"ל, לפי שאור גדול וקדוש יורד למטה ואנו חוששים שלא יאחזו החיצונים, על כן אסור להשתמש

(כראמרינן בביצה (פ. א.), ואתה 'ברחמך הרבים' עמדת להם בעת צרתם, 'ברחמך הרבים' ברצון בלי טעם בזה וחמלה.

וזהו יש לומר כשהיה כובש המלחמה ותיקן נר דחנוכה שתהיה המלכות נותנת טרף לביתה וחוק לנערותיה, אז אמר מי כמוכה באלים, היינו בחזקים, כמו שפירש רש"י, היינו בחינת עזי וזמרת י"ה כנוכר לעיל, כי הולך כביכול נגד הסטרא אחרא בחזקה שאין לו להשיב טעם להם רק ביד חזקה כנוכר:

דרך לה

עם היונים היה אז כי היונים אמרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל (כמבואר במדרש בראשית (רבה פ"ב, ד) ובירושלמי (תנינה פ"ב, ה"ב)). ובהבנת הענין נראה לפי עניות דעתי על פי מה שכתב אא"ו הקדוש בבני יששכר (מאמרי חדשי כסלו מכת מאמר ה, אות יא) בשם הזהר חדשני^[ב] שבד' גלויות יש בכל אחד אות משם הוי"ה ברוך הוא, כבבל היה אות י' בגלות, וכשנגאלו נגאל אות י'. ובמדי היה אות ה' ראשונה בגלות עד שנגאלו, וכשנגאלו נגאל אות ה' ראשונה. וביון היה אות ו' בגלות, וכשלחמו החשמונאים ונצחום גאלו אות ו'. ועתה בעונותינו הרבים בגלות אדום הה' אחרונה בגלות, עיין שם — (ועיין בדברינו לעיל דרך כ"ט).

ולזה יש לומר מה שהיתה המלחמה לבטל דברי היונים שאמרו כתבו וכו' שאין לכם חלק באלקי ישראל כנוכר לעיל, על פי דברי הארזי"ל (כשער הכנות בכנות קריאת שמע, סוף דרוש ה) שצריכין להוריד מן הזיוג דאבא ואימא ד' מוחין לזעיר אנפין שהם ארבע יה"ו במילוי 'ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן', עיין שם. וזהו מהאי טעמא אחזו היונים באות ו', כדי שלא יוכלו ישראל לעשות היחוד דקריאת שמע, שהוא בסוד שם יה"ו כנוכר.

יש לומר בענין הנם דחנוכה שנעשה על ידי יהודה 'מכבי' בניו של מתתיהו כהן גדול. וכתבו דרשי רשומות^[א] כי על הרגל שהיו ישראל נושאים בעת המלחמה היה כתוב אלו הדר' אותיות מפני שהוא ראשי תיבות מ'תתיהו כ'הן ב'ן י'וחנן.

ולפי עניות דעתי נראה טעם לזה, כי הנה נודע שכל ענין המלחמה של היהודים

לאורו וראה בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר נר מצוה, אות יד-טו בכיבוד הענין וזהו שאמרו דו"ל אסור להרצות מעות, (היינו לבטאות בשפתיו בפירוש בשעת הרלקת נר חנוכה כדי שימשוך 'מעות' ופרנסה 'ולהרצות' מעות כמו 'לרצות' על המים לרבר ולהתפלל על זה) — [וכעין זה שמעתי פעם אחת מפה קדוש אאמ"ר זצלה"ה זי"ע בחנוכה] — כנגד נר חנוכה ובהמשך שם מבאר שלהנאה ורחניות מותר לכיין, כי מצות לאו ליהנות ניתנו ומסיים שם אבל אין לבטא בשפתיו על מנת לקבל פרס להרליק נר חנוכה בשביל זה כדי להמשיך מעות כנוכר אכן ממילא נמשך ברוב חסרו יתברך שמו להאיר למטה מבחינת נר חנוכה כל הישועות בני חיי ומזוני ריחיי וצרכי גשמיות בשעה שיורדת לתת טרף לביתה וחוק לנערותיה ומאירים לה כנוכר

דרך לה [א] ראה חתם סופר בהגהותיו לשלחן ערוך אבן העזר סימן קכט, סעיף ט תורת משה לחנוכה, ר"ה מכבי [ב] ראה תיקוני זהר חרש קל, א מגלה עמוקות, אופן מח

בשער הכונות (בכונות קריאת שמע שם) שצריך לכוין לתת מוחין לזעיר אנפין מאלו השמות יה"ו במילואן וטובן, היינו 'ו"ד ה"י ו"ו, ו"ד ה"י וא"ו, ו"ד ה"י ו"ו, ו"ד ה"י וא"ו, עולה 'מקום', עיין שם (ובדברינו לעיל דרך כ"ט).

וזה יש לומר בפרשת העקידה (בראשית כב, ג) ויקם וילך אל 'המקום' אשר אמר לו האלקים, היינו שהיתה כונת אברהם אבינו לעשות המסירת נפש בהעקידה שהוא ענין יחוד מסירת נפש דקריאת שמע, כדי לתת על ידי זה מוחין לזעיר אנפין שהוא גימטריא מקום כנוצר. אשר אמר לו ה'אלהים', עולה יחוד 'הו"ה אדנ"י' שהוא יחוד זעיר אנפין (ד)[ו]נוקבא, היינו על ידי שנתן מוחין לזעיר אנפין יהיה היחוד זעיר אנפין ונוקבא^[א].

וזהו יש לפרש שאמרו חז"ל (ברכות ו, ב) כל הקובע 'מקום' לתפלתו אלקי 'אברהם' בעזרו, היינו שעיקר קביעת התפלה צריך להיות כדי לעשות היחוד, בחינת 'מקום'. אלקי 'אברהם' בעזרו, ש'אברהם אבינו' כבר עשה זה כנוצר^[ב].

ולזה יש לומר התחכמו היונים לאחוז אות ו' מהשם יה"ו, כדי שלא יוכלו ישראל לעשות היחוד כנוצר שעולה 'מקום', לכן

וזה יש לפרש מה שכתוב בתיקוני זהר קדוש (תיקונא תליסר כב, א) בענין חנוכה בכ"ה בכסליו, ואילין אינון כ"ה אתון דיחודא דאינון שמע ישראל וגו' ודא הוא חנוכה 'חנ"ו כ"ה', עיין שם. והיינו שעל ידי המלחמה שלחמו בהאויבים ונטלו מהם הו', על ידי זה באו לגדולה זו והוחזר עטרה ליושנה לעשות היחוד דקריאת שמע, לעשות מוחין לזעיר אנפין על ידי ג' אותיות יה"ו כנוצר. על כן אמרו אז שמע ישראל וגו' בכונה עצומה כמבואר בספרים.

ולזה היה כתוב השם 'מכב"י' על דגלם, שהוא ראשי תיבות מ'תתיהו כ'הן ב'ן י'וחנן כנוצר, כי 'מתתיהו כהן בן יוחנן' עם אות ו' עולה 'שמע ישראל הו"ה' אלקינו הו"ה אחד' במספר השוה, והיינו שעל ידי שמתתיהו כהן בן יוחנן לחם עם מלכות 'יון' וגבר על האויבים והציל אות ו' מהקליפות, על כן זכו ליחוד דקריאת שמע שהוא על ידי שם 'יה"ו' כנוצר:

דרך לו

ובזה יש לומר מה שכתבו שאמר ברוך כבוד ה' ממקומו. על פי המבואר

דרך לו [א] ראה לעיל דרך כט בשם ספר עץ חיים — כי זעיר אנפין הוא יה"ו, ומשם נמשך המלכות שהוא ה' אחרונה [ב] ראה תפארת בנין סוף פרשת עקב בשם אביו כ"ק אדמו"ר בעל שם שלמה ז"ע — כל איש ישראל כשקורא קריאת שמע ומקבל על עצמו מסירת נפש, הוא אחד במעשה יצחק שמסר נפשו בהעקידה וראה עוד נועם אלימלך פרשת רצא, ד"ה ויעקב היה רועה וראה עוד ליקוטי שושנה, ד"ה שמרו משפט ועוד

כאשר התגברו עליהם ובכחינת קריאת שמע (כנוכר בדרך הקודם), על כן אמרו ברוך כבוד ה' מ'מקומו':

דרך לז

ויתכן עוד לומר מה שאמרו ברוך כבוד ה' ממקומו. לפי מה שהבאתי לעיל (ברוך לה) שהחשמונאים נשאו הדגל שהיה כתוב עליו 'מכב"י' ראשי תיבות מ'תתיהו כ'הן ב'ן י'וחנן. כי הנה היונים רצו להגביר החשך ולבטל האור, כמו שאמרו חז"ל במדרש רבה בראשית (פ"ב, ד) וחשך זה מלכות יון, ולזה כאשר עזר השם יתברך וגברו היהודים על כן נעשה הנס כמה שהיה הברכה בהשמן להרכות האור.

ולזה יתכן, כי הנה נודע מה שכתב בבני יששכר (מאמרי חדשי כסלו סבת מאמר ב, אות ח ועוד) כי נר חנוכה הוא בא מסוד אור הגנוז

שהוא נרמז בתורה בסוד 'יהי אור'^[א], ולזה יתכן כי 'יהי אור' בגימטריא 'הברכה', בסוד יצו ה' אתך את 'הברכה' באסמך (דברים כח, ח)^[ב]. והנה מבואר שם (בבני יששכר אות חי בהג"ה, אות כ) דענין הברכה שהיה בשמן הוא בסוד (דברים לב, ל) איכה ירדוף אחד 'אלף', כי עיקר האור בא מאות א' וכשהוא במילואו היא אל"ף ונעשה אלף, דברכה דלעילא אינה פחותה מאלף (וח"א קסא, א), עיין שם לדרכונט.

ולזה יתכן שהיה חקוק על הדגל תיבת 'מכב"י' ראשי תיבות מ'תתיהו כ'הן ב'ן י'וחנן שהוא בגימטריא 'א אל"ף אלף'^[ג], שעל ידי קדושת הצדיק הנוכר לעיל באו לגדולה זו להתגבר על היונים, ולהגביר האור, ולהביא ברכה בשמן להרכות האור כאמור.

ויתכן גם כן על פי הרמז שכתב אא"ז בבני יששכר (מאמרי חדשי כסלו סבת מאמר ג, אות מה) כי 'להדליק נר חנוכה' עם אות א' הוא מספר 'אור חדש'^[ד], ולפי האמור יתכן שנרמזו הענין עם אות א' דייקא. ולזה מכוון כי 'ברוך

דרך לז [א] וזה לשונו שם על כן נקרא נר 'חנוכה', נר 'חינוך' והרגל לאור עולם בגאולה העתידה שיתגלה אור הגנוז נאמר ביה 'יהי אור' (רל"ב, ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן), עיין שם [ב] ראה בני יששכר מאמר ג, אות מד [ג] ראה שם מאמרי השכתות מאמר ד, אות ג — אמרו רז"ל אין ברכה של מעלה פחותה מאלף, כי מנין האלף חוזר לאלף, ושוב מתחיל המנין עד אלף, וזהו עד לאין שיעור ובמאמרי חודש כסלו שם בהג"ה מוסיף ותתבונן הדבר באלפ"א בית"א דאי"ק בכ"ר עד טצ"ץ, הנה ט' מאות ותשעים ותשעה, ושוב הא' משלים מספר אלף, הבן וראה עוד מאמרי תשרי מאמר יב, אות ב וראה שערי גן עדן אורח צדיקים, דרך ו שפע טל שער א, פרק ו [ד] ר"ל מספר אלף ומאה ושתיים עשרה [ה] ראה מאמר ג, אות מה — מה שכתב הארז"ל לכוין תיבות 'להדליק (עם הכולל)' בגימטריא 'ע"ב ס"ג מ"ה' (ותיבת 'נר' הכוונה על 'בן', וכולם בגימטריא 'יהי אור') הנה צריכין להוסיף כולל על תיבת 'להדליק', ולפי זה יעלה מספר תיבת 'להדליק נר חנוכה' בגימטריא 'אור חדש', להורות שהוא הארה מן האור חדש אשר השם יתברך יאיר על ציון במהרה בימינו, ואף על פי כן הוא חסר אחד, להורות שעדיין חסר מאתנו האור עד אשר יתגלה בציון במהרה בימינו, והנס הזה יהיה לשעתה הארה מאותו האור, ונתקן לדורות לקבל הארה מאותו האור לטוב לנו כל הימים, גם כל ימי משך גלותינו, עד יגאלנו גאולת עולם במהרה בימינו אמן

כבוד הוי"ה ממקומו' עם אות 'א' הוא מספר 'אור חדש', וכאמור:

ולפי האמור מסתבר דלהכי נקרא 'חנוכה' על שם שר העולם הנזכר לעיל, מחמת שהיה עיקר הנס שגברו היהודים אף שהיה עליהם קטרוג גדול, והיה ההצלה מכח המלאך הנזכר שהוא כתב זכיותיהן של ישראל.

דרך לח

ויתכן עוד לומר טעם למה שכתוב בספרים שהיה נרשם על הדגל תיבת מכבי שהוא ראשי תיבות ב'רוך כ'בוד י'הו"ה מ'מקומו, יען כשנצחו המלחמה אמרו ברוך כבוד ה' ממקומו. על פי דברי השל"ה (פרשת וישב, בהג"ה) כי 'חנוכה' הוא 'חנוך', כי חנוך נתעלה בסוד שר העולם שאמר הכתוב (תהלים לו, כה) נער הייתי וגם זקנתי, כמו שאמרו חז"ל^[8]. והנה כתיב בהבראם (בראשית ב, ה) ופירש רש"י בה"א בראם, עולם הזה נברא בה"א (מנחות כב, ב), על כן כשתוסף ה' על 'חנוך' הוא 'חנוכה', עד כאן לשונו.

ולזה יתכן מאוד הענין שכתב בתיקוני זהר הקדוש (תיקון תלסר כב, א) שסוד 'חנוכה' הוא 'חנו כ"ה' אתון דיחודא דאינון שמע ישראל וגו'. והיינו כי מבואר בש"ס (חגיגה שם) אשר טעותו של אחר היה יען חזא מט"ט דאתיהבא ליה רשותא למיתב ולמיכתב זכוותא דישראל, אמר שמא ח"ו ב' רשויות בשמים, אפקוהו למט"ט ומחיהו וכו', עיין שם. ולזה למען לא יהיה מקום לטעות ח"ו אמרו אז שמע ישראל וגו' רזא דיחודא דקריאת שמע להורות על הנזכר.

ובהבנת הענין קצת יש לומר, דהנה נודע מה שכתוב בספרים הקדושים^[3] כי ישראל היו אז במדרגה נמוכה מאד, והיה קטרוג גדול עליהם, עד שהוצרכו מלאכי מעלה ללמד על ישראל זכות ולהזכיר זכיותיהן. והנה נודע מדברי הש"ס (תניגה טו, א) שהמלאך הכותב זכיותיהן של ישראל מט"ט שמו, שהוא 'חנוך', עיין שם^[2].

ולזה יתכן מה שאמרו חז"ל (חולין ס, א) יהי כבוד הוי"ה לעולם אמר מט"ט שר העולם, עיין שם (בתוד"ה פסוק), והיינו כיון שיש על ידו חשש שלא יהיה מקום לטעות ח"ו ביחודו ואחדותו של הבורא יתברך שמו, והוא העדר הכבוד כביכול אם יהיה מי שיכול לטעות בזה ח"ו, ולזה ביקש יהי כבוד ה' לעולם. ויתכן כי 'יהי כבוד הוי"ה' (עם 'א') הכולל שהוא אחד יחיד ומיוחד ברוך הוא וברוך שמו) הוא בנימטריא 'חנוך', והיינו גם כשנתעלה במלאכי אש לא יהיה מקום לטעות ויכירו הכל וידעו כי גם הוא יציר כפיו של

דרך לח [א] ראה יכמות טז, ב זח"א צה, ב [ב] ראה של"ה מסכת תמיד, פרק תורה אור בני יששכר מאמרי חרשי כסלו טבת מאמר ד, אותיות כד, מט-ג, קמה [ג] ראה תיקוני זוהר תיקון י כג, א מט"ט אוליף זכו על עופץ דיליה דאינון רוחין דפרחין בכני נשא וכו', עיין שם וראה קהלת יעקב, ערך חנוך כשיש ח"ו איזה דין הקדוש ברוך הוא מסתכל בו ותיכף משכך רוגזו, כמו האב המביט בנער קטן שלו תיכף הוא שוחק, כן הוא בחינת נער

ועל פי הדברים האלו שפיר מוכנים דברי השל"ה הקדוש הנזכרים, דהנה נודע מהאריז"ל (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) דבימי החנוכה ירדה המלכות מעולם האצילות לעולמות שלמטה לתת טרף לביתה וחוק לנערותיה, עיין שם. ולפי האמור שאז הוא מתלבשת במט"ט, מובן ממילא מה ש'חנוכה' הוא נקרא על שם שר העולם [הנוד] כנזכר לעיל, כי אז הוא שעת הכושר לתקן מדת המלכות, כי בשאר הימים כשהיא יורדת להתלבש במט"ט אין באפשרי שיהיה הזווג בשלימות כי ה'הוד' נפגם כנזכר, אבל בחנוכה שנתקן ה'הוד' (ו) אז יוכל להיות יחודא שלים גם כשהוא במט"ט, וכמו שיהיה לעתיד, וכאמור.

ולזה יתכן עוד לומר מה שנקרא 'חנוכה' שהוא אותיות 'חנוך ה', על פי הידוע מהאריז"ל בסוד צדקה, שהתיקון השלם הוא אם הזיווג דועיר אנפין ונוקבא הוא בתמונת אות ה', מה שאין כן שאר הזיווגים אינן בשלימות — (ועיין בפרי עץ חיים בשער הזמירות פרק ה' בכונת ואתה מושל בכל). ולזה יתכן שזהו המעלה הגדולה, שאף על פי שמדת מלכות יורדת מאצילתה ומתלבשת במט"ט כנזכר לעיל, אף על פי כן נעשה הזיווג בשלימות בבחינת ה'.

ולזה יובן דברי השאלות (בראשית, שאלתא כו) להדליק נר חנוכה בשמאל כרי שיהיה נר חנוכה בשמאל מזוה בימין כנודע, והיינו כי המזוזה הוא סוד שם שד"י (יח), ונודע (יח) כי

הקדוש ברוך הוא יוצר בראשית, וכמו שהיה כשהיה עוד בעולם הזה, והיה נקרא 'חנוך' כן גם כשעלה למרום.

ולזה יתכן שכאשר נצחו המלחמה וידעו הכל כשהיה (בחנית 'חנוכה') על ידי 'חנוך' מט"ט שלמד זכות עליהם, ואף על פי כן לא טעה שום אדם ח"ו כטעותו של אחר, ואמרו כולם שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחר, ולזה אמרו ברוך 'כבוד' ה' ממקומו, כמעם יהי 'כבוד' הו"ה לעולם שאמרו שר העולם המאיר בחנוכה, וכאמור:

ובדברי השל"ה הקדוש הנזכר שלכך נקרא חנוכה כי הוא בחינת חנוך שר העולם וכו' כנזכר לעיל. ויש לומר עוד טעם שייכות הענין לחנוכה, על פי דברי האריז"ל (כפרי עץ חיים שער עולם העשיה, פ"ו) כברייאת דרבי ישמעאל בכונת כל דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש וכו', דלפעמים בעונותינו ירדה המלכות למטה ממקום אצילותה ותרד למטה ומתלבשת במט"ט הנקרא 'חדש' כי תתחדש כנשר נעוריו, ואז בעונותינו השכינה בגלות כי שם במקום הדינים שמחווה שיתין פולסי נורא שהוא סוד תוקף הגבורות, ואין לה עליה אלא על ידי הנצח כי ה'הוד' נהפך לכל היום 'דוד' (איכה א, יג), עד לעתיד שיתוקן מדתה ואז יחזורנה הכתוב לכללו בפירוש, דאז יהיה נגלה כבוד ה', וכתוב (ישעיה נב, ח) כי עין בעין יראו בשוב הו"ה ציון, עד כאן דבריו בתוספות קצת ביאור הרב קול יעקב זצ"ל בסידורו.

גילה הוא לפי שעה, ושמחה הוא תמיד, עיין שם.

ויתכן עוד על פי הקדמונים^[ט] אשר אותיות 'ישמח' הוא 'משיח', שאז 'ישמח הוי"ה' במעשיו^[י], היינו שיבא עת המשיח ולא יפסוק עוד הזיוג השלם, כמו שהוא עתה בח' ימי חנוכה. ובוה יובן מה שאומרים והאופנים וחיות הקודש וכו' ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו, ובכונת הארזי"ל (בסידור) 'ממקומו' — 'ממקומו ו', עיין שם. וכן שם הכונה והאופנים וחיות וכו' דיצירה, וגם נודע כי כל המאורים הם ביצירה, וכן מט"ט מקנן בעולם הנזכר, וכן בתיקוני זהר הקדוש בהקדמה (ה, א) ובשער מאמרי רשב"י להארזי"ל (על האדרא זוטא)^[יא]. ולזה יתכן שכאשר ירדה השכינה מאצילותה ונחתה למקומם, הם מתפללים שתהיה לה שם זיווג עם הוי' שלה כיחודא שלים.

וזה יש לפרש [מה] שאנו אומרים על כן נקוה לך ה' אלקינו וכו' לתקן עולם ב'מלכות שדי', והיינו ה'הוד' כנוכר לעיל. ויורמו ה'הוד' במלכות' גימטריא 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו'. ו'שדי' נודע שהוא גימטריא 'מט"ט'. והיינו שאז מקוים אנחנו לתקן ה'הוד' במדת 'מלכות' כשירדה מאצילותה שהוא מתלבשת

'מטטרו"ן' גימטריא 'שדי', שמו כשם רבו. ויתכן מאוד שאז הוא הזמן המוכשר לעשות היחוד זעיר אנפין ונוקבא גם כשהוא ביחודא תתאה בעולמות שלמטה, ביחודא שלים.

ולזה יורמו שפיר כי 'שדי' חנוך' הוא בגימטריא הראשי תיבות דיחודא תתאה ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד^[יב], והיינו כשמצרפין המזווה לנר חנוכה כנוכר, נעשה היחוד בשלימות גמור גם כשהוא למטה, כיון שנתקן אז ההוד.

ולזה יובן דברי חז"ל כנוכר יהי כבוד ה' לעולם שר העולם אמרו, כנודע אשר 'כבוד הוי"ה' הוא שכינתא תתאה, כמבואר בזהר הקדוש בראשית (ח"א טה, א) — [ועיין לקמן דרך מ']. ולזה אמר אשר השכינה שהוא מדת מלכות^[יג] שירדה עתה לעולם הנה^[יד] אשר נתלבשה כשם זו ואי אפשר לעשות לה שם הזיווג בשלימות, זולת בח' ימי חנוכה שאז נתקן מדת ה'הוד', והיה אז כמו שיהיה לעתיד. ולזה ביקש ישמח ה' במעשיו, שלא יפסיק לעולם הזיווג, והוא על פי דברי חז"ל (כשכח ל, א) ששמחה הוא כשנהנין מזיו השכינה, עיין שם. וגם הוא מורה שיהיה כן תמיד, וכמו שכתב הישועות 'עקב (אורח חיים סימן תקפא, סק"ד) שהחילוק בין גילה לשמחה,

[9] בענין יחודא תתאה ראה זהר בראשית (יח, ב) הקדמת הזהר יב, א הקדמת תיקוני זהר יא, א פרשת ואתחנן זח"ג רסד, א ולהבנת הענין ראה היטב בספר תניא הק' שער יחוד ואמונה, פרק ז, ובתוך דבריו שם כתב בזה הלשון אף על פי שהוא יתברך למעלה מהמקום והזמן, אף על פי כן הוא נמצא גם למטה במקום וזמן דהיינו שמתייחד במדת מלכותו שממנה נמשך ונתהווה המקום והזמן, וזהו יחודא תתאה [שילוב הוי"ה באדנות ב"ה] דהיינו שמהותו ועצמותו יתברך הנקרא בשם אין סוף ב"ה מלא את כל הארץ ממש בזמן ומקום, עיין שם היטב [10] ראה זח"ג רפא, ב שכינתא מלכות הקדש [ח] אולי צריך לומר 'זהו' [ט] ראה בעל הטורים במדבר כה, ב ש"ה שער האותיות, אות אמת ואמונה אגרא דכלה פרשת בראשית, ד"ה בראשית בו נרמזים [י] ראה תנחומא אחרי, סימן ב זח"א קיד, א ועוד [יא] ראה עוד מאורי אור, מערכת מטטרו"ן

האפקורסים שאין שום דבר ממצות ה' שאין בו טעם גשמי לצורך קיום הגוף בעולם הזה, ונתנו טעם לכל מצוה בהבליהם. ולזה אמרו כי ענין קידוש החדש אינה מצוה כלל, כי הוא הכרחי לידע מנין חשבון השנה לכל דבר, ואי אפשר לידע רק על ידי חשבון המולדות. וכן שבת, אומרים שהוא לצורך בריאות הגוף לשכות יום אחד בשבוע. וכן ענין מילה, אומרים בהבליהם שהוא לצורך, כדי למנוע מכמה חלאים שנתהווה באדם שלא נימול ערל בשר, ולאיש הנימול לא יגיעהו חולי זה.

או במט"ט, וכאמור שיהיה ברוך כבוד הוי"ה ממקום ו', ואי אפשר רק כשמתקנים ההוד כנוצר לעיל, שאז יוכל להיות היחוד שלם.

ולכן כאשר נצחו המלחמה ותיקנו מדת ההוד אמרו ברוך כבוד ה' ממקומו, שהוא לתיקון המלכות, לתקן עולם במלכות שדי, וכנוצר:

דרך לט

ולזה מרומז מה שאומרים בנוסח על הנסים להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך, והיינו שרצו להשכיח התורה מישראל לומר שהמצות הם תורניות, שנתן השם יתברך תורה לעמו ישראל בקדושתו, זה רצו להשכיח. ולהעבירם מ'חקי רצונך', והיינו שח"ו אין המצות 'חקים' של 'רצונו' יתברך שמו כדי שיהיה נחת רוח לפניו ושנאנחנו עבדיו ושומרי חקיו ומצותיו, כדרך העבד שמחוייב לעשות נחת רוח לאדונו ולא לחשוב בזה טובת עצמו כלל, זהו רצו לבטל^[א].

ויתכן עוד לומר על פי דברי אא"ז בבני יששכר במאמרי חנוכה^[א], שכל ענין המלחמה היתה יען שהיונים רצו להגביר האפיקורסות, וכנוצר לעיל ממאמר חז"ל (בראשית רבה פ"ב, ר) וחשך זה מלכות יון, נגד 'האור', על כן היה הנם 'באור', שרצו היונים לבטל 'אור' תורה, על כן היה הנם במנורה בנר מצוה ואור תורה, עיין שם בכמה מאמרים ודרושים.

ולזה יתכן שמצינו בג' מצות אלו ענין קדושה, בשבת כתיב (שמות כ, ח) זכור את יום השבת 'לקדשו', דייקא, היינו שלא תעשה להנאת עצמך כדי שינוח גופך, רק לקיים רצון

ולדעתי העניה נראה להוסיף, שזהו הענין שרצו היונים לבטל חדש שבת מילה^[ב], כי זה היה כל מגמתם לדחות את ישראל מדרך התורה, לומר כדרך שאומרים

דרך לט [א] ראה מאמר ב, אות יב [ב] ראה ריש מגילת אנטיוכוס [ג] ראה תפארת בנים ריש פרשת חקת — שעל ידי שישראל מקיימים מצות הכורא יתברך שמו בתורת חק בלי הבנת טעם, על ידי זה אין פתחון פה למקטרגים לקטרג על השפעת טובות שמשפיע קב"ה, כי גם זה בלא טעם הוא, מה שאין כן הרשעים וכו', עיין שם באורך וראה עוד שער יששכר לחדש ניסן מאמר אגדתא, אות עג — דנתנית טעם שנותנים להמצות הוא בדרך אגב, והעיקר הוא לקיימם משום חוקי המלך וגזרותיו ברוך הוא וראה עוד בזה אגרת הקדש להתניא פרק יט, ובתוך דבריו כתב אמרו בזהר דאורייתא מחכמה נפקת, כי טעמי המצות לא נתגלו והם למעלה מהשכל

נאמר (הושע יד, י) צדיקים ילכו בם. זה שאכלו לשם אכילה גסה — (היינו בדרך הרשעים שסוברים שהשם יתברך נתן את היום טוב לישראל כדי לענג את הגוף באכילת פסח וצלי וכיוצא, ושכן הוא מהצורך לשמוח את הגוף ולאכול מעדנים ולשתות ממתקים איזה פעמים בשנה ועל ידי זה נתחזק כח הגופני, וכדומה שטותים כאלו בהבליהם. ולזה אמר שזה שאכלו לשם אכילה גסה) — נאמר (שם) ופושעים יכשלו בם, שעושה מצות השם יתברך חולין לתאוה גופניות, ונהנה מן ההקרש.

וזהו כונת דברי המדרש [וחשך] אלו מעשיהם של רשעים, היינו קיום מצות של רשעים, הוא בדרך הנזכר לצורך גופם. ואמר יהי אור אלו מעשיהם (קיום המצות) של צדיקים, שאינם חושבים כלל בשום מצוה לצורך הנאת הגוף ח"ו, רק לעשות נחת רוח להבורא יתברך שמו שצוה לעשות רצונו ולקיים מצוה זו. ולזה אמר איני יודע איזו מהן חפץ יותר (שהרי גם הרשע מקיים המצוה), כשהוא אומר וירא אלקים את האור כי טוב הוי במעשיהם של צדיקים חפץ יותר, שהם עושים רק למען השם יתברך שזהו רצונו יתברך שמו.

וזה יש לומר מה שאמר משה רבינו לישראל (ויקרא טו, ו) זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', כי באמת אין לך העדר הכבוד יותר כביכול לפניו יתברך שמו שהוא צוה לקיים מצוה בדרך האדון שמצוה את עברו

הבורא. וקדושה הוא ענין הפרשה, כמו שכתוב (דברים כב, ט) פן תקדש המלאה הזרע, ופירש רש"י שתאסר בהנאה. וכן בחדש כתיב (שמות יב, ב) החדש הזה לכם ראש חדשים, ופירש רש"י כזה ראה 'וקדש', דייקא. וכן החכמים כשראו הלבנה אמרו 'מקודש מקודש' (ראש השנה כה, ב). וכן במצות מילה אומרים וצאצאיו חתם באות ברית 'קודש' (שבת קלו, ב) דייקא, ולא לצורך הגוף ח"ו.

וזהו ביאור דברי חז"ל במדרש רבה בראשית (פ"ב, ה) והארץ היתה תהו ובהו וחשך, אלו מעשיהם של רשעים. ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור, אלו מעשיהם של צדיקים. אבל איני יודע באיזה מהן חפץ אם במעשה אלו [ואם במעשה אלו], וכיון דכתיב (בראשית א, ד) וירא אלקים את האור כי טוב הוי במעשיהן של צדיקים חפץ יותר ואין חפץ במעשיהם של רשעים. ודברי המדרש הנזכר כבר נודע שהוא פלא, היתכן שאינו יודע באיזה חפץ יותר אם במעשה הצדיקים אם במעשה הרשעים עד שהוצרך להביא קרא שחפץ במעשה צדיקים דוקא ולא חפץ במעשה הרשעים. וגם כמה שאמר שחפץ יותר במעשה הצדיקים, דמשמע שיש קצת הטבה במעשה הרשעים רק שהשם יתברך חפץ יותר במעשה הצדיקים^[ט].

אמנם לפי הענין יתכן מאוד על דרך שאמרו חז"ל בש"ס (נדר כג, א) שנים שצלו פסחיהן וכו', זה שאכלו לשם פסח על זה

והבינה, וגם באיזהו מקומן שנתגלה ונתפרש איזה טעם המובן לנו לכאורה, אין זה הטעם המובן לנו לבדו תכלית הטעם ונבולו אלא בתוכו מלוכש פנימיות ותעלומות חכמה שלמעלה מהשכל וההבנה, עיין שם באורך [ד] ראה לעיל דרך כ מה שכתב לבאר דברי המודדש באופן אחר, עיין שם

לעשות המצוה רק לעשות נחת רוח ליוצרו שאמר ונעשה רצונו^[10], וזהו כבודו יתברך שמו. על כן (ו)כאשר נצחו המלחמה אמרו ברוך כבוד ה' ממקומו, שחזר כבוד השם יתברך למקומו וכנזכר — (ועיין לעיל בדרך כ"ה):

דרך מ

עוד יש לומר מעם למה שאמרו ברוך כבוד ה' ממקומו. על פי דברי הארז"ל (בפרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) שענין היחוד דחנוכה של זעיר אנפין ונוקבא הוא סוד זיווג 'אלקנה וחנה', עיין שם^[11]. ולזה יתכן, כי הנה נודע מהזהר הקדוש בראשית (כה, א) כבוד ה' היא שכינתא תתאה, עיין שם. (וכן הכונה בקדושת שחרית ובקדושת היוצר, כבוד ה' היא מלכות^[12]).

ולזה יתכן כי 'אלקנה' היא בנימטריא 'מקום'^[13], והיינו כי על ידי זה המלחמה שנצחו את היונים עשו התיקון שהאיר 'אלקנה' את אורותיו אל הנוקבא, (שלא על ידי יעקב רק שהלכו האורות מאלקנה עצמו שהוא הזעיר אנפין לנוקבא^[14]), שהוא 'כבוד הוי"ה', והבין:

לעשות לו את אשר יצוה עליו במפגיע, והוא אומר שהנני עושה דבר זה רק יען שהוא טוב לצורך דבר פלוני, וכמו שאמרו חז"ל (תורת כהנים פ"ב, קכה) אל יאמר אדם אי אפשר בשר חזיר רק אפשרי ואפשרי ומה אעשה שהשם יתברך צוה עלי שלא לאכלו, שבזה הוא מכבד להשם יתברך, שאף על פי שהוא אין לו שום צורך בקיום דבר זה ואדרבה הוא לו עוד גריעותא, וכמו שאמרו חז"ל (כתובות ק, ב) לענין ענג שבת תחלת חולי מעיים שינוי וסת, רק הוא מכבד את השבת כדי לכבד את השם יתברך שאמר ונעשה רצונו. וזהו שאמר זה הדבר אשר צוה ה' תעשו — רק — וירא אליכם כבוד ה', שלא תאמרו בדרך הרשעים הנ"ל, רק בדרך הצדיקים, והוא שתעשו הדבר יען אשר צוה ה', ובוה וירא אליכם כבוד ה' שזהו כבוד שמים כנזכר.

וזהו מה שכתוב (בישעיה כד, טו) באורים כבדו ה', כי הענין שביטלו היונים את המנורה שמדליקים בה הנר תמיד, כי מהמנורה יש הוכחה שאין המצות לשום [צורך] דבר גשמי וענין עולם הזה, כי שרגא בטיהרא מה מהני (חולין ס, ב). וגם וכי לאורה הוא צריך (שבת כב, ב). והם לשיטתם בטלו זאת כי חכמת יון של הפלוסופיא רק מה שהוא לצורך הגוף כנזכר. אבל הצדיקים בטלו ה'חשך' זו מלכות 'יון', רק באורים כבדו ה', שעל ידי זה שלחמו נגדם בזה נמצא 'כבדו ה'' לשיטת הצדיקים,

[ה] ראה זכאים מו, ב ברש"י ד"ה הנחת רוח ספרי פרשת שלח, אות קז

דרך מ [א] שם מבואר סוד הדברים [ב] ראה סידור רבי שבתי שם [ג] ראה ליקוטי תורה, שמואל א וראה שם בפרי עץ חיים שכתב ש'אלקנה' הוא 'חכמה', ו'חנה' היא 'בינה', ושמואל [הנוגד מהם] הוא סוד זעיר אנפין [ד] ראה פרי עץ חיים שם

דרך מא

וזהו יש לפרש נוסח ההודאה, על פי דברי הפייטן (באקדמות שבחג שבועות) שאומות העולם אומרים לישראל — מנן ומאן הוא רחימך שפירא בריותא, ארום בגיניה ספית מדור אריותא. יקרא ויאה את אין תערבי למרותא, (היינו שאומות העולם אומרים לישראל שעל ידי התורה אתם לוקין במעון אריות, הלא טוב לכם יותר לבא אלינו ולהתערב עמנו, ותהיו למרותא — שררה וממשלה גדולה שניתן לכם). אבל כנסת ישראל משיב להון — רבותכן מה חשיבא, קבל הריא שכחתא. רבותא דיעבד לי, כד מטיא ישועתא.

וזהו הענין מה שאומרים 'כשעמדה' מלכות יון הרשעה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך, (היינו שרצו שישכחו תורת ה' ויעברו מחקי רצונו ח"ו, אז יהיה להם כבוד והידור בין העמים קימה שיש בה הידור מסטרא אחרא ר"ל ויעמדו בצד שמאל בכפירתם ח"ו. אבל) ואתה ברחמיך הרכים 'עמדת' להם בעת צרתם, שהשיבו להם כנוכר כבודכם מה חשוב בעינינו בעת שיעשה לנו השם יתברך כבוד והידור כד מטיא ישועתא, זהו הכה נתן להם השם יתברך לישראל בלכותם. וזהו ואתה ברחמיך הרכים 'עמדת' להם, שגם כדברים האלו שעצרו כח לעמוד כתשובתם נגד היונים — (וגם עתה נגד הסטרא אחרא והאומות העולם יעזור לנו השם יתברך במהרה בימינו)

יתפרש על דרך הפשוט מה שהיה חקוק על הדגלים שם מכבי ואמרו ב'רוך כבוד יהוה מ'מקומו. על פי מה שכתבו^[א] לפרש בנוסח ההודאה 'כשעמדה' מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך ואתה ברחמיך הרכים 'עמדת' להם בעת צרתם וכו', מהו ענין 'העמידה' שרצו היונים 'לעמוד' לישראל 'ולהעמידם', והשם יתברך בעט ודחה עצתם של היונים שרצו 'להעמידם' על דעתם ח"ו וכבודם של הנכרים, והוא כביכול 'עמד' לישראל.

כי הנה אנחנו אומרים (תפלת והוא רחום) שמך הגדול 'עמוד' לנו בעת צרה, ואנו מבקשים (תהלים קטו, א) לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד, שאם יעזור לנו השם יתברך ולא נהיה לבז ולחרפה בין העמים, כזה יתרכה 'כבוד' שמים^[ב]. ולזה אומרים שמך הגדול 'עמוד' לנו בעת צרה, על פי דברי הש"ס (קידושין לב, ב לג, א) שצריך 'לעמוד' לפני זקן בקימה שיש בה הידור, שעל ידי 'העמידה' שעומדים לפניו עושים לו 'כבוד'. וכן הוא בש"ס סוף סוטה (מט, א) משמת רבן גמליאל בטל 'כבוד' התורה, כי בימי רבן גמליאל היו לומדים תורה רק 'בעמידה'. וזה (שהיו) [שאנו] אומרים שמך הגדול 'עמוד' לנו (היינו לשמך תן 'כבוד' שהוא עמידה כנוכר).

דרך מא [א] ראה בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר הלל והודאה, אותיות סו-סח, עג [ב] ראה מדרש תנחומא פרשת אחרי, סימן י — אמר רבי מאיר ויושע ה' ביום ההוא את ישראל (שמות יד, ל), ויושע כתיב כאן, כביכול עם ישראל הוא נגאל, וכל זמן שישראל נגאלך כאלו הוא נגאל

— רבות כון מה חשיבא במיתי לי נהורא
 כד ממיא ישועתא וכו' כנוכר.

והענין שרצו היונים להחליפם מדתם
 ואמונתם ח"ו מאמונת אל עולם
 יתברך שמו, וזהו שלאחר כיבוש המלחמה
 אמרו ברוך כבוד ה' ממקומו, היינו מה שרצו
 מלכי יון לפתותם להחליף כבוד העמים
 בשביל כבוד השם יתברך, (ויאמרו אין האיש
 בביתו הלך בדרך למרחוק (משלי י, יט), שזהו
 קאי על השם יתברך איש מלחמה כמו
 שדרשו חז"ל (סנהדרין צו, ב) ופירשו כן פסוקי
 משלי הנזכרים, אשר כן יפתו האומות העולם
 את ישראל). וישראל עמדו בנסינות ולא
 החליפוהו ולא המירוהו ח"ו, על כן אמרו
 ברוך כבוד ה' ממקומו, כי הוא יתברך שמו
 במקומו עמד ולא סילק שכנינו מעולם הזה,
 וגם כבוד הוי"ה שעתידי ליתן לנו 'במקומו'
 עומד ומוכן בעבורנו לטובה:

דרך מב

עוד יתפרש מה שאמרו לאחרי הכיבוש
 ברוך כבוד ה' ממקומו. על פי מה
 שאמרתי לפרש מה שאנו אומרים בנוסח
 ההודאה כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך
 ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי

רצונך, ופירשתי הכתוב (שיר השירים ג, ב) אקומה
 נא ואסובבה בעיר בשווקים וברחובות אבקשה
 את שאהבה נפשי בקשתיו ולא מצאתיו, על
 פי דברי החובת הלכות (שער הבטחון, בפתיחה)
 דפרוש אחד הלך לבקש פרנסתו פגע בו
 אמגושי אחד ושאל אותו מאיזה אומה אתה
 ולמי אתה עובד, ואמר לו עברי אנכי והנני
 עובד לה' אלקי עולם בורא שמים וארץ וכל
 צבאם ומלא כל הארץ כבודו. והשיב לו
 האמגושי טענותיך סותרים את דבריך, שאם
 אתה מאמין באמונה שלימה שהשם יתברך
 ברא הכל ומשגיח על כל פרט בעולמו שברא
 אין לך לילך למרחקים כדי לבקש טרף ומוון,
 והיה לך להיות בטוח שבודאי כיון שהוא
 בראך בודאי יזמין לך פרנסתך בביתך ויכלכלך.

וזהו שאמר הכתוב אקומה נא ואסובבה בעיר
 בשווקים וברחובות (לבקש פרנסתי).
 אבקשה את שאהבה נפשי, (לדבוק את עצמי
 באלקי עושי). בקשתיו ולא מצאתיו, (כי
 טענתי סותרת את דברי), שאם אני מאמין
 באמת כנוכר לא הייתי צריך לרוץ בשווקים
 וברחובות כל כך, ומהראוי להיות לי בטחון
 כי גם בהשתדלות קלה ישלח לי השם יתברך
 פרנסתי הנצרך לי^[א].

וזה הוא הענין שנמסר במסורה בשמע ישראל
 העי"ן (רשמע) והדל"ת (מאחד) רבתי, כי
 'עד' הוא בגימטריא השם 'אכרמ"ס', שהוא
 בגימטריא ע"ד בסוד (ישעיה כו, ד) בטחו בה'

דרך מב [א] ראה הוספות מהרצ"א לספר סור מרע ועשה טוב (עמוד מו) שכתב דברים מלהיבים בענין
 מיעוט ההשתדלות וגודל הבטחון בעיני פרנסה ובסוף דבריו שם כתב וזה לשונו כן הוא בכל ענינים במשא
 ומתן ומלאכות, רוב ההשתדלות לא יועיל, ומי שחפץ באמת ובמנוחת נפשו יקיים גזירתו יתברך שמו להשתדל
 במשא ומתן ומלאכות רק לקיים הקנס שנקנס על האדם בזיעת אפך וכו', ויאמין בהשם יתברך שעל ידי השתדלות

הסוחרים הרצים וסובכים בעיר מחמת חסרון הכמחון כנוצר לעיל), כי זהו עיקר התיקון של קלקול היונים שרצו להכשיל את ישראל^[1].

ועל כן יתכן שפיר מה שכתוב בספר צרור המור (פרשת ואתחנן) לחד מן קמאי מהר"א סבע זצ"ל, שבשעת המלחמה היה מרגלא בפיהם היחוד של שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, עיין שם. והנה לכוונה הנזכר לעיל, מי שמצייר לנגד עיניו תמיד שהשם יתברך הוא הבורא לכל נברא, ממילא יתחזק במדת הכמחון כדי שלא יהיה טענתו סותרת את דבריו כנוצר לעיל.

וזה יש לומר שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קמו, א) לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך למה יאמרו הגוים איה נא אלקיהם, היינו כשרואים הגוים ח"ו שאין פרנסה לישראל עם קרובו יתברך שמו הם אומרים איה נא אלקיהם, וטענותיך סותרת את דבריך, כמו שאמר האמגושי להפרוש, כנוצר לעיל מחובת הלכות.

ולזה יתכן שכאשר נצחו ישראל וגברו על היונים שאמרו איה אלקיהם ואמרו שמע

עדי 'עד', והיינו כי עיקר ויסוד לקבלת עול מלכות שמים ולקיים מצות קריאת שמע ליחדו בעולמו רק אם מדבק את עצמו במדת הכמחון כראוי כנוצר.

וזהו הענין שאמרו במדרש (בראשית רבה פ"ב, ד) ובירושלמי (תניגה פ"ב, ה"ב) שהיונים אמרו לישראל כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל. ועל כן אנו אומרים כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל וכו' ולהעבירם 'מחקי' רצונך, חוקא לישנא דמוזני (בצה מו, א), כנוצר לעיל כמה פעמים^[2], והיינו שרצו להעביר את ישראל מעבודת בוראם אמונת יחודו ואחדותו יתברך שמו ואמרו כתבו לכם שאין לכם חלק באלקי ישראל, ורצו להעבירם ממדת הכמחון של הפרנסה וזהו מחקי 'רצונך', וכמו שנאמר (תהלים קמה, טז) ומשביע לכל חי 'רצון' ששם תלוי הפרנסה^[3]. וכן היה 'רצון' הקדום יתברך שמו כשברא עולמו כדי להטיב לנבראיו (עין חיים שער הכללים, פ"א).

על כן תקנו בנר חנוכה להדליק עד שתכלה רגל מן השוק, ואמרו דהיינו עד שתכלה רגלי דתרמודאי (שבת כא, ב) — (שהם

המצער הלזה יושפע לו פרנסתו מן השמים והרב בעל הקונטרס [הה"ק מזידיטשוב זי"ע] שהפריז על המדה בכאן, להיותנו יודע שכונתו לשמים כדרכו הטוב, וחפץ בזכות ישראל, על כן מן השמים יהא רעוא שיסכימו על ידו להשפיע רב טוב לבית ישראל וראה עוד אגרא דכלה פרשת לך, ד"ה ויאמר — דבר כזה יקרא עובד עבודה וזה בטהרה שמשים משען ומשענה לאיזה סיבה מסיבות, ודבר זה גורם לבטל עבודת הבורא יתברך שמו כי מחשבתו דבוקה תמיד ומשוטטת בהבלי עולם ומחשב תמיד בסיבות להמציא פרנסתו ומחיותו וצרכיו, מה שאין כן הבוטח בהשם יתברך תגוח נפשו וכו', עיין שם באורך וראה עוד שם פרשת בראשית, ד"ה והארץ דרך פקודיך מצוה לא תעשה כו-כט חלק המחשבה, אות ז שם מצוה לא תעשה לו חלק המחשבה, אות י והיה ברכה, הקדמת מסכת ברכות אגרא דפרקא, אות רז [ב] ראה לעיל דרך יט, דרך לב, דרך לד, ועוד [ג] ראה פרי עץ חיים שער הזמירות, פ"ה [ד] ראה בני יששכר תשרי מאמר ג אות יג — אחיי ורעי, הגם שלפי הנראה לדעתנו דמה שאנחנו נקיים מדיעות הכוזביות הללו, עם כל זה מי שישים עיניו על דרכיו באמת ימצא כהנה וכהנה, דהיינו ההשתדלות העצום בעסק הפרנסה בהיתור ובאיסור, וכן בשאר ענינים, וכן בעסק התורה

ישראל, 'עד' גימטריא שם 'אכרט' שם 'הבטחון', ש'הבטחון' תלוי בה'אמונה' כנוכר. ולזה אמר 'בכף ירכו', על פי מה שאמרו חז"ל (כמועד קטן פז, א) למה נמשלו דברי תורה לירך וכו', והיינו שעל ידי שקלקלו 'האמונה' במה שקלקלו במדת 'הבטחון' לא קבעו עתים 'לתורה', ויומם ולילה לא ישבותו בשווקים וברחובות בטירדות רבות לבקש מעותם על המחיה ועל הכלכלה.^[10]

ולזה אומרים בנוסח ההודאה ואתה ברחמך הרבים עמדת 'להם' בעת צרתם, 'להם' הוא מספר 'בטחון', שגם בעת צרתם היה להם 'בטחון' שהשם יתברך [י]עזרם ועמד להם לקבוע בנפשותם מדת הבטחון. ועל כן יש לומר כתב האר"ל (שער חנוכה, פ"ד) לכוין בל'הדליק נר ח'נוכה ראשי תיבות 'נחל', וזהו הראשי תיבות נ'פשינו ח'כתה ל'ה' כידוע^[11], שזהו מדת הבטחון שנפשינו חכתה לה'. על כן אמרו 'ברוך כבוד ה' ממקומו' כי 'השלך על הוי"ה יהבך' (תהלים נה, כג) עולה כמספר 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו'.

ובענין שייכות מדת 'הבטחון' ל'חנוכה', ועל

ישראל ה' אלקינו ה' אחד, שלא יהיו ח"ו טענותינו סותרת את דברינו, אמרו ברוך כבוד ה' ממקומו (שהוא מקומו של עולם), נתרבה כבודו יתברך שמו שעל ידי זה ניכר שכבודו יתברך שמו הוא מקומו של עולם (בראשית רבה פס"ח, י) ומשגיח על כל פרט ופרט וממציא לן מזון לכל בריותיו אשר ברא וכל ההצטרכות כנוכר.

והנה מבואר בתיקוני זהר הקדוש מזוהר החדש (ס, ב) דשם 'מכבי' (ו)נקודיו דיליה מ"ב — (כמו שהבאתי להלן בכמה דרכים בעזרת השם יתברך^[12]), על כן יש לומר בזה כי 'מכבי' עם הנקודות' שהם מ"ב עולה כמספר 'חוק' שהוא לישראל 'דמוזני' (כדאמרינן בפרק ב' דביצה פז, א), וזהו שהמשיכו יהודה 'מכבי' ואחיו פרנסה 'ומזוני' לכלל ישראל.

ובזה יש לומר ברמז מה שאמרו (ח"ג רמג, א)^[13] כשנפגם ההוד על ידי ותקע כף ירך יעקב, כמו שנאמר (בראשית לב, כו) ויגע 'בכף' ירכו, 'בכף' הוא בגימטריא 'אמונה'^[14], היינו כמו שכתבנו לעיל שנרמזו הע"ד רבתי בשמע

והעבודה בפניות שונות, ילאה הקולמוס לכותבה, כי מי שמאמין באמת בהשגחתו יתברך שמו על כל דרכיו וכל צעדיו יספור והוא בוחן לבות וכליות, כשיודע האדם כל זה לא יתעסק בכל אלה וראה עוד שם במאמרי חדש ניסן מאמר ד, דרוש יב חדש אדר מאמר א, אות ח [ה] רוצה לומר בניקוד כזה מכבי עולה הנקודות מ"ב, לפי הכלל שחירי"ק הוא נקודה כמו אות יו"ד' ועולה 'עשר', ו'פתח' הוא כמו אות זא"ר' ועולה 'שש', ו'שו"א' הוא כמו 'שני יודי"ן' ועולה 'עשרים' וראה עוד לקמן דרך סט, דרך עד [ו] הובא בבני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב, אות כג [ז] ראה עבודת ישראל לחנוכה — כנסת ישראל דאיהי בהוד בשם אדניי ואיהי אמונה דיליה, דהיינו שבני ישראל ממליכין אותו ואומרים אתה אדונינו ואדון על כל המעשים וראה עוד בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג, אות כד — שעל ידי ביטול נבואה בחינת (בראשית לב, כה) ותקע כף ירך יעקב, אז התגברו היונים בקליפת חכמת חיצונית הטבעיים, באמרם שהכל הוא בטבע תנועת הגלגלים מבלי השגחה ועוד שם — יכירו וידעו שהשתדלות באיזה חכמה בעיני משא ומתן וכירצא לא יגרע ולא יוסיף, עיין שם וראה עוד לעיל דרך כג [ח] ראה בני יששכר שם — עיקר טירחות ויגיעות באים לאדם מצד שהוא מאמין עדיין בטבעיות וחכמות חיצוניות, בהתחכמו שעל ידי זאת הפעולה יבא לו מבוקשו זה, ועל ידי פעולה אחרת מבוקש אחר, הוא האיש הצריך להשתדלות ויגיעות [ט] ראה ליקוטי תורה תהלים, סימן כג

כיה, מכאן ולהלאה לית ליה רשו לבר
 נש לאסתכלא ביה דהא איהו גניזי מכלא,
 ומאן איהו י"ה יהו"ה דמתמן אצטיירו עלמין
 כולה וגו', ומאן דשוי ביה 'בטחוניה ותוקפיה
 כדקא יאות' לא יכלין לאכאשא ליה כל בני
 עלמא וגו', מאי מעמא בנין דעלמא בשמיה
 קדישא אתקיים, הדא הוא דכתיב (ישעיה שם)
 כי ב"ה הוי"ה צור עולמים, צייר עלמין, עד
 כאן לשון הוהר. וזה שכתוב כסידור —
 מקורו מוהר הקדוש הנוכר — כי שם
 הבטחון שעולה ע"ד בנוכר מקורו מאותיות
 י"ה ליהו"ה, מאן דשוי ביה בטחוניה ותוקפיה
 כדקא יאות י"ה].

וזהו שאמרו כים סוף עזי וזמרת י"ה ויהי לי
 לישועה, היינו עיקר הישועה היה
 לישראל שהיתה יהודה לקרשו ישראל
 ממשלותיו על שהחזיקו את עצמן כמדת
 הבטחון שמקורו משם י"ה. וזהו בחנוכה גם
 כן כן היה, על שהתגברו והתחזקו כמדת
 הבטחון ונגד היונים בנוכר. על כן אומרים

פי הנוכר, יש לכאר מה שאמר דוד המלך
 ע"ה כמזמור שכצורת 'מנורה' סוד 'חנוכה'
 (תהלים סו, ב) 'אלקים' יחננו ויכרכנו יאר פניו
 אתנו סלה, והיינו שיאירו האותיות 'אכרט"ם'
 שהם לפני 'אלהי"ם'. וזהו אלקים יחננו ויכרכנו
 יאר 'פניו', היינו מה ש'לפניו' של 'אלהי"ם'
 — שהוא 'אכרט"ם', השם של מדת
 הבטחון י"ה].

וזהו הענין ממה שכתבו י"ה בברכת שעשה
 'נשים' הכונה נם—ים', דהנה כים אמרו
 (שמות טו, ב) עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה.
 והנה כתוב כסידור (בכונת ובא לציון) בכונת בטחו
 בה' עדי 'עד' (שהוא 'עד' גימטריא 'אכרט"ם'
 שם 'הבטחון'). כי ב"ה הוי"ה צור עולמים,
 (כי יו"ד ה"א גימטריא 'הוי"ה', וזהו כי ב"ה
 — ב' אותיות י"ה הוא הוי"ה), עד כאן
 דבריו הקדושים. ומקורו מצאתי בוהר הקדוש
 ריש פרשת וארא (כב, א) בסוד (ישעיה כו, ד)
 'בטחו' בה' עדי 'עד', שהוא אתר גניזי וסתים
 עד הכא אית רשו לכל בר נש לאסתכלא

[ין ראה תפארת בנין פרשת נת, ד"ה בשבת פרשת נח — בשם חר"ו הה"ק מדויקוב ז"ע וראה עוד שער
 יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ימי אורה, אות צג [יא] ראה פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד [יב] ראה
 תפארת בנין פרשת בשלח, ד"ה עזי — איתא כסידור בכונת ובא לציון במ"ש בטחו בה' עדי עד כי ב"ה הוי"ה
 צור עולמים, כי שם הבטחון הוא 'אכרט"ם' בגימטריא 'ע"ד', וזהו שאמר בטחו בה' עדי 'עד', היינו בשם הבטחון
 הנוכר לעיל ולזה מסיימין כי ב"ה הוי"ה צור עולמים, והיינו על ידי שם י"ה, כי יו"ד ה"א גימטריא 'הוי"ה',
 וב' אותיות י"ה במילואם כנוכר הם עולים 'הוי"ה', עד כאן דבריו [א"ה] הגם כי נראה לכאורה שאין קישור
 לשני הכונות האלו, ענינים נפרדים המה זה מזה, היינו כונת 'ע"ד' גימטריא שם הבטחון, וכונת י"ה במילואו
 שהוא שם הוי"ה ברוך הוא ומה שכתב כסידור אחרי תיבות כי ב"ה הוי"ה ששם מקום הבטחון, אולי טעות
 הדפוס הוא כאשר עוררנו מופלג אחד לכאורה אולם ראה נא בזה ידידי בדברי אאמו"ר המחבר בדרכי אמונה
 דרך מ"ב בד"ה וענין שייכות מדת הבטחון וכו', שהביא מקורו מוהר הקדוש ריש פרשת וארא (כב, א), ועיין
 שם בנצוצי אורות וזה לשונו נ"ל דר"ל בינה נקרא עדי, ויסוד נקרא עד, ומבינה ולמעלה איך מקום שאלה בסוד
 בטחו בה' עדי עד וכו' דהא איהו גניזי בכלא, ומאן איהו י"ה יהו"ה דמתמן אצטיירו עלמין כולה וכו', ומאן
 דשוי ביה בטחונ"ה ותוקפיה כדקא יאות וכו', הדא הוא דכתיב כי ב"ה הוי"ה צור עולמים, עיין שם מזה נראה
 מבואר דזה הכונה לשם הבטחון באותיות י"ה, כי ב"ה הוי"ה צור עולמים כמו שנדפס כסידור, ונכונים דברי
 מרן המחבר וראה דבריו בתפארת בנין על הגדה של פסח בד"ה ברוכים אתם לה']

אכא. [חסד יסוכבנו, דוגמת החסדים ראכא],
עיין שם [ס].

ובזה יובן מה שכתבו בספרים הקדושים^[נ] שהיונים רצו לכמל 'חכמת' התורה שנקרא חכמת אדם תאיר פניו (קהלת ה, א וראה מדרש קהלת רבה שם), שהוא 'חכמה' בחינת אכא. ועל כן אמרו חז"ל (בראשית רבה פ"ב, ר) וחשך זה מלכות יון, והישועה היתה על ידי האורה שהוא החכמה^[נ] ונעשה הנם על ידי שמן זית כי במקום ששמן זית מצוי שם החכמה מצוייה וכנודע^[ס] (מנחות פה, ב). והיינו כי היונים כשרצו להתגבר על ישראל ח"ו מכסו עצת לטול מדת הבטחון ח"ו מישראל שזהו המחסה ומגן לישראל שלא יוכל שום רע לנגוע בהם, על כן רצו לכמל חכמת התורה הקדושה ששם הבטחון כנזכר לעיל.

וזהו שאמר שלמה המלך ע"ה (משלי כח, כו) והולך 'בחכמה' הוא ימלט, היינו כי מי שהולך בכח הבטחון שהוא בחכמה כנזכר לעיל — (ויתכן כי 'בחכמה' הוא מספר 'בטחון') — הוא ימלט מכל רע. ויתכן כי 'ימלט' הוא מספר 'חנוכה', היינו כי בחנוכה נתחזק כח הבטחון וכאמור, ועל כן נעשה הנם על ידי 'כהנים', ועל ידי הכהן גדול דייקא, כי 'כהנים' הם מסמלא 'דחכמה',

שעשה 'נסים' — נם—ים', כמו כים סוף כנזכר. ועל כן 'חנוכה' הוא בנימטריא שמות הנזכרים 'אכרט"ם י"ה'.

וזהו שנאמר (ישעיה יב, ב) הנה אל ישועתי אכמח ולא אפחד כי עזי וחמרת י"ה [ה'] ויהי לי לישועה, כי מבואר בעבודת ישראל להמגיד הקדוש מקאזנין וצללה"ה (מאמרי חנוכה, ר"ה והגם) כי עיקר ההשפעה שבא בחנוכה הוא מכח שם א"ל, על כן צריכין לכוין ככל הח' ימים למדת א"ל, עיין שם^[ג]. וזהו שאמר הנה א"ל 'ישועתי, היינו בחנוכה היתה הישועה מכח שם א"ל. 'אכמח' ולא אפחד כי עזי וחמרת י"ה [ה'] ויהי לי לישועה, שהאיר אז השם י"ה ועל ידי זה בא בלבנו מדת הבטחון כראוי.

ועל כן נעשה הנם דחנוכה בשמן הרומז לחכמה כמו שאמרו ז"ל (מנחות פה, ב)^[ד], ועל דרך הכתוב (איוב לח, לו) מי שת בטוחות חכמה, והיינו כמו שכתב האריז"ל בפרי עץ חיים (שער השופר, פ"ג) כי 'אכא' שהוא 'חכמה' נקרא י"ה^[ס]. וזהו יורמז מי שת 'בטוחות חכמה', כי מקור מחצבתו של הבטחון הוא בי"ה בחינת 'חכמה'. וגם עיין בפרי עץ חיים (שער התפילין, פ"ט) בסוד (תהלים לב, י) והבוטח בה', כי הבטחון הוא כ'אכא' ששם הוא מעלת הבטחון, וזהו הבוטח בה', שהוא

[ג] ראה שם — והגם שסידר האר"י ככוונות שם א"ל ללילה ראשונה של חנוכה, אמנם ההמשכה משם זה מאיר לכל ח' לילות בסוד שם א"ל המאיר לתמניא תיקוני דיקנא [יד] ראה בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב, אות ב [טו] ראה לעיל דרך טו בגליון שם בשם הקהלת יעקב [טז] ראה קהלת יעקב, ערך בטחון — סוד בטחון הוא בחכמה, ועל כן 'בטחון' גימטריא ע"ה: 'חמש פעמים י"ה' וכו' וזה בטחו בד' עדי ע"ד 'ה' פעמים י"ה' גימטריא ע"ד עם הכולל' [יז] ראה בני יששכר שם, אות יב [יח] ראה בני יששכר שם, אות ח [יט] ראה בפרדס שער ערכי הכנויים, ערך שמן — בביאור דברי הזהר פרשת ויקרא (ח"ג ז, ב) — והנה ביאר [הזהר] כי שמן הטוב הוא השפע הבא מחכמה אל הבינה, ושם מתקבץ להשפיע למטה להטיב הנרות שבמנורה

וכמו שכתוב בעין חיים (שער אנ"ד, פ"ט) [כ].
וגם 'כהן' הוא מספר 'בטחון' שהוא סוד
'החכמה', על כן נעשה על ידו הנם בשמן
זית הרומו ל'חכמה' שהוא ב'בטחון' כנוצר
לעיל.

וזה יתכן מה שאמרו מי כמוכה 'באלם' ה',
שכן 'באלם' הוא מספר 'חכמה'. ונשאו
ד' דגלים, שכן 'ד' פעמים דגל' (כמספר
הדגלים שהיו במדבר כמו שכתוב בתורה
(כמדבר ב, ג-כה)), הוא מספר 'חכמה' עם 'בטחון'
שזה היה עיקר הנצחון:

זיתבן עוד לומר מה שאמרו ברוך כבוד
ה' ממקומו. על פי דברי האר"ז ל

בכונת בטחו בה' עדי עד כי ב"ה הוי"ה
צור עולמים, כמו שכתבנו לעיל במקורו
מזוהר הקדוש פרשת וארא, ומבואר מדברי
הזוהר הקדוש דעיקר הבטחון נובע
מ'אר"ך' אשר שם אין שום השגה לאדם
— (זה שאיתא (והר שם) דלית ליה לבר
נש רשות לאסתכלא ביה). והוא נובע דרך
ב' אותיות י"ה סוד אבא ואמא לעיר
ונוקבא שהוא ו"ה, והוא סוד יהו"ה
שהשפעה הולך מאריך ל"ה ומי"ה לו"ה,

וכמו שהיה בשעת בריאת העולם [כא], ועיין
שם במקדש מלך.

ולזה מובן כי נר חנוכה מסוגל לבטחון, כי
בנר חנוכה גנוז ביה מאור הנעלם מעין
כל חי אשר לית רשו והשגה, וכמו שכתב
אמ"ו בבני יששכר בכמה מקומות [כב], והיינו
בסוד טובא גנוז בגוויה שהוא האור מהאין
סוף המאיר בתוך העולמות בריאה יצירה
עשייה, והוא נובע מאריך כנוצר לעיל, על כן
בחנוכה מסוגל להמשיך הבטחון הנמשך
מאריך דרך הצינורות של העשר ספירות
לאבא ואמא, ומאבא ואימא לעיר ונוקבא,
ומשם נוכל להשיגו.

וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיח, ה)
מן המצר, (בעת צרה ר"ל). קראתי י"ה,
(הנני מתחזק במדת בטחון אשר מקורו בב')
אותיות י"ה כנוצר לעיל. ואו הקדוש ברוך
(הוא) ענני במרחב י"ה, (שנתרחבו ונתגדלו
אלו האותיות ונעשו יו"ד ה"א [כג], ואז) יהו"ה
לי, [כשנעשה מהם גימטריא הוי"ה כמבואר
בסידור כנוצר לעיל], על ידי השם של בטחון
בסוד כי ב"ה יהו"ה צור עולמים כנוצר. ואז
(ו) לא אירא, (כנוצר מלשון הזוהר הקדוש מאן

[כ] ושם כתב כי 'חב"ד' הוא כנגד כהן לוי ישראל וראה זח"ג רכד, ב — שכהן הוא בחינת מוחא וראה עוד
מאורי אור מערכת כהן, וביאיר נתיב שם בשם האר"ז ל [כא] ענין זה מבואר באריכות בשערי אורה שער ה
ובריש שער ט כתב וזה לשונו השם הגדול שהוא יהו"ה יתברך הוא הנקרא שם המיוחד, כלומר סוד יחוד כל
י' ספירות אחת וכבר ביארנו כי שתי הספירות הראשונות כלולות באות יו"ד של שם המיוחד, קצו של יו"ד
סוד הכתר, ועיקר היו"ד סוד החכמה והספירה השלישית מתאחדת בשתיהן היא סוד הבינה הכלולה בסוד ה'
ראשונה של שם נמצאו שתי אותיות של שם שתיהן כלולות בג' ספירות עליונות ואות וא"ו של שם היא כוללת
שש ספירות, ג' מחצי אות וא"ו ולמעלה ואלו הן גדול"ה גבור"ה תפאר"ת, וג' מחצי אות וא"ו ולמטה ואלו הן
נצ"ח הו"ד ויסו"ד והספירה האחרונה של שם שהיא עשירית כלולה באות אחרונה של שם שהיא אות ה' סוף
דבר עיקר כל עשר הספירות הוא ג' ספירות עליונות אשר מהן נשפעות כל שבע התחתונות ואם ח"ו יפסקו
המשכות השלש אז נמצאת חרבן הבית ושריפת ההיכל וגלות הבנים בין האומות, עיין שם [כב] ראה מאמר
ב אות א, אות ח, ועוד [כג] ראה שערי אורה שם

דשוי בטחוניה ותוקפיה כדקא יאות לא יכלין לאבאשא ליה כל בני עלמא כנוכר לעיל).

דרך מג

עוד יתבאר בענין שנשא החשמונאים רגלים שכתוב עליהם שם מכבי ראשי תיבות מי כ'מוכה ב'אלים י'הו"ה. ויש לפרש על פי דברי אא"ז וצללה"ה בבני יששכר (מאמרי חרשי כסלו סבת מאמר ג, אות ה) דהמעם דנס חנוכה לא ניתן לכתוב, כי היונים רצו שיכפרו ב'מלכות בית דוד' שהוא תורה שבעל פה בסוד 'מלכות' פה, 'תורה שבעל פה' קרינן לה (תקוני זהר ז, א), ועל כן אמרו לישראל 'כתבו' לכם על קרן השור וכו', (ירושלמי תניגה פ"ב, ה"ב) היינו 'כתבו' דייקא (ולא שבעל פה). על כן בזמן הישועה לא ניתן הנס לכתוב רק היא בדרגא דתורה שבעל פה, עיין שם לדרכו הטוב.

ולזה יוכן דברי רבה בש"ס שבת (כב, א) דאמר מצוה להניחו בטפח הסמוך לפתח, כי ה'פתח' הוא סוד 'אדנ"י' במילואו, גימטריא 'תרע"א'^[א], והיינו שהעיקר הוא להאיר בנר חנוכה אור תורה שבעל פה סוד 'תרעא'^[ב]. ולזה הופיע רוח הקודש בהטור ובית יוסף שקבעו באורח חיים סדר הדלקת נר חנוכה

ולזה יתכן מה שאמרו ברוך כבוד ה' ממקומו, כי זה נאמר לאתר דאיהו גניז וסתים לעילא ולעילא, וכמו שאמרו בזהר הקדוש פרשת וירא (קג, א) עיין שם. והיינו שעד שם קשרו את עצמם ושמו בטחונם לעילא לעילא לאור הגנוז בתוך הב' אותיות י"ה שהוא סוד ד' אותיות יהו"ה אשר בו צור צייר עולמים^[כד] כנוכר לעיל (בוהר). ולזה נכון הרמז כי 'הוי"ה' צור עולמים' הוא מספר 'ברוך כבוד הוי"ה' ממקומו'.

ויורמז בתורה מה שכתוב (בראשית לא, מז) ויעקב קרא לו גלעד, על פי דברי הראשונים^[כה] כי עלו להר 'גלעד' בעת מלחמת החשמונאים עם היונים ואמרו מי שענה לשמואל במצפה^[כו] הוא יעננו, והיינו יעקב, כי במקלי עברתי את הירדן (בראשית לב, יא) רק במדת בטחון בהשם יתברך. וזהו 'גלעד' שמרומז שם הבטחון שעולה 'ע"ד' כנוכר לעיל^[כז], ועל כן הלכו בנס ד'חנוכה' להר 'גלעד' לרמז כנוכר להמשיך בטחונם בהקדוש ברוך הוא כנוכר:

[כד] ראה ברכות נא, א תוד"ה זוכה [כה] ראה לעיל דרך ט בשם המגלה עמוקות אופן סו מגילת אנטיוכוס, אות מט [כו] זה לשון המגלה עמוקות שם מי שענה לשמואל על הר גלעד והלשון כאן הוא ממשנה תענית פ"ב, מ"ד ובמגילת אנטיוכוס כתב ויבואו 'למצפה גלעד' [כז] ראה שער הכונות ענין ספירת העומר, ררוש יב — ועל זה אמר הכתוב בטחו בד' עדי עד, כי הוא באימא עילאה והוא רחמים, ולכן תלוי בו הבטחון, וכבר נתבאר כי נדרש בספר הזהר בפרשת וארא על בינה עילאה שהוא שם אכדט"ס והוא רחמים וכו' וזה סוד מה שאמר יעקב אבינו ע"ה 'עד הגל' הזה, רמז אל השם הנזכר שהוא בגימטריא 'ע"ד', עיין שם

דרך מג [א] רוצה לומר בחשבון כזה — אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד וראה שערי אורה ה, א ובהגהות שם אות ב [ב] ראה גמרא יומא עב, ב — מכריז רבי ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתיה עביד, ופירש רש"י שם שתרעא קאי על תורה ועיין היטב בהקדמת ספר ראשית חכמה וראה עוד להלן דרך מז ובגליון שם

ה, ב) ועל כן 'נ"א פעמים י"ד' גימטריא 'תשלח'^[1], והיינו שאם יש ח"ו שליטה להחיצונים באותיות 'אדנ"י'^[2] יש פירוד בין 'הוי"ה לאדנ"י' ואין 'הוי"ה' בהיכלא דיליה שהוא 'אדנ"י', עיין שם.

ולפי האמור יתכן כי משה רבינו ע"ה לא כתב רק תורה שנכתב, רק מסרה [תורה שבעל פה] בעל פה להנביאים והתנאים והאמוראים שלאחריו, וכתבו תורה שבעל פה דור אחר דור. אבל כונת משה רבינו ע"ה יש לומר (בדרך אפשר) שהקדוש ברוך הוא יגלה התורה שבעל פה גם כן על ידו כמו שנכתב הש"ם וכל תורה שבעל פה, על כן אמר לא איש דברים' אנכי, (היינו תורה שבעל פה לישראל, רק לדורות הבאים מסרתי הדבר מפי הקדוש ברוך הוא). ואמר ואני ערל שפתיים, (יען כי הוא עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה, על כן חשש בקדושת ענוותנותו פן הוא הוא הגורם לזה שלא תיקן הנצח והוד שהוא סוד השפתיים, ועל כן יש התגברות להיונים לשלוט על המלכות תורה שבעל פה), ועל כן ביקש שלח 'נא ביד תשלח', שיתקן השם יתברך מדת מלכות אדנ"י תורה שבעל פה, ואז יהיה גם בעל דברים שיגלה תורה שבעל פה לישראל.

ומקום הנחתו במימן תרע"א, כי זהו העיקר התיקון בנר חנוכה לתקן מדת המלכות שהוא סוד שם אדנ"י כשהוא במילואה וטובה, שאז הוא גימטריא 'תרע"א'^[3]. ולזה אנו מבקשים 'אדנ"י שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך, כי הב' מידות נצח והוד הם השפתיים, עיין שם^[4].

ולדרכינו יובן, כי הענין שהיה שליטה להיונים בימי חנוכה היה כי נתקלקל ההוד והיה להם אחיזה במדה זו, ועל כן רצו להתגבר על ישראל ח"ו בסוד (הניאל י, ח) והודי נהפך עלי למשחית, וכמו שכתוב בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד). על כן אנו מבקשים 'אדנ"י שפתי תפתח, כדי לתקן אורות מלכות סוד 'אדנ"י' שלא ישלטו בהם זרים לכטל ח"ו תורה שבעל פה, על כן יתקן נא השם יתברך ה'שפתיים' שהוא סוד נצח והוד, ואז לא יוכלו לכטל התורה שבעל פה — ו'פי' יגיד תהלתך.

ובזה יובן הענין מה שמושה רבינו בקש מהשם יתברך (שמות ר, יג) שלח נא ביד 'תשלח', ואמר הטעם כי לא איש דברים אנכי ואנכי ערל שפתיים, ואיתא בלקוטי תורה (סוף פרשת כשלח) הענין מה שאמר משה רבינו ע"ה שלח נא ביד תשלח, כי 'נא יד' הוא אותיות 'אדנ"י' שהוא היכלא דהוי"ה (תיקוני דהר לג, ב שיערי אורה

[ג] ראה עץ חיים שער תיקון הנוקבא פ"ב, כלל יא [ד] ראה פרי עץ חיים שער העמידה, פ"א — אדנ"י הוא נגד מלכות ושפתי נצח הוד וכו' וראה קהלת יעקב, ערך שפתיים [ה] ראה נועם אלימלך פרשת וישב, ד"ה וישב יעקב פרשת בהעלתך, ד"ה א"י וידבר [ו] רוצה לומר עם כ"ר צירופי אדנ"י שהוא המקור לכולם (לקוטי תורה שם) [ז] אדנ"י, על פי המבואר בכתבים שג' אותיות אחרונות הם ד"ן וראה לקוטי תורה שם — והנה כבר ביארנו וידעת כי עיקר שם אדנ"י ד"ן, וכא אלף דאה"ה בתחלתו וי' בסופו, למתק אותיות ד"ן באמצע, ולכן אמר משה שלח נא ביד תשלח, ר"ל שיכנסו מלת נא כ"ד וכו' וראה עוד להלן דרך נה — ידוע דעיקר היניקה של הקליפות משם אדנ"י הוא מאותיות דנ"י אותיות ר"ן, אבל האל"ף הוא ההמתקה שהוא סוד פ"א העליון ששם אין מגע נכרי וראה מה שכתבנו בגליון שם

ובזה יש לבאר מה שכתוב בפרי עץ חיים (בשער הקדישים) שענין הקדיש הוא סוד ועתה יגדל נא כח אדנ"י כאשר דברת לאמר, שמתקנים את השם אדנ"י על ידי ה'כ"ח' תיבות של הקדיש, עיין שם. ולפי האמור יתפרש הפסוק היטב, כי גודע מה שכתוב בפרי עץ חיים (שם פ"ב) שכתב בענין הקדישים שעתה בעונותינו הרבים חסר אותיות י"ה משם 'אלהי'ם', נשאר 'אלם', בסוד 'נאלמתי דומיה' (תהלים לט, ג), 'רום י"ה', עיין שם.

ולפי הנזכר לעיל יתכן שהכל תלוי אם יתקנו קודם מדת המלכות שהוא שם אדנ"י, כי על ידי שיש שליטה להחיצונים במדת המלכות שהוא סוד תורה שבעל פה, על כן הוא כעת כביכול כ'אלם' לא יפתח פיו, ונאלמתי דומיה. אמנם כאשר יתוקן מדת המלכות אז יתגלה ונלמוד תורה שבעל פה. וזה שאמר הכתוב (במדבר יד, יז) ועתה יגדל נא כח אדנ"י כאשר דיברת 'לאמר' (תורה שבעל פה) [מ].

וזהו שביקש משה רבינו ע"ה (דברים ג, כג-כו) ואתחנן אל הו"ה בעת ההוא 'לאמור' וכו' ויתעבר ה' בי למענכם, וכתב האריז"ל (בשער הפסוקים, פרשת ואתחנן) ויתעבר ה', על פי דברי הזהר הקדוש (תיקוני זוהר תיקון סט קכ, א) אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, עיין שם. והיינו שמשה התפלל שיתוקן הכל תיכף בעת ההוא, 'לאמר', שלא יהיה בבחינת 'כאלם' לא

יפתח פיו כנוכר לעיל ח"ו, רק שיתקן מדת המלכות סוד תורה שבעל פה. ועל כן ביקש (דברים ג, כה) אעברה נא ואראה את הארץ הטובה, שרצה להשתעשע בתורה שבעל פה מלכות שנקרא 'ארץ' כמבואר בעין חיים (שער ציור העולמות, פ"א) [ס]. ולזה ביקש בשם אדנ"י הו"ה, היינו כי עיקר התיקון מדת המלכות שהוא שם אדנ"י הוא כשהוא ביחוד עם השם הו"ה ברוך הוא [כ], (ועיין בסידור רבינו שבתי זצ"ל דאף שאין מכרכין שהחיינו שהוא כונת הברכה הג' (יחוד הו"ה אדנ"י) רק כליל א', מכל מקום לאחר שמדליקים הגר הראשון מתקנין בנצח הוד יסוד מדת המלכות ומתייחדת עם בעלה ביחוד הג', ונשאר בה כל הח' ימים ממילא, עיין שם). והוא עיקר היחוד כמבואר בתיקוני זוהר הקדוש (בהקדמה ב ושם, ג). ועל כן אמר 'יתעבר' ה' כי, היינו שלא נתקבל תפלתו שיהיה נכתב על ידו תורה שבעל פה רק בדורות הבאים, אבל זאת פעל שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הוא בכחו של משה רבינו שנתעבר בו [א].

וזהו יש לומר הענין שהיה חקוק על הדגל של אנשי מלחמת מצוה אותיות 'מכב"י' שהוא ראשי תיבות מ"י כ'מוכה כ'אלים י'הו"ה, כי כאלים כתיב חסר 'כאלם' ונקרא מלא 'כאלים', וכשהוא חסר הוא בבחינת 'כאלם' לא יפתח פיו וכמו שאמרו חז"ל (גיטין נו, ב) 'כאלם' — 'כאלים' כנוכר לעיל. אמנם

[ח] ראה זח"א רלט, א קהלת יעקב, ערך לאמר [ט] ראה זח"א רמו, א-ב — רוא איהו דכד אינון שבילין נפקין מעילא כללא דאורייתא אחסין שמים, כמה דאת אמר (בראשית א, א) את השמים כללא דכ"ב אתון ומהכא נפקי לתורה שבעל פה דאקרי ארץ, כדקאמרינן (שם) ואת הארץ, כללא דכ"ב אתון וכי, עיין שם וראה עוד מאורי אור מערכת ארץ, וכיאר נתיב שם

(משלי יז, יד) פוטר מים ראשית מדון, עיין שם^[א], וכן אמרו בש"ס תנא דבי אליהו^[ב] כל זמן שבני אדם מבטלין מן התורה מבקש הקדוש ברוך הוא להחריב את העולם וכו', שנאמר (תהלים כט, ב) הבו לה' כבוד שמו ואין כבוד אלא תורה, עיין שם. ולכאורה יהיה מדברי הש"ס סתירה לדברי הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פ"ג, ה"י) שכתב כל המשים על לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה הרי זה חילל השם ובה את התורה וכו'. ועוד אמרו (אבות פ"א, מ"י) אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות, וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון (שם פ"ב, מ"ב), וסוף אדם זה שיהא מלפסם את הבריות, עד כאן לשונו. ולכאורה הענינים סותרים זה את זה, דהא אם עוסק במלאכתו או במשא ומתן אינו לומר אז, אף שהוא קובע לו עתים לתורה שיעורים כסדרן מה יועיל זה להעת שהוא עוסק במשא ומתן או במלאכה, הלא בסתמא תנא דבי אליהו כל זמן שבני אדם מבטלין מן התורה מבקש הקדוש ברוך הוא להחריב את העולם ומבקש להנקם במה שמיעטו בכבוד התורה בנוכר לעיל.

אמנם לזה כבר ביאר בטור ושלחן ערוך (אורח חיים סימן רלא, סעיף א) ענין זה במה שנאמר (משלי ג, ו) בכל דרכיך דעהו, דכל מי

צריכין לתקן מדת המלכות שלא יהיה ח"ו כאלם לא יפתח פיו בבחינת נאלמתי, ושהיה מדת מלכות בשלימות, ולזה אמר מי כמוכה ב'אליס' ביו"ד בגימטריא 'כסא' שהוא 'מלכות דועיר אנפין' כמו שכתוב בפרי עין חיים (שער חג הסוכות, פ"א)^[ב], לתקנה בבחינת תורה שבעל פה ולגלות אורה בנוכר:

דרך מד

עוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ לְפִי מַה שִׁכְתַּב בְּשִׁלְיָהּ
הקדוש (מסכת תמיר, פרק תורה אור) ועוד
בספרי הראשונים ענין רמז מכבי ראשי
תיבות ברוך כבוד יהוה מ'מקומו בנוכר.
בהקדם מה שאמרתי לפרש דברי הפסיקתא
(רבותי, פ"ב) מזמור שיר חנוכת הבית לדוד (תהלים
ל, א), ילמדנו רבינו מאימתי הדלקת נר חנוכה,
כך שנו רבותינו (שבת כא, ב) הדלקתה משתשקע
החמה עד שתכלה רגל מן השוק, עד כאן
לשונו.

ולהבין המשך הדברים יש לומר, דהנה אמרו
חז"ל בש"ס (פנהדרן ג, א) אין תחלת
דינו של אדם אלא על דברי תורה, שנאמר

[נ] ראה קהלת יעקב, ערך ארץ, שסוד כנפות הארץ הוא שאות אל"ף שבכנף אחד ואות צדי"ק שבכנף הב' מתאחדים לשילוב יחוד יהו"ה אדני"י בגימטריא צ"א, רק בגלות הרי"ש המרמו על רשע מפריד אלוף ומפריד היחוד הלו, עיין שם [יא] ראה ירושלמי פאה פ"ב, ה"ו — אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו כבר נאמר למשה בסיני וראה עוד מגילה יט, ב ויקרא רבה פכ"ב, א — שתלמיד ותיק עתיד לומר [יב] ראה זח"ב פרשת תרומה קלא, א קהלת יעקב, ערך כסא וראה במאורי אור ערך כסא ששם אדני"י וארבע אותיותיו יי"ב אותיות של מילוי השם (אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד) גימטריא 'כסא'

דרך מד [א] פירש רש"י שם תחילת דינו, לעתיד לבא על דברי תורה, שלא עסק בתורה פוטר מים, שפוטר התורה מעליו הוא ראשית מדונו תורה נמשלה למים וכו' [ב] ראה תנא דבי אליהו רבה, פ"ב שבת לא, א

שעוסק במשא ומתן בכונה נמרצת הרי שיוכל על ידי זה לפרנס את עצמו ויוכל ללמוד לקבוע עתים לתורה, הנה גם המשא ומתן נחשב כאלו למד בפועל ממש, עיין שם^[1]. וכן אמרו חז"ל (באבות דרבי נתן פ"ז, מ"ז) וכל מעשיך יהיו לשם שמים, לשם תורה, שנאמר בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך, עיין שם. והיינו כדאמרן.

ובזה יש להבין המשך המשנה באבות (פ"ב, משנה י"ג) רבי יוסי אומר יהי כבוד חבירך חביב עליך כשלך, והתקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, וכל מעשיך יהיו לשם שמים. אמר רבי שמעון הוי זהיר בקריאת שמע ותפלה. והיינו שמי שאינו עוסק במשא ומתן כלל רק משים אל לבו שיתפרנס מן הצדקה, הנה מלמטם את הבריות וכמו שכתבנו לעיל מהרמב"ם, ונמצא שאין חביב בעיניו ממון חבירו, וכבר אמר הכתוב (תהלים קכ"ב, ב) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, ואמרו חז"ל (ברכות ת, א) אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא^[2]. ואמר אחר כך פן

יעלה על דעתך אם כן לא אלמד כלל ואעמוק במשא ומתן ומלאכה, גם זה לא יתכן, כי אי אתה בן חורין להבטל ממנה, רק התקן עצמך ללמוד תורה להיות בכלל יום קובע עתים לתורה שיעורים כסדרן שיהיה תורה עם דרך ארץ, ותורה שיש עמה מלאכה לעולם לא בטלה. ואם תאמר מה נעשה בזמן שעוסקין במשא ומתן, הלא מבטלין אז מתלמוד תורה, והשם יתברך תובע על זמן זה כבוד התורה שבטלוהו, לזה אמר וכל מעשיך יהיו לשם שמים, גם עניני משא ומתן ומלאכה יהיו לשם תורה ויהיה נחשב כאלו המשא ומתן ומלאכה הוא חלק וענף מלימוד התורה אם תלמוד^[3] על כונה זו^[4].

ובזה יובן ההמשך מה שאמר על זה תיכף במשנה שלאחריו רבי שמעון אומר הוי זהיר בקריאת שמע, דהנה איתא במדרש שוחר טוב (מדרש משלי, פ"י) אמר רבי אלכסנדראי כל תלמיד חכם שהוא עווב דברי תורה מעלין עליו כאלו מתעתע במי שאמר והיה העולם, שנאמר (משלי י, יז) ועווב תוכחת

[ג] ראה הוספות מהרצ"א לספר סור מרע ועשה טוב אות נח מי שאינו בעל משא ומתן לא שייך לו השאלה דקביעות עתים, כי והגית בו יומם ולילה כתיב (יהושע א, ח) על כן השאלה היא למי שאי אפשר לו להגות יום ולילה מחמת טרדתו במשא ומתן עיין כל זה בשל"ה מסכת שבועות [ד] בספר סור מרע ועשה טוב (עמוד מד) מובא דברי מהרצ"ו ז"ל שמתנאי החכמה הוא למעט בעסק, וכתיב על זה ויש מי שעסקיו גדולים לזה ומלוה ופורע חונן ונותן, ובפרט בדור הזה אשר הפרנסה קשה ביותר ואסור לבעל משא ומתן לבטל מעסקיו כי יכול לעשות מצות רבות לזכות מי שאין לו, ובפרט בדור הזה בעול מסים וארנוניות, כוונת עול הגלות אשר בדור הזה עקבות משיחא, עמא דארעא אזלא ונדלדלא, על מי לנו להשען וכי ועל זה הגיה רבינו הבני יששכר זי"ע בודאי הרב לא דיבר על כל אפי"ן שוין, רק בכל דרכיך דעהו כתיב (משלי ג, ו), ובודאי הרב לא בא לחלוק על דברי מהרצ"ו ז"ל ח"ו, דק באמת פעמים ביטול המשא ומתן הוא מתרמית היצר ומדרך הגאווה ומטיל את עצמו על הציבור ועל כיוצא בזה בודאי לא דיבר מן מהרצ"ו אשרי השם דרכו והלוכו בקדושה בכל עירך וראה לעיל דרך מב ובמה שכתבנו בגליון שם [ה] אולי צריך לומר 'תעסוק' [ו] ראה מאור עינים לקוטים מסכת שבת, ד"ה נשאת ונתת באמונה — רוצה לומר כי הנה עסק משא ומתן הוא גם כן עבודה ותורה, כי כמה דינים יש על זה, ואמר הרב הבעש"ט ע"ה נבג"מ כי אם האדם הלומד את התורה לשם הבורא ברוך הוא, למשל אם לומד המשנה המחליף פרה בחמור הוא חשוב מאוד לפני הבורא ברוך הוא, כל שכן אם עושה הרב ומחליף פרה בחמור ומנהיג עצמו כזה על פי התורה ודאי יותר חשוב עבודה מעולה, עיין שם הסבר הדברים

מתעה, עד כאן לשונו. ולפי הדברים האלו מבואר במי שאינו עוסק במלאכה על דעת זה, רק כשהוא עוסק במלאכה חושב למען יאסוף הון רב להיות נעשה גביר ושר אלפים ואינו עוסק כדי שיוכל ללמוד תורה הנ"ל, הנה יש פקפוק בהקריאת שמע שלו במה שקורא שחרית וערבית, כי על ידי המשא ומתן הוא כמתעתע ח"ו במי שאמר והיה העולם. אמנם מי שכל מעשיו לשם שמים, הוא הוא הקורא קריאת שמע כדת. ועל כן לאחר שאמר וכל מעשיך יהיו לשם שמים, אמר רבי שמעון הו' זהיר בקריאת שמע, שאי אפשר לקרות קריאת שמע אלא אם עושה כל מעשיו לשם שמים.

ועל דרך זה יש לפרש דברי המדרש (בראשית ובה פס"ה, כא) הקול קול יעקב (בראשית כו, כב), רבי ראובן אמר כתיב (יחזקאל א, כד) בעמדם תרפינה כנפיהם וכו', בשעה שישאל אומרים שמע ישראל המלאכים שותקים, ואחר כך תרפינה כנפיהם. ומה הם אומרים, ברוך כבוד ה' ממקומו, עיין שם. והיינו על פי ההצעה הנוכר לעיל, שיש דרך לקבל עליו עול מלכות שמים שלא להיות כמתעתע באמונת מי שאמר והיה העולם להיות עובד את השם יתברך גם במלאכה ומשא ומתן כנוכר לעיל, שיהיה נחשב גם המלאכה כאלו למד גמרא ועסק במצוה גדולה אם עוסק בה

בכונה הנוכר לעיל. ובענין זה המלאכים שותקים שהם אינן בני עבודה זו, שאי אפשר להם לעשות דברים גשמיים כאלו. ועל כן כאשר ישראל קבוצי מטתה קורין קריאת שמע עם מדרגת עבודתם, (היינו בכל דרכיך דעהו שהוא יחוד שמו דקריאת שמע גם בעיני עולם הזה כנוכר), הם שותקים. ועם כל זה הם מודים שזהו חשוב בעיני השם יתברך כאלו למדו תורה, ואין השם יתברך תובע כבוד התורה במה שהם מבטלין מלימודם בזה, כי המשא ומתן והמלאכה נחשב כמו לימוד, ועל כן הם משבחים ואומרים שבזה ברוך כבוד הו"ה (שהיא התורה, כמו שכתבתי לעיל מש"ם שכת¹) שנאמר הכו לה' כבוד שמו), וכנוכר^[ח].

וזהו יש לפרש המשך סיום הש"ם (גדה עג, א) כל השונה הלכות בכל יום מוכטח לו שהוא בן עולם הבא, להתחלת הש"ם (ברכות ב, א) מאימתי קורין את שמע בערכין. כי הנה המוכחן לידע אם עוסק במשא ומתן ומלאכה בכונה כראוי כנוכר לעיל, הוא אם אנו רואין שבזמן שסוגר חנותו ופוסק מלהכות בפטיש ולגרור במגררת הוא לוקח את הגמרא ללמוד הרי מזה מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו^[ט] שגם בזמן המלאכה והמשא ומתן היה ברצונו באמת ללמוד, רק שהוא אונם מחמת מלאכתו שאי אפשר מבלעדה, והא ראייה שכאשר

[ז] ראה תנא דבי אליהו רבא, שם [ח] כעין זה מוזכר במגיד תעלומה ה, א ד"ה פשפש — הנה מצות תלמוד תורה והגית בו יומם ולילה, זה דבר שאי אפשר, כי האדם צריך לאכילה ושתיה ושינה ומלאכה וכיוצא, ואין הקדוש ברוך הוא בא בטרונאי אך הוא בעשות האדם כל אלה אפילו משא ומתן בכדי להמציא פרנסתו ותהיה לו שעה פנויה לתורתו יתברך וכן באכילה ושינה שיהיה לו כח לתורה ולעבודה, הנה הכל הוא הכנה לתורה והוא כמו שפותח הספר ללמוד בו שאינו נענש על הזמן ההוא על שביטל אז מן התורה, ומיקרי כל זה והגית וכו' אך כל זה צריך האדם לשקול במאזני צדק שלא יתעסק בעסקים כאלו יותר מכדי צרכו בהכרח, ולזה צריך שקידה רבה [ט] ראה ביצה יט, א

כל 'חטאתם' סלה, כי על השוגג יש להם טענה לומר דלא ניחא להו בהם, וכאמור.

וזה יש לומר גם כן בנידון דידן בענין המשא ומתן והמלאכה, שאם אנו רואין שכאשר יש לו פנאי גם כן אינו לומד ומפנה לבו לבטלה, הנה מזה יש ראייה דגם מה שלא למד עד עתה בשעת עסקו במשא ומתן גם כן הוי ניחא ליה, ומגלגלין עליו את הכל כאלו בנה הרוח רביעית מדעתו, כנוכר לעיל, וממילא שאז הוא מתעתע באמונת אלקי עולם כנוכר לעיל. אבל מי ששונה הלכות בכל יום, היינו שכאשר סוגר חנותו ופוסק מלעבוד עבודתו לצורך פרנסתו הוא יושב ללמוד, אז אמרינן דגם המלאכה והמשא ומתן היה באונס, וברצונו היה באמת רק ללמוד, רק משום שאם אין קמח אין תורה (אבות פ"ג, מ"ז) על כן הוא מוכרח לפסוק מלימודו, וקיימא לן (ברכות ו, א) חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה.

וזהו שאמר כל השונה הלכות בכל יום, (היינו על ידי עסק [התורה] הנוכר בשעה שיש לו זמן הרי זה [כאילו] שונה הלכות בכל [ה]יום, דגלי דעתיה דלא ניחא ליה במה שהולך בטל מן התורה כנוכר), מובטח לו שהוא בן עולם הבא, כאלו למד כל היום וכל הלילה, ואיש כזה הוא הוא המקבל עליו עול מלכות שמים בכל יום תמיד, וקורא קריאת שמע ואינו כמתעתע באמונת מי שאמר והיה העולם הנוכר לעיל, ועל כן התחיל תיכף לכאר סדר מצות קריאת שמע (לשלב סיום

נשאר לו איזה זמן פנוי הוא פונה לבו ללמוד תורה. אבל אם לאחר שסוגר חנותו הוא הולך בשוק לשאוף חדשות ולדבר שיחה בטילה ומטייל בשווקים וברחובות ומפנה לבו לבטלה, הנה מזה ראייה שגם המשא ומתן והמלאכה לא היה באונס רק לרצונו ביטל מלימודו, וכמו דקיימא לן (בחושן משפט סימן קנח, סעיף ו) דמי שהיה לו חורבה בין חורבות חבירו ועמד חבירו וגדר רוח אחד, והב' רוח השני, והג' רוח הג', ונמצאת חורבה זו גדרה מג' רוחותיה אין מחייבין אותו ליתן לחבירו הוצאתם כלל, אבל אם גדר לו הניקף אחר כך הרוח רביעית דגלי דעתיה דניחא ליה, מגלגלין עליו את הכל, עיין שם^[1].

ובזה אמרתי פירוש הכתוב שאמר דוד המלך ע"ה כשקילל את שונאיו (תהלים קמ, יד) יזכר עון אבותיו אל ה' וחטאת אמו אל תמת, והיינו שמה שחטא בשוגג אין מענישין עליו כי הוא כמו אונס, וזהו 'חטאת' אמו, בשוגג אמנם זה יתכן רק אם לא עבר אחר כך עבירות במזיד, אבל אם עבר אחר כך במזיד שכאשר בא עבירות לידו במזיד גם כן אינו מושך ידו, מהם ראייה שגם העבירות שעשה בשוגג הכל ניחא ליה. וזהו מה שאמר יזכר 'עון' אבותיו אל ה', (היינו מה שעשה עונות במזיד). ועל ידי זה ממילא גם 'חטאת' אמו אל תמת, כיון דגלי דעתיה דניחא ליה.

וזה יש לפרש גם כן מה שכתוב (תהלים פה, ג) שנשאת עון עמיך כסית כל חטאתם סלה, שעל ידי מה שנשאת 'עון' (מזיד) עמך, כסית

[1] ראה ב"ח סמ"ע וביאור הגר"א שם

שאינו קובע עתים לתורה הוא פוגע ביחודו ואחדותו יתברך שמו, והוא כמתעתע באמונת מי שאמר והיה העולם כנוצר לעיל. ועל ידי זה שמו אחינו בני ישראל על לבם, ולא שמעו לעצת הנחש מלכות יון הרשעה.

וזהו שאנו אומרים כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מ'חקי' רצונך כמו שאמרו חז"ל (כיצה טו, א) 'חוקי' הוא לישנא דמוזני, והיינו שעל ידי שביטלו את ישראל מלקבוע עתים לתורה על ידי זה העבירום גם מ'חקי רצונך', שאי אפשר לומר במה שעוסקים במשא ומתן והמלאכה הם עושים בזה 'רצונו' של מקום, דמה שהם פונים לבם לבטלה הוי כאלו בנה כותל הרביעי דגלי דעתיה דניחא ליה בשאר הכתלים, היינו במה שלא למדו בשעת המשא ומתן והמלאכה כנוצר לעיל.

ולזה אומרים 'ואתה' ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, היינו שלא היה להם במה להגביר עליהם ולבטל עצתם רק במה ש'אתה' יתברך שמו עמדת להם במחשבתם, שזהו ענין קריאת שמע, שמי ששומע לעצת היונים בזה הוא כמתעתע באמונתו יתברך שמו כנוצר.

וזהו יש לומר בכיאר דברי הפסיקתא שהתחלנו מזמור שיר חנוכת הבית לדוד, כי נודע דברי חז"ל לייב על הכתוב מזמור שיר חנוכת הבית לדוד, וכי דוד בנאו, הלא שלמה בנאו, אלא כיון שחישב לבנותו נחשב

הש"ס לתחלתה), כי מיחוד אמונת קריאת שמע היה המדובר.

וזהו הענין מה שכתב בספר צרור המור לחד מן קמאי מהר"א סבע וצ"ל (פרשת ואתחנן) שענין 'חנוכה' הוא 'חנו—כ"ה' לדגליהם בכח קריאת שמע שהוא שמע ישראל וגו' שיש בו כ"ה אותיות, ובאמת מבואר זה בתיקונים (תיקון יג כפ, א) בענין חנוכה בכ"ה בכסלו, ואלין אינון כ"ה אתוון דיחורא דאינון שמע ישראל וגו' ודא הוא חנוכה חנו כ"ה, עיין שם — (כמו שביארנו בדרכים הקודמים בעזרת השם יתברך^(ט)). והיינו כי מלכות יון עמדו על עמך ישראל 'להשכיחם תורתך' ולהעבירם מחקי רצונך, כמו שאמרו חז"ל (בראשית רבה פ"ב, ד) וחשך זה מלכות יון, לבטל מישראל אור התורה שתשתכח ח"ו התורה מישראל, רק לילך ולרוץ כל היום מן הבקר עד הערב רץ אחר רץ בענין המשא ומתן, ואחר כך כאשר בא השמש ויבואו צללי ערב שאין עוד זמן משא ומתן יפנה לבו לבטלה, ואז ממילא איגלאי מילתא למפרע שגם המשא ומתן והמלאכה היה ניחא להם במה שהם מפנים לבם לבטלה, ועל ידי זה יקצוף השם יתברך עליהם ח"ו ויתבע עלבונה של תורה שנאמר עליה הבו לה' כבוד שמו כנוצר לעיל.

ועל כן בני החשמונאים כשרצו להגביר על היונים ולהסיר המון בני ישראל מדרכיהם, צעקו בשווקים וברחובות פסוק זה שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד (וכמו שכתב בצרור המור פרשת ואתחנן), והיינו שמי

[יא] ראה לעיל דרך ז, דרך כ, דרך לה, דרך לח [יב] ראה בילקוט שמעוני תהלים, רמז ל.

דרך מה

ויתכן עוד לפרש מה שאמרו ברוך כבוד ה' ממקומו. כי הנה נודע מה שכתוב בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) שיש לכזין שעל ידי נר חנוכה מתייחדת המלכות עם בעלה בכל רמ"ח אברים, והוא על ידי שאימא מקשטת לברתא ב"ג מכילין דרחמי עד מדה הז' שהוא 'ואמת' — (כי בליל ח' הוא ו' מדות מנוצר עד נקה), ואלו המדות באות מכח המנין אהי"ה כל אחד ברכיב סגיא אהי"ה פעמים אהי"ה גימטריא ו'אמת', עיין שם.

וליתן קצת תבלין לדרכנו נראה לפי עניות דעתי, דהנה נודע דבט' תקוני דיקנא דזעיר לא נזכר 'ואמת' — (ועיין בפרי עץ חיים בשער הסליחות, פרק ח') — בסוד (וה"ג קמ, א) ואלו 'אמת' לא קאמר, ועל כן אמר מ'ה ת'צעק א'לי ראשי תיבות 'אמת', בעתיקא תליא מילתא, כי בזעיר אנפין לא נמצא מדה זו, עיין שם [א].

ולזה יתכן שזעיר אנפין יורד למטה כדי להתייחד עם הנוקבא, כי יש לה הדרוניא של כל הי"ג מדות, ויש בה גם 'ואמת', על כן יורד הזעיר אנפין ולוקח הדרוניא שנצרך לו מדת 'ואמת' — (ועיין לקמן בדרך ע"א).

וזה יש לומר מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים סט, יד) ואני תפלתי לך הוי"ה עת

כאלו בנאו, עיין שם. ולדרכנו יובן, שהוא מטעם הנזכר לעיל דחישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה (הוא דוד המלך ע"ה שהשיב לו השם יתברך (מלכים א ח, יט) אתה לא תבנה הבית (לשמי) כי אם וכו'), מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה.

וזהו ענין חנוכה מה שהתגברו על היונים, שמה שאינו ראה להפך או אמרינן דהוי נאנס ולא עשאה על לימוד התורה כנזכר לעיל. ועל כן שואל לפי זה ילמדנו רבינו מאימתי הדלקת נר חנוכה, היינו באיזה זמן עומדים על הבחינה לידע אם התגברו על היונים בנס דחנוכה. ואמר משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, שאז פוסק הבעל מלאכה מלעבוד עבודתו והבעל משא ומתן פוסק מלרוץ ממקום למקום וסוגרין החניות, או מי שיושב ללמוד תורה הוא מכיר בנס דחנוכה ומתגבר על קליפת היונים כנזכר לעיל, ואז איגלאי מילתא למפרע שגם המלאכה והמשא ומתן היה כענין הלימוד בעצמו, ואין הקדוש ברוך הוא כועס ואומר הבו לה' כבוד שמו שהוא התורה כנזכר לעיל.

ועל כן כאשר רצו לכבוש המלחמה רשמו על דגליהם תיבת 'מכב"י' ראשי תיבות ב'רוך כ'בוד י'הו"ה מ'מקומו, היינו שעל ידי זה המלחמה ישימו כבוד לה', שאמר למי שמבטל התורה הבו לה' 'כבוד' שמו כנזכר לעיל:

דרך מה [א] ראה שם שלכן בפרשת כי תשא נזכר ואמת, משום ש"ג תיקונים הם בדיקנא דעתיקא אבל בפרשת שלח שנוכר ט' תיקונים דיקנא דזעיר אנפין, לא נזכר תיקון אמת

וגם הי"ג שמקבל לנדוניא ממה שמקשטת אימא לברתא, ו'ט' וי"ג' בגימטריא 'בך'.

ולזה יתכן שכאשר כבשו המלחמה והדליקו נרות בחצרות קדשו ונעשה היחוד כנוכר אמרו 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו' שהוא בגימטריא 'ב' פעמים רמ"ח' עם 'ט' וי"ג', דהיינו (ש)כאשר מתיחדת המלכות עם הזעיר אנפין ברמ"ח שלו ושלה, ואז מאירין המ' תיקוני דיקנא דזעיר אנפין עם הי"ג תיקוני דיקנא דמקשטת אימא לברתא, וכאמור:

דרך מו

עוד טעם שהיה כתוב על הדגלים תיבת מכב"י. כי נודע אשר בחנוכה ממשיכין החסדים מכל הי"ג מכילין דרחמי, כי אז אימא מקשטת לברתא בי"ג מדות אלו כמבואר בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד). ולזה יובן מה שכתוב בספרים הקדושים^[8] כי בחנוכה הוא עת השפעות טובות של בני חיי ומוזני, והיינו בני חיי ומוזני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא (מועד קטן כה, א), שהוא סוד הש"ע נהורין, וכמבואר (בסדור ליל שבת קודש) בכוונת הוי"ה 'רעי' לא אחסר^[9]. ולזה צריכין לכוין

רצון אלקים ברב חסדך ענני באמת ישעך, בתפלתו על ימי חנוכה אלו, כי נודע מהאריו"ל (בפרי עץ חיים שער השבת, פכ"ב) כי 'עת' רצון הוא סוד יחוד 'הוי"ה' (ארני) [אהי"ה] (כי 'עשר פעמים הוי"ה ועשר פעמים אהי"ה' בגימטריא 'עת'). ונודע ממה שכתב בפרי עץ חיים (בשער החנוכה, פ"ד בריש הפרק) שכאשר מתיחדת המלכות עם בעלה ברמ"ח אברים ובב' דרועין שהוא בגימטריא 'נר', אז הוא השם 'הוי"ה' בוווג אהי"ה, עיין שם. וגם נודע ממה שכתב בפרי עץ חיים (בשער הסליחות, פ"ו) דמדת 'ורב חסד' הוא סוד ספירת 'הוד' שהוא דין ממותק, עיין שם^[10].

ולזה ביקש ואני תפלתי לך הוי"ה, (היינו זעיר אנפין). עת רצון, (בחנוכה בזמן הדלקת הנרות הללו שאז נמתקו הדינים של השם) אלהי"ם, (כנודע מכונת 'שעשה' נסים^[11]). 'ברוב חסדך', (היינו כי בחנוכה שנתקן הגבורות מדת ה'הוד', היינו 'ורב חסד' כנוכר לעיל, וזהו 'ברוב חסדך'). ענני 'באמת' ישעך, (שהוא הזמן שנתעורר מדת 'ואמת' שלוקח הזעיר אנפין גם מדה זו לנדוניא ממה שמקשטת אימא לברתא לצורך הזיווג כדי שתמצא חן בעיני בעלה, וכנוכר). וזהו שאנו מבקשים 'תאיר' ארץ מכבודך נגילה ונשמחה 'בך', היינו בחנוכה שמאירין במלכות הנקרא 'ארץ'^[12] כמו שכתב בעץ חיים (שער ציור עולמות, פ"א) אז יאירו בה זעיר אנפין ט' תיקוני דיקנא,

[8] ראה שער יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ימי אורה, אות כא — מדת ורב חסד, יש לומר על דרך שאמרו חז"ל בראש השנה ורב חסד מטה כלפי חסד, והנה הראשי תיבות מ'טה כ'לפי ח'סד — 'חכמ' שמן רומז לחכמה והוא בחינת אור נר חנוכה, כמו שכתב בבני יששכר, עיין שם באורך [9] ראה לקמן דרך מו ובמה שכתבנו בגליון שם [10] ראה לעיל דרך ה ובגליון שם

דרך מו [11] ראה פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ה, אות ז שער יששכר שם מאמר ימי אורה, אות ד [12] ראה עוד עץ חיים שער א"א, פרק יד ספר הלקוטים תהלים, סימן כג

ובפרשת יתרו (מסכתא דעמלק, פ"ב) והודעת להם את הדרך (שמות יח, כ) — זה (מצות) [תלמוד תורה]. ועל כן אמרו חז"ל (בראשית רבה פ"ב, ד) וחשך זה מלכות יון, שעל ידי ביטול התורה לא היו הש"ע נהורין מאירים. ועל כן ממילא היה הפרנסה תליא בזכותא כיון שהמול שלהם לא היה מאיר כנוצר לעיל.

ולזה אמר להשכיחם תורתך, ועל ידי זה להעבירם 'מחקי' (לישנא דמזונא (כציה סו, א)). רצונך, דכשהפרנסה בא מכח מולא ולא משום זכותא הוא נמשך מבחינת 'רצון' [טז], כי אין מעם ברצון [טז]. מה שאין כן אם הוא בזכותא צריך מעם ליתן לו אם הוא ראוי מפני זכותו [טז]. והם רצו להגביר על היונים לעורר כח הי"ג מדות על ידי נר חנוכה, לכן 'חנוכה' עם 'י"ג' בנימטריא 'יהודה מכבי'. ואמרו מי כמוכה 'באלי' ה', כי 'באלי' מרומו 'ב' פעמים א"ל, הש"ע נהורין כמו שכתוב בכתבי הארז"ל [יא] וכנוצר לעיל (כרך ה), וכמו שכתוב בפרי עץ חיים (שער התפילה, פ"ב) בכונת מלביש ערומים ובכונת המברך את עמו ישראל בשלוש [יב] ובשער הסליחות שם (פ"ה), והבן:

בברכה שני 'שעשה' שיאירו הש"ע נהורין, כמו שכתב בפרי עץ חיים (שם). ולזה יתכן מה שאומרים כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך, והיינו כי על ידי לימוד התורה מעוררים הי"ג תיקוני דיקנא כמו שנאמר (קהלת ה, א) חכמת אדם תאיר פניו [טז], ועל כן רצו היונים לבטל התורה מישראל כדי שלא יאירו להם הש"ע נהורין ח"ו.

וזהו יש לפרש מה שאנו מבקשים (תהלים סו, ב) אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה לדעת בארץ דרכך, והיינו כי הכוונה של 'שעשה' נסים לאבותינו הוא שימתקו הדינים של השם 'אלהי'ם' — שהוא בנימטריא 'ש' כשהוא במילוי יודיין [טז]. וגם הוא נרמז בה' שיש בו ה' אותיות — על ידי הש"ע נהורין שמאירין בחנוכה כנודע [טז]. וזהו שאומרים אלקים יחננו ויברכנו, שימתקו הגבורות, על ידי שיאר פניו אתנו סלה בסוד הש"ע נהורין כנוצר לעיל [טז]. ואך נזכה לזה לדעת בארץ דרכך, היינו כי התורה נקרא דרך, כמו שנאמר (משלי ג, יז) דרכיה דרכי נועם, וכמו שאמרו במכילתא (בפרשת בשלח [טז])

לקוטי תורה, פרשת חיי שרה [ג] ראה קהלת יעקב, ערך ש"ע נהורין — וזה סוד חכמת אדם תאיר פניו שמחכמה דאריך בא ש"ע נהורין בפנים, עיין שם באורך [ד] ר"ל — 'אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם' בנימטריא 'ש' [ה] ראה פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד — 'שעשה' שהוא ש"ע—ש"ה, ופירושו ש"ע הוא ב' פעמים אל"ף למ"ד שהוא הארת פנים עליונים מסוד א"ל למתק אלהי"ם דיהוד ב' הנזכר לעיל [לעיל שם מבואר כונת ברכה זו שהוא יחוד הוי"ה אלקי"ם] שהוא במילוי יודיין שהוא ש', ועם ה' אותיות אלהי"ם, הרי ש"ה [ו] ראה שער יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ימי אורה, אות ד — יאר פניו אתנו סלה, היינו 'יאר', בחנוכה יאר 'פניו' בחינת הארת פני התוקע מש"ע נהורין, ובני חיי ומוזני ריחי משם נמשך, עיין שם וראה עוד לעיל דרך כד [ז] ראה פתיחתא למסכתא ב' ד"ה יוסב אלקים — רבי יהושע אומר דרך, כדי ליתן להם את התורה, שנאמר (דברים ה, ל) בכל הדרך אשר ציוה ד' אלקינו אתכם תלכו וראה עוד בבא קמא צט, א וברש"י שם [ח] ראה לקוטי תורה פרשת תולדות, ד"ה ויעתר יצחק [ט] ראה לעיל דרך כה, אות ג [י] עיין היטב לעיל דרך לד ובמה שפירש על דרך זה ואתה 'ברחמיך הרבים', ברחמים וברצון בלי טעם, עיין שם וראה עוד לעיל דרך לב שמבאר בזה שייכות נס דחנוכה לנס דקריעת ים סוף, עיין שם [יא] עיין מה שכתבנו בגליון לעיל בסמוך [יב] ראה שם שער העמידה, פ"כ בהגה"ה

דרך מז

עוד יתפרש בענין מכבי, וראשי תיבות ב'רוך כבוד י'הו"ה מ'מקומו, איך הוא השייכות לחנוכה. דהנה קיימא לן (שלחן ערוך אורח חיים סימן תרעא, סעיף ז) כנר חנוכה מצוה להניח בטפח הסמוך לפתח, נראה לפי עניות דעתי על פי דברי הארז"ל (בסידור) ככונת מזמור שיר חנוכת הבית לדוד ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת אויבי לי, דהנה הנוקבא שהיא נקראת דלת ושער, שכן 'ארנ"י במילואו'^[א] גימטריא 'תרע"א'^[ב], על כן רוצים האויבים שהם החיצונים העומדים שם להאחו בזה, עם כל זה לא שמחת אויבי לי^[ג]. ולזה יתכן, יען כי בחנוכה אין אנו מעלין את המלכות למעלה רק עומדת במקומה (במקום הפתח), ואנו ממשיכין אליה אור עליון לזעיר אנפין, ועל ידי זה הוא מאיר לה למטה^[ד], ומבואר בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) שהמשכת האור הוא על ידי השם 'נחל' שהוא גימטריא 'פ"ח' כמספר 'ב' פעמים דם', והוא שם מ"ה, כשהוא"ו חסר א' הוא בגימטריא 'דם'^[ה], וממשיכין האל"ף לתוכה מאהי"ה ברבוע שהוא גם כן בגימטריא 'דם'^[ו] ותמלא השם 'מ"ה', ואז הוא 'מ"ה' ו'דם' בגימטריא 'פ"ט' כמספר 'חנוכה', עיין שם^[ז].

ולזה יתכן שצריך להניחה ב'טפח', כי 'טפח' הוא פ' עם ח' וט', והיינו שקודם המשכת הא' להוא"ו דמ"ה הוא במספר 'ב' פעמים דם' מספר 'פ"ח' גימטריא 'נחל'. ואחר כך על ידי ההדלקה נתמלא השם מ"ה בא' לתוך הוא"ו על ידי הרבוע דשם 'אהי"ה' בגימטריא 'ד"ם', ואז הוא מספר 'פ"ט'. וזהו שאמר שצריך להניחו בטפח הסמוך לפתח, היינו להאיר למדת המלכות שעומדת במקום הפתח כדי שלא ישלטו בה החיצונים העומדים שם, והיינו על ידי שם 'נחל' שהוא גימטריא 'ב' פעמים דם', ולמשוך הא' להוא"ו דמילוי מ"ה, ונעשה סוד 'חנוכה' כנוכר.

ויש לפרש מה שכתוב בפרשת בראשית (ה, ז) 'לפתח חטאת' רובץ, היינו החיצונים שעומדים במקום הפתח, ועל ידי הגר חנוכה מאירים שם שלא ישלטו החיצונים כנוכר. ולזה מרומז כי 'ברוך כבוד הו"ה ממקומו' הוא כמספר 'לפתח', שזהו עיקר הצורך להדלקת גר חנוכה, וכאמור.

ובזאת חנוכה אמרתי בענין זה בעזרת השם יתברך, כי הנה ימי חנוכה אלו נתקנו להנביר את היצר הטוב ולהכניע את היצר הרע, כנודע מזהר הקדוש פרשת בראשית

דרך מז [א] פירוש אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד [ב] ראה זח"ג רנו, ב — איהו [מדת מלכות] תרעא לאעלא לכל חכמתא וכו', עלה אתמר זה השער לה' וכו', עיין שם וראה עוד ח"א ז, ב קנח, א זהר חדש חקת סב, א וראה לעיל דרך מג יונעם לך [ג] בסידור שם איתא (עיין לוח התיקון) הנה דוד מצד הנוקבא הנקרא דלת ושער, 'ארנ"י במילוי 'תרע"א' וזהו אומרו ארוממך, עם היות שאני דלת אשר שם מבקשים האויבים להאחו, עם כל זה לא שמחת אויבי לי [ד] בפרי עץ חיים מבואר שמדליקין הנרות בלילה מפני שאז יורדת למטה אל הבריאה וליצירה ולעשייה לתת טרף לביתה וחק לנערותיה, ואז אנו ממשיכין לה אותן האורות שהיו לה למעלה וכו', ואין האור הזה יכול להמשיך אליה אלא זמן מועט, לכן גם מצות הדלקה אינה אלא זמן מועט, עיין שם [ה] שם מ"ה הוא שם הו"ה במילוי אלפי"ן כזה יו"ד ה"א ו"א ה"א וכשיחסר מילוי אלף מאות וא"ו כזה ו"ו יהא בגימטריא ד"ם [ו] שם אהי"ה ברבוע כזה א' א"ה אה"י אהי"ה [ז] שם מבואר שכברכה ראשונה יכרין לשם

(כג, א) דהיצר הרע הוא סוד 'חשך' והיצר טוב סוד 'אור', עיין שם^[מ], והיינו כי הקליפה [היונים] רצו להגביר היצר הרע כמו שאמרו חז"ל במדרש (בראשית רבה פ"ב, ד) וחשך זה מלכות יון, על כן המצוה ב'אור' שהוא יצר טוב, בסוד (בראשית א, ד) וירא אלקים את האור כי 'טוב'.

ועל כן יש לבאר מה שכתוב במחברת הקודש (שער חנוכה)^[ס] לכוין שהג' יחודים במילואיהן ומילוי מילואיהן יש בהן ר"ע אותיות, בסוד (תפלת נשמת) וד' 'ער', עיין שם. והיינו דעיקר תיקון הזמן הזה הוא להכניע את היצר הר"ע לעשות ממנו 'טוב', בסוד (בראשית א, ד) האור כי 'טוב'. וכן מובן בזה מה שכתב הארז"ל (שער חנוכה, פ"ד) לכוין בברכת להדליק 'נר' חנוכה כי הוא מספר הג' יחודים^[פ], וכתב שם להמשיך באותיות כ"ה של חנוכה עד שיכוין בג' יחודים הנוכרים, עיין שם^[יא]. ולפי האמור מובן, כי הג' היחודים מספר 'נר', עם 'כ"ה', הוא גימטריא 'רעה', כי אז הוא הזמן לעמוד נגד 'הרעה', ולהדליק האור כי 'טוב' לבטל כח היצר 'הרע'. ועל כן מצות נר חנוכה הוא בשמאל, ששם משכן היצר הרע הנקרא 'צפוני', וכמו שאמרו בסוכה (נב, א).

ועל כן מצות נר חנוכה להניחו בטפח הסמוך לפתח, כי הפתח היא הרחם של האשה

שורש היצר הרע, וכמו שכתוב (בראשית ד, ז) 'לפתח' חמאת רובץ, וכמבואר בש"ס (סנהדרין צא, ב) על הכתוב לפתח חמאת רובץ, דבשעת יציאת האדם מרחם האשה לאויר נתחבר אליו היצר הרע, עיין שם. ופנימיות הענין עיין בלקוטי תורה (שמואל א, סימן ד) בסוד שתי צירי דלתות שברחם האשה, כי 'ציר' הוא אותיות 'ציר', עיין שם^[יב]. ולזה מדליקין האור שהוא יצר טוב סמוך לפתח שהוא סוד הצירי"י דלתות שברחם האשה, לבטל כח היצר הרע ולהגביר כח היצר טוב.

ומובן [בוה] מה שנודע מדברי המגיד הקדוש מקאזוניץ וצללה"ה בספר עבודת ישראל (לחנוכה, ד"ה והגם), שיש לכוין בכל לילה מהח' לילות חנוכה השם 'א"ל' מהי"ג מכילין. ולפי האמור יש לומר כי 'ח' פעמים א"ל' הוא מספר 'רחם', היינו לטהר הצירים של דלתות רחם האשה שמשם יוצא היצר הרע, ולהיות שני הצירים בבחינת 'טוב' ולא 'רע'. ולזה יתכן כי 'לפתח' הוא מספר 'להדליק נר חנוכה'.

ולזה יש לפרש מה שנאמר המשך הכתובים (בראשית ד, ו-ז) ויאמר ה' לקין למה חרה לך וגו' הלא אם 'תטיב', (אם תתקן היצר הרע להיות בבחינת 'טוב'), שאת. ואם לא 'תטיב', (שלא תוכל לתקנו בניקל). 'לפתח', (על ידי הדלקת נר חנוכה סמוך 'לפתח'),

קדוש נחלי' שהוא ראשי תיבות ל'הדליק נר חנוכה ועם הכולל בגימטריא 'פ"ט' סוד שם מ"ה ושם אהי"ה ברבוע שהוא ד"ם [ח] ראה עוד זח"ג רמז, א — יצר טוב איהו אור זח"א קלא, א — יצר הרע דאחשיך אנפי בריין ושלטי בהו [ט] מובא להלן בגליון דרך ס, עיין שם [י] רוצה לומר יחוד ברכה ראשונה הוא הוי"ה אהי"ה יחוד ברכה שניה הוא הוי"ה אלקיים יחוד ברכה שלישית הוא הוי"ה ארנ"י ושלשתם יחד בגימטריא 'נר' [יא] מבואר שם שהאותיות של הג' יחודים מספרם כ"ה [יב] ראה שם שתיבת 'ציר' גימטריא 'ש' ויב' צירי' הם 'ב' שי"ן' וכאשר שולטין שם החיצונים נעשית אותיות 'שקר' שהוא גם ב' שי"ן, ש' כמו שהוא, ואותיות 'קר' הם גם בגימטריא 'ש', ולכן צריך שמידה יתירה, עיין שם

ששם הוא הב' צירים דלתי הרחם, שנתקנו היום להיות שניהם בבחינת 'טוב' בסוד וירא אלקים את האור כי 'טוב'.

ולזה יתכן, כי זאת חנוכה נקרא כן על שהיום קורין 'זאת חנוכה' המזבת, ולזה יתכן הרמז כי 'זאת חנוכה' הוא בגימטריא 'יצר טוב יצר הרע', כי שניהם תלויים בזקן אהרן שהוא סוד הי"ג מדות שמאירין היום בכח המזל עילאה ותתאה — 'נוצר ונקה'^[טז].

ולזה יתכן שאמרו ברוך כבוד ה' ממקומו, שכן 'מקום' הוא 'היסוד'^[טז], והיינו שנתקן הצירי דלתות של פתח חמטת רובין מקור היצר הרע ונעשה ממנו 'טוב', והכל הוא על ידי הי"ג מדות שמאירים בח' גרות חנוכה בכח המזל עילאה [ותתאה] 'נוצר ונקה' כנוצר לעיל. ולזה יתכן כי 'נוצר נקה' עם 'טוב' הוא בגימטריא 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו':

דרך מח

וְעוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּעֵינֵי טַפַּח הַסַּמּוֹךְ
לְפַתַּח, בְּמַה שִּׁכְתַּבו שְׁאֵמְרוּ מִי
כְּמוֹכָה בְּאֵלִים ה'. עַל פִּי מַה שִּׁכְתַּבו בְּסִפְרֵים
הַקְּדוּשִׁים^[א] שִׁכְתוּכָה הוּא הַזְּמַן מוֹכֵשׁ

תוכל בניקל לכמל הרע של צירי דלתות הרחם על ידי ה'ח' פעמים א"ל, וכאמור.

וזה יש לומר שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קלג, ב) כשמן הטוב על הראש (ש) יורד על הזקן זקן אהרן שיוורד על פי מדותיו, ודרשו חז"ל בש"ס (בריתות ה, ב) שני טפין כמין שני מרגליות היו תלויים בזקנו של אהרן, עיין שם. ולפי האמור מובן, כי שמן הטוב מרמז לנר חנוכה (שמצותו כשמן), להפוך היצר 'הרע' ליצר 'טוב'. על הראש יורד על הזקן, (היינו היחודים של חנוכה, שהעיקר נמשך מן הראש כמו שכתב האר"ז^ל (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) בכונות הברכות של נר חנוכה^[יז]). ואמר יורד על 'הזקן', כי הג' יחודים הנזכרים לעיל נמשכו החסדים מן הי"ג תקוני דיקנא. ומה שנאמר זקן אהרן שיוורד על פי מדותיו, ועל זה אמרו חז"ל שני מרגליות וכו' כנוצר, כי שני מרגליות הם סוד שני יודין כמו שכתוב בתיקוני זוהר הקדוש (בהקדמה י, א) מרגליות דא אות יי"ז, ומבואר בש"ס (ברכות סא, א) וייצר ה' (בראשית ב, ז) בשני יודין, שני יצרים ברא הקדוש ברוך הוא, יצר טוב ויצר הרע, עיין שם.

ולפי האמור מובן שהשני מרגליות (שהוא סוד ב' יודין כנוצר לעיל) שהיו תלויים בזקנו של אהרן, הם היצר הרע והיצר טוב, שתלויים כזאת חנוכה, שאז מדליקין ח' גרות שהוא סוד ה' פעמים א"ל מספר 'רחם',

[יג] וזה לשון קדשו עיקר המשכה היא מאותו האור הנמשך אליה מן הראש שהוא הוי"ה אהי"ה [יד] עיין שם ה, א — י' איהי אבן יסודא דבנינא וראה עוד שם צה, א זח"ב קפו, ב [טו] ראה פרי עץ חיים שם שער חנוכה — וביום ה'ח' שהוא נוצר חסד מעוררת ביומה כל שאר המדות על ידי בטישה דנוצר עם ונקה שהם ב' מזלות עלאי ותתאי כדי להשפיע למלכות [טז] ראה שער מאמרי רז"ל, דף א

דרך מח [א] ראה לעיל דרך י, דרך יט, דרך לד פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד

להמשיך פרנסה, כי נודע (בסידור) בכונת פותח את ידך דשחרית, שהפרנסה באה מב' יודין של השם הוי"ה ואדנ"י בשילוב, והאותיות שבנתיים הוא צורת פת"ח שפות"ח השפע, עיין שם^[ב].

וזהו הענין מה שרצו היונים לבטל מישראל חדש שבת ומילה (מגילת אנפיוכוס, אות לב), כי נודע שבת ומילה הם סוד ב' יודין של יאהרונה"י כמבואר בתיקוני זוהר הקדוש בהקדמה (ב, ב), כי מילה הוא סוד היו"ד מהיו"ה^[ג], ושבת הוא סוד היו"ד מאדנ"י שהוא זעיר אנפין ונוקבא דיליה. ונודע^[ד] שענין חדש הוא שהנוקבא עולה להיות למעלה במעלת הקומה של זעיר אנפין, ושניהם משתמשים בכתר אחד, ואז הוא היחוד השלם. על כן רצו לעשות פירוד בין קודשא בריך הוא לשכינתיה ולבטל היחוד ח"ו, על כן התגברו החשמונאים ובטלו קלקול היונים, ותיקנו על ידי נר חנוכה להשוות קומת הזעיר אנפין ונוקביה — שהוא הב' יודין — שזה בשוה, ונפתח השפע של הששה אותיות אמצעיות, שהוא פותח השפע.

ועל בן כתב האריז"ל (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) לכוין בראשי תיבות ל'הדליק נר ח'נוכה לשם 'נחל' שהוא גימטריא פ"ח, ועם הכולל הוא גימטריא 'חנוכה', והיינו כי הב' יודין של השילוב הוי"ה אדנ"י הוא יוצא

מפסוק פותח את ידך ודרשו ב' יו[די]ך שהוא הב' יודיין^[א]. ולזה יתכן ב' פעמים ידך' הוא בגימטריא 'נחל', שעל ידי זה אנו זוכין להשקות מ'נחל' עדנו בשפע ופרנסה וכל טוב.

ועל כן שפיר כתב הרב הקדוש מהר"ר שבת יוצ"ל בסידור שלו דלכן אינו צריך לבדך בשאר הימים הכרכה הג' (שהחיינו) שעושין בה יחוד הוי"ה [אדנ"י], כי תיכף לאחר הדלקה ראשונה עושין זה היחוד ונשאר ממילא כל ימי חנוכה, שזהו עיקר ענין 'חנוכה'^[א].

ועל כן אמרו חז"ל (שבת בב, א) שצריך להניחו 'בטפח' הסמוך ל'פתח', שכן 'טפח' הוא רזא ד'פ"ח', ('נחל') הוא הב' יודין (ב' פעמים יד'ך). וגם רזא ד'פ"ט' (מספר 'חנוכה'), שעושין השילוב הוי"ה אדנ"י בשלימות, ועל ידי זה ממשיכין השפע על ידי הששה אותיות האמצעיות שהוא סוד פת"ח כנוכר לעיל.

ועל כן כאשר כבשו המלחמה ועשו השילוב בשלימות ועשו צינור, (השפייע) [המשפייע] על ידי הב' יודין, ועל ידי זה נפתח הפת"ח של הששה אותיות אמצעיות של השילוב, אמרו מי כמוכה 'באלם', שכן 'אלם' (כן כתוב בתורה חסר יו"ד) הוא מספר הששה אותיות האמצעיות של השילוב

[ב] וזה לשונו הפרנסה באה מב' יודין של השם הוי"ה בשילוב אדנ"י וכיניהם ר' אותיות, צורת פתח שפותח השפע, וזה 'ידך' — 'יודך' וראה עוד תיקוני זוהר ז, ב [ג] ראה קהלת יעקב, ערך מילה כשמלים ומגלים העטרה נתגלה היו"ד שהוא סוד מחיית עמלק, אבל כשאין מלים נשאר הוי"ה ועל כן מילה ר"ת מגלה יו"ד ליהמתיק הקליפה [ד] ראה פרי עץ חיים שער ר"ח, פרק א, ב [ה] ראה הקדמת תיקוני זוהר ז, ב — פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון ואוקמוהו אל תקרי ידך אלא יודיך וראה עוד שם מו, ב [ו] ראה כונת היחודים של ברכות הדלקת נר חנוכה לעיל דרך מז, ובמה שכתבנו בגליון שם

זה ממונו של אדם וכו', והיינו כי בזמן שנצח והוד שניהם הם בשלימות אז מאיר כח האמת בסוד תרין סמכי קשוט^[יא]. מה שאין כן בזמן שיש פגם בההוד, בזמן הזה, אמרו חז"ל בסוף סוטה (מט, ב) כי בעיקבתא דמשיחא תהיה האמת נעדרת (ישעיה נב, טו), כי שיקרא אחד כרעא לא קאי בעונותינו הרבים^[יב].

ולזה יש לומר בדברי האר"ל (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) לכוין בחנוכה להמשך הא' של רבוע דאה"ה דמילוי מ"ה, והיינו כי בזה נתמלא הא' לאותיות 'ד'ס' להיות 'אדם'^[יג], ומוזה נעשה התיקון של אמת, וכמו שכתוב בכונת ספירת העומר (פרי עץ חיים שער ספירת העומר), והיינו שעל ידי תיקון ההוד נמשך הכח של 'אמת' בסוד תרין סמכי 'קשוט'. והו שאמרו ואת כל 'היקום' אשר ברגליהם, והיינו שעל ידי תיקון הב' רגלים סוד נצח והוד כשהם בשלימות, נמשך ההשפעה ליסוד

הנוכר^[יד], ובא פרנסה טובה וכלכלה לכל ישראל:

ובענין זה יש לומר עוד על פי הידוע מספרים הקדושים שימי חנוכה מסוגלים להמשכת פרנסה לישראל. והענין לדעתי הוא, כי הנה כל ההשפעות באים דרך הצינור יסוד צדיק^[טז], אמנם היסוד אינו משפיע אלא מה שמקבל מנצח והוד שהם הרחיים דמחנן מן לצדיקא^[טז]. ובוה הענין מה שאנו רואין בעונותינו הרבים העדר הפרנסה לישראל בזמן הזה, כי יש קלקול בהרחיים, כי עתה ניתק ההוד בעונותינו הרבים^[טז]. ובוה מובן כי בחנוכה שהוא זמן תיקון ההוד ונתקנו הרחיים דמוחנות מנא לצדיקים, על כן הוא זמן המשכת פרנסה.

וזהו שאמר הכתוב (דברים יא, ו) את כל היקום אשר ברגליהם, ודרשו חז"ל (סנהדרין ק, א)

[ז] כלומר אותיות א' ה' ד' ו' ג' ה' [ח] ראה שערי אורה, שער ב (יח, ב) והמדה הזאת נקרא יסוד כלומר כמו שהבית נשען על היסודות, כך מדת אדני נשענת על מדת יסוד לפי שאין למדת אדני שפע וקיום זולתי על מדת יסוד הנקרא א"ל ח"י ובגמרא חגיגה יב, ב אמרו העולם על מה הוא עומד, על עמוד אחד שהוא צדיק, שנאמר וצדיק יסוד עולם וענין שנקרא צדיק הוא סוד השפע שמשפיע כל טוב וברכה ונותן במדת אדני כענין שנאמר (תהלים לז, כא) וצדיק חונן ונותן וראה עוד שם שער א זח"א רמו, ב שם פב, א [ט] ראה שערי אורה שער ג-ד לה, א ודע כי שתי מדות האלו שהם נצ"ח והו"ד שהם י"י אלהיים צבאות נקראים 'שחקים', ואלו הן שני היכלות המכונים מזון לצדיקים ונקראו שחקים והו שאמרו רז"ל (חגיגה יב, ב) שחקים שבהם טוחנים מן לצדיקים שהם 'צדיק' ו'צדק', ובכלל צדיק וצדק מקבלים כח ופרנסה וחיים כל הצדיקים הנקראים על שםם וכשיהיו השמים הנקראים 'אש ומים' וגם נקראים 'גדולה וגבורה' מקבלים שפע אצילות משלש ספירות שעליהן אזי ישפיעו טובתם על ג' ספירות שתחתיהן שהם נצח הוד יסוד, ומשם תתברך הבריכה הנקראת 'אדני הנקרא 'צדק', וזהו סוד (ישעיה מה, ח) ושחקים יולו צדק וראה זח"ג כו, א פרדס שער כג, ערך שחקים [י] ראה זח"ב יז, א ובעץ חיים [יא] ראה הקדמת תיקוני זהר יז, ב [יב] ראה גמרא שבת קד, א אחד כרעא קאי וראה פדי עץ חיים הקדמה לשער השבת, פ"א — אמנם כי עיקר אחיות הקליפות היא בהוד ולא בנצח כנודע ולזה השקר אין לו רגלים, פירוש כי אין לו אחיזה בב' רגלים שהם נצח הוד, רק ברגל אחד שהוא בהוד, והיא סוד (איכה א, יג) כל היום דוה, לכן באלף ה' היה החורבן, ומהוד נהפך לדוה, וזה סוד (דניאל י, ח) והודי נהפך עלי למשחית אך בנצח אין לו תפיסה אל הקליפה, הנקרא שקר [ראה שם לעיל כי הקליפה הם אותיות שקר וכל מה שהולכין הם מתמעטים], ולזה אמר גם (שמואל א טז, כט) נצח ישראל לא ישקר, והבן זה לכן אות ק' של שקר אין בו אלא רגל אחד, שהיא כנגד ההוד שלוקחת [יג] ראה לעיל דרך מז ובמה שכתבנו בגליון שם

שהוא 'יוסף' (זח"ג רלו, א) מספר 'יקום', וזה הוא יסוד ההשפעה ממונו של אדם^[יד].

ולזה יתכן הרמז (כי) [מה] שנשאו דגל עם שם 'מכבי' בראשי תיבות, הנזכר לעיל בדרכים הקודמים, כי 'דגל מכבי מי כמכה באלם הויה ברוך כבוד הוי"ה ממקומו^[טז] הוא בגימטריא 'ב' פעמים דגל עם פרנסה^[יז]:

ויש לומר עוד בזה על פי מה שכתבו שם חנוכה הוא זמן השפעת הפרנסה לישראל. כי אז בשעת נר חנוכה המלכות יורדת לתת טרף לביתה וחוק לנערותיה, כמו שכתוב בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) וכנזכר לעיל. וזהו רמז ואתה ברחמך הרבים 'עמדת' להם וכו', היינו שנתן להם הכח 'עמידה' של הב' 'רגלים' נצח והוד שלא יהיה הקלקול בהוד, וממילא מתרי סמכי קשוט נצח והוד יבא להם פרנסה, ועמדו נגד היונים שרצו להעכירם 'מחקי' רצונך, 'חוקא' לישנא דמוזני (ביצה טו, א)^[יח] כנזכר לעיל.

ולזה יש לומר שנקרא 'חנוכה' מלשון 'חנוך', שבכחו היה ענין הנס של 'חנוכה'^[יח],

ויורמו כי השם של פרנסה הוא יהו"ה בניקוד פרנסה כזו יהו"ה^[טז], והשם הזה עם הנקודות גימטריא 'חנוך'^[כז]. ועל כן תיקנו נר חנוכה בשמאל ומוזזה בימין ובעל הבית מצויין באמצע (שאלתות דרב אחאי גאון בראשית, שאלתא כו), כי מוזזה שבימין הוא בסוד השם שד"י^[כא] שהוא חנוך שהוא שמו כשם רבנו^[כב] שהוא גימטריא הוי"ה בניקוד פרנסה כנזכר. ונר חנוכה ראשי תיבות 'נח', מספר הנקודות של (ה)פרנסה. ובעל הבית מצויין באמצע, שכן הוא מספר היחוד של הציצית כמו שכתב רבינו בפרי עץ חיים (שער כונת הציצית, פ"ו) שהוא ו"ה וה"י הוה"י מספר 'ח"נ', עיין שם (ככונת יחוד הדי'). כי עתה בכח נר חנוכה נשפע הפרנסה בכל הג' קוים, כולם שוים לטובה לבני ישראל.

וזה ביאור אמרם ז"ל (חולין ס, א) יהי כבוד ה' לעולם (תהלים קד, לד), [פסוק זה] שר העולם אמרו, שהוא חנוך (ראה תוד"ה פסוק), והיינו כי 'יהי כבוד' עולה 'נ"ח' עם הכולל, וכמו שכתב בסידור^[כג], ולפי האמור יתכן, כי 'חנוך' שהוא סוד שם הוי"ה בנקודות פרנסה, אומר יהי כבוד ה' לעולם, שימשך פרנסה שנקרא 'כבוד' כמו שכתוב בפרשת ויצא

[יד] ראה להלן דרך נט — נודע ממ"ש בתקוני זהר (סוף תיקון יג) כי מדת יסוד נתקן על ידי הב' מדות נצח והוד, עיין שם שעל ידי תיקון מדות אלו נתאפשר למדת מלכות לרדת להשפיע למטה, כי על ידי תיקון נצח והוד נתקן גם מדת יסוד, עיין שם ועיין היטב לעיל דרך כז, ולהלן דרך סו [טז] עם הכולל והתיבות בגימטריא תתע"ב [טז] עם האותיות בגימטריא תתע"ב [יח] זה לשון הגמרא מאי משמע דהאי חק לישנא דמוזני הוא, דכתיב (בראשית מז, כב) ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה [יח] ראה לעיל דרך לח כשם השל"ה שחנוכה הוא בחינת חנוך בתוספת ה' שנכרא בו עולם הזה, עיין שם ביאור הענין וראה עוד לקמן דרך צא, דרך צח, דרך קא [יט] ראה בסידור הארז"ל בכונת ברוך עלינו שהביא שם תפלה על פרנסה, ומסיים ושיהיה ביתי מלא ברכת יהו"ה [כ] רוצה לומר על פי כללי גימטריאות הנקודות שפת"ח הוא דוגמת אות ו"ו (ששה), שוא הוא דוגמת שני יודיין (עשרים), קמץ קו דוגמת וא"ו, וגם חיריק דוגמת יו"ד (עשרה) [כא] ראה זח"ג רנא, ב — שדי דמוזזה דמכריח שדים ומזיקים דתרעא [כב] ראה סנהדרין לח, ב תקוני זהר סג, א [כג] עיין שם שהוא

אור תורה, אות יח) ששרתה הברכה העליונה על הפך אלף פעמים, עיין שם לדרבו בקודש^[א].

(בראשית לא א) עשה את כל 'הכבוד' הזה, והוא על ידי הנקודות של השם שמספרם 'יהי כבוד' מספר 'נח'^[כד] ראשי תיבות נ'ר ח'נוכה כנוכר לעיל.

והנה נראה דלצורך זה תיקנו חז"ל (שבת כב, א) להדליק נר חנוכה בשמאל כרי שיהא מזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל, ובהכנת הענין נראה לפי עניות דעתי כי הנה בחנוכה הוא התגברות החסדים הנמשכים משם א"ל, וכמו שכתב המגיד הקדוש מקאזניץ זצלה"ה בספר עבודת ישראל (דרוש לחנוכה, ד"ה והגם) שהאריז"ל סידר בכונות לכיין השם א"ל בלילה הראשונה של חנוכה, אמנם ההמשכה משם זה מאיר לכל הח' לילות דחנוכה בסוד שם א"ל המאיר בח' תיקוני דיקנא. ועל זה אמרו חז"ל בש"ס (שבת כא, ב) תנו רבנן בכ"ה בכסליו [יומין דחנוכה] תמניא אינון, דהיינו שבכ"ה כסליו שכונתו לשם א"ל בה נכלל כל תמניא יומין וממנו יוצא האורה, וזה שהיה הגם לשמונה ימים דייקא^[ב], עיין שם.

ולזה אנו אומרים 'בחן ובחסד וברחמים' הוא נותן לחם לכל בשר, ורוצה לומר שעל ידי הכח דחנוכה נשפע להם לפרנסה לכל בשר. ואמר 'בחן' שהוא ראשי תיבות נ'ר ח'נוכה סוד 'חנוך' כנוכר, 'ובחסד' מספר השם 'מכבי', שעל ידו נעשה הגם כנוכר לעיל. 'וברחמים' הוא מספר 'מכבי מי כמכה באלם הוי"ה', שעל ידי זה היה הגם דחנוכה, והתגברו על החיצונים היונים, ותיקנו הב' רגלים במדת האמת כנוכר:

דרך מט

עוד יתפרש במה שהיה כתוב על הדגלים מכב"י. ודורשי רשומות אמרו שהוא ראשי תיבות מ'י כ'מוכה ב'אלים י'הו"ה. כי ענין הגם דחנוכה היה שהיה שורה הברכה בשמן, וכתב אא"ו הקדוש בבני יששכר (מאמרי חרשי כסלו מכת מאמר

ולפי הדברים האלו יתכן מה שתקנו לעשות זכר להגם ב'נר' דייקא, כי נודע מדברי הפרי עין חיים (שער חנוכה, פ"ד) בהכונה של 'נר' להוריד הארה למטה באלו הימים כאלו היה הזיווג עם בעלה פנים בפנים שורה לו

השם ח"ן שישנו בד' מילואים כזה, יר"ד ה"י וא"ו ה"ה נגד ד' חנות שאמרו רז"ל וכו' [כד] רוצה לומר עם הכולל

דרך מט [א] ראה שם שמתרץ בזה קושית הבית יוסף דהיות שנתבטל פך הטבעי כאלף ברכתא דלעילא כן היה נס אף בליל ראשון וראה עוד לקמן דרך צד [ב] ראה פרי עין חיים הנ"ל וראה שער הכונות ענין ויעבור, דרוש ז פרי עין חיים שער הסליחות, פ"ו וראה עוד שער יששכר מאמרי חרשי כסלו טבת מאמר ימי אורה, אות פז — שהוא בחינת אברהם אבינו ע"ה, יח פעמים א"ל גימטריא 'אברהם' מדת החסד וראה עוד שם אות לד, אות סו, אות צז

עד הכתר ברמ"ח אברין וב' דרועין גימטריא 'נר', ושם הוי"ה בזיווג זה יאההויה"ה, עיין שם.

ולדרכינו נכון, 'ח' פעמים א"ל' הוא מספר 'רמ"ח', והזיווג הוי"ה אהי"ה בשילוב הנזכר לעיל בהכאה, דהיינו 'י' פעמים א' — 'ה' פעמים ה' — כ"ה, ו' פעמים י' — ס', ה' פעמים ה' — כ"ה, סך הכל מספר 'ק"כ' כמספר 'חנוכה' עם 'א"ל'.

אמנם זעיר ונוקבא כשהיחוד הוא בפנים בפנים כל א' ברמ"ח אברים וב' זרועיו, שניהם עולים מספר 'ת"ק', (וכן 'רמ"ח' עם 'רנ"ב' של הנוקבא עולה 'ת"ק'^[1]), וכן המילוי של שם שד"י שהוא שם הצמצום^[2], גם כן עולה 'ת"ק'^[3], וכדי למנוע הצמצום ולהרבות הברכה אמרו שיהיה לעומתם מצות נר חנוכה שהוא סוד הח' פעמים א"ל, שיתרבה החסד א"ל ברוב עוז ותעצומות הכח של השם, הב' מצות ביחד הוא הנר חנוכה ומצות מזוזה, ששם שד"י כנזכר היינו ב' פעמים ת"ק עולה 'אלף'. וכיון שנמנע הצמצום, על ידי זה שרתה הברכה אלף פעמים ככה, כמספר הב' מצות מזוזה ונר חנוכה כנזכר, שהוא מספר א"ל שד"י במילואו כזה — 'אלף למ"ד, שי"ן דל"ת יו"ד' (עם הכולל א' עולה אלף), שבכח השם הזה אימא עילאה מניקה לבניה בסוד אלרד ומירד כמו שכתב בעץ חיים (שער הכללים, פ"ג)^[4].

וזה היה הענין של החשמונאים שהתגברו על היוגים שרצו למנוע האור כמו שאמרו חז"ל (בראשית רבה פ"ב, ד) וחשך זה מלכות יון, שימנעו מישראל התורה והתפלה ועל ידי זה (בטלוח) [יבטלון] יחוד זעיר ונוקבא פנים בפנים שיהיה גימטריא 'נר', ועל ידי זה התגבר הצמצום של השם 'שד"י' שאמר לעולמו די (חגיגה יב, א). ועל כן אומרים ולהעבירם מ'חקי' רצונך, כי חוקא לישנא דמוזני (בצה"ט, א), והיינו שהפרנסה בא בכח רצון העליון [ו] הוא בלי צמצום, והם מנעו וגברו השם 'שד"י' בחינת צמצום, על כן לעשות היחוד זעיר ונוקבא פנים בפנים להמשיך הח' פעמים א"ל בב' דרועין, ונעשה בחינת 'חסד א"ל', שהוא סוד שם 'מכבי' גימטריא 'חסד' היוצא מפסוק מי כמוכה באלים הוי"ה, והיינו 'ח' פעמים א"ל' כנזכר, ועל ידי זה בא ההשפעה ונתרבה הברכה בהשמן אלף פעמים ככה כנזכר. ולזה היה כתוב על הדגלים זה השם של מי כמוכה באלים 'ח' פעמים א"ל) הוי"ה, להורות שזה היה עמקות הענין הנצרך אז לפי מקומו ושעתו כנזכר:

דרך נ

עוד יאמר במה שכתבו שהיו נחקק על הדגלים השם מכבי, ואמרו מי כ'מוכה ב'אלים י'הו"ה. על פי דברי אא"ז

[ג] פירוש 'רמ"ח' הוא מספר איברי הזכר, ו'רנ"ב' הוא מספר איברי הנקבה, עיין פרי עץ חיים, ריש שער חנוכה שם שער העמידה, פי"ט וראה עוד עבורת ישראל ברוש לחנוכה, ר"ה והגם [ד] ראה מרדש תנחומא פרשת מקץ, סימן י — שאמר לשמים וארץ רי וראה רש"י על התורה שם — מי שאמר לעולמו רי והוא מגמרא חגיגה יב, א [ה] רצה לומר י"ן של מילוי אות שי"ן עולה ס' ל"ת של רל"ת ו"ר של יו"ד כולם ביחד עולה 'ת"ק' [ו] ראה הסבר הדברים בארוכה לעיל דרך ט

חנוכה מאירין החשכות וניצולים מגיהנם, ועל כן תיקנו להדליק עד שכלה 'רגל' מן השוק, כמו שאמרו במדרש (במדרב רבה פ"א, ה) וישמרך (במדרב ו, כד), ישמור 'רגלך' מן 'הגיהנם', וכן הוא אומר (שמואל א ב, ט) 'רגל' חסידיו ישמור. ולזה אמר יאירו שבעת הנרות.

וכן אמרו (שבת כב, א) שצריך להדליק סמוך ל'פתח', כי שבעת פתחים לגיהנם כמו שאמרו בפרקי דרבי אליעזר (פנ"ב), על כן אמרה תורה להדליק שבעת הנרות, וחכמים אמרו סמוך לפתח, ושניהם יחד יתאימו ברמז להנצל מהו' פתחים:

ויתכן עוד במה שצריכין להדליק ח' ימים ולכוין בכל לילה לשם א"ל
 מהי"ג תיקונים כמו שכתבנו^[א], ומדליק סמוך לפתח, כי אמרו חז"ל במדרש (בראשית רבה פמ"ח, ח) אמר רבי לוי לעתיד לבא אברהם יושב על פתח גיהנם ואינו מניח אדם מהול מישראל

הקדוש וצללה"ה בבני יששכר מאמרי חנוכה (מאמרי חדשי כסלו מכת מאמר ד, אות סד) שענין חנוכה הוא הצלה מדינה של גיהנם^[א], ועל כן יש בנוסח ההודאה דחנוכה ק"ח תיבין כמספר 'גיהנם', עיין שם^[ב].

וזהו יש לומר הענין מה שנאמר (במדרב ת, ב) בהעלתך את הנרת אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, וידוע מדברי הרמב"ן (שם) שזה קאי על ענין הדלקת נר חנוכה. ולפי האמור יתכן אל מול פני המנורה, כי 'מנורה' הוא מספר 'אש', הוא ענין הגיהנם, שעל ידי הדלקת 'המנורה' — נר 'חנוכה' — נצולים מאש של גיהנם. ובזה יובן מה שכתוב יאירו שבעת הנרות, כי אמרו חז"ל (בראשית רבה פ"ב, ד) וחשך זה מלכות יוון, והיינו שמלכות יוון רצו לעורר על ישראל הגבורות קשות מדינה של גיהנם, וכמו שכתוב במדרש (שמות רבה פ"ד, ב) וחשך על פני תהום (בראשית א, ב), זה גיהנם שמכסה על הרשעים, עיין שם. ועל ידי נר

דרך נ [א] ראה שם שהוא על ידי התחברות בשם 'אתה' [כ] וכתב שם וכמו שרמזו בוהר (ח"א רלח, א) לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים (משלי לא, כא), אל תקרי שנים אלא שנים, מוזהר ונר חנוכה, הבן וראה עוד שם שלכן אין לסתום החלונות בערבי בעת הדלקת נרות כמו כל לילות השנה, שבכל השנה תרעין רגן ערן שתומין בלילה, אבל בעת הדלקת נרות תרעין רגן ערן פתוחין, עיין שם וראה בשער יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ימי אורה, אות נב במגן אברהם הלכות שבת (סימן רצה) בויהי נועם יושב בסתר וגוי' שאומרים במוצאי שבת כתב בשם תשב"ץ שיש בו 'ק"ל' תיבות כמנין 'הכהנים', מפני שכהני חשמונאים אמרו אותו במלחמה ונצחו, עד כאן לשונו וצריך עיון מה שייכות מוצאי שבת לנר חנוכה ומלחמת החשמונאים שיאמרו על ידי זה המזמור שאמרו החשמונאים אך יש לומר שהוא ענין אחר עם נרות חנוכה, כי ויהי נועם שאומרים במוצאי שבת הוא להציל הנשמות מגיהנם שידחו מלהחזירם במוצאי שבת, וכן חנוכה הוא להציל מדינה של גיהנם, על כן יש בנוסח ההודאה 'ק"ח' תיבות כמנין 'גיהנם', וגם מאור הגנוז דחנוכה יאיר על אותן הגופין דלא תיקנו כראוי ולהחזירם לתחייה, כמבואר בבני יששכר במאמרי חנוכה בארוכה וזהו יש לומר רמז בהמזמור הזה שאמרוהו חשמונאים ונצחו מלחמתם בנס חנוכה, וכן כתוב בסידור לומר לכל לילה ז' פעמים יושב בסתר אחר הדלקת נר חנוכה ומתחילין ויהי נועם כנוצר וכנודע בכונת האריות' ליהי נועם במוצאי שבת קודש שהוא 'נועם' בחינת 'בינה' של שבת יומשך על מעשה ירדני בששת ימי המעשה, וגם 'חנוכה' הוא בחינת אור ה'בינה' כמבואר בסידור בכונת להדליק נר חנוכה וכאשר ימשיכו במוצאי שבת קודש מבחינת 'בינה' דשבת, וגם בחינת אור ה'בינה' דנר חנוכה כפי הכונה הנזכר, נמצא 'ב' פעמים בינה' וזהו ויהי נועם' (בינה) כנוצר [ראה שם עוד דבריו הנחמדים] [ג] ראה לעיל דרך מט מה שכתב בשם המגיד הקדוש מקאונץ וצללה"ה

ולפי האמור יתכן מה שאמרו 'נר' חנוכה בשמאל, קו הגבורה, כי על ידי הרלקת נר חנוכה ממשיכין כח של השם א"ל שהוא המלאך מיכאל ('גבורה' בגימטריא 'אריה') להמתיק הגבורות ותוקף הדין של 'גיהנם' כנוכר. ובכן היה העוכרא שהפך שמן היה מחותם בחותמו של 'כהן' גדול (שנת כא, ב) שהוא כחו של המלאך הקדוש מיכאל שהוא כהנא רכא, כמו שכתבו בתוספות סוף מנחות (ק, א ד"ה ומיכאל) וכזהר הקדוש בכמה דוכתי^[10].

ולזה יש לפרש מה שהיה כתוב על הדגלים זה השם 'מכבי', ואמרו מי כמוכה באלים יהו"ה, לעורר הכח של זה המלאך מיכאל שהוא מכבה אש גיהנם כנוכר^[11]:

דרך נא

עוד יאמר כמה שאמרו מי כמוכה באלים יהו"ה. כי הנה ככונות בכרכת שעשה 'נסים'^[12] (כפרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד)

לירד לתוכה, עיין שם. ולזה מדליקין סמוך לפתח ומעוררים הכח של 'ח' פעמים א"ל שהוא מספר 'אברהם', שהוא יעמוד כעמוד הברזל להנצל בניו מדינה של גיהנם^[13].

ולזה יתכן שצריכין לכיין לזה רק מדרת אל, על פי דברי התיקוני זהר הקדוש מזוהר חרש (ס, ב), וזה לשונו: ותוקפא דימינא מלאך החסד ורא מיכאל דאיהו על שם מי כמוכה באלים יהו"ה, די שמיה מכבי, דסליק ע"ב בחושבן וכו', וחיליה דיליה (ישעיה מג, ב) כי תלך כמו אש לא תכוה, דרא מכבי אשא, ומיכאל איהו דמות אריה דאיהו אריה ממים וכו'^[14], עד כאן לשונו. וכתב שם הגר"א [מ]ווילנא ז"ל בכיאוורו, דלהכי קאמר שהמלאך מיכאל הוא יוצא מפסוק מי כמוכה באלים, כי השם יתברך שהוא גדול החסד נקרא א"ל, ואין שם שיהיה גדול החסד כמו השם א"ל. ובכן 'מיכאל' ששמו (כשמו) [כשם] רבו ואין כמוהו כמלאכי החסד^[15], ועל כן הוא כדמות 'אריה' שהוא בגימטריא 'גבורה', כי נמתק כח 'הגבורה' על ידי הרי"ו אותיות של השם ע"ב דחסד^[16], עיין שם^[17].

[ד] ראה שער יששכר שם, אות סז — נודע מספר הקדוש עבודת ישראל כי כליל א' דחנוכה שהוא הכונה מדרת א"ל נמשך החסד על ח' ימים, וכמו שהוא בסוכות בחינת (תהלים מב, ט) יומם יצוה ה' חסדו, כמבואר בזהר הקדוש דהאי חסד אזיל עם כולהו יומין והנה נמשך לפי זה ממדת א"ל שהוא חסד אל כל היום על הח' ימים. על כן 'ח' פעמים א"ל בגימטריא 'אברהם' שהוא מדרת החסד דאזיל בכל הח' ימים כנוכר [ה] ראה עוד תיקוני זהר קלב, א — מיכאל איהו מיא ואיהו ממונא על ימא, ובגין דא כד אעבר משה לישראל בימא ביה שבח לקב"ה, דרא הוא דכתיב 'מי כמכה באלים ה' [ו] ראה זח"ג קמה, ב — מיכאל השר הגדול דאתי מחסד של מעלה והוא כהן גדול של מעלה וראה עוד שם ח"א רלה, א תקוני זהר יב, א [ז] ראה שער הפסוקים, פרשת וירא קהלת יעקב, ערך ע"ב [ח] מיכאל אותיות 'מלאך י', שהוא ימינא בחכמה וכו' ו'אריה' גימטריא 'גבורה' הן רי"ו אותיות של ע"ב דחסד, כי חסד כולל גבורה וז"ש דאיהו אריה ממים, ר"ל שיש אריה של אש שהיה יורד על גבי המזבח וכו' [ט] ראה זח"ב רלא, א — מיכאל כהנא רכא איהו ואתי מסטרא דימינא וראה שם רמו, א ח"א פ, א ח"ג ל, ב ועוד [י] ראה להלן דרך סג בשם הזהר חרש הנ"ל ששם 'מכבי' מסוגל לככות אש של גיהנם, שעל ידי שקבלו עליהם לעבוד את השם יתברך בדרך ענוה וכו לשם זה שסגולתו לככות האש גיהנם של המתגאים

אף על פי שהם רואים נסים ונפלאות שהשם יתברך עושה עמם במלחמתם עד להפליא, עם כל זה ידעו שהוא לפנים משורת הדין והוא כעין קריעת ים סוף, וידעו שאינם כדאי לומר 'ה' מי כמוכה' רק 'מי כמוכה באלים ה', וכמו שהיה בקריעת ים סוף שעשה עמהם רק לפנים משורת הדין, על כן זהו שעשה 'נסים' שהכונה 'נס—ים' כנזכר^[2]:

שהוא 'נס—ים'. ויש לפרש על פי דברי הזוהר הקדוש ואתחנן (רסו, ב) כי לעתיד לבא עתידין ישראל לומר שירה 'ה' מי כמוכה, ושירה זו עדיפא מהשירה שאמרו על ימא, דהא אינון לא אדכרו שמא קדישא אלא כתר תלת מלין, דכתיב (שמות טו, יא) מי כמוכה באלים הוי"ה, והכא אינון מקדמי לשמא קדישא, דכתיב (תהלים לה, י) 'ה' מי כמוכה, עיין שם.

דרך נב

עוֹד יֵשׁ לְזוֹמֵר. על פי מה ששמעתי בשם חכם אחד שאמר לפני זקני הגה"ק בעל בני יששכר וצללה"ה בביאור מה שאומרים (תפלת שחרית) שמאהבתך שאהבת אותו ומשמחתך ששמחת בו קראת שמו ישראל וישורון, והיינו שיש ב' כחות של מלאכים, יש שמסיימים בשמם באותיות 'אל' כגון 'מיכאל'^[א]. ויש שמסיימים באותיות 'רון' כגון 'ממם[רון]'. וישראל יש להם המעלות של הב' כיתות, של 'אל' ושל 'רון', על כן קרא להם 'ישראל' הוא אותיות 'ישר' עם 'אל'^[ב], ו'ישרון' הוא אותיות 'ישר' עם 'רון', עד כאן שמעתי.

והענין מובן, כי באמת ישראל גדולים במעלתן ממלאכי השרת^[3], רק החסרון מה שלא אמרו אז על הים השם רק אחרי שלש תיבות מפני שלא היו אז עושים רצונו של מקום, עד שמען השר וכו' הללו עובדי עבודה זרה והללו (זח"ב קע, ב), ואף על פי כן עשה השם יתברך ברצונו לפנים משורת הדין על אשר קבלו עליהם לתקן מעשיהם וקרע להם הים. על כל פנים לא היו ראויים מצד מעשיהם, על כן אמרו השם רק אחרי ג' תיבות (מי כמוכה באלים ה'), אבל לעתיד לבא שנתקן מעשינו ונודרך כראוי, אז נהיה במעלות מלאכים ונוכל להזכיר את השם בתחלה.

ולזה יתכן שעורר יהודה מכב"י את ישראל, או שידע שהם בשפל המצב כמעשיהם,

[ב] ראה עץ חיים שער דרך נב [א] בפרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד הביא זה בכונת על הנסים, עיין שם [ב] ראה עץ חיים שער מ"ן ומ"ד, פ"ד וראה עוד גמרא חולין צא, ב תנא דבי אליהו רבה, פכ"ט — כעת יאמר ליעקב וכו', מכאן אמרו שישראל הם גדולים ממלאכי השרת [ג] ראה לעיל דרך לב — בשעת קריעת ים סוף טען השר של ים ולא היה תירוץ מספיק מה להשיב למקטרג רק כן היה רצונו של בעל הרצון לרחם על עמו ישראל להצילם ולתת אויביהם לפנייהם, עיין שם בהמשך שכמו כן נס דחנוכה שלא היו ישראל ראויים כלל להצילם מצד מעשיהם והיה ברצון בלי טעם, עיין שם

דרך נב [א] ראה תיקוני זהר קכג, א — כל מלאכים דאתקריאו בהאי 'אל' כגון מיכאל גבריאל, כולהו מזדעזעין מהאי 'אל' דאיהו אלהי האלהים [ב] ראה פרדס שער כג, ערך ישראל

ולפי עניות דעתי נראה לתת קצת תבלין לזה, ולבאר ההמשך מה שאומרים בנך בכורך שמאהבתך שאהבת וכו' קראת שמו ישראל וישרון, לפיכך אנחנו חייבים להודות לך וכו'. והנה אמרו רז"ל בשבת (פח, א) בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע יצאה בת קול מי גילה רז זה לבני לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, עיין שם. והנה נודע הענין מה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, כי אם היו אומרים נשמע ונעשה היה משמע ח"ו שלא יעשו מצוה עד שיבינו טעמה מקודם — (כי שמיעה הוא לשון הבנה^[ג]), אבל כיון שאמרו נעשה ונשמע משמע שיעשו אף על פי שלא יבינו בשכלם הטעם על פי שכל האנושי. וזהו הענין מה שאמרו לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, כי המלאך נברא רק לעשות רצון השם יתברך ולהיות נאמן בשליחותו, ואין לו בחירה בפני עצמו לפלם ולשקול הדבר בשכלו אם צריכין לעשות כן או לא, רק הדבר אשר הוא רצונו יתברך שמו הם ממהרים לעשות.

והנה נודע מדברי הש"ס (שבת פפ, ב) שאמר יצחק להקדוש ברוך הוא בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם בני

בכורי ישראל, והיינו כי בזמן שישראל עושים רצונו של מקום נקראים בניו למקום וכמבואר בש"ס (קדושין לו, א). והנה 'בנים' בגימטריא 'אמונה', והיינו כשישראל אינם שואלים הטעם ואינם מבחינים להתרשל בדבר שאינם מבינים טעמו ומקיימים מצות שמעיות וחוקיות כמו שכליות, כי ברצונם רק לעשות רצונו יתברך שמו אף על פי שהם אינם יודעים הטעם, אם כן תקוע האמונה בלבם ואינם הולכים בדרך הפילוסופים והאפיקורסים שממאנים במצות שהם נגד שכלם העב והגם, כמו שכתב אא"ז בכני יששכר במאמרי חנוכה באריכות^[ד], (וכמו שכתבנו גם בחיבורנו זה בעזרת השם יתברך בכמה דוכתי^[ה])[^ו].

וזהו ההמשך בנך בכורך, (היינו שאמרו נעשה ואחר כך נשמע, ועל ידי זה קרא אותם השם יתברך בני בכורי ישראל כנוצר מש"ס שבת פס). שמאהבתך שאהבת אותו וכו' קראת שמו 'ישראל' ו'ישרון', (היינו מעלת כל הכתות מלאכים הנאמנים בשליחותן וזהירים וזרזים במשלחתם לעשות כחפץ צורם, ואינם שמים על לב לחלק בין אם מבינים הטעם או לא, כי העיקר אצלם רק כדי לעשות נחת רוח ליוצרים) — לפיכך אנחנו חייבים להודות לך וכו'.

[ג] ראה ערכי הכינוים, ערך שמיעה וראה מאור עינים ריש פרשת יתרו, ד"ה בשעה — שמיעה הוא מלשון בינה, כמאמר (בראשית מב, כג) כי שומע יוסף, כלומר כי יוסף שמע מה שמדברים, אלא שלא הבין, הרי שמיעה מורה על הבנה וראה רש"י בראשית שם רש"י דברים כח, מט [ד] ראה מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ד, אות סא, אות עט שם מאמר ג, אות כד [ה] ראה לעיל דרך לט דרך כה ועוד [ו] ראה בני יששכר לחודש סיון מאמר ה, אות כב — והנה להיות שהתורה היא שכל אלקי, אפילו מצות השכליית לא יקיימם מטעם השכליית רק מצד השמעיית, היינו כאשר צונו ה' אלקינו וזהו כל המצות אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות, רצונו לומר תשמרון לעשותם מפאת מה שאנכי מצוך, ואפילו השכליית לא תקיימם מצד מה שהשכל מחייבן, רק מצד מה שאנכי הוא המצוה על הדבר וכן הוא הפירוש והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה וכו', הבן הדבר וראה עוד שם מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ד, אות סא תפארת בניו, ריש פרשת חוקת שער יששכר לחדש ניסן מאמר אגרתא דפסחא, אות עג

עולם הבא נקרא עולם המלאכים (זח"ג ב, א), ולזה פירש רש"י שאין אדם זוכה למדרגת המלאכים אלא אם לומד הכל — בין משנה ובין ברייתות, הכל, בבחינת 'חק' — הלכה למשה מסיני וגזירה מלפניו יתברך, כענין קיום המצות של המלאכים, וכאמור.

ולזה יתכן שלאחר כבוש המלחמה אמרו כולם מי כמוכה באלים ה', כי על מי כמוכה 'באלים' מפרש התרגום יונתן (שמות טו, יא) מאן כוותך 'באילי מרומא', היינו 'מלאכים' המוני מעלה שמקימין מצות ה' בבחינת חוק, והיינו כי אז באו לעבוד את השם יתברך במדרגות המלאכים המוני מעלה בלי שום נטיה מסכרא עצמיות, וכאמור:

דרך נג

וַיִּתְכַּן עוֹד לְזֹמֵר. כי הנה 'חנוכה' נקרא כך על שם שהיא חינוך והרגל לגאולה העתידה, כמו שכתב אא"ז הקדוש בכני יששכר^[א]. ולזה יתכן מה שכתבו במחברת הקודש (שער חנוכה) ובסידור חמדת ישראל לכיין השם טפספי"ה, כי מבואר בפרי עץ חיים (בשער העמידה, פי"ט) ובסידור שם לכיין בשמונה עשרה בכרכת תקע בשופר בשם זה, כי עיקר הגאולה תלוי בקיבוץ ניצוצי חסד למהר הגאולה, על כן צריך לכיין בשם זה

וזהו שאנו אומרים בנוסח ההודאה שרצו להשכיחם תורתך, (היינו מה שתורת ה' ומצותו, רק שרצו היונים שיעשו המצות רק מה שהוטב בעיני בני אדם לפי שכלם הנבער והגם. ועל ידי זה) ולהעבירם מחקי רצונך, (כי על ידי זה מה שהוא 'חק' בלי טעם לא יעשו ח"ו כנוכר) זה רצו היונים להעבירם, מה שאנו בני ישראל עושים באהבה רצון הבורא יתברך שמו גם כשלא נרע המעם.

וביזונו שיש לנו הכח של שני כתות מלאכים כדברי החכם הנוכר לעיל, על כן יש לומר צו להדליק נר חנוכה בשמאל כדי שהיא מזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל, והיינו המזוזה יש בה הכח של המלאך מט"ט^[ב] שהוא הראש של המלאכים שםסיי[מין]ם באותיות 'רון'. וגם חנוכה שנעשה על ידי 'יהודה מכבי' שהוא השם של המלאך מיכאל (מי כמוכה באלים ה'), כמו שאמרו בתיקונים מזהר חדש (ס, ב), עיין שם. ומיכאל הוא הראש של המלאכים שםסיימים ב'אל', ועיין שם בתיקוני זוהר חדש בביאור הגר"א^[ג]. והיינו שעל ידי שמאירים ב'נר' מצוה ותורה אור, נקבע בלבנו שאין התורה כפי שכל האנושי, רק מגזירת המלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא כענין המלאכים הנזכרים לעיל.

וזהו יש לומר ביאור דברי הגמרא בסוף גדה (עג, א) כל השונה הלכות בכל יום מוכמח לו שהוא בן עולם הבא, ופירש רש"י הלכות משנה וברייתות הלכה למשה מסיני. והיינו

[ז] ראה זח"ג רנח, א [ח] ראה לעיל דרך נ, ובמה שכתבנו בגליון שם

דרך נג [א] ראה מאמר ב, אות טז — על כן קראו לימים האלה חנוכה, לשון חינוך, (כמו שמחנכין הנערים

שהוא בא לתקן עון המחשבה שגרים ליציאת ניצוצים הללו.

וכן יתכן מה שהיה רשום על הדגלים השם 'מכבי', ובוהר חדש בתיקונים (פ, ט) מבואר כי השם הזה מכבי נקודותיו בגימטריא 'מ"ב' עיין שם^[2]. ויתכן כי 'מכבי' הוא בגימטריא 'נרחי', ונקודותיו 'מ"ב' הם בגימטריא השם 'חב"ו' בשילוב 'הוי"ה', שמבואר שם לכוין לתיקון חטא זה.

ולזה יתכן שתיקנו להדליק נר חנוכה בשמאל, כמו שכתוב שם בכונת תקע בשופר שברכה זו רומז להוד ירך שמאל אשר הוא כעת כל היום 'דוה' (איכה א, יג), בסוד (בראשית לז, כה) ותקע כף ירך יעקב (זח"ג רמג, א), ולזה מברכין ברכה זו למתק הדין של 'הוד' שהוא 'דוה', עיין שם. ולזה יתכן, כי נודע שעיקר התפלה של תקע בשופר הוא שהפ"ר דינים ימתקו על ידי ה'ש"ו' של 'שופר', כמו שכתוב בפרי עץ חיים (שער השופר, פ"א).

ולזה יתכן 'מכבי' מי כמכה באלם יהו"ה הוא בגימטריא 'ש"ו' משופר, שעל ידי זה ימתקו הדינים ונוכה לגאולה ברחמים גדולים.

ולזה יתכן מה שאומרים משה ובני ישראל לך ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כולם מי כ'מוכה ב'אלים יהו"ה ראשי תיבות השם הנזכר לעיל, היינו כי 'בשמחה' אותיות 'מחשבה' (תיקוני זוהר תיקון כב סו, א), והיינו שתיקנו ה'מחשבות' רעות והשתמשו במחשבתם רק לפאר ולרומם את השם יתברך, על כן אמרו מי כמוכה באלים יהו"ה שהוא ראשי תיבות השם הנזכר לעיל, שהוא גימטריא 'נרחי' לתיקון הנזכר לעיל:

דרך נד

ויתכן עוד לפרש מה שאמרו החשמונאים מי כמוכה באלים

למצות קודם הזמן של חיוב כדי שיכירו וידעו בעת החיוב), שהוא חינוך לגאולה שתהיה אחר מפלת מלכות הרשעה וראה עוד שם מאמר יב וראה שער יששכר מאמר ימי אורה, אות כז — שנודע בספרים הקדושים ובפרט בדברי חיים כי חנוכה הוא תיקון היסוד בחינת יוסף, וזהו וירא יוסף את בנימין, (שהוא דגלו בחדש כסלו חדש של חנוכה) ויאמר לאשר על ביתו, (דרשו רז"ל שזה היה מנשה, על כן אמר ל'מנשה' דייקא בחדשו חשוון יהיה חינוך הבית השלישי, והוא עיקר הבית וכמו שאמרו רז"ל (בפסחים דף פח) לא כאברהם שקראו הר ולא כיצחק שקראו שדה אלא כיעקב שקראו 'בית') הבא את האנשים 'הביתה', (כי למנשה בחדשו יהיה החינוך כיעקב שקראו 'בית' כנוכר) וטבוח טבח והכן, (כי תיקון היסוד הוא להתגבר על יצרו, וכמו שאמרו רז"ל כל הזובח את יצרו וכו') וזה שנאמר וטבוח טבח והכן, ועל ידי זה יהיה חנוכה בחינת יסוד כנוכר לעיל שיעשו הכנה לגאולה במהרה בימינו על ידי חנוכה וכן מה שאמר יוסף לבנימין אלקים יחנך בני, כבר נמצא בשל"ה ובשאר ספרים שזהו רומז לחנוכה ושהוא בחדש 'בנימין', כי 'אחי' (בגימטריא 'טבח', כי ימי חנוכה המה גם בחדש 'טבח') יאכלו האנשים ביצהרים, (יזכו לגאולה העתידה שהוא נקרא צהרים, דכתיב אמר שומר אתא בוקר ואור החמה יהיה שבעתים וגו') ועל כן נאמר בתורה לאשר על ביתו ודרשו רז"ל שהוא מנשה, לאשר בית ג' שזהו נקרא בית וגאולה עתידה הוא יום נקם בלבי סתום וחתום עדי נזכה במהרה בימינו להגלותו על כן הטמינו ברמ"ז למנשה אשר חדשו מורה על הבית דלעתיד — (וחז"ל גילו שהוא מנשה), והוא חנוכה חינוך והרגל לגאולה העתידה במהרה בימינו כנוכר [כ] ראה לעיל דרך מח ובמה שכתבנו בגליון שם בביאור גימטריא של נקודות וראה עוד לקמן דרך סט דרך עד

בעתיקא קדישא [ו]מספר ק"ג אורות מהם הולכים אל ב' תפוחין קדישין דזעיר אנפין, עיין שם.

ולזה מובן כי בחנוכה שמאיר זעיר אנפין בהנוקבא בכל הש"ע נהורין, היינו שבא מהשפע של כל הש"ע נהורין על ידי הכח של הי"ג מדות לזעיר אנפין, ועל ידי זה הוא יכול להשפיע לנוקבא בכל הש"ע נהורין, ולזה יתכן שאז נמשך 'ארוכה' ומרפא לירך יעקב, כי כח 'הרפואה' מ'ארך', כמו שכתב אא"ז בבני יששכר (במאמר חרש אייר מאמר א, אות ה) מהזהר הקדוש^[ד], בסוד (ירמיה ל, ז) כי אעלה 'ארוכה' לך, עיין שם. ולפי דרכנו יתכן, יען כי נוסף עתה גם מספר 'רכ"א' נהורין סוד 'ארך', על כן בא הרפואה לירך יעקב, וכאמור.

ויען כי ההמשכה בא על ידי הי"ג מדות, אשר מהאי טעמא כתב שם בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) לכוין בכל ימי חנוכה להמשיך השפע מ"ג מדות לכוונה הנוכר לעיל, ולזה אמרו 'מי כמכה באלם הוי"ה' שהוא מספר 'ארך' עם 'י"ג':

דרך נה

עוד יאמר בזה. על פי מה שאפשר לומר לפרש דברי הרב מהר"מ פאפירש זצ"ל

הוי"ה. על פי מה שאמרו חז"ל (שבת כא, ב) נר חנוכה איש וביתו. והענין הוא, כי הנה עיקר הענין של חנוכה מבואר בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) שהוא יען (שהוא אז) [שאז] נתקן ההוד ונתרפא ירך יעקב מצלעתו, ולזה יתכן כי 'איש' הוא מספר 'רפאל', ו'בית' הוא מספר 'ירך יעקב'. ולזה אמרו נר חנוכה הוא 'איש וביתו', שאז הוא שליטת המלאך 'רפאל' שעל ידו בא 'הרפואה' לירך יעקב'.

ולזה יתכן שמדליקין נר חנוכה אצל הדלת, שמשם הוא מקום אשר מבקשים החיצונים להאחו בקדושה, וכמו שכתוב בסידור בסוד ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת אויבי לי, אף על פי שהנוקבא עומדת במקום הדלת אשר שם מבקשים האויבים להאחו, עם כל זה לא שמחת אויבי לי, עיין שם^[א]. ויתכן שמאירין לה בנר חנוכה כדי להבריא החיצונים משם. ויתכן שאמרו שם אצל 'הדלת' — 'מי כמכה באלם הוי"ה', שהוא מספר 'ירך עם ד', סוד הדלת, שלא ישלטו עוד בירך יעקב שם בהדלת, ששם ב'הדלת' עומדת 'רחל'^[ב] שהוא מספר 'מי כמכה באלם הוי"ה עם ד' כאמור.

ולזה יתכן שהכוונה של הברכה שעשה נסים הוא להמשיך הש"ע נהורין שבאים מ'ב' פעמים א"ל^[ג]. ונודע ממה שכתוב בפרי עץ חיים (שער הסליחות, פ"ח) בסוד תיקון 'ארך', כי הש"ע נהורין שבאים מ'ב' פעמים א"ל מהי"ג מדות, מספר 'רכ"א', מש"ע נהורין אלו נשארים

דרך נה [א] ראה לעיל דרך מז [ב] ראה מאורי אור מערכת רחל וביאר נתיב שם [ג] ראה פרי עץ חיים שער חנוכה לעיל דרך ה ובעוד כמה מקומות [ג] ראה זח"ג רצג, ב — מאי ארך אפים ארך אפים מבעיא ליה אלא הכי תנינן וכי אבל ארך אפים אסוותא דאנפין דהא לא אשתכח אסוותא בעלמא אלא בזמנא דאשגחין אנפין באנפין

וזהו ביאור הדברים של הרב מהר"מ פאפירש זצ"ל שהב' שמות 'א"ל אדנ"י' הם ענין 'חנוכה', היינו שעל ידי הדלקת נר חנוכה נתעוררים אורות השם א"ל אצל הפתח שהוא סוד 'תרע"א', 'אדנ"י במילואה' וטובה, ומבריחין החיצונים שלא ינקו מהב' שמות 'א"ל אדנ"י', וכאמור.

וזהו הענין מה שאמרו חכמינו ז"ל (מנחות כט, א) מנורה של אש הראה לו הקדוש ברוך הוא למשה, והיינו שהמנורה תהיה אש, סוד בחינת אש לשרוף הקליפות שלא ינקו מב' שמות הנזכרים לעיל, (כי ענין המנורה רומז לחנוכה כמבואר בהרמב"ן (פרשת בהעלתך) ושאר הראשונים ז"ל [1]).

וזהו הענין מה שאמרו (שבת כא, א"ב) בנר חנוכה שלא ליהנות לאורו, היינו בבחינת הוא העולה על מוקדה ולשרוף אותה, והמותר השמן של נר חנוכה פסקינן (אורח חיים סימן תרעו, סעיף ד) עושה לו מדורה ושורפה כענין העולה שכולו נשרף, היינו לשרוף הקליפות באש של נר חנוכה שהוא בחינת עולה שכולה כליל כנוכר.

וזהו שכתבו בספרים [2] שיש להרבות בצדקה בחנוכה, יש לומר על פי דברי הש"ך על התורה (פרשת משפטים, ד"ה אם כסף תלה את עמי) כי צדקה הוא חשוב כעולה, וכמו שכתוב

במאורי אור (סוף מ' אות ח"ת) 'חנוכה' בנימטריא 'א"ל אדנ"י' בחסרון ז' — (כן הגיה ביאור נתיב שם), להורות שאין המלכות מאירה בנר חנוכה. ומפרש שם ביאור נתיב הענין שהוא בחסרון ז', כי הז' מרומז על המלכות ספירה הז', קודם שמאירה הוא חסירה, עיין שם.

ובהבנת הענין קצת נראה לפי דברי האריז"ל בפרי עין חיים (שער עולם העשיה, פ"ג) בכונת צו את בני ישראל וכו', שהקליפות דעולם עשיה נקראים 'צו' לפי שיונקים מב' שמות 'א"ל אדנ"י' [3], שהם שמות המלכות שבעשיה, והקליפות הללו הם קשים ורעים מאוד ונקראים עבודה זרה וצריכים לשרפם. ועל זה היא המצוה לשרוף את העולה, כמו שנאמר (ויקרא ו, ב) הוא העולה על מוקדה, עיין שם, ובסידור הרב שבתי ז"ל.

וזה יש לומר הענין מה שאמרו שנר חנוכה צריכין להניחו אצל הפתח, והיינו כי מבואר בכתבים שבמקום הפתח שם הוא מקום שהחיצונים יונקים ואוחזים כמו שכתוב בסידור (רבי שבתי) בכונת ארוממך ה' כי דליתני, וכמו שכתבנו לעיל (דרך נה), והיינו כי השם 'אדנ"י במילואה' מספר 'תרע"א' [4] והם יונקים מהשם אדנ"י, ובכך מדליקין נרות ומדליקין הש"ע נהורין שהם אורות השם 'א"ל במילואה' 'ב' פעמים 'א"ל' מספר 'ש"ע', וכמו שכתבתי לעיל [5] כמה פעמים מהאריז"ל.

דרך נה [א] בנימטריא 'צו' [ב] ראה לעיל דרך מג [ג] ראה לעיל דרך ה דרך י דרך כד ועוד [ד] ראה בעל הטורים שם [ה] ראה בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב, אות לו וראה ביטור ושורש העבודה — הובא בספרים כי ימים אלו מסוגלים מאד לתקן פגמי נפשו בנתינת הצדקה וביחוד ללומדי תורה להחזיקם, ובוראי מי שיעיין בזה הקדוש ובתקונים ובכתבי האריז"ל, ויתבונן שורש הדברים בימים אלו במדות וספירות העליונים הקדושים, ואז יתבונן גם כן גדול מעלה של התקון נתינת הצדקה בימים אלו וז"ל בתקונים וכו', עיין שם וראה עוד מגן אברהם ריש סימן עת"ר

שנתייחד השם מ"ה עם אדנ"י ונשרפים הקליפות בבחינת קרבן עולה, ועל ידי זה היה הישועה, ואין ביכולתם לינק מהשם אדנ"י כנוכר לעיל.

ועל כן המצוה להניחה בטפח הסמוך לפתח שהוא סוד שם אדנ"י, כי ידוע דעיקר היניקה של הקליפות משם אדנ"י הוא מאותיות 'דני' אותיות 'דין', אבל הא' הוא ההמתקה שהוא סוד 'פל"א' העליון ששם אין שום מגע נכרי^[ט]. ולזה יתכן כי 'טפח' הוא מספר הב' שמות א"ל אדנ"י עם אות 'א', שהוא סוד פל"א העליון מספר 'עולה', שכולה כליל ומוקדה כל הקליפות כנוכר לעיל.

וזהו הענין מה שכתבו בספר מחברת הקודש (שער חנוכה) ובסידור חמדת ישראל למה"ר שמואל וויטאל זצ"ל כי 'חנוכה' הוא מספר 'פ"ט' שמרמזו להשם טפמפי"ה, עיין שם. והיינו כי נודע אשר שם זה סגולתו לתקן על שפוגמים במחשבה והרהור הלב, וכמו שכתב האריז"ל לכיון שם זה (כפרי עץ חיים שער העמידה, פ"ט) בברכת תקע בשופר בסיום הברכה מקבץ נדחי עמו ישראל, עיין שם. והיינו כמו שאמרו במדרש רבה (ויקרא רבה פ"ג, ג), וכן הוא בתרגום יונתן (ויקרא ג, ב) שם, שאין עולה בא אלא לכפר על הרהורי הלב, עיין שם^[ט]. ולזה יתכן שבהדלקת נרות חנוכה נתקנו המחשבות

(ויקרא ט, ח) 'מלכד' עולת הבוקר, 'מלכד' ראשי תיבות מ'לוה לעני ב'שעת ד'חקו^[ט] הוא כעולת הבוקר, עיין שם. והיינו כי על ידי הצדקה מעבירין הקליפות מן העולם, וכדמשמע בש"ס (בבא בתרא ט, ב) אמר רבי אלעזר גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו, דאילו במשה רבינו כתיב (דברים ט, יט) כי יגורתי מפני האף והחימה, ואילו בעושי צדקה כתיב (משלי כא, יד) מתן בסתר יכפה אף, והיינו שעל ידי הצדקה מכלין הקליפות ואין מפחידין מהם עוד, מה שאין כן כשאין מעבירין אותם לגמרי אף על פי שהם נכנעים עם כל זה יש שייכות עוד לפחוד מהם. וזהו הענין שאמרו כי משה רבינו ע"ה אף על פי שהכניע הקליפות עם כל זה אומר יגורתי מפני האף והחימה כיון שהם עדיין בעולם, מה שאין כן על ידי הצדקה שהוא בחינת קרבן עולה שתכלה הקליפות לגמרי בבחינת הוא העולה על מוקדה וכו'.

ומטעם זה הוי הדלקת נר חנוכה בשמאל, כטעם קרבן העולה שהיה שחיטתו בצפון, לשרוף הקליפות שהם שם בצד שמאל^[ט]. ולזה יתכן מה שכתוב בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) לכיון בברכת שעשה נסים שהיחוד דזעיר ונוקבא מ"ה ואדנ"י הוא מספר 'נס', עיין שם^[ט]. והיינו כי 'נס' הוא מספר 'העלה', והיינו שזה היה עיקר הנס

[ז] ראה גמרא יבמות טג, א [ז] ראה זח"ב קפב, ב וראה עוד שם קל, א — חד ממנא קיימא לההוא סטרא על ההוא נוקבא דצפון וכו' רוי לון וון לון ובהאי לא נפקן ולא משטטי בארעא קדישא, עיין שם וראה רמב"ן שמות לב, א בעל הטורים ויקרא א, יא [ח] בכונת על הניסים [ט] ראה פרי עץ חיים, ריש שער העמידה — 'אדנ"י' ג' אותיות הם דין, והם ה' פעמים דין הרומזים לה' גבורות מנצפ"ך ואות א' להמתיקם מפני שא' ציורו רי"ו [כי כשתקח א' של אדנ"י ונעשה צורת יו"ר כי רגל תחתן של א' בסוד ציור ר' הרי רי"ן, ושם ג' אבות כל אחד משם ע"ב שעולק רי"ו, אם כן זו א' הוא להמתיק הגבורות וראה עוד שער הכונות ענין ברכות [י] ראה זח"ג יא, א — עורי צפון, אלן עולות הנשחטין בצפון, בגין דאינון מחשבות בצפוני לבא

דרך נו

עוד יש לפרש בזה הענין שהיו נושאים רגלים בשם הנזכר לעיל. יש לומר בהקדם מה שאמרתי לפרש דברי המדרש רבה (במדבר רבה פ"ב, ג) בשעה שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים וכו', וכיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים התחילו מתאווים לדגלים וכו'. אמר להם הקדוש ברוך הוא מה נתאוותם לעשות דגלים, חייכם שאני ממלא משאלותיכם, שנאמר (תהלים כ, ו) 'מלא ה' כל משאלותיך, (וכשם ה') אלקינו נדגול, עיין שם. בהקדם מה שאמרתי לפרש הענין מה שהשליח צבור אומר אחר כל תפלה תתקבל צלותהו ובעותהו דכל בית ישראל, כי הנה נודע מהארז"ל (בסוף ההקדמה מפרי עץ חיים) שהג' תפלות שהאדם מתפלל בכל יום הם נגד הג' רגלי מרכבה אריה שור נשר, והאדם עצמו המתפלל הוא הרגל הד', ואם האדם מתפלל הג' תפלות בכונה הוא מתקן ד' רגלי המרכבה ועולה תפלתו לריח ניחוח, עיין שם [א].

וזה יש לומר הרמז כי 'ד' פעמים רגל' הוא בגימטריא 'תתקבל', והיינו שאנו מבקשים

שאינם טהורות והרהורי הלב של עם בני ישראל בעונותינו הרבים כענין העולה, על כן צריכין לכון השם הנזכר שסגולתו הוא כן, וכאמור.

ובזה יובן הענין שהיה כתוב על הדגלים השם 'מכבי' שהוא כינוי של המלאך 'מיכאל' הכהן הגדול, וכמו שכתבו בתיקוני זהר חדש (ס, ב), והיינו שהמלאך הנזכר לעיל מרליק האש של מעלה [א] שהוא הנוקבא עליונה [ב] שלא ינקו החיצונים ממנה. וזה מרומז בקרא בפרשת העולה (ויקרא ג, ה) 'והאש' על 'המזבח' תוקד בו לא תכבה, 'והאש' הוא מספר 'מי כמוכה באלם הוי"ה' עם 'מכבי'. 'המזבח' הוא מספר 'ב' פעמים א"ל שנתעוררים בחנוכה, שעל ידי זה נתבטל יניקת החיצונים מהשם א"ל הנוקבא כנזכר לעיל [ג].

ולזה מסיים הקרא לא תכבה, שהכח אש הלזה שעל המזבח של מעלה לא תכבה לעולמי עד ונשאר תמיד, אשר גם בגלות החושך הלז נשאר זה הכח באש של נר חנוכה לשרוף הקליפות שלא ינקו מן הקרושה, וילך השפע רק לישראל עם קרובו בבני חיי ומזוני וכל טוב ברוב רחמיו וחסדיו אמן:

[א] ראה קהלת יעקב, ערך מיכאל בשם תרגום יונתן (איוב כה, כ) דמיכאל מן ימינא והוא דאשא, עיין שם מה שתמה על זה [יב] ראה זח"א פ, א — אית אשא קדישא — נוקבא [יג] ראה זהר ויקרא כה, ב — אית אשא אכיל אשא לתתא זמין קב"ה אשא דמדבחא — (בהגהות מהרח"ו שם כתוב ה' גבורות שבנוקבא נקרא אש המזבח) — והאי אשא אכלא ושצי לכל ההוא סטרא ואתבטל ההוא סטרא בההוא שלהובא דאשא ולא אשאייר מניה בעלמא וכו'

דרך נו [א] ראה פרי עץ חיים ריש שער התפלה — אמרו רז"ל שתפלת הבקר בסוד אריה ותיקנה אברהם אבינו דכתיב (בראשית יט, כז) וישכם אברהם בבקר, וכתוב (בראשית כב, יד) ויקרא אברהם את שם המקום ההוא ה' יראה, תכוון שהוא 'אריה' תפלת מנחה בסוד שור ותיקנה יצחק שהוא רמז לו, שפשט צוארו על גבי המזבח

שנאמר ימלא ה' כל משאלותיך (וכשם אלקינו נדגנו"ל), והיינו שהד' מלאכים של הדגלים יעלו תפלותיכם לפני השם יתברך ואז ימלא ה' כל משאלותיך, ובשם אלקינו נדגול, לשון דגלים'.

וזהו הענין שתיקנו להדליק ל"ו נרות חנוכה, כי נודע מדברי הארז"ל (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) ענין חנוכה הוא אשר מדת מלכות יורדת לג' עולמות התחתונים 'כריאה יצירה עשייה' לתת טרף לביתה וכו' וכנודע, ולזה יתכן כי הג' עולמות הנזכרים הם מספר 'תתקי"ח', [ו]כשמאירין לה כל"ו נרות ונתוסף מספר ל"ו' על המספר הנזכר עולה למספר 'תתקנ"ד' שהוא גימטריא הד' מלאכים הנזכרים עם הכולל, שהמה מעלין תפלות ישראל.

וזהו הענין שהמצוה של נר חנוכה עד שתכלה רגל מן השוק — סוד יחוד ע"ב קס"א תיקון הרגל^[ט], היינו שעל ידי זה נתקן הרגל הד' שהוא האד"ם, ומוסיפין אות א' למספר ד"ם של אהי"ה ברבוע^[י], נעשה אדם רגל רביעי, ועל ידי זה נתקבל התפלה.

שעל ידי התפלות יתקנו הד' רגלי מרכבה לעשות על ידי זה תפלותינו לריח ניחוח לפני השם יתברך.

וזה יש לומר הענין מה שתפלת אנא בכח שהוא השם מ"ב שעל ידו מעלין התפלות לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא^[ב], השם האחרון הוא 'שק"ו צי"ת'. כי הנה נודע מהוהר הקדוש (כמדבר ק"ח, ב) ועוד בכמה דוכתי שהד' מלאכים האוחזים לד' רגלי מרכבה הם מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, וכנודע^[ג]. ולזה יורמו כי השם 'שקוצי"ת' הוא 'מספר הד' מלאכים הנזכרים, והיינו שבכח הד' מלאכים אלו האוחזים פני הכסא יקבל השם יתברך שועתינו וישמע צעקתינו.

וזהו הענין יש לומר מה שנתאוו ישראל לדגלים, כי נודע מהוהר הקדוש (כמדבר שם) שהד' דגלים המה כרזא דד' מלאכים נושאי המרכבה הנזכרים לעיל^[ד]. ולזה נתאוו ישראל לדגלים, שיהא זה הכח לתקן הד' רגלי מרכבה על ידי התפלה, כרזא דד' מלאכים סוד הדגלים, כנוכר. ולזה השיב להם השם יתברך חייכם שאני אמלא 'משאלותיכם'

להשחט כשור, והוא סוד דין תפילת ערבית בסוד גשר שהיא מרחפת על בניה, כך יעקב בגידול בניו, וכמאמר דו"ל כשהיו מקריב הקרבן היה יורד דמות אריה וכו', והאדם המתפלל בכל יום מתקן ד' רגלי המרכבה וראה שם בהמשך — שעל האדם להזהר בכונה ויפחד פן יחטפוהו הקליפות שהם נגד אלו הנזכרים לעיל ר"ל [ב] ראה תיקוני זהר כו, א — אבגיח"ץ וכו' ועלייהו אתמר (ישעיה ו, ב) שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד, דבהון פרוחת צלוחת לעילא [ג] ראה שם — מיכאל מימינא גבריאל משמאלא אוריאל לקדמיהו רפאל לאחוריהו שכינתא עליהו [ד] ראה שם — דגל מחנה יהודא לקבל משרייתא דאוריאל, ומחנה דראובן לקבל משרייתא דמיכאל מחנה דן לקבל משרייתא דגבריאל, מחנה אפרים למערב לקבל משרייתא דרפאל כלא אחיד דא ברא עד דסלקא כלא ואתאחד בשמא קדישא דאיהו שירותא דכלא [ה] ראה פרי עץ חיים שם — שעיקר המשכה היא מאותו אור הנמשך אליה מן הראש שהוא הוי"ה אהי"ה כי כשהם מליאים ביודי"ן הם בגימטריא רגלי וראה שם שלכן מצות ההדלקה אינה אלא זמן מועט, כי אין המשכת אור הזה מתקיים למטה לזמן ארוך [ו] ר"ל בחשבון כזה א', א"ה, אה"י, אהי"ה

ככם חטא מתיירא אני מן החטא הגדול יותר. ושאלו מהו החטא היותר גדול, ואמר הגאון והחונף, שמי שסובר בעצמו שלא חטא מצוי בו גאון שהוא יותר חמור מן החטא. נמצא כי קודם שיחטא בעי בודאי רחמים לכפר על גאות הלב, ואם חטא הנה לאחר שחטא לכו נשכר בקרכו ובעי רחמים שהקדוש ברוך הוא יסלח לו.

וידוע (בפרי עץ חיים שער הסליחות, פ"ז) ששני שמות ה' ה' מהם יוצא ה' שמות 'מצפ"ץ מצפ"ץ'^[א] שהם סוד ה' פאות הקודמים ל"ג תקוני דיקנא. ולזה בא ה' שמות של הפיאות, א' להמשיך רחמים לכפר על עון גאות שמצוי ביותר אצל אדם שלא חטא, שסובר שאין כמותו בכל העולם כיון שלא חטא בפועל. ופיאה ה' ימשוך רחמים למי שחטא ועבר אמימרא דרחמנא. אבל אם עושה שתיים שחטא בפועל ממש וגם מתנאה זה לא יסכול אותו שום מדת הרחמים.

וזהו שהזהירה התורה לא 'תקיפו' פאת ראשכם, מלשון חיבור, כמו 'מקיפין' בריאה (חולין ג, א) ו'מקיפין' בבועי (טו, ב), והיינו שלא תחברו ה' פיאות ביחד, כי הפאה א' שמכפר על הגאון הוא אם על כל פנים לא חטא בפועל ממש, והפיאה ה' שמכפר על מי שחטא בפועל ממש הוא [א] על כל פנים לכו נשכר בקרכו, אבל להכרם יחד שיכפרו על החוטא והוא גם כן מתנאה לאמר לא חטאתי זה לא תעשה ותזהר בנפשך^[ב], עד

וזה יש לפרש הענין מה שכתוב במגלה עמוקות (פרשת ואתחנן, אופן טו) שאמרו אז בימי החשמונאים מי שענה לשמואל במצפה הוא יעננו, כי גודע מהארז"ל בפרי עץ חיים (שער העמידה, פ"ז) בברכת מגן אברהם בסוד כל הקובע 'מקום' לתפלתו וכו', כי 'הוי"ה בהכאה — י' פעמים י', ה' פעמים ה', ו' פעמים ו', ה' פעמים ה', — הוא מספר 'מקום', כי בהכאה זו מאיר אור גדול ועל ידי זה קובע 'מקום' לתפלתו. ולזה יתכן שאמרו אז הוא 'יעננו' מספר 'מקום'. ולזה יתכן מה שאמרו אחרי כיבוש המלחמה ברוך כבוד הוי"ה 'ממקומו':

דרך נו

ויתכן עוד לומר מה שאמרו ברוך כבוד ה' ממקומו. בהקדם דברי הרב הקדוש המפורסים מה"ר צבי הירש מזידיטשוב וצללה"ה בעל עטרת צבי המובא בחומש עם היכל הברכה (פרשת קדושים) בפסוק (ויקרא יט, כז) לא תקיפו פאת ראשכם, על מה דאיתא בש"ס (ראש השנה יז, ב) ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם אני ה' אחר שיחטא האדם, והקשה הרא"ש שם דקודם שיחטא האדם מה בעי רחמי. ותירץ הרב הקדוש הנוצר קושית הרא"ש על פי דברי החוכת הלבבות (עבודת אלוקים, פ"ד ד"ה והמדרגה התשעית) בניי אם אין

דרך נו [א] רוצה לומר שכן יוצא שם הוי"ה בחילוף א"ת ב"ש וראה עוד בפרי עץ חיים ביאור הענין באריכות [ב] ראה אוצר המדרשים דף קסה — על שלשה הקדוש ברוך הוא בוכה בכל יום על המתנאה חנם

כאן תורף דבריו הקדושים, ודברי פי חכם חן, ושפתים ישק.

ובזה אמרתי בעניי להוסיף תבלין שלזה מרומזו סיפא דקרא (ויקרא שם) ולא תשחית את פאת זקנד, ופירש רש"י פאת זקנד סוף הזקן, והיינו כי הסוף של הי"ג מכילין הוא 'זקנה', ודרשו חז"ל בש"ס (יומא פו, א) מנקה לשבים ואינו מנקה לשאינם שבים, והיינו שיהיה לבם נשבר בקרבם כדי ששייבו ואז ינקו לו, אבל מי שהוא בעל גאווה ואינו נותן אל לבו לשוב אז לא יועיל המדה הי"ג של זקנה כי לא ישים אל לבו להיות בכלל שבים כנוכר.

וענין זה נראה ושכיח במי שאינו לומד תורת ה' ומצותיו לדעת המעשה אשר יעשון בכל פרטיו ודקדוקיו, דכשאינו לומד אינו יודע ואז הוא בעיניו לאיש תם יחשוב את עצמו, ועובר כמה עבירות בכל עת ובכל שעה ואינו יודע מאומה, ועוד יתגאה להיות צדיק בעיניו ולפי שכלו העב והמגושם אמר לא חטאתי מאומה. מה שאין כן מי שלומד הש"ס והפוסקים והספרים הקדושים ויודע על ידי זה איך לקיים מצות ה' וליזהר ממה שצריכין ליהרר מלעבור, ואם עבר אז בהגיע בשעת לימודו בענין זה ונוכר מחטאו אשר עבר הנה נשבר לבו בקרבו ושכ בתשובה ומקבל עליו לקיים מעתה והלאה^[ג], על כל פנים לא יוכל להתגאות ולהיות צדיק בעיניו^[ד].

אבל היונים רצו להשכיחם תורתך (שלא ילמדו) ושלא יזכר לימודם וממילא לא ידעו במה יכשלו, ועוד יתגאו להחשב בעיני עצמם כצדיקים, ועל ידי זה יהיה חז"ל ולהעבירם מחוקי 'רצונך', הם הי"ג מדות של רחמים כמבואר בכתבי האריז"ל (פרי עין חיים שער השבת, פכ"ב) בכונות ואני תפלתי לך הוי"ה עת 'רצון', והיינו בבחינת זקנה כנוכר.

וזהו הענין יש לומר שמצות נר הנוכה בשמן הרומז לחכמ"ה^[ה] (ראה בני יששכר מאמר ב אות ב), כי כבר נודע מה שאמרו חז"ל (בפסחים פו, ב) דמאן דמתיהיר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, והיינו שעיקר 'הנוכה' שילמדו בני ישראל חכמת התורה וידעו המעשה אשר יעשון ויהיה לבם נשבר בקרבם כדי שלא יהיה חכמתם מסתלקת, כי על ידי לימוד התורה ידעו שחטאו לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא כנוכר לעיל.

והנה אמרו חז"ל (סוטה ה, א)^[ו] דכל המתגאה כאלו דוחק רגלי השכינה, על כן כשכבשו המלחמה ונצחו את היונים בעצתם הרעה כנוכר לעיל, וידעו יהודה מכבי חשמונאי ובניו כי לה' המלחמה ולא בכחם עשו חיל, ובאין מתגאין נאמר (על פי ישעיה נז, טו) אני ה' אשכון את דכא, וגם נאמר (ויקרא טו, טז) השוכן אתם בתוך טומאתם, וזהו כבודו כביכול, על כן אמרו הכהנים

[ג] ראה אגרת הרמב"ן — והוי זהיר לקרות בתורה תמיד אשר תוכל לקיימה, וכאשר תקום מן הספר תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו ותפשפש במעשיך בבוקר ובערב, ובוזה יהיו כל ימיך בתשובה.
[ד] ראה זהר פרשת בלק קצג, ב — סימן דלא ידע כלום שבוחי (פירושו שמשבח את עצמו) [ה] ראה זח"ג לח, ב ובניצוצי אורות שם וראה קהלת יעקב, ערך שמן — ששמן במילואו גימטריא חכמה בחילוף א"ל ב"מ, עיין שם [ו] ראה שם — אמר רב חסדא ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקדוש ברוך הוא אין אני והוא יכולין לדור בעולם וכי' וראה ברכות מג, ב

הקדושים הנזכרים ברוך כבוד ה' 'ממקומו', היינו באיזו מקום שהוא, גם שלא היו הדור ראויים כלל אז כנזכר לעיל בחיבורנו^[1], עם כל זה לא זו שכינתו ממקומם בבחינת השוכן אתם וכו', ולא יחסר מכבודו יתברך שמו ויתעלה:

ולזה יתכן שכמין מזורה של 'אש' הראה לו הקדוש ברוך הוא למשה (מנחת כה, א), כי הכינו לחנוכה בית יעקב — (כיעקב שקראו 'בית' (פסחים פח, א)) — 'אש'. והבית המקוה במהרה בימינו יהיה 'אש', כמו שכתוב (זכריה ב, ט) נאום ה' אהיה לה חומת אש סביב. וגם נאמר (עובדיה א, יח) 'בית יעקב אש'.

דרך נח

ועוד יתכן לומר בענין שנשאו הדגל עם שם מכבי שהיה ראשי תיבות מ'י כ'מוכה ב'אלים י'הו"ה וב'רוך כ'בוד י'הו"ה מ'מקומו. על פי מה שכתב אא"ז הקדוש וצללה"ה כמה פעמים במאמרי חנוכה (בני יששכר מאמר ב, אות מז שם, אות כה ועוד) כי 'חנוכה' הוא 'חינוך' והרגל לגאולה עתידה, עיין שם.

ולזה מכון שנשאו דגל שהיה רשום 'מכבי'י שראשי תיבות מ'י כ'מוכה ב'אלים י'הו"ה וב'רוך כ'בוד י'הו"ה מ'מקומו, כי הב' גואלים במהרה בימינו 'נחמיה בן חושיאל'^[2] 'מנחם בן עמיאל'^[3] עולה מכון כמספר 'דגל מכבי מי כמכה באלם הוי"ה ברוך כבוד הוי"ה ממקומו. וגם כל זה עולה מכון כמספר 'בית המקדש', שנוכה לבית המקדש, כי יעקב שקראו בית, על ידי הנר חנוכה שהוא החינוך והרגל לגאולה עתידה במהרה בימינו. וגם אז בחנוכה תיקון ה'הוד' וכמבואר בהאריו"ל (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד), ואמרו חז"ל בש"ס (ברכות נח, א) ו'ההוד' זה בית המקדש, והיינו שבית הג' שהוא בית יעקב תלוי בתיקון ההוד כנזכר בספרים^[4], וגם בחיבורנו לעיל (דרך נח) בסוד (בראשית לב, טה) ותקע כף ירך יעקב, ולעתיד יתקן במהרה בכנין 'בית המקדש' בקרוב:

ובזה יש לפרש מה שאמרו (שבת כא, ב) נר חנוכה איש וביתו, כי 'יעקב' נקרא 'איש' כמו שאמרו בירושלמי פרשת חלק (פ"י, ה"א)^[5], עיין שם. וכמו שכתוב (בראשית כה, כז) ויעקב איש תם. וכן הוא במפרשי תהלים (ר, ג) על הכתוב בני איש וכו'^[6].

[1] ראה לעיל דרך א דרך ו

דרך נח [א] ואין איש אלא יעקב כמה דחימר ויעקב איש תם [ב] ראה רש"י שם [ג] ראה בני יששכר מאמר ד, אות יג בשם מגלה עמוקות (חיי שרה כא, ג) וראה גם פרקי היכלות הקדמון, פרק לט [ד] זח"ג קעג, ב [ה] ראה שער יששכר מאמרי חדש תשרי מאמר ישע רב, אות קי — מבואר בתיקוני זהר הקדוש וכל הספרים הקדושים כי תיקון הגאולה ובנין ירושלים תלוי בתיקון ה'הוד', שלא להיות בחינת (איכה א, יג) כל היום 'דוה', אותיות 'הוד' אמנם זהו קשה מאד לשפלי ערך כמונו בדורותינו לתקן זה, על כן נבקש מאתו יתברך שמו שירחמנו והוא יתקן מדת ה'הוד' לזכות לבנין ירושלים וראה סידור האריו"ל בכנת ברכת בונה ירושלים

דרך נט

ויתכן עוד לומר מה שאמרו ברוך כבוד ה' ממקומו. ונודע מדברי האריז"ל בפרי עין חיים (שער חזרת עמידה, פ"ד) בכונת קדושה 'ממקומו' הוא אותיות 'ממקום ו'. ויתכן לומר ענין זה בכונת הדלקת נר חנוכה, כי הנה נודע מה שכתב האריז"ל בפרי עין חיים (שער חנוכה, פ"ד) וזה לשונו: ודע כי אנו מדליקין אותה עם שקיעת החמה כי אז היא מדת לילה והיא יורדת למטה אל בריאה יצירת עשייה לתת טרף לביתה וחק לנערותיה, ואז אנו ממשכין לה אותן האורות שהיו לה למעלה, עד כאן לשונו.

ולחבין מה שכתב אותן האורות שהיו לה למעלה, יש לומר לפי עניות דעתי בהקדם מה שאמרתי לפרש הענין מה שכתוב בפרי עין חיים (בריש הפרק שם) דענין חנוכה הוא, כי עד עתה היה פגם במדת ההוד כסוד (דינאל י. ה) והודי נהפך עלי למשחית, ומתתיהו תיקן ההוד באלו הימים, ולכן אנו אומרים על הנסים בכרכת הודאה שהוא בהוד, עיין שם.

ונראה לי על פי מה שכתב בסידור מהר"י קאפיל זצ"ל בכרכת קריאת שמע

דערבית ומעביר יום ומביא לילה, כי ביום אין שליטה להסטרא אחרא בהנוקבא, כי החשך שהוא הסטרא אחרא מתחכאים ויורדים לנוקבא דתהומא רבא כי לא יכלו לעמוד מפני האור^[א], בסוד כי הנה 'המלכים' נועדו עברו יחדיו (תהלים מת, ה), יוסף ויהודה^[ב], המה ראו, שהסטרא אחרא ראו שהיסוד אחוז במדת המלכות, כן תמהו, ומפחדים ובורחים^[ג]. אבל בלילה, אז ומעביר יום, כי כבוא השמש דהיינו שהתפארת הנקרא יוס^[ד] מסתלקין המוחין ממנו ונשאר בסוד הדרמיטא ומביא לילה לרחל שהיא מדת הלילה או היסוד היא מביא אותה בכריאה כדי שלא יזוז ידו מתוך ידה ויוכל לשמור אותה שם מן החיצונים, עיין שם.

ולפי האמור מוכן, כי הב' דברים שכתב האריז"ל (כפרי עין חיים שם) דבחנוכה נתקן ה'הוד', וכן מה שכתב כי אז יורדת בלילה לעולמות התחתונים, הכל ענין אחד הוא, והיינו כי נודע ממה שאמרו בתיקוני זהר (סוף תיקון יג כפ, א) כי מדת יסוד נתקן על ידי הב' מדות נצח והוד, ועיין שם בכיארנו [כאר לחי ראי]. ולזה מוכן כי קודם שנתקן ההוד לא היה ביכולתה לירד למטה לעולמות התחתונים, כי כל זמן שלא נתקנו כל הב' מדות נצח והוד אין היסוד בשלימות ואין ביכולתו לעמוד על

דרך נט [א] ראה זהר פרשת תרומה ח"ב קסג, ב — כד אתי צפרא ואתעבר שלטנו דחשוכא דליליא כדין עאל איהו ואכלוסיה בנוקבא דתהומא רבא דלסטר צפון, עד דעאל ליליא ואשתרו כלבי ושלטי ומשטי בליליא עד דאתי צפרא [ב] ראה זח"א רז, א — כי הנה המלכים נועדו, דא יהודא ויוסף בגין דתרווייהו מלכים וראה בראשית רבה פצ"ג, ב [ג] ראה זהר שם ע"ב — וכדין המלכים נועדו ואתקשרן כחדא עברו יחדיו לאנהרא כל אנפין ולמהרי כלא רעותא חדא המה ראו כן תמהו, סלקא דעתך דאינון מלכים, אלא אלין מאריהון דדינין דחרוה דלהון למעבר ההוא דינא דאתפקרו עליה וכדין כד מלכים אזדמנו תרווייהו ברעותא חדא כדין המה ראו ההוא רעותא דתרין עלמין כן תמהו נבהלו נחפזו בגין דכלהו מארי דינא אתכפיין ומתעברן מעלמא ולא יכלי לשלטאה וכדין מתעברין קיומיהון מעברין שלטנהון [ד] ראה תיקוני זהר תיקון ע קכ, ב — יום עמודא

פרודא, ועל ידי זה ברחו החיצונים ויורדים לנזקבא דתהומא רבא.

ולזה יתכן מה שאמרו ברוך כבוד הוי"ה 'ממקומו' — 'ממקום ו' (כמו שהוא הכונה בהאריז"ל על 'ממקומו'), כי 'ו' הוא מרמז למדת היסוד, וכמו שאמרו כתיקוני זהר הקדוש (שם^[10]) שהוא מדה הששית.

וגם כי 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו' הוא בנימטריא 'ומעביר יום ומביא לילה', שזה היה עיקר הנס שהיסוד עמד אצל המלכות בבחינת לא זזה ידו מתוך ידה, וכנזכר:

דרך 8

וַיֵּשׁ לְוֹמֵר עוֹד מֵה שְׁכַתְּבוּ בְּרֵאשׁוֹנִים^[11]
שֵׁנִשְׂאוּ דְגָלִים, וְעַל כֵּל דְּגַל הִיָּה
כְּתוּב מִכְּבִי שֶׁהוּא רֵאשִׁי תִיבוֹת מִי
כִּמְזֻכָּה בְּאֵלִים יְהוֹהָ, וּבִירוּךְ כִּבּוֹד יְהוֹהָ
מִמְקוֹמוֹ. כִּי הִנֵּה אֲנִי וְצִלְהָה בְּבִנֵי יִשְׁשַׁכֵּר
בְּדְרוּשֵׁי חֲנוּכָה (מֵאמְרֵי חֲרָשֵׁי כְּסֵלוֹ מִבַּת מֵאמֵר ב, אוֹת
י מֵאמֵר ד, אוֹת טו) [כְּתוּב] שֶׁהוּא מְקוּבֵל וּמְרַגְלָא
בְּפוֹמִיֵּיהוּ דְרַבְנָן רְכוּתֵינוּ ז"ל הַקּוֹדְמִים אֲשֶׁר
חֲנוּכָה יֵשׁ בּוֹ עֵינֵן רֵאשׁ הַשָּׁנָה. וְכַתֵּב הַרְמֵז לֹזֶה

המשמור^[12] על כן אי אפשר להמלכות לירד למטה להשפיע כי אין לה מי שישמור אותה כראוי, אבל לאחר שתקנו החשמונאים מדת ההוד, ואז כששניהם הנצח וההוד הם בשלימות נתקן על ידי זה היסוד בשלימות ויכול לעמוד על המשמר בבחינת לא זזה ידו מתוך ידה לשמרה מן החיצונים שלא יגעו בה ח"ו, ועל כן יכולה שפיר לירד למטה ואין לה פחד מן החיצונים כי היסוד עומד אצלה בכל מקום שהוא לשמור אותה בכחינת מעביר יום ומביא לילה כנזכר^[13].

וכזה מוכן מה שכתב בסידור חמדת ישראל למה"ר שמואל ווימאל זי"ע בכונת חנוכה שיש לכוין כשעת נתינת השמן במנורה קודם ההדלקה לשם כי"ט, עיין שם^[14], והיינו דשם זה הוא ביסוד כנודע^[15], ובכך קודם ההדלקה שאז היא עת ירדת המלכות מכוונים בשם זה שמאיר ביסוד לעורר היסוד שיוודע עמה לשמרה כנזכר.

וכזה יוכן מה שאנו אומרים כנוסח ההודאה ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, כי גודע מה שכתב האריז"ל (בלקוטי תורה מלכים ב, ד) כי 'אתה' מרמז ליסוד אכא, ואם הוא בוא"ו 'ו'אתה או מרמז ליסוד אימא, עיין שם. וגם גודע מדברי הזהר הקדוש (ח"ב קלא, ב) ד'ואתה' הוא רזא דחבורתא חדא בלא

דאמצעייתא [ה] ראה זח"ג רצו, ב — מטרוניתא לא מתברכא אלא בכללא דג' אלין דאינון נצח הוד יסוד וראה עוד שם ח"א קנא, ב הקדמת תיקוני זהר י, ב [ו] עוד בדבר זה שנס חנוכה תלוי בתיקון מדת היסוד ראה לעיל דרך כז דרך מז לקמן דרך סז [ז] שם זה הוא צירוף תיבת 'שמך' בא"ת ב"ש [ח] ראה קהלת יעקב מערכת ביי"ט, ששם זה בגימטריא י"ה"ו ביסוד ומטוגל לשמירה [ט] וראה תיקוני זהר תיקון כב סח, ב תיקון יט לט, ב זח"ג רלו, א וראה קהלת יעקב, ערך ו'

כי חנוכה היה בימי מתתיהו, שכן 'מתתיהו' בגימטריא 'ראש השנה', עיין שם [ב].

ולדעתי נראה ליתן טעם שחנוכה יש בו ענין ראש השנה, כי מבואר במחברת הקודש (סוף שער חנוכה) בשם מהר"ן זצללה"ה [ג] כי חנוכה הוא בסוד (תפלת נשמת) וה' 'ער' הנה לא ינום, בהיחוד של הששה שמות יש בהם 'כ"ה' אותיות פשוטים, וכשהם מלאים הם 'ס"ה' אותיות, ובמילוי דמילוי הם מספר 'ק"פ' אותיות, וסך הכל 'כ"ה ס"ה ק"פ' גימטריא 'ער', כמספר 'י' פעמים כ"ז אתון דאורייתא. וזה וה' 'ער' לא ינום בזמן הגלות דיון, עיין שם.

ולדעתי מובן הענין מה שהתיקון לזה הוא על ידי האור דנר חנוכה, כי בהאור נאמר בו (בראשית א, ה) וירא אלקים את האור כי טוב, והיינו כמו שאמרו חז"ל (ברכות ה, א)

אין טוב אלא תורה שנאמר (משלי ד, כ) כי לקח טוב נתתי לכם, והיינו שעל ידי הכ"ז אתון שמאיר בחנוכה שהוא סוד התורה נהפך הרע לטוב להיות בכחית 'ער' בהגלות ולא ינום כנזכר.

ולזה מובן שנעשה הגם על ידי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול שהוא ביטל את המעוררים ואמר הנה לא ינום, וכמו שכתב אא"ו זצללה"ה בבני יששכר [ד], עיין שם. והיינו שזה היה עיקר הגם דחנוכה שהיונים רצו לשכח התורה מישראל שהוא סוד הכ"ז אתון דאורייתא שמשפרם ע"ד, והיה בסוד התרדימה [ה], ועל כן היה תגבורת הדינים כל כך על ישראל בעונותינו הרבים. אבל מתתיהו לקח הכח של אביו שביטל את התרדימה בכח הכ"ז אתון דאורייתא, וביטל את המעוררים לומר עורה למה תישן [ו], כי על ידי התורה הוא בכחית וה' 'ער', ועל ידי זה נתקן התיקון

[ב] ושם מבואר שבימי חנוכה ובפרט בזאת חנוכה מסוגלים להפקר בורע של קיימא כמו בראש השנה וראה עור שער יששכר מאמרי חרשי כסלו טבת מאמר ימי אורה, אות ח [ג] וזה לשונו נלע"ר שזה סוד היחוד של הוי' שמות הנזכרים שבהם כ"ה אותיות פשוטים — [ראה לעיל דרך טז ובגליון שם, והיינו הוי"ה אהי"ה, הוי"ה אלהי"ם, הוי"ה אדני] — וכשהם מלאים הם ס"ה אותיות — [ראה לעיל דרך כט ובגליון שם בענין המילוי של שם הוי"ה] — יו"ד ה"י וי"ו ה"י, אל"ף ה"י יו"ד ה"י — [ראה לעיל דרך כז ובגליון שם בענין המילוי של שם אהי"ה] יו"ד ה"י וא"ו ה"י אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם יו"ד ה"א וא"ו ה"א אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, מספר 'אדני' ואם תכתוב אותם הוי' שמות במילוי דמילוי הם ס"ג אותיות — [יהו"ה], יו"ד וא"ו דל"ת, ה"א אל"ף, וא"ו אל"ף וא"ו, ה"א [אדני], אל"ף למ"ד פ"א, דל"ת למ"ד תי"ו, נו"ן וא"ו נו"ן, יו"ד וא"ו דל"ת וס"ב אותיות — [יהו"ה] יו"ד וא"ו דל"ת, ה"י יו"ד, וא"ו אל"ף וא"ו, ה"י יו"ד [אלהי"ם], אל"ף למ"ד פ"א, למ"ד מ"ם דל"ת, ה"א אל"ף, יו"ד וא"ו דל"ת, מ"ם מ"ם ונ"ה אותיות — [יהו"ה] יו"ד וי"ו דל"ת, ה"י יו"ד, וי"ו יו"ד וי"ו, ה"י יו"ד [אהי"ה], אל"ף למ"ד פ"א, ה"י יו"ד, יו"ד וא"ו דל"ת, ה"י יו"ד העולים 'ק"פ' מספרם 'ע"ב ס"ג מ"ה' וזה סוד להדליק נר חנוכה והוא למפרע באופן זה — כ"ה אותיות הפשוטים וחניו עם הכולל גימטריא ס"ה, הם 'חניו' אותיות במילואם 'נר' הוא המספר של הוי' [ששה] שמות כנזכר לעיל — [ראה לעיל דרך טז ובגליון שם] 'להדליק' גימטריא 'ק"פ' הוא מספר מילוי המילוי של ו' שמות, והנה כ"ה ס"ה ק"פ גימטריא 'ער', כ"ז אתון דאורייתא, כל אחד כלולה מי' ספירות, הן 'ער' וזה סוד וה' 'ער' לא ינום וכו', עיין שם [ז] ראה שם מאמר ד, אות יט — יוחנן כהן גדול ביטל את המעוררים שהיו אומרים עורה למה תישן וכו' (ראה סוטה מח, א הוצתק לקמן), והיה זה שכרו מתתיהו בנו שממעשה הגם שנעשה לו נחודע לכל אשר לא ינום ולא יישן שומר ישראל, רק גם בעת הזעם מצפה לחננני [ח] בענין סוד התרדמה ראה פרי עץ חיים שער ראש השנה, פ"ב [ו] ראה גמרא סוטה מח, א — בכל יום ויום שהיו עומדים ליום על דוכן ואומרים עורה למה תישן ה', אמר

של חנוכה ונעשה היחוד ב'ע"ר' אותיות כנוצר לעיל.

ולזה מובן מה שאנו אומרים כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך, כי נודע מדברי הארז"ל^[1] בהגדה של פסח בסוד רשע מה הוא אומר, שעיקר הרע של הרש"ע הוא הב' אותיות ר"ע, והשי"ן הוא המחזיקו, עיין שם. ולזה אומרים כשעמדה מלכות יון 'הרשעה', היינו שהם מסטרא 'דרע' וכל מאויים לעשות מ'ער' — 'רע', על כן עמדו להשכיחם תורתך שהוא סוד הכ"ז אתון שעל ידם נעשה מה'רע' — 'ער' הנה לא ינום.

ולזה אמר ולהעבירם 'מחוקי' רצונך, כי 'חוק' הוא סוד השופר של ראש השנה המעורר את הזעיר אנפין 'מתרדימה'^[2], וכמו שנאמר (תהלים פא, ד-ה) תקעו בחדש 'שופר' וגו', כי 'חק' לישראל. ולפי האמור הנה עושים על ידי לימוד התורה התעוררות מן השינה כביכול כמו בראש השנה בשופר, וזהו שהיונים רצו לשכח התורה מישראל, ועל כן גרמו לבטל ענין ההתעוררות מן השינה שהוא סוד 'חק' לישראל ולזה 'חקי' רצונך, היינו שעל ידי השופר כשנעשה התעוררות נמתקים הדינים כמו שכתוב בפרי עץ חיים (שם, פ"א) ועל כן שופר הוא 'ש"ו—פ"ר' שאותיות 'ש"ו' הם ההמתקה לה'פ"ר' דינים, עיין שם. ודינים ממותקים נקראים 'רצון', וכמו

שכתב בפרי עץ חיים (בשער השבת, פכ"ב בסוד תפלת מנחה של שבת) בכונת ואני תפלתי לך הוי"ה עת רצון.

ולזה יתכן הרמז שהיה נרשם השם 'מכבי' ואמרו מי כמוכה וגו', שכן 'מכבי' מי כמכה באלם הוי"ה הוא מספר 'ש"ו' אותיות המתקה של ה'פ"ר' מן 'שופר' שנעשה על ידי החשמונאים. ולזה יתכן כי היו נושאים דגלים ועל כל דגל היה כתוב 'מכבי' ואמרו מי כמוכה וגו' ברוך כבוד הוי"ה ממקומו, שכן 'דגל מכבי' מי כמכה באלם הוי"ה ברוך כבוד הוי"ה ממקומו הוא מספר 'ראש השנה', לרמז שכן היה כל עבודתם של החשמונאים להאיר אור תורה, שעל ידי זה יעורר הזעיר אנפין מן התרדמה להיות בבחינת וה' 'ער' לא ינום, כענין הנעשה ב'ראש השנה', וכאמור:

ובדרך זה אמרתי עוד בזה, דעל כן בזמן
 נר חנוכה יורדת המלכות ונותנה טרף לביתה ו'חוק' לנערוותיה (פרי עץ חיים, שער חנוכה) וכן בראש השנה אמרו רז"ל (ביצה טו, א) מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, שנאמר (תהלים שם) תקעו בחדש שופר וכו' כי חק לישראל הוא וכו'. ולזה יתכן שמצותה עד שתכלה רגל מן השוק, שכתב רבינו (פרי עץ חיים, שם) שהוא הרגלים נצח והוד, אשר נצח כבר נתקן על ידי שמואל שאמר (שמואל א טו, כט) וגם 'נצח' ישראל לא ישקר, ועתה בחנוכה צריכין לתקן

להן וכי יש שינה לפני המקום, והלא כבר נאמר הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, אלא בזמן שישראל שרויין בצער ועובדי כוכבים בנחת ושלוח, לכך נאמר עורה למה תישן ה' [ז] ראה בני יששכר מאמרי חדש ניסן מאמר ה, אות יד וראה עוד זח"א ב, ב [ח] ראה פרי עץ חיים שער ראש השנה, פ"ב

הקדוש (ח"ג רמג, א) ובכתבי הארז"ל (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד)^[1], והיינו שהם"מ בהלחמו עם יעקב מדת 'ואמת'^[2], ועל כן התיקון על ידי השמן דנר דחנוכה, כי במקום ששמן זית מצוי שם החכמה מצוייה (מנחות פה, ב), כי 'חכמת' אדם 'תאיר' פניו^[3] (קהלת ה, א) סוד 'הארט' פני 'התוקע' שעל ידי תקיעת שופר.

ויתכן שלמדוהו מן המקרא (שמואל ב יד, ב) וישלח יואב 'תקועה' ויקח משם וכו', 'דתקועה' אלפא לשמן (מנחות שם), היינו כי בהשמן מתקנין מדת ואמת שהוא הארת פני 'התוקע' לתקן מה שנאמר 'ותקע' כף ירך יעקב כנוכר לעיל.

ולזה יתכן הרמז שאמרו 'מי' כ'מכה ב'אלם י'הו"ה' וכתבו על הרגלים השם 'מכב'י', כי הרגל ימין שהוא נצח סוד היער — (על פי מה שכתב בדברי הוזהר הקדוש (ויקרא ברעיא מהימנא שם) — כבר תיקן שמואל, ועתה הוצרכו לתקן גם הרגל 'ההוד' בסוד 'דבש' כנוכר. ויתכן כי 'מי כמכה כאלם הו"ה' עם 'מכב'י' הוא גימטריא 'דבש' שהוא סוד תיקון רגל ההוד, וכאמור:

את ההוד. ויתכן כי בתקיעת שופר נתעורר מדת 'ואמת' בסוד הארת פני התוקע כמו שכתב [בפרי עץ חיים] בשער השופר, על כן כשהוצרך לתקן הסוד של השופר בסוד 'הרגלים' אמר וגם נצח ישראל 'לא ישקר' בסוד מדת 'ואמת' היפך השקר. ועתה בחנוכה מבואר בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) בשם החברים לכוון להח' פעמים אמת כנודע, והיינו גם כן סוד השופר שהוא לעורר מדת 'ואמת' כאמור.

ויתכן כי הב' רגלים נרמזים בשופר על פי מה שכתוב בזהר הקדוש פרשת ויקרא ברעיא מהימנא (ה, א) בענין אכלתי 'יערי' עם 'דבשי' (שיר השירים ה, א), דא 'שוקא ימינא ושוקא שמאלא', עיין שם. ויש לומר כי 'יער' הוא מספר 'פ"ר' של שופר, 'דבש' הוא מספר 'ש"ו' של שופר, שמבואר בפרי עץ חיים (בשער השופר שם) דשופר הוא סוד סיטרא דחסד וגבורה, 'פ"ר' הוא סיטרא דגבורה, ו'ש"ו' הוא מספר 'דבש' מסטרא דחסד הממתיקו^[4].

ולזה יש לומר (בדרך אפשר כל זה), שסוד חנוכה היא לתקן מה שנאמר (בראשית לב, ט) 'ותקע' כף ירך יעקב, כמו שכתבו בזהר

[ט] ראה מאורי אור, מערכת דבש — דבש נקרא הדינים הממותקים 'ש"ו' גדלות, כי 'ש"ך' דינים בהסרת י"ד' נשאר 'דבש' וראה עוד קהלת יעקב, ערך דבש — הוא מורה על מתוק דין לכך היא מתוק, והוא סוד ה' גבורות דמנצפ"ך הנמתקים על ידי שם הוי"ה, 'פ"ר' ו'יהו"ה' גימטריא 'דבש' 'דבש' ראשי תיבות ש'ממתיק ב'חינת דין וראה עוד שם — וכשעושין ממנו משקה מי דבש הוא חזק עבור שהוא מבחינת גבורה, רק שהוא גבורה ממותקת 'דבש [עם הכולל] גימטריא דא בינה גבורה הוד [עם התיבות] וגם כן 'דבש' ראשי תיבות דא ב'חינת ש'מאל ומיהו נראה לי שכלול גם כן מחסד והמתיקות שבו מבחינת חסד והחוזק שלו בחינת גבורה, ועל כן 'דבש' גימטריא גם כן יזה חכמה נצח חסד עם הכולל וכו', עיין עוד שם [ין ראה בכני יששכר מאמר ב, אות כג בתוך דבריו כבר ידעת שעל ידי זה שנגע הס"מ בכף ירך יעקב נפגם 'ההוד' ועל כן נסתלקה הנבואה בבית שני, והיה תמורתו האור הנערב של חנוכה. הנה חנוכה הוא תיקון מה שנגע הס"מ בכף ירך יעקב [יא] ראה זח"ב רעו, א וראה עוד מאורי אור, מערכת אמת וביאיר נתיב שם [יב] ראה תיקוני זהר תיקון ע קכה, א

דרך סא

ויתכן עוד לומר מה שאמרו ברוך כבוד הוי"ה 'ממקומו' — 'ממקום ו', כנזכר לעיל (דרך נש). בהקדם מה שכתב בעץ חיים (שער מיעוט הירח, פ"ג) בביאור דברי הש"ס פרק ז' דיומא (ס"ט, ב) ירמיהו לא אמר והנורא לפי שגויים מרקדים בהיכלו איה נוראותיו, כי 'נורא' הוא אותיות 'ארון' לרמזו אל המלכות הנקראת 'ארון' (זח"ב קנ"ב, א), והיינו שבזמן החורבן לא היה יכולת ביד הגוים והקליפות לשלוט בבית המקדש אם לא שבאותו רגע חזרה המלכות בסוד נקודה קטנה ונהרס כל בנינה לגמרי, וזה נעשה על ידי שנתבטל אותה הארה שהיה מגיע אליה מן התפארת שהוא סוד זעיר אנפין שנקרא 'נורא' (תיקוני זהר תיקון ל ע"ד, א). וזהו שאמר איה 'נוראותיו' — 'נורא' 'וארון', עיין שם.

ובזה יובן מה שאמרו ברוך כבוד הוי"ה ממקום ו', היינו שהתיקון של חנוכה היה שהשכינה הקדושה שהוא סוד 'ארון' שנקראת כבוד ה' (זח"א כ"ה, א) מקבלת השפעתה מזעיר אנפין שהוא סוד 'נורא', שהוא ^[א] סוד אות ו' (תיקוני זהר תיקון כא מד, ב), ונבנית המלכות על ידי זה בפרצוף שלם. ובה מובן מה שהמצוה להדליק נר חנוכה אצל 'הדלת', כי מבואר בעץ חיים בפרק שלאחר זה (שם, פ"ד) ^[ב] דלאחר שנכנסו הגויים בהיכל

אף שנעשה אחר [כד] התיקון מעט, עם כל זה לא היה התיקון שלם כל כך, כי המלכות נשארת קצר הקומה ואינה שוה אליו בכל שיעור קומתו רק מהחזה [ו]למטה, והוא מזדווגת עמו רק בתפארת נצח הוד יסוד שלו, עיין שם.

והנה נודע ממה שכתב בפרי עץ חיים (שער התפלין, פט"ז דרך הג') דכשהמלכות קצר הקומה ומקומה הוא בד' תחתונים בתפארת נצח הוד יסוד של זעיר אנפין, או בנצח הוד יסוד מלכות שלו, נקראת אז ד', עיין שם. וזהו יש לומר שאמר דוד המלך ע"ה (שהוא סוד המלכות) ^[א] (תהלים ל, ב) ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת אויבי לי, והיינו שאם כי דליתני, שהנני קצר הקומה ואינני רק בבחינת ד' שהנני עומד רק בד' תחתונים שלו, עם כל זה כיון שאינני בבחינת נקודה קטנה ח"ו, על כן לא שמחת אויבי לי, ואי אפשר לגוים לרקד בהיכל, כיון שעל כל פנים הנני בבחינת 'ארון' והנני יונק מזעיר אנפין שהוא בחינת 'נורא' כנזכר לעיל.

ולזה יתכן הענין מה שכתב בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) כי בחנוכה לאחר התיקון יורד זעיר אנפין לנוקבא להתייחד עמה למטה, והיינו כי בעונותינו הרבים אי אפשר לה לעלות למעלה והוא רק בבחינת ד'. ולזה יתכן הרמז כי 'נורא ארון' עם ד' הוא עולה כמספר 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו':

דרך סא [א] זעיר אנפין [ב] וראה עוד באריכות לעיל שם פ"ב [ג] ראה פרדס רמונים שער כג, ערך דוד — דוד נקראת המלכות מטעם כי דוד מצד המלכות נעשה מרכבה למדה הזאת וכן נמצא שתקן אותה בהיותו משחר אותה בשירותיו וזמירותיו, כי בה תלויים כל הלוליו כנודע וראה עוד מאורי אור — דוד מרכבה למלכות, 'דהוי"ה וד' הפשוט גימטריא 'דוד' וביאיר נתיב שם — ר"ל אותיות דמלוי הוי"ה וד' אותיות הפשוט, עיין עוד שם 'דוד בן ישי' גימטריא 'שכינה [עם הכולל]'

דרך סב

עוד יש לומר הענין מה שנשאו דגלים ואמרו ברוך כבוד הוי"ה ממקומו. דהנה איתא בסידור בקדושת שחרית בכונות ברוך כבוד הוי"ה ממקומו, 'כבוד הוי"ה' הוא 'מלכות' (זח"א כה, א), ו'מקום' הוא 'בינה'^[א], היינו שהמלכות מקבלת מבינה, עיין שם. וענין זה מתייחד עם סוד חנוכה, כי גם סוד חנוכה הוא כן, וכמו שכתב בפרי עץ חיים (בשער חנוכה, פ"ד) וזה לשונו: 'חנוכה' הוא 'חנה—כו' הוא שיונקת מאימא עילאה העולה 'ס"ג', כי 'חנה' ב'בינה', ושם שם 'ס"ג' וכו'. ולזה יתכן מה שנשאו דגלים, שכן 'דגל' הוא מספר 'ל"ז' סוד המילוי דשם 'ס"ג'^[ב].

וכן יתכן (שכת כא, ב) מה שמצאו הפך מונח בחותמו של כהן גדול, שכן 'חותם' היא מסיטרא דשם 'אהי"ה', כי 'אהי"ה' פעמים אהי"ה' הוא סוד החותם של 'אמת', וכמו שכתב בפרי עץ חיים (שער יום הכפורים, פ"א)^[א], ועוד בכמה וכמה דוכתי. וגם בחנוכה מבואר בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) לכון בסוד 'האמת' של שם 'אהי"ה'. ולפי האמור יתכן כי מבואר בעץ חיים^[ב] כי חותם המלכות הוא סוד שם אהי"ה ב'ג' מילואיו 'קס"א קמ"ג קנ"א' העולה 'חותם עם הכולל', כי החותם של המלכות נמשך מבינה אימא עילאה, עיין שם.

ולזה היה הנס שהיה מונח בסוד 'החותם', היינו שנתקנה הנוקבא על ידי המשכות האורות מהבינה על ידי החותם של הג' שמות אהי"ה ב'ג' מילואין, כדי ש[לא] ישלמו הזרים בהשפע. ולזה יתכן שאמר 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו', כמספר השמות של אימא עילאה 'ס"ג' ו'ג' אהי"ה ב'ג' מילואים גימטריא 'תנ"ה'. ובכן 'תנ"ה' ס"ג' עולה 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו':

דרך סג

ויש לומר עוד מה שכתבו על הדגלים השם מכב"י. וגם מה שאמרו ברוך כבוד יהו"ה ממקומו. על פי דברי החוכת הלבבות (עבודת אלוקים, פ"ד ר"ה והמדרגה התשיעית) הנודעים מה שאמר חסיד אחד לחבירו שאינו מרגיש חטא בנפשו, והשיב לו ירא אני ממך מן החטא היותר גדול הוא הגאווה^[א] — (ועיין מה שכתבנו לעיל מזה דרך נ"ז).

וזהו יש לומר הענין מה שאמרו חז"ל בש"ס (שכת כא, ב) כשנכנסו היונים להיכל 'וממאו' כל 'השמנים', והיינו כי שמן רומז לתורה ומצות, וכמו שנאמר (קהלת ט, ח) ושמן על ראשך (לא) [אל] יחסר, ומבואר במדרש (קהלת רבה פ"ט, ח) ושמן אלו המצות^[ב]. וכן איתא בספרי

דרך סב [א] ראה זח"ב רז, א קהלת יעקב. ערך מקום [ב] ר"ל יו"ד ה"י וא"ו ה"י [ג] ראה עץ חיים שער מ"ד, פ"ו [ד] ראה שער הכללים שבסוף הספר עץ חיים, כלל טו שער מ"נ ומ"ד, דרוש פ"א כלל יג פרי עץ חיים שער הלולב, פ"ד וראה לעיל דרך כז ובגליון שם

דרך סג [א] וזה לשונו שם הייתי מפחד עליכם ממה שהוא גדול מן העונות [ב] ושמן על ראשך אל יחסר

(האוינו, פי"ב) ושמן מחלמיש צור (דברים לב, ד), זה תלמוד. וכן הוא בתנא דבי אליהו (פ"ו) ושמן זה משנה^[1]. וטומאה מרמו לעון הגאות, וכמו שאמרו במדרש רבה פרשת חקת (במדבר רבה פי"ט, ג) ולקח הכהן עץ ארז ואזוב והשליך אל תוך שריפת הפרה (במדבר י"ט, ו), שאם היה גבוה כעץ ארז ישפיל עצמו כאזוב, וזהו הטהרה מן הטומאה שהוא הגאות, עיין שם במפרשים^[2].

וזהו הענין מה שאמרו כשנכנסו היונים בהיכל, כי היכל הוא כינוי ללב הישראלי^[3] אשר שם הוא משכן נפש רוח נשמה שלו^[4] וחלק אלקי ממעל והשוואף וזורה לעשות מצות ומעשים טובים, ושם נכנס רוח הטומאה בקרבם לחשוב מחשבת פיגול לשם יוהרא וגיאאות^[5], ועל ידי זה 'טמאו' כל 'השמנים', שעשו כל תורה ומצות ומעשים טובים לשם יוהרא וגיאאות ונטמאו כל הקדושים^[6].

וזהו שאנו אומרים כשעמדה מלכות יון וכו' להשכיחם תורתך, כמו דאמרו חז"ל (בפסחים סו, ב) דמאן דמתייהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו^[7]. וכן אמרו בש"ס (בבא בתרא ע"ה, ב) כל אדם שיש בו גמות הרוח נופל בגיהנם. כי הגאות הוא הסיבה שמביא לכל עבירות שבתורה, וכנודע^[8]. וזהו שאמר 'להשכיחם' תורתך (שיהא חכמתם מסתלקת מהם) על ידי הגאות^[9]. וגם להעבירם מחוקי רצונך, שעל ידי הגאות הם באים לעבור על מצות ה'.

ובזה מובן מה שכתבו בקדמונים (צרוור המור פרשת ואתחנן) — (שכתבנו מזה כמה פעמים במאמרינו^[10] זה) — כי בשעת המלחמה עסקו החשמונאים ביחוד דקריאת שמע ואמרו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד (דברים ו, ד). ולפי האמור מובן, כי ידוע מאמר רבי שמעון בן יוחאי בש"ס ריש פרק קמא

ממצות ומעשים טובים [ג] ראה שם — אין שמן אלא תורה וראה פרי עץ חיים, שער הנהגת הלימוד — על ידי קריאתך במשנה תכנין שמן אותיות משנה [ד] ראה [ה] ראה זח"ב קז, ב — ולבי חלל בקרבי אמר דוד בלבא אית תרין היכלין בחד דמא ובחד רוחא, ההוא חד דמלייא דמא ביה דיורא ליצר הרע, ולבי לאו הכי דהא ריקן איהו ולא יהבית דיורא לדמא בישא לשכנא ביה יצר הרע [ו] ראה אלשיך פרשת תרומה [ז] ראה מאור עינים פרשת מקץ [ח] ראה נר מצוה למהר"ל שמבואר שיו"ן בגימטריא 'היכל עם הכולל', לרמוז שכן יין הוא נגד להיכל, עיין שם וראה עוד בן פורת יוסף פרשת בראשית — שהארם נקרא היכל ה', ועל ידי גסות הרוח נחשב שמעמיד צלם בהיכל [ט] ראה בראשית רבה פ"א, ב [י] ראה זח"א פרשת וישלח תפארת בנים פרשת אחרי, ד"ה וכפר וכו' על פי דברי האורח לחיים — כי שורש פורה ראש ולענה מכל העבירות הוא הגיאאות ר"ל והסביר הענין כי נודע מדרש חז"ל (קידושין ל, א) יצרו של אדם עומד עליו בכל יום וכו' ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו לא יוכל לו, ולזה מטיל היצר הרע בהאדם תחלה מחשבת גאות, ועל ידי זה נסתלק ממנו ח"ו השם יתברך, כמו שאמרו חז"ל (סוטה ד, ב) על המתגאה שאמר הקדוש ברוך הוא אין אני והוא יכולין לדור יחדיו, ואז היצר הרע עושה עם האדם כרצונו, עד כאן דברי האורח לחיים וממילא נשמע דעיקר פשיעות של האדם במה שהוא שומע להיצר הרע להתגאות, דהא בעת בא היצר הרע אליו להתחיל לזרוק בו הגאות עדיין היה השם יתברך עמו בעת ההוא והיה ביכולתו להנצל מיצר הרע שלא להתפתח בהגאות, דהא השם יתברך עוזרו אך אחר כך כשמתגאה בעונותינו הרבים כל העבירות שעושה אחר כך הוא בכלל אונס ושוגג, דאז מסתלק ממנו השם יתברך וקשה לו להנצל מהיצר הרע ואף על פי כן הוא נענש עליהם כאילו היה במזיד גמור, כיון דקיימא לן (בחושן משפט סימן רצ"א) דתחלתו בפשיעה וסופו באונס או בשוגג חייב, עיין שם [יא] ראה משמרת איתמר פרשת קדושים, שחכמתו מסתלקת והולכת למקום נמוך כי שם מקומה וראה עוד נוצר חסד (קאמארנא) אבות פ"ד, מ"ד [יב] ראה לעיל דרך ז ודרך כה בשם צרוור המור פרשת ואתחנן וראה עוד לעיל דרך לה בשם

דסוטה (ד, ב) כל אדם שיש בו גסות הרוח כאלו עובד עבודה זרה. והיינו כי עד כה קודם שתיקנו הקלקול של הגאות לא יכלו לומר קריאת שמע כראוי, כי המתנאה הוא פוגם ח"ו בנפשו באמונת יחודו ואחדותו יתברך שמו¹², עד זמן המלחמה שנצחו וביטלו כח הגאות, או עסקו בקריאת שמע כנוכר לעיל ברזא דיחודו ואחדותו יתברך שמו.

ובזה אמרתי המשך סיום הש"ס לתחלתו, שמסיים (גדה ע"ג, א) כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, ופירש רש"י הלכות — משנה וברייתות הלכה למשה מסיני, והיינו כי אין זה עוד התכלית ולא הדרך כלל כי כל שלומד הלכות הוא בן עולם הבא, כי אם הוא עוד מתנאה ומתייהר בלימודו הלא קיימא לן דכל המתנאה נופל בניהגם כנוכר לעיל, אלא אם עוסק בהלכות והוא בעיניו מושפל ובענוה וכמו שאמרו במדרש פרשת נשא (במדבר רבה פ"ג, ג) גאות אדם תשפילנו (משלי כ"ב, כג), זה תבור וכרמל שבאו מסוף העולם מתגאים לומר שאנו גבוהים ועלינו הקדוש ברוך הוא נותן את התורה. ושפל רוח יתמוך כבוד, זה סיני שהשפיל את עצמו לומר שאני נמוך, ועל ידי כך תמך הקדוש ברוך הוא כבודו עליו וניתנה עליו התורה וזכה לכל הכבוד הזה וכו',

שנאמר (שמות י"ב, כ) וירד ה' על הר סיני, עיין שם. והיינו שהרמוז הוא ממה שנאמר וירד ה' כביכול, בבחינת (ישעיה נ"ג, טו) אני ה' אשכון את דכא ושפל רוח, ומהאי טעמא ניתנה התורה על ידי משה דוקא, שהוא היה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה¹³ (במדבר י"ב, ג). וזהו הענין שפירש רש"י (גדה שם) בקדושת לשונו 'הלכה למשה מסיני', שירש מדרת ענוה כשלומד ההלכות ולא לשם גאות ח"ו, אז הוא בן עולם הבא ואינו נופל בניהגם כנוכר לעיל על בעלי גאווה, וגם אינו פוגם בבחינת קבלת יחודו ואחדותו יתברך שמו שאינו כאלו עובד עבודה זרה כנוכר. על כן שפיר סמוך ליה מאימתי קורין את שמע, שהוא מצות קריאת שמע קבלת יחודו ואחדותו יתברך שמו.

וזהו הוא הענין יש לומר מה שאמרו בתיקונים (תיקון י"ג כ"ב, א) 'נח' דא נ"ר ח'נוכה יס"ו, והיינו כי ב'נח' כתיב (בראשית ו', ט) אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלקים התהלך נח, והיינו כי תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים (רש"י שם). אלה תולדות נח, עיקר מעשים טובים שלו היה אף על פי שהיה איש צדיק תמים ועובד השם יתברך תמיד, ובדורותיו שהיו הדור מלאים עמי הארץ בורים ריקים ופוחזים רשעים ומכעיסים את

תיקוני זהר [יג] ראה זח"א קסו, ב — אתגאי ברוחיה חסר מהימנותא [יד] ראה גמרא שבת פט, א — הואיל ומעטת עצמך יקרא על שמך, שנאמר זכרו תורת משה עבדי וראה נועם אלימך פרשת לך, ד"ה וילך — השם יתברך ברוך הוא בחר בהר סיני מכל ההרים ליתן עליו את התורה מחמת שהוא נמוך מכל ההרים, דעיקר הוא לעסוק בתורה בהכנעה, ומשה רבינו ע"ה היה עניו מכל אדם והיה מוכשר ומוכן לקבל התורה על ידי הכנעה שבו מהר סיני שיהיה גם כן בבחינת הכנעה, כדאיתא במדרש כשראה הר סיני את משה היה רץ לקראתו, והטעם מחמת שהיו שניהם בבחינת הכנעה, ולכן נאמר משה קיבל תורה מסיני, ר"ל ממדרגת סיני שהוא הכנעה, ולא כן שאר ישראל שלא היו בבחינת הכנעה, ולכן היו קולות וברקים כדי לשבר אותם ולהביאם אל הכנעה מחמת הפחד והמורא וראה עוד מאור עינים פרשת תרומה, ד"ה וזהו [כ] [טו] וזה לשונו שם דעלה זית טרף כפיה (בראשית ח, יא) וכי, ודא איהו חנוכה וראה באר לחי דאי שם ד"ה ודא, וזה לשונו דעלה זית מרמז שנעשה התיקון של

ויתכן גם כן מה שהיה נרשם על
 הדגלים השם מכב"י. כי מבואר
 במדרש רבה פרשת צו (ויקרא רבה פ"ג, ו) כל
 המתגאה אינו נידון אלא באש, עיין שם. והנה
 מבואר בתיקונים מזהר חדש (ב, ג) שהשם
 'מכבי' סגולתו לכבות אש של גיהנם, עיין
 שם^[יח]. ולזה יתכן שעל ידי שקבלו עליהם
 לעבוד את השם יתברך בדרך ענוה^[יט], זכו
 לשם זה שסגולתו לכבות האש גיהנם של
 המתגאים, וכאמור:

דרך סד

ויתכן עוד מה שהיה כתוב על הדגלים
 השם מכב"י שהוא ראשי תיבות
 ב'רוך כבוד יהו"ה מ'מקומו. וגם מי
 כ'מוכה ב'אלם יהו"ה. כי הנה בתיקונים
 מזהר חדש (ב, ג) [כתב] כי השם 'מכבי'
 סגולא דיליה שהוא 'מכבי' אש, בסוד (ישעיה
 מג, ב) כי תלך כמו אש לא תכוה, עיין שם^[א].
 ולזה יש לומר ששייך לחנוכה שהוא תיקון

ה', והיה לו להיות התנשאות בלבן, אף על
 פי כן היה בבחינת צדיק 'תמים', היינו עובר
 את השם יתברך בענוה^[סז], וכמו שפירש
 בפירוש רש"י פרק קמא דעבודה זרה (ו, א) א
 ד'נח' היה 'תמים' בדרכיו 'עניו' ושפל רוח,
 עיין שם. ולזה מסיים את האלקים התהלך
 נח', היינו שהיה 'עניו', ובעיני תיקון 'חנוכה'
 נגד היונים שטמאו כל השמנים בגאווה כנוכר
 לעיל. ועל כן יש לפרש רמז בתיקוני זהר
 הקדוש (שם) 'נח' דא 'נר חנוכה', דאף
 שמאירים בחנוכה באור תורה, יוכלו לבא
 למדרגת 'נח' דגם שקיים (ויקרא רבה פ"ב, י) ולמד
 (רש"י בראשית ז, ב) כל התורה, היה בבחינת ענוה
 כנוכר מש"ם עבודה זרה (שם) ופירוש רש"י
 שם.

ולזה יורמז מה שאמרו כשכיבשו המלחמה
 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו', היינו כי
 אמרו חז"ל (סוטה ה, א)^[כ] כל המתגאה כאלו
 דוחק רגלי השכינה — (וכנוכר לעיל בדרך
 ג"ז), ועל כן כשבאים בבחינת את האלקים
 התהלך נח נצולים מגאות ואינו כדוחק רגלי
 השכינה. על כן 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו'
 הוא בגימטריא 'התהלך נח':

השמן זית דגן חנוכה, עד כאן [טז] ראה אוהב ישראל ריש פרשת נח שפירש מה שאמרו יש דורשים לגנאי,
 שנה עצמו דרש לגנאי שהוא רק צדיק נגד אנשי דורו וראה עוד זאת זכרון (לובלין), עמוד קמח [יז] ראה שם
 כעין זה וראה עוד ברכות מג, ב [יח] ראה להלן דרך סד בתחלתו ובגליון שם [יט] ראה שער יששכר
 מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ימי אורה, אות קח — צריך לאחוז ביותר במדת ענוה לידע אשר רק ברוב חסדו
 יתברך שמו נמשך האורות למטה, ולא על ידי מעשינו כלל, ממילא אין לנו מה להתגאות, ועל ידי זה נוכל
 להמשיך ולקרב הגאולה התגלות ביאת משיח צדקנו אשר בנר חנוכה גנוז האור של המשיח כנודע בספרים הקדושים,
 וכמו שנאמר פ'דות שלח ל'עמו, ראשי תיבות 'שפלי', כי על ידי שנהיה 'שפלי' רוח (ולא מתגאה ח"ו) נזכה לפדות
 שלח לעמו בקרוב וז"ש אל תבואני רגלי' — בעת נר חנוכה כנוכר לעיל מהארז"ל, וכמו שכתב בשער הכונות
 שזהו רמזו שחנוכה נקרא 'רגלי' — גאווה, שלא נהיה בבחינת גאווה

דרך סד [א] מלאך החסד ודא מיכאל דאיהו על שם מי כמוכה באלים ה', די שמיא מכבי דסליק ע"ב בחושבן
 אתורו, ונהורא דיליה [היינו נקודותיו] מ"ב, וחילא דיליה כי תלך כמו אש לא תכוה (ישעיה מג, ב), דדא מכבי
 אשא

היא מה שקלקל בהירך, בסוד (בראשית לב, כו) ותקע כף ירך יעקב וגו', שנעשה הקלקול בהיסוד כנוכר לעיל שהוא סוד היך, ועל ידי תיקון הב' יסודות מתקנים העינים, וכאמור.

ולזה יתכן מה שנאמר 'עיני כל' — (הוא היסוד הנקרא 'כל' (הקדמת תיקוני וזר ב, ב)) — אליך 'ישברו' — (מספר 'להדליק נר חנוכה'), שעל ידי הדלקת נר חנוכה מתקנים, [זה] (כ)טעם הנאמר שאין לנו רשות להשתמש בהם אלא 'לראותן' בלבד, לתקן העינים 'שיראו' היטב ולא יהיו בכחינת תרדימה ושינה, וכנוכר.

וזהו הענין מה שכתבו בנהר שלום (בונת חנוכה) ובמחברת הקודש (שער חנוכה) שיש לכוין בחנוכה השם טפספיה, כי 'ט"פ' הוא מספר 'חנוכה' שעל ידי חנוכה יתקן הניצוצות קדושות, עיין שם. והנה בסידור איתא לכוין [זה] בכרכת תקע בשופר ששם מתפללין על תיקון היסוד כנודע[1]. ולפי האמור מוכן, כי נודע מדברי הש"ס (סוטה ז, א) וגם בתיקוני וזר הקדוש (י, ב) [2] דאיש ואשה כל זמן שהם מתנהגים כדת שרוי היו"ד באיש והה' באשה, ואם עוברים על הדת ח"ו ניטל הי' מהאיש והה' מאשה ונשאר אש ואש, ועיין שם[3]

המנורה, שכן 'מנורה' הוא מספר 'אש'[4] בסוד (במדבר רבה פמ"ו, י) 'מנורה' של 'אש' הראה לו וכנודע[5]. אמנם הנה נודע מספרים הקדושים[6] כי בחנוכה הזמן המוכשר לתקן פגם היסוד. וזוה מוכן מה שכתב במחברת הקודש (בסוף שער החנוכה) שהו' שמות 'הוי"ה' אהי"ה, הוי"ה אלהי"ם, הוי"ה ארנ"י, במילואיהן ומילוי מילואיהן יש בהם 'ר"ע' אותיות, והם סוד (תפלת נשמת) וה' 'ער' לא ינום, עיין שם — (ועיין לעיל בדרך ס').

ולפי האמור מוכן, כי הנה על ידי פגם זה נעשה קלקול בעינים, בסוד (בראשית לח, ז) ויהי ער בכור יהודא 'רע' בעיני הוי"ה שלא היה בחינת 'ער' רק בכחינת 'שינה' כביכול, ועל ידי הדלקת נר חנוכה מתקנים העינים ונעשה מ'רע' 'ער' בחינת וה' 'ער'[7] הנה לא ינום.

וזהו יש לומר מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קמ"ה, טו) 'עיני כל איש יישברו', ונודע מדברי האריז"ל בסידור כי שם זה קאי על העינים של רחל, שעתה בגלות הם בעונותינו הרבים בכחינת (איכה א, טו) 'עיני עיני' ירדו מים, וצריכים לתקנם על ידי הב' יסודות יסוד אבא ויסוד אימא. ויתכן שעיקר הפגם

[ב] ראה בני יששכר מאמר ר, אות קכח — הנס נעשה במאור האש שלא היה שמן כשיעור ודלק האש בנס ונראה לי הטעם כי היה הנס על ידי אור ההוד שנתגלה בתיקון (פרי עץ חיים שער יח, פ"ח), ועל אור ההוד נאמר (תהלים כט, ז) קול י"י חרצב להבות אש ותחבונן 'הור' במילואו כזה 'ה"י ו"ו דל"ת' בנימטריא 'תע"א' מנין 'אש' במילואו כזה אל"ף שיי"ן [ג] ראה מנחות כט, א [ד] ראה דברי חיים לחנוכה, ד"ה מאי חנוכה דת"ר שמנה שם, ד"ה והלכתא [ה] ראה בני יששכר מאמר ר, אות יט — והנה יוחנן כהן גרול (סוטה מז, א) ביטל את המעוררים, שהיו אומרים (תהלים מר, כד) עורה למה תישן וכר', והיה זה שכרו מתתיהו בנו, שממעשה הנס שנעשה לו נודע לכל אשר לא ינום ולא יישן שומר ישראל [ו] ראה פרי עץ חיים שער העמידה, פ"ט [ז] ראה שם סח, א — ואינן שלהובין דאיש ואשה דתמן 'אש' 'אש', ותמן י"ה' וראה באר לחי ראי — ונפקין ב' אשות של איש ואשה בסוד שלהובין דאש"א דנפקין מב' אותיות י"ה, שהם אהבה ויראה [ח] ראה הקדמה שם — וברית איהו י' ועם 'אש' אתעביד 'איש' ואוף הכי את ה' עם אש איהי נוקבא וראה באר לחי

וגרחו מהקדושה, ועל ידי תיקון דנס חנוכה
הוחזרו לקדושה שנתקן היסוד, וכאמור:

בביאורינו. ולפי זה מובן כי נר חנוכה נתקן
לכבות האש של האיש והאשה ולהחזיר להם
הי"ה, וזהו הכונה של השם הנזכר כי 'מ"פ'
שהוא סוד נרות חנוכה מגינם להנצל מחטא
זה של אש ואש, ויחזרו הי"ה למקומם להיות
איש ואשה.

דרך סה

ויתכן עוד מה שהיה נרשם על הדגלים
השם מכבי שהוא ראשי תיבות
מ"י כ'מכה ב'אלים י'הו"ה. כי הנה 'נר'
חנוכה הוא רשפי 'אש' שהוא תוקף הגבורות
במבע ה'אש'^[א], עם כל זה אנו ממשיכין על
ידו חסדים וישועות בכח הי"ג מכילין דרחמי
שנמשך על ידי נר חנוכה, כמו שכתב רבינו
בפרי עין חיים (שער חנוכה, פ"ד). ולזה מובן מה
שהמצוה הוא ב'שמן' שהוא מספר 'שמים',
סוד 'אש ומים'^[ב] כמו שאמרו חז"ל (תניגה יב,
א), ולאכללא אשא במיא ומיא באשא וכמו
שאמרו בוהר הקדוש (ח"א מב, א)^[ג].

ובזה יובן מה שאמר הכתוב (בראשית א, טז)
ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים
את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור

ובזה מובן מה שמסיימים הברכה של תקע
בשופר — ששם מתפללין על תיקון זה
(ומכוונים שם הנזכר) — מקבין 'נרחי' עמו
ישראל, כי 'נרחי' הוא מספר השם 'מכבי',
ומבואר בתיקונים מזוהר חדש (שם) שהוא
'מכבי' אש, והיינו כי על ידי זה יחזרו הי"ה'
להאיש והאשה ויתבטל האש.

ובזה מובן מה שאמרו 'ברוך כבוד הוי"ה
ממקומו', כי מקום הוא סוד השם הוי"ה
בהכאה, שמאיר ביסוד, כנודע מהאריו"ל^[ד].
וכן מובן מה שאמר מי כמכה באלים הוי"ה,
מי כמכה' סופי תיבות י"ה', והיינו שהשירה
הוא במה שהחזיר הי"ה' להאיש והאשה
ונכבה האש. ולזה מובן מה שהיה כתוב על
הדגלים השם 'מכבי' שהוא מספר 'נרחי'
כנזכר, שאז הוחזרו הטיפין דאזרקו למגני

ראי שם — עיין בש"ס (סוטה יז, א) וכפירוש רש"י שם וכן הוא ברעיא מהימנא (פרשת צו לר, א) ועיין בראשית
חכמה (פט"ז משער הקדושה) שהביא כן גם מפרקי דרבי אליעזר דאיש ואשה שם י"ה נתון ביניהם, וכש'איש'
'ואשה' נוהגין כראוי, יש ביניהם אותיות י"ה' מהוי"ה יתברך שמו, ואם לאו ח"ו שם י"ה מסתלק ונשארו 'אש'
'ואש' [ט] ראה פרי עין חיים שער העמידה, פי"ז שכתב מאיר במלכות אמנם ראה קהלת יעקב, ערך מקום
שכתב מקום היא ביסוד כי יש בו הוי"ה בהכאה, עיין שם וראה עוד לעיל סוף דרך נו לקמן דרך סו, דרך עט

דרך סה [א] ראה תיקוני זהר תיקון סט קה, א וזה לשונו במיא אשא ורוחא דאינון חסד גבורה תפארת
[ב] ראה מאורי אור, מערכת שמים — בועיר אנפין כולל חסד וגבורה אש ומים שמים וגו', 'זכר' ו'נקבה', כי
המלכות כלולה עם התפארת הנקרא שמים, גם 'שמים' גימטריא כל הנזכר בשמן (ראה שם מערכת שמן). ולכן
לפעמים יורד מדה טובה ולפעמים גפירת ואש כי הוא גם בסוד גבורה וכו' [ג] ראה עוד זח"א קיט, ב ח"ג
רנז, א — ובגין דא אתקרי שמים, כליל אש ומים, אש דגבורה ומים דחסד ובעוד כמה מקומות

אילי הארץ, עיין שם. ולפי האמור מובן, שצריכין בשם זה בכ' אנפין, הן מסיטרא דחסד שהוא מים (וח"ג רנו, א), וכן מסיטרא דגבורה שהוא אש (שם), לאכללא אשא במיא ומיא באשא, ועל ידי זה נמתקין הדינים ומאירים הש"ע נהורין.

ובזה יש לומר הענין שנעשה הנס על ידי 'הכהנים' דייקא, כי נודע סוד השם של 'חנוכה' שדרשו בתיקוני זהר הקדוש (תיקון יג כט, א) 'חנוכה' דשריא כ"ה על ישראל בכ"ה בכסליו, עיין שם. כי הנה נודע בסוד של ברכת כהנים שנושאים הכהנים ידיהם למעלה, בסוד (תהלים קלד, ב) שאו ידיכם קודש, שהידים רומזים לחמשה גבורות, והכהנים מעלים אותן להבינה מקור הגבורות אשר נמתקין בשורשן, וכמו שכתב בקהלת יעקב ערך ברכת כהנים, ועיין שם עוד בערך עקידה שמפרש בזה דברי חז"ל (בראשית רבה פמ"ג, ח) שעל ידי עקידת יצחק זכו ישראל לברכת כהנים, שנאמר (במרכב ו, ג) כה תברכו, ונאמר בעקידה (בראשית גב, ה) גלכה עד כה, כי עקידה היתה המתקת הדינים חמשה גבורות שכל אחד כלול מחמשה הרי כ"ה, וזה נעשה בהעקידה, ועל כן זכו משם לברכת כהנים בכה תברכו, עיין שם.

הקטן לממשלת הלילה וכו' ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ, כי סוד שני המאורות הם סוד נר חנוכה, כי לממשלת היום שהוא העולמות העליונים הוא בחינת המאור הגדול אור הגנוז לצדיקים מששת ימי בראשית^[ד]. אבל לממשלת הלילה שאותן שאינם במדרגה גבוה בבחינת צדיקים אינם מרנישין אותו והוא אצלם רק בבחינת המאור הקטן, ויתן אותם אלקים ברקיע השמים הוא סוד 'השמן' של נר חנוכה שהוא סוד 'שמים' דנכלל בו 'אש ומים' כנוכר. ובוה הוא בא להאיר על הארץ, כענין סוד חנוכה שזעיר אנפין הוריד למטה להאיר למלכות^[ה].

ובזה מובן מה שכתבנו^[ו] לכיין בנר חנוכה 'ב' פעמים א"ל במילואין' שהוא סוד 'הש"ע' נהורין^[ז]. והיינו כי השם א"ל יתפרש לב' סטרין, לפעמים מצינו שהשם א"ל הוא החסד הגדול, בסוד (תהלים נב, ג) חסד א"ל כל היום. אמנם מצינו שמשם א"ל מתערין דינים לבער הקוצים מן הכרם, בסוד (שם ז, יב) א"ל זועם בכל יום^[ח], וכמו שכתב בפרי עץ חיים (שער הסליחות, פ"ח). ועיין בפירוש רש"י בחומש בפסוק (שמות טו, יא) מי כמכה באלים ה' שפירש באלים בחזקים, מלשון (יחזקאל י, ג)

[ד] ראה גמרא חגיגה יב, א — גנוז לצדיקים וכו' וראה זהר חדש רות פה, א [ה] ראה פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד וראה לעיל סוף דרך סא [ו] ראה פרי עץ חיים שם [ז] ראה לעיל דרך ה ובגלין שם [ח] ראה חז"ל, ב — השתא אית למימר, הא תנינן, ואתערנו חברייא, אל בכל אתר חסד הוא, כמה דאת אמר האל הגדול, ודא נהירו דחכמה עלאה, ואת אמרת ואל זועם בכל יום, שביק קרא כל אלקי שמהן, ואחיד בהאי, אי הכי לא קיימן מילי ועוד, דכתיב אל גבור, או נוקים ליה דינא, או נוקים ליה רחמי אלא הכי שמענא, חייביא מהפכי רחמי לדינא דלית לך בכל אינן כתרין עלאין דמלכא קדישא, דלא כלילין רחמי בדינא, ודינא ברחמי וחייביא, מהפכי רחמי לדינא אמר ליה רבי יהודה, שפיר בההוא דכתיב אל גבור, אלא אל זועם בכל יום מהו, דהא בכל יומא ויומא קיימא בדינא, בין דבני עלמא זכאין, בין דלא זכאין לא הוה בידיה, אתו שאילו ליה לרבי שמעון אמר לון, ודאי אל זועם בכל יום, והא אוקמוה חברייא, לזמנין הוא דינא, לזמנין הוא רחמי אי זכאין בני עלמא, הא אל קיימא, והוא חסד ואי לא זכאין, הא אל קיימא, ואקרי גבור, ועל דא קיימא בכל יומא

לקמן במאמרנו^(א). והיינו שעל ידי זה נמשך סוד 'חנו—כ"ה' שהוא רזא דכ"ה של ברכת 'כהנים' דמתתיהו' ונעשה על ידי זה הנס דחנוכה. ולזה יורמו שהיה נרשם זה השם 'מכבי' שהוא 'מכבי אש' כנזכר לעיל (דרך סג דרך סו) מתיקוני זוהר חדש, והוא הענין דחנוכה, וכאמור:

דרך סו

ויש לומר עוד מה שאמרו ברוך כבוד ה' ממקומו. על פי דברי התיקוני זהר הקדוש (תקונא תליסר כג, ב) פתח רבי שמעון ואמר עלאין אתתקנו ואזדרו במאני קרבא לגבי חויא דאיהו מקננא בטורין רברבין וכו', ובנין דא כרוזא נפיק בכל יומא, מאן דקטיל ההוא חויא דאיהו מקננא בטורין רברבין, יהבין ליה ברתא דמלכא, דאיהו צלותא, דיתיב על מגדלא, דאתמר בה (משלי יח, י) מגדל עוז שם הוי"ה בו ירוץ צדיק ונשגב, אדהכי וכו' סליק עיניה למגדלא, ואתא חד בר נש צדיק שמיא, דהוה יתיב על מגדלא, קשתא בידו, והוי זריק חצים לכי חויא, ודא איהו פוז גדול, עיין שם. ויתכן שזה קאי על חנוכה, שהוא ברזא דכ"ה, (חנוכה) 'כ"ה' מספר 'חויא', שאז הוא הזמן למקטל לחויא דאיהו מקננא בטורין רברבין, על ידי התפלה שהוא סוד 'המגדלא', מספר

ולפי האמור היינו הענין בחנוכה שנכללו הגבורות בהחסדים, ועל ידי זה נמתקים. על כן היה הנס רק על ידי 'הכהנים' דייקא שהם ברזא דכה תברכו. ולזה נקרא 'חנוכה' סוד 'חנו—כ"ה', שהוא עיקר הנס דחנוכה ברזא דכ"ה שנמתקו הה' גבורות ה' פעמים ה' סוד כ"ה דברכת כהנים שנמשך מהעקידה, וכנזכר.

ובזה מובן שהיה הנס בימי 'מתתיהו', כי נודע מדברי זקוני הקדוש בבני יששכר (מאמר ה, אות סו) ד'מתתיהו' יש בשמו הנ' אותיות יה"ו, שמהם יוצא הנ' מרגלאין 'א"ל אלהי"ם מצפ"ץ' מספרן 'זית', עיין שם. ולפי האמור מובן גם כן שהיה הנס בשמן 'זית' דייקא שמספרו ג' שמות הנזכרים לעיל, 'א"ל' הוא שורש 'החסד', ו'אלהי"ם' הוא שורש 'הדינים', ו'מצפ"ץ' הוא 'ממוצע' ביניהם, שהוא בגימטריא 'ברחמים' שהוא דינים ממותקים שנכללו הדינים בהחסדים ונמתקין בשורשן בהשם 'מצפ"ץ' כנודע^(ט).

ויתכן כזה כי 'מתתיהו' בגימטריא 'והאלהי"ם' נסה את אברהם' (בראשית כב, א), שהוא סוד המתקת הדינים שמבואר בלקוטי תורה (פרשת וירא) שהאלקים נסה לאברהם לא נאמר אלא נסה את אברהם, היינו הה' גבורות של אלקים נמתקו על ידי הה' חסדים של אברהם, עיין שם^(ט). והיינו סוד 'ח' פעמים א"ל' גימטריא 'אברהם' שנמשך ב'חנוכה', כנזכר

[ט] ראה זח"ב פרשת תרומה קלב, ב תיקוני זהר תיקון סט קא, א (ובהגות מהרח"ו) [ין והאלקים שהם הגבורות נסה את אברהם הכוונה עם אברהם, כי רצו הגבורות להתמתק עם החסדים יחד, ליעשות שניהם אחד, זהו לאכללא מיא באשא, ואשא במיא, כאמור בזוהר וכו' — (עיין שם האיך נמתקו ואיך הם מרומזים בפסוקים דלהלן) [ניא] ראה דרך עב

המנורה, ונקרא שמן כתיבת^[א], עיין שם ובביאורינו (כאר לחי ראי). ולזה יתכן כי על ידי הצדיק ח"י עולמים הנוטר אות ברית קודש שהוא הקשת^[ב] — וכמו שכתבתי לעיל — מכמלין כח החויא, וכאמור.

ולזה מובן שאמרו ברוך כבוד הוי"ה 'ממקומו', כי 'מקום' הוא סוד הוי"ה בהכאה' שמאיר ביסוד, וכמו שנתבאר לעיל כמה פעמים מהאריז"ל^[ג]. ולזה יתכן הרמז כי 'מגרל עז שם הוי"ה' הוא גימטריא 'י' פעמים בן^[ד]. 'בו ירוץ צדיק' גימטריא 'ברוך כבוד הוי"ה' ממקומו, היינו שעל ידי הצדיק שהוא מתקן היסוד סוד הוי"ה בהכאה כנוצר לעיל נתקן המלכות^[ה] בכל עשר ספירות להיות 'י' פעמים בן' כנוצר:

דרך סז

ואומר לך עוד רמז מה שהיה נרשם על הדגלים השם מכבי. בהיות כבר כתבנו למעלה (דרך סד) שסוד נר חנוכה הוא לתיקון פגם היסוד, שנאמר (בראשית לח, ז) ויהי ער בכור יהודה רע בעיני' ה', על כן יש בהששה שמות של הג' יחודים במילואיהן

'מולא', שנתעורר בחנוכה על ידי תפלת ישראל בנר חנוכה, להמשיך הי"ג מכילין דרחמי, שהוא סוד מולא דנוצר ונקה, וכמו שכתב בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד).

ולזה מובן מה שכתב במגלה עמוקות (פרשה ואתחנן, אופן סו) שאז בעת המלחמה עמדו ישראל על הר הגלעד והתפללו מי שענה לשמואל וכו', עיין שם. ולפי האמור יש לומר מה שעמדו על 'ההר' דייקא, כי עיקר התיקון מה שכבשו המלחמה לקטול להאי נחש חויא בישא שמקננא בטורין רברבין כנוצר. וזה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קכא, א-ב) אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי עזרי מעם ה', והיינו אשא עיני אל ההרים, (הם הטורין רברבין שהחויא מקננא תמן למקטל להאי חויא. ואמר) מאין יבא 'עזרי', (הוא מספר 'פור', כנוצר מתיקוני זוהר הקדוש (שם) אימת הוא הזמן מוכשר ללחום עמה בקשת שהוא סוד 'פור' גדול כנוצר. ולזה אמר) עזרי מעם הוי"ה, ('מעם הוי"ה' הוא מספר 'קע"ו' גימטריא 'ח' פעמים כ"ב' סוד י"ג תיקונים דאריך וט' תיקונים דזעיר מספר 'כ"ב') הנמשכים בנר חנוכה כנודע מהאריז"ל (פרי עץ חיים, שם).

ולזה יתכן שמצות נר חנוכה הוא בשמן, על פי מה שכתב בתיקוני זוהר הקדוש בהקדמה (י, ב) דהצדיק הוא סוד השמן של

דרך סז [א] ראה עוד זח"ג קט, ב — שמן כתיבת איהו מסטרא דצדיק, דאיהו כתיש כתישין מאברין דאינון זיתים לאחתא משחא לגבי פחילה ובפרדס שער כג, ערך שמן — והטעם כי היסוד כותת הזיתים וכותשם ומעצר שמנם שהוא השפע ומורידו אל המלכות שעל ידי כתישה (מתעורר השפע הזרע הנמשך מן המוח שהיא חכמה מציאות י' טפות זרע בכחינת זית עלאה) עלינה מתעורר השמן מהזיתים עלינים והיסוד כותתם וכותשם [ב] ראה תיקוני זוהר הקדמה ז, א תיקון סט צט, א [ג] ראה לעיל סוף דרך נו דרך סד [ד] ר"ל השם 'בן' היא שם 'הוי"ה במילוי ההי"ן' — יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה, כנגד ספירת המלכות וכנגד אות ה' אחרונה בשם הוי"ה ראה לעיל דרך כט ובגליון שם [ה] ראה לעיל סוף דרך סד ובגליון שם

ובמילוי מילואיהן 'ר'ע' אותיות לתיקון ה'רע'
של העינים, וכמו שכתבתי לעיל.

שב'עיני' הו"ה, וזוכין לבחינת 'טוב עין',
וכאמור.

ולזה מוכן מה שנתהוה 'הכרכה' בהשמן, על
שם הכתוב (משלי כב, ט) טוב 'עין' הוא
'יברך', שהחשמונאים תיקנו את הרע של
העינים, ונעשה מה'רע' בעיני ה' סוד 'טוב
עין', על כן נתהוה הכרכה, כי הנותן —
הקדוש ברוך הוא שהוא נותן בבחינת יצו ה'
אתך את הכרכה (דברים כח, ח) — בטוב עין
הוא נותן^[א], ועל ידי נר חנוכה נתקן ונעשה
בבחינת טוב עין, כענין מה שאמר הכתוב
(בראשית א, ד) וירא אלקים את 'האור' כי 'טוב'.
וכן אמר הכתוב (במדבר כד, א) כי טוב בעיני
ה' לברך את ישראל, והיינו כי כאשר נתקנו
העינים להיות בבחינת 'טוב' עין, אז נמשך
ברכה על ישראל.

וזה הוא מה שאמרו חז"ל (סוטה יב, א) וטרא
אותו כי טוב, שנתמלא הבית כולו
אורה, כמו שפירש רש"י בפרשת שמות (שמות
כ, ב), והיינו כי משה הוא שורש התורה,
שנאמר בה כי טוב (בראשית כה פצ"ט, י), ועל
כן נעשה על ידו הכנה לסוד נר חנוכה, לתקן
האור של העינים להיות בבחינת טוב עין,
וכאמור.

ובזה מוכן מה שנאמר במשה (שמות שם, י) כי
מן המים משיתהו, כי הנה האש הוא
שורש לתאווה זו ר"ל, וכמו שאמרו בש"ס
(קדושין פא, א) נורא בי עמרם. אבל התורה הוא
סוד המים, וכמו שאמרו בש"ס (תענית ז, א).
ולפי האמור היינו שהם מכבים האש של היצר
הרע מתאווה זו, ועל כן נאמר על 'משה' כי
מן 'המים' משיתהו, כי מה שזכה להיות
ל'בחינת 'אור' כי טוב כנוצר לעיל, וניצל מאש
של היצר הרע מתאווה זו, הוא על ידי חכמת
התורה שהוא מים המכבה האש של נורא בי
עמרם.

ובזה יוכן מה שהיה הנם על ידי שמן זית
דייקא, כי 'שמן זית' מרומז לחכמת
התורה, דכל מקום ששמן זית מצוי שם
החכמה מצוייה (מנחות פה, ב), וכמו שהאריך
אא"ז בבני יששכר במאמרי חנוכה (מאמר ב, אות
ב אות יב), והתורה הוא 'טוב', וכמו שאמרו
חז"ל (בברכות ה, א) אין טוב אלא תורה. ובהכנת
הענין על פי דברי הרמב"ם (בסוף הלכות איסורי
ביאה פכ"ב, הכ"א) שאין יצר הרע של תאווה מצוי
אלא בלב פנוי מן החכמה, אבל מי שעוסק
תמיד בחכמת התורה שהוא אילת אהבים
ויעלת חן (משלי ה, יט) אין היצר הרע מתאווה
זו שולט בו כל כך. ובה מוכן מה שנקראת
התורה טוב, כי על ידי התורה ניצולין מה'רע'

ובזה מוכן מה שכתבו על הדגלים זה השם
'מכבי', שמבואר בתיקוני זהר חרש (ס),
ב שזה השם 'מכבי אשא'^[ב], והיינו הענין של
הנם דחנוכה, שגברו על החשמונאים בכח
התורה ה'מכבי' האש' של נורא בי עמרם
שהוא רע בעיני ה', שנאמר בו אור כי טוב,
וכאמור.

דרך סז [א] ראה בכא בתרא נג, א — מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב [ב] ראה לעיל דרך סד

עולם הנוטר ברית הוא מתגבר עליהם בכל עוז ונתבטלים.

וזהו יש לומר שאמר הכתוב (משל לא, טא) לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים, ודרשו חז"ל (זח"א רלה, ב) אל תקרא שנים, אלא שנים [וכי], מזוזה ונר חנוכה [וכי], לא 'תירא' — (הוא מספר הב' קליפות הנזכרים לעיל) — לביתה משלג שהוא הגיהנם (זח"א שם). כי כל 'ביתה' הוא מספר 'זית', היינו כי על ידי השמן 'זית' שהוא מסוגל לחכמת התורה, שכל מקום שהשמן זית מצוי החכמה מצוייה, ועל ידי זה ניצולים מהגיהנם. ולזה אמר כל ביתה לבוש שנים, אלא תקרי שנים אל שנים מזוזה ונר חנוכה, כי ב'מזוזה' נתקן השם שד"י^[1], שהוא מאיר 'ביסוד'^[2], והיינו שעל ידי לימוד התורה זוכין לתקן מדרת היסוד צדיק ששם מאיר השם הנזכר^[3], וגם נר חנוכה הוא נר מצוה ותורה אור, לתקן מאור התורה, שעל ידי זה ניצולים מהרהורים בתאוה שפילה הלון.

ובזה יש לפרש מה שאמרו מי כמבה באלים ה', שכן 'באלם' גימטריא 'חכמה', שעל ידי חכמת התורה ניצולו מקליפות הנזכרים לעיל, ולזה היה נחקק השם 'מכבי', שכן השם הנזכר במילואו 'מ"ם כ"ף ב"ת יו"ד', הוא בגימטריא 'ברית', שהוא אחד יותר ממספר הב' קליפות הנזכרים לעיל, שהתגברו עליהם בימים האלו ברוב עוז ותעצומות בעזרתו: יתברך שמו:

ולזה יתכן הרמז כי זה שם 'מכבי' במילואו 'כזה' — 'מ"ם כ"ף ב"ת יו"ד', הוא עולה 'ל"ו פעמים טוב', והיינו שעל ידי 'ל"ו נרות חנוכה נמתקו העינים של ער בכור יהודה [ש]עשה 'רע' בעיני ה', ושעל ידי ה'ל"ו נרות נעשו בחינת 'טוב עין', 'וירא' אלקים את 'האור' כי 'טוב', וכאמור:

וסמוך לדרך הלז יש לומר עוד. כי הנה נודע מדברי אא"ז הקדוש בבני יששכר (מאמר ה, אות מח) שיניקת קליפת יון שהתגברה אז בימי החשמונאים היה יונקת מהם"מ ונוקבא דיליה, והדברים עתיקין. ולזה יש לומר לדעתי מה שאומרים בנוסח ההודאה כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, כנוכר לעיל מדברי הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה, שם) שהקליפה של תאוה הנזכר אינה שולטת אלא בלב פנוי מן התורה, על כן רצו להשכיחם תורתך ועל ידי זה ישלטו בהם ח"ו לקלקל הברית קודש צדיק יסוד עולם, והיינו על ידי זה להעבירם מחוקי רצונך הוא הברית קודש, (הנקרא חק כמו שאמרו (שבת קלו, ב) וחק בשארו שם), ועל כן ציוו חז"ל^[4] להדליק בחנוכה הנר מצוה ותורה אור, כדי להתגבר על הב' קליפות הנזכרים לעיל. ולזה יתכן כי 'תורה' הוא בגימטריא הב' קליפות פלוני ופלונית במספר השוה, שעל ידי כח התורה יתבטל בחם. ויתכן כי 'ברית' הוא מספר אחד יותר מהב' קליפות הנזכרים לעיל, להורות שהצדיק יסוד

[ג] ראה גמרא שבת כג, ב וברש"י שם [ד] ראה שער ההקדמות סוף דרוש אב"א דף קעה, א [ה] ראה עץ חיים שער ט"ל, דרוש ה [ו] ראה זח"ג רכת, ב — שד"י אחיד ביה עילא ותתא ודא צדיק ח"י עלמין, אחיד בין קול ודבור

ויבואר עוד בזה. כי הנה היונים רצו לקלקל הדעת של ישראל לזרוק בהם מינות ח"ו, וכמו שכתב אא"ז הקדוש בבני יששכר^[1] שעל כן נעשה הנם על ידי הכהנים כי שפתי כהן ישמרו 'דעת' (מלאכי ב, ז), (וכל עבודת כהונה ב'דעת' תלויה, ומחשבה פוסלת בעבודה^[2]).

ובזה יש לומר מה שכתב במחברת הקודש (שער חטבה) לכּוּן בנר חנוכה השם טפמפי"ה שהוא המחשבה^[3], כי עיקר התיקון של נר חנוכה הוא לתקן הדעת ולטהר המחשבה ממחשבת מינות אפילו משהו מן המשהו.

וזהו יש לפרש שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קכא, א-ב) אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, כי הנה זעיר ונוקבא הם נקראים הרים, וכמו שאמרו בסבא דמשפטים (זח"ב קט, ב) אית הרים דאינון מורין רמאין לעילא לעילא, עיין שם הפירוש במשפטים. והנה אמרו חז"ל בש"ס (יבמות סג, א) זכה נעשית לו עזר, לא זכה כנגדו, עיין שם. והנה נודע מדברי האריו"ל בכונת העמידה (שער העמידה, פ"ב) בברכת ולמלשינים, שעל ידי קלקול האפקורסים נעשה פירוד בין הו' להה' בסוד 'תיק—ו"ה', עיין שם^[4].

וזהו שאמר אשא עיני אל ההרים, (הם זעיר ונוקבא). מאין יבא 'עזרי', (שיהיה בחינת זכה נעשה לו 'עזר'), והיינו לתקן הקלקול של האפקורסים, וכאמור. ולזה אמר עזרי מעם ה' 'עושה שמים וארץ', כי הנה השם 'הדעת' הוא יוצא מפסוק (בראשית א, א) א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ^[5], והיינו שאותיות א"ה יוצאים מתיבות א'ת ה'שמים. ואותיות ו"ה יוצאים מתיבות ו'את ה'ארץ. שעל ידי שם הדעת נתקן קלקול המחשבה ממחשבת פיגול חשש שמץ מינות ח"ו, ועל ידי זה נעשה התיקון שיהיה בבחינת זכה נעשית לו עזר, ונתייחדת זעיר ונוקבא ביחודא שלים, והקליפה לא תפסיק עוד בין ו' להה', וכאמור.

וזה היה הענין מה שמצאו הפך שמן בחותמו של כהן גדול, כי השם אהו"ה הוא גושפנקא דביה חתים שמיא וארעא, כמו שאמרו בזהר הקדוש פרשת בראשית^[6]. ומבואר שם בכתם פז דבשם זה היה הכהן גדול עולה על גבי המזבח להעלות הקרבנות. ולפי האמור מוכן, שזה היה הענין דנר חנוכה, שהשמן שהוא סוד חכמת התורה היה מחותם בהגושפנקא דביה חתום שמיא וארעא שהוא שם הדעת כנוכר לעיל, ועל כן היה הכהן הגדול עולה בו על גבי המזבח להעלות הקרבנות, כי שפתי כהן 'ישמרו דעת' לטהר

[ז] ראה מאמר ד, אות סא, אות עט מאמר ג, אות כד [ח] ראה משנה זכחים מו, ב גמרא ב, א בתור"ה כל הזבחים ובגליון הש"ס שם [ט] ראה קהלת יעקב, ערך טפמפי"ה [י] ראה לעיל דרך כא [יא] ראה זח"א רנא, א — בראשית ברא אלהי"ם א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ ראשי תיבין 'אהו"ה', דביה אתבריאו שמיא וארעא, 'א"ה' ביה אתבריאו שמיא, 'ו"ה' ביה אתבריאת ארעא, וכל מה דאית בה וכו' וראה עוד קהלת יעקב, ערך אהו"ה — ושם הוזה היא לעולם בדעת, והיא בנימטריא 'טוב' וז"ש גם בלא דעת נפש לא טוב וכו', עיין שם וראה עוד שם בהשמטות ערך אהו"ה — ראשי תיבות אותיות המחשבה ואותיות הדבור, על כן שם זה הוא גושפנקא דחתים ביה שמיא וארעא [יב] ראה זח"א שם ושם ליחא הלשון הוא גושפנקא וכו' וראה קהלת יעקב (שם)

המחשבות בתורה הקדושה, שלא לערב בה ח"ו דברי מי שאין תוכו ככרוני^[2].

דרך סח

ויתכן עוד לומר בזה. על פי הפסוק בישעיה (כד, טו-טז) על כן באורים כבדו ה' באיי הים שם ה' אלקי ישראל מכנף הארץ וזמירות שמענו צבי לצדיק, ועיין שם במפרשים^[3] שפירשו שתיבת על כן מוסב לפסוק שלאחריו מכנף הארץ וגו'. 'באורים' כבדו ה', היינו שתדליקו אבוקות של 'אור' לסימן הישועה, כמו שהוא המנהג בהתחדש ישועה גדולה בארץ, יאירו כלילה באורים גדולים להודיע הבשורה טובה וכו', עיין שם. מכנף הארץ וזמירות שמענו וגו', פירש המצודות (ישעיה שם) וזמירות הוא לשון כריתה, והיינו שמענו נבואה, אשר בעת הגאולה תהא כריתה והשחתה באומות העולם, מקצה הארץ עד קצה הארץ, עיין שם.

ולפי עניות דעתי [נראה] לומר שכל זה קאי על חנוכה, על כן 'באורים' כבדו ה' באיי הים שם ה' אלקי ישראל, והיינו כי היונים אמרו אז לישראל כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל (ירושלמי חגיגה פ"ב, ה"ב), על כן מדליקין נרות חנוכה בכל ערי ישראל ואיי הים, להודיע הבשורה שהתגברו ישראל, וח"ו לא אבדו חלקם באלקי ישראל, כי מכנף הארץ וזמירות שמענו, מענין הכריתה והשחתה שעשו מעט מתי מספר

וזהו הענין מה שנאמר במשה רבינו ותרא אותו כי טוב, ופירש רש"י שנתמלא הבית כולו אורה, כי השם הדעת 'אהו"ה' הוא מספר 'טוב', והיינו כי משה הוא שורש הדעת של ישראל, כמו שכתב בלקוטי תורה ריש פרשת ויקהל, ולזה ותרא אותו כי טוב, שהדעת שבו הוא זך בלי שום שמץ. ולזה מפרש רש"י שנתמלא הבית כולו אורה, הוא האור הגנוז של חנוכה, שהאור שבו הוא מוכך הדעת, וכאמור.

ובזה מובן מה שכתב אא"ו הקדוש זצלה"ה בבני יששכר^[4] בפסוק (בראשית א, ד) וירא אלקים את האור כי טוב, שכתבו במדרש^[5] זה אורו של מלך המשיח, שהוא מרמז לאור הגנוז של חנוכה, עיין שם. ולפי האמור מובן, כי לעתיד לבוא יודכך הדעת, כמו שנאמר (ישעיה יא, ט) ומלאה הארץ דיעה את ה' דייקא, שהיא סוד הכח של נר חנוכה, וכאמור.

ויורמו עוד כי הנה מספר 'ל"ו פעמים' של השם 'אהו"ה' הוא מספר 'ברית', שהמשיכו לתקן הדעת, ולטהרו ממחשבת התאוה לתקן הברית קודש, כאמור בתחלת המאמר:

[יג] ראה גמרא יומא עב, ב [יד] ראה בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב, אות טז — מד"ר ב ה ורוח אלקים מרחפת וכו' זה רוחו של מלך משיח וראה שם אות חי — חז"ל דרשו יהי אור זה אורו של מלך המשיח והוא מתקוני זהר תיקון לו עח, ב [טז] ראה פסיקתא רבתי, פל"ו

אלי, שאשמע צעקתו, לפי שחנן אני, עיין שם. ועיין בסידור בכונת קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת רצון יראיו יעשה, דרוצה לומר קרוב ה' לכל קוראיו, היינו אפילו אותן שאינם ראויים, עונה אותם בעת שקוראים. אבל לכל אשר יקראוהו באמת רצון יראיו יעשה, והיינו שהצדיקים שדרכם להיות קוראים לו יתברך שמו באמת, להם עונה הקדוש ברוך הוא במרם יקראו, רק כשעלה ברצונם שצריכין לישועה, עיין שם.

החשמונאים, בשונאיהם הרבים מאוד. ולזה אמר זמירות צבי לצדיק, היינו כי עיקר הלוחם במלחמה ההוא היה 'יהודה מכבי', שהוא מספר 'צבי'. ואמר 'לצדיק', שהוא מספר 'מי כמכה באלם יהו"ה', שאמרו אז, שהוא ראשי תיבות השם הנזכר לעיל:

דרך סט

וזה הוא ביאור הדברים לענינינו, כי הנה נודע מדברי המגלה עמוקות (פרשת ואתחנן, אופן 10) שהבאתי לעיל כמה פעמים^[א], שישראל לא היו אז כראי^[ב], ולא היה בידם זכות לנס והצלה כזו, רק שעמדו אז על הר הגלעד וצעקו לה' ואמרו מי שענה לשמואל במצפה הוא יעננו, עיין שם. וזהו יש לפרש מה שאנו אומרים כשעמדה עליהם מלכות יון הרשעה וכו' ולהעבירם מחוקי 'רצונך', היינו שלא נהיה ח"ו מאותן שנאמר עליהם רצון יראיו יעשה גם במרם יקראו רק כשעלה ברצונו כנוכר. אבל ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, כשצעקו מי שענה וכו' הושיע להם מדת וחנן.

ולזה יש לומר דוד המלך ע"ה במזמור של חנוכה (תהלים ל, א"ב) מזמור שיר חנוכת הבית לדוד וכו' ה' אלקי שועתי אליך ותרפאני, והיינו האויבים של ישראל שהם

ויתכן לומר עוד בענין זה שהיה כתוב על הדגלים השם מכבי. ובתיקונים מוזהר חדש (ס, ב) מבואר שהשם הזה מנוקד מכבי שמשפר הנקודות הם 'מ"ב'^[א]. ויתכן כי הנה אנו אומרים כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם. ביאור הדברים הם, כי הנה חנוכה הוא ניקוד 'ההוד'^[ב], ועיין בפרי עץ חיים (שער הסליחות, פ"ו) שכתב שמדת 'חנן' הוא בחינת 'הוד'. וביאור הענין נראה לפי עניות דעתי על פי דברי הגהות התוספות (בראש השנה ז, ב בד"ה י"ג מדות) שמדת חנן הוא, שכביכול דרכו לחון על הצועק אף שלא כדן, כדכתיב (שמות כב, כו) והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנן אני, ואינו יכול לראות בעניו, אף על פי שבדין בא העכוט ליד העשיר, כי הלוח עליו מעותיו, אף על פי כן המדה הוא, כי יצעק

דרך סט [א] ראה לעיל דרך מב ובגליון שם בענין גימטריא של נקודות וראה ביאור הגר"א שם [ב] ראה בשעה"ק דרוש בענין שמות הספירות וכו' דף רא וזה לשונו בנצח והוד האחת שבנצח מנוקדת בחיריק יהו"ה, והשנית שבהוד מנוקדת בקבוץ יהו"ה, עיין שם (וראה עוד זרע קודש לחנוכה ליל ה' — הוי"ה בניקוד הוד הוא בנקודת קיבוץ הנקרא 'שורק') וראה שער הכוונות ענין כונת העמידה, דרוש ו ברכת תקע — הוד בקיבוץ [ג] ראה לעיל דרך סו, ועוד [ד] ראה לעיל דרך ו

לעיל. ולזה מוכן מה שנאמר (תהלים קד, לא) יהי 'כבוד הוי"ה לעולם ישמח הוי"ה' במעשיו, והיינו כי 'כבוד הוי"ה' הוא מספר 'חן' כמו שכתב בסידור, והיינו שאם יהיה 'כבוד ה' לעולם' שיתעורר מדת וחנון, או 'ישמח' ה' במעשיו, שעל ידי זה ימשך כח 'השמחה' שבא מכח 'החן', שאימא מאירה לה בפניה בימים האלו, בסוד יין 'המשמח', שמאיר להמלכות מהבינה בימים האלו.

וכזה יש לפרש בדברי המדרש רבה (בראשית רבה פ"ב, ו) האורה שנברא בה העולם גנוו לצדיקים לעתיד לבא, שנאמר (בראשית א, ד) וירא אלקים את האור כי טוב, ואין טוב אלא צדיקים, וכיון שראה הקדוש ברוך הוא אור שהיא גנוו לצדיקים שמח, עיין שם. והיינו כמו שכתב זקני הקדוש בבני יששכר (מאמרי חרשי כסלו סבת מאמר אור תורה, אות יג אות כא ועוד) שגור חנוכה הוא סוד אור הגנוו לצדיקים לעתיד לבא. ולזה יתכן הרמז מה שאמרו ביון שראה הקדוש ברוך הוא אור זה 'שמח', היינו כי אור 'חנוכה' מאיר כחכמת חנון, שבא מצד השפעת אימא יין המשמח. וגם בזה הקדוש פרשת פנחס (רלו, ב) מכואר ברזא דשמע' ואחד, 'ע"ד' רבתי אשתארו 'אשמח', דכתיב (תהלים קד, לד) אנכי אשמח בה, דמאן דמייחד יחודא בכל יומא, חדוה זמינא ליה מעילא, עיין שם.

ולזה יתכן הרמז כי השם 'מכב' שהוא בנקודותיו [מספר מ"ב], שהוא מספר 'ק"ד' בנוכר לעיל, עם מספר 'מי' במכה באלם הוי"ה' עולה 'שמח', וכאמור — (ועיין לקמן דרך ע"ג וברוך צ' ענין רמזי שמחה בזה):

היונים שמחו כמה שישראל התרשלו ידם מתורה ומצות, ועל ידי זה חשבו שאכדה תקותם ח"ו. אבל באמת גם כשלא היה להם שום זכות רק כשזעקו להשם יתברך, התלבש עצמו כביכול במדת 'וחנון' להושיע להם, והיינו ה' אלקי שועתי אליך ותרפאני.

ולזה יתכן כי השם 'מכב' שהוא 'ע"ב' ועם הנקודות שמספרם 'מ"ב' — (כנוכר מתיקוני זוהר הקדוש בזהר חדש שם) — סך הכל בנימטריא 'ק"ד' מספר 'וחנון', שכן הוא המדה שהשתמש בה כביכול בימים האלו הנזכרים ונעשים בכל דור ודור:

וְלִפְי האמור יתכן עוד גם לרמז מכב"י ראשי תיבות מי' כ'מכה ב'א'לים י'הו"ה. כי מבואר בפרי עץ חיים (שער הסליחות, פ"ו) על מה שאמרו אין חנון בכל מקום אלא לשון 'חן', ש'חן' זה בא לה מצד ה'כינה' מהארת פניה, כי 'החן' מעורר חדוה 'ושמחה', ואז כינה מאירה פניה כשמאל בסוד יין 'המשמח', עיין שם. וכוה הופיע רוח הקודש בבית מדרשו של הרמב"ם ז"ל שכתב בפרק א' מהלכות חנוכה (ה"ג) דח' מי חנוכה הם מי 'שמחה' והלל, והיינו כי כל ענין הנם דחנוכה נעשה מכח מדת 'וחנון', שהוא ענין 'החן' שבא להמלכות מצד הכינה מהארת פנים, שמה בא 'החן' שהוא מלשון 'חנוכה', המעורר חדוה 'ושמחה', וכאמור.

ועל כן מוכן עוד אשר מצות נר חנוכה הוא כשמאל דייקא, להאיר פני המלכות כשמאל, שזה גם כן מכח מדת וחנון בנוכר

בחותרמו של כהן גדול, היינו על פי מה שכתב ברעיא מהימנא (פרשת פנחס רנ, א) ברזא דמוזזה שכתוב בה הוי"ה בפנים 'שד"י' מבחויק, דהב' שמות הוי"ה ושד"י הם חותמא דמלכא, שלא יוכלו הקליפות ליגע בקדושה ולהכריחם, עיין שם.

ועל כן תקנו חז"ל (שבת כב, א) גר חנוכה בשמאל ומוזזה בימין, שכן שניהם הם להכריח החיצונים, היינו כי עיקר העבודה בנר חנוכה שהמלכות יורדת לתת טרף לכיתה וחוק לנערוותיה (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ר), [ו]יש פחד שלא ינקו הקליפות מהשפע, כי ג'ר חנוכה ראשי תיבות 'חן' וגימטריא 'של"ט', לשלוט בשונאיהם על ידי השמן הקדוש שהוא שם 'בי"ט' שם החן להכריח החיצונים, וכן הוא ענין המוזזה שהוא ז"ו מות' (תיקוני ודר תיקון כב סו, א), שמכריח הקליפה שנקראת 'מות', וכמו שאמרו בזהר^[1] דהקליפה שנקראת אשה זרה נקראת מות, עיין שם^[2].

ולזה יתכן שנרשם על המוזזה שהוא נשמת המלאך מט"ט^[3], שהוא השליט כענין יוסף, וכמו שכתב בלקוטי תורה (פרשת וישב) דמטטרו"ן היינו יוסף^[4], ולכן כאשר רצה אברהם להביא בת זוגו ליצחק שלא תהיה אשה

ובענין 'חן' נודע בספרים^[5] כי ג'ר חנוכה ראשי תיבות 'חן'. ויש לומר עוד בהבנת הענין, על פי דברי המדרש רבה סוף פרשת בראשית (בראשית רבה פכ"ט, ד) בפסוק (בראשית ו, ח) ונח מצא חן, ד'חן' הוא לשון שלטנות, על דרך (בראשית לט, ה) וימצא חן בעיניו ויפקדהו על ביתו, וכן (אסתר ג, טו) ותהי אסתר נשאת חן, עיין שם. וזוה מובן הענין הידוע בספרים^[6] כי 'נר חנוכה' מספר 'של"ט' מלשון 'שליטה', ועיין בדברי זקני הקדוש בספר בני יששכר (מאמר ג, אות ה). ולפי האמור יתייחדו הדברים, כי ג'ר חנוכה ראשי תיבות 'חן' ובגימטריא 'של"ט', שזה היה הישועה שהשם יתברך נתן לישראל אז הכח וממשלה של בחינת 'חן', לשלוט בשונאיהם ולעשות בהם כרצונם.

וזוה יש לומר מה שנעשה הנס על ידי שמן, כי מסוד 'שמן' יוצא השם 'בי"ט' בא"ת ב"ש. ונודע מה שכתוב ברוך ידן בקרניים (מאמר ה, אות ו) דהשם 'בי"ט' ממונה על 'חן' ועל ביטול הקליפות, עיין שם. ולפי האמור הכל הוא חדא מחתא, כי גם ענין חן הוא לצורך ביטול הקליפות, והיונים רצו להתגבר על ישראל וטמאו כל השמנים לבטל מהם כח 'החן', שעל ידי זה יתגברו הקליפות, ועל כן נעשה הנס ונשאר השמן דקדושה מחותם

[ה] ראה אגרא דכלה פרשת בראשית (ו, ח), ד"ה ונח מאיר עיני חכמים אור חדש, פרפראות לחנוכה [ו] ראה עוד לקמן דרך צח [ז] ראה זח"א כט, א שכתב דבת זוגיה נקראת ס"מ מות, עיין שם וראה עוד תיקוני זהר תיקון סט צט, ב שם קיז, ב [ח] ראה פרדס שער כג, ערך מות [ט] נראה כוונתו לשם 'שד"י', כדאיתא בזח"ג רנח, א — 'שד"י' אות דיליה עולה 'מטטרו"ן' וכן איתא ברעיא מהימנא פרשת פנחס רטו, א — 'מטטרו"ן' דאתקרי 'שד"י', ואיהו (בראשית כד, ב) עבדו זקן ביתו דשליט בכל דיליה [י] ראה קהלת יעקב ערך יוסף, בשם חסד לאברהם עין משפט, נהר כה — יוסף זכה לנשמת אדם קודם החטא, ונשמה הלזו היה מתחלה בחנוך מט"ט, ועל כן נעשה מלאך, ואחר כך נתגלגל נשמה זו ביוסף וזכה לנשמה הלזו בצאתו מבית האסורים וזה שנאמר (תהלים פא, ו) עדות ביהוסף שמו, עדות בחינת 'חנוך' גימטריא 'ערי' ועל כן למד אז ע' לשון מט"ט המושל על ע' שרים, שהן ע' לשון, ומשם זכה יוסף ליופי גדול משופריה דאדם הראשון וכו', עיין שם

זרה, השביע את עבדו שהוא 'ממטרו'ין, המושל בכל אשר לו שהוא מבריה הקליפה שהוא אשה זרה, בסוד מזוזה 'ז"ז מות', כאמור.

על כן יתכן שאמרו לכונה זו 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו', שהוא בגימטריא 'ז"ז מות' עם 'חן', שהוא אשר שניהם עומדים בימין ובשמאל, לרחות הקליפות ולהבריחם מהקדושה, וכאמור:

דרך ע

ויש לומר עוד. כי הגה נודע הכונה (כפרי עין חיים שער חנוכה, פ"ד) של להדליק נר חנוכה, שצריכין לכוין להמשך אליה ג' מילויי הוי"ה — ע"ב ס"ג מ"ה^[א], והוא עצמה הוא 'בן', בזה נשלמת בד' מילויי הוי"ה, ותוכל לקבל על ידי זה הג' יחודים. והיינו כי הנוקבא אינה ראוייה לזווג עד שהוא במילואה וטובה, אבל כשאינה במילואה או נקראת דלה ועניה ואינה ראוייה לזיווג, וכשהוא במילואה הוא בסוד 'תרעא'^[ב], ומילואתה הוא על ידי הד' מילואי הוי"ה — ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, וכמו שכתב רבינו (בעין חיים שער תיקון הנוקבא, פ"ב) ובשאר דוכתי.

ובזה מובן מה שצריכין להדליק נר חנוכה בטפח הסמוך לפתח דוקא, כי נודע

מדברי רבינו (בסודו) בכונת מזמור שיר חנוכת הבית לדוד ארומך ה' כי דליתני, שזה קאי על המלכות, שהוא עניה ודלה, ועומדת אצל הדלת ושער, סוד 'תרעא', אשר שם מבקשים האויבים להאחו וכו', עיין שם. ושיר זה נאמר על חנוכה, והיינו כי אז היא יורדת לתת טרף לביתה וחוק לנערותיה (פרי עין חיים, שם), ויש חשש אחיזת החיצונים לינן מהשפע, על כן מדליקין אצל הדלת סוד 'תרעא', להאיר לה בד' מילויי הוי"ה, ומזה בורחים החיצונים.

ולזה יתכן כי נשאו דגלים [דג'לוג] שהיה כתוב עליהם 'מכבי' ונקודותיו 'מ"ב', כנוכר לעיל^[ג] בשם התיקונים מזוהר חדש (ס, ב), ואמרו 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו', וגם 'מו כמכה באלם הוי"ה', הוא מספר הד' מילויי הוי"ה 'ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן' עם מספר 'תרע"א', שתיקנו אז לה אצל התרע"א, לבטל ממנה יניקת החיצונים, ולתת טרף לביתה וחוק לנערותיה באין מפריע:

דרך עא

ויתכן עוד לומר. על פי מה שכתבתי לעיל ביאור דברי הארז"ל בפרי עין חיים (שער חנוכה, שם) שעל ידי נר חנוכה מתייחד זעיר אנפין עם נוקביה^[ד] ברמ"ח אבדיו,

דרך ע [א] ראה לעיל דרך כט ועוד [ב] 'אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד' בגימטריא 'תרעא' [ג] הכונה 'דגל', 'מכבי עם הנקודות', 'ברוך כבוד ה' ממקומו מי כמכה באלים ה' עולה 'תתק"ט' וכן 'תרעא' עם הד' מילויים עולה 'תתק"ט' [ד] ראה לעיל דרך סט דרך מב ועוד

וכדאמרינן בפרק קמא דקידושין (ב. ב.). אהלך 'באמתך', היינו כי יש לה נדוניא סוד מדת 'אמת', וכאמור.

וזה הוא ביאור דברי הארז"ל (פרי עץ חיים שער חנוכה, שם) שכתב לכוין בברכת שעשה 'נסים' אותיות 'נס—ים', היינו שהוא ענין אחד עם הענין של קריעת ים סוף שנאמר או מה תצעק אלי, שזעיר אנפין קיבל או מדת 'אמת' מהמטרונותא, כן הוא הענין של הנס דחנוכה. וזהו מעין מה שכתב בפרי עץ חיים (בסוף שער יוה"כ, פ"ה) שאומרים בנעילת יום הכפורים ז' פעמים הוי"ה הו"א האלה"ם, היינו שאז נתעלה זעיר אנפין שהוא הוי"ה, למעלת הנוקבא שהוא 'אלה"ם', עיין שם.

ולזה אפשר יתכן הרמז שנשאו דגלים שהיה כתוב עליהם השם 'מכבי', ואמרו ברוך כבוד הוי"ה ממקומו, וגם מי כמכה באלים הוי"ה, כי 'דגל מכבי ונקודותיו מ"ב' — (כנוצר לעיל דרך ע' מתיקוני זהר חדש) — 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו מי כמכה באלם הוי"ה' הוא בנימטריא ז' פעמים הוי"ה הוא האלה"ם, היינו שכאשר זעיר אנפין מזדווג עם כל הששה קצוות, אז הוא מקבל ממנה

על ידי שאימא מקשטת לברתא ביי"ג מכילין דרחמי ומקשטה עד מדה הח' שהוא מדת ואמת^[ב], בכל יום מדה אחת שהוא כלול כל הי"ג מדות ועד יום ח'. ואלו המדות באין לה מכח ח' פעמים אהי"ה, כל אחד ברביא סגיא, 'אהי"ה פעמים אהי"ה' גימטריא 'אמת'. ואמרת תבלין קצת על פי דברי רבינו בפרי עץ חיים (שער הסליחות, פ"ח) בסוד מה שאמרו חז"ל (וה"ג קמ, א) ואילו אמת לא קאמר, דבמ' תיקוני זעיר לא נזכר 'אמת', על כן אמר הקדוש ברוך הוא בקריעת ים סוף (שמות יד, טו) מ'ה ת'צעק אלי, ראשי תיבות 'אמת', בעתיקא תליא מילתא, כי בזעיר אנפין לא נמצא מידה זו, אלא אם מזדווגת עם הנוקבא, אז הוא מקבל מדת 'אמת' ממנה, על ידי מה שהיא מקבלת מידה זו מ'אימא' דמקשטת לברתא, שנמשך לה מענין מדה זו למטה לצורך זה, לקבל ממנה מדת 'אמת', שהוא הנדוניא שלה, עיין שם^[ג] — (ועיין לעיל דרך מ"ה).

וזה יש לומר מה שבקש דוד המלך ע"ה (תהלים פו, יא) הורני הוי"ה דרכך אהלך 'באמתך', היינו שהמלכות אומרת לזעיר אנפין בעלה שהוא הוי"ה, הורני 'דרכך' היינו הזיווג, (בסוד (משל ל, יט) 'דרך' גבר בעלמה,

[ב] כנראה חסר כאן, כי שם איתא עד יום תמינאה נוצר חסד וביום הח' שהוא נוצר חסד אולם ראה שם ואלה הח' מדות דאמא אינון תמינין אהי"ה כל אחד ברבעו אותיותיו, 'אהי"ה פעם אהי"ה' עולה 'אמת', שכנגדם ח' אמת דאמת ויציב, עיין שם שמפרט בפרטיות איך הם על כל פנים רואים מזה כי הח' ימי חנוכה הם כולם במדת ואמת, עיין שם על כן לכאורה צריכים להפסיק בדברי רבינו כמו שכתבנו 'ומקשטה עד מדה הח' שהוא מדת ואמת' וכו' ויש לעיין על פי מה שכתב רבינו להלן בדרך זה 'מדה הז' שהוא ואמת' [ג] זה לשונו שם באדרא אמרו שאמת בעתיקא תליא מלתא, והוא דייג תיקונים הנוצר בכי תשא, הם בדיקנא דעתיקא, ובפרשת שלח שנוצר ט' תיקונים דיקנא דזעיר אנפין, לא נזכר תיקון ואמת, ואלו אמת לא קאמר וזה שאמר הפסוק מ'ה ת'צעק אלי, ראשי תיבות 'אמת', [אשר] על פסוק זו אמרו בזוהר בעתיקא תליא מילתא וראה עוד שם ואמת הוא סוד אהי"ה פעמים אהי"ה ובהג"ה שם מהר"י צמח דהיינו בזעיר אנפין שהוא מ"ה, והוא נקרא אמת תליא בעתיקא, וזה מה תצעק אלי ראשי תיבות אמת

מדה הז' שהוא ואמת, שאי אפשר לבא לידי מידה זו אלא על ידה, וכאמור — (וכל דברינו בדרך אפשר):

דרך עב

לזאת חנוכה

ויש לומר עוד. כי הנה היונים שרצו להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, היינו כי היסוד הוא הצינור המשפיע פרנסה ושפע לכלל ישראל, בסוד (בראשית מב, ו) ויוסף הוא השליט הוא המשביר לכל עם הארץ^[א], והעיקר המפתח שפותח הצינור להשפיע הוא לימוד התורה הקדושה^[ב], ועל כן רצו היונים להשכיחם תורתך, ועל ידי זה יסתום המעין ח"ו השופע על ידי הצינור של היסוד, ויוכל להעבירם 'מחקי' — (לישנא דמזונא כצדא טו, א) — רצונך, 'רצון' הוא אותיות 'צנור'^[ג].

על כן תיקנו להדליק בטפח הסמוך ל'פתח',

שהוא מדת יסוד צדיק, שהוא פתח הגוף סוד המילה, וכמו שאמרו בוהר פרשת בא (לו, א). ועל כן היה כתוב על הדגלים השם 'מכבי', ומבואר בתיקונים מזהר חדש (ס, ב) דסגולה דיליה דאיהו מכבי אשא^[ד], כי התאוה זו נקראת 'אש', כמו שאמרו חז"ל בקידושין (פא, א) גורא בי עמרם, כאש בנעורת. והיא נתבטל על ידי שם זה שמספרו 'חסד', שהוא בחינת יסוד שבכתר דאריך אנפין, כמו שכתב רבינו בפרי עץ חיים (שער הסליחות, פ"ו), ועל כן נמשך הארת חנוכה מאימא עילאה לזעיר אנפין, כמו שכתב רבינו שם (פרי עץ חיים) בשער החנוכה שהוא סוד 'חנה—כו'^[ה], כי 'חסד' דזעיר אנפין גנוו בפומא דאימא שהוא יסוד הדבר, וחסד דאימא גנוו ביסוד דאימא, וכמו שכתב רבינו שם^[ו] (שער יו"ב, פ"ג).

ועל כן כתבו בספרים הקדושים^[ז] לכיון בכל לילה מח' ימי חנוכה א"ל, שכן 'ח' פעמים א"ל' הוא מספר 'אברהם' כנודע^[ח], והיינו כי אברהם הוא נקרא 'חסד אל', כמו שכתב רבינו בלקוטי תורה (פרשת וארא), והוא היה הראשון שתיקן מדת היסוד צדיק והיה כן 'חשעים' שנה כשנמול, והוא רומז ל'צדיק'^[ט].

דרך עב [א] ראה זוהר חדש פרשת וישב כט, ב זח"א קצח, א וראה עוד בפרדס שער ערכי הכינים, ערך יוסף [ב] ראה תפארת בנים פרשת תצוה, ד"ה א"י דהנה איתא בכונת התפלה [ג] ראה מאורי אור, מערכת צנור — נקרא יסוד בכל מקום ואותיות רצון עיין יאיר נתיב שם [ד] ראה לעיל דרך סד ובגליון שם [ה] פירוש 'חנוכה' הוא 'חנה—כו', והוא שיונקת המלכות מאימא עלאה הנקרא 'חנה' העולה 'ס"ג', כי חנה בכינה ושם שם ס"ג ושרשו הוא י"א י"י מספרו א"ל', כמספר 'הו"ה' עם ד' אותיות והכולל' וזהו 'חנה—כו' וזה שאמר הכתוב (שמואל א א, כה) [כ] (ו)את חנה אהב וה' סגר רחמה עיין בהגהות שם א"מ 'אלקנה' בגימטריא א"ל במלואו' — אליף למ"ד [עם הכולל], עיין שם [ו] עיין שם ושם כתב כי חסד גנוו בפומא דאמא, יסוד הזכר גם חסד הבינה גנוו ביסוד הבינה [ז] הובא כמה פעמים בשם עבודת ישראל לחנוכה ומה שסיים כאן 'מספר אברהם' הוא הוספת רבינו נ"ע וכן הוא בדברי רבינו בעל מנחת אלעזר ז"ע בספרו שער יששכר כמה פעמים שהוסיף על דברי עבודת ישראל כי הוא מרמז על מדת החסד אברהם וראה לקוטי תורה פרשת חיי שרה, ענין שני חיי אברהם, עיין שם [ח] ראה ליקוטי תורה פרשת וירא, ד"ה הנה ילדה מלכה שער הפסוקים, פרשת לך [ט] ראה

ועל כן מבואר במחברת הקודש (שער חנוכה) שיכוין בשעת נתינת השמן למנורה בחנוכה לשם ב"ט, עיין שם. והיינו כי מבואר בלקוטי תורה (פרשת עקב, בפסוק ארץ זית שמן) שהיה לו לומר ארץ שמן ודבש, דהלא זית ושמן הכל אחד, כמו ענבים וגפן, שלא חשב ענבים בפני עצמן, רק גפן תאנה וגו'. ומפרש שבא לרמז כי זית היא יסוד, כי ביסוד מאיר השם י"ה"ו, ומשם יוצאין הג' שמות א"ל אלהים מצפ"ץ גימטריא זית', ו'שמן' הוא ב"ט בא"ת ב"ש, כמנין י"ה"ו. ושם ב"ט"ט הוא גם כן ביסוד וכו', עיין שם.

ומעתה תבין היטב הענין שהיה הנס בשמן דייקא, וגם מה שהיה מחותם כחותמו של הכהן הגדול, שהוא בחינת יסוד צדיק, ששומר החותם אות ברית קודש, ועל ידו נעשה התיקון של היסוד, וכאמור. ועל כן מובן שצריכין לכוין בשעת נתינת השמן לשם ב"ט, שהוא השם המאיר ביסוד. וכן מובן בזה דברי התיקונים מזהר חדש (שם) שכתב דנקודות של השם 'מכב"י' הוא גימטריא 'מ"ב', היינו סוד הב' שמות י"ה"ו ו'ב"ט', שמספרם 'מ"ב'.

ומעתה יש לבאר שפיר המגולה של זאת חנוכה, שכתבו בספרים הקדושים^[1] שנקרא כן על שם שיום זה הוא עיקר הענין של חנוכה. והיינו בזאת חנוכה מאיר עיקר הצינור של צדיק הב' מזלות נוצר ונקה, סוד מול עלין ומול תחתון^[2], כי בחינת מול

שורשו ביסוד צדיק, כמו שכתב רבינו בלקוטי תורה (סוף פרשת תרומה), ועל כן הוא עתה הזמן של השפעות ברכה וחסדים טובים, ממול העליון 'נוצר' אותיות 'רצון', למול התחתון 'ונקה' שהוא בשמאל. ומהאי טעמא נר חנוכה בשמאל דייקא, וכמו שכתב רבינו בפרי עץ חיים (שער הסליחות, פ"א) דמדת ונקה היא קו השמאל של היסוד, עיין שם. ומדליקין שם להמשיך משם ההשפעה של הצנור במול עילאה למול תתאה, שהוא מדת היסוד צדיק, והכל הוא בכח השם ב"ט, וכאמור. ולזה יתכן כי השם ב"ט עם זאת חנוכה הוא גימטריא 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו':

דרך עג

ויתכן עוד לומר מה שנשאו דגלים ועל כף דגל היה כתוב מכב"י ראשי תיבות מי כ'מכה ב'אלים י'הו"ה. כי הנה הרמב"ם כתב (בהלכות חנוכה פ"א, ה"ג) דבחנוכה הוא ימי הלל ושמחה. ובהבנת הענין נראה, כי ענין ההארה של חנוכה נשתנה משאר כל שבתות וחגים ועתות הקודש, שבכל שבתות השנה ויום טוב ומועדים שהם זמני שמחה היינו כי אז עליית המלכות בכל קומתה ומזדווגת עמו פנים בפנים, מה שאין כן בחנוכה שאין להמלכות שום עלייה, רק שזעיר אנפין בעלה מזדווג עמה כשהיא עומדת למטה

בראשית ז', כד — ואברהם בן 'תשעים ותשע' שנה בהמולו בשר ערלתו ואולי כונת רבינו לשנות הצ' [י] ראה בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ה, אות יא — וזה שהוא מנהג אבותינו לקרוא יום השמיני זאת חנוכה, היינו זאת היא עיקר כונת חנוכה, עיין שם [יא] ראה פרי עץ חיים שער חנוכה

'בשמחה' דייקא, וגם 'רבה' דייקא, כי 'רבה' מספר 'אור', כיתרון ה'אור' מן ה'חשך' כן יתרון 'החכמה' וגו' (קהלת ב, ג), והיינו שהישועה נעשית על ידי התרבות האור שהוא ה'חכמה', ועל ידי זה נעשה היווג שהוא השמחה, ועל כן אמרו מי כמכה וגו' ראשי תיבות מספר 'ע"ב' שהוא מאיר 'בחכמה' כנוכר.

ולזה נשאו דגלים שהיה כתוב שם 'מכבי', ואמרו 'מי כמכה באלים הוי"ה', שכן 'דגל מכבי מי כמכה באלים הוי"ה', הוא מספר 'שמחה', וכאמור — (ועיין לעיל דרך ס"ט, ולקמן דרך צ', ענין רמזי שמחה בחנוכה):

דרך עד

וַיֵּשׁ לְמוֹד עוֹד. כי הנה בתיקונים מזהר חדש (ס, ב) איתא שהנקודות משם מכבי"ה הם כזה — מכבי, גימטריא 'מ"ב'^[א], וחיליה דיליה דאיהו 'מכבי' אשא, עיין שם בביאור הגר"א. ולזה יתכן שהשם זה היה מאיר להם בנקודתו לצורך (ג) [גם] חנוכה. כי הנה ענין ההארה של (ס) [גר] חנוכה היינו להאיר הש"ע נהורין של הי"ג מכילין דרחמי, וכמו שכתוב (בפרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) בכונות שעשה גסים, והיינו כי 'נר' הוא דבר הכלול

בנצח הוד יסוד, וממשיכין לה הארה מג' יחודים כמספר 'נר', וכמו שכתב רבינו בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד). ולזה הופיע רוח הקודש בלשון הרמב"ם שכתב שהם ימי 'הלל' ושמחה', כי 'הלל' הוא מספר 'נה"י', ורוצה לומר אף על פי שהיא עומדת עמו רק ב'נה"י', אף על פי כן הם ימי שמחה שהוא לשון זיווג, על דרך שאמרו בש"ס (פסחים עב, ב) חייב אדם לשמח את אשתו וכו', ועיין בזה הקדוש פרשת ויחי (לא, ב) בסוד הזיווג נקרא חדוה ושמחה^[א], עיין שם.

וזהו הענין של חנוכה שרצו היונים להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, והיינו שרצו להעביר חכמת התורה מ'ישראל', שהוא מעורר השמחה, וכמו שאיתא בילקוט [שמעוני] (משלי, רמז תתקכ"ט) אין שמחה אלא חכמה. וכן מהאי טעמא תיקנו להדליק בשמן זית, דכל מקום ששמן זית מצוי שם החכמה מצוייה (מנחות פה, ב), שעל ידה נתרבה השמחה.

ולזה יתכן שהיו אומרים מי כ'מכה ב'אלים הוי"ה' ראשי תיבות 'מכבי' מספר 'ע"ב', כי השם 'ע"ב' מאיר ב'חכמה'^[ב], שזה היה עיקר המלחמה לחזק כח החכמה, וכאמור.

וזהו הענין מה שאנו אומרים בברכת קריאת שמע של ערבית משה ובני ישראל לך ענו שירה 'בשמחה רבה' ואמרו כולם מי כמכה באלים הוי"ה. ויתכן שאמרו זה

דרך עג [א] זה לשונו שם דבעת ההוא רוחא דצפון אתער בעלמא וחדוה אשתכח וכו' [ב] ראה עץ חיים שער יח, פ"ב

דרך עד [א] ראה לעיל דרך מב ובגליון שם

מאש ואור, אשר שניהם אגודים זה בזה, והוא סוד המתקת גבורות האש על ידי ה"ג מדות מבילין דרחמי, ומאיר לתוך האש, הש"ע נהורין, ונמתקין הגבורות.

שזה היה עיקר הנס דחנוכה, להמתיק הדינים של האש על ידי הש"ע נהורין, ונעשה ממנו סוד 'אור' ו'נר' כנזכר לעיל.

ועל כן אומרים כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך, והיינו כי ענין לימוד התורה הוא בא לצורך זה, כי התורה מפי 'הגבורה' ניתנה, והוא אש שחורה על גבי אש לבנה (זח"ג קלב, א ירושלמי שקלים פ"ו ה"א), וצריכין להמתיק הגבורות והאש, על ידי הלימוד לשמור ולעשות, בסוד (משל ו, כג) 'נר' מצוה ותורה 'אור', שעל ידי אור תורה בסוד הש"ע נהורין שנתעוררין על ידי הלימוד הי"ג תיקוני דיקנא, ונמתקים הגבורות והאש, ונעשה מהם סוד ה'נר' כנזכר לעיל. ולזה אומרים שרצו היונים להשכיחם תורתך, ולמנוע הארת האור תורה, ועל ידי זה רצו ח"ו להעבירם מחוקי 'רצונך', סוד הש"ע נהורין שנקראים 'רצון', כמו שכתב רבינו בכונת ואני תפלתי לך הוי"ה עת 'רצון' שאומרים במנחת שבת כמבואר (בפרי עץ חיים שער השבת, פכ"ב) [1].

ובזה מובן שהיה מאיר השם 'מכבי' דאיהו 'מכבי' אשא, והנקודות שלו הם גימטריא 'מ"ב', כי ידוע מדברי רבינו בעין חיים (שער א"א, פ"ג) דש"ע נהורין שורשם הם משם מ"ב, עיין שם. ועל כן אמרו מי כמוכה 'באלם' הוי"ה, שהתעוררו בכח של השם א"ל, בסוד (ההלים נב, ג) חסד א"ל, כמו שפירש הגר"א בתיקונים מזהר חדש (שם). והיינו כי הש"ע נהורין מקורם מהשם א"ל, כי 'ב' פעמים א"ל' במילואו גימטריא 'שע"ח', וכמו שכתוב בפרי עץ חיים (שער התפילה, פ"ב) [2] בכונת מלכיש ערומים ובשאר דוכתי [3].

ולזה יתכן שהיה הנס בשמן זית כמו שאמרו חז"ל דכל מקום ששמן זית מצוי שם 'החכמה' מצוייה כדאמרינן במנחות (פה, ב), 'החכמה' הוא מספר 'ע"ח' סוד 'מולא', הנזכר כמה פעמים בדברי רבינו שהוא סוד הג' שמות הוי"ה שמהם יוצאים הש"ע נהורין סוד מולא [4].

ולזה נכון הרמז כי 'מי כמוכה באלים הוי"ה', עם השם 'מכבי' ונקודותיו מ"ב', הוא בגימטריא 'הוי"ה' מלך הוי"ה מלך הוי"ה

ולזה אומרים (פיוט מעוז צור) ומגותר קנקנים נעשה נס 'לשושנים', דייקא, כידוע מדברי הזהר הקדוש (ריש בראשית בהקדמה א, א) בסוד שושנה מרמז לסוד י"ג מכילין דרחמי, מה שושנה זו יש לה י"ג עלין וכו'. והיינו

[ב] ראה עץ חיים שער יג, פי"ג קהלת יעקב, ערך ש"ע [ג] ראה פרי עץ חיים שער התפלה, פ"ב — 'מלבוש' גימטריא 'שע"ח' והם סוד ש"ע נהורין עילאין שיש בפנים עליון, כנזכר באדרא דף קלג, ושם ביארנו, כי יש בכל פן א' שם 'א"ל', והוא במילואו [אל"ף למ"ד] קפ"ה וכן בפן הב' א"ל שהוא קפ"ה ריב' פעמים קפ"ה גימטריא 'ש"ע' נהורין וששה אותיות דמילואיהן, ושני אותיות א"ל פשוטים, ש"ע ח וזהו גם כן סוד שם 'אור' פניאלי גימטריא 'מלבוש', כי נמשך מן אור פניאל כנזכר לעיל [ד] ראה עץ חיים שער יג, פי"ד [ה] ראה לקוטי תורה פרשת תולדות, ד"ה ויעתר יצחק סוד מולא ג' הוי"ה וראה עוד שער הפסוקים שם

ימלך, סוד הג' היוו"ת שמאירים בטובם להאיר בש"ע נהודין כנוכר, וכמו שאמרו בתיקוני זוהר הקדוש (הקדמה י, א) וכביאורים שם (ראה כאר לח ראי שם):

השם 'אלהי"ם' סוד אותיות 'ש"ה', עיין שם [א]. והיינו שזה עיקר הנס.

וזה היה הענין שהיונים טימאו כל השמנים ומצאו פך שהיה מחותם בחותמו של כהן גדול, והיינו כי נודע מדברי הש"ם (פסחים טו, ב) האי מאן דמתיהיר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ומשכח תלמודו, ורצו לממא כל השמנים הוא חכמת התורה [ב] שישראל לומדים, שיהיה לשם גיאות ח"ו, ועל ידי זה יבואו לידי שכחה, היינו שיתגבר עליהם מוחין דקמנות שהוא תוקף הדינים של השם אלקים. ולזה היה הנס שמצאו פך שמן שהיה מחותם בחותמו של 'כהן גדול' דייקא, סוד 'הכהן' שהוא איש 'החסד' [ג] שמורה על מוחין 'דגדלות'. וגם 'גדול' רומז על ככה, ו'מיכאל' הוא סוד כהנא רבא (זח"כ רלא, א), וידוע מהמקובלים בסוד (חגיגה ט, ב) אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחר, והיינו כי השם של שכחה הוא 'פוט"ה' מספר 'מאה', (ו'מס' [שר] של שכחה עולה גם כן 'מאה' [ד]) ו'מיכאל' הוא גימטריא 'מאה ואחד', הוא מבטל להשכחה — (ועיין בקהלת יעקב ערך שכחה).

ולזה יש לומר שמרמזו והחכמה 'מאין' תמצא [ה] (איוב כח, יב), והיינו שאי אפשר להשיג החכמה רק כשבא לבחינת 'אין', שמורה על

דרך עה

עוד יש לומר. כי הנה אנו אומרים כשעמדה מלכות יון הרשעה להשכיחם תורתך וכו', בהבנת הענין יש לומר על פי דברי רבינו בעין חיים (שער מוחין דקמנות, פ"ג), דענין השכחה בא מבחינת מוחין דקמנות של בחינת אלקים, ומי שיכול להורידן על ידי מעשיו למטה על ידי שימשך מוחין דגדלות, ונרחה אלקים דקמנות, ויסלקם מזעיר אנפין לגמרי, אז יהיה לו זכירה נפלאה בתורה, ויבין כל רזי תורה, עיין שם.

וכזה מובן, כי מלכות יון הרשעה רצו להגביר על (היונים) [היהודים] בחינת אלקים ומוחין דקמנות, על כן רצו על ידי זה 'להשכיחם' תורתך ח"ו, ועל כן תיקנו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמך 'הגדול', דייקא, להמשיך מוחין דגדלות כנוכר. ועל כן אנו מברכין 'שעשה' נסים לאבותינו, וכתב רבינו (כפרי עין חיים שער חנוכה, פ"ר) הכונה שעל ידי הש"ע נהודין מאירין להמתיק הדינים של

דרך עה [א] ראה לעיל דרך ה ובגליון שם [ב] מובא כמה פעמים בשם בני יששכר דשמן רומז לחכמה [ג] ראה זח"ג קמה, ב — כהני ראתו מסטרא דחסד ואחסינו אחסנא דא נחית מעולם דלעילא לעולם דלתתא [ד] ראה שער המצות, פרשת ואתחנן — השר הממונה על השכחה נקרא 'מס' שהוא גימטריא 'ק', והשונה פרקו מאה פעמים יש בידו יכולת לשכחו, ומשם ואילך אין בו יכולת לשכחו וראה עוד עין חיים שער ט, פ"ו [ה] ראה סוטה כא, ב — אמר רבי יוחנן אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו, שנאמר (איוב כח, יב) והחכמה מאין תמצא

עניויות, שאז יש לו כח הזכרון ומגלין לו רזי תורה. ויתכן כי 'מאין' היא מספר המלא"ך הכהן הגדול 'מיכאל' הנוכר לעיל, שמוריד מוחין דגדלות על ידי החסדים שמשפיע.

ובזה מובן שנשאו דגלים והיה כתוב עליהם השם 'מכבי', כי מבואר בתיקונים מזהר חדש (פ, ב) דהמלאך של השם 'מכבי' הוא 'מיכאל' שהוא מלאך 'החסד' והוא 'מכבי' אשא, והיינו שזה היה הנם הגדול שהשם יתברך היה בעזרתם, ושלח להם המלאך החסד שהוא הכהן הגדול המשפיע מוחין דגדלות, ועל ידי זה נתחזק כח הזכרון ונתבטל השכחה בסוד והחכמה 'מאין' תמצא.

ועל כן נעשה הנם בשמן 'זית', שמבואר בדברי רבינו (במעמי המצות פרשת עקב בכונת האכילה) כי הזית יש לו סגולה שקשה לשכחה (הוריות יג, ב), ומי שאוכל אותו בכונה כראוי הוא מסוגל לזכרון וכנודע^[1], והיינו שזה היה עיקר הנם לבטל השכחה ולהביא הזכרון. ולזה יתכן כי 'מיכאל מכבי מי כמכה באלים הוי"ה' עולה מספר 'זית':

דרך עו

ויש לומר עוד. כי הנה ענין חנוכה נודע מדברי אא"ז הקדוש זצלה"ה בבני

יששכר^[א] כי יון היו רוצים להגביר בחינת ה'חשך' על ישראל, בסוד מה שאמרו חכמינו ז"ל במדרש (בראשית רבה פ"ב, ד) וחשך זה מלכות יון, והנם היה בהמנורה ונרות חנוכה שנתרבה האור בסוד (תהלים קיח, כו) 'אל הוי"ה' ויאר לנו, והיה לך הוי"ה לאור עולם (ישעיה ס, יט), עיין שם באורך. ויתכן כי עיקר התיקון של חנוכה הוא להמתיק הדינים של השם אלקים, כמו שכתוב בפרי עץ חיים (שער חנוכה פ"ד) בכונת ברכת 'שעשה' נסים, שעל ידי הש"ע גהרוין נמתקין הדינים של השם אלקים סוד אותיות 'ש"ה'. ועל כן אומרים ויאר 'לנו' דייקא, על פי מה שכתב רבינו (כפרי עץ חיים שער תיקון חצות, פ"ג) בכונת אוי 'מה היה לנו', 'לנו' הוא מספר 'אלהי"ם', היינו שנהפכו החסדים של השם 'הוי"ה' [ל] 'לנו', תוקף הדינים של השם 'אלהי"ם', עיין שם.

ולזה יתכן כי בחנוכה נמתקו הדינים ומאירים השמות א"ל הוי"ה, להמתיק הדינים של שם אלקים סוד 'לנו'. ויתכן כי החסדים של השם הוי"ה ברוך הוא מאירים הוא כשהד' אותיות הוי"ה מאירים בכל הד' מילואים. ועל כן כתב רבינו (כפרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) לכויין בברכת 'להדליק' נר חנוכה, כי 'להדליק' הוא מספר 'ע"ב ס"ג מ"ה', והוא עצמה שהוא סוד 'חנוכה' הוא סוד שם 'בן' וכנודע^[2].

ולזה יתכן כי 'אל הוי"ה' ו'אלהי"ם' עם מספר 'חנוכה', בנימטריא 'ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן'.

[1] ראה הוריות שם — ה' דברים משיבים את הלימוד וכו' והרגיל בשמן זית וכו' דאמר רבי יוחנן כשם שהזית משכח לימודו של שבעים שנה כך שמן זית משיב לימוד של שבעים שנה

דרך עו [א] ראה מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ד, אות עט מאמר ח [ב] ראה פרי עץ חיים שער חנוכה, שם

עולם, היינו שיאיר הוי"ה בנקודת חס"ד כנוכר לעיל.

ולזה יתכן מה שנשאו דגלים ועל כל דגל היה כתוב השם 'מכבי', ואמרו מי כמכה באלים הוי"ה, שכן 'דגל מכבי' מי כמכה באלים הוי"ה' הוא בגימטריא 'אור עולם', כסוד והיה לך הוי"ה לאור עולם, בחינת 'עולם חסד' יבנה כנוכר:

דרך עז

י"ש צ'ומר עוד. על פי מה שכתבו בספרים הקדושים^[א] בביאור הדברים מה שאומרים מסרת גבורים ביד חלשים, על פי דברי המדרש (שמות רבה פ"ו, ו) ואין נסתר מחמתו (תהלים י"ז, ז) זה 'יון', הכל בורחים ממנו, ומתתיהו ובניו עמדו כאמונתו של הקדוש ברוך הוא, וברחו האוכלסין של אנטיובס וכו', הדא הוא דכתיב (יואל ה, י) 'החלש יאמר גבור אני', עד כאן לשונו. ועל זה נתייחד לומר מסרת גבורים ביד חלשים, כדברי המדרש הנזכר.

ולזה יתכן הרמז כי 'דגל מכבי' מי כמכה באלים הוי"ה ברוך כבוד הוי"ה ממקומו' הוא בגימטריא 'חלש יאמר גבור אני':

וזה הוא 'אל הוי"ה ויאר לנו', על ידי 'חנוכה', להמתיק הדינים של 'לנו', להיות השם הוי"ה ברוך הוא 'מאיר' בכל הד' מילואים, ואז ימתקו כל הדינים.

ועל כן כתבו על הדגלים שם 'מכבי' שהוא מספר 'חסד', ומבואר בתיקונים מזהר חדש (ס, ב) כי המלאך של זה השם 'מיכאל', שהוא מסיטרא דימינא (זח"ב רלא, א), המשיך 'חסד' ו'מכבי' אשא כמו שכתבתי לעיל^[ב]. ולזה יתכן הרמז 'מכבי מיכאל' עם 'מי כמכה באלים הוי"ה' הוא עולה במספר 'אל' הוי"ה במילואו, היינו כזה — אל"ף למ"ד, והשם הוי"ה בד' מילואיו 'ע"ב ס"ג מ"ה כ"ן'. וזה היה הישועה העיקרית בימים ההם ובזמן הזה כנוכר לעיל:

ובדרך הזה יש צ'ומר עוד. שזה מרמז הפסוק (ישעיה שם) והיה לך הוי"ה לאור עולם, על פי דברי המקובלים^[ג] כסוד (תהלים פ"ג, ג) 'עולם חסד' יבנה, כי השם 'ה'ו"ה' היינו בנקודת חסד (תקוני זהר תיקון ע קכ"ב, ב) הוא בגימטריא 'עולם'^[ד]. ולזה יתכן מה שאומרים בצורת המנורה אלקים יחננו ויברכנו יאר 'פניו' אתנו סלה, והיינו כי 'פניו' עולה 'עולם' סוד הוי"ה בנקודת חסד, והיינו שימתקו הדינים של השם אלקים, עד שיאיר 'פניו' מספר 'עולם', כסוד 'עולם חסד' יבנה כנוכר. ועל כן מרמז והיה לך הוי"ה לאור

[ג] ראה לעיל דרך עד ועוד [ד] ראה זהר ח' פרשת בראשית טו, א [ה] ראה עץ חיים שער ח דרושי נקודות, פ"א ומבואר משם כי כל נקודה היא מספר יו"ד, ואם כן 'שם הוי"ה' עם ד' פעמים סגול' גימטריא 'עולם'

דרך עץ

ויש' לומר עוד. על פי מה שכתב בספר קהלת יעקב (דרך איש) בסוד (שמות טו, כט) אל יצא איש ממקומו ביום השביעי, כי השם הוי"ה ברוך הוא נקרא 'איש', כי הי"ב צרופי הוי"ה הם בגימטריא 'איש' עם הכולל'. ובגלות שנחסרה ה' אחרונה מהשם ואין השם שלם רק ג' אותיות יה"ו, ויש להם ו' צירופים י' פעמים יה"ו, הוא מספר 'קכ"ו', ונחסר מספר 'קפ"ו' גימטריא 'מקום'. וזה הענין כי בגלות, הוי"ה שנקרא 'איש' כנוצר לעיל, יצא 'ממקומו', שחסר ויצא ממנו אורות כמספר 'מקום'. אבל ביום השביעי שנתוסף הה' להוי"ה, הוא בשלימות, והי"ב צירופים הם בשלימות, אז אל יצא 'איש' ממקומו, שלא יחסר ויצא מספר 'מקום' מהי"ב צירופים שהם סוד 'איש', עיין שם.

ובזה יש לפרש דברי הש"ס ברכות (ו, ב), בשעה שהקדוש ברוך הוא בא לבית הכנסת ולא מצא בה עשרה, מיד כועס, שנאמר (ישעיה ג, ב) מדוע באתי ואין 'איש', עיין שם. והיינו כי כל בי עשרה שכינתא שריא (סנהדרין לט, א), שהוא המלכות, ה' תתאה^[א], וכמו שכתב רבינו בפרי עץ חיים (שער עולם העשיה, פ"א בד"ה וכשנכנס) בסוד בית הכנסת^[ב]. וזהו שאמר אם אין הקדוש ברוך הוא מוצא עשרה בבית הכנסת, שיהיה

השכינתא שריא, שהוא תיקון הה' תתאה, הוא אומר מדוע באתי ואין 'איש', כי חסר מספר 'קפ"ו' מהי"ב צירופים על ידי חסרון הה' כנוצר לעיל.

ובזה יובן מה שאמרו החשמונאים לאחר כיבוש המלחמה 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו', היינו שזה היה הישועה, שעשו היחוד של חנוכה, שבעלה מתייחד עמה בכל העשר ספירות^[ג], ועל ידי זה נתחבר הה' להוי"ה, ונתוסף כל הצירופים, היינו גם המספר 'מקום' עד שנתחברו למספר 'איש' כנוצר.

וזהו יש לפרש דברי הש"ס (ברכות שם) כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו, היינו אם הוא מכוין לבו בתפלתו, נתקן הה' אחרונה ליחדה בבעלה שהוא בחינת קובע 'מקום' למספר 'איש' כנוצר לעיל. אז אלקי 'אברהם', הוא סוד חנוכה בסוד 'ח' פעמים א"ל' כמספר 'אברהם', שמאיר בחנוכה כנודע מהספרים הקדושים^[ד].

ולזה יתכן כי 'איש' במילואו היינו אל"ף יו"ד שי"ן, עם אות ה', הוא בגימטריא 'זאת חנוכה', היינו כי בזה היום שמדליקין ח' נרות, סוד 'ח' פעמים א"ל', אז נשלם הה' להוי"ה, בסוד קובע 'מקום' לתפלתו, ונעשה הסוד 'איש' בכל הי"ב צירופים בשלימות, וכאמור:

דרך עץ [א] ראה הקדמת תקוני זוהר טו, א [ב] וראה עוד תקוני זהר תקון ג יח, ב ובאר לחי ראי שם תקון מז פד, ב ובאר לחי ראי שם [ג] ראה פרי עץ חיים שער חנוכה וראה עוד מחברת הקדוש, שער חנוכה [ד] ראה לעיל דרך עב לזאת חנוכה, ובהערות שם

דרך עט

עוֹד יש לפרש מה שרמזו ברוך כבוד ה' ממקומו וכתבו על הדגלים השם מכב"י. דהנה נודע מכתבי הארז"ל (כפרי עץ חיים שער חזרת העמדה, פ"ד) 'ממקומו' — 'ממקום ו'. וגם נודע מכתבי הארז"ל (לקושי תורה, פרשת עקב ובמעמי המצות שם בכונת האכילה) בענין אכילת 'זית' שקשה לשכחה הוא רק האוכלו בלא כונה, אבל האוכלו בכונה הוא טוב לזכרון. וכונת אכילה של זית הוא 'א"ל אלהי"ם מצפ"ץ' בגימטריא 'זית'. והג' שמות יוצאים מג' אותיות יה"ו כנודע (כפרי עץ חיים שער השבת, פ"ג) בכונת קבלת שבת, שהם הג' שמות האחרונים מהו' מרגלאין^[א].

ועל פי זה כתב אא"ז הקדוש וצללה"ה בכני יששכר במאמרי חנוכה (מאמר ד, אות טו) שלזה אנו אומרים בנוסח ההודאה כשעמדה מלכות יון הרשעה 'להשכיחם' תורתך, והשם יתברך פעל הגם על ידי השמן היוצא מן 'זית', שהוא גימטריא ג' שמות היוצאים מן ג' אותיות יה"ו, שהוא מסוגל לזכירה, על כן היה הפך חתום בחותמו של 'מתתיהו', אותיות 'מת"ת יה"ו', עיין שם.

ובהסבר הענין יותר יש לומר השייכות כזה מלחמת החשמונאים לחנוכה, על פי דברי הזוהר חדש המובא בדברי זקוני הבני יששכר (שם, אות יא) שכד' גליות בעונותינו

הרכים יש ככל אחד אות אחד מד' אותיות הוי"ה ברוך הוא. כבכל היה בגלות האות י', וכשנגאלו נגאל אות י'. וכמדי היה בגלות אות ה' ראשונה, עד שנגאלו ונגאל האות ה'. וכיון היה בגלות אות ו', והיה הישועה דחנוכה שנגאל האות ו'. ועתה בעונותינו הרכים שאנו בגלות אדום אזי האות ה' אחרונה היא עמנו בגלות עד שיגאלנו הקדוש ברוך הוא גאולה שלימה ויחזיר אות הה' למקומו. ועתה בעונותינו הרכים שאנו בגלות אין לנו על מי להשען רק על ג' אותיות יה"ו, ומובן כי קודם גאולת גלות יון אף שאות ה' אחרונה עדיין לא נלקחה בידיהם, עם כל זה כיון שעדיין לא היה התיקון והיו עתידים לגלות זה של אדום, לא היה להם למשען על אות ה', כי ככה כבר היתה בגלות בעונותינו הרכים (אלא שעתה הוא כפועל בעונותינו הרכים), ולא היה להם למשען רק הכ' אותיות י"ה שכבר היו בגלות הקליפות ונתקנו ונגאלו כראוי. ולזה באו היונים להשכיחם התורה, כי לא היה ביכולתם להמשיך הכה של הג' שמות מרגלאין שיוצאים מהג' אותיות יה"ו.

ומה מאוד יתפרש בזה דברי הזוהר הקדוש (פרשת יתרו צב, ב) זכור הוא דדכורא איהו וכו', וזכור אתר דלית ליה שכחה ולא קיימא ביה שכחה וכו', דכלא הוא דדכורא איהו ותמן (אגלוף) [אתגלוף] הוא דשמא קדישא יה"ו, עד כאן לשונו — ועיין באור החמה מה שכתבו גדולי המחקרים לפרש דברי הזוהר

דרך עט [א] ראה קהלת יעקב, ערך ז' מרגלאין פרי עץ חיים שער השבת, פ"ח וראה עוד סידור כונת קבלת שבת

אלו. אבל לפי האמור יש לומר לנכון דבמקום הזכרון א[ת]גליף שמא קדישא יה"ו שממנו יוצאין הג' שמות א"ל אלקי"ם מצפ"ץ שהם מסוגלים לזכרון, וכאמור.

וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיא, ג-ד) 'הוד' והדר פעלו וצדקתו עומדת לעד זכר עשה לנפלאותיו, היינו על פי הידוע בכונת הוד והדר לפניו שהם נצח והוד, כמו שאיתא בסידור (בכונת הודו בתפלת שחרית)^[1]. וזה שאמר הכתוב הוד והדר פעלו, היינו הנם דתנוכה שהיה התיקון בהוד ונצח, שעל ידי זה הוחזר הו' כנוצר לעיל והיה הישועה. וצדקתו עומדת לעד, שלא נשכח הנם, כי על ידי זה נתקן כח 'הזכרון' — 'זכר' עשה לנפלאותיו, וכאמור.

ולזה יתכן שנעשה הנם על ידי 'יהודה מכבי', שהוא בגימטריא 'ק"ב', 'מספר הג' מילואים של ע"ב ס"ג מ"ה' שיוצאים מג' אותיות יה"ו^[2], להורות שעל ידו נשלמו הג' אותיות יה"ו במילואם וטובם להאיר על הארץ ברוב עוז ותעצומות. ולכן כאשר כבשו המלחמה אמרו ברוך כבוד הו"ה 'ממקומו' — 'ממקום ו', שעיקר ושורש הנם היה במה שהוחזר ונתגלה הכח של האות ו' מהו"ה כנוצר לעיל, להתחבר עם הכ' אותיות יה"ה להיות בסוד יה"ו.

ולזה יש לומר שהיה כתוב על הגליהם השם 'מכבי', שכן זה השם יה"ו יש לו ששה

והנה יש לפרש מה שאמר הכתוב (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק וכו' לא תשכח, כי הנה נודע מדברי הקדנניים (בדן ירין מאמר יד, אות ו) שיש 'תי"ו' חדרים בעולם הבריאה בסוד שמן 'זית' זך, והם מבטלים הקליפה דשני אחים תאומים גוג ומגוג וארמילום הרשע, ולכן 'גוג ומגוג ארמילום' בגימטריא 'תי"ו', עיין שם. ועיין בקהלת יעקב (ערך תי"ו) מה שכתב בכיאר דברי הקדנניים בזה, כי 'תי"ו' הוא הג' שמות האחרונים של מרגלאין הנוכרים לעיל שהם בקדושה, ובכחם לבטל הג' קליפות הנוכרים, עיין שם.

ולפי האמור יש לפרש היטב שלכך אמר הכתוב תמחה את זכר עמלק לא תשכח, כי ראשית גוים עמלק (במדבר כד, כ), שהוא שורש כל שונאים העומדים עלינו לכלותינו ח"ו, ולזה אמרה התורה תמחה את זכר עמלק, רוצה לומר כי בשעת מחיית עמלק יהיה גמר וסוף למלחמות (הכ') [הג'נ]^[3] קליפות אחים תאומים שהוא התי"ו חדרים שכבריאדה, שהוא ברזא הג' שמות א"ל אלהי"ם מצפ"ץ, וממילא יתגבר אז כח הזכרון ולא תשכח. וזה היה גם כן בחנוכה

[כ] ראה בדפוס ישן 'הב' קליפות' ונראה דהנכון הוא 'הג' קליפות אחים תאומים וארמילוס הרשע, ודו"ק
 [ג] ראה זח"ב צח, א — הוד והדר לבשת, אלץ תרין בדי ערבות ובהקדמת תקוני זהר ב, ב — תרי בדי ערבות לתרי נביאי קשוט ובהשמטות לזח"א רסב, א — ערבי נחל לקבל תרין דרגין דמקיפין לעילא דאינון 'נצח והוד'
 [ד] היינו ו"ד, י', י"ו, י', ו"ד, י', א"ו, י', ו"ד, א', א"ו, א', שהם מילואי שמות הללו בגימטריא 'ק"ב' וראה לעיל דרך כט ובגליון שם

ולהגביר הד' קליפות שנקראים רעה, היו באים על ידי זה לעונש גיהנם ח"ו, בסוד מה שאמרו חז"ל (נדרים כב, א) אין רעה אלא גיהנם, ואברהם אבינו יושב בשער גיהנם ומי שהוא נימול מצילו (בראשית רבה פמ"ח, ח), והיינו כי האות 'ברית' מבטל הרעה, ולזה יתכן מה שנעשה הנם על ידי האור כי 'טוב' היפוך ה'רע', לבטל הכח של הד' קליפות שנקראים רעה.

ובזה מובן מה שנאמר (בראשית לח ז) (ויעש) [ויהי] ער בכור יהודה 'רע' בעיני ה', היינו שעל ידי שפגם ב'ברית' שהוא גימטריא הד' קליפות, ניתן להם כח להתגבר והם נקראים 'רעה' כנוכח לעיל. והנם דחוכה היה לתקן היסוד ברית קודש, על כן אנו אומרים הנרות הללו 'קודש' הם, כי כל מקום שאתה מוצא גרר ערוה שם אתה מוצא 'קדושה', כמו שאמרו חז"ל (ויקרא רבה פב"ד, ו).

ובזה יש לפרש מה שאמרו ברוך כבוד ה' ממקומו, כי נודע מדברי הארז"ל כי 'מקום' הוא 'הוי"ה בהכאה' שהוא ב'סוד'^[10] כמו שכתב רבינו בפרי עץ חיים (בשער חג המצות, פ"ז ובשאר דוכתי). ויתכן לדרכנו שאמרו ברוך כבוד ה' 'ממקומו', לעורר הכח של יסוד צדיק סוד ברית קודש לבטל הד' קליפות:

ויתכן יותר על פי מה שכתב בקרניים ודן ידן שם התיקון של 'אחאב' כשעשה תשובה, שתיקן הפגם שפגם ב'אבא' שהוא 'חכמה' וב'אמא' שהוא 'בינה', כי 'אחאב' הוא ראשי תיבות א'בא ח'כמה א'מא ב'ינה,

צירופים^[11]. ולזה יתכן כי השם 'מכבי' במילואו כזה — 'מ"ם כ"ף ב"ת יו"ד', הוא מספר 'תרי"ב' בגימטריא 'ששה פעמים ק"ב', כמעט הששה צרופים דמילוי אותיות יה"ו וכאמור — (ועיין לעיל דרך ע"ח בתחלתו):

ויבואר עוד יותר. על פי מה שכתב בקרניים ודן ידן (מאמר ח, אות כא) בסוד 'אחאב', ראשי תיבות ד' קליפות א'גור ח'מה א'ף ב'ורם שנקראים 'רעה', ועליהם אמר פרעה (שמות י, י) כי 'רעה' נגד פניכם, עיין שם. ועיין בקהלת יעקב (עוד רעה) שכתב לפרש בזה מה שאמר הקדוש ברוך הוא ליהושע (יהושע ה, ט) היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם, שפירשו שאמרו כי רעה נגד פניכם (ראה רש"י שם). והענין כי הד' קליפות אלו שהם נקראים רעה שעליהם רמו פרעה הם בגימטריא 'ברית', ועל ידי ברית מילה שמל אותם יהושע ונתקן הברית קודש נתבטלו הד' קליפות שהם בגימטריא כן, עיין שם.

וזהו יש לומר הענין מה שאמרו חכמינו ז"ל^[12] שהיונים רצו לבטל מישראל ענין מילה, היינו כי רצו להמשיך עליהם הכח של הד' קליפות הנזכרים לעיל.

ולזה יתכן מה שכתב זקני הקדוש בבני יששכר^[13] שבנוסח על הגנים יש 'ק"ח' תיבות כמנין 'גיהנם', כי חשך זה מלכות יון (בראשית רבה פ"ב, ה) שרצו להמשיך על ישראל העונש גיהנם. ולפי האמור יובן, שבזה שרצו לבטל מהן מצות מילה שהוא סוד 'ברית' קודש,

[ה] ראה עץ חיים שער מד, פ"ז [ו] ראה מגילת אנטיוכוס, אות לא [ז] ראה מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב, אות ו, אות כד שם מאמר ד, אות א, אות סד [ח] ראה לעיל דרך סד ובגליון שם

עיין שם. ולזה יתכן כי 'אבא חכמה אמא בינה' הוא בגימטריא 'מקום'.

ולזה מובן שהיה כתוב על הדגלים השם 'מכבי', שכן שם זה במילואו כזה — 'מ"ם כ"ף ב"ת יו"ד', הוא בגימטריא 'כרית', לבטל על ידו הכח של הד' קליפות כנוכר לעיל[ט]:

החכמה גימטריא 'כבוד', עיין שם. והיינו כי נודע מדרכי רבינו בעץ חיים (שער מוחין דקטנות, פ"ג) כח השכחה בא מחמת מוחין דקטנות דזעיר אנפין, ומי שיש בו הכח להורידן ולהמשיך לזעיר אנפין מוחין דגדלות, או יהיה לו זכירה נפלאה ויבין כל רזי תורה ולא יהיה לו שום שכחה, כי כל זכרון הוא מסטרא דדכורא בסוד 'זכור', עיין שם — (ועיין לעיל בזה בדרך ע"ה).

דרך פ

עוד יש לפרש מה שאמרו ברוך כבוד ה' ממקומו. ועל פי דברי האריז"ל (בפרי עץ חיים שער חורת העמידה, פ"ד) בכונת 'ממקומו' — 'ממקום ו'. על פי מה שכתב זקינו בבני יששכר^[ט] כמה פעמים שהיונים רצו לבטל אור החכמה של המנורה ונמשך שמן החכמה אל המנורה בסוד (משל' ו, כג) ותורה אור, עיין שם בדרכי ז"ל כי נעמו.

וזה יש לומר ביאור הדברים כי אין שכחה לפני 'כסא כבודך', היינו מי שממשיך מוחין דאבא לזעיר אנפין שהוא מסטרא דדכורא סוד ל"ב נתיבות החכמה כסא 'כבוד' כי שם אין שכחה, ועל כן אמר הכתוב (דברים כה, ט) והיה בהניח וכו' תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח, כי מלחמת עמלק היה בסוד (שמות ז, טו) כי יד על כס י"ה מלחמה להוי"ה בעמלק, והיינו על פי מה שכתב רבינו בפרי עץ חיים (שער השופר פ"ג, פ"ג) בסוד 'תקיעה' אותיות 'תקע—יה' להמשיך נהורין מאבא שנקרא י"ה לזעיר אנפין, עיין שם.

ולפי עניות דעתי נראה ליתן תבלין לזה, כי הנה אנו אומרים כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך, והנה אנו אומרים (בתפלת זכרונת) כי אין שכחה לפני כסא כבודך, ועל פי מה שכתב בקהלת יעקב (ערך כסא כבוד) דתפארת נקרא כסא כבוד שהוא כסא לכבוד עליון שהוא ל"ב נתיבות

[ט] ראה קהלת יעקב ערך אחאב — אחאב היה לו הארה מחכמה וכינה כנרמו בשמו 'אחאב', ראשי תיבות א'בא ח'כמה א'מא ב'ינה גם ראשי תיבות א'לף ח'כמה א'לף ב'ינה ופגם בו, והפריד חכמה מבינה ונרמו גם כן בשמו 'אחאב' ראשי תיבות א'ין ח'כמה א'ין ב'ינה והביא ארבעה קליפות לעולם הנרמוזים בשמו א'ף ח'מה א'זגר ב'ורס

[י]היה כי 'יד' על וכו' כנזכר לעיל, רק 'יודך' הוא היו"ד חכמה, ועל ידי זה יושפע שפע פרנסה כאמור.

ובזה יובן הענין מה שכתב במחברת הקודש (שער חנוכה) לכוין בהדלקת נר חנוכה לשם טפמפי"ה שסגולתו לטהר המחשבה, והיינו כי יו"ד הוא סוד המחשבה, וכמו שאיתא בתיקונים (תיקון יט מא, ב), עיין שם ובביאורינו [באר לחי ראין] שם, וברש"י פרשת בשלח (שמות טו, א) על הכתוב אז ישיר משה, והיינו סוד החכמה, וכמו שכתב רבינו בליקוטי הש"ס ברכות (ה, ב) 'דמחשבה' הוא בחינת 'החכמה' הנקרא יש מאין, עיין שם.

ובזה מובן פנימיות הענין מה שאיתא בתיקונים (תיקון יג נו, ב) דסוד מנורה הוא שלשה קני מנורה מצדה האחד, ושלשה קני מנורה מצדה השני (שמות כה, לב), ומנורה דאיהו אות ו' באמצע, 'נר' על רישיה דא אות 'י' שהוא באות ו' [ו] [ו], ועיין שם בביאורנו [באר לחי ראין] שהבאנו מדברי הזוהר ברעיא מהימנא פרשת תרומה (קנח, א) שהנר של המנורה שהוא סוד אות ו' הוא אות 'יוד', עיין שם. ולפי האמור מובן, כי המוח שהוא ה'אור' שעל ראש ה'ו' שהוא זעיר אנפין, הוא מוחין דגדלות סוד אות ו' שהוא מוח 'חכמה', וכאמור.

ובזה מובן דברי השאלות (בראשית, שאלתא כו)

דבכל מקום שהשמן זית מצוי שם החכמה מצוייה (מנחות פה, ב), שהוחזרו המוחין דאבא לזעיר אנפין, ועל כן אנו אומרים שעשה נסים לאבותינו, וכתב האר"ל (בכונת על הנסים פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) לכוין 'נסים' — 'נס—ים', והיינו כי גם בים היה זה הנס שנתקנו המוחין דחכמ"ה, וכמו שכתב רבינו (בפרי עץ חיים שער חג המצות, פ"ח) בכונת שביעי של פסח דנתקן אז המוח חכמה בסוד כולם בחכמה עשית, עיין שם. ועל כן אמרו בים עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה (שמות טו, ב), והיינו שנתקן המוח 'חכמה' שנקרא י"ה'.

ובזה יובן המשך הדברים שאנו אומרים כשעמדה מלכות יון הרשעה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך, והיינו כמו שכתבתי לעיל כמה פעמים [ג] ד'חוק' הוא לישנא דמוזני כמו שאמרו חז"ל (בבבא טו, א), כי ידוע דמוזנא מכח מוח החכמה דתמן רווחא דמוזנא, וכמו שכתוב (בסידור האר"ל) בכונת פותח את ירך באשרי דקדושה דסדרא. ויתכן לומר דהשם י"ה שיש לו ג' מילויים בג' אותיות [ג] יה"א הוא בגימטריא 'פא"י' שמכחו נשפע פרנסה, והוא יוצא מראשי תיבות של פ'ותח א'ת י'רך (תהלים קמה, טו), ודרשינן בתיקוני זוהר הקדוש (בהקדמה ג, ב) אל תקרי ירך אלא 'יודך', והיינו היו"ד חכמ"ה קדומה דמתמן רווחא דמוזנא, ועל כן קודם התיקון כתיב כי יד על כס י"ה, ואנו מבקשים פותח את ירך [ג] אלא יוד"ך שלא

[ב] ראה לעיל דרך יט, דרך כ, דרך לב ועוד [ג] דהיינו מילוי עם 'י', 'יוד' ה"י מילוי עם 'ה', 'יוד' ה"ה מילוי עם 'א', 'יוד' ה"א סך הכל 'צ"א' כמנין 'פא"י' [ד] נראה דחסר כאן, וצריך לומר 'שלא יהא ירך אלא' וכו' [ה] פירוש כשמוסיפין י' על ו' [כעין תגא דספר תורה] נעשה ממנו צורת ו' והוא סוד יאירו שבעת הנרות, באר לחי ראי שם

ממקומו'. והיה כתוב על הדגלים השם 'מכב'י'
גימטריא 'ע"ב', השם שמאיר 'בחכמה'^[1]:

דרך פא

י"ש לומר עוד. על פי דברי המגלה עמוקות
(פרשת ואתחנן, אופן רנב) דאנטיוכס הרשע
רצה לבטל בחינת יוסף דקדושה, על כן
'אנטיוכס' בגימטריא 'יוסף'. וכן 'מלך יון', עיין
שם.

ובהכנת הענין נראה על פי דברי זקינו בספרו
רגל ישרה (ערך עין הרע) שענין 'עין
הרע' בא מכח הס"מ שיש לו ק"ל מחנות
ות"פ של לילית, והוא היצר הרע בסוד (סוטה
ה, א) אין יצר הרע שולט אלא במה שענינו
רואות, כי היצר הרע רוכב על הק"ל מחנות
של הס"מ. וזהו סוד 'עין הרע' ויצר הרע
מוציאין את האדם מן העולם (אבות פ"ב, מ"א),
על כן המלאך המות ר"ל הוא מלא 'עינים'
(עבודה זרה כ, ב). ועל כן אמרו (ברכות כ, א)
דבורעא דיוסף לא שלמא ביה עינא בישא, כי
יוסף הוא סוד 'ברית' קודש ושמר בריתו^[2],
כי כריתות הברית הוא להכרית ק"ל מחנות
של ס"מ ות"פ של לילית, והם בעצמם רוכבים
עליהם בגימטריא 'ברית'^[3], שצריך להכריתם
שלא יהיה ח"ו חרב נוקמת נקם ברית (ויקרא
כו, כה) עיין שם.

שתיקנו נר חנוכה בשמאל ומוזוה בימין ובעל
הבית מצוייץ באמצע, היינו כי נר חנוכה הוא
דוגמת המנורה, ונתקן לבטל קלקול היונים
שרצו לבטל מוחין הגדלות של זעיר אנפין
שהוא הקנה האמצעית בסוד ל"ב נתיבות
החכמה, על כן תיקנו נר חנוכה בשמאל
ומוזוה בימין בבחינת שלשה קני מנורה מצדה
האחד ושלשה קני מנורה מצדה השני. 'ובעל
הבית' הוא סוד 'יעקב', (כמו שאמרו בזהר
הקדוש (פרשת פנחס רמז, ב) אמר ליה סבא סבא
והא בכמה אתרין אוקמוה דיעקב איהו 'בעל
הבית') — מצוייץ באמצע. והיינו כמו שכתב
בפרי עץ חיים בכונת קריאת שמע בפרשת
ציצית^[4] ובכונת קריאת שמע שעל המטה
(פ"א) שהציצית יש בהם 'לב' חומין בסוד ל"ב
נתיבות החכמה, והשם של ציצית הוא שם
'יהו"ה' מספר 'ל"ב' ו' דהו"ה הנוספת לתיקון
מצות ציצית, עיין שם. ולפי האמור הוא הקנה
האמצעית דחנוכה שהוא אות 'ו', והמוחין
דיליה הוא 'ל"ב נתיבות החכמה', וכאמור.

ובזה יש לומר הרמז שאמרו ברוך כבוד ה'
'ממקומו' — 'ממקום ו' כנוצר לעיל,
היינו כי 'כבוד הו"ה' הוא בגימטריא 'מוח
אבא'. ועל כן 'ממקום ו', שעיקר התיקון
דחנוכה היה בנר האמצעי דמנורה שהוא סוד
אות 'ו', שנתברך 'באור' שהוא אות 'ו' סוד
החכמה כנוצר.

ולזה יתכן הרמז כי 'מנורה אור' עם אות 'ו'
הוא בגימטריא 'ברוך כבוד הו"ה'

[1] ראה פכ"ו וראה עוד שער הציצית, פ"ו [2] ראה לעיל דרך נ מוהר חדש עם ביאור הגר"א

דרך פא [א] ראה זח"ג יד, א ח"א קצו, א [ב] היינו ת"פ וק"ל וכו' של הן עצמן בגימטריא תרי"ב שהוא
'ברית'

דבריד כי צדיק אתה, היינו שהיה להברכה קיום וחיוזוק כי 'צדיק' אתה, שבא ההשפעה מסיטרא דיסוד צדיק שנקרא טוב בסוד עין מובה[2].

וזה היה הענין של 'חנוכה' שהבאתי מהמגלה עמוקות (שם) ש'אנטיוכס מלך יון' היה ניגוד ליוסף הצדיק, היינו שהיונים, הוא הס"מ והמחנות שלו, שהם ניגוד ליוסף הצדיק, רצו להשכיחם תורתיד ולהעבירם מחוקי רצונד, היינו כמו שאנו רואין בעונותינו הרבים בדורותינו בכל עת ובכל שעה הוא מכשול משפחה אחרת כשמשפיע לאביהם עושר נכסים וכבוד מרובה ותקד במ אש היצר הרע ויבערו האבות עם הבנים זקנים עם נערים יחדיו כאשר יבער הגלל באין מכבה ר"ל, בבחינת יש עושר שמור לבעליו לרעתו. ולזה רצו היונים להטיל בהם בחינת עין הרע כדי שלא יוכלו לעמוד בנסיון העושר וישכחו תורת ה' שמנת עבית כשית ויטוש אלו"ה עשהו (דברים לב, טו).

והוא הענין שהוא שנעשה הנם ב'מנורה' שהוא בגימטריא 'אש', כי אש יש בו ב' ענינים, היינו שהוא מסיטרא דרע ששורף ומכלה הכל. ועוד יש בו מסיטרא דטוב שמאיר בחשיכה בסוד אור כי טוב, כענין העשירות שהוא טוב להולכים בתמים ומחזיקים בביתו, שיכולין לגדל בניהם לתלמידי חכמים וליקח להם חתני רבנן וליתן צדקה ולגמול חסד ולכבד שבתות ויו"ט כראוי וכנכון, והנם נעשה מסיטרא 'דטוב' עין,

ולפי עניות דעתי נראה על דרך המוסר, כי יש עושר שמור לבעליו לרעתו (קהלת ה, יב), והיינו כי ההשפעה אינה טובה רק אם הוא מסיטרא דטוב עין ועין יפה, והיינו שבא מסיטרא דימין מיצר טוב ואז ההשפעה הוא לטובה ולברכה. אבל אם הוא ח"ו מסיטרא דיצר הרע, והוא בבחינת עין 'רעה', אז הוא שמור לבעליו לרעתו, ויצאו הוא או בניו לתרבות רעה ח"ו, כאשר עיינו רואות בעונותינו הרבים שכמה עשירי עם בטרם נתברכו בהון רב כזה היו כשרים ונהגו כדת יהודה וישראל, ואחר שהצליחו מאוד וישמן ישורון ויבעט וגו' (דברים יב, טו), והלכו חוץ לשיטה לחרפות ולדראון ר"ל. וזה הוא כי בזמן שקיבל ההשפעה לא היה מסיטרא דטוב בבחינת עין טוב יצר טוב, כי לא היו בבחינת (ישעיה ג, ו) אמרו צדיק כי טוב, רק בבחינת רע, וההשפעה בא אליו בבחינת עושר שמור לבעליו לרעתו ובבחינת עין רע ויצר הרע.

ועל כן כתוב באברהם אבינו כאשר הבטיח לו הקדוש ברוך הוא ליתן לו העשירות הגדול ארץ ז' עממין, וכרות עמו הברית לתת (לו) [את] ארץ וגו' לתת לזרעו ותקם את דבריד כי צדיק אתה (עזרא ט, ח), כי הקדוש ברוך הוא כרת עמו קודם הברי"ת בסוד כריתות ברית להכרית הס"מ וכל הק"ל מחנות שלו ות"פ של לילית שהם בגימטריא 'ברית', ואז היה ההשפעה מסיטרא דיסוד צדיק שנקרא טוב בבחינת טוב עין, ואז יש לו ברכה גם בזרעו לו ולזרעו לדורותיו. וזהו שאמר וכרות עמו הברית וגו' לתת לזרעו ותקם את

[ג] ראה חגיגה יב, א — ואין טוב אלא צדיק שנאמר אמרו צדיק כי טוב וראה עוד זח"א ס, א ובכ"מ וראה עוד קהלת יעקב, ערך טוב — טוב בא"ת ב"ש גימטריא 'צדיק יסוד עולם'

שנתרכה האור הטוב ולא 'האש' הרע. על כן כתב במחברת הקודש (סוף שער חנוכה) לכוין שבהג' יחודים יש 'רע' אותיות בסוד (תפלה נשמח) וה' 'ער', עיין שם. והיינו לתקן בחינת עין 'רע'. ומצות נר חנוכה הוא רק לראותן בלבד, היינו לשלול ענין המנורה שיש בה גם כן ענין האש שמכוה כל הנוגע בה כנוכר לעיל.

ובזה מובן שהיה כתוב על הדגלים השם 'מכבי' שמבואר בתיקונים בזהר חדש (ס, ב) שענינו גם (ישעיה מג, ב) כי תלך כמו אש לא תכוה, והיינו שזה היה הענין הנס של המנורה שהיה רק אור כי טוב ולא אש של היצר הרע כנוכר לעיל, כי היה בכח מדת יוסף יסוד צדיק שהוא נוטר 'ברית' שעומד נגד חיילות של הס"מ ונוקבא דיליה שרצונם להטיל עין 'רעה' כנוכר לעיל. ויתכן כי השם 'מכבי' במילואו כזה — 'מ"ם כ"ף בי"ת יו"ד', עולה 'ברית' שמבטל העין הרע להיות בבחינת עין טוב, וכאמור:

וביתר שאת יש לדרוש (על דרך אפשר). כי הנה אנו אומרים (תהלים עט, א) אלקים באו גויים בנחלתך טמאו את היכל קדשך, ומפרשים מהאריז"ל (בסידור) בכונת תיקון חצות כי בעונותינו הרבים בהתכללות אלהים אחרים בק"כ צרופי אלקים ביסוד דנוקבא דעשיה, ואז תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גבירתה (משלי ל, כב-ג), ואז אלקים באו גויים בנחלתך, עיין שם. וביאור הדברים מה שנאמר טמאו את היכל קדשך, נראה לפי עניות דעתי על פי דברי

הקרניים (מאמר י) כי יש עין טובה ועין רעה, כי המקום למעלה שנקרא היכל קדשך נקרא עין טובה המבטל לקליפת ס"מ ו'נחש' שמספרם 'תפ"ט'^[1]. ולעומת זה יש עין רע שהוא בא מקליפות ס"מ ונחש הנ"ל, ויש קבלה מרב הונא למי ש[נ]פגע בעין הרע לומר ואני ברוב חסדך אבא ביתך אשתחווה אל היכל קדשך ביראתך (תהלים ה, ט), ומקום הזה שנקרא 'היכל קדשך' הוא בנימטריא 'תפ"ט' מנין המלאכים הקדושים וכו', שהם מבטלין הב' קליפות ס"מ ונח"ש שמספרן כן, עיין שם.

וביאור הענין נראה לי על פי דברי אא"ז וצללה"ה (מגיד העלמה ברכות ב, א) בביאור הגמרא (ברכות כ, א) דבורעא דיוסף לא שלטה בהו עינא בישא, היינו כי אין הס"מ שולט במי ששומר בריתו מדת יסוד צדיק, על כן בורעא דיוסף לא שלטה בהו עינא בישא כי הוא סוד אות ברית קודש.

ולזה מובן כי 'היכל קדשך' הוא מספר 'עין רע' עם 'חנוכה', היינו כי הכה של היסוד צדיק על ידי הדלקת נר 'חנוכה' מבטל העין רע. ועל כן כתוב בכונת ל'הדליק נר ח'נוכה ראשי תיבות השם 'נחל' (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד), ומבואר בתיקונים (תיקון כא סב, א) נחל דא יסוד צדיק חי עלמין, עיין שם ובביאורנו [באר לחי ראין] שם. ולזה יש לומר שאמר המקונן (איכה ה, ז) על זה היה דוה לבנו על אלה חשכו עינינו, ומבואר בכונת האריז"ל בתיקון חצות (פרי עץ חיים שער תיקון חצות, פ"ג) 'זה' נקרא היסוד צדיק, 'דוה' שנפגם ה'הוד' בסוד (איכה א, יג) כל היום 'דוה'^[2], עיין שם.

[ד] שנכתב ס"מ במילואו [ה] ראה תיקוני זהר עז, א קד, ב רעיא מהימנא פרשת פנחס רמג, א ובעוד כמה

(בראשית מה, טז) וידגו לרוב, מה דגים אין עין הרע שולטת בהן כן זרעא דיוסף אין עין הרע שולטת בהן. והיינו כי 'דגים' הם מסיטרא דיסוד דזעיר אנפין, וכמו שכתב רבינו בליקוטי תורה (בפעמי המצות פרשת שמיני) דלכך 'דגים' אין מעון שחיטה, שנקרא חי בסוד צדיק חי עולמים, עיין שם. ולכן מביא מפסוק 'וידגו' לרוב בקרב הארץ, על דרך שאמר בזה הקדוש פרשת תרומה (קכו, א) בסוד (תהלים לא, ב) מה רב טובך דא יסודא דעלמא, עיין שם במקדש מלך דיסוד נקרא רב. והיינו שיעקב אבינו ברכם שיהיו בבחינת צדיק חי עולמים כעין 'הדגים', ואז לא ישלוט בהם עינא בישא.

וזהו יש לומר הרמז שהיה כתוב על הדגלים השם 'מכבי' כמו שכתבנו במאמרינו לעיל שהשם הזה במילואו 'מ"ם כ"ף בי"ת יו"ד' הוא בגימטריא 'ברית', שזה היה הסגולה להנצל מעין הרע על דרך הדגים שבים, בסוד וידגו לרוב בקרב הארץ, וכאמור:

ויתכן עוד מה שנשאו דגלים שהיה כתוב עליהם השם הזה, ואמרו מי כמכה בא"ם הוי"ה, וגם ברוך כבוד הוי"ה ממקומו. כי 'דגל מכבי מי כמכה בא"ם הוי"ה ברוך כבוד הוי"ה ממקומו' עולה מכון כמספר 'וידגו לרב בקרב הארץ', שזה היה עיקר התיקון דגם חנוכה שנמשלו לדגים, והיו בבחינת מה רב טובך וגו'. ועל כן לא שלטה בהם עין הרע רק עין טובה, מבחינת מה רב 'טובך', בסוד וירא אלקים את האור כי 'טוב', וכאמור:

ולפי האמור מובן, כי הכח של חנוכה להתגבר על היונים הוא רק בכח היסוד צדיק כנוצר לעיל. אבל בעונותינו הרבים כי על זה היה 'דוה' לבנו, שנפגם 'ההוד' ואין אנו מתקנים אותו על ידי 'זה' שהוא היסוד בתיקון גמור שצריכין לתקנה בחנוכה. על 'אלה', (מספר 'ל'ו' נרות חנוכה). 'חשכו' עיינו, (היינו כי 'חשך' זה מלכות יון (בראשית רבה פ"ב, ד), 'מלך יון' גימטריא 'יוסף' כמו שכתבתי לעיל במאמר הקדום (כאן), ונחשך עיינו שצריכין לתקן עינינו¹¹ רע שבחנוכה שיהיה מספר 'תפ"ט' כמנין המלאכים הקדושים המבטלים הכח של חיילות ס"מ ונוקבא דיליה הגורמים עין רע על שונאי ישראל, ולמשוך עלינו בחינת 'עין טוב', וירא אלקים את האור כי 'טוב' (בראשית א, ד), שלא ינקו החיצונים מן הק"כ צרופי אלקים ח"ו בכח היסוד צדיק אמרו צדיק כי 'טוב', ו'טוב' עין הוא יבורך (משלי כב, ט) בסוד 'היכל קדשך' כנוצר לעיל.

ולזה מובן כאשר נכנסו היונים בהיכל בסוד אלקים באו גויים בנחלתך טמאו את היכל קדשך כנוצר לעיל, וכאשר תיקנו ובאו בניך לדביר ביתך, (היינו על דרך הכתוב ואני ברוב חסדך אבא ביתך). ופינו את 'היכלך', (היינו שלקחו מהם בחזרה תיבת 'היכל'). ופיהרו את מקדשך, (שלקחו מהם בחזרה תיבת 'קדשך').

ובזה יש לפרש דברי הש"ס (ברכות כ, ב) זרעא דיוסף אין עין הרע שולט בהם, שנאמר

דוכתי [9] בדפוס ראשון כתיב 'עניך' ואולי צריך לומר 'עין רע' ודו"ק

דרך פב

וַיֵּשׁ לֹמֵר עוֹד שֶׁאִמְרוּ בְרוּךְ כְּבוֹד הוֹי"ה מִמְקוֹמוֹ. כִּי נִס נִרְחַמְתָּ הָיָה ב'מְנוּרָה' גִּמְטְרִיא 'אש'. וְהֶעֱנִין הוּא עַל פִּי מַה שֶּׁהִבֵּאתִי לְעֵיל (דָּרַךְ לַח) בְּשֵׁם הַשֵּׁל"ה הַקְּדוּשׁ (פִּרְשֵׁת וַיִּשְׁב) דְּחֻנּוּכָה הִיא בְּמִט"מ שֶׁהוּא חֲנוּךְ, וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא 'חֻנּוּכָה'. וְכִיּוֹצֵא בִּזְוֵה כְּתָב בַּקְּהֵלֶת יַעֲקֹב (עֵדֶךְ חֲנוּכָה) בְּשֵׁם רַבִּינוּ הַקְּדוּשׁ מְלֻבְלֵן זְצֻלָּה"ה. וְהֶעֱנִין יֵשׁ לֹמֵר עַל פִּי הַיְדוּעַ מְדַבְּרֵי הַזֶּהָר הַקְּדוּשׁ (כְּרֵאשִׁית כו, א) ד'מִט"מ' הוּא 'מ"מ' פָּנִים טְהוֹר ו'מ"מ' פָּנִים טָמֵא, כִּד אִיתְהַפִּיךְ לְמִטָּה הוּא מְסִיטְרָא דְטוֹב, וְכִד אִתְהַפִּיךְ לְחַוִּיא אִיהוּ [עוֹר] כְּנַגְדוֹ מְסִיטְרָא דְרַע. וְהֵיִינוּ סוּד בְּחִינַת קְלִיפַת נּוּגָה, אֲשֶׁר יְדוּעַ עֲנִינוּ מְדַבְּרֵי רַבִּינוּ בְּעֵץ חַיִּים (שַׁעַר קְלִיפַת נּוּגָה, פ"ד הו') שֶׁהֵיִינוּ מְמוּצָע בֵּין קְלִיפַת אֵשׁ מִתְלַקַּחַת שֶׁהוּא כּוֹלוּ רַע, וּבֵין הַחֲשֵׁמֶל שְׂכוּלוּ טוֹב, וְכִשְׁהוּא מִתְחַבֵּר עִם הַחֲשֵׁמֶל אִזְ נִתְהַפֵּךְ גַּם הַרַע שְׂבוּ לְהִיּוֹת כּוֹלוּ טוֹב, וְאִם הוּא מִתְחַבֵּר עִם קְלִיפַת אֵשׁ מִתְלַקַּחַת אִזְ נִתְהַפֵּךְ גַּם הַטּוֹב שְׂבוּ לְרַע, עֵינֵן שֵׁם.

וְלִזְוֵה יֵשׁ לֹמֵר כִּי חֻנּוּכָה שֶׁהוּא בְּסוּד מִט"מ עַל כֵּן הָיָה הַנֵּס ב'מְנוּרָה' שֶׁנִּתְהַפֵּךְ גַּם הַרַע שֶׁל קְלִיפַת 'אש' מִתְלַקַּחַת ל'אֹר מְנוּרָה' בְּסוּד 'הָאֹר כִּי טוֹב'. וְעַל כֵּן כְּתָב בְּכּוֹנוֹת (כְּפָרֵי עֵץ חַיִּים שַׁעַר חֻנּוּכָה, פ"ד) לְכוּן ל'הַדְּלִיק נִרְחַמְתָּ חֻנּוּכָה רֵאשִׁי תִּיבּוֹת 'נְחָל', וְהוּא לְהַמְשִׁיךְ לְסוּד 'דָּם' — ה'אֲדָם', וְהֵיִינוּ כִּי עֵתָה חֲסֵר ה'א' שֶׁל ו'א' דְּמִלּוּי מ"ה^[א] וְנִשְׁאֵר 'דָּם', וְצָרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ אֵלָיו ה'א' מֵאִימָא עֵילָאָה

לְהִיּוֹת 'אֲדָם', עֵינֵן שֵׁם. וְהֵיִינוּ כִּי 'דָּם' הוּא סוּד ה'רַע' דְּקְלִיפַת נּוּגָה, וְכִמוּ שְׂכָתָב בְּעֵץ חַיִּים (שַׁעַר קְלִיפַת נּוּגָה, סוּף פ"ה) שֶׁאִם יִתְנַבֵּר כַּח הַדָּם לְהַרַע דְּקְלִיפַת נּוּגָה יִתְבַטַּל הַטּוֹב שְׂבוּ, עֵינֵן שֵׁם לְדָרְכוֹ. וְלִזְוֵה יִתְכַן שְׂצָרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ ה'א' מֵאִימָא עֵילָאָה, שֶׁשֵּׁם אֵין שׁוּם 'רַע' וְנִתְהַפֵּךְ ה'דָּם' ל'אֲדָם' שֶׁנִּתְהַפֵּךְ בְּצִירְתוֹ (כְּרֵאשִׁית א, לא) וְהִנֵּה 'טוֹב'^[ב].

וְזֶהוּ יֵשׁ לֹמֵר שֶׁאִמְרֵי הַכְּתוּב (בְּדִנְיָל ה, ח) וְצִפִּיר הַעֲזִים הַגְּדִיל (עֲצוּמוֹי) עַד מֵאֲדָה, וְהֵיִינוּ מֶלֶךְ יוֹן שֶׁנִּקְרָא כֵן, וְכִמוּ שְׁפִירִשׁוּג^[ג] שֵׁם בְּמִפְרָשִׁים, וְאִמְרֵי שֶׁהוּא מְסִיטְרָא 'דְּעֲזִים', הֵיִינוּ כִּמוּ שְׂכָתָב בְּעֵץ חַיִּים (שֵׁם, פ"ג) ד'עוֹזָא וְעוֹזָל' שֶׁהֵם זְעִיר וְנוֹקְבָא דְּקְלִיפַת נּוּגָה נִקְרָאִים כֵּן 'עֲזִים'. וְהֵיִינוּ שְׂוֵהוּ הַעֲנִין שֶׁל מְלָכוֹת יוֹן שֶׁהֵם רְצוּ לְבַטַּל הָאֹר כִּי טוֹב שֶׁל הַמְנוּרָה, וְנִשְׁאֵר רַק בְּחִינַת 'אש' שֶׁהוּא קְלִיפַת אֵשׁ מִתְלַקַּחַת מְסִיטְרָא 'דְּרַע'. וְלִזְוֵה 'וְצִפִּיר הַעֲזִים', (שֶׁהוּא מֶלֶךְ יוֹן, לֹא הָיָה לוֹ כַּח לְהִתְנַבֵּר עַל יִשְׂרָאֵל. רַק) [הַגְּדִיל] עַד 'מֵאֲדָה' (וְלֹא עַד בְּכֻלּוֹ), וְהֵיִינוּ שְׂלֵאֲחַר שֶׁהַכְּהֵנִים הַקְּדוּשִׁים הִתְנַבְּרוּ עֲלֵיהֶם וְהַמְשִׁיכוּ ה'א' לְה'דָּם' לְהִיּוֹת 'אֲדָם' אוֹתִיוֹת 'מֵאֲדָה', אוֹ לֹא הָיָה לוֹ כַּח לְהִתְנַבֵּר, כִּי עַל יְדֵי זֶה נִתְבַטַּל הַכַּח שֶׁל קְלִיפַת אֵשׁ מִתְלַקַּחַת וְנִעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ סוּד מְנוּרָה אוֹר כִּי 'טוֹב' כְּנֹזֵר לְעֵיל.

וְלִזְוֵה אִמְרוּ 'בְּרוּךְ כְּבוֹד הוֹי"ה מִמְקוֹמוֹ', שֶׁהוּא מְסַפֵּר 'וְצִפִּיר הַעֲזִים', שְׂוֵה הָיָה הַנֵּס דְּחֻנּוּכָה שֶׁהִתְנַבְּרוּ עֲלָיו לְתַקֵּן לְכֻלּוֹ. הַרַע שֶׁל קְלִיפַת נּוּגָה לְהַטּוֹב שֶׁל 'חֲשֵׁמֶל'. וְעַל כֵּן מְכוּוֹנִים 'שַׁעֲשֵׂה' לְסוּד 'ש"ע'

דרך פב [א] ראה לעיל דרך כט ובגליון שם [ב] ראה בראשית רבה פ"ט, יב [ג] ראה פירושו רבינו

נהורין (פרי עין חיים שער חנוכה, פ"ד), שהוא סוד החשמל כנזכר^[ד] ונתהפך כל הרע לטוב גמור כאמור:

השמן זית סוד שם ע"ב, וכמו שכתב שם בכונת להדליק.

ולזה יתכן שאמרו 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו', כי 'כבוד הוי"ה' הוא 'שכינתא תתאה', כמבואר בזהר הקדוש (ח"א כה, א) ובכונת האריז"ל שם בקדושה. ואמרו 'ממקומו', רצו לומר שזה היה הנס שמקומה של המלכות למטה מיו"ד הוא נקי מכל סיגי החיצונים, והכל ממה שנמשך לה אור 'החכמה' על ידי ה'שמן' המרומז ל'חכמה', בסוד (קהלת ג, יב) והחכמה תחיה 'את בעליה'^[א] בנימטריא 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו'.

ויש לומר שזהו הבחינה עם מה שכתוב בתחלת התגלות השם יתברך למשה בגלות מצרים (שמות ג, ה) של 'נעלך' מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו 'אדמת קודש הוא', והיינו כי נודע מכונת שעשה לי כל צרכי שהב' מלאכים מט"ט וסנד"ל הם מנעלי"ם של השכינה מלכותא קדישא, להפסיק בינה ובין החיצונים, וכמו שכתב בסידור בכונת שעשה לי כל צרכי, וכמו שכתב בשל"ה^[ב] הקדוש שמצא כתוב דמהאי טעמא אין נועלים ביום הכיפורים סנדל, דאז אין פחד מסטרא אחרא שהם בעומקא דתהומא רבא, עיין שם. ואז גם בלא המלאכים הנוכרים אין חשש מפניהם, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא, ואין שם שום טומאה מטומאת החיצונים.

דרך פג

עוד יש לומר. כי הנה מבואר בדרכי רבינו בפרי עין חיים (שער חנוכה, פ"ד) ענין של נר חנוכה, כי המלכות יורדת לתת טרף לביתה וחוק לנערותיה ויש פחד מהחיצונים שלא ישלטו בה כשיורדת למטה, על כן אנו מאירים לה בנר חנוכה להצילה על ידי זה מהחיצונים. והענין הוא כשיורדת למטה הוא בבחינת רגליה יורדת 'מות', על כן אנו מאירים לה בנר חנוכה סוד (משלי טו, טו) אור פני מלך 'חיים', להפריד ממנה הקליפות, ואז ניצלת מבחינת מות. ולזה יתכן שנעשה הנס במנורה להציל רגליה ממות לחיים, שכן 'רגל חיים' הוא מספר 'מנורה'.

והענין הוא כמו שכתב רבינו בפרי עין חיים (שם) דנר חנוכה מקומו למטה מי' טפחים, הגם שבכל השנה אין שם למטה מקומה של השכינה כביכול מלכותא קדישתא והוא מקום החיצונים, אבל בחנוכה בורחין החיצונים גם למטה (כיו"ד) [מיו"ד] במקומה מפני שנמשך לה אור מן החכמה שהוא

סעדיה גאון שם אמנם צריך עיון, כי להלן שם בפסוק כא כתוב מפורש והצפיר השעיר 'מלך יין', עיין שם [ד] ראה לעיל דרך כז

דרך פג [א] על פי מדרש תנחומא ויקהל, סימן ז שהעתיק הפסוק כן [ב] כמסכת יומא וראה שם שכתב קצת בענין אחר — כי הנעלים מורה על השפעות הרגליים, שהם נצח והודו בסנדלפון ומטטרו"ן, ושפע זה נמצא

'אש ומים', והיינו שצריכין לעבוד השם יתברך בכל לבבך, ודרשו רז"ל (ברכות נד, א) בשני לבבך ביצר טוב וביצר הרע, והיינו כי לב הוא נר^[א] דלוק כנודע מתיקוני זוהר הקדוש (תיקון כא טט, א), כי הלב הוא אחד מ[תרי] סרסורי עבירה (ירושלמי ברכות פ"א, ה"ה), ובחלל השמאלי של הלב בוער אש התאוה על דרך שאמרו בש"ס קידושין (פא, א) נורא בי עמרם, והוא היצר הרע השוכן בחלל השמאלי של הלב (עץ חיים שער ג, פ"ד)^[ב], וצריך לכבות את האש על ידי התורה אור שהוא סוד המים, כמו שאיתא ברעיא מהימנא פרשת פנחס (רמז, ב) 'מים' דא אורייתא דאיתמר ביה (משלי ו, כג) 'ותורה אור', עיין שם. והיינו על דרך שאמרו רז"ל בש"ס (קידושין ל, ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, וזהו תכלית העבודה, כי מי שאין לו יצר הרע גם כן אין עבודתו שלימה, שדרך העבודה הוא רק בניגוד להיצר הרע, על דרך שאמרו במדרש^[ג] זבחי אלקים רוח נשברה (תהלים נא, יט), כל הזובח את יצרו וכו', ועל דרך שאמר הכתוב (במדבר כח, ב) את קרבני לחמי לאשי ריח נחוחי תשמרו להקריב לי במועדו, והיינו שיזבח את יצרו סוד אש דנור דלוק של היצר הרע שבלב זהו עיקר הנחת רוח שיש להקדוש ברוך הוא אם הוא

ולזה יתכן שגם בחנוכה כשכבשו המלחמה וגרשו החיצונים מתחת רגלי המלכות שלא יהיה להם שום מקום תחתיה גם למטה מיו"ד שהוא מקום רגליה, ונעשה גם אז אותה הבחינה שהיה בסנה, על כן יתכן הרמז שנשאו דגלים ועל כל דגל היה כתוב 'מכבי' שהוא ראשי תיבות מי' כ'מוכה ב'אלם י'הו"ה, וב'רוך כ'בוד י'הו"ה מ'מקומו, שכן 'דגל מכבי מי כמוכה באלם הו"ה ברוך כבוד הו"ה ממקומו' עולה 'אדמת קודש הוא' במספר השוה, וכאמור:

דרך פר

ויש לומר עוד בזה. על פי דברי הש"ס (ראש השנה יח, ב) שגזרה מלכות יון על ישראל שלא להזכיר שם שמים על פיהם, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום התקינו שיהיו מזכירים 'שם שמים' וכו', עיין שם. ובהבנת הענין נראה על דרך אמרם ז"ל באבות (פ"ב, מ"ב) וכל מעשיך יהיו לשם 'שמים', והיינו כי 'שמים' אמרו רז"ל במדרש (בראשית רבה פ"ד, ז) ומובא בפירושו רש"י (בראשית א, ח) 'שמים' —

להם, ממה שהתפארת מתיחד עם המלכות בסוד ההוד הנעלמת בבניה, ומשם שרשה בחכמה ולהיות כיום זה, שאין היחוד נמצא אל התפארת והמלכות, מפני שאינם יונקים מחכמה, אלא מבניה לבד, והרגליים יחפות בלי סנדל, ואין סנדלפון ומטטרו"ן יונקים כלל שאין יחוד, לכך אסור בנעילת סנדל

דרך פר [א] כנראה צריך לגרוס 'נור' ולא 'נר' ראה שם ובזח"ג פרשת פנחס רנו, ב רלד, א תיקוני זהר תיקון כה ע, א וכן כל המאמר להלן מסובב על 'נור' דלוק, 'נור' אש, ודו"ק [ב] ראה עץ חיים שער ג, פ"ד — ענין לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו, כי הלב יש לו ב' חללים, ומן אחד מהם יוצא רוח החיות של האדם, והב' הוא מלוכלך בדם וגם הוא מתפשט בכל הגוף ומלאך היצר הטוב מתלבש בחלל ימין ומשם מתפשט בכל הגוף בפנים, ומלאך היצר הרע הבא מגבורות בחלל השמאל ומשם מתפשט לכל הגוף וזה שאמרו בתקונים מ"א עץ הדעת מימינא חיי ומשמאלא מותא, כי יצר הטוב שהוא מן החסד הנקרא ימין הוא גורם חיים לאדם כנזכר לעיל, כי הוא דוגמת ליחות השרשים משקה את האילן, והיצר הרע הוא החוסם הטבעי שבאדם המייבש את הליחות השרשים ואז מת האדם וזהו כאשר יעשה ויעבור על שט"ה מצות לא תעשה, כי אז זה האש של הגבורות יתדבק בהם אש של גיהנם וימיתו וכו', עיין שם [ג] ראה סנהדרין מג, ב ובמפרשים שם

זוה היה עיקר הכיבוש של המלחמה לטהר את 'השמן' גימטריא 'שמים', להזכיר שם שמים בכל עבודה ועבודה.

ולזה מוכן שאמרו על כיבוש המלחמה של המנורה והשמן 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו' שכן 'כבוד' הוא מספר 'ל"ב', סוד 'ל"ב' נתיבות החכמה 'דמכבי' הנור דלוק כנזכר לעיל על ידי הל"ב נתיבות החכמה שהוא סוד 'המים' 'דמכבי' אשא כנזכר לעיל. וגם^[ד] 'כבוד הוי"ה ממקומו' בגימטריא 'שמים', וגם 'שמן', שעל ידי השמן המהור שנשאר נתקן הנור דלוק בכל הלב, בסוד 'שמים' — 'אש' ו'מים', וכאמור:

וְעַרְךָ אִמְרָתִי בִזָּה בְּאוֹפֵן הַסְמוּךְ לָזֶה. על דרך המבואר בתיקונים מזהר חדש (שם) מיכאל מלאך החסד די שמיה 'מכבי' דסליק 'ע"ב', ואיהו 'מכבי' אשא, עיין שם. ויש לומר בזה על פי דברי הרמ"ז (יש פרשת בהעלתך) שכתב בענין נרות החנוכה כי בהדלקת הנרות יש ב' פעולות, אחד המצוות השלהבת. ב', ההארה שמאירה, כי יש להב שאינו מאיר והוא סוד הגבורות כלתי מיתוק הנקרא חשך, אבל בכח המנורה נכללו הגבורות בחסדים ושמאל (לו) [נכלל] בימינא להאיר בחינת השלהבת, עיין שם. וזוה מוכן דברי המדרש רבה (במדבר רבה פט"ו, ח) דבר אחר בהעלתך, זה שאמור הכתוב (תהלים קל"ג, יב) גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיבה כאורה, עיין שם.

מקריב לפניו, 'לחם', (לשון 'מלחמה'). [לאשי], של 'אש', (נור דלוק) לכבותו על ידי המים שהוא התורה.

זוה היה הענין של ה'מנורה' שהוא בגימטריא 'אש', וכה מאיר האור תורה לכבות 'האש' לעשות ממנה אור בסוד ותורה אור שהוא סוד מים המכבה האש. וזהו שאמר כל מעשיך יהיו לשם 'שמים', היינו סוד 'אש' ו'מים' שיעבוד את השם יתברך בכח הניגוד לכבות על ידי המים של תורה 'האש' של היצר הרע. וזהו סוד 'שמים' — 'אש' ו'מים', ששניהם עולים בקנה אחד לקרבן אשה ריח ניחוח לה'.

וזהו הענין מה שאמרו (ראש השנה שם) שגזרו המלכות יון שלא להזכיר שם שמים, היינו כי הם נכנסו להיכל וממאו כל 'השמנים', 'שמן' גימטריא 'שמים', כי 'שמן' הוא כח 'האור' שמדליקין בה'מנורה' שהוא גימטריא 'אש' כנזכר לעיל, שהוא סוד 'נור דלוק' של הלב שצריכין לכבותו במים של תורה, סוד ל"ב נתיבות החכמה שמרמו עליו השמן.

ויתכן כי 'שמן' עולה למספר 'שמים' סוד 'אש' ו'מים', כנזכר לעיל. ולזה רצו היונים לבטל עבודה זו, וגזרו שלא להזכיר עבודה זו של שם 'שמים' לכבות ה'אש' של היצר הרע על ידי 'המים' כנזכר לעיל. ולזה יתכן שכתבו על הדגלים השם 'מכבי', ומבואר בתיקונים מזהר חדש (פ, ב) שהוא 'מכבי' אשא, והיינו

[ד] אולי צריך לומר — 'ל"ב מכבי' כבוד יהו"ה ממקומו בגימטריא 'שצ"ד' וכן 'שמים' עם האותיות ו'שמן' עם האותיות והכולל

והחשך כנוצר לעיל שהוא התגברות תאות הגופניות אשר תבער בקרב האדם כאש בנעורת. ומים הוא התבטלות התאווה על ידי 'התורה'^[1] דאיהו 'מכבי' אשא, וכמו שאמרו חז"ל בש"ס (קידושין ל, ב) בראתי יצר הרע כראתי לו תורה תבלין, שעל ידי לימוד 'התורה' מבטלין תאות היצר הרע כנוצר לעיל. והיינו על ידי המלאך מיכאל דמכבי אשא (כנוצר לעיל מתיקוני זהר חדש).

וזה רמוז שפיר מה שנשאו החשמונאים דגלים עם שם 'מכבי', שהוא ראשי תיבות מ"י כ'מכה ב'אלם י'הו"ה, כי 'דגל מכבי' עם הנקודות שעולים 'מ"כ' — (כמבואר בתיקוני זהר חדש שם^[2]) — עם 'מי כמכה באלם הו"ה' הוא מספר 'מיכאל' במילואו כזה — 'מ"ם יו"ד כ"ף אל"ף למ"ד', שעל ידו באו לישועה זו שהוא מלאך החסד שנכללים בו כל הגבורות^[3], ונהפך חלק האש לאור כנוצר:

דרך פה

ויתכן עוד לומר. כי הנה נודע מדברי מרן (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) שצריכין לכוון בחנוכה בנר חנוכה כי 'חנוכה' גימטריא 'פ"ט' מספר 'דס' ו'מ"ה', היינו שנעשה היחוד בסוד הו"ה במילוי אלפין עם אה"ה ברבוע,

ולפי האמור יש לומר, כי זה היה ענין של המנורה להאיר גם חלק השלהבת שהוא תכלית החשך, ועל ידי נרות המנורה יכללו הב' פעולות יחדיו, והאירו חלק הלהב (השלהבת) והחושך כמו חלק האורה, ולילה כיום יאיר וחשיכה כאורה, כי נכללו חלק הגבורות שבה בהחסדים, ונעשה משניהם בחינת נר ואור.

וזה הוא הענין מה שכתבו כתוספות (מנחות ק, ב ד"ה ומיכאל) דהמלאך 'מיכאל' מקריב נשמות הצדיקים על המזבח של מעלה, והיינו כי קיימא לן נר ה' נשמת אדם (משלי כ, כו), ולפי האמור מובן הענין, כי הלא חיות האדם הוא הכולל נפש הבהמיות שמתאווה לדברים גופניים (זה"ג לג, ב), להיות ככסיל בחשך הולך^[4] (קהלת ב, ד), שהוא אש שלהבת תאות הגוף, וכמו שאמרו חז"ל בש"ס קידושין (פא, א) נורא בי עמרם. אבל הנשמה הקדושה מקורה היא האור של תורה ומצות ומעשים טובים, כמו שנאמר (משלי ו, כג) נר מצוה ותורה אור, והאדם השלם שמכניע היצר הרע שהוא מסיטרא דנפש הבהמיות^[5] שם ועושה מצות ומעשים טובים כראוי, הוא מאיר גם חלק החשך שבנשמתו לבחינת אור, להיות מאירים שניהם יחד כחשכה כאורה, וכאמור.

ולזה מובן כי 'נשמה' הוא מספר 'השמים' כלול מאש ומים, והיינו שני פעולות הנה, האש הוא השלהבת תוקף הגבורות

[ה] ראה זח"א קעט, ב ושם מבואר כי זה קאי על היצר הרע [ו] ראה זח"א עט, ב — נפש הבהמית דא נפש מסטרא דיצר הרע וראה זהר חדש רות [ז] אין מים אלא תורה — בבא קמא פב, א [ח] ראה לעיל דרך עד [ט] ראה זח"ג קמה, ב

וקודם התיקון שהיה חסר הא' [א] ממילוי מ"ה היה ב' פעמים דם' מספר פ"ח' גימטריא נחל' ראשי תיבות ל'הדליק נ'ר ח'נוכה, והישועה היה כימים ההם בזמן הזה שנתוסף הא' לשם מ"ה'.

ויתכן כי אז היה תלוי הישועה בתוספת הא', כי וחשך זה מלכות יון (בראשית רבה פ"ב, ר), וכל א' אחזי אור, כמו שאמרו בתיקונים בהקדמה (טו, א) שעל ידי האלף נעשה האור לכטל החשך של מלכות יון, והיינו סוד ה' פעמים או"ר של מעשה בראשית, כמו שאמרו בתיקוני זהר הקדוש שם [ב], והיינו שעל ידי הל"ו גרות חנוכה שהאירו נגלה הארת הא' וחזרה האלף לאלף ונעשה כסוד אלף [ג] ל"ה, מספר ה' פעמים אור, ועם אות א' הוא אלף ל"ו [ד].

ולזה יתכן מה שאמר הכתוב (תהלים מב, ה) 'אלה' אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבור בסך אדרם, ומבואר כפרי עץ חיים (שער תיקון חצות, פ"ג) בכונות חצות לכון כימי ספירת העומר 'אדרם' מספר מ"ט', והיינו כימי ספירת העומר שמכוונים אז למלאות הא' של הוא"ו של מילוי מ"ה' בסוד 'אדם', וכמו שכתב בכונת ספירת העומר (פרי עץ חיים שער ספירת העומר, פ"א). ולפי האמור יתכן שאמר 'אלה' אזכרה ואשפכה עלי נפשי מספר 'מת' שהנני מכון ככל לבכי ובכל נפשי להמשיך ה'א' ל'מת' להיות 'אמת', שהוא הכונה בחנוכה כסוד 'ח' פעמים אמת' (כמו שכתוב כפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) מהחברים),

לעשות היחוד בסוד 'אלה' — אלף ל"ה', שיאיר הה' פעמים 'אור' דמעשה בראשית ככה ה'א' של מילוי 'וא"ו' דשם מ"ה שמכוונים כספירת העומר. ולזה יתכן מה שכתב כפרי עץ חיים (שם) לכון להמשיך על ידי הדלקת נר חנוכה שפע אור מ"ג מכילין דרחמי, שכן ה'ו' כשהוא כמילוי 'א' אז הוא מספר י"ג'.

וזה שאנו אומרים כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך, והיינו מלכות יון הוא קליפת 'חשך' אותיות 'שכח', כמו שאמרו במדרש (בראשית רבה שם) וחשך זה מלכות יון, כמו שכתב זקני הקדוש בבני יששכר (מאמר ר, אות נו), והיינו על ידי שמנעו מישראל ה'א' של מילוי הוא"ו, כל א' אחזי 'אור', מנעו מהם האור תורה ונעשו כסוד 'חשך', ועל ידי זה בא לידי שכחת ה'תורה אור', ועל ידי זה העבירם מחוקי רצונך שהוא סוד ה'וא"ו' גימטריא י"ג', שמשם נמשך י"ג מכילין דרחמי ד"ג תקוני דיקנא דאריך אנפין, ששם הוא סוד הרצון כמו שכתב בכונות (פרי עץ חיים שער הסליחות, פ"ח), וכמו שאנו מבקשים ואני תפלתי לך הוי"ה עת רצון אלקים כרב חסדך ענני כ'אמת' ישעך [ה], והיינו כי בעת רצון שמאיר הוא"ו כמילוי אל"ף כנוצר לעיל כמספר י"ג סוד י"ג תקוני דיקנא דאריך אנפין ששם הוא סוד הרצון, אז התפללו ענני כאמת ישעך, היינו סוד האלף הנוסף לסוד דם' ה'אדם' שנעשה מ'דם' — 'אדם',

דרך פה [א] מן הוא"ו [ב] ראה עוד תיקון ה כ, א הקדמה ד, ב [ג] ראה זח"ג ב, א [ד] ראה בני יששכר מאמר ב, אות ח בד"ה ומתוק האור (בסוגריים שם) וראה עוד שם, אות טו שם, אות כ מאמר ד, אות פט [ה] ראה פרי עץ חיים שער השבת, פכ"ב.

ומ'מת' — 'אמת', וכמו שכתב בכונות ספירת העומר.

ועל כן נעשה הנס בשמן זית המרומז לחכמה, דכל מקום ששמן זית מצוייה שם החכמה מצוייה (מנחות פה, ב), בסוד (איוב לג, לג) ו'אאלפך' חכמה^[1], כי מה'א' של הוא"ו דמילוי מ"ה' שמאיר 'בחכמה' בסוד 'בח—מה' (תקוני וחד תקון יש למ, ב), נתוסף חכמה לישראל בסוד (מגילה טו, א) ליהודים היתה 'אורה' זו תורה, שבמלו קליפת יון שגרמו שכחת התורה ח"ו, וכאמור.

ולזה אנו אומרים וקבעו שמונת ימי חנוכה 'אלו', היינו 'אלף ל"ו', 'ה' פעמים אור' כנוכר לעיל.

ולזה יתכן שפיר כי 'להדליק נר חנוכה ברוך כבוד הוי"ה ממקומו' הוא מספר 'אלף ל"ו', שזה היה עיקר הנס דחנוכה. ואמרו החשמונאים ברוך כבוד הוי"ה ממקומו כנוכר בדרכים הקודמים, והיינו שנמשך האור מ'ה' פעמים אור' כנוכר:

דרך פו

עוד יאמר. כי הנה ענין הנס של חנוכה הוא מה שהמשיכו הכהנים שפע

החכמה לישראל על ידי השמן שמרמו לחכמה, אמנם כיון שאז היחוד למטה בנצח הוד יסוד ששם מקום שליטת החיצונים, על כן הוצרכו להלבישן האורות החכמה באורות של הבינה, כי על ידי אורות הבינה מפיחים הקליפות ונפרדים מהקדושה, וכנודע מפרי עץ חיים (שער השופר, פ"א) ובשאר דוכתי^[א]. ולזה יש לפרש מה שכתוב בכתבי האריז"ל (שער חנוכה, פ"ד מהחברים) להארך באותיות 'כ"ה' של 'חנוכה' ולכוין שם הג' יהודים. ויתכן כי 'נר' עם 'כ"ה' הוא מספר 'חכמה ע"ב בינה ס"ג', שהוא התכללות אורות 'חכמה' עם אורות 'בינה' כדי להנצל מיניקת החיצונים. וכן אומרים 'על הנסים' שמספרו^[ב] גם כן כנוכר.

ולזה יתכן שהיה השמן מחותם בחותמו של כהן גדול, והיינו כי 'חותם' סוד ג' מילואי אהי"ה שהוא אורות אימא, וכמו שכתב בפרי עץ חיים (שער הלולב, פ"ד) בכונות הושענא רבא ובשאר דוכתי. ואמר חותמו של כהן גדול דייקא, והיינו כמו שאיתא בסבא דמשפטים (צה, א)^[1] דכהן הדיוט הוא במלכות, וכהן גדול הוא בכינה, עיין שם. וכן כתב במקדש מלך פרשת ויקרא (יה, א), עיין שם.

ולזה מרומז כי 'שמן אבא' — (היינו סוד אורות החכמה של ד' מילואי הוי"ה כנוכר לעיל) — עם מספר 'חותם' שהוא אורות הבינה שאבא מלובש בהם, גימטריא

[1] ראה בני יששכר מאמר ב, אות ב — הנה ידוע (זח"ב קלו, ב) אות א' רומז לחכמה, כמה דאת אמר (איוב לג, לג) וואאלפך חכמה ראה שער הקדמות בערכי הכינויין נב, ב

דרך פו [א] ראה פרי עץ חיים שער נפילת אפים, פ"ה כי אין אנו יכולים לקבל שפע החכמה אלא על ידי בינה ולא כ' שמפחידין וכו' [ב] עם האותיות [ז] והתיבות [ב] והכולל [א] או הניסים עם ב' יודיין [ג] ראה

'תתמ"ח', כמספר 'ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן קס"א
קס"א קמ"ג קנ"א' [1].

ולזה יתכן הרמז, כי 'להדליק נר חנוכה ברוך
כבוד הוי"ה ממקומו' הוא בניממריא
'הוי"ה ע"ב, הוי"ה ס"ג, הוי"ה מ"ה, הוי"ה
ב"ן, אהי"ה קס"א, אהי"ה קס"א, אהי"ה קנ"א,
אהי"ה קמ"ג' כמספר השוה, היינו שהגם היה
שהוי"ה בר' מילואיו שהיא אורות אבא,
נמשכו מלובש באורות אמא שהוא סוד שם
אהי"ה בר' מילואים, ולזה נעשה הגם
בהשפעות האור ברכיא סגיא אור התורה
והחכמה כאמור:

בגלות, וענין כיבוש המלחמה היה להציל
האות 'ו' מהוי"ה מידם — (וכמו שכתבתי
לעיל בדרך ע"ט).

ויתכן לפי עניות דעתי על פי מה שכתב רש"י
בפרשת בחוקתי בפסוק (ויקרא כו, מב)
וזכרתי את בריתי יעקוב, בחמשה מקומות
נכתב יעקוב מלא, ו'אליה' חסר בחמשה
מקומות, כי יעקב נמל אות 'ו' משמו של
אליהו ערבון שיבא לכושר גאולת בניו, עד כאן
דבריו. ויתכן כי 'ה' פעמים 'ו' הוא מספר
'יהודה', היינו כי זהו עיקר הגאולה להעמיד
המלכות בבניו של יהודה שהוא מלכות בית
דוד.

דרך פז

זהו היא הענין בתמר בפרשת וישב שהוצרכה
לכנות מלכות בית דוד, הוצרכה לסיבת
הדבר שיבנה על ידי יהודה שהוא מספר הה'
ווי"ן שנימל מאליהו, ועל כן נאמר שם (בראשית
לח, טו) ויש 'אליה' אל הדרך, של 'אליה' הוא
'אליהו בלא ו', שנמל יעקב ליתנה ליהודה
להבנות על ידו מלכות בית דוד.

ולזה יתכן מה שנאמר שם (בראשית שם, יד)
ותשב בפתח עינים, ואיתא במדרש שם
(בראשית רבה פפ"ה, ז) מלמד שתלתה עיניה בפתח
שכל העינים תלויות [כו], וביאור הדברים הוא
על פי מה שכתב רבינו בעץ חיים (שער הנקודות,
פ"א) בסוד פקח עיניך וראה שוממותינו, כי

ויש לומר עוד. על פי דברי זקני הקדוש
בבני יששכר כמה פעמים [2] שענין הגם
דנר חנוכה היה יען כי מלכות יון הוא ניגוד
למלכות בית דוד הבא מיהודה, וכל ענין
חנוכה הוא לצורך מלכותא קדישא הבא
מיהודה, עיין שם בדבריו כי נעמו בסוד
(בראשית מו, כח) ואת 'יהודה' שלח לפניו וגו'.
ודברים אלו יתייחדו עם מה שכתב שם כמה
פעמים [3] שהר' גליות היו נגר ד' אותיות
הוי"ה ברוך הוא, ובגלות יון היה אות 'ו'

קהלת יעקב, ערך כהן גדול ערך כהן הדייט [ד] לכאורה צ"ב מאי טעמא חשב 'קס"א' (שהוא אהי"ה במילוי
יו"ד) פעמיים, ולעיל כתב ג' מילואי אהי"ה, וכאן כתיב ד' מילואין וראה ליקוטי תורה ישעיה, סימן כב שער הכונות
דרושי ציצית, פ"ג דרושי ועבור, פ"ז דרושי ראש השנה, פ"ט וייתשב בזה

שם^[1] ובקהלת יעקב (ערך ירך יעקב) באורך. ועיין בקהלת יעקב (ערך אליהו) שכתב וזה לשונו: נראה לי שאליהו תיקן הנצח ועליו ניבא שמואל וגם נצח ישראל לא ישקר (שמואל א טו, כט), עיין שם.

ולפי האמור יתייחדו הדברים שיעקב לקח ה' מאלהו דייקא, כי יעקב דרגיה 'אמת', בסוד (מיכה ז, כ) תתן 'אמת' ליעקב^[2], על כן בידו ליקח זה הכח מאלהו שנאמר בו וגם נצח ישראל 'לא ישקר', והחזיר ותיקן הקלקול שנפל ה' וכמו שאיתא בהקדמת תיקוני זהר הקדוש (ה, א) בסוד 'י' היא נצח 'ה' היא הוד^[3].

ולזה יתכן מה שאמרו 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו' — 'ממקום ו'^[4], שזה היא עיקר התיקון מה שנפל יעקב מאלהו הוא"ו לתקן הקלקול של ותקע כף ירך יעקב כנוצר לעיל. ולזה יתכן 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו' בנימטריא 'כף ירך יעקב' אם נחשוב 'יעקוב' כוא"ו. וגם 'מי במכה כאלם הוי"ה' בנימטריא 'יעקב אליהו' לכונה הנוצר:

דרך פח

ויש לומר עוד. על פי מה שכתוב בתיקונים (תיקון כא טט, ב) ובאבוד רשעים 'רנה' (משלי יא, י), 'רנה' אותיות 'הנר', איהו (בראשית ב, י)

העינים מראים שהשם הוי"ה ברוך הוא בצורת עינין, ובאלו העינים היה הקלקול בשעת השכירה ונעשה כיטול כאור העינים בסוד השינה, כמו שנאמר (שיר השירים ה, ב) אני ישינה, עד שבא תיקון שלהם ואז נאמר (בראשית א, ג) יהי אור ויהי אור, שנפתחו אורות אותן העינים בסוד פקח עיניך וראה, עיין שם באורך.

ולפי האמור נעשה תיקון זה בחנוכה, שהיה הנס בסוד ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור, וכמו שכתב בבני יששכר כמה פעמים^[5], ועל כן המצוה בנר חנוכה לראותן בלבד בבחינת פקח עיניך וראה. ולזה יתכן כשהוצרכה לתקן מלכות בית דוד בסוד ה' של הוי"ה שאז שלטו בה קליפת יון כנוצר לעיל, ישבה בפתח עינים בסוד 'פקח עיניך', שכן 'פקח' הוא מספר 'יעקוב' עם ה' כנוצר לעיל, ואז נתקן ונתבטל החשכות של העינים שגרמו קליפת מלכות יון הרשעה וחשך זה מלכות יון כנוצר לעיל (דרך פח, ועוד).

ומובן הענין על פי מה שכתב רבינו שם (פרי עין חיים, ריש שער חנוכה) חנוכה היה התיקון של ותקע כף ירך יעקב (בראשית לב, כה), ומבואר זה במקדש מלך (פרשת בראשית כא, ב מובא בקהלת יעקב) בשם האריז"ל דמה שאמרו בזהר פרשת בראשית (כא, ב) דהנצח נפגם, ובמקום אחר נאמר שההוד [נפגם], ואין סתירה, כי מה שאמרו שהנצח נפגם הוא נצח דיעקב, ומה שאמרו שההוד נפגם היינו ההוד דרחל, עיין

[ג] ראה מאמר ב, אות ח-טו מאמר ד, אות נו ועוד
 על זח"א כא, ב [ה] ראה זהר חדש כו, ב [ו]
 [ד] ראה טעמי המצות, פרשת וישלח שער מאמרי רשב"י
 ראה קהלת יעקב, ערך ה ודו"ק [ז] ראה לעיל דרך יח
 ועוד

(בראשית א, ג), כי 'ויאמר אלהי"ם' בנימטריא 'שמ"ג' כמנין המצות שנתמלאו על ידי הנר חנוכה שנאמר עליהם 'יהי אור' מספר 'ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן' שהוא בסוד 'להדליק נר חנוכה', וכמו שכתב אא"ז בכני יששכר^[2]. ועל כן תיקנו להודות ולהלל בחנוכה, כמעט הכתוב (משלי שם) באבוד רשעים 'רנה'.

ולזה היה הנס שהיה הפך מחותם כחותמו של כהן גדול וגושפנקא דמלכא דביה חתום שמיא וארעא הוא השם אהו"ה^[1] מספר 'טוב', בסוד (בראשית א, ד) וירא אלקים את האור (דחנוכה) כי טוב, סוד 'הנר במילואו' שמספרו 'תרי"ג' שמבטל פעולת הרשעים שרוצים שיהיה ח"ו רק 'רע' כל היום.

ויתכן 'כי טוב' הוא מספר 'הוי"ה אהי"ה' שהוא היחוד הא' של הדלקת נר חנוכה שממנו נמשך כל 'הג' יחודים, וכמו שכתב בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) ובסידור.

ולזה יתכן מה שאמרו 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו', וכתב האריז"ל (בסידור בכנות קדושה ובפרי עץ חיים שער חזרת העמידה, פ"ד) לכונן

'נהר' יוצא מעדן, ומאי ניהו מצות עשה ולא תעשה כחושבן 'נהר' במילואו 'נו"ן ה"א רי"ש', ואיהו 'הנר' המאיר לאדם, עיין שם. ובביאורנו באר לחי ראי^[2], שעל ידי ביטול הקליפות באבוד רשעים או 'רנה', מאירין התרי"ג מצות עשה ולא תעשה שהם בחושבן 'רנ"ה' במילוי עם הכולל שהוא סוד 'נר' מצוה המאיר לאדם בנן ערן^[3]. אבל קודם אבוד הרשעים עתה בעונותינו הרבים נתקיים בנו רק רע כל היום, שאין לנו רק 'ר"ע' מצות עשה ולא תעשה, בנרמת הרשעים שטכסיסם 'רע' מסיטרא גיהנם שנקרא 'רע', עיין שם.

ולזה יתכן מה שכתב במחברת הקודש (שער חנוכה) לכונן (בהכ"ז) [בהכ"ה] אותיות של 'הג' יחודים דחנוכה בהכפל לעשר פעמים הם מספר 'ער', והיינו שעל ידי זה 'הנר' שהוא סוד 'נהר' שיוצא מעדן דתרי"ג מצות התגברו החשמונאים על הרשעים שמאבדים את העולם וגורמים שנחסר שמ"ג מצות ונשאר רק 'רע' כנוצר לעיל, ועל ידי התיקון של נר חנוכה נתמלאים השמ"ג מצות [ו]זה 'הנר' בשלימות שעולה במילואו תרי"ג.

ויתכן כי לזה מרמז 'ויאמר אלקים' יהי אור

דרך פח [א] ראה שם באר לחי ראי, וזה לשונו כחושבן 'נהר' — נו"ן ה"א רי"ש' הכל תמהו כי הלא קיימא לן כרב שמלאי (בסוף מכות כג, ב) שתרי"ג מצות נאמרו לו למשה, 'רנהר במילואו' היא מספר 'תרכ"ב' ואולי י"ל דסבירא להו דמספר 'תרי"ג' הוא חרץ מהעשה דאנכי והלא תעשה דלא יהיה לך, דאנכי וגוי' ולא יהיה לך וגוי', אינן מניין המצות עשה ולא תעשה, וכמו שכתב הרמב"ן במצות עשה סימן א', ובמצות לא תעשה סימן א', עיין שם (ובמגלת אסתר) שם הרי תרי"ג מ"ע ול"ח, ואנכי ולא יהיה לך הוא תרס"ו, וז' מצות דרבנן הרי תרכ"ב שוב הראני חכם אחד (בלקוטי תורה משלי סימן יא) בפסוק באבוד רשעים רנה, שכתב 'רנה' היינו 'נהר', כי 'רנה' במילואו 'ר"ש נו"ן ה"א' גימטריא 'תרי"ג', ור"ש בלא יו"ד, כי היא עולה 'ברי"ח' ועם הכולל 'תרי"ג', עיין שם ודעת החכם שגם כאן צריך להגיה כן, אמנם כד דייקנין צריך עיין וממה שכתב רבינו כאן סוף מאמר זה מוכח שקיבל דברי החכם הנזכר [ב] ראה זח"ב קטו, א — כי נר מצוה וכו' כל מאן דאשתדל בהאי עלמא באינן פקודין דאורייתא אחסדר קמיה בכל פקודא ופקודא חד שרגא לאנהרא ליה בההוא עלמא [ג] ראה מאמר ב, אות נא שם, אות ח שם, אות טז מאמר ד, אות פט [ד] ראה זח"א רנא וזה הלשון מובא בקהלת יעקב ערך

המלכות כשמתחננת בזיוג עם בעלה נעשית גם היא בחינת זכר^[ח]. ולזה הוא הכונה שעל ידי הג' יחודים שבעלה מתייחד עמה שהוא ברא דכ"ה שנקראת המלכות כן, נעשית בסוד שם 'הוי"ה' מספר 'כ"ו'.

ולזה הוא הרמז כי 'כ"ה פעמים כ"ו' הוא מספר 'נרת' בסוד בהעלתך את ה'נרת', וכאמור. ולזה הוא הרמז שכשנשאו דגלים והיה כתוב על 'הדגל' השם 'מכבי', ומבואר בתיקונים מוזהר חדש (ס, ב) שהשם הזה נקודתו הוא בגימטריא 'מ"ב' כמו שכתבתי לעיל^[ח], ואמרו 'מי כמכה באלם הוי"ה', שכן 'דגל מכבי מ"ב מי כמכה באלם הוי"ה' גימטריא 'שכינה', שכל עיקר התיקון של חנוכה הוא במה שתיקנו את המנורה שהוא 'השכינה' על ידי 'נרת' חנוכה כאמור:

דרך צ

ויש לומר עוד במה שנשאו דגלים, ועל כל דגל היה כתוב השם מכבי, כנוצר לעיל מתיקוני זהר חדש (ס, ב) שנקודתו בגימטריא 'מ"ב'. ויבואר דברי הרמב"ם (בהלכות חנוכה פ"א, ה"ג) שכתב כי ימי חנוכה הם ימי 'שמחה', ומאין יצא לו זה.

'ממקום ו', היינו על פי מה שכתוב בתיקוני זוהר הקדוש (הקדמה יב, א) ^[ח] 'י' איהו 'נהר' דנהיר מעדן, עיין שם ובביאורנו באר לחי ראי. והיינו ה'י' בנס דחנוכה, שהוא נעשה בסוד נהר דנפיק מעדן, שהוא סוד תרי"ג מצות ברא ד'נהר במילואו' — 'נו"ן ה"א רי"ש' כנוצר לעיל.

ולזה יתכן שהיה כתוב על הדגלים השם 'מכבי', שכן שם זה במילואו 'מ"ם כ"ף ב"ת יו"ד' עולה למספר 'נהר במילואו', שהוא גם כן 'הנר במילואו', שהוא על ידי הנר נס דחנוכה, וכאמור:

דרך פט

עוד יש לומר. כי הנה עיקר הענין של הדלקת נר חנוכה הוא לצורך תיקון המלכות שהוא סוד המנורה^[ח], וזה הוא הרמז (במדבר ח, ב) בהעלתך את 'הנרת' — (כן כתיב חסר), שכן 'י' פעמים אדנ"י" בגימטריא 'נרת'.

וכן מרמזו בזה כונת הדלקת נר 'חנוכה', שהכונה 'כ"ה' הוא סוד 'כ"ה אותיות' של הג' יחודים^[ח], ועם הכולל הוא כ"ו, והיינו כמו שכתב בעץ חיים (שער תיקון הנקבא פ"ב, כלל כא) שהמלכות נקראת 'כה'^[ח]. ונודע כי

אהו"ה, עיין שם [ה] וראה עוד תיקון נה פת, א

דרך פט [א] שכינתא תתאה איהו מנרתא, ראה תקוני זהר בהקדמה יג, ב וראה שם כבאר לחי ראי וראה עוד הגהת מהרש"ו על זח"כ קלג, א [ב] ראה פרי עץ חיים מחברת הקודש, שער חנוכה [ג] ראה זח"ג קמת, א — כה כתרא עשיראה היא ואתקרי צדק שער הכונות ענין חזרת העמידה דרוש ה, ענין ברכת כהנים [ד] ראה זח"א לא, א [ה] ראה לעיל דרך עד לעיל דרך סט

שיצאו וקלקלו היסוד צדיק ונעשו אורות קדושות בסוד אור זרוע לצדיק, או ולישרי לב שמחה שנתקנה המלכות בסוד שמחה בלב, וכאמור.

וזהו הענין מה שנאמר בברכות שבמשנה תורה (רביס כח, מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב, היינו שכל העונשים והיסורים היו על דבר שלא תיקנו ישראל כראוי ביסוד צדיק, להיות אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה בסוד שמחה. וגם סופי תיבות ולישרי לב שמחה הוא גימטריא 'טוב' כנוכר, שזהו התיקון של היסוד, (כמו שנאמר (בראשית לח, ז) ויהי ער וכו' רע' בעיני ה', היפך בחינת 'טוב'), וכל הצרות נעשו בעונותינו הרבים בקלקול היסוד, בבחינת (בראשית ג, ה) רק רע' כל היום.

ובזה מובן שבשעת קריעת ים סוף שהיה מאיר השם 'קרע' לקרוע הים נאמר (תפלת ערבית) משה ובני ישראל לך ענו שירה 'בשמחה' רבה דייקא, בסוד ולישרי לב 'שמחה', אמרו 'מי כמכה באלם הוי"ה' מספר 'לצדיק' לתיקון הרל"ד תעניות לתקן החטא הנזכר.

על כן בימי גלות יון רצו לטמא כל השמנים למנוע האור זרוע ח"ו, והחשמונאים תיקנו זה להדליק נר חנוכה בסוד אור כי 'טוב'^[ג], סופי תיבות של ולישרי לב שמחה להיות בבחינת 'שמחה' בלב, על כן אמרו 'מי כמכה באלם הוי"ה' מספר 'לצדיק' שהוא 'רל"ד'

ולדעתי יש לומר על פי דברי האריז"ל (פרי עץ חיים שער יום הכיפורים, פ"ב) בכונת ערבית של יום הכיפורים שמוציאין הספר תורה ואומרים אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, שעל ידי זה נעשה התיקון להעלות מהקליפות אותן הטיפין שיצאו לחוץ לבטלה מיסוד הנקרא צדיק, וסופי תיבות 'קרע', גימטריא 'ב' פעמים א"ל במילואו גימטריא 'ש"ע', והוא 'קרע', שעל ידי שם זה נקרעו הקליפות הנזכרים לעיל. 'לצדיק' גימטריא 'רל"ד', שזהו התיקון במה שהיה צריך להתענות רל"ד תעניות. וסופי תיבות של ולישרי לב שמחה גימטריא 'טוב', שעל ידי התורה שהוא טוב^[א] יתעלו הניצוצות ויתקון הטוב שהוא היסוד^[ב], עיין שם.

ולפי עניות דעתי נראה [להוסיף] תבלין במה שאומרים ולישרי לב שמחה, כי הנה בזהר הקדוש פרשת ויקרא (ח, ב) בפסוק (תהלים ק, ב) עבדו את ה' בשמחה, אית דמתני הכי שמחה דא כנסת ישראל [וכו'] כמה דאת אמר (ישעיה נה, ב) כי בשמחה תצאו — (ופירש במקדש מלך היינו המלכות), וזמנין ישראל לנפקא מן גלותא בהאי שמחה [וכו']. באו לפנינו ברננה, דא שלימו דילה דשמחה בלב, ופירש במקדש מלך שם שהחדוה שהוא המלכות הוא בלב שיוצאת נגד הלב של זעיר וכו', עיין שם.

ולזה יש לפרש המושך הפסוק אור זרוע לצדיק, היינו כשעושין התקון של יסוד צדיק לקרוע הקליפות ולהעלות הטיפות שו"ל

דרך צ [א] ראה גמרא ברכות ה, א [ב] ראה קהלת יעקב ערך טוב שמבאר טוב — תורה וטוב — יסוד [ג] ראה לעיל דרך עט

איתהפיך למטה איהו מ"ט פנים טהור [עור] מסיטרא דטוב, וכד איתהפיך לחויא איהו 'כנגדו' מסיטרא דרע. והיינו סוד קליפת נוגה, אשר ידוע ענינו מדברי רבינו בעץ חיים (שער קליפת נוגה, פרק ד) שהוא סוד החשמ"ל, עיין שם.

וענין חנוכה הוא לתקן בחינת הטוב של קליפת נוגה בסוד החשמ"ל כנזכר לעיל (ראה דרך פב), ועל כן היה הנם בבחינת 'אור', כי השם 'אור פניאל' הוא בנימטריא 'חשמל', שהוא אורות הפנים של 'ב' פעמים א"ל במילואו, וכמו שכתבו (פרי עץ חיים שער התפילה, פ"ב) בכוונות ברכת מלביש ערומים באורך. ולזה יתכן מה שתיקנו לברך שעשה נסים לאבותינו, ומבואר בכונה שם שעל ידי נר חנוכה מאירין הש"ע נהוריין, ושהם 'אורות הפנים' בסוד 'אור פניאל' כנזכר לעיל. ולזה כשכבשו המלחמה אמרו מי כמכה באלים הוי"ה, ואמרו 'באלים' לשון רבים, היינו 'ב' פעמים א"ל' להאיר סוד הפנים, לתקן ענין החשמ"ל של קליפת נוגה.

ולזה יתכן כי 'מי כמכה באלים הוי"ה' הוא מספר 'רל"ד', 'הנקודות של מי כמכה באלים יהו"ה' הוא בנימטריא 'קמ"ד'^[א], סך הכל ('רל"ד' ו'קמ"ד') עולה 'חשמל', שזה התיקון של חנוכה בסוד 'אור פניאל' שהוא בנימטריא הכי:

ויתבאר עוד בזה. על פי מה שכתב בסידור הה"ק מ' קאפיל ז"ל

תעניות לתיקון החטא הנזכר. וגם אמרו מי כמכה 'באלים' דייקא, 'מספר ב' פעמים א"ל במילואו' שהוא 'קרע' כנזכר מהאריז"ל, היינו לקרוע הקליפות של הטיפות דאזודריקו למגנא שלא במקום מצוה.

ועל כן יתכן מה שכתב הרמב"ם שימי חנוכה הם ימי שמחה, היינו שעל ידי התיקון יסוד צדיק בחינת 'אור' כי 'טוב' ואור זרוע לצדיק, נעשה התיקון של שמחה בסוד סופי תיבות ולישרי' לב' שמחה. ולזה ירומז מה שנשאו דגלים והיה כתוב השם 'מכבי', שכן 'דגל מכבי מ"ב' — (מספר הנקודות, כנזכר לעיל בדרכים הקודמים כמה פעמים בשם התיקוני זוהר חדש) — מי כמכה באלים הוי"ה' הוא גימטריא 'שמחה' ב'לב'. וזהו התיקון של אור זרוע לצדיק כשנעשה באור כי טוב של נר חנוכה, והבן — (ועיין לעיל בדרך ס"ט ודרך ע"ג מרמזי ענין שמחה בחנוכה):

דרך צא

ויש לומר עוד בזה. כי הנה ענין חנוכה כתבנו במקום אחר (ראה לעיל דרך פב) על פי דברי השל"ה (פרשת וישב) ש'חנוכה' בחינת 'חנוך מט"ט'. ונודע מדברי הזוהר הקדוש (כראשית כו, א) דמט"ט איהו בחינת מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור, וכד

דרך צא [א] ראה לעיל דרך מח ובגליון שם

(בראשית רבה פ"ב, ד) וחשך זה מלכות יון, כמו שכתבנו מזה כמה פעמים, והנה שורש האור תורה בסוד ותורה אור ברצון העליון, הוא הש"ע נהורין שמאירים ברצון העליון מכח 'החשמל' בסוד 'אור פניאל'. והיונים רצו לבטל התורה ולכבות אור תורה שהוא סוד הש"ע נהורין של החשמל, ועל כן תיקנו בחנוכה להודות ולהלל, וגם תיקנו להדליק נר חנוכה בשמאל, כי נודע מדברי הרעיא מהימנא פרשת פנחס (רנב, ב ורנב, א) 'חשמל' הוא 'חש—מל', 'חש' ד'נצח', 'מל' ד'הוד', והיינו כי נצח והוד הם סוד תרין סמכי קשומי^[ב], והיינו שבזמן שהחשמל מאיר כהוגן אז מאירין הש"ע נהורין שמאירים בפנים של מדת 'אמת'. והנה הם קלקלו מדת ההוד ונשאר רק רגל אחד בסוד חד כרעא (דשקרא לא קאי (שבת קד, א)), ועל ידי זה גרמו לשכח תורת אמת מישראל, שהוא האור תורה של ש"ע נהורין כנוכר לעיל.

ולזה אנו אומרין כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל דייקא, כי 'ישראל' הוא גימטריא 'חש נצח מל הוד', שהוא האור של 'אמת' של 'החשמל' בסוד תרין סמכי קשומי, ועל ידי זה גרמו להגביר מדת ה'חשך' שהוא אותיות 'שכח' כמו שכתב אא"ז הקדוש בבני יששכר כמה פעמים^[ג]. ולזה כאשר גברו החשמונאים ותיקנו ההוד שהוא סוד רגל שמאל, על כן תיקנו להדליק נר חנוכה בשמאל שהוא התיקון של רגל שמאל, וגם תיקנו להודות ולהלל בסוד חיות אש 'ממללות'^[ד] שהוא מבחינת 'מל' שמאיר 'בהוד' כנוכר לעיל.

בכונת המברך את עמו ישראל בשלום, 'בשלום' הוא אותיות 'מלבוש' — (גימטריא 'חשמל' כנוכר לעיל), שהוא סוד המלבוש היורד מהארת אמא ומלבשת לזעיר ונוקבא שלא יסתכלו בהם הרע עין גימטריא 'ד' מאות' איש מחנה עשו. וגם יש לכיוון 'בשלום' — 'ב' שלום', פירוש 'ב' יסודות דזעיר ונוקבא מזדווגים יחד ונעשה שלום ביניהם, עיין שם.

וזהו יש לומר שאנו מבקשים בכרכה זו כי 'באור פניך' נתת לנו וכו', וכן וברך את עמך 'באור פניך' וכו' (שיר החוד לשבת קדש), כי 'פניך' הוא מספר 'ב' פעמים יסוד', והוא 'ב' יסודות שמזדווגים יחד ונעשה 'שלום'. וזהו הארת 'פנים' ('בשלום') 'מלבוש' כנוכר, שהוא גימטריא 'מי כמכה באלם יהו"ה עם הנקודות'.

ולזה יש לומר מה שנאמר בפרשת וישלח (בראשית לב, יז) כשהגידו ליעקב שעשו בא ועמו ארבע מאות איש ויירא יעקב מאוד ויזעזע לו, 'ויזעזע' הוא מספר 'מי כמכה באלם הו"ה' עם השם 'מכבי', שהוא הכח של חנוכה שנתעורר על ידי זה האור כי 'טוב' לבטל 'הרע עין' של מחנה עשו. ותיבת 'לו' מרמו לסוד 'לו' גרות של חנוכה, האור כי טוב, וכאמור:

ובענין הש"ע נהורין שמאירין בכח החשמל יש לומר עוד. כי הנה אנו אומרים בחנוכה כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך, והיינו כי אמרו ז"ל במדרש פרשת בראשית

[ב] ראה הקדמת תיקוני זהר יז, ב [ג] ראה מאמר ד, אות נו ועוד [ד] ראה גמרא חגיגה יג, א — מאי

'לר"ד', והמה אותיות הקודמים שלפני שם 'משה'. וזהו בוקע ים 'לפני משה', היינו לפני אותיות משה, וזה השם מסוגל לדרוף את אויבי האדם ולהכניעם תחתיו, על שם הכתוב (ישעיה מה, א) 'לרד' לפניו גוים וגו', עיין שם.

ותבלין לזה יש לומר, שהיה קריעת ים סוף על ידי האותיות שקודמים לאותיות 'משה' הוא, כי הנה בריאת העולם היה בשביל משה שנקרא 'ראשית', על שם הכתוב (דברים לג, כא) וירא 'ראשית' לו, כמו שאמרו במדרש רבה פרשת בראשית (בראשית רבה פ"א, ה), והיינו כמו שכתוב כמה פעמים בדברי רבינו האריז"ל^[א] כי 'משה' הוא גימטריא 'רצון', והיינו כשעלה 'ברצונו' לברוא את העולם היה בשביל 'משה' שהוא סוד 'הרצון'. והנה עיקר הרצון היה בשביל להטיב לנבראיו (עין חיים שער הכללים, פ"א), על כן היה ביד משה הכח ליתן התורה לישראל שנקרא 'טוב' כמו שאמרו חז"ל (ברכות ה, א), ועל כן כשנולד משה כתיב (שמות ב, ב) ותרא אותו כי 'טוב' הוא, היינו שעליו הוא הרצון טוב בשעת בריאת העולם כדי להטיב לנבראיו ואין טוב אלא תורה.

אמנם הנה קודם הרצון של להטיב לנבראיו היה כביכול עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין, כמו שפירש רש"י (בראשית א, א). ולזה יתכן כי האותיות שלפני משה שהוא סוד הרצון לברוא העולם במדת הדין

ובזה יש לפרש מה שאיתא בספרים^[ה] שחנוכה הוא מסוגל להשיג חכמת התורה, והיינו לפי מה שכתוב בסידור בכונת אתה חונן לאדם דעת כי בחכמה יש ג' שרים הממונים להבין ולהשכיל לישראל חכמת התורה, והם 'חכמיא"ל, שמעיא"ל, עזריא"ל', עיין שם. ויתכן שעל כן הג' שרים ראשי תיבות 'שע"ח' מספר 'חשמל', והיינו כי על ידי כח השמן זית של חנוכה שנתהוה בו הברכה שהוא סוד חכמת התורה כמו שכתב אא"ז הקדוש בבני יששכר כמה פעמים^[ז], על כן ראשי תיבות השרים הנזכרים לעיל שהוא סוד החשמל, 'שע"ח'.

ולזה יש לומר שאמרו 'מי כמכה באלם יהי"ה', מספרו עם הנקודות 'שע"ח', ראשי תיבות הג' שרים שמלמדים ומבינים חכמת התורה לישראל בכח התורה שמאיר בחנוכה, וכאמור:

דרך צב

עוד יש לפרש. על פי מה שכתב בבאר מים חיים (פרשת משפטים) בפסוק (שמות כג, כ) הנה אנכי שולח מלאך לפניך, שהביא בשם המגיד הגדול והקדוש רבינו מוהר"ר דוב בער זצללה"ה ממעוזעריטש, כי המלאך שהיה עם משה בעת בקיעת ים סוף היה שמו

חשמל אמר רבי יהודה חיות אש ממללות וכו', עיין שם וברש"י [ה] ראה בני יששכר מאמר ב, אות יב בשם מה"ר פנחס מקארין [ז] ראה מאמר ב, אות ב שם, אות יב ועוד

דרך צב [א] ראה ליקוטי תורה פרשת שמות, ד"ה ותקרא שמו פרשת ברכה, ד"ה וימת משה

דרך צג

ויתכן עוד שנשאו דגלים שהיה כתוב עליהם השם מכבי, ואמרו בדרך כבוד הוי"ה ממקומו. וגם מי כמכה באלם הוי"ה. כי הנה נודע מדברי זקני בני יששכר (מאמרי חרשי כסלו שנת מאמר ר, אות טז) שכתב מה שהוא מקובל מצדיקים כי ימי חנוכה מסוגלים לפקידת עקרות כמו ראש השנה, שכן 'מתתיהו' הוא גימטריא 'ראש השנה', עיין שם.

ולזה יתכן מה שמצות נר חנוכה הוא בלילה, שכן מבואר בש"ס (נדה טז, ב) מלאך הממונה על הריון לילה שמו. ולזה יתכן כי מצותו בשמאל, שכן מבואר בקהלת יעקב (עוד לילה, אות ר) מהזהר^[כ] (שמות יא, ב) דהמלאך לילה שהוא ממונה על הריון שענינו להמשיך נשמה להגו"ף [הוא גבריאל]. ויתכן כי גבריאל הוא מסיטרא דגבורה שבשמאל^[כ], וענינו להמשיך נשמה להגו"ף, שכן 'גוף' גימטריא 'חנוכה'. ועל כן רחל בזמן שהיתה עקרה והוצרכה להפקד, אמרה ליעקב (בראשית ל, א) הבה לי 'בנים' שהוא גימטריא 'יהודה מכבי', שביקשה שימשיך לה הישועה זרע של קימא מכה הנם חנוכה העתיד להיות על ידי 'יהודה מכבי'. ועל כן כאשר עזר לה השם יתברך

כנזכר לעיל, הם מסוגלים להמשיך מדת הדין על העוברים על רצונו. אבל לישראל מקבלי התורה אדרבה התנאי הראשון אם יקבלו ישראל את התורה כדאמרינן בש"ס (שבת פח, א), וזהו לטובת ישראל.

ובזה יש לפרש מה שכתב בכתבי האריז"ל (פרי עין חיים שער חנוכה, פ"ד) לכּוּן בנר חנוכה שעשה 'נסים' — 'נס—ים'^[כ], היינו כי אנו אומרים כשעמדה וכו' להשכיחם 'תורתך', היינו שהיונים רצו להמשיך דינים על ישראל ח"ו, ולהשכיחם תורתך היינו התנאי הראשון שנעשה בבריאת העולם אם יקיימו ישראל התורה מוטב, ועל כן רצו להעבירם 'מחקי רצונך' הרצון הטוב להטיב לנבראיו מבחינת 'חק', ואין טעם ברצון. ובור כרו ויחפרהו וזה היה מפלתן, כי על ידי שרצו לעורר התנאי הראשון נתעורר התנאי הראשון האותיות שלפני 'משה' שהוא 'לרד', ועל ידי זה הכניעום ישראל בחינת 'לרד' גוים תחתיהם. ועל כן מרומז 'נסים' — 'נס—ים', כנזכר שהיה קריעת ים סוף על ידי שם 'לרד' בוקע ים לפני משה כנזכר.

ועל כן אמרו החשמונאים 'מי כמכה באלם הוי"ה' גימטריא 'לרד', כי על ידי השם הזה לחמו נגד היונים והכניעום, כי כן סגולת השם הזה כנזכר לעיל:

[כ] ראה בתפלת על הנסים ולא בכוננת הברכה

דרך צג [א] וזה לשונו בשעתא דאתייליד גופא דצדיק בהאי עלמא קודשא בריך הוא קרי ליה לגבריאל ונטיל ההיא נשמתא די בנגתא ונחתא לה להאי גופא דצדיקא דאתייליד בהאי עלמא ואיהו אתפקד עלה ונטיר לה ואי תימא ההוא מלאכא דאתמנא על רוחיהון דצדיקא לילה שמיה, ואת אמרת דאיהו גבריאל, הכי הוא ודאי בגין דאתי מסטרא דשמאלא וכל מאן דאתי מסטרא דשמאלא הכי אקרי [ב] ראה זח"א רלה, ב

ונפקדה בפקודת ישועה, אמרה (שם שם, כג) 'אסף' אלקים את חרפתי, שכן אם נחשוב ה'ף' של 'אסף' באותיות כפולות דמנצפ"ך^[ג] הוא גימטריא 'תתם"א' מספר 'מתתיהו'.

גימטריא 'תתק"ם', שהם סוד ג' טיפין דאזודריקא ממוחא. ומוזה הטעם הוצרך משה להיות ארבעים יום בשמים לקבל התורה (שמות כד, יח), מספר 'תתק"ם' שעות.

ולזה יתכן מה שאמר הכתוב (שמות כג, כו) לא תהיה (עקר) [משכלה] ועקרה (בבהמתך) [בארצך] את מספר ימך אמלא, שכן 'את מספר ימך' גימטריא 'מתתיהו'.

ובזה מובן מה שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם (בראשית כא, יב) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע, כי שרה היתה מפחדת מקליפת ישמעאל שעומד כנגדה ויצטרף עמו גם כן קליפת עשו ס"מ (וישמעאל) שמספרם 'תתק"ם' כנוכר לעיל. ולזה אמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם שיצטרף את עצמו עם שרה וישמע בקולה, ואז יהיה צירוף אברהם ויצחק ושרה מספר 'תתק"ם' להתגבר על הקליפות כנוכר לעיל.

ועל כן יש לומר שנשאו דגלים והיה כתוב עליהם 'מכבי', שכן 'דגל מכבי מי כמכה באלם הוי"ה ברוך כבוד הוי"ה ממקומו' גימטריא 'את מספר ימך', היינו על דרך הכתוב לא תהיה (עקר) [משכלה] ועקרה וכו' את מספר ימך אמלא כנוכר:

ולזה כי ביצחק יקרא לך 'זרע', היינו כי כונת המקוה^[ב] הוא שה'מקוה' גימטריא 'קנ"א'. ושש מעלות למקוה, 'ששה פעמים יה"ו' גימטריא 'קכ"ו'. ובכן הנה 'קנ"א' ו'קכ"ו' גימטריא 'זרע'. לזה אמר לו כי ביצחק יקרא לך 'זרע', היינו שאם תשמע לקול שרה תוכל אתה ואשתך לצרף את עצמכם עם יצחק ויהיה הכח של המקוה שהוא סוד זרע שיש בה 'תתק"ם' לוגין לבטל הקליפות הנוכרים לעיל.

דרך צד

עוד יש לומר. על פי דברי המגלה עמוקות ואתחנן (אופן קנע ואופן רמז ובפרשת ויהי) שהחיצונים וחיילותיהם הם ברזא ד'תתק"ם' כמספר 'עשו' 'ישמעאל' ו'סמאל', וגם כמספר 'לילית ות"פ חיילותיה', וביטולם הוא על ידי המקוה העליונה שיש בה 'תתק"ם' לוגין בכח^[ג] 'אברהם יצחק שרה' שהם גם כן

וזה היה הענין ביוסף הצדיק (שם לט, יא) ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי

[ג] ראה עץ חיים שער לה, פ"ה

דרך צד [א] הנה גימטריא הראשון חסר ב' והגימטריא השלישי יתיר אחד, ועל הגימטריא השלישי הובא בקהלת יעקב בהשמטות ערך תתקס"א לוגין יש במקוה כמנין אברהם יצחק שרה, כן כתב במגלה עמוקות הובא ב"ר פרשת וירא ובאמת במקוה אינו רק 'תתק"ס' לוגין, רק עם הכולל הוא 'תתקס"א' וראה עוד בזה להלן מאמר זה [ב] ראה מאורי אור מערכת מקוה ובסידור כוונת הטבילה של ערב שבת

ולזה אמר 'איש', (ראשי תיבות א'ברהם י'צחק ש'רה). 'וביתו', הוא לימוד תורה שהוא בסוד וגם צפור מצאה בית.

ובזה מובן מה שכתב בספר דגל מחנה אפרים (ריש פרשת תרומה) בפסוק (שמות כה, ב) ויקחו לי תרומה מאת כל איש וגו', ואיתא בזה שם (ח"ג קעט, א) 'תרומה' אותיות 'תורה—מ'ת^[1], והקשה מה נפקא מינה לענין זה אם ניתנה התורה למ' יום דייקא, עיין שם. ולפי האמור מובן, כי ענין המשכן שעשו במדבר הוא להיות מקום שישכון הקדוש ברוך הוא כבודו בתוך ישראל גם בהיותם במדבר מקום נחשים ועקרבים הגדולים שהם הקליפות^[2]. אמנם לאחר שישראל קבלו התורה שניתנה במ' יום מספר 'תתק"ס' שעות הוא יכול להתגבר על הקליפות ולעשות משכן להשראת השכינה [ש]שם לא יעלו הקליפות לינן מהקדושה כנוכר לעיל. ולזה אמר הכתוב לאחר קבלת התורה ויקחו לי 'תרומה' אותיות 'תורה—מ', שהוא הכח של ה'תתק"ס' לוגין של המקוה שהוא בכח התורה שניתנה [ב]מספר 'תתק"ס' שעות, ועל ידי זה מאיר הכח של א'ברהם י'צחק ושרה ראשי תיבות 'איש', וזהו מאת כל 'איש', וכאמור.

ובזה יש לפרש מה שתיקנו בנר חנוכה להיות מוסיף והולך (ה' יאיר עינינו בתורתו), כמו שכתב הקדוש מקאזנין זצלה"ה בספר עבודת ישראל (כעניי תענה) דאף על פי שכתב בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) לכונן רק ביום א' להשם א"ל שהוא השם הא' מהי"ג מדות,

הבית שם בבית ותתפשהו בבגדו וגו', וההצלה שלו היה במה שנזדמן לו דמות דיוקנו של אביו (רש"י שם), והיינו כי אשת פוטיפר רצתה להגביר על יוסף קליפות לילית וחילוליה מספר 'תתק"ס' לפתותו על ידי זה להעבירה ח"ו, אמנם העצה להנצל מזה הוא רק על ידי כח התורה שניתנה במ' יום שעל ידי זה נתעורר הכח של אברהם יצחק ושרה שהוא ה'תתק"ס' לוגין של המקוה שמבטלין הקליפות. אבל כיון שבא לביתו לעשות מלאכתו ממש כמו שפירש רש"י בחומש שם ולא ללמוד, על כן ואין 'איש' — (ראשי תיבות א'ברהם י'צחק ש'רה) — מאנשי [ה]בית(ו) שם בבית, כי בית הוא סוד לימוד התורה, וכמו שאמרנו בתיקוני זוהר הקדוש בריש הקדמה (א, ב) גם צפור מצאה בית (ההלים פה, ד), בית דנשמעין בה פתגמי דאורייתא דבאתר דאית תמן תורה דאיהו עמודא דאמצעייתא אז גם צפור מצאה בית תמן וכו', ובביאורנו [באר לחי ראין] שם.

וזה יש לומר הענין שתיקנו בנר חנוכה 'איש' וביתו' (שכת כא, ב), והיינו כי בחנוכה שאז לילות ארוכים זמן תגבורת הקליפות שמספרם 'תתק"ס', וכמו שכתב זקני הקדוש בבני יששכר (מאמר ד, אות פו שם, אות קח), וזעיר אנפין יורד לעולמות שלמטה^[ג] לתת טרף לביתה וחוק לנערותיה, ויש פחד שלא ינקו החיצונים מהשפע, על כן תיקנו להאיר בנר חנוכה שהוא סוד לימוד התורה שניתנה ב'תתק"ס' שעות, ועל ידי זה נתעורר הכח של אברהם יצחק שרה' סוד המקוה העליונה כנוכר לעיל.

[ג] ראה פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד [ד] אית תרומה מדאורייתא — תורה מ', והאי איהו תרומה תורה דאתייהיבת בארבעים יום [ה] ראה זח"ב קפג, ב

מכל מקום באמת השם א"ל מאיר בכל הח' ימים שהוא (ה)שם החסד שמאיר בכל הח' ימי חנוכה, עיין שם. ויתכן כי א"ל פעמים א"ל מספר 'תתקס"א' שהוא גימטריא 'אברהם יצחק שרה' שהוא אחד נוסף על מספר 'תתק"ס' החיילות של הקליפה, ועל ידי זה מתגברים עליהם. ועל כן הרמו שתיקנו בנר חנוכה להיות מוסיף והולך, והיינו שעל ידי הדלקת הנר חנוכה נתעורר האור של 'איש' וביתו סוד 'אברהם יצחק שרה' הוא אור אחד נוסף על ה'תתק"ס' חיילות של הקליפות כנוצר לעיל.

'מקוה תתק"ס' הוא בגימטריא 'אלף קי"א' לרמו שהוא מספר אחד^[1] יותר על מנין חיילות של הטומאה כנוצר, שנתקנה ה'א' במילואה וטובה באור המאיר בחנוכה עד אלף (והיינו אלף עולה קי"א).

ובזה יובן כשבירך משה את ישראל (דברים א, יא) אמר ה' אלקי אבותיכם יסף עליכם [ככם] אלף פעמים, והיינו שיתרבה הברכה בסוד מקוה ותתק"ס שיהיה בחינת מוסיף והולך באחד יותר, ויחזיר האלף הנוסף מהקדושה עד אלף פעמים כנוצר לעיל.

[א"ה בן המחבר. ויורמו בזה לפי עניות דעתי שפיר מה שנמצא בדרשות רז"ל (מרש מעשה חנוכה)^[1] ומובא בבעל הטורים פרשת תולדות (בראשית כו, כב) (בענין הבארות שטנה ורחובות), כי 'יון' גזרו שלא יטבלו למנעם מפריה ורביה ונעשה להם נס ונודמן להם 'מקוה' לכל אחד ואחד, עיין שם. ולזה יתכן שפיר הרמו במספר ה'תתק"ס' לוגין של 'המקוה'. ומה שתיקנו החשמונאים בזה כמה שלחמו נגד 'יון', ונודמן להם אז לישראל לכל אחד ואחד 'מקוה' כנוצר].

ולזה יתכן הרמו כי 'דגל מכבי מי כמכה באלים הוי"ה ברוך כבוד הוי"ה ממקומו' גימטריא 'הוי"ה' אלקי אבותיכם יסף עליכם, והבן:

דרך צה

לזאת חנוכה

ובזה יובן הענין מה שכתב זקיני הקדוש בספר בני יששכר (מאמר ב, אות חי מאמר ד, אות ק) שהגם של הברכה שהיה בשמן שנשאר כשיעור אלף פעמים והוא בסוד חזרת אלף לאלף. ולפי האמור יתכן כי הגם על ידי סוד מקוה ששיעורו בתתק"ס לוגין כנוצר, ויתכן כי

עוד יש לומר. דהנה היום האחרון נקרא 'זאת חנוכה' בספרים הקדושים^[2] שבו נכללו כל האורות של שמונת ימי חנוכה. ויתכן כי נודע מכונת (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) ל'הדליק נר חנוכה שהוא ראשי תיבות השם 'נחל', שעל ידו נמשך האור של אהי"ה

[1] ראה שער יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ימי אורה, אות קה [2] נראה הכוונה שמספר אלף קי"א הוא אלפין גרידא (ב' אלפין) וזה מרמו למספר אחד

ולזה יתכן כי 'זאת חנוכה' עם 'אהי"ה' גימטריא 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו':

דרך צו

ויש לומר עוד. על פי מה שכתבנו^[א] שהנס נעשה על ידי 'כהנים' דייקא, בסוד (מלאכי ב, ז) שפתי כהן ישמרו דעת, כי היונים רצו להטיל דופי בדעת ישראל וההתגברות עליהם היה בכח הדעת, על כן תיקנו להדליק נרות לזכר הנס בסוד (בראשית א, ו) האור כי 'טוב', כי השם הדעת 'אהו"ה' הוא מספר 'טוב'.

ולזה אנו אומרים (תפלת אל ארון) 'טובים מאורות' שברא אלהינו יצרם 'בדעת', היינו כי 'אלהינו' הוא מספר 'יהודה מכבי' ואומרים 'טובים מאורות', היינו נרות חנוכה שהם סוד 'אור' כי טוב. שברא 'אלהינו', היינו כי 'יהודה מכבי' הוא שיסדם ותיקנם. יצרם 'בדעת', שייסדם ותיקנם לצורך תיקון השם 'הדעת'. ועל כן היה השמן^[ג] מחותם בחותמו של כהן גדול (שבת כא, ב), כי השם הדעת היוצא מפסוק (בראשית א, א) א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ והוא גושפנקא^[ב] דביה חתום שמיא וארעא^[א].

ולזה יתכן מה שכתב רבינו (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) לכיון בברכת 'להדליק נר'

ברבוע^[ב] שהוא בגימטריא 'אדם' להשם 'מ"ה' שחסר ממנו ה'א' של מילוי 'וא"ו', ועל ידי זה מספרו רק 'דס', ועל ידי האור של האימא עילאה נעשה מן כחינת 'דס' — 'אדם', בסוד (בראשית מ, ו) שופך 'דס' 'אדם' באדם.

ולזה הרמוז שנשאו הגלים, ועל כל 'דגל' היה כתוב השם 'מכבי', שכן 'דגל מכבי' הוא בגימטריא 'ב' פעמים 'דס' עם השם 'אהי"ה', בסוד שופך דס [אדם] באדם, שעל ידי זה נתוסף ה'א' לשם 'מ"ה'.

ויתכן כי עיקר האור הנמשך לזעיר אנפין בחנוכה הוא בסוד הדיקנא במספר י"ג מכילין דרחמי^[ג] כאשר נתוסף ה'א' לוא"ו של שם 'מ"ה' להיות 'וא"ו במילואו' וטובו הוא בגימטריא י"ג. ועל כן ב'זאת חנוכה' שמשלימין המצוה ומדליקין ח' נרות, ונתקן הוא"ו בסוד י"ג מכילין דרחמי אשר מספר י"ג עם 'ח' הוא גימטריא 'אהי"ה', נקרא 'זאת חנוכה', שזהו עיקר הכונה של ח' ימי חנוכה^[ד].

והנה נודע מדברי רבינו בעץ חיים (בשער הכללים, ע"ש אות ט) שהשם 'יה"ו' במילוי יודין 'יו"ד ה"י וי"ו' מאיר בבינה, כי 'יה"ו' פשוט בגימטריא 'אהי"ה', עיין שם. ויתכן לדרכנו כי השם 'נחל' עם השם 'יו"ד ה"י וי"ו' — שהוא סוד אורות של אימא עילאה — עם מספר 'חנוכה', הוא גימטריא 'מי כמכה באלם הוי"ה'.

[ב] א', א"ה, אה"י, אהי"ה [ג] לעיל דרך יט [ד] ראה פרי עץ חיים שם

דרך צו [א] ראה לעיל דרך סז [ב] מלשון חותם [ג] וזה לשון הקהלת יעקב ערך אהו"ה — שם הזה

שכתבתי לעיל בכמה מקומות^[1] ויתכן כי 'יהודה מכבי' — עם הנקודות שהם גימטריא 'מ"ב' כנוכר, עולה מספר 'קדם':

דרך צז

ויתכן עוד לומר מה שאמרו ברוך כבוד הוי"ה ממקומו. כי הנה ענין

הנס דחנוכה נעשה על ידי השמן המרומז ל'חכמה', שבכל מקום ששמן זית מצוי שם החכמה מצוייה כמו שאמרו רז"ל (מנחות פה, ב), וכמו שכתב זקני בני יששכר במקומות רבים^[2]. ויתכן כי ענין התיקון היה במה שהמשיכו רפואה להרגל השמאל שהוא ספירת ההוד, במה שנחלה בעת שהתאבק יעקב עם הבעל דבר, בסוד (בראשית לב, כה) ותקע כף ירך יעקב, כמו שכתוב בכתבי הארז"ל^[3]. ולזה יתכן על פי הנודע מדברי רבינו בלקוטי תורה (פרשת בשלח) שכתב בסוד (שמות טו, כו) כי אני הוי"ה רופאך, שיש בפסוק זה ד' יודין — (ולדעתי שהוא טעות סופר יען כי בתיבת רפאך לא יש 'ו'ד'. ונראה לי 'עליך כי אני הוי"ה' יש ד' יודין) — עיין שם^[4]. והיינו כי בכח הד' יודין שיש בד' תיבות שקודם תיבת רופאך נמשך רפואה, כי הד' יודין הם מהשם ע"ב שהוא

ח'נוכה שהוא ראשי תיבות 'נחל'. וכתב בסידור לכוין השם הנוכר בנקודות 'סגול חולם קמץ'. ויתכן הרמז על פי מה שכתב מוה"ר חיים וויטאל זצלה"ה בכללים שלו שבסוף העץ חיים כלל כ"א בסוד (רברים לג, ב) מעונה אלקי קדם, שזה נאמר על 'הדעת', כי השם הוי"ה שברעת מנוקד כל אות בנקודת^[5] סגול"ח חול"ם קמ"ץ, (להשם) [והשם] הנוכר [היינו 'נחל' עם 'סגול חולם קמץ עם הנקודות'] גימטריא 'קדם' שהוא ההוי"ה הנאמר בדעת, וכאמור^[6].

ו(ש)זה יורמו מה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה — שהוא שורש הדעת של כללות ישראל וכמו שכתב רבינו בלקוטי תורה (ריש פרשת ויקהל) — הנה אנכי בא אליך ב'עב' הענן (שמות יט, ט), כי 'עב' הוא מספר 'מכבי', ו'ענן' הוא מספר השם 'הוי"ה עם הנקודות' שמספר 'הוי"ה עם קדם'^[7] גימטריא 'ענן'.

לזה שפיר מסיים הקרא (שם) וגם כך 'אמינו' לעולם, והיינו כמו שכתבנו לעיל בדרכינו — (עיין דרך כ"ה) — כי 'יהודה מכבי' גימטריא 'אמונה', שעל ידי גרות חנוכה ממשיכין אמונה בלבות ישראל.

ולזה יתכן כי 'יהודה מכבי' — על פי המבואר בתיקוני זוהר חדש (ס, ב) כי השם 'מכבי' נקודותיו עולים 'מ"ב' כמו

הוא סוד גושפנקא דחתים ביה שמיא וארעא, ונרמו בראשי תיבות א'ת ה'שמים ראת ה'ארץ, ושם זהו היא לעולם בדעת, והוא בגימטריא 'טוב' וזה שנאמר (משלי יט, ב) גם בלא דעת נפש לא טוב [דן ראה שם שכתב 'שב"א קמ"ץ', וצריך עיון [ה] וראה לעיל דרך מח בגליון בענין חישוב הגימטריאות של נקודות [ו] שהוא רמזו להוי"ה שברעת [ז] ראה לעיל דרך סט דרך עד

דרך צז [א] ראה מאמר ב, אות ב שם, אות יב ועוד [ב] ראה טעמי המצוות, פרשת וישלח פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד [ג] וזה לשון הפסוק כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך

בחכמה⁽¹⁾, ומהם נמשך מדות חכמה ורפואה להחולה ועל ידי זה נתרפא.

דרך צה

ויתכן עוד לומר בזה. על פי הענין שתיקנו (שכתב, א) נר 'חנוכה' בשמאל מזוזה בימין, כי ענין נר ה' הוא בחינת החיים של האדם מסטרא דקדושה, כמו שנאמר (משלי ב, כ) נר ה' נשמת אדם, ועל כן כשרצו היונים לכלות זרע אברהם וליטול מהם החיות מסטרא דקדושה, רצו לטמאות כל השמנים ולמשוך להם חיות הבהמיות ולא חיות האדם. ועל כן בחטא אדם וחווה ניטל החיות מהם במה שהבטיחום (בראשית ב, ז) כי ביום אבלך ממנו מות תמות. על כן כשעשו תשובה נאמר (שם ג, כא) ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם, כתנות 'עור' גימטריא 'נר הוי"ה' שמשם תוצאות חיים נר ה' נשמת אדם.

ועל כן היה כתוב בתורתו של רבי מאיר כתנות 'אור' (בראשית רבה פ"ב, יב), שהוא היפך מה שנאמר (משלי יג, ט) ו'נר' רשעים ידעך. ועל כן ציוו חז"ל וכמו שכתב בשאלתות (בראשית, שאילתא כו) לצרף מצות מזוזה לנר חנוכה, כי מזוזה הוא סוד 'זו מות' כמו שאמרו בתיקוני זהר הקדוש (תיקון כב סו, ב), והיינו שזה הוא ענינו של חנוכה שמאיר אור הנשמה בסוד כתנות 'אור בנר הוי"ה' ונמשך 'חיים' להנשמה, והוא בכחו של 'מטטרו'ן, שמסטרא דיליה נעשה הנם דחנוכה שהוא 'חנוך חנוכה' כמו שכתב בשל"ה

ולזה יתכן כי 'חנוכה' הוא מספר 'חולה עם ד' יודין, והיינו שבכח השמן דנר חנוכה נמשך להחולה מוח חכמה ונתרפא. ולזה מוכן כי הדר' תיבות 'עליך כי אני הוי"ה' חוץ מהדר' יודין הנזכרים עולה מספר 'אור', והיינו שעל ידי האור 'חכמה' ד'חנוכה' נמשך רפואה.

ולזה יתכן מה שכתב רבינו בכונת ביקור חולים (בסידור) לכיין השם 'מה"ש' במילואו גימטריא 'מות', ועל ידי הנקודות שהם בגימטריא 'ע"ב' נמשך חיים ורפואה ונתבטל 'המות'⁽²⁾. ויתכן שיש בשם 'ע"ב' מה שהוא השם המאיר בחכמה, וגם יש בו סגולת תיקון היסוד וכמו שכתב רבינו בפרי עץ חיים (בשער העמידה, פ"ט) בכונת מקבץ 'נדח', על ידי 'נדחי' גימטריא 'ע"ב' שהשם הלז מסוגל לתיקון החטא של טיפות המפוזרות ולקבצם להשיבם אל מקורם. ולזה יתכן שעל ידי השם 'ע"ב' נמשך כח החכמה להחולה ותיקון היסוד צדיק בחינת (קהלת ז, יב) 'והחכמה תחיה' את בעליה⁽³⁾, ולהיות בבחינת צדיק 'חי' עולמים⁽⁴⁾.

ולזה יתכן כי השם 'מה"ש' במילואו שהוא גימטריא 'מות' עם הנקודות שהם בגימטריא 'ע"ב' וכמו שכתב בסידור, הוא עולה למספר 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו':

ובאמת בלקוטי תורה שם כתוב כי אני ה' רופאך (בלי יו"ד) יש בו ד' יודין רע"ב ואולי הכוונה כי השם של הפסוק היא שם של ע"ב (והיא ד' יודין יו"ד הי"ו הי"ו הי"ו), וצריך עיון [נד] ראה שעה"ק ס, ב וראה עוד לעיל דרך כט ובגליון שם [ה] מה"ש במילואו — מ"ס ה"א שי"ן (אולם צ"ע חשבון הנקודות) [נ] ראה תיקוני זהר תיקון כב סו, ב זח"ג יא, א קהלת יעקב, ערך יסוד [ז] ראה תקוני זהר תקון יח לו, א

הקדוש (פרשת וישב) וכנזכר לעיל בדרכים הקודמים (דרך פב דרך צא). ויתכן כי החיות של 'מטטרו"ן' הוא הב' טיתין 'ט"ט' גימטריא 'ח"י' כמו שאיתא בתיקונים (הקדמה ד, א) [8] ובכתבי האריז"ל כמה פעמים [9]. ועל כן (איתא במדרש בהעלתך [10]) אמר הקדוש ברוך הוא נרי בידך ונרך בידי אם אתה משמר נרי אני משמר נרך, כי 'ב' פעמים נר' הוא מספר 'ת"ק' כמספר הנעלם [11] משם 'שר"י' שנרשם בהמזוזה כטעם הנשמה והחיות בקדושה שהוא נעלמה בהגוף, וכענין 'ט"ט' של 'מטטרו"ן' שהוא החיות שלו.

בבחינת צדיק גזור וכו', הקדוש ברוך הוא גזור וכו', מי מושל בי צדיק [12].

ולזה יתכן מה שנשאו דגלים ובכל דגל היה כתוב השם 'מכבי', ואמרו 'מי כמכה באלם הוי"ה', וגם 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו', שמרמז לסוד 'נר הוי"ה נשמת אדם', שכן 'הוי"ה נשמת אדם' הוא גימטריא 'דגל מכבי' מי כמכה באלם הוי"ה ברוך כבוד הוי"ה ממקומו'.

ולזה יתכן (בדרך אפשר) כי על כן מספר 'ת"ק' שהוא החיות של שם 'שר"י' עם מספר 'ט"ט' שהוא החיות של 'מטטרו"ן' שמהם נמשך חיות דקדושה לאדם, הוא מספר 'להדליק נר חנוכה', והיינו שעל ידי הרלקת 'נר חנוכה' אנו ממשיכים חיות דקדושה לנשמותינו בכח 'הנר חנוכה' ובכח 'המזוזה' שהוא 'ז"ז מות'.

דרך צט

עוד יש לפרש. לאשר בלילי חנוכה הוא הזמן אשר המלכות יורדת לעולמות התחתונים לתת טרף לכיתה וחוק לנערותיה, ואנו יראים שלא יבואו זרים שהם הקליפות השולטים בחשכת הלילה וינקו מהשפע, על כן אנו מדליקין נרות חנוכה כדי להאיר לה ולא יאחזו בה החיצונים, וכמו שכתב רבינו (בפרי עץ חיים בריש שער חנוכה, פ"ד), ועל כן תיקנו (שבת כב, א) נר חנוכה בשמאל ומזוזה בימין, כי שניהם יש בהם כח השמירה. מזוזה, כנודע מדברי הש"ס (מנחות לג, ב), ועל כן כתוב עליה השם 'שר"י' ראשי תיבות ש'ומר ד'לתות י'שראל כידוע [13]. ובנר חנוכה מבואר במחברת הקודש (שער חנוכה) לכוין השם טפספ"ה, שמבואר

ולזה יתכן מה שכתבו בספרים [14] ד'נר חנוכה' הוא מספר 'של"ט' מלשון 'שליטה'. והיינו על דרך הכתוב (קהלת ה, ח) כי אין 'שלטון' ביום המות, והיינו שאם חוטא ונגזר ח"ו מיתה לנשמתו בעולם הזה ובעולם הבא בבחינת (ברכות יח, ב) רשעים בחייהם קרויים מתים, אז אין שלטון. אכל על ידי נר חנוכה ומזוזה שהוא 'זו מות' (הוא) יש לו שליטה

דרך צח [א] ראה באר לחי ראי שם [ב] ראה במדבר רבה פט"ו, ה ילקוט שמעוני משלי, רמו תקלה [ג] ראה עץ חיים שער מו, פ"ו [ד] הכוונה שיי"ן ד'לית' יו"ד' - המילוי לכד שהוא הנעלם, הוא 'ת"ק' [ה] ראה בני יששכר מאמר ג, אות ה [ו] ראה גמרא מועד קטן טז, ב זח"א מה, ב

את המשפטים וגו' ושמר ה' אלקיך לך, והיינו כי 'עקב' הוא גימטריא 'עסמ"ב' הראשי תיבות של ה'ד' מילואים [ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן]. והיינו אם תזהר בחנוכה להמשיך הבח של ה'ב' שמות כו"ו טפמפי"ה, ושמר ה' אלקיך לך, יהיה לך לשמירה מכל מרעין בישין, וכאמור.

ולזה יתכן הרמז שנשאו הגלים ועל כל דגל היה כתוב השם 'מכבי', ואמרו ברוך כבוד הוי"ה ממקומו, וגם מי כמוכה באלם הוי"ה, כי ידוע שהשם טפמפי"ה שוכן בנ' משכנותיו בבריאה יצירה ועשייה בנ' שמות על מג"ן, על צב"א, צוה פח"ד (ראה פרי עץ חיים שם). ולזה יתכן כי 'דגל מכבי מי כמכה באלם הוי"ה ברוך כבוד הוי"ה ממקומו' הוא מספר 'חנוכה טפמפי"ה על מג"ן על צב"א צוה פח"ד' במספר השוה:

דרך ק

ויתכן עוד שאמרו ברוך כבוד הוי"ה ממקומו. כי ידוע מדברי רבינו בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) הכונה של שעשה נסים לאבותינו, 'שעשה' הוא אותיות 'שע—שה', היינו סוד ש"ע נהורין שמאירים לשם אלהי"ם, ונמתק ונעשה במילוי יודין גימטריא 'ש' ו'ה' אותיות. וזה נעשה על ידי 'ב' פעמים א"ל במילואו' שהוא גימטריא 'ש"ע'. ו'נסים' הוא אותיות 'נס—ים'^[א], היינו

בקהלת יעקב שהשם הזה מסוגל לשמירה. ולזה אנו מבקשים (בתפלה אנו נכה) דורשי יחודך כבבת שמרם, כי 'בבת' הוא מספר 'מזוזה נר חנוכה'.

ולזה מכיון מה שכתב אדמו"ר הקדוש בספר דברי חיים (במאמר חנוכה) דשבת אין זמן הדלקת נר חנוכה, כי שבת בעצמו יש בו כח השמירה כמו שאמרו חז"ל^[ב] דשבת כדאי הוא שתגן שהשבת בעצמו מגן ושומר, וכדאיתא בטור (הלכות שבת, סימן רסו) בשם המדרש שהשבת בעצמו הוא השמירה. ועיין שם בטורי זהב (ק"א) וב"ח. ולזה אומרים בזמירות שבת דרור יקרא לכן עם בת, כי 'דרור' הוא מספר 'מזוזה ונר חנוכה', שנעשה בשבת קודש שמירה מכח קדושת השבת בעצמותו כמו 'מזוזה ונר חנוכה'.

ולזה יתכן מה שכתב רבינו (בפרי עץ חיים, שם) לבוין בברכת להדליק נר חנוכה 'להדליק' הוא גימטריא 'ע"ב ס"ג מ"ה', וממשיכין לחנוכה שהוא המלכות סוד שם ב"ן. וגם ידוע כנזכר לעיל כי בחנוכה נעשה השמירה בכח השם טפמפי"ה, וידוע כי שם זה הוא יוצא משם כו"ו כמו שכתב בפרי עץ חיים (בשער העמידה, פ"ט) בכוונת ברכת מקבץ נדחי עמו ישראל. ולזה יתכן כי 'טפמפי"ה' עם 'כו"ו' הוא בגימטריא 'ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן'.

ויתכן שעל ידי הדלקת נר חנוכה ממשיכין הבח של ה'ד' מילויים של הוי"ה מספר 'כו"ו טפמפי"ה' להיות לשמירה מעולה, על כן אמר הכתוב (דברים ג, יב) והיה 'עקב' תשמעון

[ב] ראה גמרא שבת יב, א לגבי בקור חולים — יכולה שתרחם וכו'

דרך ק [א] כבר ציינן לעיל שכן כתוב על תפילת על הנסים ודר"ק

שהיה בחנוכה מעין אותו גם של קריעת ים סוף, עיין שם.

ובהקדם מה שאמרתי בכיבוד דברי חכמינו ז"ל (מגילה טו, ב) כיון שהגיעה אסתר לבית הצלמים אמרה אלי אלי למה עזבתני, והיינו כי השם א"ל מצאנו לפעמים שהוא חסד גמור, כגון סוד (תהלים נב, ג) חסד א"ל כל היום, שמוה השם נמשך ככל בוקר שפע ואורות הלבשה, וכמו שהוא ידוע הכונה של מלביש ערומים (פרי עץ חיים שער התפלה, פ"ב). אמנם לפעמים מצינו שהשם א"ל הוא מסטרא דגבורה, כמו שכתב רבינו בפרי עץ חיים (שער הסליחות, פ"ח) כמו (תהלים ז, יב) א"ל זועם, שבכח השם א"ל הקדוש ברוך הוא גוער בהקליפות והסטרא אחרא שלא ינקו מהקדושה. וזה היה הענין באסתר המלכה שהיא שכינתא תתאה^[ג] שדרכה לתת בכל עת טרף לביתה וחוק לגערתיה^[ד] הוא משתמשת בהשם א"ל מסטרא דחסד בסוד חסד א"ל כל היום כנוכר לעיל. אמנם עתה כאשר התגברו עליה החיצונים בכח אחשוורש הטמא ורצו לינק מהשפע שהכינה והביאה לצורך ישראל עם קרובו, אמרה אל"י אל"י למה עזבתני, היינו כי עתה צריכה להשתמש בהשם א"ל הב' שהוא מסטרא דגבורה, להתגבר על הקליפות ולהרחיקן מהקדושה בסוד א"ל זועם בכל יום.

ועל כן בשעת קריעת ים סוף שהיתה הנם בבחינת נגוף ורפוא^[ה], נגוף למצרים ורפא לישראל, והכל היה בכח השם א"ל, על כן כשאמרו ישראל (שמות טו, א) אשירה לה' כי

גאה גאה סוס ורכבו רמה בים, שהוא כחינת נגוף להסטרא אחרא, עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה שהוא כחינת רפא לישראל, אמרו על זה שהכל הוא בכח זה אל"י בכח השם א"ל, בין כמה שהיה גאה גאה סוס ורכבו רמה בים בסוד א"ל זועם בכל יום, וכן מה שעזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה הוא בבחינת חסד א"ל כל היום.

ועל כן אמרו מי כמכה באלם — (מיעוט רבים שנים), היינו ב' פעמים, מסטרא דחסד ומסטרא דגבורה. ולזה מסיים הקרא 'נורא' תהלות, כי 'חסד א"ל' עם 'א"ל זועם' הוא מספר 'נורא', שהוא רזא ב' פעמים א"ל, (היינו כנודע^[ו]) כי 'נורא' הוא קו האמצעי דכליל מתרווייהו^[ז]).

ולזה יתכן מה שכתבו^[ח] לכוין בברכת שעשה 'נמים' — 'נם—ים', כי גם הנם רחנוכה היה בדרך גם דקריעת ים סוף בבחינת נגוף ורפוא. וזהו שאנו אומרים ואתה ברחמך הרבים עמדת להם בעת צרתם רבת את ריבם דנת את דינם נקמת את נקמתם מסרת גבורים וכו', שהוא בבחינת נגוף להסטרא אחרא, היינו א"ל זועם בכל יום. וכן היא מה שאנו אומרים ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה, שהיא מסטרא דחסד א"ל כל היום כנוכר לעיל, והוא כרוגמת הנמים דקריעת ים סוף כאמור.

ולזה יתכן הכונה 'שעשה' — 'שע—שה', 'שה' אותיות אלקים פשוט נתמלאו

[ב] ראה זח"ג רעה, ב תקוני זהר תקון כא נו, ב ובאר לחי ראי שם [ג] ראה תקוני זהר שם נח, א [ד] ראה זח"ב לו, א [ה] ראה תקוני זהר תקון ל עד, א [ו] חסד וגבורה [ז] ראה פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד

שמצות נר חנוכה הוא כנגד המזוזה, ששם מאיר השם שד"י (זח"ג רסו, ב), שהוא סוד המלאך מטטרו"ן (תקוני וזר תיקון כא סו, ב), ששמו כשם רבו (זח"ג רנח, א), שהוא שר הפנים (תקוני וזר הקדמה ב, ב).

ויש לומר כנודע מדברי השל"ה (פרשת וישב) דסוד חנוכה הוא מסטרא דחנו"ך הוא מטטרו"ן^[א], ולענין זה כי על ידו נעשה התיקון דזעיר ונוקבא פנים בפנים, אשר מהאי טעמא נקרא שר הפנים. על כן נאמר בעקידה כאשר הלך אברהם לעשות התיקון השלם של היחוד דזעיר ונוקבא על ידי המסירת נפש (בראשית כב, ו) וירא את המקום מרחוק, ומבואר בלקוטי תורה (ראה בלקוטי הש"ס אבות פ"א מ"ז) ובסידור 'רחוק' הוא גימטריא 'שד"י'. ויתכן כי 'מקום' גימטריא 'ב' פעמים מגן, והיינו כי 'מגן' היינו סוד 'הפנים' כמבואר בכונת מגן אברהם (פרי עין חיים שער העמידה, פי"ז) שהוא סוד 'ג' פעמים א"ל. ולזה יתכן כי 'ב' פעמים מגן' סוד פנים בפנים — פנים דזעיר אנפין ופנים דנוקבא — הוא בכח השם שד"י שהוא סוד שר הפנים, וכאמור.

ויתכן לומר שלכונה זו מכרכין 'שעשה' נסים סוד ש"ע נהורין שהוא מספר 'ב' פעמים א"ל במילואו' גימטריא 'ש"ע', שזהו עיקר הכונה של חנוכה — (היינו 'הארת פנים') (פרי עין חיים שער חנוכה, פ"ד).

במילוי יודין להיות גימטריא 'ש', על ידי ה'ב' פעמים א"ל במילואם שהם גימטריא 'ש"ע' כנוכר לעיל, והיינו שעל ידי הנס דחנוכה שהיה על ידי 'ב' פעמים אל' כנוכר לעיל שהוא בבחינת נגוף ורפא נמתקו הדינים של השם אלקים ונעשה ממוזג להיות גימטריא 'ש' שהוא מספר 'ברחמים' כנודע, שהוא כלול כל הג' קוים 'חסד דין רחמים'^[ט].

ויתכן כי 'נגוף ורפא' הוא מספר^[ט] 'חסד דין רחמים', ועל כן האירו הש"ע נהורין.

ועל כן יתכן שאמרו גם כנס דחנוכה 'מי כמכה באלים הוי"ה', שכל ענין ההמתקה נעשה על ידי 'ב' פעמים א"ל. ולזה נכון הרמז כי 'ב' פעמים א"ל' עם 'אלהי"ם' ועם מספר 'ש"ע', הוא גימטריא 'ברוך כבוד הוי"ה' ממקומו:

דרך קא

ויתכן עוד לומר מה שאמרו ברוך כבוד הוי"ה ממקומו. כי ידוע מדברי הה"ג שומר אמונים זצ"ל בתשובות שבסוף הספר (שאלה ה) שהעלה דבעל כרחך כל עיקר התיקון דנס חנוכה הוא שעל ידי זה נעשה היוג דזעיר ונוקבא פנים בפנים, עיין שם. ולזה יתכן הענין

[ז] ראה תקוני וזר תקון לג עז, א וראה עוד קהלת יעקב ובמאורי אור ובפרדס [ח] בפסוק ישעיה יט, כב כתב נגף בלי ו', ורפוא עם ו' — ואם נניח הוי' של נגוף בפנים ונוסיף הוי' של ורפוא ועם הכולל של ב' התיבות יהיה הגימטריא מכונן

ולזה יתכן שהישועה היה בסוד אור כי טוב, כמו שכתב מרן א"ז בבני יששכר (מאמר אור תורה, אות ח אות כב), ולזה יתכן כי 'פנים בפנים' עם 'הוי"ה אדנ"י', והיינו התיקון של חנוכה שעומדים 'הוי"ה אדנ"י' פנים בפנים' כנוכר לעיל, הוא גימטריא 'תנ"ג' כמספר השם 'אהו"ה' עם ג' מילואיו' כזה — 'אל"ף ה"י וי"ו ה"י, אל"ף ה"י וא"ו ה"י, אל"ף ה"א וא"ו ה"א'.

ולכך איתא בש"ס (שבת כא, ב) מאי חנוכה כשנכנסו היונים להיכל וטמאו כל השמנים וכו' ומצאו פך אחד של שמן שהיה מחותם בחותמו של כהן גדול, ויתכן לפי האמור כי נודע מדברי המקובלים⁽¹⁾ בסוד (תפלת מוסף לראש השנה) כי אין שכחה לפני כסא כבודך כי השכחה הוא רק מעלמא דנוקבא, וכשנתעלה (בא') לעלמא דדכורא שם אין שכחה, וזהו אין שכחה לפני כסא כבודך 'לפני' הוא סוד זעיר אנפין שם אין שכחה, וכמו שכתב בקהלת יעקב (ערך שכחה, אות ה).

ולזה יתכן כי היונים כשרצו לגרום השכחה להשכיחם תורתך נכנסו ל'היכל' סוד שם אדנ"י בסוד הוי"ה בהיכל קדשו שהוא עלמא דנוקבא⁽²⁾, ושם ביכולתם לגרום השכחה, והכהנים הקדושים גברו עליהם ומצאו פך 'אחד', כי נודע מהסידור (ע"ש כבוד לביה) הארז"ל מהיחוד של מוצאי שבת קודש שהוא גימטריא 'ק"א', ואינו דומה השונה

ויש לומר עוד דהיה הדבר צורך זה היחוד פנים בפנים, כי היונים עמדו על ישראל 'להשכיחם' תורתך ולבטל אורו של מלך המשיח בן דוד⁽³⁾, על כן הוצרכו לעורר השם כד"ת, שמבואר בקהלת יעקב (ערך שכחה) שהשם כד"ת הוא עומד להציל מקליפת רי"ב ותר"ה חיילותיה' הממונים 'להשכיח' לתלמידי חכמים תלמודם וכו', והשם הזה הוא מבטלם, והוא בגימטריא 'משיח בן דוד', עיין שם. ולזה יתכן כי 'פנים בפנים' עם 'ב' פעמים א"ל' שהוא שורש של הב' פנים, הוא גימטריא 'כדת'.

ונכון עוד לומר לפי מה שכתב בקהלת יעקב (ערך כדת) דהענין שהשם כד"ת הוא חקוק על מצחו של משיח בן דוד, כי השם הזה הוא נמשך 'מדעת עליון', ו'במצח' שם הוא גילוי 'הדעת', עיין שם.

ויתכן על פי זה שהיה השמן — (שהוא החכמה של התורה⁽⁴⁾) — חתום בחותמו של כהן גדול, וזה היה הישועה בימים ההם ובזמן הזה, היינו כי יסוד החותם הוא השם אהו"ה היוצא מראשי תיבות (בראשית ת, א) א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ דאיהו גושפנקא דביה חתום שמיא וארעא⁽⁵⁾. ויש לומר שלכונה זו היה השמן שהוא חכמת התורה מחותם בשם זה, שבכחו יתבטל כח היונים שרצו לשכח התורה מהתלמידי חכמים ולהשליט עליהם השם שכחה כנוכר לעיל.

[ב] ראה לעיל בשם בני יששכר [ג] על פי גמרא מנחות פה, ב וראה בני יששכר מאמר ב, אות כ שם, אות יב. [ד] ראה זח"א רנא, א קהלת יעקב, ערך אהו"ה [ה] ראה שער המצות, פרשת ואתחנן [ו] ראה תקוני זוהר תיקון יח לג, ב

דרך קב

פרקו מאה פעמים למאה פעמים ואחד (חגיגה ט, ב) (שהוא ביטול 'מס' שגימטריא 'ק'י^[מ]). ולזה אמרו שמצאו 'פך' (גימטריא 'ק') עם אחד^[מ] לבטל השכחה (של 'ק').

ולזה יש לומר שהיה מחותם כחותמו של כהן גדול, כנודע מזהר הקדוש פרשת ויחי (רי, א)^[ס] דכהן גדול הוא סוד זעיר אנפין, עיין שם. וגם יתכן דעיקר הכונה בחנוכה להמשיך מיחוד העליון ע"ב קס"א להמלכות, כסוד שתכלה 'רגל' מן השוק כמו שכתב רבינו בפרי עץ חיים (שער חנוכה, פ"ד) בזה, היינו כי 'רגל' הוא מספר 'זכור' שזהו התיקון של חנוכה, להמשיך אור מעלמא דדכורא לבטל השכחה, וכאמור.

ולזה יתכן שכאשר כבשו המלחמה אמרו ברוך 'כבוד' הוי"ה ממקומו, על דרך שאמרו באבות (פ"ו, מ"ג) אין 'כבוד' אלא 'תורה', שנאמר (משלי ג, לה) 'כבוד חכמים' ינחלו, היינו שהחזיר 'הכבוד' של החכמים (שלא ישכחו תורתם) למקומו.

ולזה יתכן כי החותם של השמן הנזכר לעיל שהוא מספר 'תנ"ג', עם מספר 'היכל' שנכנסו בו — שהוא עלמא דנוקבא כנזכר לעיל — הוא מספר 'ברוך כבוד הוי"ה ממקומו':

ויתכן עוד לומר על פי דברי הרב בעל שומר אמונים הנזכר לעיל (בדרך

שלפני זה) כמה שאמרו מי כמכה באלים הוי"ה. כי הנה בש"ס (גיטין נ, ב) דרשו רז"ל מי כמכה באלם, מי כמכה באלמים^[א]. ופנימיות הענין יש לומר, על פי מה שאמרתי זה כבר (בפרשת וילך) בפסוק (דברים לא, יז) והסתרתי פני מהם והיה לאכול, כי הנה נודע מדברי רבינו בלקוטי תורה (פרשת חקת) דמה שנמצא בתורה כמה פעמים ענין הזווג דאיש ואשה בלשון אכילה, 'אכלה' ומחתה פיה (משלי ל, ב), כי אם הלחם אשר הוא 'אוכל' (בראשית לט, ו), הוא כי המלכות בהיותה אחור באחור עם בעלה זעיר אנפין אז הנה סיום התפארת דזעיר אנפין שהוא פי האמה שלו כביכול הוא כנגד הפה שלה, אך כאשר החזיר להיות עמו פנים בפנים ואז נמצא הפה שלה עולה למעלה והיסוד שלה הוא כנגד היסוד דדכורא, דהיינו שהיסוד שלה עולה למקום שהיה עד עתה הפה שלה ואז קודם התיקון כשהוא אחור באחור הוא שנקרא בחינת התשמיש בלשון אכילה במקום הפה שלה וכו', עיין שם.

וזהו יש לומר והסתרתי פני מהם, (היינו בזמן שהזיוג הוא אחור באחור כנזכר). והיה

[ז] ראה שער מאמרי רז"ל (ג, ב) — דע כי השר הממונה על השכחה נקרא 'מס' וכו' ויתן על פניו 'מסוה', ר"ל כי הקליפה הזו רוצה לעשות הפסק למעלה, ולפיכך השונה פרקו מאה פעמים (חגיגה ט, ב) כמנין 'מס' שוכח והשונה 'ק"א', הוא מתגבר עליו ונוצחו ואינו שולט בו להשכיחו [ח] שהיה פך שמן אחד [ט] ראה קהלת יעקב ערך כהן גדול

(י) רוממוך, (שמעלין ומרוממין את המלכות). בשירה '(י)קדמוך', (שמעמידין אותה כביכול בבחינת 'קדם' לפנים ולא בבחינת אחר. ואז אומרים בלשון השירה) מי כמכה 'באלים', (היינו ולא באלמים כנוכר).

והנה בחנוכה אנו מברכים שעשה נסים לאבותינו, ומבואר בדברי רבינו (פרי עץ חיים שער חנוכה, פ"ד) [2] 'נסים' — 'נס—ים' כמו שהיה בקריעת ים סוף. ולפי האמור יתכן מה שאמרו (הפלת על הנסים) שהיונים עמדו על עם בני ישראל להעבירם מחקי רצונך, והיינו כי 'חוק' הוא כינוי לברית מילה, כמו שנאמר (דברי הימים א טו, יז) 'לחוק' לישראל 'ברית' עולם, וכן אנו אומרים 'חוק' בשאר שם (שבת קלו, ב). והיינו שהיונים רצו לבטל מצות מילה מישראל ועל ידי זה נעשה הקלקול בבחינת הפה כביכול של הנוקבא בסוד והיה לאכול בבחינת מי כמכה באלמים כביכול, אבל לאחר שעשו התיקון בסוד פנים בפנים שנתעלה בחינת הפה של המלכות למקומה כנוכר לעיל לאחר התיקון, קבעו שמונת ימי [חנוכה] אלו להודות ולהלל לשמך הגדול בסוד 'נס ים', אשר ידידים רוממוך ובשירה קדמוך ואמרו מי כמכה 'באלים' דייקא.

ולזה יתכן שבזמן התיקון אמרו החשמונאים וכל ישראל אז מי כמכה 'באלים' דייקא ולא 'באלמים' כנוכר, כי נתקן אז היסוד דנוקבא שנוכל להודות ולהלל לשמו הגדול על נפלאותיו ועל ישועותיו אתנו בימים ההם ובזמן הזה, ועד עולם כן יעשה לטובה ברוב רחמיו וחסדיו:

לאכול, (שאו הפה שלה במקום שהיה צריך להיות היסוד שלה), ועל כן במקום שהיה צריך להיות הזיוג ביסוד צריך להיות שם מקום אכילה.

ולזה יתכן כי בשעת קריעת ים סוף נאמר באמת בתורה מי כמכה 'באלם', ולא 'באלמים' כמו שדרשו רז"ל (בניטין שם) כנוכר לעיל, ובעל כרחך מה שאמרו רז"ל בגמרא מי כמכה באלמים היינו עתה בגלות המר הזה, והיינו כי עתה (תהלים לט, ג) נאלמתי דומיה החשיתי מטוב, ומבואר מדברי רבינו בפרי עץ חיים (שער הקדושים, פ"ב) שהיא בסוד דום י"ה, וכביכול כאלם' לא יפתח פיו. והיינו לפי האמור, כי עתה בגלות שהוא התגברות החיצונים ואנו מתייראים שלא ינקו מהאחוריים על כן הוא הזיוג אחר באחר, כמו שכתב רבינו בפרי עץ חיים (שער ראש השנה, פ"א ובשאר דוכתי), על כן הנה הפה של המלכות שהוא השכינה הקדושה הוא כנגד היסוד ושם אין מקום הדיבור, על כן נאמר נאלמתי דומיה וכביכול כאלם לא יפתח פיו — (ועיין לעיל בדרך ט"ז בזה).

ובזה יש לפרש מה שאמר הפייטן ונתקן לזמר ביום ברית מילה ידידים רוממוך בשירה קדמוך מי כמכה באלים, והיינו שביום ברית מילה שנתקן היסוד צדיק ונעלה הפה שלה למעלה 'פה' גימטריא 'מילה' — (כמו שכתב בכתבי הארז"ל (טעמי המצות, פרשת לך) ובזוהר הקדוש (תקוני זהר תיקון סט קה, ב) כמה פעמים) — ואז בחינת עליית המלכות בפיה נגד הפה של זעיר אנפין כביכול, על כן ידידים

מפתחות

מפתח ערכים

				א
ריא		הלל והודאה	רה	אברהם
ריא		התעוררות	רה	אדם
	ז		רה	אהרן
			רה	אור
ריא		זית	רו	אותיות
ריא		זכירה	רו	איש ואשה
	ח		רו	אכילה ושתייה
			רו	אליהו
			רו	אמונה
ריא		חודש	רו	אמת
ריא		חורבן בית המקדש	רו	אסתר
ריא		חטא	רו	אפיקורסים
ריב		חנוכה	רו	אריה
ריח		חשמונאים	רו	אש
	ט			
ריח		טבע	רח	בטחון
	י		רח	בית המקדש
			רח	בלעם
ריח		י"ג מדות	רח	בריאת העולם
ריח		יום ולילה	רח	ברית מילה
ריח		יום כיפור		
ריח		יוונים		
ריט		יוסף הצדיק	רט	גאווה
ריט		יין	רט	גאולה
רכ		ימין ושמאל	רט	גיהנם
רכ		יעקב	רט	גלות
רכ		יצה"ד ויצה"ט	רי	גשמיות
רכ		יצחק		
רכ		ישראל		
	ק			
			רי	דגים
			רי	דגלים
רכ		כבוד	רי	דיבור
רכא		כהנים	רי	דינים
	ק			
רכא		לב	רי	המתקת הדינים

רכו	פרנסה ושפע	רכא רכא	לשון הרע לשמה
	א		מ
רכו	צדיק		מזוזה
רכו	צדקה	רכא	מזל
רכו	ציצית	רכא	מחשבה
	ב	רכב	מלאכים
		רכב	מלבוש
		רכב	מנורה
רכו	קבלת התורה	רכב	מצוות
רכו	קדיש	רכג	מקוה
רכו	קטרת	רכג	משה
רכו	קליפות, חיצונים - סט"א	רכג	משיח
רכח	קריאת שמע	רכג	משכן
רכח	קריעת ים סוף	רכג	
	ג		נ
רכח	רחל	רכג	נביאים
רכט	רפואה	רכג	נח
		רכג	נקודות
		רכג	נשמה
	ד		ע
רכט	שבת		עולם
רכט	שופר		עין
רכט	שירת הים	רכד	עמלק
רכט	שכחה	רכד	ענוה
רכט	שמות הקדושים	רכד	עקידת יצחק
רל	שמחה	רכד	עשירות
רל	שמן	רכד	עשר ספירות
רל	שתיקה	רכד	
	ה		פ
רל	תורה		פורים
רלא	תפילה		
רלב	תשובה	רכו	

מפתח ענינים

א

אברהם

איש החסד בחינת כהן כלול מחסד וגבורה יחד
אקדמות מילין

בכחו להמשיך ולקבל השפעות אפילו למי שאין מגיע
לו על פי דין רק בתורת חסד דרך א

עשה השם יתברך מבוקשו כשקבע מקום לתפלתו אף
שלא יתפלל דרך ח

היה מייחד שמו יתברך לשם האחד האמיתי, ולא בקש
שפע וכח אלקי לפי המקום והרוח דרך יא

היתה נפשו שפלה ונשאר עומד במקומו הראשון אף
על פי שנתעלה דרך יב

ידע שהכל תלוי בתפלת השם יתברך מקומו של עולם
ולא תלה בתפלתו דרך יג

קיים צווי ה' בלי שום טעם וסברא רק לקיים רצון
הבורא דרך כה

היה יכול לקיים יחוד ה' בראיה חושית ומופתים
המוכיחים וקיבל עליו באמונה פשוטה דרך כה

כיוון לעשות המסירות נפש בעקידה שהוא ענין יחוד
דקריאת שמע דרך לו

יעמוד כעמוד ברזל להציל בניו מדינה של גיהנום דרך
ג, נ

ח' פעמים א"ל שמאיר בחנוכה גימטריא אברהם דרך
ג, נ, סה, עב, עח

נקרא חס"ד א"ל דרך עב

היה הראשון שתיקן מדת היסוד צדיק דרך עב

הבטיח לו ה' עשירות, וקודם כרת עמו ברית, כדי
שתהיה ההשפעה מסטרא דיסוד צדיק, ויהיה לו ברכה
לדורות דרך פא

אברהם יצחק ושרה גימטריא תתק"ס כח המקרה לבטל
הקליפות דרך צד

אדם

בחנוכה צריך לכוון להמשיך ולהוסיף אות א' למספר
דם ונעשה אדם דרך יט, מח, נו, פב, פה, צה

ג' תפילות שאדם מתפלל ביום הם נגד ג' רגלי המרכבה
אריה שור נשר, והאדם המתפלל הוא הרגל ה' דרך
נו

אהרן

שרשו ממדת החסד ונמשך לצד שמאל עד מדת הוד
אקדמות מילין

עצר המגיפה שהוא בגבולו מדת הוד אקדמות מילין

היה ירא שמה דינו כעבד ולא נתקבלה תשובתו על
החטא הירוע במדבר, ונתן לו ה' אות מצות חנוכה
שיש לנו דין בנים דרך ח

היה בבחינת צדיק גוזר להמתיק הדינים על ידי תפילה
דרך כו

זקן אהרן סוד הי ג' מדות שמאירין בזאת חנוכה דרך
מז

אור

אור' במילואו בגי' חנוכה במילואו דרך י

נר יש בו פתילה גשמית, והשמן הוא החכמה הרוחניות,
והאור מחבר אותן דרך כ

כתנות אור' באלף, כשנעשה מגשמי רוחני דרך כ

נר חנוכה הי בשמן להרבות האור דרך לו, עו

נר חנוכה בא מסוד אור הגנוז דרך לו, מב, סה, סט

עיקר האור בא מאות א' דרך לו, פה

כל המאורים הם ביצירה דרך לח

אורה הוא החכמה דרך מב, עג

היצה"ר סוד חשך והיצ"ט סוד אור דרך מז

סוד שני המאורות הם סוד נר חנוכה דרך סה

אור הגנוז של חנוכה הוא מזכך הדעת והוא אורו של

מלך המשיח	דרך סז	ו' איהו נהר דנהיר מעדן	דרך פט
מדליקין אבוקות של אור לסימן הישועה	דרך סח	איש ואשה	
אור חנוכה מאיר בכח מדת חנון	דרך סט	זיווג איש ואשה נקרא לשון אכילה	דרך טו, קב
עיקר נס חנוכה להמתיק הדינים של אש ולעשותם אור	דרך עד	פתח הרחם של האשה שורש היצה"ר	דרך מז
אש יש בו מסטרא דרע השורף, ומסטרא דטוב המאיר, והנס הוא שנתרבה האור הטוב	דרך פא	נר חנוכה נתקן לכבות האש של האיש והאשה ולהחזיר להם הי"ק	דרך סד
הנס בחנוכה שנהפך קליפת אש לאור כי טוב דרך פב		הקליפה נקראת אשה זרה	דרך סט
בכח המנורה נכלל הגבורות בחסדים והאיר חשיכה כאורה	דרך פד	זיווג נקרא חדוה ושמחה	דרך עג
בחנוכה הי' התיקן בסוד יהי אור	דרך פז, פח	איש ר"ת אברהם יצחק שרה, גי' תתק ס כח המקוה המבטל קליפות	דרך צד
התיקון של חנוכה בסוד או"ר פניא"ל	דרך צא	אכילה ושתייה	
בחנוכה מאיר אור הנשמה בסוד כתנות או"ר דרך צח		נוהגים לאכול מאכלי חלב בחנוכה	דרך יט
אותיות		האוכל ושותה שיהא גופו חזק לעבודת הש"י עובד הש"י תמיד	דרך כ
כ' רומז לכף היד, פ' רומז לפה	דרך יג	אפיקורסים אין בכחם להשיג שיהא נחת רוח להש"י מאכילה ושתייה	דרך כ
עיקר האור בא מאות א	דרך לז, פה	אכילה גסה שאוכלו לענג את הגוף ולא לשם מצוה	דרך לט
התיקון השלם הוא אם הזיווג דז"א ונוקבא בתמונת אות ה	דרך לח	ענג שבת תחילת חולי מעיים, ומכבד את השבת לכבד את הש"י	דרך לט
מרגליות זה אות י	דרך מז	אכילת זית בלא כונה קשה לשכחה, בכונה טוב לזכרון	דרך עט
אות ד סוד הדלת	דרך נד	אליהו	
אות ז מרמז על מלכות ספירה הז'	דרך נה	כלול מחסד בגבורה	אקדמות מילין
אות א הוא המתקה סוד פלא עליון	דרך נה	תיקן מדת הנצח	דרך פז
אות ו מרמז למדת היסוד שהיא מדה שישית דרך נט		אמונה	
כ"ז אתוין דאורייתא מספרם י' פעמים הוא ער	דרך ס	המבין באמת יראה שכל ההנהגה הטבעית הם ע"פ השגחה מאתו ית"ש	דרך כג
ז"א סוד נורא שהוא סוד אות ו'	דרך סא	המתפלל בכונה שהוא מאמין באמונה שלימה בהשגחה פרטית, בטוח שהש"י יהי' בעזרו	דרך כג
כשהמלכות קצר קומה נקראת אז ד	דרך סא	להאמין שכל התורה אינה מושגת בשכל אנושי, רק בקבלה איש מפי איש ממש רבינו	דרך כה
י"ד חכמה קדומה	דרך פ	עיקר מצות יחוד ה' להאמין במציאות ה' ע"פ השמועה	
הקנה האמצעית דחנוכה הוא אות ו'	דרך פ		
ו' הוא נצח, ה' הוא הוד	דרך פז		

בקשה אף אם ישראל אינם ראויים, אבל בתורת גזירת צדיק והקב"ה מקיים דרך כו
 היא שכינה תתאה דרך ק
 משתמשת בשם אל מסטרא דחסד, ובהתגברות החיצונים השתמשה בשם אל מסטרא בגבורה דרך ק

אפיקורסים

חנוכה הזמן להלחם נגד חכמת יון הפלוספיא הארורה אקדמות מילין

דעתם שא"א לעבוד ה' בדברים הגשמיים דרך כ
 משרבו האפיקורסים גברה הרשעות עד הכתר, לתקן זאת תקנו ברכת ולמלשינים דרך כא, כב

טעותו של אחר, כי ראה מט"ט וחשב ב' רשויות בשמים דרך לח

אומרים שאין שום מצוה שאין בה טעם גשמי דרך לט

יוונים רצו להגביר אפיקורסות דרך לט

ממאנים במצוות שהם נגד שכלם העב דרך נב

יונים רצו לקלקל הדעת ולזרוק מינות דרך סז, צו
 קלקול האפיקורסים עשה פירוד בין הו' לה' דרך סז

אריה

מלאך מיכאל בדמות אריה דרך נ

אש

מנורה מספר אש דרך נ, סד, פב, פד

שם מכב"י סגולתו שהוא מכבה אש דרך נ, סג, סד, סה, סז, עב, עד, עו, פא, פד

אש המנורה של נר חנוכה שורף הקליפות דרך נה

מלאך מיכאל מדליק האש של מעלה שלא ינקו החיצונים דרך נה

הבית המקווה במהרה בימינו יהי' אש דרך נח

המתגאה נדון באש דרך סג
 איש ואשה העוברים על הדת נשאר מהם אש, ונר חנוכה מכבה אש זה דרך סד

נר חנוכה הוא רשפי אש תוקף הגבורות, וממשיכין ע"י יג מכילין דרחמים דרך סה

והקבלה, ולא ע"פ חקירה דרך כה
 ביאור מחלוקת הרמב"ם והבה"ג אם אמונה נכלל בתר"ג מצות דרך כה

שבח ישראל בקי"ס, אף שנגלה להם ה', האמינו בה' מחמת אמונתם ולא מידיעתם דרך כה

בן נח מותר לו להאמין ביחוד ה' ע"פ חקירה דרך כה

יוונים רצו להעביר את ישראל מאמונת יחודו ואחדותו דרך מב

המאמין בה' אין לו לילך למרחקים לבקש טרף ומוזן דרך מב

בטחון תלוי באמונה דרך מב

העוסק במלאכה וחושב למען יאסוף הון רב יש פקפוק באמונתו דרך מד

מי שאינו קובע עתים לתורה הוא פוגע ביחודו ואחדותו ית"ש דרך מד

בנים בגי' אמונה, כשישראל מקימים המצות בלי לשאול טעמם רק לרצון ה' הם בנים דרך נב

המתגאה הוא פוגם בנפשו באמונת יחודו ואחדותו ית"ש דרך סג

נרות חנוכה ממשיכין אמונה בלבות ישראל דרך צו

אמת

חותמו של הקב"ה אמת, שהוא אהי"ה פעמים אהי"ה דרך כא

אמת בעתיקא תליא ולא בז"א דרך מה, עא

בחנוכה נתעורר מדת ואמת דרך מה, עא

ע"י תיקון ההוד נמשך כח האמת דרך מח

בתקיעת שופר נתעורר מדת ואמת דרך ס

בחנוכה צריך לכוון להח' פעמים אמת דרך ס, פה

בשמן מתקנים מדת ואמת דרך ס

בעת רצון מאיר א' וממשיכין אותו למת ונעשה אמת דרך פה

אפתה

בקשה להושע מצד חסד אל ולא מצד תפילתה דרך א

עלה במחשבה לברא העולם במרת הרין בשביל הגוים
שלא קיבלו התורה אקדמות מילין, דרך צב

כרי להיטיב לנבראיו ויקיימו עי"ז התורה דרך כ

כשעלה ברצונו לברא העולם נעשה מקום פנוי לעמירת
העולמות דרך כ

ברית מילה

כלול מגבורה וחסר, כי צריך לזה גבורה והוא התגלות
החסרים אדמות מילין

מי שלא פנה לבו מחכמת התורה בא לררגת צריק נוטר
ברית קורש דרך כז, סז

ברית קודש ולא לצורך הגוף למנע חלאים דרך לט
מילה סוד היו"ר מהוי' דרך מח

ע"י הצריק הנוטר ברית קודש מבטלין כח הנחש דרך
סז

ברית קורש נקרא חק דרך סז, קב

הצריק נוטר הברית מתגבר על ב' קליפות פלוני ופלונית
דרך סז

ל ו פעמים שם אקיי"ק הוא מספר ברית דרך סז

מדת יסור צדיק הוא פתח הגוף סוד המילה דרך עב

ע"י ברית מילה נתקן הברית קודש ומבטל ר' קליפות
שהם בגי' ברית דרך עט, פא

אות ברית מבטל הרעה דרך עט, פא

הפוגם בברית נותן לקליפות כח להתגבר דרך עט

נס חנוכה הי' לתקן היסור ברית קורש דרך עט

יוסף הוא סוד ברית קודש ושמר בריתו דרך פא

הש"י כרת ברית עם אברהם, ואז באה לו ההשפעה
מסטרא ריטוד צריק דרך פא

אין הס"מ שולט במי ששומר בריתו, ואין שולט בו עין
רעה דרך פא

ביום ברית מילה נתקן היסוד צריק, ונעלה הפה גי'
מילה דרך קב

שמים סוד אש ומים הנכללים זה בזה ונמתקים הרינים
דרך פה

יצה"ר של תאוה שורשו אש דרך סז, עב, פד

נר כלול מאש ואור, סוד המתקת גבורות האש דרך
עד

אש יש בו ב' ענינים, מסטרא רעע השורף, ומסטרא
רטיב המאיר דרך פא

קליפת אש מתלקחת כולו רע דרך פב

ב

בטחון

ראוי לבטוח בה' כי בהשתרלות קלה ישלח לו פרנסתו
דרך מב

עיקר ויסוד לקבלת עומ"ש לרבק עצמו במרת הבטחון
דרך מב

שם אכטד"ם הוא שם הבטחון דרך מב

בטחון תלוי באמונה דרך מב

בטחון הוא באב"א שהוא בחכמה מס' בטחון דרך מב

בחנוכה נתחזק כח הבטחון דרך מב

כהן מספר בטחון שהוא סוד החכמה דרך מב

יעקב עבר את הירדן במרת הבטחון דרך מב

בית המקדש

בחנוכה הכינוי הבית המקדש דרך נח

הבית המקדש במהרה יהי' אש דרך נח

הבית השלישי הוא בית יעקב תלוי בתיקון ההור דרך
נח

בלעם

חסרונו שהלך לפי סגולת המקומות דרך יא

נפשו רחבה וחפץ לעלות במקום חשוב יותר מקודם
דרך יב

בריאת העולם

בשביל משה שהוא סוד הרצון בשביל להיטיב לנבראיו
אקדמות מילין, דרך צב

ג

גאווה

מי שנפשו רחבה חפץ לעלות במקום חשוב יותר מקודם
דרך יב

מי שמגיס דעתו וחושב שתפלתו עלתה לו, הש"י מונע
אי"ע מלהתפלל בערו

הנותן צדקה כדי להתפאר מענישין אותו עליה
דרך יג

סוד הגאווה למעלה, כשרוצה לעשות דין ברשעים
מגביה ראשו ואינו מביט למטה

מי שסובר שלא חטא מצויו בו גאווה
דרך נז

מי שחטא וגם מתגאה לא יסבול אותו שום מדת
הרחמים

טומאה מרמז לעון הגיאיות, ומטמא כל תורתו ומצותיו
דרך סג

הגאות היא סיבה שמביא לכל עבירות שבתורה
דרך סג

המתגאה פוגם ח"ו בנפשו באמונת יחדו ואחדותו
דרך סג

המתגאה נדון באש
דרך סג

המתגאה משכח תלמודו, כי מתגבר עליהם מוחין
הקטנות שהוא תוקף הדינים של אלקים

גאווה

מנר חנוכה יש לנו תקוה לגאולה העתידה
דרך ז

צדקה בסתר מקרבת הגאולה
דרך יג

רצונו הקדום כאשר נצפה לגאולה ולקץ הימין,
תעזרנו, ותחיש הגאולה

בגלות יון הי' אות ו' מהשם בגלות וכשנגאלו גאלו
אות ו' אתם, דרך כט לה, עט, פז

מכח הגאולה מג' גלויות הראשונות שנגאלו ג' אותיות
ראשונות שבשם יומשך גאולה גם לאות אחרונה
שבשם

חנוכה חינוך והרגל לגאולה העתידה דרך כט, נג, נח

עיקר הגאולה תלוי בקיבוץ ניצוצי חסד דרך נג

ב' גואלים במהרה בימינו נחמיה בן חושיאל מנחם בן
עמיאל

עיקר הגאולה להעמיד המלכות בבניו של יהודה שהוא
מלכות בית דוד

גיהנם

מנודה מספר אש ענין גיהנם, כי נר חנוכה מצל מאש
של גיהנם

שבעה פתחים לגיהנם דרך נ

אברהם אבינו מציל בניו מדינה של גיהנם דרך נ

מלאך מיכאל מכבה אש הגיהנם דרך נ

שם מכב"י סגולתו לכבות אש הגיהנם דרך נ, סג

בנוסח על הניסים יש קח תיבות כמנין גיהנם דרך נ,
עט

לימוד חכמת התורה מצילה מגיהנם דרך סז

היונים רצו להמשיך על ישראל עונש גיהנם דרך עט

גלות

בעת הגלות חסר אותיות י"ק משם אלקים נשאר אלם,
כי אין לה פה לדבר

בזמן הגלות הוא תגבורת הדינים והחושך בבחי' ואנכי
הסתיר אסתיר פני

ד' גלויות כנגד ד' אותיות שם הוי' דרך כט, לה, עט,
פז

בגלות העינים של רחל בבחי' עיני ירדה מים דרך
סד

בגלות אין השם שלם, ויש רק ו' צירופי שם הוי' ולא
י"ב צירופים

בגלות הוא התגברות החיצונים ואנו מתייראים שלא
ינקו מהאחורים

דרך קב

הדינים של ב"פ ק"כ צירופי אלוקים ישנם בבי' עיניים
 דרך י דרחל

הש"י הלך עם המצרים בתגבורת הדינים דרך י

ענין הדינים בא מהפ"ר דינים של מנצפ"ך שהם נחלקים
 לה' פעמים נו דרך י

שם הוי' בניקוד שב"א הוא גבורה והוא באמצע דרך
 כב

כל בקשתינו אל תבא עמנו בדין רק לפניו משורת הדין
 דרך לד

ידים רומזים לה' גבורות דרך סה

האותיות שלפני משה מסוגלים להמשיך דינים דרך
 צב

ה

המתקת הדינים

ע"י שמסירים הע"ב המכסה הראות מן העיניים דרך
 י

ש"ע נהו"רין מאירין וממתיקין לש"ה גבורות של אלוקים
 דרך י

שמות א"ל הוי' ממתיקים הדינים הבאים מפ"ר דינים
 דרך י

החסדים מנקדות חולם וקמץ ממתיקים גבורות
 השב"א דרך כב

ע"י ענין קביעות מקום לתפילה נמתקים הדינים דרך
 כו

מנורה גי' שו מספר דבש סוד המתקת הדינים דרך כו

סוד שופ"ר ש"ו מספר דבש ממתק פ"ר דינים דרך כו,
 נג, ס

בהדלקת נר חנוכה נמתקו הדינים של שם אלוקים
 דרך מה, סה, עו

ורב חסד סוד ספירת הוד שהוא דין ממותק דרך מה

כונת ברכת שעשה נסים לאבותינו שיומתקו הדינים
 של שם אלוקים דרך מו, עה

ברכת תקע בשופר להמתיק הדינים דרך נג

גשמיות

דעת האפיקורסים שא"א לעשות נחת רוח להש"י
 בדברים הגשמיים דרך כ

כתנות אור באל"ף, כי מגשמי יוכל לעשות רוחני באור
 תורה דרך כ

המקיים בכל דרכיו דעהו כאילו למד כל היום דרך
 כ

מצוות ומעש"ט חשובים יותר מלעבד ה' בגשמיות
 דרך כ

אכילה גסה הוא שאוכל לענג הגוף ולא לשם מצוה
 דרך לט

העוסק במלאכה לפרנס עצמו ושיוכל ללמוד, הרי זה
 כלמד דרך מד

ד

דגים

אין עין הרע שולט בהם, כי הם מסטרא דיסוד ז"א
 שנקרא רב דרך פא

דגלים

דגל שהיו נושאים החשמונאים במלחמה הוי' כתוב
 מכב"י דרך לה ועוד הרבה

ענין שנתאוו ישראל לדגלים דרך נו

דגל מספר לו סוד המלוי דשם ס"ג דרך סב

דיבור

פ' כפופה, פ' רומז לפה ומעלה גדולה שתהא כפופה
 בשתיקה דרך יג

בחנוכה נתעלה הפה לשמש בבחי' דיבור, ולכן נתקן
 להודות בפה דרך שו

אם יש מריבה בעניני התורה צריך לדבר צדק בכל
 יכלתו, ובעניני העוה"ז יבלום פיו דרך כח

ביום ברית מילה נתקן היסוד צדיק ונעלה הפה למעלה
 דרך קב

דינים

ק"כ צירופי אלוקים מהם יורד הדינים שמונעים
 הפרנסה דרך י

ע"ן מספר מ"ה ברבוע שהוא שורש הדינים דרך י

מצפ"ך בגי' זית והם מסוגלים לזכרון
 כשתמחה זכר עמלק יתגבר כח הזכרון ולא תשכח
 דרך עט
 בחנוכה נתגבר כח הזכרון
 דרך עט
 כשנתעלה לעלמא דדכורא אין שכחה
 דרך קא
 פך אחד גי' קא לבטל השכחה
 דרך קא

זח

חודש

קידוש החדש הוא אות שנקראים בנים למקום
 דרך ז

אינו לידע חשבון השנה, רק יש בו ענין קדושה
 דרך לט

ענינו שהנוקבא עולה למעלה בקומה של ז"א
 ומשתמשים בכתר ואז היחוד השלם
 דרך מח

חורבן בהמ"ק

אפילו שהשונאים חרפו וגדפו שמע השי' ושקך כי לא
 נתברר אז הצדק עם ישראל
 דרך ד

חזרה המלכות ונהרס בנינה, כי נתבטל הארה המגיע
 מהתפארת
 דרך סא

חטא

יש חטא שמסלק לבוש הנשמה לגמרי, ויש חטא שרק
 הותש כחו
 דרך ו

משרבו הימנים אז ע"י חטא הגדול שהוא גברה
 הרשעות עד הכתר
 דרך כא

מצרים נקרא ערות הארץ ויש שם שליטה לקליפה
 להחטיא בעבירה זו
 דרך כז

העובר עבירה במזיד מגלגלין עליו עבירות שבשוגג
 דרך מד

החטא היותר גדול הוא הגאווה והחנף
 דרך נז, סג

החוטא בפועל ומתגאה לא יסבול אותו שום מדת
 הרחמים
 דרך נו

הגאות הוא סיבה לכל עבירות שבעולם
 דרך סג

בחנוכה תיקון פגם וחטא מדת היסוד
 דרך סד

בחלל השמאלי של הלב בתער אש התאווה
 דרך פד

שם ארניי, אותיות דניי הוא דין, אבל הא' הוא המתקה
 מפלא עליון
 דרך נה

דינים ממותקים נקראים רצון
 דרך ס

סוד ברכת כהנים המתקת הדינים בשרשם
 דרך סה

עקידת יצחק היתה המתקת הדינים
 דרך סה

זית מרמוז על המתקת הדינים
 דרך סה

נר כלול מאש ואור סוד המתקת גבורות האש
 דרך עד

לימוד התורה בא לצורך המתקת הגבורות
 דרך עד

בכח המנורה נכללו הגבורות בחסדים
 דרך פד

הל"ו והודאה

הטעם שחנוכה נתקן להודות ולהלל דרך טו, פח, צא,
 קב

התעוררות

נס דחנוכה באתערותא דלעילא, נס דפורים באתערותא
 דלעילא
 דרך א

ז

זית

מרמוז על שמות החסד והדינים שהוא דינים ממותקים
 דרך סה

זית הוא יסוד
 דרך עב

האוכלם בלא כונה קשה לשכחה, ובכונה טוב לזכרון
 דרך עה, עט

כנגד תי"ז חדרים שיש בעולם הבריאה, והם מבטלים
 הקליפה גוג ומגוג ארמילוס בגי' תי"ז
 דרך עט

זכירה

מי שיכול להמשיך מוחין גדולות יהי' לו זכירה נפלאה
 בתורה
 דרך עה, פ

מיכאל סוד כהנא רבא גי' קא מבטל להשכחה
 דרך עה

העניו יש לו כח הזכרון
 דרך עה

האוכל זית בכונה כראוי מסוגל לזכרון
 דרך עה, עט

יקי' מהשם יוצאים ממנו ג' שמות א"ל אלקים

תיקון הי"ג תיקוני דיקנא דרך לא
 על שם מלאך חנוך הכותב זכויות ישראל ובכוחו הי'
 הצלתם דרך לח, מח, צא, צח, קא
 שעת הכושר לתקן מדת מלכות המתלבשת במט"ט,
 ויוכל להיות יחודא שלים כמו לעתיד דרך לח
 חנוכה - חנוך ה', כי המעלה הגדולה שהזיווג בשלימות
 בחינת ה' דרך לח
 שייכות מדת הבטחון לחנוכה דרך מב
 מזמור שבצורת מנורה סוד חנוכה דרך מב
 לכוון בכל הח' ימים למדת אל דרך מב, מז, מט, נ,
 עה, עב, עה
 חנוכה הוא עת רצון דרך מה
 ממשיכים חסדים מכל הי"ג מכילין דרחמי דרך מז
 ימי חנוכה נתקנו להגביר היצר טוב ולהכניע היצה"ר
 דרך מז
 שליטת המלאך רפא"ל דרך נד
 גי' פט, רמז להשם טפטי"ה, שגולתו תיקון פגם
 המחשבה וקיבוץ הניצוצות דרך נג, נה, סד, פ
 הכינו בו הבית המקווה של אש דרך נח
 יש בו ענין ראש השנה דרך ס
 מאיר בו כ"ז אתון שהוא סוד התורה דרך ס
 בחנוכה צריך לכוון סוד השופר לעורר מדת ואמת דרך
 ס
 סוד חנוכה שהמלכות מקבלת מבינה דרך סב
 זמן המוכשר לתקן פגם היסוד דרך סד, סז, עט
 הזמן להרוג הנחש ע"י התפילה דרך סו
 מדת חנוך מעורר חרה ושמחה ולכן הם ימי שמחה
 דרך סט
 מקבל ז"א מדת ואמת דרך עא
 עיקר התיקון של חנוכה הוא להמתיק הדינים של שם
 אלקים דרך עו

אשת פוטיפר רצתה להגביר על יוסף קליפת לילית
 וחילותי מספר תתק"ס לפתותו לעבירה דרך צד

חנוכה

הבנת הענין שהם ימי שמחה אקדמות מילין, דרך
 סט, עג, צ

נתבטל גזירות היונים שהם ר"ת שמח אקדמות מילין

כח ההשפעה והחסד מיום הראשון מדת אל - נמשך
 לכל החנוכה אקדמות מילין, דרך יט, מב, מז, מט, נ

הזמן להלחם נגד חכמת יון פלוסופיא הארורה
 אקדמות מילין

מפטירים רני ושמחי בת ציון, שזה רמז לחנוכה דרך
 א

טעם שנקרא המועד הזה חנוכה דרך ז

תיקון פגם כף ירך יעקב מדת ההוד דרך ט, לג, מב,
 נג, נד, נט, ס, פז, צא, צז

בחנוכה בא השפעה ופרנסה דרך י, יט, לד, מב, מו,
 מח

אור במילואו בגי' חנוכה במילואו דרך י

נתקן בו מדת ההוד דרך י, לג, נג, נד, ס

צריך להרבות בו בצדקה דרך יג

גלות יון חנוכה לתקן חטא מכירת יוסף דרך טו, כז

נתקן להודות ולהלל בפה, ביאור הטעם דרך טו, פח,
 צא, קב

זמן השפעת בני חיי ומוזני, ובפרט בזאת חנוכה דרך
 יט, מז

ביאור המנהג לאכול בו מאכלי חלב דרך יט

נתגלה בו אור הגנות, ביאורו דרך כ

עלינו שנרע יחודו יתברך באמונה ולא בחקירה דרך
 כה

בישועה של חנוכה נגאל אות ו' משם הוי' מהגלות
 דרך כט, לה, עט, פז

חנוכה - חינוך והרגל לגאולה העתידה דרך כט, נג,
 נח

ביאור הפיוט ואין לנו רשות להשתמש כהן אלא
 לראותן בלבד דרך י

בהדלקת נר חנוכה אנו מייחדים הז"א להיות שוה עמה
 בכל עשר ספירות דרך טו, מט

ביאורים וכוונות בברכת להדליק נר חנוכה דרך יט,
 כט, מב, מז, מח, עו, פו, פט, צו, צט

סוד נר חנוכה הוא אורות של השם א"ל במילואו ברזא
 דא"ל הוי' ויאיר לנו דרך יט

ביאור תקנת חז"ל נר חנוכה כנגד מזוזה דרך י, יט,
 לח, מח, מט, נב, סט, צח, צט, קא

נר חנוכה כלול מפתילה גשמית והשמן הוא החכמה
 והנשמה, והאור מחברן יחד דרך כ

ביאור הזמר יונים נקבצו וכו' וטמאו כל השמנים וכו'
 דרך כא

ביאורים וכוונות בהדלקת נר חנוכה דרך כז, לא, ע,
 פב

נר חנוכה מסוד אור הגנוז, בסוד ויהי אור דרך לז,
 מב, סז, סט

נר חנוכה בימין ומזוזה בשמאל, יחד ז"א ונוקבא
 ביחודא תתאה השלם דרך לח

נר חנוכה מסוגל לבטחון דרך מב

נר חנוכה גנוז בו האור מאין סוף המאיר בתוך העולמות
 דרך מב

ביאור ענין הדלקת נר חנוכה בטפח סמוך לפתח דרך
 מג, מז, מח, נ, נד, נה, סא, ע, עב

נר חנוכה סמוך לפתח להאיר אור תורה שבע"פ דרך
 מג

הלכות הדלקת נר חנוכה נקבע ברוח הקודש בסי'
 תרע"א דרך מג

נר חנוכה תיקון מדרת מלכות דרך מג, פט

כונת ברכת שעשה נסים שימתקו הדינים של שם
 אלוקים דרך מו, עה

טעמים שמדליקים נר חנוכה בשמאל דרך מז, נ, נג,
 נה, סט, עב, צא, צג, צז

היחוד של חנוכה שבעלה מתייחד עמה בכל העשר
 ספירות דרך עה

אלקי אברהם הוא סוד חנוכה דרך עה

בחנוכה נתגבר כח הזכרון דרך עט, קא

נעשה בו היחוד בסוד הוי' במילוי אלפין עם אקי"ק
 ברבוע דרך פה

תיקון העיניים שנתקלקלו בשעת השבירה דרך פז

ימי שמחה כי תיקנו מדת היסוד דרך צ

ענין חנוכה לתקן הטוב של קליפת נגה דרך צא

הכח של חנוכה שנתעורר עי"ז האור כי טוב לבטל
 הר"ע עין של מחנה עשוי דרך צא

מסוגל להשיג חכמת התורה דרך צא

מסוגל לפקידת עקרונות כמו ראש השנה דרך צג

עיקר האור הנמשך בחנוכה לז"א הוא בסוד הדיקנא
 במספר י"ג מכילין דרחמי דרך צה

מאיר בו אור הנשמה ונמשך חיים לנשמה דרך צח

התיקון של חנוכה להמשיך אור מעלמא הדכורא לבטל
 השכחה דרך קא

הדלקת נרות חנוכה

נר חנוכה קיים לעולם אף אחר החורבן דרך ז

מצות חנוכה ממנו אבן ופנה שאנו כבנים למקום ומזה
 תקותינו לגאולה העתידה דרך ז

ביאורים וכוונות בברכת שעשה נסים דרך י, יח, מו,
 נד, נה, עו, צא, צב, ק, קא

ביאור ענין נר חנוכה בימין ומזוזה בשמאל ובעה"ב
 מצויץ באמצע דרך י, לח, מח, פ

נר חנוכה בשמאל ומזוזה בימין ובעה"ב מצויץ באמצע,
 כי שלשתם באים להאיר עיני רחל מע"ב המכסה
 הראות דרך י

הדינים באים מפ"ר דינים של מנצפ"ך שהם נחלקים
 לה' פעמים נ"ו, וכשנעשה הנס הדליקו המנורה ח' ימים
 ז' נרות, ס"ה נו דרך י

נר חנוכה ממשיך חסדים וישועות וממתיק הדינים
דרך סה

נר חנוכה מצותו בשמן גי' שמים סוד אש ומים דרך
סה

סוד שני המאורות הם סוד נר חנוכה דרך סה

מצות נר חנוכה בשמן, הוא הצדיק סוד השמן המבטל
כח הנחש דרך סו

אור הגנוז של נר חנוכה מוכך הרעת דרך סז

מדליקין נרות חנוכה להודיע הבשורה שיתגברו ישראל
וחלקם באלקי ישראל דרך סח

נר חנוכה בשמאל להאיר פני המלכות שבשמאל דרך
סט

נר חנוכה סוד אור הגנוז המשמח דרך סט

נר חנוכה ר"ת ח"ן ובגי' שלט, כי נתן לישראל בחי' חן
לשלוט בשונאיהם דרך סט

נר חנוכה בימין ומזוהה בשמאל, שניהם להבריא
החיצוניים דרך סט

להדליק סמוך לפתח, מדת יסוד צדיק פתח הגוף דרך
עב

בנתינת השמן לכוון לשם ב"ט, שהוא מאיר ביסוד
דרך עב

נר חנוכה בשמאל, ששם מול התחתון ונקה דרך עב

ביאור בפיוט הנרות הללו קודש הם דרך עט

נר חנוכה לתקן בחי' עין רע דרך פא

חנוכה בסוד מט"ט, שנהפך הרע של קליפת אש
מתלקחת לאור מנורה כי טוב דרך פב

בחנוכה בורחין החיצוניים גם למטה בי' טפחים דרך
פג

ע"י נרות חנוכה שלהבת המאירה והאיר הלהב והחשך,
ונכללו הגבורות בחסדים דרך פד

ע"י לו נרות חנוכה שהאירו נגלה הארת הא' דרך פה

נר חנוכה לראותם בלבד, כי נפתחו אורות העיניים
דרך פז

נר חנוכה בשמאל, לבטל כח היצה"ר שמשכנו בשמאל
דרך מז

נר חנוכה מדליקו סמוך לפתח, שורש היצה"ר, לפתח
חסאת רובץ דרך מז

ברכת שהחיינו מיום הראשון נשאר לכל ימי החנוכה,
ולכן אין צריך לברכו בשאר הימים דרך מח

מזוהה ונר חנוכה וציצית מרמזים על פרנסה דרך מח

הענין שקבעו לעשות זכר להנס בנר דרך מט

ע"י הדלקת המנורה נר חנוכה נצולים מאש של גיהנום
דרך נ

נר חנוכה בשמאל להמתיק תוקף הגבורות דרך נ, נג

נר חנוכה איש וביתו, ענינו דרך נד, צד

נר חנוכה להבריא החיצונים משפע הקדושה דרך נד,
נה, ע, פג

כונת ברכת שעשה נסים, להמשיך ש"ע נהורין שבאים
מב"פ א"ל דרך נד

אש של נר חנוכה שורף הקליפות דרך נה

טעם שאסור ליהנות מאורו, ומותר השמן נשרף דרך
נה, סד

נר חנוכה בשמאל כקרבת עולה ששחיתתו בצפון דרך
נה

בהדלקת נר חנוכה נתקנו מחשבות שאינם טהורות
והרהורי הלב דרך נה

הענין שתיקנו ל"ו נרות, ושומן מצותו עד שתכלה רגל
מן השוק דרך נו, ס

נר חנוכה בשמן הרומז לחכמת התורה, שילמדו התורה
בענוה ולא תסתלק מהם חכמתם דרך נג

בנתינת שמן במנורה מעורר היסוד שירד עם המלכות
לשמרה דרך נט

נח דא נר חנוכה, כמדרכת נח אף שלמד וקיים התורה
הי' בענוה דרך סג

בהדלקת נר חנוכה מתקנים העיניים דרך סד

נר חנוכה נתקן לכבות האש של איש ואשה דרך סד

כשעמדה מלכות יון וכו' להעבירם מחוקי רצונך, להשבת מהם הפרנסה, ע"י שיחשיכו ש"ע נהורין דרך כד

להעבירם מחוקי רצונך, שכן רצון העליון לצער את ישראל, ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם, ע"י קביעות מקום לתפילה נשתנה הכל לטובה דרך כו

עמדת להם בעת צרתם, במצר הזקן, תיקונא קדמאה דריקנא דרך לא

להשכיחם תורתך, ואז להעבירם מחוקי רצונך, ממזון הנשפע מפסוק לכל חי רצון, ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם, שתקת להם, והיטבת להם מדרך הטוב להיטיב דרך לב

להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, שאין המצוות חקי רצונו ית"ש רק לצורך הגוף דרך לט

כשעמדה מלכות יון - רצו שכבודם ועמידתם יהי' ביניהם, ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם - שכבודם יהי' מהשיי דרך מא

להעבירם מחקי רצונך, שהפרנסה תלויה ברצונו, להעבירם ממדת הבטחון דרך מב

עמדת להם - מספר בטחון בעת צרתם, שגם אז הי' להם בטחון דרך מב

ואתה עמדת להם - במחשבתם שזהו ענין ק"ש - בעת צרתם דרך מד

להעבירם מחוקי רצונך, מהפרנסה הבאה מרצון ומזל ולא בזכות דרך מז

עמדת להם בעת צרתם, נתן להם כח העמידה בב' רגלים נצח והוד, ויבא להם פרנסה דרך מח

להשכיחם תורתך - תורת ה'; רק כפי שכלם, ולהעבירם מחקי רצונך, חק בלא טעם לא יעשו דרך נב

ואתה - יסוד אבא ואמא - עמדת להם בעת צרתם, כי עי"ז ברחו החיצוניים דרך נט

מלכות יון הרשעה - מסטרא דרע - עמדו להשכיחם תורתך סוד כו אתון דאורייתא, ולהעבירם מחקי רצונך חק סוד השופר המעורר דרך ס

להשכיחם תורתך, ע"י הגיאות, ועי"ז באים להעבירם מחוקי רצונך דרך סג

ע"י נר חנוכה מאירין אורות הפנים בסוד פניאל דרך צא

נר חנוכה בשמאל תיקון ההוד רגל שמאל דרך צא, צו

נר חנוכה בשמאל ולילה מרמו על מלאך הממונה על ההריון דרך צג

נר חנוכה איש וביתו, ביתו הוא לימוד תורה דרך צד הרמו בנר חנוכה מוסיף והולך דרך צד

נרות חנוכה תיקנו לצורך תיקון שם הדעת דרך צו נרות חנוכה ממשיכין אמונה בלבות ישראל דרך צו

נר חנוכה בשמאל ומזוזה בימין, בכחם אנו ממשיכים קדושה לנשמתנו דרך צח

ע"י נר חנוכה ומזוזה יש שליטה בבחי' צדיק גזור דרך צח

נר חנוכה ומזוזה יש בשניהם כח השמירה דרך צט

ועל הניסים - ביאורים

ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה כהיום הזה, דאף כיום הזה יש לנו תשועה מנר חנוכה דרך ז

ואתה - ע"י מרת מלכות - צדקה לשמה, עמדת להם בעת צרתם, לבטל ולדחות גזירות קשות דרך יג

להשכיחם תורתך וכו', ואז מן הדין ליפרע מהרשעים, ואתה וכו' עמדת להם - בבחי' קומה זקופה וגאות, ועי"ז רבת את ריבם וכו', ואעפ"כ ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה דרך יח

להעבירם מחוקי רצונך, מרזא דרצון שנמשך ממנו חוק ופרנסה דרך יט

להעבירם מחוקי רצונך, חוק לשון מזון, שא"א לאכול באופן שמקיים רצון הבורא דרך כ

להעבירם מחוקי וכו', חק ר"ת חולם קמץ הממתקים הדינים שיתקבלו התפילות, ואתה ברחמיך הרבים, בנקודות אלו שהם רוב הרחמים, עמדת בעת צרתם דרך כב

להעבירם מחוקי רצונך, שאין הפרנסה ברצון השיי, רק בכח הטבע דרך כג

בו נשלם י"ב צירופי הוי' דרך עח
נכלל בו כל האורות של שמונת ימי חנוכה, והוא עיקר חנוכה דרך צה

חשמונאים

משה רבינו יתפלל על החשמונאים שיהא להם כח לנצח במלחמה בשם מכביי אקדמות מילין

החשמונאים כהנים אנשי חסד לבשו מדת הגבורה לקנא קנאת ה' במסירות נפש אקדמות מילין

רק הם שמסרו נפשם על קידוש השם נחשבו לצדיקים באותו זמן דרך ו

מרוב הצרות והגזירות לא יכלו לעסוק בתורה, והיו מייחדים ה' בפסוק שמע ישראל דרך ז

בשעת המלחמה עסקו ביחודא דק"ש דרך ז, כה, מב, לה, לו, לח, מד, סג

הלכו להתפלל בגלעד מי שענה לשמואל בהר הגלעד הוא יעננו דרך ט, מב, נו, סו, סט

באו בכח יעקב ושמואל לתקן פגם ירך יעקב, ותיקון מדת ההוד דרך ט, ס

נשאו במלחמה הדגל שהי' כתוב עליו מכבי דרך לה ועוד הרבה

צעקו בשווקים וברחובות פסוק שמע ישראל דרך מד תקנו מדת ההוד ונתקן עי"ז היסוד, לשמור המלכות מהחיצוניים דרך נט

בכח התורה תקנו את הרע של העיניים דרך סז

יהודה המכבי

הרג את מלשיני ישראל שהלכו ליונים דרך ג

שם ראשו בין ברכיו והתפלל וצעק לה' טרם ירד למחנה היונים דרך יב

פעל בתפילתו שנעשה הנס דחנוכה דרך ל

היה בו כח מלאך מיכאל דרך נב

מתתיהו

תיקן מדת ההוד דרך נט

להשכיחם תורתך, ועי"ז להעבירם מחקי רצונך, מברית קודש הנקרא חק דרך סז

להעבירם מחקי רצונך, מאותם שרצונם נעשה טרם יקראו, אבל ואתה ברחמיך הרבים עמדת וכו', שצעקו הושיע להם דרך סט

להשכיחם תורתך ועי"ז יסתום השופע ע"י הצינור של יסוד, ויוכלו להעבירם מחקי רצונך אותיות רצון דרך עב

להשכיחם תורתך המעורר שמחה דרך עג

להשכיחם תורתך מאור תורה, ולהעבירם מחקי רצונך סוד ש ע נהרין שנקראים רצון דרך עד

מסרת גבורים ביד חלשים, החלש יאמר גבור אני דרך עז

להשכיחם תורתך, שלא יהי' להם השמות הק' המתעילים לזכרון דרך עט

בנוסח על הניסים יש ק"ח תיבות כמנין גיהנום דרך עט

להשכיחם תורתך לבטל מהם כח החכמה, ולהעבירם מחקי רצונך ממונא הבא מכח מח החכמה דרך פ

להשכיחם תורתך, כי יון קליפת חשך אותיות שכח דרך פה

כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל, גי ח ש נצי"ח מ"ל הוי"ד והגבירו החשך להשכיחם תורתך לבכות אור התורה דרך צא

להשכיחם תורתך שהוא תנאי לקיום העולם, ועי"ז להעבירם מחקי רצונך, מרצון הטוב להיטיב דרך צב

זאת חנוכה

הולך בו ההשפעה עוד ברבוי גדול דרך יט

ביום זה נתקנו היצה"ר והיצ"ט להיות שניהם בחי' טוב דרך מז

מאירים בו הי"ג מדות בכח מולא עילאה ותתאה דרך מז

מאיר בו עיקר הצינור של צדיק, והוא זמן השפעות ברכות וחסדים דרך עב

בג"י ראש השנה

דרך צב

הג"י יוסף, רע"י נמשך ישועה לזש"ק

דרך צג

נס נצחון המלחמה

נעשה ממתת חסד א"ל בלי אתערותא דלתתא דרך א

נתגלה בו כח וחזקת גבורתו ית"ש

דרך ב

הראה שהצדק עם ישראל ולכן גברו על שונאיהם דרך ד

תוקף הנס אע"פ שהיו נשמותיהם חלשים ריחם עליהם ה' דרך ו

להורות שאין העולם מתנהג ע"פ הטבע רק בהשגחה פרטית דרך כג

מכיון שהיה מלחמת הדת לחם בו כביכול ב"ה בהתעלות דרך כח

עשה ה' ברצונו אף שלא היה מה להשיב על טענת המקטרגים דרך לב, לד

זכו להחזיר ע"י עטרה ליושנה ולעשות היחוד דק"ש דרך לה

בכח מדת הבטחון

דרך מב

בדרגא דתורה שבע"פ

דרך מג

מי שלומד תורה בעת הפנאי הוא מכיר בנס דחנוכה דרך מד

נעשה בכח שהוא מלאך מיכאל, שהוא ראש לכל המלאכים שמסתתרים שם באל דרך נב

נעשה דוקא ע"י הכהנים היודעים להמתיק הגבורות דרך סה

הי' בחי נגוף לסט"א מסטרא דא"ל זועם, ותשועה לישראל מסטרא דחסד א"ל דרך ק

נס פך השמן

נהפך כ"ף ירך יעקב לפ"ך השמן

דרך ג

פך שמן בחותמו של כה"ג רומז לזכות מצות צדקה אחת בהצנע, רע"ז ניצלו דרך יג

טעמים מדוע נעשה הנס בשמן דוקא דרך טו, כא, לז, מב, סז, סט, עב, עד עה, עט, פ, פה, פו, צז

צז

הנס נעשה בשמן, שהם מוחין דאבא שנתקנו אז דרך טו, פ

הנס נעשה בשמן הרומז לשם ב"ט המעלה תפילות ישראל דרך כא

נעשה במנורה ושמן הרומזים לחכמת התורה דרך כז

הנס נעשה בשמן להרבות האור שהחשיכו היונים דרך לז

הנס נעשה בשמן הרומז לחכמה מקור מחצבתו של הבטחון דרך מב

שרתה הברכה העליונה על הפך אלף פעמים דרך מט, צד

מצאו חתום בחותמו של כה"ג, סוד חותם של אמת דרך סב

נעשה ע"י תיקון העיניים לעין טובה דרך סז

נעשה הנס בשמן הרומז לתורה שהיא טוב דרך סז

משה הכין סוד נר חנוכה דרך סז

נעשה הנס בשמן הרומז לשם ב"ט הממונה על ביטול הקליפות דרך טט

נעשה הנס בחותמו של כה"ג, כי שמן חותם כה"ג בחינת יסוד דרך עב

נעשה הנס בשמן הרומז לחכמה סוד מזלא דרך עד

פך שמן בחותמו של כה"ג, רומז על מוחין דגדלות המבטל השכחה דרך עה

נעשה הנס בשמן זית, כי האוכל זית בכונה מבטל השכחה ומביא הזכרון דרך עה, עט

נעשה הנס בשמן הרומז לחכמה שנתוסף ליהודים דרך פה

נעשה הנס בשמן הרומז לחכמה - אורות דאבא, חתום בחותם הרומז לבינה אורות דאמא דרך פו

הפך חתום בחותם כה"ג שם אקי ק מס טוב דרך פח

כח השמן זית של חנוכה סוד חכמת התורה דרך צא

פך חותם בחותם כה"ג שם הדעת דרך צו, קא

נעשה הנס בשמן זית הרומז לחכמה ונמשך ממנו רפואה דרך צז

צז

פך שמן בחותם כה"ג שם אקו"ק, שבכחו יתבטל כח היונים לשבח מהם התורה דרך קא

יום וז'י"ה ביום אין שליטה לטטרא אחרא דרך נט

חשמונאים
ראה ערך חנוכה

רחל מדת לילה רך נט
תפארת נקרא יום דרך נט

ט

טבע

היונים כפרו בהשגחה פרטית רק שהכל מתנהג ע"פ הטבע דרך כג, כה

יום כיפור עבודת הכה"ג ביו"כ הוא לפני ולפנים בהתבודדות שלא ראהו אדם, והיינו עבודה תמה, ולכן ה' מכפר, ומלא ה' משאלותיו דרך יג

רצונו ית"ש מלוכב בטבע דרך כג
נס חנוכה להורות שאין העולם מתנהג ע"פ טבע רק בהשגחה פרטית דרך כג, מב

אומרים בנעילה ז"פ ה' הוא האלוקים כי אז נתעלה ז"א לנוקבא דרך עא
אין נעלים סנדל, כי אין פחד מטטרא אחרא דרך פג

המתפלל ואינו סומך על חכמתו ע"פ הטבע בטוח שהש"ת יהא בעזרו דרך כג

יוונים

בחנוכה הזמן מסוגל להלחם נגד חכמת יון הפלוספיא הארורה אקדמות מילין

י

י"ג מדות

כולים במדת הרחמים ובמדת הדין לשבים ולשאינם שבים אקדמות מילין, דרך עד

רצו לבטל מישראל כח ותורת בנים למקום דרך ז
לא הניחו לישראל לעסוק בתורה דרך ז

י"ג חשמונאים המשיכו י"ג מדות הרחמים אקדמות מילין

מחמת גדל החשך והקליפה של מלכות יון לא יכלו לסדר תפלתם, רק בחי' קבעו מקום לתפלתם דרך ח

בחנוכה נמשך כל יום תיקון א' מהי"ג תיקוני דיקנא דרך לא

רצו לעורר דינים ולהמשיך בחי' וחשך על העינים דרך י

ע"י נר חנוכה אימא מקשטת לברתא ב"ג מכילין דרחמי דרך מה, מו

טמאו השמנים הרומו לחכמה מצות ומעש"ט שלא לעשותם לשמה דרך יג

בחנוכה ממשיכים החסדים מכל הי"ג מכילין דרחמי דרך מו, מז, פה

גלות יון לתקן חטא מכירת יוסף, ע"כ מלך יון גי' יוסף דרך טו

בחנוכה בא מהשפע של הש"ע נהורין מכח הי"ג מדות לז"א דרך נד, עד, צה

אמרו שא"א לעבוד את ה' בדברים גשמיים דרך כ
בימיהם גברה האפיקורסות ונתקלקל הכתר דרך כא

ה' הם סוד ה- ב' פיאות הקדמים ל"ג תיקוני דיקנא דרך נז

טמאו השמנים ביטלו כח התפילה דרך כא

תפלת ישראל בנר חנוכה להמשיך הי"ג מכילין דרחמי שהוא סוד מולא דנוצר ונקא דרך סו

כפרו בהשגחה פרטית, רק ההנהגה ע"י הגלגלים, לכן יון גי' גלגל דרך כג

מדת חנוך הוא בחי' הוד, לחון אף שלא כדין דרך סט
שושנה יש לה י"ג עלין, ומרמו ל"ג מכילין דרחמי דרך עד

בקשו להגביר חכמת השכל והפילוספיא דרך כה, לט, נב

סוד וא"ו גי' י"ג משם נמשך י"ג מכילין דרחמי דרך פה, צה

רצו להחטיאן במדת יסוד צדיק דרך כז, סז, פא
בגלות יון ה' אות ו' משם הוי' בגלות דרך כט, לה, עט, פז

רצו לבטל אור החכמה של המנורה	דרך פ, פב	אחזו באות ו' משם הוי' כדי שלא יוכלו ישראל לעשות היחד דק"ש	דרך לה
רצו להטיל בישראל עין הרע	דרך פא	רצו להגביר החושך ולבטל האור	דרך לז, פה
מלך יון מסטרא דעו"ם דעזא ועזאל מקליפת נוגה	דרך פב	נתנו טעם גשמי בחדש שבת מילה	דרך לט
רצו שלא יזכירו שם שמים על פיהם	דרך פד	בטלו המנורה כי אין במצוה זו טעם גשמי	דרך לט, פ, פב
יון קליפת חשך אותיות שכח	דרך פה	רצו שיהיה לישראל כבוד בין העמים ולא מכבוד ה'	דרך מא
מלכות יון ניגוד למלכות בית דוד הבא מיהודה	דרך פז	רצו להעבירם ממדת הבטחון	דרך מב
גזרו שלא יטבלו למונעם מפריה ורביה, ונזרמן להם מקוה בנס	דרך צד	רצו לבטל חכמת התורה	דרך מב, מד, מט, ס, סז, עג, עה, פה
רצו ליטול מהם חיות הקרושה ולהמשך להם חיות הבהמיות	דרך צח	רצו שיכפרו במלכות בית דוד שהוא תורה שבע"פ	דרך מג
רצו לבטל אורו של מלך המשיח	דרך קא	שליטת היוונים כי נתקלקל ההוד בסוד והודו נהפך למשחית	דרך מג
יוסף הצדיק		רצו לבטל חרש, שבת, מילה, לעשות פירוד בין קובייה לשכינתיה	דרך מח
טען לאחיו והנה קמה אלומתי, כי אתן הצדק	דרך ד	רצו לבטל יחוד ז' פ"פ	דרך מט
גלות יון והנוכה לתקן חטא מכירת יוסף	דרך טו, כז	רצו לעורר על ישראל גבורות קשות מדינה של גיהנם	דרך נ
מלך יון גי' יוסף	דרך טז	רצו שישראל יתגאו ויעבור מהם הרחמים	דרך נז, עה
בחטא מכירתו פגמו ביסוד העליון, כי הוא עיקר מדת היסוד	דרך כז	יניקת קליפת יון מהס"מ ונוקבא דיליה	דרך סז
יסוד הוא יוסף מספר יקום, יסוד ההשפעה ממונו של אדם	דרך מח	רצו לקלקל הדעת של ישראל ולזרוק בהם מינות	דרך סז, צו
מכירתו לעבד שלא יהא בן חורין לעסוק בתורה וישלוט בו יצה"ר	דרך כז	רצו לבטל מהם כח הח"ן ויתגברו עי"ז הקליפות	דרך סט
מטטרון היינו יוסף	דרך סט	רצו להגביר מוחין דקטנות ועי"ז ישכחו התורה	דרך צא, עה, עט, פה, צא
אנטיכוס בגי' יוסף, כי הוא ניגוד ליוסף הצדיק	דרך פא	רצו להמשיך עליהם כח ד' קליפות בגי' ברית ולהביאם לגיהנם ע"י ביטול מילה	דרך עט
יוסף הוא סוד ברית קודש שמר בריתו	דרך פא		
אשת פוטיפר רצתה להגביר עליו קליפת לילית וחילותיה	דרך צב		
יין			
סוד יין המשמח	דרך סט		

יצה"ר סוד חשך, יציט סוד האור דרך מז
 משכן היצה"ר בשמאל הלב דרך מז, פד
 פתח הרחם של האשה שורש היצה"ר דרך מז
 עין רעה מסטרא דיצה"ר דרך פא
 ק"ל מחנות של ס"א ות"פ של לילית הוא היצה"ר דרך פא
 צריך לעבוד ה' ביצר טוב וביצה"ר דרך פד
 יצה"ר מסטרא דנפש הבהמיות דרך פד
 מי שאין לו יצה"ר ג"כ אין עבודתו שלימה דרך פד
 עיקר הנח"ר שיש לה' שיזבח את יצרו דרך פד

יצחק
 אברהם יצחק שרה גי' תתק"ס כח המקוה לבטל הקליפות דרך צד

ישראל
 בזמן היונים היו במדרגה נמוכה דרך ו, לה
 הם בנים למקום דרך ז, נב
 בקרי"ס הי' לישראל בחי' חסד אל דרך י
 שבחם, כי אף כשראו שידוד המערכות נשאר באמונתם מפי השמועה דרך כה
 מצווים להאמין באמונה ולא בחקירה דרך כה
 ה' נושא להם ומשפיע שפע אף כשאינן עושים רצונו, רק מטובו הגדול דרך לב
 גדולים ממלאכי השרת דרך נא
 יש להם מעלות המלאכים המסיימים שמם בא"ל, והמסיימים שמם ברו"ן דרך נב
 שמחה דא כנסת ישראל דרך צ

כ

כבוד

בחנוכה נתרבה כבוד ה' דרך כד, לב, לג, לט, מ, מא, מב, מד
 הוא סוד המלבוש רזא דר"ע נהורין שמשם בא הפרנסה דרך כד
 מלכות נקרא כבוד ה' דרך ל

ימין ושמאל

חסד ימין, גבורה שמאל אקדמות מילין, דרך נ
 נצח בימין אקדמות מילין
 תוקף הימין מלאך החסד מיכאל דרך נ
 הוד בשמאל אקדמות מילין, דרך נג, צא, צו
 טעמים שמדליקים נר חנוכה בשמאל דרך מז, נ, נג, נה, סט, עב, צא, צג, צו
 משכן היצה"ר בשמאל דרך מז, פד
 קרבן עולה שחיטתו בצפון לשרוף הקליפות שהם בצד שמאל דרך נה
 מדת ונקה קו השמאל של היסוד דרך עב
 מלאך הממונה על ההריון הוא גבריאל מסיטרא דגבורה שבשמאל דרך צג

יעקב

תלה התגלות ה' אליו בקדושת המקום ולא במעשיו דרך ט
 חנוכה תיקון פגם ירך יעקב - מדת ההוד דרך ט, לג, מב, נג, נד, ס, פז, צו
 עשה הכנה לשמואל ולחשמונאים לתקן מדת ההוד - רפואת ירך יעקב דרך ט
 היה אחוז במדת הצדקה ולכן לא יכול לו הס"מ דרך יג
 לא יתפלל תחילה על בנין הבית השלישי בית יעקב, רק קודם יתפלל שיפדו מג' הגלויות הקדמות דרך כ
 עבר הירדן במדת הבטחון דרך מב
 נקרא אש דרך נח
 בית השלישי נקרא בית יעקב דרך נח
 יעקב מדת ואמת דרך ס, פז
 בתקיעת כף ירך יעקב נפגם נצח דיעקב דרך פז
 יעקב נטל הוא"ו מאלהיו לתקן קלקול ירך יעקב דרך פז

יצה"ר ויצה"פ

מי שאינו בן חורין לעסוק בתורה שולט בו היצה"ר דרך כז

לשון הרע
יהודה המכבי הרג בעלי לשון הרע ומלשינות שהלכו ליונים
פ' כפוף, כי מעלת הפיה שכפוף בשתיקה לא לדבר לשון הרע
דרך יג

לשמה
בימי היונים היה התגברות שלא לעשות מצוות לשמה
דרך יג
צדקה לשמה מבטל גזירות קשות ומקרב הגאולה דרך יג

היונים רצו שישראל לא יקיימו המצוות לשמה רק לצורכם והנאתם
דרך לט
כבוד ה' כשעושים מצוות לשמה ולא לצורך עצמו
דרך לט
העוסק במלאכה לשם שיוכל ללמוד תורה, נחשב מלאכתו כלימוד
דרך מד

מ

מזווה
מכה בסנורים לעזא ועזאל
דרך י
מאיר עיני הקדושה סוד עיני רחל ומסמא עיני הקליפה
דרך י
היא סוד שם שדי דרך יט, לח, מח, מט, קא
מרמו על שם של פרנסה דרך מח
יש בה כח של מלאך מט"ט שהוא ראש לכל המלאכים שמסיימים שמם ברו"ן דרך נב, סט
חותמא דמלאכא להבריה הקליפות מהקדושה, זו מות דרך סט
סוד זו מות דרך צח
יש בה כח השמירה דרך צט

מזל

מזלא הוא סוד הש"ע נהורין, ובוה תלוי בני חיי ומזוני דרך מו

כבוד ה' הוא כשעושים דבר שאין בו צורך רק משום ציווי ה'
דרך לט

כבוד ה' הוא שכינתא תתאה דרך מ
עמידה היא כבוד דרך מא
יונים רצו שיהא לישראל כבוד בין העמים ולא מכבוד ה'
דרך מא
התורה היא כבוד שמו דרך מד

כהנים

כהן כלול מחסד וגבורה אקדמות מילין
עבודת הכה"ג ביו"כ הוא בקדש הקדשים בהתבודדות, ולכן היתה רצויה דרך יג
צריך ללמוד מהכהנים עובדי ה' האיך הם מתנהגים באכילה ובשתיה דרך כ

הקב"ה נקרא כהן דרך כא
כהן מספר בטחון שהוא סוד החכמה דרך מב
כהן גדול הוא מלאך מיכאל דרך נ, נה, עה
סוד ברכת כהנים המתקת הדינים בשרשם דרך סה

עבודת הכהונה תלוי ברעת דרך סז
כהן איש החסד מורה על מוחין דגדלות דרך עב
ענין נס חנוכה כי הכהנים המשיכו שפע החכמה לישראל דרך פו

כהן הדיוט הוא במלכות וכהן גדול הוא בבינה דרך פו

נס חנוכה ע"י כהנים בסוד שפתי כהן ישמרו דעת דרך צו

כהן גדול הוא סוד ז"א דרך קא

ק

קב

משכן היצה"ר בחלל השמאלי שבלב דרך מז, פד
הדוה שהוא המלכות הוא בלב דרך צ

מלאך הממונה על הריון שמו לילה, ויתכן הוא גבריאל
דרך צג

חנוך - מט"ט

מט"ט גי' שד"י דרך לח, סט

הוא הכותב זכויות ישראל ובכחו הי' הצלת נס חנוכה
דרך לח, מח, צא, צח, קא

מזוזה יש בה הכח של מלאך מט"ט דרך נב, סט

מטטרון היינו יוסף דרך סט

ב' מלאכים מט"ט וסנדל הם מנעלים של השכינה
להפסיק בינה לבין החיצוניים דרך פב

מיכאל

הוא מלאך החסד של שם מכב"י, מכבה אש דרך נ,
עה, עו, פד

הוא סוד כהן גדול דרך נ, נה, עה

ברמות אריה דרך נ

אין כמוהו במלאכי החסד דרך נ

מדליק האש של מעלה שלא ינקו ממנה החיצוניים
דרך נה

מיכאל גי' קא מבטל השכחה דרך עה

מקריב נשמות הצדיקים ע"ג מזבח של מעלה דרך פד

רפאל

בחנוכה שליטת המלאך רפאל דרך נד

מלבוש

לכל אדם יש לבוש לנשמתו, ויש חטא שמסלקו לגמרי,
ויש שרק מתיש כחו דרך ו

ש"ע נהורין סוד חשמ"ל סוד מלבוש"ש דרך כד

כבוד הוא המלבוש"ש סוד ש"ע נהורין שמהם בא
הפרנסה דרך כד

בשלים אותיות מלבוש"ש סוד המציל מעין הרע דרך
צא

מנורה

גי' ש"ז מספר דבש סוד המתקת הדינים דרך כו

כשהפרנסה בא מכח מזל הוא נמשך מבחינת רצון
דרך מז

י"ג מדות מאירים בח' נרות חנוכה מכח מזל עילאה
ותתאה נוצר' ונק"ה דרך מז, סו, עב

התפילה בחנוכה הוא סוד המגדל מספר מזל
שנתעורר בחנוכה דרך סו

בח"י מזל שושרו ביסוד צדיק דרך עב

מחשבה

שם טפטפ"יה בא לתקן עוון המחשבה הגורם ליציאת
ניצוצים דרך נג, נה, פ

שירת הים בשמחה אותיות מחשבה, כי תיקנו
המחשבות הרעות דרך נג

בהדלקת נר חנוכה נתקנו מחשבות שאינם טהורות
והרהורי הלב דרך נה

התורה מצלת מהרהורים דרך סז

שם הדעת מתקן קלקול המחשבה ממינות דרך סז

עיקר תיקון נר חנוכה לטהר המחשבה ממינות דרך
סז

יונים רצו להטיל דופי בדעת ישראל דרך סז, צו

י"ד הוא סוד המחשבה בח"י החכמה דרך פ

מלאכים

מלאך שהי' עם משה בקרי"ס שמו לר"ד אקדמות
מילין, דרך צב

ישראל גדולים ממלאכי השרת דרך נא

יש מלאכים שמסיימים שמם באותיות א"ל, ויש
שמסיימים באותיות ר"ן דרך נב

נבראו רק לעשות רצון ה' ואין להם בחירה דרך נב

ד' מלאכים האוחזים הכסא הם, מיכאל, גבריאל,
אוריאל ורפאל, וע"י מתקבלים התפילות דרך נו

ג שרים ממונים להבין ולהשכיל לישראל חכמת
התורה דרך צא

גבריאל

מסטרא דגבורה שבשמאל דרך צג

שורש הודעת של כלל ישראל דרך סז, צו
 עשה הכנה לנס חנוכה דרך סז
 הרצון לברא העולם הוי' בשביל משה גי' רצון דרך
 צב
 בידו היה הכח ליתן תורה לישראל דרך צב
 הוצרך להיות מ' יום בשמים מספר תקק"ס דרך צד

פשיח

ישמח אותיות משיח, שאז ישמח הוי' במעשיו דרך
 לח
 אורו של משיח מרמז לאור הגנח של חנוכה דרך סז
 יונים רצו לבטל אורו של מלך המשיח דרך קא
 שם כר"ת חקוק על מצחו דרך קא
משכך
 מקום לה' לשכון בהיותם במקום הקליפות דרך צד

נ

נביאים

מעלתם שיש להם התגלות אלוקית ע"י שמדבקים
 מחשבתם תמיד בהשי"ת דרך ט

נח

נח דא נר חנוכה דרך סג
 אף שלמד וקיים כל התורה היה בבחי' ענוה דרך סג
נקודות
 חולם וקמץ שניהם רחמים דרך כב
 שב"א הוא גבורה דרך כב
 חולם וקמץ ממתיקים הגבורה משב"א דרך כב

נשמה

כל אדם יש לבוש לנשמתו דרך ו
 בני הדור בזמן החשמונאים היו נשמותיהם חלושים
 דרך ו
 מקורה היא האור של תורה ומצוות ומעשי"ת דרך פד
 האדם השלם מאיר ע"י תורתו החלק החשוך בנשמתו
 דרך פד

יונים ביטלו המנורה כי אין בה טעם גשמי דרך לט
 בני' אש דרך נ, נח, סד, פא, פב, פד
 סוד המנורה דרך פ
 בכחה נכללו הגבורות בחסדים דרך פד
 מנורה היא השכינה דרך פט

מצוות

קיום מצות חשוב יותר מלעבוד ה' בדברים גשמיים
 דרך כ
 היונים נתנו טעם שכלי וגשמי למצוות דרך כה, לט,
 נב
 כבוד ה' כשמקיימים מצות כדי לכבדו ולא להנאת
 עצמו דרך לט

מקוה

יש בו תקק"ס לוגין, ומבטל החיצוניים וחיילותיהם
 ברזא דתקק"ס דרך צד
 כונת המקוה דרך צד
 אברהם יצחק שרה גי' תתק"ס כח המקוה המבטל
 קליפות דרך צד

היונים גזרו שלא יטבלו, ונעשה להם נס ונזרמן להם
 מקוה דרך צד

משה

יתפלל על הצלת החשמונאים במלחמה אקדמות
 מילין
 בחינת רצון גי' משה אקדמות מילין, דרך צב
 נקרא ראשית אקדמות מילין
 משה הוי' מגבורה ושמאל ונמשך לצד ימין עד נצח
 אקדמות מילין

אף אחר שנגלה אליו ה' דובר אתו פנים בפנים, ויהי
 ידיו אמונה דרך כה
 ביקש שהקב"ה יגלה על ידו גם תורה שבע"פ דרך מג
 פעל בתפלתו שכל חרוש של תלמיד ותיק יהי' בכחו,
 ע"י שנתעבר בו דרך מג
 שורש התורה דרך סז

הלומד והוא עניו הוא בן עולם הבא דרך סג

נח היה עניו ושפל רוח אע"פ שלמד וקיים כל התורה דרך סג

העניו יש לו כח הזכרון ומגלין לו רזי תורה דרך עה

עקידת יצחק

אברהם עשאו בלי שום טעם וסברא רק לקיים רצון הבורא דרך כג

המסירות נפש בעקידה ענין יחד דק"ש דרך לו

עקידה היתה המתקת הדינים וע"י זכו לברכת כהנים דרך סה

עשה התיקון השלם של היחד דז"נ ע"י המס"נ דרך קא

עשירות

יש עשירות מסטרא דימין מיצ"ט, והוא לטובה וברכה, יש מסטרא דיצה"ר לרעתו דרך פא

אם ההשפעה מסטרא דיסוד צדיק אז יש לו ברכה לדורות דרך פא

עשר ספירות

ע"י הדלקת נר חנוכה אנו מייחדין הו"א להיות שוה עם מלכות בכל י' ספירות דרך טו, עח

בחנוכה נמשך הבטחון דרך העשר ספירות דרך מב

כתר

כשרבו האפיקורסים גברה הרשעות עד הכתר ולכן תיקנו ברכת ולמלשינים דרך כא

נקרא מגדל פורח באויר דרך כא

כוונה בני"ר חנוכה להוריד הארה כאילו ה"י הזיווג עם בעלה פבי"פ שוה עד הכתר דרך מט

חכמה

שמן רומז לחכמה דרך טו, מב, ער, פו

בטחון הוא באב"א שהוא בחכמה מספר בטחון דרך מב

אור הוא החכמה דרך מב, עג

אבא שהוא חכמה נקרא י"ק דרך מב

נשמה מס השמים בלול מאש ומים דרך פר

היא בחי החיים של האדם מסטרא דקדושה דרך צח

בחנוכה מאיר אור הנשמה דרך צח

חיות הנשמה בקדושה נעלמת בגוף דרך צח

ע

עולם

ביאור הלשון בן עולם הבא דרך ז

עלמא דדכורא אין בו שכחה דרך קא

עין

מספר מ"ה בריבוע שורש הדינים, וכשצדיק נתן בו עיניו, היינו דינים אלו נעשה גל עצמות דרך י

שורש הדינים של רחל בעיניים שלה דרך י

ע"י פגם היסוד נעשה קלקול בעיניים דרך סר

הדלקת נר חנוכה מתקן פגם העיניים דרך סר

חשמונאים תיקנו הרע של העיניים דרך סז

מלאך המות מלא עיניים דרך פא

עין טוב ויפה מסטרא דימין מיצה"ט, עין רע מסטרא דיצה"ר דרך פא

בעיניים היה הקלקול בשעת השבירה, בסוד השינה דרך פז

עמ"ק

מלחמת עמלק ה"י הכל שלא ע"פ טבע רק בהשגחה פרטית דרך כה

שורש כל השונאים העומדים עלינו דרך עט

בשעת מחיית עמלק יתגבר כח הזכרון ולא תשכח דרך עט

סוד מלחמת עמלק דרך פ

עננה

מי שנפשו שפילה נשאר עומד במקומו אע"פ שנתעלה דרך יב

אות ל' ראשו כפוף בגגו למטה, בסוד עננה להשפיע לתחתונים דרך יח

תפארת	תפארת נקרא יום	דרך עט	אחאב תיקן הפגם שפגם באבא חכמה
דרך נט		דרך פ	יור'ד חכמה קדומה, מוח החכמה
תפארת נקרא כסא כבוד		בינה	
נצח	נצח בקו ימין ושרשו בשמאל	דרך יט, כז	בחנוכה נמשך אור מבינה
אקדמות מילין		דרך סב	מקום הוא בינה
נצח והוד כלולים ומעורבים זה בזה		דרך סב	בינה אימא עילאה עולה ס"ג
אקדמות מילין		דרך פו	כהן גדול בבינה
נצח והוד הם השפתיים		דעת	
נצח והוד כשהם בשלימות מאיר כח האמת		דרך סז	שם הדעת מתקן קלקול המחשבה
ע"י תיקון נצח והוד נמשך ההשפעה ליסוד		דרך	שם הדעת גושפנקא דביה חתים שמיא וארעא
נתקן ע"י שמואל		סז, צו	סז, צו
בתקיעת כף ירך יעקב נפגם נצח דיעקב		דרך צו	התגברות על היונים בכח שם הדעת
אליהו תיקן מרת הנצח		דרך צו	שם הדעת אקו"ק מס' טוב
ו' הוא נצח		חסד	
דרך צא	חשמ"ל ח'ש דנצח מ"ל דהוד	אקדמות מילין, דרך ג	חסד בימין
דרך צא	נצח והוד תרין סמכין דקשות	אקדמות מילין	אהרן שרשו ממדת החסד
הוד		דרך כו	מס' דבש מסטרא דחסד
תיקונו בזכות יעקב ושמואל		גבורה	
בחנוכה תיקון פגם כף ירך יעקב מדת ההוד		אקדמות מילין, דרך ג	גבורה בשמאל
יוסף הוא עיקר מרת היסוד		דרך ט, י, לג, מב, נג, נד, ס, פז, צו, צו	דרך ט, י, לג, מב, נג, נד, ס, פז, צו, צו
יוסף הוא עיקר מרת היסוד		דרך י	כשנתקן מדת ההוד יכולים להאיר לנוקבא
בחסא מכירת יוסף פגמו ביסוד העליון		דרך לג	הוא בהיותו כביכול מתלבש בגבורה לנצח במלחמה ולהציל אוהבי ה'
א"א לבא לירי מדת צדיק אלא מי שעוסק תמיד בתורה		דרך מה	ורב חסד סוד ספירת הוד שהוא דין ממותק
דרך כז		דרך נג	ברכת תקע בשופר רומז להוד ירך שמאל
כל ההשפעה באה דרך צינור יסוד צדיק		דרך נח	בית השלישי שהוא בית יעקב תלוי בתיקון ההוד
שם טפטפ"ה סגולתו תיקון מרת היסוד		דרך סט	מדת חנון הוא בחי' הוד
דרך נג, נה, סד, פ		דרך פז	ה' הוא הוד
שם חב"ו בשלוב הוי' תיקון מדה זו			
דרך נג			
אתה מרמז ליסוד			
דרך נט			

דרך יג, לח	נקרא צדקה	דרך נט	ו' מרמז למדת היסוד
בחנוכה ממשיכים האור למלכות, וע"י נתרבה השפע לישראל	דרך כז, כט, לד, לח, מח, פג	דרך נט	יסוד נתקן ע"י נצח והוד
חנוכה שעת הכושר לתקן מדת מלכות	דרך לח	דרך נט	בחנוכה זמן המוכשר לתקן פגם היסוד
שכינה מדת מלכות	דרך לח	דרך סד	פגם היסוד עושה קלקול בעיניים
נר חנוכה תיקון מדת מלכות	דרך מג, פט	דרך סו	הצדיק נוטר הבריית מבטל כח הנחש
מלכות סוד תורה שבע"פ	דרך מג	דרך סז	הנוטר הברית מתגבר על ב' קליפות פלוני ופלונית
מלכות נקרא ארץ	דרך מג, מה	דרך סז	ע"י התורה זוכים לתקן מדת היסוד
מלכות נקראת ארזין	דרך סא	דרך סז	יסוד הוא הצינור המשפיע פרנסה ושפע לישראל דרך עב
בזמן החורבן חזרה המלכות ונהרס בנינה	דרך סא	דרך עב	תאות מדה זו נקרא אש
כבוד ה' הוא מלכות	דרך סב	דרך עב	אברהם היה הראשון שתיקן מדת יסוד צדיק דרך עב
מלכות נקראת כה	דרך פט	דרך עב	זית ושמן מרמזים ליסוד
שמחה היינו מלכות	דרך צ	דרך עט	הפוגם בברית נותן לקליפות כח להתגבר
		דרך עט	נס דחנוכה הו' לתקן היסוד ברית קודש
		דרך פא	נס המנורה בכח מדת יוסף יסוד צדיק
		דרך פא	אין הס"מ שולט במי ששומר בריתו מדת יסוד
		דרך פא	ז"ה נקרא יסוד צדיק
		דרך פא	נחל דא יסוד צדיק
		דרך פא	דגים מסטרא דיסוד דו"א
		דרך פא	יסוד נקרא רב
		דרך צ	אמירת אור זרוע לצדיק תיקון מדת היסוד
		דרך צ	כל העונשים והיסורים על שלא תיקנו מדת יסוד דרך צ
		דרך צז	בתיקון מדת היסוד נמשך רפואה לחולה
		דרך קא	בברית נתקן היסוד ונעלה הפה
			מלכות
		דרך יג	נקרא אתה

פ

פורים

פורים בהוד ובנצח
נס דפורים באתערותא דלעילא

פרנסה ושפע

בחנוכה בא השפעת פרנסה
מענין קרי"ס נשפע פרנסה
שם של פרנסה יוצא מפסוק נשא עלינו אור פניך ה'
ע"י ש"ע נהורין היוצא מבי"פ א"ל במילואו בא שפע ופרנסה
יוסף הצדיק שהוא בדרגת צדיק נוטר הבריית זכה להיות צינור משפיע מזון לכל העולם
הש"י משפיע לישראל אף כשאין לו מה להשיב למקטרג
הכונה להמשכת פרנסה מבחי' רצונו הוא פא"י ומשביע לכל חי רצון
ראוי לבטוח בה' כי בהשתדלות קלה ישלח לו פרנסתו
דרך מב

יש בהם ל"ב חוטין בסוד ל"ב נתיבות החכמה דרך פ

ק

קבלת התורה

אמרו נעשה ונשמע, שיעשו אף אם לא יבינו בשכלם
הטעם דרך נב

משה הוצרך להיות בשמים מ יום תתק"ס שעות לקבל
התורה דרך צד

קדיש

כוונת קדיש דרך לא

ע"י כ"ח תיבות של הקדיש מתקנים שם ארנ"י דרך
מג

פירוש תפלת הש"ץ תתקבל צלותהון דרך נו

קפרת

כלול מחסד וגבורה אקדמות מילין

קליפות, חיצונים - סט"א

מצרים שהיא ערות הארץ יש שם שליטה לקליפה זו
דרך כז

היונים רצו להטות הצנור הקדוש לסי"א דרך כז

קליפות רעולם העשיה נקראים צ"ו, והם קשים ורעים
מאד וצריכים לשורפם דרך נה

ע"י צדקה מכלין הקליפות דרך נה

קרבן עולה שחיטתו בצפון לשרוף הקליפות שיש שם
דרך נה

ביום אין שליטה להסטי"א שהוא החשך דרך נט

קליפת יון יונקת מהס"מ ונוקבא דיליה דרך סז

תורה מבטלת קליפת פלוני ופלונית דרך סז

השם ב"ט ממונה על ביטול הקליפות דרך סט

מזוזה ענינה זו מות, מבריה הקליפה שנקראת אשה
זרה, שנקראת מות דרך סט

קליפת ב' אחים תאומים גוג ומגוג וארמילוס מתבטלים
ע"י תי"ז חדרים שבעולם הבריאה דרך עט

אחא"ב ר"ת ד' קליפות אגר חמה אף בוחס שנקראים
רעה וברית מבטלים דרך עט

הקובע עתים לתורה מגלה שגם עסקו במלאכתו הוא
בגדר לימוד דרך מד

בא מב' יודין של שם הוי"ו וארנ"י בשילוב וכו' דרך
מח

כל ההשפעה באה דרך צינור יסוד צדיק דרך מח, עב

שם של פרנסה, הוי"ו בניקוד פרנסה דרך מח

נר חנוכה מזוזה וציצית מרמזים על פרנסה דרך מח

בחנוכה ירדת הפרנסה כבראש השנה דרך ס

ע"י לימוד התורה נפתח עיקר ההשפעה דרך עב

השפעה טובה מסטרא דימין ויצ"ט, ומסטרא דיצה"ר
זה עושר שמור לרעתו דרך פא

שם א"ל נמשך ממנו שפע ואור דרך קא

צ

צדיק

צדיקים אמיתיים עושה ה' מבוקשם קודם שמתפללים
ע"ז דרך ח, סט

צדיק הדור ניתן לו כח לענוש הרשע, ע"י שנותן בו
דינים דרך י

צדיק יש לו כח לבטל ולקיים גזירות דרך כו

ראה ערך יסוד

צדקה

צריך להרבות בו בחנוכה דרך יג, נה

כ' פשוטה רומז שתהא כפו פתוחה לצדקה דרך יג

צדקה בסתר ולשמה דוחה גזירות קשות ומקרבת
הגאולה דרך יג

צדקה נקראת מלכות דרך יג, לח

צדקה חשובה כעולה דרך נה

ע"י הצדקה מעבירין הקליפות מהעולם דרך נה

ציצית

בא להאיר עיני רחל להמשיך אליה רחמים דרך י

מספר היחוד של ציצית הוא השם של פרנסה דרך
מח

עין הרע בא מכח הסי'א, שיש לו ק"ל מחנות ותי"פ של לילית
דרך פא

היכל קדושך נקרא עין טובה המבטל קליפת ס"מ ונחש
דרך פא

עוה ועזאל הם זוי"ג דקליפת נגה
דרך פב

מלכות יון הוא קליפת חשך אותיות שכח
דרך פה

הר"ע עין גי' ד' מאות איש מחנה עשיו
דרך צא

החיצוניים וחילותיהם ברוז דתתק"ס וביטולם ע"י
המקוה העליונה
דרך צד

קריאת שמע

החשמונאים כשלא יכלו לעסוק בתורה קראו קריאת
שמע
דרך ז

בשעת המלחמה עסקו ביחודא דק"ש דרך ז, כה, מב,
לה, לו, לח, מו, סג

מוכיח שיש לנו דין בנים למקום
דרך ז

הש"ס מתחיל בק"ש להורות ללמוד התורה באמונה
ולא בחקירה
דרך כה

שמע ישראל וכו', בשמיעה איש מפי איש ולא בחקירה
דרך כה

היונים לא נתנו לעשות היחוד דק"ש, וכשנצחום וכו'
לעשות יחוד זה
דרך לה

מסירות נפש בעקידה ענין יחוד דק"ש
דרך לו

עיקר ויסוד לקבלת עומ"ש ולקיים מצות ק"ש, הוא
להתדבק במדת הבטחון
דרך מב

ע"ד רבתי בשמע ישראל גי' שם אכטד"ם שהוא שם
הבטחון
דרך מב

העוסק במלאכה להתעשר ולא כדי ללמוד תורה יש
פקפוק בק"ש שלו
דרך מד

החשמונאים צעקו בשווקים וברחובות פסוק שמע
ישראל
דרך מד

המייחד יחוד דק"ש בכל יום מזמינין לו שמחה
מלמעלה
דרך סט

קריעת ים סוף

ברכת נר חנוכה שעשה נסים, נס-ים, כמו בקרי"ס דרך
ח, י, יח, לב, לד, מב, נא, עא, פ, ק, קב

אמר ה' למשה די מה שקבעת מקום לתפלה אע"פ
שלא התפללת עדין
דרך ח

מענין קר"ס נעשה השפעת פרנסה
דרך י

למצרים ה' תגבורת הדינים בסוד ב' עיניים, ולישראל
הוסר הע"ב המכסה העיני' ונמתקו הדינים
דרך י

שבח ישראל כי אף שנגלה עליהם אז הש"י, האמינו
בה' מצד מצות התורה ולא ע"י שכל אנושי
דרך כה

בעל הרצון ריחם אז על ישראל, אף שלא ה' מה
להשיב למקטרג
דרך לב, נא

הי' ברצון ואין טעם ברצון
דרך לד

עיקר הישועה היה שהחזיקו עצמם במדת הבטחון
דרך מב

קיבל ז"א מרת ואמת מהמטרנותא
דרך עא

הישועה נעשית ע"י התרבות האור שהוא החכמה
דרך עג

נתקנו אז מוחין דחכמה
דרך פ

בשעת קרי' ס הי מאיר השם קרע
דרך צ

ה' רפא לישראל בכח שם א"ל דחסד, ונגוף למצרים
בכח שם א"ל דגבורה
דרך ק

נתעלה אז הפה של מלכות
דרך קב

רחל

שורש הדינים של רחל בעיניים שלה
דרך י

ק"ב צירופי אלוקים ישנם בב' עיניים דרחל
דרך י

רחל מדת לילה
דרך כט

עיני רחל בגלות בבחי' עיני עיני ירדה מים
דרך סד

בקשה להמשיך הישועה לזכך ע"י יהודה המכבי דרך
צג

רפואה

בחנוכה בא רפואה לירך יעקב ע"י מלאך רפאל דרך נד, צז

בכח השמן דנר נמשך חכמה לחולה ונתרפא דרך צז

ש

שבת

מוכיח ישראל נקראו בנים למקום, ולא כנכרי ששבת חייב מיתה דרך ז

שבת אינו כדי שינוח הגוף רק לקיים רצון הבורא בקדושה דרך לט

כבוד השבת לאכול אף כשאינו צריך לזה רק כדי לכבד הש"י דרך לט

שבת זמן שמחה כי אז עליית המלכות דרך עג ביום השביעי י"ב צירופי הוי"ה הם בשלימות דרך עח

יש בו כח השמירה כמו מזוזה ונר חנוכה דרך צט

שופר

סוד שופר - ש"ו מספר דבש ממתק פ"ר דינים דרך כו, נג, ס

חוק הוא סוד השופר של ר"ה המעורר את הז"א מתרדימה דרך ס

בתקיעת שופר נתעורר מדת ואמת בסוד הארת פני התוקע דרך ס

שירת הים

במצרים שלא נקם ה' נקמתו אמרו ישראל מי כמכה באלמים, וכשגאלם ביד חזקה אמרו באלים - בחזקים דרך ב

לא אמרו השם רק אחרי שלש תיבות, כי לא היו עושים רצונו של מקום דרך נא

אמרו שירה בשמחה, אותות מחשבה, שתיקנו המחשבות רעות דרך נג

ענו שירה בשמחה רבה, לתיקון פגם מדת היסוד דרך צ

אמרו אשירה לה' וכי' רמה בים בחי' גוף להס"א, ויהי לי לישועה בחי' רפא לישראל, והכל זה אלי, בכח שם א"ל דרך ק

בקרי"ס נתעלה הפה של מלכות ואמרו שירה דרך קב

שכחה

בא ממוחין דקטנות של בחי' אלקים דרך עה, פ

הלומד לשם גיאות יבא לידי שכחה דרך נו, עה

השם של שכחה הוא פוטי"ה בגי' מאה דרך עה

האוכל זית שלא בכונה מסוגל לשכחה דרך עה, עט

קליפות הממונים להשכיח לת"ח תלמודם דרך קא

שכחה הוא מעלמא דנוקבא דרך קא

שמות הקדושים

שם א"ל מתפרש בב' אופנים, לחסד הגדול ולדינים אקדמות מילין, דרך סה, ק

ב' פעמים א"ל במילואו הם המתקת גבורות אלקים דרך ה

אלקיים במילואו בידין עולה שי"ן עם ה' אותיות הוא ש"ה דרך ה

בכח החסד של ב' פעמים א"ל במילואו מתחדש ומתחזק כח הנשמה דרך ו

ק"כ צירופי אלקים ממנו יורד הדינים המונעים הפרנסה דרך י

עיי"ן סוד שם מ"ה ברבוע, שהוא שם ק"ל, שורש הדינים, וכשמסיר ממנו רבוע הפשוט שהוא ע"ב נשאר ח"ן דרך י

א"ל הוי"ה הם שמות החסדים ביותר דרך י

בעת הגלות נחסר אותיות שם י"ק משם אלקים ונשאר אלם דרך טו, לא, קב

י"ק הוא מוחין דאבא סוד חכמה דרך טו, פ

סוד שדי"ם ודדי"ם הוא סוד אלקים שבבינה דרך יט

סוד ה' של אימא עילאה נקראת א"ל שד"י דרך יט

שם של פרנסה יוצא מפסוק נשא עלינו אור פניך ה' דרך כ

שם ביי"ט בגי' אהי"ה דרך כא

מקום בגי' ד' מילואים של ד' שמות יהיו דרך כט, לו

מפתח ענינים

שם כד"ת עומד להציל מקליפות הממונים להשכיח לת"ח לימודם דרך קא

שם כד"ת חקוק במצחו של משיח דרך קא

שמחה

שמחה הוא תמידי, גילה לפי שעה דרך לח

ישמח הוא משיח, כי אז ישמח ה' במעשם דרך לח

חן מעורר שמחה דרך סט

המיוחד יחד דק ש מומינים לו שמחה מלמעלה דרך סט

תורה מעורר שמחה דרך עג

אין שמחה אלא חכמה דרך עג

שמחה היא לשון זיווג דרך עג

שמחה זו כנסת ישראל דרך צ

כשמתקנים מדת היסוד יש שמחה דרך צ

שמן

רומז לחכמה דרך יג, כ, בז, מב, ס, סז, עג, עד, פ, קא

רומז למצוות ומעש"ט דרך יג

מוחין דאבא נקראים שמן מס' שמים דרך טו, פו

מן השמן מאיר שם בי"ט שהוא שמן בא"ת ב"ש דרך כא, סט, עב

הצדיק הוא סוד השמן של המנורה דרך סו

שמן הוא ביסוד דרך עג

שמן גי' שמים סוד אש ומים דרך פד

שתיקה

מכב"י רמז שיעשה עצמו כאלם דרך ג

פ' כפופה מעלה שיהא הפה בשתיקה דרך יג

מריבה בעניני עוה"ז צריך לבלום פיו דרך כח

ת

תורה

היא השער לקיום המצוות דרך ז

מטטרו"ן גי' שם שד"י דרך לח, מח

שם אכטד"ם בגי' עד והוא שם הבטחון דרך מב

עיקר ההשפעה בחנוכה הוא מכח שם א-ל דרך מב

שם מכבי ונקודתיו עולה מ'ב דרך מב, ועוד

הפתח הוא סוד אדנ"י במילואו גי' תרע"א דרך מג

אהי' פעמים אה"י גי' ואמת דרך מה

שם נחל גי' פח מספר ב"פ דם והוא שם מה חסר א' דרך מז

שם של פרנסה הוא יקו"ק בניקוד פרנסה דרך מח

שם טפטפיה סגולתו לתקן פגם המחשבה דרך נג, נה, סד, פ

שם חב ו צריך לכוון לתיקון חטא המחשבה שגרם ליציאת ניצוצין דרך נג

שם אדנ"י, אותיות דנ"י הוא דין, אבל הא' הוא המתקה דרך נה

שם מכבי סגולתו לכבות אש דרך נ, סג סד, סז, עב, עד, עו, פא, פד

ש"ע נהורין מקורם משם א"ל דרך עד

לנ"ו הם תוקף הדינים של שם אלקים דרך עו

שם יקו"ק בנקודת חסד בגי' עולם דרך עו

יש י"ב צירופי הוי גי' איש, ובגלות חסר מס' מקום דרך עח

כונת אכילת זית הוא א"ל אלקים מצפ"ך בגי' זית דרך עט

שם פא"י מכחו נשפע פרנסה דרך פ

שמן זית סוד שם ע"ב דרך פג

שם אור פניא"ל בגי' חשמ"ל דרך צ

שם הדעת הוא אקו"ק מס' טוב דרך צו

שם שד"י מסוגל לשמירה דרך צט

שם טפטפיה מסוגל לשמירה דך צט

משה שורש התורה	דרך ז	היא מוכיחה שיש לנו דין בנים למקום
תורה מכבה אש התאווה ויצה"ר	דרך סז, מד	גוי אסור ללמוד תורה כי משתמש בשרביט המלך דרך ז
כח התורה מבטל קליפת פלוני ופלונית	דרך סז	תחילת דינו של אדם על דברי תורה הוא לו לטובה
לימוד התורה פותח צינור המשפיע פרנסה	דרך עב	דרך ז
לימוד התורה בא לצורך המתקת הגבורות	דרך עג	השונה הלכות בכל יום מקבלים תשובתו
שכחה בתורה בא ממוחין דקטנות, וע"י מוחין דגדלות	דרך עה	המשך סיום השי"ס לתחילתו
יהי' לו זכירה בתורה	דרך עה	דרך ז, כ, כה, מד, סג
העניו יש לו כח הזיכרון ומגלגלין לו רזי תורה	דרך עה	הלומד ע"פ חכמות חיצוניות אינו בכלל לומד תורה, רק ע"פ אמונה המקובלת
תורה סוד ל"ב תניבות חכמה המרומוזו בשמן	דרך פד	מי שאינו בחכמת התורה הולך חושך ולא אור
בית הוא סוד לימוד התורה	דרך צד	כז
תורה ניתנה בתק"ס שעות	דרך צד	א"א לבוא לידי מדת צדיק חי עולמים אלא העוסק בתורה תמיד
שם כד"ת עומד להציל מקליפות הממונים להשכיח ת"ח תלמודם	דרך קא	היונים רצו שישראל יכפרו בתורה שבע"פ
תפילה		היונים רצו לבטל חכמת התורה
הקובע מקום לתפילתו יעשה ה' מבוקשו בלי הקדם תפילה	דרך ח	העוסק בפרנסתו כדי שיפרנס עצמו ויוכל ללמוד גם המו"מ נחשב לו כלמד
הקב"ה שומע תפילת ישראל בכל מקום ורוח שעומדים	דרך יא	העוסק במלאכה להתעשר ולא כדי שיוכל ללמוד יש פקפוק בק"ש שלו
אין התפילה פועלת הטובה רק מעוררת שהש"י בעצמו יתפלל וזה פועל הטובה	דרך יב	תורה היא כבוד ה'
הקב"ה קיבל תפלת כה"ג ביוה"כ כי ה' לפני ולפנים בהצנע	דרך יג	לימוד התורה מעורר יג תיקוני דיקנא וש'ע נהורין
המרחם על העניים הקב"ה שומע תפילתו	דרך יג	דרך מז, צא
ברכת ולמלשינים תקנו לתקן הפגם בכתר	דרך כא	תורה נקרא דרך
סגולה להשמע התפילה, לכון בשומע תפילה שם ביי"ט בגי' אהי"ה	דרך כא	אין התורה כשכל אנושי רק מגזירת מלך
לכון בשומע תפילה שם הוי' בניקוד חולם שבא וקמץ	דרך כב	הלומד ש"ס ופוסקים ממילא נזהר מעבירה, ואם נכשל כשלומד ענין זה הוא שב
המתפלל ומאמין בהשגחה פרטית בודאי יהי' השי' בעזרו	דרך כג	ע"י התורה הוא בבחי' וה' ער ונהפך הרע לטוב
תפילה אינו שינוי רצון ה', רק רצונו הקדום ה' שיפעלו	דרך סג	ס
		לימוד התורה עושה התעוררות כמו השופר בר"ה
		ס
		שמן רומז לתורה ומצוות
		הלומד תורה בעונה הריחו בן עזה"ב

מועילה משום שיש לנו דין בנים למקום	דרך ז	כך ע"י התפילה	דרך כו
אפילו הגרוע בישראל הרהר בתשובה במשך ימי חייו	דרך ז	עיקר קביעות התפילה לעשות היחיד ז"א דנוקבא דרך לו	
בה קול יוצאת וכו' שובו בנים שובבים, ומזה נשרש הרהורי תשובה בכל עת	דרך ז	ג תפילות שבכל יום כנגד ג' רגלי המרכבה והאדם הוא רגל רביעי	דרך נו
בעל גאווה אינו נותן לבו לשוב	דרך נו	תפילת אנא בכח מעלין ע"י התפילות	דרך נו
הלומד אף אם נכשל בעבירה, כשלומד ענין זה נשבר לבו ושב	דרך נו	דרך הש"י לחון הצועק אף שלא כדיון	דרך סט
		תשובה	
		תשובה מתקבלת רק במדת הרחמים	אקדמות מילין

פסוקי תנ"ך

		פסוקי תורה	
ויהי בשחת אלקים את ערי הכנר ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה	יט, כט	את השמים ואת הארץ	דרך סז, צו, קא
כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע	כא, יב	וחשך על פני תהום	דרך נ
והאלהים נסה את אברהם ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלהים	כב, א	[ויאמר אלקים] יהי אור ויהי אור	דרך פז, פח
וירא את המקום מרחוק ואני והנער נלכה עד כה	כב, ד	וירא אלקים את האור כי טוב	דרך לט, מז, ס, סז, סט, פא, פח, צו
וה' ברך את אברהם בכל ויעקב איש תם	כב, ה	[ויקרא אלקים לרקיע] שמים	דרך פד
הקול קול יעקב ויבא לו יין וישת	כז, א	ועש אלקים את שני המאורות הגדולים את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה וכו' ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ	דרך סה
אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי	כז, כז	[וירא אלקים את כל אשר עשה] והנה טוב מאד	דרך פב
ויפגע במקום גו' ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו ותאמר אל יעקב הבה לי בניס ואם אין מתה אנכי	כח, יא	אלה תולדות השמים והארץ בהבראם	דרך לח
ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלקים את חרפתי	ל, א	וייצר ה' [אלקים את האדם עפר מן האדמה]	דרך מז
עשה את כל הכבוד הזה ויקרא לו לבן יגר שהדותא ויעקב קרא לו גלעד	לא, א	ונהר יוצא מעדן	דרך פח
וארבע מאות איש עמו, ויירא יעקב מאד ויצר לו	לב, ו-ז	כי ביום אכלך ממנו מות תמות	דרך צח
קטנתי מכל החסדים ומכלה אמת גו' כי במקלי עברתי את הירדן	לב, יא	ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם	דרך כ, צח
ותקע כף ירך יעקב	לב, כה	והאדם ידע את חוה גו'	דרך ט
וירא כי לא יכול לו ויגע בכף יריכו	לב, כו	ויאמר ה' לקין למה חרה לך וגו' הלא אם תטיב שאת ואם לא תטיב לפתח חטאת רובץ	דרך מז
כי בן זקונים הוא לו והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה והנה קמה אלומתי וגם נצבה והנה תסובינה אלומותיכם ותשתחוינה לאלומתי	לז, ג	רק רע כל היום	דרך צ
ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'	לז, ו	ונח מצא חן בעיני ה'	דרך י, סט
ז	לח, ז	אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלקים התהלך נח	דרך סג
ז	לח, ז	שפך דם האדם באדם דמו ישפך	דרך צה
ז	לח, ז	והאמין בה' ויחשבה לו צדקה	דרך כה
ז	לח, ז	ואברהם שב למקומו	דרך יב
ז	לח, ז	וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם	דרך ח
ז	לח, ז		

כ, ה זכות את יום השבת לקדשו **דרך לט**
כב, כו והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני **דרך סט**
כג, כ הנה אנכי שולח מלאך לפניך **דרך צב**
כג, כו לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא **דרך צג**
כה, ב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי **דרך צד**
כה, לב שלשה קני מנורה מצדה האחד ושלשה קני מנרה מצדה השני **דרך פ**
לג, כא הנה מקום אתי **דרך כ, כה**

ויקרא

ו, ב הוא העולה על מוקדה **דרך נה**
ו, ה והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה **דרך נה**
ט, ו זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' **דרך לט**
ט, יז מלבד עולת הבקר **קכד**
טז, טז השוכן אתם בתוך טומאותם **דרך נז**
יט, כז לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקניך **דרך נז**
כ, כה חרב נוקמת נקם ברית **דרך פא**
כ, מב וזכרתי את בריתי יעקוב **דרך פז**

במדבר

ו, כג כה תברכו את בני ישראל **דרך סה**
ו, כד יברכך ה' וישמרך **דרך נ**
ו, כו ישא ה' פניו אליך **דרך לב**
ח, ב-ג בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, ויעש כן אהרן **דרך נ**
כ, פח אלדד ומידד מתנבאים במחנה **דרך יט**
יב, ג והאיש משה ענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה **דרך סג**
יד, יז ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר **דרך מג**
יט, ו ולקח הכהן עץ ארז ואזוב והשליך אל תוך שריפת הפרה **דרך סג**
כג, יג וקבנו לי משם גו' **דרך יא**
כד, א כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל **דרך סז**
כד, א לקראת נחשים **דרך יא**
כד, כ ראשית גוים עמלק **דרך עט**

יד, לח ותשב בפתח עינים **דרך פז**
לט, ד וימצא חן בעיניו ויפקדהו על ביתו **דרך סט**
לט, ו כי אם את הלחם אשר הוא אוכל **דרך קב**
לט, יא ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם ותתפשהו בבגדו **דרך צד**
מב, ו ויוסף הוא השליט הוא המשביר לכל עם הארץ **דרך עב**
מד, טז האלקים מצא את עון עבדך **דרך טו**
מו, כה ואת יהודה שלח לפניו **דרך פז**
מח, טז וידגו לרוב בקרב הארץ **דרך פא**

שמות

ב, ב וטרא אותו כי טוב הוא **דרך סז, צב**
ב, י כי מן המים משיתהו **דרך סז**
ג, ה של נעלך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא **דרך פג**
ד, יג שלח נא ביד תשלח **דרך מג**
י, י יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם **דרך כו**
י, י ראו כי רעה נגד פניכם **דרך עט**
יב, ב החדש הזה לכם ראש חדשים **דרך לט**
יד, טו מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו **דרך טו**
יד, לא וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו **דרך ה, עא**
יד, לא ויראו ישראל את היד הגדולה גו' ויראו העם את ה' **דרך כה**
טו, א-ז אז ישיר משה את השירה גו' אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים גו' וברוב גאנך תהרוס קמיד **דרך יח, פ, ק**
טו, ב עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה **דרך לד, מב, פ**
טו, ו ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב **דרך יח**
טו, יא מי כמוכה באלים ה', **דרך לד, נב, סה**
טו, כו כי אני ה' רפאיך **דרך צז**
טז, כט אל יצא איש ממקומו ביום השביעי **דרך עח**
יז, טז כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק **דרך פ**
יז, יב ויהי ידיו אמונה **דרך כה**
יח, כ והודעת להם את הדרך **דרך מד, מו**
יט, ט הנה אנכי בא אליך בעב הענן **דרך צו**
יט, כ וירד ה' על הר סיני **דרך סג**

כח, ב את קרבני לחמי לאשי ריח נחוחי תשמרו
להקריב לי במועדו דרך פד
לג, כא וירא ראשית לו
לג, כז מעונה אלקי קדם דרך צו

דברים

א, יא אמר ה' אלקי אבותיכם יסף עליכם ככם אלף פעמים פדרך צד
א, לא-לב ובמדבר אשר ראית אשר נשאך וגו' ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלקיכם דרך כה ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמור גו' ויתעבר ה' בי למענכם דרך מג
ג, כג ואתחנן אל ה' בעת ההוא דרך כב
ג, כה אעברה נא ואראה את הארץ הטובה דרך מג
ה, ל בכל הדרך אשר צוה ה' אלהינו אתכם תלכו דרך מו
ו, ד שמע ישראל ד' אלקנו ד' אחד דרך ז, כה, מב, סג
ז, יב והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה וגו' ושמר ה' אלקיך לך דרך כה, צט
ח, י ואלת ושבעת וברכת דרך לב
ט, יט כי יגורתי מפני האף והחימה דרך נה
י, יז אשר לא ישא פנים דרך לב
יא, ו ואת כל היקום אשר ברגליהם דרך מח
יא, יג והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי דרך כה
יז, יא לא תסור מכל הדברים אשר יגידו לך דרך כה
יח, יג תמים תהיה עם ה' אלהיך דרך יא
יח, יד כי כל העמים אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך דרך כו
כב, ט פן תקדש המלאה הזרע דרך לט
כה, יט והיה בהניח גו' תמחה את זכר עמלק וגו' לא תשכח דרך עט, פ
כה, ח יצו ה' אתך את הברכה באסמך דרך לז, סז
כח, מז תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב דרך צ
לא, יז והסתרתני פני מהם והיה לאכול דרך קב
לא, יח ואנכי הסתר אסתיר פני מהם דרך כו
לב, ז שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך דרך כה
לב, ט וישמן ישורון ויבעט גו' שמנת עבית כשית ויטוש אלוך עשהו דרך פא
לב, יד ושמן מחלמיש צור דרך סג
לב, ל איכה ירדוף אחד אלף דרך לז

נביאים

יהושע

ה, ט היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם דרך עט

שמואל א

ב, ט רגלי חסידיו ישמור דרך נ
טו, כט וגם נצח ישראל לא ישקר דרך ס, פז

שמואל ב

יד, ב וישלח יואב תקועה ויקח משם דרך ס

מלכים א

ח, יט רק אתה לא תבנה הבית כי אם בנך היוצא מחלציק הוא יבנה הבית לשמי דרך מד

דברי הימים א

טז, טז-יז אשר כרת את אברהם ושבעתו ל צחק ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם דרך כב, קב

ישעיה

ג, ז אמרו צדיק כי טוב דרך פא
יא, ט ומלאה הארץ דיעה את ה' דרך סז
יב, ב הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד כי עזי וזמרת י"ה ה' ויהי לי לישועה דרך מב
כד, טו באורים כבדו את ה' דרך כד, לט
כד, טו-טז באורים כבדו ה' באיי הים שם ה' ילהי ישראל מכנף הארץ זמירות שמעו צ י לצדיק דרך סח
כה, ט הנה אלקינו זה דרך כו
כו, ד בטחו בה' עד עד כי בי"ה ה' צור עולמים דרך מב
מג, ב כי תלך במו אש לא תכוה דרך נ, סד, פא
מה, א לרד לפנינו גוים דרך צב

כתובים

תהלים

בני איש [עד מה כבודי לכלימה]	דרך נח
נסה עלינו אור פניך ה'	דרך כ
ואני ברוב חסדך אבוא ביתך	דרך כב
ואני ברוב חסדך אבא ביתך אשתחוה אל	ה, ט
היכל קדשך ביראתך	דרך פא
אל זועם בכל יום	דרך טה, ק
ואין נסתר מחמתו	דרך עז
ובשם אלקינו נדגול ימלא ה' כל משאלותיך	כ, ו
אלו למה עזבתני	דרך נו
ה' רעי לא אחסר	דרך א
נפשי ישוב ינחני במעגלי צדק למען שמו,	דרך כד
גם כי אלך בניא צלמות לא אירא רע כי אתה	כג, ג-ד
עמדי	דרך יג
הבו לה' כבוד שמו	דרך יז
מזמור שיר חנוכת הבית לדוד גו' ה' אלקי	דרך מד
שועתי אליך ותרפאני	דרך א-ב
ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת אויבי לי	דרך ט
מה רב טובך אשר צפנת ליראיך	דרך סט
והבוטח בה' חסד יסובבנו	דרך סא
בדבר ה' שמים נעשו	דרך פא
נפשינו חכתה לה'	דרך מב
ה' מי כמוכה	דרך נה
צדקתך כהררי אל	דרך נא
צופה רשע לצדיק	דרך נו
נער הייתי גם זקנתי	דרך נז
נאלמתי דומיה	דרך נח
ותורתך בתוך מעי	דרך נט, לא, מג, קב
אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבור	דרך כ
בסך אדם	דרך מב, ה
כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו	דרך פה
זבחי אלקים רוח נשברה	דרך נט
חסד אל כל היום	דרך נא, נב, ג
השלך על ה' יהבך	דרך נז, נח, כג
האמנם אלם צדק תדברון	דרך נה, ב
אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה	דרך נז, סז, ב
ואני תפלתי לך ה' עת רצון אלקים ברב	דרך נח, נט
חסדך ענני באמת ישעך	דרך נא, נב, ג
עח, כ-לב הן הכה צור ויזובו מים וגו' כי לא האמינו	דרך נז, נח, ט, נט, י, יא, יב, יג, יד, טז, יז, יח, יט, כ, כא, כב, כג, כד, כה, כו, כז, כח, כט, ל, לא, לב, לג, לד, לה, לו, לז, לח, לט, מ, ט, מב, ה

מדוע באתי ואין איש	דרך עה
שכורת ולא מיין	דרך ח
כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון	דרך כו, לח
כי בשמחה תצאו	דרך צ
אשכון ואת דכא	דרך נז, סג
ותהא האמת נעדרת	דרך מה
והיה לך ה' לאור עולם	דרך עו

ירמיה

כי אעלה ארוכה לך	דרך נד
------------------	--------

יחזקאל

בעמדם תרפינה כנפיהם	דרך מד
ואתם ערום ועריה	דרך כו
אילי הארץ	דרך ד, ד, לה, סה

הושע

צדיקים ילכו בה ופושעים יכשלו	בם דרך
לט	לט

יואל

החלש יאמר גבור אני	דרך עז
--------------------	--------

עובדיה

בית יעקב אש	דרך נה
-------------	--------

מיכה

תתן אמת ליעקב	דרך פז
---------------	--------

זכריה

נאם ה' אהיה לה חומת אש סביב	דרך נח
להפטיר בחנוכה רני ושמחי בת ציון	דרך נא
ולא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה'	דרך נז, נח, ט, נט, י, יא, יב, יג, יד, טז, יז, יח, יט, כ, כא, כב, כג, כד, כה, כו, כז, כח, כט, ל, לא, לב, לג, לד, לה, לו, לז, לח, לט, מ, ט, מב, ה
לא יהיה כנעני עוד בבית ה'	דרך נז, נח, ט, נט, י, יא, יב, יג, יד, טז, יז, יח, יט, כ, כא, כב, כג, כד, כה, כו, כז, כח, כט, ל, לא, לב, לג, לד, לה, לו, לז, לח, לט, מ, ט, מב, ה

מלאכי

כי שפתי כהן ישמרו דעת	דרך סז, צו
-----------------------	------------

אכלם בעתו	דרך סד
קמה, טז פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון דרך לב, מב, פ	דרך ז
קמז, יט לא עשה כן לכל גוי	דרך ז
משלי	
ג, ו בכל דרכיך דעהו	דרך כ, מד
ג, יז דרכיה דרכי נועם	דרך מד
ג, לה כבוד חכמים ינחלו	דרך קא
ד, ב כי לקח טוב נתתי לכם	דרך ס
ה, יט אילת אהבים ויעלת חן	דרך סז
ו, כג כי נר מצוה ותורה אור	דרך פד
ו, כג נר מצוה ותורה אור	דרך עד, פ, פד
י, יז ועוזב תוכחת מתעה	דרך מד
יא, י ובאבוד רשעים רנה	דרך פח
יג, ט ונר רשעים ידעך	דרך צח
טז, טו אור פני מלך חיים	דרך פג
יז, יד פוטר מים ראשית מדון	דרך מד
יז, יט ויאמרו אין האיש בביתו הלך בדרך למרחוק	דרך מא
יח, י מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב	דרך סו
כ, כז נר ה' נשמת אדם	דרך פד, צז
כא, יד מתן בסתר יכפה אף	דרך נה
כב, ט טוב עין הוא יבורך	דרך סז, פא
כה, ב כבוד אלקים הסתר דבר	דרך יג
כת, כו והולך בחכמה הוא ימלט	דרך מב
כט, ד מלך במשפט יעמיד ארץ	כז
כט, כג גאות אדם תשפילנו ושפל רוח יתמוך כבוד	דרך סג
ל, יט דרך גבר בעלמה	דרך עא
ל, כ אכלה ומחתה פיה	דרך קב
ל, כביכג תחת עבד כי ימלך גו' ושפחה כי תירש	דרך פא
לא, כא גבירתה	דרך פא
לא, כא לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש	דרך סז
לא, כא שנים	דרך סז
איוב	
כב, יד עבים סתר לו ולא יראה	דרך י
כת, יב והחכמה מאין תמצא	דרך עה
לג, לג ואאלפך חכמה	דרך פה
לח, לו מי שת בטוחות חכמה	דרך מב
דניאל	
ה, ח וצפיר העיזים הגדיל עד מאוד	קעא

באלקים גו', וימטר עליהם מן לאכול גו', ובחורי ישראל הכריע בכל זאת חטאו עוד ולא האמינו בנפלאותיו	דרך כה
עט, א אלקים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך	דרך פא
פא, ד-ה תקעו בחדש שופר וגו' כי לישראל הוא דרך	דרך פא
פד, ד גם צפור מצאה בית	דרך צד
פה, ג נשאת עון עמיק כסית כל חטאתם סלה	דרך מד
פז, ג חנני ה' כי אליך אקרא כל היום	דרך ה
פז, ד שמח נפש עבדך כי אליך ה' נפשי אשא	דרך ה
פז, יא הורני ה' דרכך אהלך באמתך	דרך עא
פט, ג עולם חסד יבנה	דרך עו
צט, ו-ז משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו	דרך כב
ק, ב עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה	דרך צ
קד, לא יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו	דרך לח, מה, סט
קד, לד [יערב עליו שיחי] אנכי אשמח בה'	דרך סט
קט, יד יזכר עון אבותיו אל ה' וחטאת אמו אל תמה	דרך מד
קטו, א לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד	דרך מא, מב
קיא, ג-ד הוד והדר פעלו וצדקתו עומדת לעד זכר עשה לנפלאותיו	דרך עט
קיה, ה מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה	דרך לא, מב
קיה, כז אל ה' ויאר לנו	דרך א, עו
קיט, סו טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי	דרך כה
קכא, א-ב אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי עזרי מעם ה'	דרך כז, סו, סז
קכא, ה ה' צלך	דרך כח
קכח, ב יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך	דרך מד
קלב, ט כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו	דרך יג
קלג, ב כשמן הטוב היורד על זקן אהרן שיוורד על פי מדותיו	דרך מז
קלד, ב שאו ידיכם קודש	דרך סה
קלט, יב גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר	דרך פד
קמה, טו עיני כל אליך ישברו ואתה נתון להם את	דרך פד

י, ח והודי נהפך עלי למשחית ולא עצרתי כח גו' דרך לג, מג, נט

ה, ב אני ישנה ולבי ער דרך פז

אסתר

עזרא י, ח וכתות עמו הברית לתת לו את ארץ וגו' לתת לזרעו ותקם את דברך כי צדיק אתה דרך פא

ב, טו ותהי אסתר נושאת חן דרך סט
ד, טז ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת דרך כו

איכה

נחמיה ה, ה ובפתחו עמדו כל העם דרך לב

א, טז עיני עיני ירדה מים דרך סד
א, יג כל היום דוה דרך לח, נד, פא
ג, מד סכותה בענן לך מעבור תפלה דרך כב
ה, יז על זה היה דוה לבנו על אלה חשכו עינינו דרך פא

חמש מגילות

קהלת

שיר השירים א, ח אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן דרך כ
ג, ב אקומה נא ואסובבה בעיר בשווקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי בקשתיו ולא מצאתיו דרך מב
ה, א אכלתי יערי עם דבשי דרך ס

ב, יג [וראייתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך] דרך עג
ב, יד כסיל בחשך הולך דרך כה, כז, פד
ה, יב יש עושר שמור לבעליו לרעתו דרך פא
ז, יב והחכמה תחיה בעליה דרך פג, צז
ח, א חכמת אדם תאיר פניו דרך מב, מו, ס
ח, ח כי אין שלטון ביום המות 6 דרך צח
ט, ח ושמן על ראשך אל יחסר דרך יג, סג

מאמרי ש"ס

תלמוד בבלי

ברכות

ב, א מאימתי קורין את שמע בערבית בשעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן דרך ז, כ, כה, מד
ה, א אין טוב אלא תורה שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם דרך ס, סז, צב
ו, א חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה דרך מד
ו, ב בשעה שהקב"ה בא לבית הכנסת ולא מצא בה עשרה, מיד כועס, שנאמר מדוע באתי ואין איש דרך עח
ו, ב כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו דרך ח, דרך י, דרך יב, כג, לו, עח
ז, א מנין שהקב"ה מתפלל וכו' מאי מצלי אמר

ר, א [ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים דאילו גבי ירא שמים כתיב אשרי איש ירא את ה' ואילו גבי הנהנה מיגיעו כתיב יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך] אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא] ולגבי ירא שמים וטוב לך לא כתיב ביה דרך מד
ח, א רשים בחייהם קרוין מתים דרך צח
יח, ב אמר להו אנא מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא וכו' רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא וידגו לרב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין

מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה דרך יג, מט, נ, סב, סג, צו, קא		הרע שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם דרך פא	
אמר רבה נר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוך לפתח והיא מנח ליה, רב אחא בריה דרבא אמר מימין רב שמואל מדפתי אמר משמאל והילכתא משמאל כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוה מימין דרך יט, מג, מח, מט, נ, צח, צט	כב, א	עד כזית ועד כביצה דרך לב	כ, ב
[מתיב רב ששת מחוץ לפרוכת העדות יערון] וכי לאורה הוא צריך [והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל מאי עדות אמר רב זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מדליק] דרך לט	כב, ב	בשני לבביך ביצר טוב וביצר הרע דרך פד	נד, א
[מאי מברך, מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה] והיכן צונו רב אויא אמר מלא תסור, רב נחמיה אמר שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך דרך כה	כג, א	ההוד זה בית המקדש דרך נח	נה, א
שמחה הוא כשנהנין מזיו השכינה דרך לח	ל, א	נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות דרך י, נא, א	נה, א
נשאת ונתת באמונה עסקת בתורה דרך כה, ז	לא, א	ממלא מקום אבותיו דרך כג	
נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות דרך י	לד, א	חותמו של הקב"ה אמת דרך כא	
ממלא מקום אבותיו דרך כג	נא, א	בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע יצאה בת קול מי גילה רז זה לבני לשון שמלאכי השרת משתמשין בו דרך נב	
חותמו של הקב"ה אמת דרך כא	נה, א	ויתיצבו בתחתית ההר אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם דרך צב	פה, א
בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע יצאה בת קול מי גילה רז זה לבני לשון שמלאכי השרת משתמשין בו דרך נב	פח, א	בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי ישראל דרך נג	כא, ב
ויתיצבו בתחתית ההר אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם דרך צב	פח, א	שיקרא לא קאי קושטא קאי דרך ד, צא	
בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי ישראל דרך נג	פט, ב	רבי יוחנן קרי למאני מכבודתא דרך כד	כא, ב
שיקרא לא קאי קושטא קאי דרך ד, צא	קד, א	והמברך אומר אשר קידש יידי מבטן חוק בשארו שם וצאצאיו חתם באות ברית קודש דרך לט, סז, קב	
רבי יוחנן קרי למאני מכבודתא דרך כד	קג, ב	[צדקה דוחה גזירות קשות מה	
והמברך אומר אשר קידש יידי מבטן חוק בשארו שם וצאצאיו חתם באות ברית קודש דרך לט, סז, קב	קלז, ב	מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא	
[צדקה דוחה גזירות קשות מה	קנו, ב		

שבת

כא, א

אמר רב הונא פתילות ושמיים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן בחנוכה בין בשבת בין בחול אמר רבא מאי טעמא דרב הונא קסבר כבתה זקוק לה ומותר להשתמש לאורה ורב חסדא אמר מדליקין בהן בחול אבל לא בשבת קסבר אין זקוק לה ומותר להשתמש לאורה אמר רבי זירא אמר רב מתנה ואמרי לה אמר רבי זירא אמר רב פתילות ושמיים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה בין בחול בין בשבת אמר רבי ירמיה מאי טעמא דרב קסבר כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה **דרך נה**

כא, ב [תנו רבנן מצות] חנוכה נר איש וביתו [והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמנה מכאן ואילך פוחת והולך ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך] **דרך נד, נה, צד**

כא, ב [נר חנוכה] מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק וכו' ועד כמה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן עד דכליא ריגלא דתרמודאי **דרך כג, מב, מד**

כא, ב מאי חנוכה דתנו רבנן בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמינים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא

תורה למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים
 לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין
 למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין
 אלא במי שדעתו שפלה] **דרך סז**
 אם ראית דור שהשמים משתכין עליו
 כנחושת מלהוריד טל ומטר וכו' מה תקנתני'
 ילך אצל חסיד שבדור וירבה עליו בתפלה
 וכו', ואם לחש ונענה והגיס דעתו עליו מביא
 אף לעולם וכו' **דרך יב**

כיון שהגיעה אסתר לבית הצלמים אמרה
 אלי אלי למה עזבתני **דרך ק**
 ליהודים היתה אורה זו תורה **דרך פה**
 ישראל שבאותו דור חייבין היו כליה **דרך**
כו
 תיקנו להפטיר בחנוכה רני ושמחי בת ציון
דרך א

למה נמשלו דברי תורה לירך וכו' **דרך מב**
 מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר **דרך**
ג'
 הקב"ה גוזר וצדיק מבטלה **דרך כו**
 בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא
 במזלא **דרך מו**

כל מקום שנתנו בו חכמים עיניהם או מיתה
 או עוני **דרך י**
 אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים
 לשונה פרקו מאה פעמים ואחד **דרך עה,**
קא
 [שאל אחר את רבי מאיר לאחר שיצא
 לתרבות רעה מאי דכתיב לא יערכנה זהב
 וזכוכית ותמורתה כלי פז אמר לו אלו דברי
 תורה שקשין לקנותן ככלי זהב וכלי פז
 ונוחין לאבדן ככלי זכוכית אמר לו רבי
 עקיבא רבך לא אמר כך אלא מה כלי זהב
 וכלי זכוכית אף על פי שנשברו יש להם
 תקנה אף תלמיד חכם אף על פי שסרח יש
 לו תקנה אמר לו אף אתה חזור בך אמר לו
 כבר שמעתי מאחורי הפרגוד שובו בנים

מגילה

לא, א

מועד קטן

חגיגה

טו, א

עירובין
סד, א שמועה זו נאה
סה, א שכורת ולא מיין, יכולני לפטור כל העולם
 מדין תפלה **דרך ח**

פסחים
סו, ב מאן דמתייהר אם חכם הוא חכמתו
 מסתלקת ממנו **דרך נז, סג, עה**
סח, ב כולי לעמא מודים וכו' דבעינן נמי לכס דרך
כ

עב, ב חייב אדם לשמח את אשתו **דרך עג**
פח, א כיעקב שקראו בית **דרך נח**
קיח, א קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף
דרך י

ראש השנה

יח, ב [מותיב רב אחא בר הונא בתלתא בתשרי
 בטילת אדכרתא מן שטרייא] שגזרה מלכות
 יון גזרה שלא להזכיר שם שמים על פיהם,
 וכשגברה מלכות חשמונאי ונצחום התקינו
 שיהו מזכירין שם שמים וכו' **דרך פד**
כה, ב כשראו הלבנה מקודש מקודש **דרך לט**

יומא

סט, ב ירמיהו לא אמר והנורא לפי שגויים מרקדים
 בהיכלו איה נוראותיו **דרך סא**
עב, ב וי למאן דאית ליה תרעא לדרתא ודרתא לא
 עביד **דרך ז**
פו, א מנקה לשבים ואינו מנקה לשאינם שבים
דרך נז

סוכה

נב, א יצר הרע נקרא צפוני **דרך מז**

ביצה

טו, ב כולי עלמא מודים וכו' דבעינן נמי לכס דרך
כ
טז, א חק לישנא דמזוני **דרך יט, כ, כג, כד, כז,**
לב, לד, מב, מד, מו, מח, מט, ס, עב, פ

תענית

ז, א [אמר רבי חנינא בר אידי למה נמשלו דברי

סוטה	
ה, א	אמר רב חסדא ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם דרך נו, סג, אין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות דרך פא
ח, א	ותרא אותו כי טוב, שנתמלא הבית כולו אורה דרך סז,
יב, א	איש ואשה זכו שכניה ביניהן לא זכו אש אוכלתן דרך סד
יז, א	אין עמידה אלא שתיקה כמו שנאמר ובפתחו עמדו כל העם דרך לב
לט, א	מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול דרך ז
מא, ב	משמת רבן גמליאל בטל כבוד התורה דרך מט, א
מט, א	מעבדותא דמשיחא [חוצפא יסגי וכו'] ותהא האמת נעדרת דרך מח

גיטין	
נו, א	מי כמכה באלים ה' אל תקרא באלים אלא באלמים ששומע חרפתו (בזיונו) ושותק דרך ב, ג, ד, יד, כח, לב, לג, מג, קב כל דאלים גבר דרך ד,

קידושין	
ב, ב	וביאה אקרי דרך דכתיב ודרך גבר בעלמה דרך עא
ל, ב	בראתי לו יצר הרע בראתי לו תורה תבלין דרך פד
לא, ב	האומר שמועה מפיו דרך כ
לב, א	אב שמחל על כבודו כבודו מחול דרך ז
לב, א	זקן זה שקנה חכמה דרך כז
לב, ב	צריך לעמוד בפני זקן בקימה שיש בו הידור דרך מא
לו, א	בזמן שישראל עושים רצונו של מקום נקראים בנים למקום דרך נב
פא, א	נורא בי עמרם דרך סז, עב, פד

בבא בתרא	
ט, ב	אמר ר' אלעזר גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו, דאילו במשה רבינו כתיב כי יגורתי מפני האף והחמה ואילו בעושי צדקה כתיב מתן בסתר יכפה אף דרך נה

טו, א	שובבים חוץ מאחר] דרך ז, לח אחר קיצץ בנטיעות עליו הכתוב אומר אל תתן את פיך לחטיא את בשרך מאי היא חזא מיטטרון דאתיהבא ליה רשותא למיתב למיכתב זכוותא דישראל אמר גמירא דלמעלה לא הוי לא ישיבה ולא תחרות ולא עורף ולא עיפוי שמא חס ושלוש שתי רשויות הן אפקוהו למיטטרון ומחיהו שיתין פולסי דנורא אמרו ליה מאי טעמא כי חזיתיה לא קמת מקמיה איתיהבא ליה רשותא למימחק זכוותא דאחר יצתה בת קול ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר דרך לח
יב, א	[מאי] שמים, [אמר רבי יוסי בר חנינא ששם מים במתניתא תנא] אש ומים [מלמד שהביאן הקדוש ברוך הוא וטרפן זה בזה ועשה מהן רקיע] דרך סה
יב, א	שאמר לעולמו די דרך מט
יג, א	אסור ללמוד תורה לעכו"ם דרך ז

יבמות	
טז, ב	אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן פסוק זה שר העולם אמרו נער הייתי גם זקנתי מאן אמריה אילימא קודשא בריך הוא מי איכא זקנה קמיה ואלא דוד אמריה מי קשיש כולי האי אלא שמע מינה שר העולם אמרו דרך לח
סג, א	זכה נעשית לו עזר לא זכה כנגדו דרך סז

כתובות	
יז, א	מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול דרך ז
סח, א	[בת מקבלת עישור נכסים] דרך א
קי, ב	תחלת חולי מעיים שנוי וסת דרך לט

נדרים	
כב, א	ואין רעה אלא גיהנום דרך עט
לט, ב	[בת מקבלת עישור נכסים] דרך א

נזיר	
כג, א	שנים שצלו פסחיהן וכו' זה שאכלו לשם פסח על זה נאמר צדיקים ילכו בה זה דאכלו לשם אכילה גסה נאמר ופושעים יכשלו במ דרך לט

רבי דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא מסייעו
 שנאמר] לפתח חטאת רובץ **דרך מז**
צו, ב אין האיש בביתו הלך בדרך למרחוק [קאי
 על הקב"ה] **דרך מא**
ק, א נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות **דרך י**
קה, א באו עשרה ואמרו עבד שמכרו רבו כלום יש
 להם זה על זה כלום **דרך ז**
קי, א ואת כל היקום אשר ברגליהם זה ממונו של
 אדם וכו' **דרך מח**

טז, ב בת היתה לו לאברהם ובכל שמה **דרך א**
י, א גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה **דרך יג**
כה, ב הרוצה להחכים ידירים הרוצה להעשיר יצמין
דרך יא, כז
עה, א נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות **דרך י**
עה, ב כל אדם שיש בו גסות הרוח נופל בגיהנום
דרך סג

אבות

פ"א, י אהבו את המלאכה ושנאו את הרבנות **דרך**
מד
פ"ב, ב כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילת
 וגוררת עון **דרך מד**
פ"ב, יא עין הרע ויצר הרע מוציאין את האדם מן
 העולם **דרך סא**
פ"ב, יב וכל מעשיך יהיו לשם שמים **דרך פד**
פ"ב, יח אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים
 לפני המקום **דרך יב, כו**
פ"ב, יב ר' יוסי אומר יהי כבוד חבירך חביב עליך
 כשלך, והתקן עצמך ללמוד תורה שאינה
 ירושה לך, וכל מעשיך יהיו לשם שמים, אמר
 ר' שמעון הוי זהיר בקריאת שמע ותפלה
דרך מד
פ"ג, יז אם אין קמח אין תורה **דרך מד**
פ"ד, ג אין לך אדם שאין לו שעה **דרך ז**
פ"ה, יט נפשו רחבה וגבוה כבלעם **דרך יב**
פ"ו, ב אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה **דרך**
כז
פ"ו, ג אין כבוד אלא תורה שנאמר כבוד חכמים
 ינחלו **דרך קא**

עבודה זרה

כ, ב אמרו עליו על מלאך המות שכולו מלא
 עינים **דרך פא**

הוריות

יג, ב [תנו רבנן חמשה דברים משכחים את
 הלימוד וכו' והרגיל בזיתים] **דרך עה**

מנחות

כט, א מנורה של אש הראה לו הקב"ה למשה **דרך**
נה, נח, סד
כט, ב עולם הזה נברא בה"א **דרך לח**
לג, ב אמר רבא מצוה להניחה [מזוזה] בטפח
 הסמוך לרשות הרבים מאי טעמא רבנן וכו'
 רב חנינא מסורא אומר כי היכי דתינטריה
 אמר רבי חנינא בוא וראה שלא כמדת
 הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מלך
 יושב מבפנים ועם משמרין אותו מבחוץ
 מדת הקב"ה אינו כן עבדיו יושבין מבפנים
 והוא משמרן מבחוץ שנאמר ה' שומרך ה'
 צלך על יד ימינך **דרך צט**
פה, ב מקום ששמן זית מצויה שם החכמה מצויה
דרך כז, מב, ס, סז, עג, עד, פ, פד, צו
פה, ב תקע אלפא לשמן **דרך ס**

חולין

מו, ב מקיפין בבועי **דרך נז**
נ, א מקיפין בריאה **דרך נז**
ס, א יהי כבוד ה' לעולם [ישמח ה' במעשיו פסוק
 זה] שר העולם אמרו **דרך לח, מח**
ס, ב שרגא בטיהרא מאי מהני **דרך לט**

סנהדרין

ז, א אין תחלת דינו של אדם אלא על דברי תורה,
 שנאמר פוטר מים ראשית מדון **דרך מד**
ז, א עסקת בתורה **דרך ז**
לט, א אלקיכם כהן היא **דרך כא**
לט, א כל בי עשרה שכונתא שריא **דרך עח**
נו, א [ז' מצות בני נח] **דרך כה**
נח, ב עכו"ם ששבת חייב מיתה **דרך ז**
צא, ב [ואמר לו אנטונינוס לרבי מאימתי יצר הרע
 שולט באדם משעת יצירה או משעת יציאה
 אמר לו משעת יצירה אמר לו אם כן בועט
 במעי אמו ויוצא אלא משעת יציאה אמר

דחטאה דרך פד
 עבד פטור מקריאת שמע משום דכתיב שמע
 ישראל וגו' מין שאין לו אלא אדון אחד מה
 שאין כן זה שיש לו אדון אחר דרך ז

שקלים

[ר"פ בשם ר' שמעון בן לקיש התורה שנתן
 לו הקב"ה למשה נתנה לו אש לבנה חרותה
 באש שחורה וכו'] דרך עד

יומא

מיעוט רבים שנים דרך ה

חגיגה

שהיתה מלכות יון אומרת כתבו לכם על קרן
 השור שאין לכם חלק באלקי ישראל דרך
 כ, לה, מב, מג, סח

פט, א אמר רבי אילעא אין העולם מתקיים
 אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת
 מריבה אמר רבי יצחק מאי דכתיב האמנם
 אלם צדק תדברון, מה אומנותו של אדם
 בעולם הזה, ישים עצמו כאלם יכול
 אף לדברי תורה, תלמוד לומר צדק
 תדברון דרך כח

כריתות

ה, ב שני טפין כמין שני מרגליות היו תלויים
 בזקנו של אהרן דרך מז

נדה

טז, ב מלאך הממונה על ההריון לילה שמו דרך
 צג
 עג, א כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא
 בן עולם הבא דרך ז, כ, כה, מד, נב, סג

תלמוד ירושלמי

סנהדרין

ואין איש אלא יעקב כמה דתימר ויעקב איש
 תם דרך נח

ברכות

פ"א, ה אמר רבי לוי ליבא ועינא תרי סרסורין

מדרשי חז"ל

מדרש רבה

בראשית רבה

רשעים, ויאמר אלקים יהי אור אלו מעשיהם
 של צדיקים אבל איני יודע באיזה מהם חפץ
 אם במעשה אלו ואם במעשה אלו כיון
 דכתיב וירא אלקים את האור כי טוב הוי
 במעשיהם של צדיקים חפץ יותר ואינו חפץ
 במעשיהן של רשעים דרך כ, לט
 [ויקרא אלהים לרקיע] שמים רב אמר אש
 ומים רבי אבא בר כהנא אמר משום רב נטל
 הקב"ה אש ומים ופתכן זה בזה ומהן נעשו
 שמים דרך פד
 בתורתו של רבי מאיר היה כתוב כתנות אור
 באלף דרך כ, צח
 [ר"י בר סימון אותה] האורה שנברא בה
 פ"ב, ו

פ"א, ד א"ר בניה העולם ומלואו לא נברא אלא
 בזכות וכו' רבי ברכיה אמר בזכות משה
 שנאמר וירא ראשית לו דרך צב
 פ"ב, ד וחשך זה מלכות יון דרך י, כד, כה, כז, לז,
 לט, מב, מד, מו, מז, מט, נ, עו, עט, פא,
 פד, צא
 פ"ב, ד שהיתה מלכות יון אומרת כתבו לכם על קרן
 השור שאין לכם חלק באלקי ישראל דרך
 כ, לה, מב, פה
 פ"ב, ה והארץ היתה תהו ובהו אלו מעשיהם של

החלש יאמר גבור אני

דרך עז

ויקרא רבה

- פ"ב, י נח קיים מה שכתוב בתורה [שנאמר ויבן נח מזבח לה']
- פ"ז, ג אין עולה בא אלא לכפר על הרהורי הלב
- פ"ז, ו כל המתגאה אינו נידון אלא באש
- פכ"ד, ו כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה שם אתה מוצא קדושה

במדבר רבה

- פ"ב, ג בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים וכו' וכיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים התחילו מתאווים לדגלים וכו', אמר להם הקב"ה מה נתאוויתם לעשות דגלים חייכם שאני ממלא משאלותיכם שנאמר ימלא ה' כל משאלותיך ובשם אלקינו נדגול
- פי"א, ה וישמרך, ישמור רגלך מן הגיהנם, וכן הוא אומר רגלי חסידיו ישמור
- פי"ג, ג ולקח הכהן עץ ארז ואזוב והשליך אל תוך שריפת הפרה, אם היה גבוה כעץ ארז ישפיל עצמו כאזוב וכו'
- פי"ג, ג גאות אדם תשפילנו, זה תבור וכרמל שבאו מסוף העולם מתגאים לומר שאנו גבוהים ועלינו הקב"ה נותן התורה ושפל רוח יתמוך כבוד, זה סיני שהשפיל את עצמו לומר שאני נמוך ועל ידי כך תמך הקב"ה עליו וניתנה עליו התורה וזכה לכל הכבוד הזה וכו' שנאמר וירד ה' על הר סיני
- פט"ו, ה אמר הקב"ה נרי בידך ונרך בידי אם אתה משמר נרי אני משמר נרך
- פט"ו, ח דבר אחר בהעלתך זה אמר הכתוב גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה
- פט"ו, י מנורה של אש הראה לו הקב"ה

איכה רבה

פ"ד, יד שפך חמתו על עצים ואבנים

דרך כז

קהלת רבה

פ"ט, ח [עכו"ם אחד ראה את ר' יהודה בר' אלעאי חמתיה אפוי נהרין וכו' למה אמרין ליה דאנפוי נהירין אמר לון דילמא אורייתא חדתא שמע סלקון לגביה אמרו ליה ומה

העולם [אדם הראשון עמד והביט בה מסוף העולם ועד סופו כיון שראה הקב"ה מעשה דור אנוש וכו' עמד וגזזו מהם וכו' ולמה גזזו אלא] גזזו לצדיקים לעתיד לבא שנאמר וירא אלהים את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיקים [וכו'] וכיון שראה אור שהוא גזזו לצדיקים שמח וכו' דרך סט נאמר כאן חן ונאמר להלן וימצא יוסף חן בעיניו ר"ש בן לקיש אמר לאחד שהיה מהלך וראה אחד ודבקו עד היכן עד שהשליטו כך דרך סט

- פ"ג, א [רבי יונתן בשם רבי יאשיה מסרס קרא צדקתך עד משפטיך כהררי אל עד תהום רבה מה הרים הללו אין להם סוף אף הצדיקים אין להם סוף]
- פ"ג, ח מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים וכו' ר' נחמיה אמר מיצחק שנאמר ואני והנער נלכה עד כה לפיכך אמר המקום כה תברכו את בני ישראל וכו' דרך סה
- פ"ד, יד אמר רבי יהודה בשם ר' יוחנן העלה [הקב"ה] אותו [אברהם] למעלה מכיפת הרקיע, הוא דאמר ליה הבט נא השמימה ואין הבטה אלא מלמעלה למטה דרך כה
- פ"ה, ח אמר ר' לוי לעתיד לבא אברהם יושב על פתח גיהנם ואינו מניח אדם מהול מישראל לירד לתוכה דרך נ, עט
- פ"ה, יא אהבה מקלקלת את השורה דרך לד
- פ"ה, כאהקול קול יעקב ר' ראובן אמר כתיב בעמדם תרפינה כנפיהם וכו', בשעה שישאל אומרים שמע ישראל המלאכים שותקים, ואחר כך תרפינה כנפיהם, ומה הם אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו דרך מד
- פ"ח, י הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו דרך יא, יב, כ, כג, כה, כו, מב,
- פ"ה, ז ותשב בפתח עינים וכו' מלמד שתלתה עינייה בפתח שכל העינים תלויות בו דרך פז
- פ"ט, י וירא מנוחה כי טוב זו תורה [דכתיב כי לקח טוב נתתי לכם]

שמות רבה

פ"ד, ב וחשך על פני תהום זה גיהנם שמכסה על הרשעים

דרך נ

פט"ו, ו ואין נסתתר מחמתו זה יון, הכל בורחים ממנו, ומתתיהו ובניו עמדו באמונתו של הקב"ה, וברחו האוכלסין של אנטיוכס וכו', הה"ד

פרקי דרבי אליעזר
שבעה פתחים לגיהנום פנ"ב

דרך נ

אורייתא חדתא שמע מר אמר לון תוספתא
עתיקא אמרון קרא עליו] חכמת אדם וגו'
דרך מב

פ"ט, ח ושמן על ראשך אל יחסר ממצות ומעשים
טובים דרך יג, סג

תנא דבי אליהו

רבה

פ"ב

כל זמן שבני אדם מבטלין מן התורה מבקש
הקב"ה להחריב את העולם וכו', שנאמר הבו
לה' כבוד שמו ואין כבוד אלא תורה דרך
מד

ושמן זה משנה פ"ו

דרך סג

זוטא

פ"א

יעקב לא נשתבח אלא בצדקה שנאמר
קטנתי מכל החסדים דרך יג

תרגום יונתן

שמות

טו, יא

מאן כוותך באילי מרומא דרך נב

ויקרא

ו, ב

אין עולה בא אלא לכפר על הרהורי הלב
דרך נה

מדרש משלי

אמר ר' אלכסנדראי כל תלמיד חכם שהוא
עוזב דברי תורה מעלין עליו כאלו מתעתע
במי שאמר והיה העולם שנאמר ועוזב
תוכחת מתעה דרך מד

פ"י

פסיקתא רבתי

מזמור שיר חנוכת הבית לדוד ילמדנו רבינו
מאימתי הדלקת נר חנוכה, כך שנו רבותינו
הדלקתה משתשקע החמה עד שתכלה רגל
מן השוק דרך מד

פ"ב

מכילתא

בשלח

פתיחתא

רבי יהושע אומר דרך כדי ליתן להם את
התורה שנאמר בכל הדרך אשר צוה ה'
אלהינו אתכם תלכו דרך מו

שירה, ג מנין שראתה שפחה על הים מה שלא ראה
יחזקאל בימיו דרך כה

יתרו

עמלק, ב והודעת להם את הדרך זו תלמוד תורה דרך
מו

תנחומא

צו

סימן ב

כבודו של אדם הוא כסותו דרך כד

ספרא

קדושים

פ"ט

אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר וכו' רק
אפשי וכו' ואפשי וכו' ומה אעשה ואבי
שבשמים גזר עלי דרך לט

ספרי

האזינו

פ"ב

ושמן מחלמיש צור זה תלמוד דרך סג

שנאמר בכל דרכיך דעוהו והוא יישר
אורחותך דרך מד

ילקוט שמעוני

בשלח

רמז רנ מי כמוך באלים ה' שעושיך עצמן כאלים,
וכו' כאלמים דרך ב, לא

שאלתות דרב אחאי גאון

דברים

תתלד מהיכן זכו ישראל לקריאת שמע דרך ז

בראשית

שאל' כו נר חנוכה צריך להדליק בשמאל כדי שיהיה
נר חנוכה בשמאל ומזוזה בימין ובעל הבית
מצוייץ בציצית באמצע דרך י, לה, מח,
סט, פ, צח

תהלים

רמז ל מזמור שיר חנוכת הבית לדוד, וכי דוד בנאו,
הלא שלמה בנאו, אלא כיון שחישב לבנותו
נחשב כאלו בנאו דרך מד

מגילת אנטיוכוס

אות לב רצו היונים לבטל מישראל חדש שבת ומילה
דרך מח

משלי

תתקכט אין שמחה אלא חכמה דרך עג

מדרש פליאה

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה,
את לרבות תשעה באב דרך יג

אבות דרבי נתן

פי"ז, ז וכל מעשיך יהיו לשם שמים, לשם תורה,

מאמרי זהר

זהר חלק א

כז, א מט"ה דא מטטרון, מסטריה חיים ומסטריה
מיתה, כד אתהפך למטה איהו עזר מטטרא
דטוב, כד אתהפך לחויה איהו כנגדו דרך
פב, צ

מב, א כגוונא דאתאחדת אשא במיא ומיא באשא
דרך סה
מה, ב [איהו גזיר וקב"ה עביד עליה כתיב ותגזר
אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור] דרך כו

הקדמה

א, א [מה שושנה אית תליסר עלין אוף כנסת
ישראל אית בה תליסר מכילן דרחמי דרך
עד

בראשית

כג, א יצרא טבא ובישא דאינן אור וחושך דרך
מז

ויצא קסא, א כל מה דשריא ברכתא דלעילא לא פחות
מאלף דרך לו

כה, א כבוד ה' היא שכינתא תתאה דרך ל, לה,
מ, סא, סב, פג

וישלה
קע, ב

בר נש שס"ה גידין ולקבלהון שס"ה פקודין
דלאו אינון אתיהיבו למעבד ולקבל שס"ה
יומי שתא והא תשעה באב חד מנהון דאיהו
לקבל סמא"ל, דאיהו חד מאינון שס"ה
מלאכין (נ"א יומין), ובגין כן אמרה אורייתא
לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה א"ת
לאסגאה תשעה באב דלא אכלין ביה ולא
שתין וביומי שתא אשכח יום תשעה באב
דביה אתתקף ואתגזר דינא עלמא ואתחרב
בי מקדשא, וכל מאן דאכיל בתשעה באב
כאילו אכיל גיד הנשה **דרך יג**

פתח הגוף, ואי זהו פתח הגוף הוי אור זו
מילה **דרך עב**

יתרו
צב, ב

זכור רזא דדכורא איהו וכו', וזכור אתר דלית
לי שכחה ולא קיימא ביה שכחה וכו', דכלא
רזא דדכורא איהו ותמן אתגליף רזא דשמא
קדישא יה"ו **דרך עט**

משפטים

את הרים דאינון טורין רמאין לעילא לעיל
קט, ב **דרך סז**

ויחי

רלא, ב

[דבעת ההוא רוחא דצפון אתער בעלמא
וחדוה אשתכח וכו'] **דרך עג**
לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש
שנים וכו' אל תקרא שנים אלא שנים וכו'
מזוזה ונר חנוכה וכו' לא תירא לביתה משלג
וכו' **דרך סז**

תרומה

קכז, א

רב טובך, דא איהו יסודא דעלמא דאקרי רב
טוב **דרך פא**
ואתה יהו"ה רזא דחברותא חדא בלא פרוודא
טו, ב **דרך נט**
נר של מנורה הוא סוד אות ו' הוא אות יו"ד
דרך פ

קנט, א

[ארון דיליה שכינתא] **דרך סא**
הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז **דרך לב,**
לד, נא

רלח, ב

זהר חלק ב

שמות

כ, א

עולם הבא נקרא עולם המלאכים **דרך נב**

ויקהל

רז, א

הנה מקום אתי וכו' דא איהו מקום טמיר
וגניז דלא אתיידע כלל **דרך כה**

וארא

כב, א

בטחו בה' עד עד, הוא אתר גניז וסתים עד
הכא אית רשו לכל בר נש לאסתכלא ביה
מכאן ולהלאה לית ליה רשו לבר נש
לאסתכלא ביה דהא איהו גניז מכלא ומאן
איהו י"ה יהו"ה דמתמן אצטיירו עלמין כולה
וכו' ומאן דשוי ביה בטחוניה ותוקפיה כדקא
יאות לא יכלין לאבאשא ליה כל בני עלמא
וכו' מאי טעמא בגין דעלמא בשמיה קדישא
אתקיים הדא הוא דכתיב כי ב"ה ה' צור
עולמים, צייר עלמין **דרך מב**

פקודי

רלא, א

מיכאל כהנא רבא איהו ואתי מסטרא
דימינא **דרך עה, עו**

זהר חלק ג

ויקרא

ד, א

אכלתי יערי עם דבשי שוקא ימינא עם
שמאלא **דרך ס**

ח, ב

ואית דמתני הכי, שמחה דא כנסת ישראל,
ושמחה הא אוקמוה, דכתיב כי בשמחה

בא

[ופסח ה' על הפתח וכו' על הפתח ממש זה

לו, א

רכח, א מטטרו"ן דאיהו ט"ט כליל ח"י וכו' ואתקרי בשמיה יו"ד ה"א וא"ו ה"א וכו' **דרך קא**
רלו, א עצמות צדיק יסוד עלמין דרגא דיוסף הצדיק **דרך מח**
רלו, ב כל מאן דמייחד יחודא דא בכל יומא חדוה זמינא ליה מלעילא [מרזא דאתוון אלין] **דרך סט**

רמג, א [דתפלת ערבית זמנה כל הלילה אלא דחכמים עבדו גדר עד חצות ובג"ד ויאבק איש עמו עד עלות השחר וכו' בריש שעתא קדמאה בסוף השחר (דאיהו) נצח יעקב דתמן למנצח על אילת השחר לנטלא נוקמא מסמאל דנגע בירך שמאלא דיעקב דאיהו הוד דביה אתמר נתנני שוממה כל היום דוה הוד מסטרא דהוד וכו'] **דרך מב, נד, ס**
רמד, ב אמר ליה סבא סבא והא בכמה אתרין אוקמוה דיעקב איהו בעל הבית **דרך פ**
רמו, ב מים דא אורייתא דאיתמר ביה ותורה אור **דרך פד**
רנז, א אש דגבורה ומים דחסד **דרך סה**
רנז, א מזוזה שכינתא אתקריאת מזוזה מסטרא דעמודא דאמצעייתא דאתוון דיהו"ה ומסטרא דצדיק רזא דברית אתקרי שד"י, שד"י חותמא דמלכא דאיהו יהו"ה **דרך סט**

תצאו וגו', וזמינין ישראל לנפקא מן גלותא בהאי שמחה, ומאן איהי, כנסת ישראל, ועל דא עבדו את יהו"ה בשמחה, כמה דכתיב (ויקרא טז ג) בזאת יבא אהרן אל הקדש, וכלא חד באו לפניו ברננה, דא שלימו דילה, דשמחה בלב, **דרך צ**

צו

לג, ב

[דבנפש הבהמית עשיית הבלי עלמא רוח ממללא בהבלי עלמא] **דרך פד**

במדבר

קיה, ב

דיוקנא דאדם אתכליל בכלהו ואנפין הוו לד' סטרין דעלמא ומתפרשן בדיוקניהון וכלהון כלילן ביה באדם מיכאל מימינא גבריאל משמאלא אוריאל לקדמיהו רפאל לאחורייהו שכינתא עלייהו וכו' כגוונא דא בארעא דלתתא תרי מכאן ותרי מכאן וי"ה בינייהו כיון דנטלין תרין דגלים מה כתיב וכו' כלא אחיד דא ברא עד דסלקא כלא ואתאחד בשמא קדישא דאיהו שירותא דכלא עלאה דכלא קדישא דכלא כלא אתכליל ביה וכו' **דרך נו**

ואתחנן

רסו, ב

אלא האי ב"נ דשוי רשימא קדישא לביתיה במלין דשמא עלאה האי אתנטיר מכלא כד נפיק ההוא דמדוריה לתרעא דביתיה זקיף וחמי רשימא קדישא ועיין (ס"א נעיץ) בפתחיה כד נפיק ב"נ הוא אוזיף ליה ונטיר ליה כד עייל לביתיה הוא אכריז קמיה אזדהרו ביקרא דדיוקנא דמלכא קדישא וכל דא בגין ההוא רשימא דשמא קדישא דאתרשים בתרעיה ולא די ליה לב"נ דאתנטיר בביתיה אלא קב"ה נטיר ליה כד עייל וכד נפיק **דרך קא**
רסז, ב לעתיד לבוא עתידין ישראל לומר שירה ה' מי כמוכה **דרך נא**

נשא

קלב, א

[כד אתייהיבת אורייתא לישראל אתייהיבת] באש שחורה על גבי אש לבנה **דרך עד**
 ואלו ואמת לא קאמר **דרך מה, עא**

קרח

קעט, א

ובג"ד ויקחו לי תרומה וכמה תרומה וכמה תרומות אינון אית תרומה מדאורייתא תורה מ' והאי איהו תרומה תורה דאתייהיבת בארבעים יום **דרך צד**

פנחס

רכג, ב

מ"ל עם נצח ודא מ"ל מן חשמ"ל מן ח"ש הוד ונצח אינון לקביל תרין שפון ובג"ד אתקריאו שפון חיון אשא ממללא וכו' **דרך צא**

האזינו

רצה, ב

דאורייתא כלא שמא דקב"ה **דרך כה**

תיקוני זהר

תיקון יג

הקדמה

כז, ב סוד מנורה הוא שלשה קני מנורה מצדה האחד, ושלשה קני מנורה מצדה השני ומנורה דאיהו אות ו' באמצע, נר על רשיה דא אות ' שהוא באות ו' **דרך פ**
כט, א [כד אשתלימת סוכה בירך דילה וכו' ובגין דא תרין ירכין דעמודא דאמתעייתא אינון נצח והוד וכו'] **דרך נט**
כט, א ואיהו דהוד תמניא יומין דחנוכה וכו' שריא כ"ה על ישראל בכ"ה בכסלו [ואלין אינון כ"ה אתוון] דיחודא דאינון שמע ישראל וגו' ודא איהו חנוכה חנ"ו כ"ה **דרך ז, כה, לה, לח, מד, סה**
כט, א נח דא נר חנוכה **דרך סג**
כט, ב פתח ר' שמעון ואמר עלאין אתתקנו ואזדרזו במאני קרבא לגבי חויא דאיהו מקננא בטורין רברבין וכו' ובגין דא כרוזא נפיק בכל יומא, מאן דקטיל ההוא חויא דאיהו מקננא בטורין רברבין, יהבין ליה ברתא דמלכא, דאיהי צלותא, דיתבי על מגדלא, דאתמר בה מגדל עוז שם הוי"ה בו ירוץ צדיק ונשגב, אדהכי וכו' סליק עיני' למגדלא, ואתא חד בר נש צדיק שמיה, דהוה יתיב על מגדלא, קשתא בידו, והווי זריק חצים לבי חויא, ודא איהו פזר גדול **דרך סו**

א, ב דגם צפור מצאה בית, בית דנשמעין ביה פתגמי אורייתא, דבאתר דאית תמן תורה דאיהו עמודא דאמצעייתא, גם צפור מצאה בית תמן, **דרך צד**
ב, ב יסוד נקרא כל **דרך סד**
ב, ב עוף דאיהו ציפור דיליה איהו מטטרו"ן וכו' דמטי לה עד צדיק חי עלמין וכו' ואיהו מרכבה לתרווייהו כגוונא דא יאהדונה"י וכו' ובגין דין אתקרי מלאך שר הפנים **דרך קא**
ב, ב שבת ומילה סוד ב' יודין של יאקדונקי **דרך מה**
ד, א ודא מטטרו"ן, בדיוקנא דצדיק יסוד עלמא, וכו' דא מטטרו"ן וכו' ומסטרא דצדיק חי עלמין **דרך צח**
ד, א מאורים ביצירה וכו' **דרך לה**
ה, א ואלין שית סדרי משנה בארח רזא אינון מעמודא דאמצעייתא וכו' חסן איהו מסטרא דעמודא דאמצעייתא, ישועות אתקריית מסטרא דנצח, וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם, חכמה איהי סדר קדשים דאיהו הוד, ודעת איהו יסוד דאיהו סדר טהרות **דרך פז**
ז, ב פותח את ידך אל תקרא ידך אלא יודיך **דרך פ**
ט, ב [ואית נקודה ברזא אחרת כגוונא דא יהו"ה מלך, יהו"ה מלך, יהו"ה ימלוד, שמהן לעילא וכו'] **דרך עד**
טז, א [בגין דכל אתוון נהירין בה, ואף על גב דאור הוא א', אור דיליה דנהרא בה ב' בחמש נהורין דאינון ה' עלאה דשמה קדישא] **דרך פה**
י, א מרגליות דא אות י' **דרך מז**
י, ב וברית איהי י' ועם אש אתעביד איש ואוף הכי את ה' עם אש איהי נוקבא **דרך סד**
יב, א ו' נהר דנפיק מעדן **דרך פח**
יד, ב משחא דילה צדיק שמן כתיב **דרך סו**
יז, א מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה **דרך מג**

תיקון יח

לב, א [אות] יו"ד רומז לחכמה **דרך כה**
לג, ב אדנ"י הוא היכלא דהוי"ה **דרך מג**

תיקון יט

לט, ב [ומאי ניהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א דאיהו חכמה כ"ח מ"ה, ואליה אתמר כח מעשיו הגיד לעמו] **דרך פו**
מא, ב יו"ד הוא סוד המחשבה **דרך פ**

תיקון כא

מד, ב [עמודא דאמצעייתא דאיהי ו'] **דרך סא**
מט, א רוחא בכנפי ריאה, דנשיב על לבא דאיהו נור דליק **דרך פד**
מט, ב כמה דאת אמר ובאבד רשעים רנה, רנ"ה איהו הנ"ר, איהו נה"ר יוצא מעדן, ומאי ניהו מצות עשה ומצות לא תעשה כחושבן נה"ר, נו"ן ה"א ר"ש, ואיהי הנר המאיר לאדם **דרך פח**

תיקון ה

כ, א אות א' הוא אור **דרך י**

שמיה מכב"י דסליק ע"ב בחושבן וכו', וחילי
 דיליה כי תלך במו אש לא תכוה, דדא מכב"י
 אשא, ומיכאל איהו דמות אריה דאיהו אריה
 ממים וכו', דרך מב, נ, נג, נה, סג, סד, סז,
 סט, ע, עא, עב, עד, עה, עו, פא, פד, פח,
 צ, צו

סב, א נחל דא יסוד צדיק חי עלמין דרך פא
 סו, ב אבל לעבדא דמלכא רשימו דיליה שד"י וכו'
 דרך קא ומאי ניהו מטטרו"ן

תיקון כב

סו, א וכתבתם על מזוזות וכו' אלין תרין סמכי
 קשוט זז מות מן ביתא דאיהו שכינתא ולא
 אתקריב לגבה הה"ד והזר הקרב יומת
 ואתון דמזוז"ת אינון ממש ז"ז מ"ת דרך
 סט, צח

סז, א [ואתון בשמח"ה איהי מחשב"ה] דרך נג

רמב"ם

הלכות חנוכה

פ"א, ג שמונת ימי חנוכה הם ימי שמחה והלל דרך
 סט, עג, פה

תיקון לב

עד, א [מאי נורא דא עמודא דאמצעיתא] דרך סא

הלכות איסורי ביאה

כב, כא יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב
 דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת
 אלא בלב פנוי מן החכמה דרך כז, סז

תיקון סט

צט, א והאדם ידע את חוה גו' דרך ט
 קה, ב וקלא ודבורא איהו פ"ה דאיהי בחושבן מילה
 כליל כלא דרך קב
 קיב, א אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא דרך מג

הלכות תלמוד תורה

פ"ג, י כל המשים על לבו שיעסוק בתורה ולא
 יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה הרי זה
 חילל השם ובזה את התורה וכו' ועוד אמרו
 אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות, וכל
 תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה
 וגוררת עון, וסוף אדם זה שיהא מלסטם את
 הבריות דרך מד

תיקון ע

קכט, ב [סגול דא חסד ביה שכינתא איהו סגולתא
 לעילא וכו'] 6 דרך עו

זהר חדש

הלכות מלכים

פ"ט, ב ע"ז שבית דין של ישראל ממתין עליה גם
 בן נח נהרג עליו דרך כה

תיקונים

ס, ב ותוקפא דימינא מלאך החסד ודא מיכאל
 דאיהו על שם מי כמוכה באלים הוי"ה די

הועתק והוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

י"ב תשס"ג